

Apud C

Ad m
Abd.

MEDVLLA
THEOLOGICA
EX SS. SCRIPTVRIS
CONCILIORVM
PONTIFICVMQVE
DECRETIS,
ET SS. PP. PLACITIS
EXPRESSA.

CRACOVIAE
Apud Christophorum Domański.

Ad. n. p. 8.

Bj Bieu B. 11(a)

M
THE
EX SAC
CON
PON
ET SANC
ac

LVDO
EPISC
Exemi
Ordina
ILLUSTRISSIM
D. C

LV
EPISC
Episcopatu

Abbaria
ADM

RNDME CAP
ac

C
In Offic: Christe

MEDULLA
THEOLOGICA
EX SACRIS SCRIPTURIS
CONCILIORVM
PONTIFICVMQVE
DECRETIS
ET SANCTORVM PATRV
ac Doctorum placitis.

AUTHORE
LVDOVICO ABELLY
EPISCOPO RUTHENENSI
Evemi expressa. *Vygreensis*
Ordinatione & Authoritate
ILLVSTRISSIMI, & REVERENDISSIMI DOMINI,
D. CASIMIRI

ALUBNA
LVBIENSKI,
EPISCOPI CHELMENSIS,
Episcopatus Cracoviensis Generalis,
ET
Abbatiae Czervenenfis perpetui
ADMINISTRATORIS.

Tum quoque
RNDMI CAPITULI CRACOVIENSIS
ad usum sui Seminarii
reimpressa,

PARS PRIMA.

CRACOVIAE,
In Offic: Christophori Domanski, S. R. M. Typogr.
M. DCC. VI.

MEDULLA
 THEOLOGICA
 CONCILIUM
 MUSTAMBATUM
 ANNO
 1551
 1552
 1553
 1554
 1555
 1556
 1557
 1558
 1559
 1560
 1561
 1562
 1563
 1564
 1565
 1566
 1567
 1568
 1569
 1570
 1571
 1572
 1573
 1574
 1575
 1576
 1577
 1578
 1579
 1580
 1581
 1582
 1583
 1584
 1585
 1586
 1587
 1588
 1589
 1590
 1591
 1592
 1593
 1594
 1595
 1596
 1597
 1598
 1599
 1600

By Blem. B. II. 11(a)

IESV
 ATERNI
 PRINC
 ANIM
 D
 VER

cuses, &
 guine tuo
 aternæ v
 nentem, n
 in Terra,
 rire, nec
 Abscondi
 tia, nec u
 pervia; c

IESV CHRISTO
ÆTERNO SACERDOTI,
PRINCIPI PASTORUM,
ANIMARUM EPISCOPO,
DEO VERO,
VERI DEI FILIO.

Dignus es Domine, accipere Librum, & aperire signacula ejus; quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo: Librum equidem illum, æternæ veritatis tuæ arcana continentem, nemo neque in Cœlo, neque in Terra, neque subtus terram, aperire, nedum respicere dignus erat. Abscondita erat in mysterio Sapientia, nec ulli Principum hujus sæculi pervia; donec venisti, & vicisti, Librum

EPISTOLA.

brumq; de dextera sedentis in Throno accepisti, ac illius signacula omnia reserasti. Cui ergo mystici illius Libri hoc quaecunque fragmentum offerrem ac dicarem, quam Tibi; in quo, & ex quo sunt omnes Thesauri Sapientiae; & ad quem proinde, tanquam ad proprium fontem, Sapientia omnis Angelica & humana recurrere debet. Quamvis autem Divinitatis tuae lucem inaccessibleem revereatur & reformidet tam exilis Opusculi tenuitas; invitat tamen, imò attrahit singularis illa tua, & ineffabilis prorsus benignitas ac humanitas, quae apparuit omnibus hominibus, erudiens illos. Certè ad prisca illius tui Tabernaculi fores, non gemmea solum & aurea vasa; sed etiam caprarum pilis, & alia perexigua munuscula, re-

rum-

EPISTOLA.

is in Throno
gnacula o
myitici il
ne fragmē
quā Ti
ant omnes
ad quem
prum fen
ngelica &
Quamvis
rem inac
reformidet
tas; invi
singularis
rsus beni
e apparuit
iens illos.
Taberna
solum &
rarum pi
uscula, re-

rimque vilissimarum libamina, offe-
rebantur, nec minuta illa duo in ga-
zophylacium missa, tibi displicue-
runt. En igitur, ne vacuus omni-
nō in tuæ Majestatis conspectu ap-
paream, Libellum hunc supplex af-
fero, & obnoxie precor, ut qui vi-
cia & contemptibilia eligere con-
suevisti, ut fortia quæque confun-
das; id etiamnum præstare digne-
ris, meque non in gladio, hasta, aut
clypeo: sed in funda tantum, & la-
pide, contra errorem ac peccatum
decertantem, dexteræ tuæ virtute
confirmes, omnesque quibus Opas-
culum istud utcunque usui esse po-
terit, gratiæ tuæ benedictionibus
adeo copiosis prævenias, excites &
adjuves; ut veritatis tuæ lucem a-
gnosceret & amplecti; illi firmiter
adhærere, tibi que in sanctitate & ju-

EPISTOLA.

stitia omnibus diebus deservire valeant, ac in ævum confiteri, quoniam Dignus es accipere virtutem, & Divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.

PRÆ

P R.

EX

Quis sit hu

An

Cum inter

pria sunt

mus recenseatu

phetam sancro

nam legis ab il

at: idcirco, (ut

in(cit)ia in sac

fit, nec venia

cil. Toler 4

mater, imo in

Ecclesia radix

quâ ratione ill

Dominus elegit

alios officium c

legis, non solu

solicite custodi

Qua cum et

lominis satis m

lavorum Ordi

vina illius scier

P R Æ F A T I O,
I N Q U A
E X P L I C A T V R

Quis sit hujus operis scopus, quodve
Authoris consilium.

Cum inter plurima & maxima, quæ pro-
pria sunt Sacerdotis munera, illud in pri-
mo recenseatur; quod (sicut olim per Pro-
phetam sancivit Deus, Malach. 2.) doctri-
nam legis ab illius ore populus requirere debet:
ideòq; (ut S. Leo Papa edixit Epist. 23.)
in scitia in Sacerdotibus nec excusatione digna
sit, nec venia; cum illa (ut habetur in Con-
cil. Toler 4. cap. 24.) cunctorum errorum
mater, imo innumerorum propè malorum in
Ecclesia radix sit & origo: Inde inferri potest,
quæ ratione illi, quos in sortem suam Christus
Dominus elegit, & quibus docendi. docendiq;
alios officium commisit. scientiam illam divinæ
legis, non solum sedulo adipisci, sed & adepti
solicite custodire teneantur.

Qua cum ita se habeant, experienciâ nihi-
lominus satis manifestâ compertū est. plurimos
sacrorum Ordinum charactere insignitos, di-
vinæ illius scientiæ studium, vel omnino abij-

P R A E F A T I O.

cere ; vel si annos aliquot in eo impendunt, illis elapsis, continuò libros ac scripta deponere. Et eorum oblivionem paulatim incurrere, quorum cognitionem sibi non sine labore comparaverant.

Ideirco quibusdam spectatae virtutis viris, ac in eo doctrinae genere versatissimis visum est, ordini sacerdotali consultissimum fore ; si ex universâ Theologiâ, tam speculativâ, seu (ut vocant) Scholasticâ, quam practicâ seu moralit ea potissimum seligerentur, ac in quoddam veluti compendium redigerentur quae ab universis sacerdotibus maximè sciri deberet, ut muneri suo satisfacere, omnesque injuncti sibi officij partes, ut par est, adimplere possent. Qua ratione ijs aliquo pacto provideretur, qui jam ad sacerdotium promoti hujus tamen divinae scientiae notitiam, temporis injuria, at rerum sibi ad id necessariorum defectu, aut alia quavis ex causâ comparare, vel neglexerunt, vel nullatenus potuerunt. Ac etiam alii qui Theologiae operam navarunt, illiusque studium, aut totum, aut in partem emensi sunt ex plurimis Et varijs, quae in Palastrâ Theologica didicerunt, ea potissimum ob oculos haberent, quae maximè ipsis utilia, imò Et necessaria esse censentur.

Hinc

P R

Hinc patet, nimirum his Et praeipuas ac scilicet ex vastissimis veluti pretiosas ipsique in mentibus. Ut verò bene quaeretur, ea potissimum seligere potestae mysteria, quibusvis errorum ad actionem tum ad actionem normam dirigere alijs difficiliorum logia quaestionum quippe quae divina scientia entissimis Magis ingeniorum se intento moniti in hac aut quam exhibet ad fidei mysteria completur : tia ordinem potest, quae

P R Æ F A T I O.

Hinc patet, quidnam sit hujus Operis scopus: nimirum his & illis aequè consulere: & ad hoc precipuas ac scitu maximè necessarias veritates ex vastissimo illo Theologica scientia sinu veluti pretiosas quasdam margaritas colligere, ipsique in mente recondendas offerre.

Ut verò hunc finem ac scopum Author assequeretur, ea potissimum in hac Theologica sistenda, seu (ut posui) seligere propositum illi fuit, quæ tum ad fidem, tum ad moralem disciplinam, tum ad quoddam quibusvis erroribus secernenda; tum ad sacramenta debite conficienda & ministranda: oporteret, ut tum ad actiones humanas, juxta divinæ legis normam dirigendas conducere possunt: omnis alijs difficilioribus & subtilioribus ipsius Theologia questionibus, non quidem ut inutilibus; quæ tamen de quippe quæ multum splendoris ac ratoris huic injuria, aut divinæ scientiæ afferre possunt, idcirco à sapientissimis Magistris & Doctoribus cum uberius, vel neglectius ingeniorum fructu tractatur: sed ut fini à se intento minus necessarijs.

In hac autem prima hujus operis parte, quam exhibet, quæque precipuarum veritatum ad fidem, mysteria spectantium elucidationem, completur: hunc sibi majoris facilitatis gratia ordinem præfixit. Ubi scilicet 1. explicaret ea, quæ 2. in 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

PRÆFATIO.

cum hac virtus sit veluti basis ac fundamentum, non modò rerum sperandarum (quod dixit Apostolus, Hebr. 11.) sed etiam veritatis cognoscendarum : tum de primario illius fidei objecto ageret, nempe Deo, sive ut in essentia uno, aut ut trino in personis. Exinde rerum omnium emanationem ab ipso Deo; & sic Angelorum naturam, primi hominis conditionem ejusdemque ac simul totius humani generis lapsum exponeret. Postea de ipsius humani generis per divini Verbi incarnationem reparatione ac demum de præcipuo ipsius incarnationis fructu, nimirum gratia divina tractaret. Et sic hac prima Pars in sex tractatus dividetur; quorum primus esset de Fide; secundus de Deo, ut in essentia uno: tertius de eodem, ut trino in personis: quartus de creatione Angeli & hominis, & utriusque lapsu quintus de humani generis reparatione per Verbi divini incarnationem: sextus denique & ultimus de gratia divina ejusque effectibus nempe justificatione ac merito.

Hoc etiam in quolibet Tractatu sibi peculiaris ratio servandum proponitur, ut, quantum fieri possit, res veræ ab incertis, & veri

P R

qua erroribus posita; ad eorum veritatem Scripturæ cum decreta Patrum authoritatem aliqua Theologia omnibus ea breviter pendij ratio ex
Ex quibus istud, Medulla sit: quia nimirum supra dictum est, borem instar confundium vel veluti medulla tris titulus in eadem ante aliquam Amstelodami & medicis con- delictet hac ratio cando, & verando.

Non deerunt nobiles insignia Opusculum istud prodire arbitror & etiam nuper

ac fundamen-
um (quod di-
ctam veritati
ario illius fidei
ut in essentia
Exinde rerum
o; & sic An-
conditionem
vi generis la-
humani gene-
em reparatio-
Incarnationis
na tractaret
tractatus duo
Fide; secun-
o; tertius de
artus de crea-
riusque lapsu
paratione pe-
ctus deniq; &
que effectio-
u sibi peculiare
quantum fieri
ab intellectu
merj

qua erroribus ab Ecclesia proscriptis sunt op-
posita; ad earum probationem primò adbi-
beret Scripturas, Conciliorum aut Pontifi-
cum decreta (si quæ sint) exinde sanctorum
Patrum auctoritates, ac demum argumenta
aliqua Theologica: servata tamen semper in o-
mnibus ea brevitate ac facilitate, quam com-
pendij ratio exigit.

Ex quibus intelligi potest, quare Opusculum
istud, Medullæ Theologicæ titulo inscriptū
sit: quia nimirum sepositus omnibus alijs (ut
suprà dictum est) qua mysticam Theologia ar-
borem instar corticis circumvestiunt, aut vice
frondium vel florum exornant, sola hîc illius
veluti medulla expressa reperitur. Et eò liben-
tius titulus is usurpatus est, quò insolentius eun-
dem ante aliquot annos pseudo-Theologus qui-
dam Amstelodamensis libello varijs erroribus
& medicis consarcinato affixerat; illum vi-
delicet hac ratione ab injusto possessore vindi-
cando, & vera ac legitima Theologia restitu-
endo.

Non deerunt fortassis, qui post tot & tam
nobiles insignium Theologorum elucubrationes,
Opusculum istud frustrâ & inutiliter in lucem
prodire arbitrentur; præsertim cum jam aliàs
& etiam nuper, viri doctissimi in Theologia cõ-

P R Æ F A T I O.

pendiario modo explicanda operam posuerim
ejusque synopsis absolutissimam ediderint; ita
ut idem iterum attentare, nihil aliud esse vide
atur, quàm actum agere. Verùm ex ijs, qua se
prà dicta sunt facile quivis intelligere poterit
scopum huic operi propositum longè diversum esse
se ab eo, quem alij spectasse videntur. Illi siquidem
hoc præsertim intenderunt, ut ipsius Theologia
arcana omnia, etiam reconditissima & subtilissima
evolverent, lectoremq; aptum & idoneum efficerent,
ad exercitationes in Theologicis palastris assuetas.
At verò in hoc Opusculo ommissis omnibus alijs,
necessitati soli consultum est: idq; præsertim intentum,
ut illi, qui Ordinibus sacris ascripti sunt, eam (quam
scientia salutis Propheta vocat) probè teneant: sicq;
seipsos, & alios, quos juvare & instituere tenentur,
salvos facere possint.

Ceterùm, an scopum illum sibi propositum
Author attigerit, pro atq; benevolo Lectori indicandum
relinquit: hocq; ab illo solum emine
precatur, ut si quid in hoc qualicunq; Opusculo
improbandum occurrat, quod utiq; fore non desitetur,
ea sibi tanquam Christiano, Christiani condonet
& ignoscat: si quid utile aut aptum illud omne
Deo Optimo, Maximo, ejusque gra

ti adscribat, eiq;
gloriam, tanquam

OBS

Super bu, que
re

Ulm in anteriorib
li vito, in hunc
in nona Editione
na prodiret,
que exemplaribus
præterea varijs
variationibus, &c.
que in hoc lib
orum legentium p
en Alterico notavi
i editioni de novo
indices qui in pr
e dem ad calce
indican, ex ipsius M
am apposit, ut
non modo ea, qu
orum adificationi
te possint.

O. *ie adscribat, eique proinde laudem omnem & gloriam, tanquam illi soli debitam, rependat.*

OBSERVATIO

Super his, quæ in nona Editione ab Authoribus præstita sunt.

Um in anterioribus editionibus plurima errata, præli viro, in hunc librum irreperiant, hoc præsertim si in nona Editione Author proposuit, ut quàm emendatissima prodiret, idèoque in relegendis, emendandisque exemplaribus operam ipse suam impendit, eamque præterea varijs capitibus, sectionibus, paragraphis, observationibus, &c. auxit, tum ad clariorem lucem eon, quæ in hoc libro continguntur, tum ad uberiorem fororum legentium profectum & utilitatem : quæ quidem Asterisco notavit, ut facilius quivis agnoscat, quæ editioni de novo accesserunt. Addidit præterea vades indices qui in prioribus editionibus desiderabantur. demum ad calcem secunda partis Catechesim medicam, ex ipsius Medullæ Theologicæ effatis concinam apposuit, ut ex hujus libri lectione Ecclesiastici non modo ea, quæ propriæ institutioni, sed & quæ orum adificationi & instructioni proficua sunt, haurire possint.

QVÆSTIONES PROEMIALES

de ipsa Theologia.

Q U Æ S T I O I.

*Quid sit Theologia, & quodnam sit ejus
objectum.*

Nomen Theologiæ si vim & significationem illius scitemus, pro quacunque de Deo ac rebus divinis doctrinâ sumi potest, ut docet S. Aug. lib. 8. de Civit. cap. Unde & ipsi Ethnici scriptores, qui de rebus divinis stataverunt, olim Theologi dicti sunt, ut observat idem Pater lib. 18. de Civit. cap. 14. Si verò illius nomini pud Scriptores Ecclesiasticos communem acceptionem attendamus, Theologiæ nomine eam solum de Deo rebus divinis doctrinam significari inveniemus; quæ solo rationis lumine comparatur, sed divinâ præfere revelatione nititur.

Est autem duplex doctrina, quæ divinâ revelatione nixa est. Una est ipsa fides; quâ res divinitus revelat intelligimus. Altera, quâ res ipsas per fidem intelligi explicare, persuadere, contra hæreticos, & alios infidei adversarios propugnare possumus. De utraq; quiritur idem S. Aug. lib. 14. de Trinit. cap. 1. Alii inquit, scire, quid credere debeamus; quod doceres: aliud autem scire, quemadmodum hoc ipsum & opitulerur, & contra impios defendatur, quod proprie appellare vocabulo scientiam videtur Apostolus. Et secunda doctrinæ species, secundum receptum communiter usum, proprio nomine Theologia vocatur. De proinde quaeritur, an sit scientia, an verò ad aliquam virtutem intellectualem pertineat? Pro resolutione

Dicendum 1. Theologiam non esse scientiam sumptam, eo modo, quo scientiæ nomen à Philosophis sumi solet.

Ad rationem enim ut sit cognitio certa, logia sit certissimè antecellat: non est quæ à fide periturum

Dicendum 2. Theologia quævis eam præfere

Theologica siquæm nullo vitio distimuliciter acquiescit

Dicendum 3. Theologia prædicta, nec fide præcipare; ex fide quæ ex scientiâ verò, tationem.

Quatenus enim rationem cognitis, eam invidens. Quatenus principijs per discursiva seu argumentum illam accipit haberi potest.

Dicendum 4. Theologia nomine appetitur

Proprietates siquæ niter tribuuntur, quatuor præcipuè numeratæ.

Prima est, sapientiam: At nulla Theologia, quæ Divinissima causa, tanquæ derat. Unde etiam de omnibus rebus, ea prima efficiente sunt referuntur.

Secunda sapientiam cellimas, & maxi

MAIALES

ia.

I.

nam sit ejus

rationem illius
rebus divinis
8. de Civit cap
rebus divinis
et observat idem
pro illius nomine
unem acceptionem
solum de Deo
veniemus: quæ
ed divinâ præfer
divinâ revelatione
divinitus revel
per fidem intello
ticos, & alios
tus. De utrâque
nit. cap. 1. Aliu
us: quod doce
um hoc ipsum &
datur, quod præ
ur Apostolus. E
receptum com
gia vocatur. De
in vero ad aliqua
eat? Pro resolu
esse scientiam
nomen à Philo

Ad rationem enim scientiæ secundum illos requiritur
ut sit cognitio certa & evidens. Quamvis autem Theo
logia sit certissima, in o scientias quascunque certitudine
anteccedat: non est tamen evidens; cum ejus principia,
quæ à fide petuntur, obscura sint, & inevidentia.

Dicendum 2. Theologiam non esse fidem divinam;
quavis eam præsupponat, ipsique innitatur.

Theologica siquidem doctrina discursiva est; fides au
tem nullo utitur discursu, sed in ipsa revelatione divina
implicititer acquiescit.

Dicendum 3. Theologiam, quamvis, nec scientiâ pro
priè dictâ, nec fides sit; ex utraque tamen aliquid parti
cipare; ex fide quidem certitudinem, cum inevidentia;
ex scientiâ verò, tum certitudinem, tum discurrendi ra
tionem.

Quatenus enim nititur principijs per divinam revela
tionem cognitis, ex fide habet quod sit certissima, licet
nevidens. Quatenus verò conclusiones aliquas ex illis
principijs per discursum elicit, ex scientia habet quod sit
discursiva seu argumentativa, simulque ex illa certitudi
nem illam accipit, quæ per ipsam discurrendi rationem
haberi potest.

Dicendum 4. Theologiam, si alicujus intellectualis ha
bitus nomine appellanda sit, dici posse sapientiam.

Proprietates siquidem omnes, quæ sapientiæ commu
niter tribuuntur, maximè illi conveniunt. Sunt autem
quatuor præcipuæ à Philosopho lib. 1. Metaph. ca. 2. e
numeratæ.

Prima est, sapientiam esse cognitionem universalissi
mam: At nulla doctrina universalior esse potest ipsâ
Theologiâ, quæ Deum ipsum, qui est prima & universa
lissima causa, tanquam principale objectum suum consi
derat. Unde etiam aliquo modo spectat ad illam agere
de omnibus rebus, quatenus à Deo sunt, tanquam à cau
sa prima efficiente, vel ad ipsum tanquam ad ultimum
finem referuntur.

Secunda sapientiæ proprietas est, quod sit circa res dis
tinctissimas, & maximè à sensibus remotas. Et hoc Theolo
gia

giæ convenit; cum versetur circa cognitionem rerum supernaturalium, quæ sunt, non solum a sensibus, sed etiam ab ipsa ratione humana maximè remotæ, ac proinde difficillimæ: cum ad illarum intelligentiam captivandus sit intellectus in obsequium fidei.

Tertia sapientiæ proprietates est, quod sit certissima & procedat ex principiis certissimis. Et hoc etiam Theologiæ competit, ut ex ante dictis patet.

Quarta denique sapientiæ proprietates, est, ut ad nullam aliam cognitionem ordinetur, sed alijs omnibus præsit easque dirigat. Et hoc etiam habet Theologia, ad nullam enim aliam scientiam superiorem ordinatur; imò alijs scientijs tanquam ancillis utitur, juxta illud, Proverb. 9. Misit ancillas suas vocare ad arcem: hoc est, quod alias scientias ad altioris finem dirigit & ordinat: v. g. moralis Philosophiæ cognitionem, ad affectionem vitæ æternæ. Sicque Theologia rectè dici potest vera & perfecta hominis sapientiæ.

Jam quod spectat ad ipsius Theologiæ objectum,

Dicimus 1. illius objectum materiale, hoc est, id, quod primò & per se ab ipsa Theologia consideratur, & in ordine ad illud cetera omnia, esse Deum. Cetera enim de quibus præter ipsum Deum agit Theologia, referuntur & ordinem dicunt ad illum, vel ut est principium vel ut est finis rerum omnium creaturarum.

Dicimus 2. objectum formale ipsius Theologiæ est ipsummet Deum, quatenus de illo, alijsve rebus, quæ ad illum dicunt ordinem, aliquid demonstrari potest per discursum revelationi divinæ innixum.

Hæc enim ratione Theologia distinguitur ab omnibus alijs scientijs, quæ circa Deum quocunque modo versari possunt, illum enim solummodo considerant, quatenus ex principiis naturali lumine notis aliquid de ipso demonstrari potest.

Q U Æ S T I O II.

Ex quibus locis argumenta Theologica educantur.

Per locos Theologici præstari: ex quibus propria desumunt.

Varij autem sunt sententur: alij sententur. Probabilissimum Theologicos, tres argumenta Theologi-

Primus locus est, quæque ab Ecclesiæ auctoritate, in scriptis agitur in Concilio Trid. sess. 4. accepta, aut ab ipsius auctoritate per manus tractata, etiam agitur in Tertius denique per Concilia ge-

quatur. Cum enim scriptura & firmamentum fallibilis est; & auctoritas certissima.

Ad hos tres Theologos sanctorum Patrum, apud Catholicos, quæ rectè desumuntur, contra Julianum, Athanasium, Na-

propugnandas veritates, hæretici (demonstrant) impugnant. Est tamen obli-

quæ lib. 11. contra Julianum Patrum, quod tamen canonizatum. Et quod, quod veteris, longè

Per

Per locos Theologicos intelligimus sedes, ac veluti prouaria : ex quibus ipsi Theologi argumenta sibi propria defumunt.

Varij autem sunt illi loci, & variè a Doctoribus re-
feruntur : alij siquidem plures, alij pauciores enume-
rant. Probabilissimè loqui videntur ij qui proprios locos
theologicos, tres præsertim esse asserunt : ex quibus ar-
gumenta Theologica certissima educantur.

Primus locus est ipsa Scriptura in Biblijs contenta :
quæque ab Ecclesia tanquam canonica proponitur. De
ius authoritate, interpretatione, alijsque ad eam spe-
nantibus agetur infra, tract. 1. cap. 2.

Secundus locus est traditio divina ; quæ ut loquitur
Concil. Trid. sess. 4. ex ipsius Christi ore ab Apostolis
cepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante,
per manus tradita ad nos usque pervenit. Et de
etiam ageretur infra loco proximè citato.

Tertius denique locus est autoritas ipsius Ecclesiæ,
e per Concilia generalia, sive per Summos Pontifices
quatur. Cum enim ipsa sit (ut dicit Apostolus) colu-
na & firmamentum veritatis ; ejus proinde autoritas
inallibilis est ; & argumenta illi innixa non possunt non
e certissima.

Ad hos tres Theologicos locos proximè accedit au-
toritas sanctorum Patrum, quæ maximè semper ponderis
apud Catholicos ; & ex qua proinde argumenta The-
gica rectè defumi possunt. Unde S. August. passim
libris contra Julianum adhibet auctoritatem Sanctorū
Patri, Athanasij, Nazianzeni, Chrysostomi, & aliorum
propugnandas veritates circa materiam gratiæ, quas
Ariani hæretici (quorum antesignanus erat ille Julia-
nus) impugnabant.

Est tamen observandum (sicut rectè monet idem S.
August. lib. 11. contra Faustum cap. 5.) auctoritatem
sanctorum Patrum, quamvis maximi faciendam, nul-
lodò tamen canonica sacrarum literarum auctoritati
inquari. Et quòd, quamvis in illorum libris inveniatur
vera veritas, longe tamen est impar auctoritas. Et

Epist.

Epist. 19. ad S. Hieronym. Alios, inquit, ita lego, ut
quantalibet sanctitate doctrinaque praeponant; non id
verum putem quia ipsi ita senserunt. Et Epist. 111. N
que enim quorumlibet disputationes, velut Scriptura
canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salu
honori centiâ, quæ illis debetur hominibus, aliud inc
orum scriptis improbare, aut respicere, &c. Talis et
sum in scriptis aliorum, tales volo esse intellectores
orum.

Præter supra dictos locos, argumenta etiam deduc
possunt ad confirmationem veritatum Theologicarum
historiâ, non solum Ecclesiasticâ, sed etiam propheti
præsertim aduersus ipsos Ethnicos: qui nec Scriptura
sacras, nec traditiones, aut Ecclesiæ autoritatem rece
unt. Idem etiam dicendum est de dogmatibus philo
phicis & ipsâ naturali ratione. Videnus siquidem mu
tos antiquos Patres varijs argumentationibus & ratio
bus ex Philosophia petitis ad elucidandas nostræ fide
veritates usos fuisse, quoties aduersus Ethnicos agendu
illis fuit: ut à S. Justino martyre, Arnobio, Lactanti
Tertulliano, & alijs factum esse, in eorum scriptis co
perimus.

Q U Æ S T I O III.

*Quenam sit conclusionum Theologicarum
certitudo.*

Nomine conclusionis Theologicæ intelligimus pro
sitionem illam, cui assentitur intellectus, ratione
seorsus Theologici, seu ex vi assensus, quem illis præmi
sis, tanquam ex fide veris & certis, præbuit. Hoc præ
notato.

Dicendum 1. conclusionem Theologicam, etiam
duabus præmissis fide divinâ cognitis, deductam, intrin
oris tamen esse certitudinis, quàm ipsæ veritates immen
atè à Deo revelatæ, & per Ecclesiam ad credendum præ
positæ.

Hæc assertio constat, non solum ex eo quod (ut
cunt Philosophi) major sit semper certitudo principiorum

rum, quàm conclu
serum quia veritat
innascuntur, quæ est
Theologicæ non
raro intellectus er
incertitudinem habet
creatus in opera
possit.

Dicendum 2. co

semper esse quavis

naturalis.

Id patet ex eo q

clusio innitur, q

conclusionis cuiusl

urine & ratione

estatione divina

Q U

Quanam dispositio

figandis ver

Prima dispositio

dam, est iana fid

lum & præcipu

ides: nisi sana sit.

as Theologiæ ædifi

consistere non pote

Secunda disposit

Christus Dominus sa

Beati mundo corde,

de S. Gregor. Nazia

te monet: Non or

rum duntaxat, q

onge processerunt

animum repurgari

quo enim rem

est quidem; quæ ad

quærit.

quit ; ita lego, utum, quàm conclusionis, quæ ex illis deducitur : sed præ-
solleant : non idcirco quia veritates fidei immediatè divinâ revelatione
Et Epist. 111. Non nituntur, quæ est omninò infallibilis ; at conclusiones
velut Scripturæ Theologicæ non nisi mediante discursu qui cùm sit ope-
non liceat, salvatio intellectus creati, æqualem cum veritatibus fidei
inibus, aliud in veritatem habere non potest ; cùm omnis intellectus
, &c. Talis creatus in operationibus sibi proprijs falli & decipi
intellectores non possit.

Dicendum 2. conclusionem Theologicam certio-
rem esse quavis alia conclusione cujuslibet scientiæ
Theologicarum naturalis.

Id patet ex eo quòd motivum, quo Theologica con-
clufio innititur, semper est certius motivo cujuslibet que
conclusionis cujuslibet scientiæ naturalis, cum hæc solo
lumine & ratione naturali ; illa verò lumine fidei & at-
tentione divinâ innitatur.

Q U Æ S T I O . IV.

*Quanam dispositiones requirantur in eo, qui inve-
stigandis veritatibus Theologicis incumbit.*

Prima dispositio ad Theologiæ notitiam rectè capeffen-
dam, est sana fides ; Cum enim (ut diximus) prima-
um & præcipuum Theologiæ fundamentum ; sit ipsa
des : nisi sana sit, & inconcussa teneatur, reliquum ipsi-
Theologiæ ædificium, quod superstructum fuerit,
consistere non potest.

Secunda dispositio est cordis mundities. Quod ipse
Christus Dominus satis apertè innuit, cùm dixit, Matth. 5.
creati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Un-
S. Gregor. Nazianz. Orat. 33. advers. Eunomianos re-
monet : Non omnium esse de Deo disputare ; sed e-
um duntaxat, qui explorati sunt, ac contemplando
procefferunt : ac prius etiam tam corpus quàm
animam repurgarunt aut saltem purgare jam instituunt.
impuro enim rem puram attingere, fortasse ne tutum
est quidem ; quæadmodum nec agris oculis solis radices
excavari.

Tertia

Tertia dispositio est ipsius intentionis restitudo: Cuius enim (æquè sapienter ac verè dixit Christus Dominus Matth. 6.) ex oculi, id est, intentionis simplicitate ac claritudine, totius corporis, id est totius operis claritas perfectio pendeat: quisquis in huius cœlestis disciplinæ investigatione proficere desiderat, is oculū mentis simplicem ac rectum habere debet; qui neque ad lucri embellimenta, neque ad honoris blandimenta reflectatur; sed rectā intentione in solum Deum feratur, illiusque gloriam, tanquam ultimum ac unicum sibi finem propositum spectet.

His ad Theologiam capeffendam præcipuis & maxime necessarijs dispositionibus breviter explicatis, duo adhuc monita subiungenda sunt.

Primum est (quod rectè docuit Theodoretus præfatione in cantica) ad hoc, ut quis divinas veritates pervicere & huius altissimæ scientiæ arcana penetrare possit: mentem agilem, ac veluti pennis quibusdam instructam requiri; neque segniter aut perfunctoriè, sed totis ingenij viribus maximeque sedulitate ac diligentia studiis Theologicis esse incumbendum: Alias nullus profectus imo non leve periculum: ne in illa cœlesti disciplina viciis in seipso vel semidocti (quod non raro evenit) talium periculi vero dubium pro certo accipiant: ac postea non sine dei Catholici detrimento alijs venditent.

Secundum est, in disputationibus veritatum Theologicarum modum quemdam esse servandum, illudque humiliter tenendum quod præmonuit Apostolus Rom. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Ut igitur (sicut loquitur S. Hilar. l. 10. de Trin.) Sol videndus est, ut possit videri tantusque excipiendus lumen est, quantus admittitur: ne si plus velimus expectare minus quoque quam possumus consequamur, ita & præceptio cœlestis in tantum intelligenda est, in quantum permittit intelligi: in tantum expectanda est, in quantum apprehendendū se dedit; ne, si contenti indulgentia moderatione non sinius, amittamus indulta.

MEDIII

ME
THE
EX SACR
CONCIL
FICUM
ET SANC
AC

TRA

Um fides
115.) si
quorum
Serm. 75.
illa, deprehendit igitur
quod novissima, ipsi
mo sine quodam
hoc veritatum
etque perfectionibus
et divinis, de donis
vinitus institutis
anæ inaccessis & igitur
face imprimis opus
eorum quorumlibet
peritatem ostendit
et compendiarie
Theologis disputat
peremus, quæ magis

MEDVLLA
THEOLOGICA
EX SACRIS SCRIPTURIS.
CONCILIORVM PONTI-
FICVMQVE DECRETIS,
ET SANCTORVM PATRVM,
AC DOCTORVM
placitis expressa.

TRACTATVS. I.

DE FIDE.

Cum fides (ut ait Sanctus Basilius in Psalm. 115.) sit Sacrorum , quæ de Deo sunt elo- quiorum dux, vel (ut S. Bernardus loquitur , Serm. 75. in Cant.) ea sit quæ , attingit inac- cessa, deprehendit ignota, comprehendit inimensa, appre- hendit novissima, ipsam denique æternitatem suo illo va- stimo sinu quodammodo circumcludit, nobis, quibus hoc veritarum Theologicarum compendio, de Deo atque perfectionibus, nec non de decretis & operatio- bus divinis, de donis supernaturalibus, de Sacramentis ininitis institutis, alijsque similibus rebus rationi hu- manæ inaccessis & ignotis agendum incumbit, hac cæle- stis facie imprimis opus esse existimavimus, quæ depulsis eorum quorumlibet tenebris, veritatis certum ac secu- ram tramitem ostendat. Ut igitur, sicut propositum no- est, compendiariâ viâ procedamus, ex multis, quæ Theologis disputari de Fide solent, pauca tantum ex- pemus, quæ magis necessaria visa sunt, & ad tria ca-

A

pra

pita revocabimus, in quorum primo videbimus, quæ sit necessitas fidei: in secundo, quodnam sit ejus objectum materiale: in tertio denique, quodnam sit ejusdem objectum formale: seu quod in idem recidit, an sit ad hunc modum necessarium credere: quid oporteat credere: quomodo, & quâ ratione oporteat credere.

CAPUT I.

De Fidei necessitate.

SECTIO I.

Quid sit & quomodo sit modo sumatur Fides.

Missis varijs ac multiplicibus modis, quibus passim in Sacra Scriptura nomen Fidei accipitur, nos hic per Fidem intelligimus virtutem illam supernaturalem, per quam (ut Catechismus Romanus loquitur part. 1. c. 1. num. 1.) id ratum habemus, quod à Deo traditum esse Sanctissimæ Matris Ecclesiæ autoritas comprobavit. Eo sensu accepta Fides multipliciter à Theologis distinguitur, quod hic præmittendum esse duximus, ut, quæ de illius necessitate dicenda sunt, distinctius & clarius præsentari possint: alia siquidem est fides habitualis, alia actualis: alia fides externa, alia interna: alia explicita, alia implicita: alia formata sive viva, alia informis, alia mortua.

Fides habitualis est ipse fidei habitus, qui cum supernaturalis, non producit per actus, sicut alij habitus naturales, sed à Deo infunditur in animam, unde ab apostolo Ephes. 2. vocatur donum Dei: Gratia, inquit, salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei est donum est.

Habitus autem ille fidei non tantum in intellectu, etiam in voluntate tanquam in subiecto recipitur docet S. Thomas 2. 2dæ. qu. 4. art. 2. in intellectu credimus, quia assensus fidei pertinet ad potentiam cognoscitivam.

De
tiam, cum habet
autem, quia movetur
ut liberè assentiatur
actus esse non possit
e. 3. dicit. quod

Fides actualis est
credit actu alicui
authoritatem Dei re
naturalis, tum ratio
quo infra dicendum
quo producit, et
duci potest, sed ad
est, ut supponimus

In illo autem a
tur à Theologis re
S. August. tract. 2.
est circa Deum tan
dicitur: Secundus e
de, quo creditur:
finem ultimum,
intelligi potest, quod
credere in Deum.

Fides interna est
animo solo liberè
exterioribus se pro

Fides verò exte
aut signa exteriora
postolus Roman.

am: ore autem co
Fides implicita

omnibus veritatibus
am credendas pro
lari vel cogit, ve

Fides verò expl
veniat alicui à De
Deum unum in es

tivam, cum habeat verum pro objecto: in voluntate autem, quia movere debet intellectum ad assentiendum, ut liberè assentiatur; alioquin assensus ille fidei, virtutis actus esse non posset: unde S. Aug. lib. de prædest. Sanct. 5. dicit. quod fides in credentium voluntate consistit.

Fides actualis est assensus ipse liberè elicitus, quo quis credit actu alicui veritati divinitus revelatæ, propter auctoritatem Dei revelantis, qui quidem assensus est supernaturalis, tum ratione objecti formalis, cui innititur (de quo infra dicendum est) tum etiam ratione principij, à quo producit, non enim per solas naturæ vires produci potest, sed ad hoc supernaturali aliquo auxilio opus est, ut supponimus ex tractatu de Gratia.

In illo autem assensu fidei triplex communiter notatur à Theologis respectus circa Deum, quod ab illis ex August. tract. 29. in Joann. desumptum est. Primus est circa Deum tanquam objectum materiale, quod creditur: Secundus circa Deum tanquam objectum formale, quo creditur: Tertius denique circa Deum tanquam finem ultimum, in quem assensus fidei dirigitur; unde intelligi potest, quid sit credere Deum, credere Deo, & credere in Deum.

Fides interna est ille idem assensus fidei, quatenus in animo solo liberè concipitur, nec ullis verbis aut signis exterioribus se prodit.

Fides verò externa est illius assensus interni per verba aut signa exteriora manifestatio: de utraque loquitur Apostolus Roman. 10. dicens: Corde creditur ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem.

Fides implicita est ea, quâ quis in genere assentitur ijs omnibus veritatibus, quas Deus revelavit, & per Ecclesiam credendas proposuit, licet nullam illarum in particulari vel cogitet, vel cognoscat.

Fides verò explicita est, quâ assentitur in particulari veritati alicui à Deo revelatæ, ut cum quis credit esse Deum unum in essentia, trinum in personis.

Denique fides formata & viva est illa, quæ cum gratia & charitate conjuncta est, qualis in justis reperitur.

Fides verò informis & mortua, est ea, quæ à gratia & charitate sejuncta est: sine qua cum operationes vitales sua ternæ vitæ meritorias habere non possit, rectè ab apostolo Jacobo Jacob. 2. mortua appellatur.

SECTION II,

An fides necessaria sit ad salutem necessitate præcepti.

Quæstio intelligenda est de fide actuali internâ (externâ enim agitur postea) respectu adultorum nam si de parvulis sermo sit, cum sine actuali baptismi susceptione salvi esse non possint (ut supponimus ex tractatu de Sacramentis) & in baptismo simul cum gratia sanctificante, habitus fidei aliarumque virtutum supernaturalium ijs infundantur (ut Concilium Tridentinum expressè declarat Sess. 6. cap. 7.) certum est illos, cum dei actualis incapaces sint, sine fide habituali tamen non posse salutem consequi.

Ad hujus autem quæstionis solutionem, notandum est aliquid duplici modo dici posse ad salutem necessarium vel necessitate medijs, vel necessitate præcepti. Illud dicitur necessarium necessitate medijs, quod secundum legem ordinariam ita necessarium est, ut sine illo salus obtineri nullatenus possit: illud autem dicitur necessarium necessitate præcepti, quod eâ solum ratione necessarium est, quia præceptum est: unde quæ priori modo sunt necessaria, licet aliquando in nostra potestate non sint, eandem tamen semper inferunt necessitatem; quæ autem posteriori, si possibile esse desinant, desinunt etiam esse necessaria.

Hac distinctione suppositâ, ad quæstionis propositæ solutionem, dicendum est primò, impositum esse hominibus à Deo præceptum in genere de actu aliquo fidei supernaturalis eliciendò: hoc constat primò ex his Christi ver-

ti verbis, Matth. ult.
erit, saluus erit: qui
neque enim damnabit
eum, nisi præceptum
esset: præterea cum
præceptum de Deo
dem Christus Matth.
præcepto illo dilig
redendû; siquidem
ognitionem supernam
e Apostolus dicit,
ere oportet. & hanc
2. qu. 16. art. 1.
in primo decalogi p
mandamentum ac p
no cetera religio
pstant, impleri nu
Dicendum secun
firmativum, ut c
a sunt, & ut talia
negativum, ut non
ata, & ab Ecclesi
præceptum primis
quibus unâ ex parte
dem agnoscamus. d
& talis fides habeat

An fides necesse

leer quidam Do
cus à Soro exist
tatio ratione præcep
orum per eam cr
horam si tamen al
vari, & Deum ut ai
posse nihilominus sâ

la, quæ cum gra-
iustis reperitur.
ea, quæ à gratia
operationes vitales
possit, rectè ab
pellatur.

de necessitate

tuali internâ (c)
actu adulterum
e actuali baptis-
mum ponimus ex tra-
simul cum gratia
virtutum supernarum
Tridentinum e-
est illos, cum fi-
tuali tamen no-

em, notandum e-
tem necessarium
cepti. Illud co-
quod secundum
t sine illo salus o-
ficatur necessarium
tione necessarium
modo sunt neces-
non sint, eandem
quæ autem poste-
unt etiam esse ne-

onis proposita
itum esse homini
si aliquo fidei su-
primo ex his Chri-
sti ver-

De Fidei necessitate.

5

verbis, Matth. ult. Qui crediderit & baptizatus fue-
rit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur:
que enim damnaretur quis ob alicujus actûs omisso-
em, nisi præceptum aliquod de illo eliciendo impositû
set: præterea cum omnibus hominibus impositum sit
præceptum de Deo ex toto corde diligendo, quod qui-
m Christus Matth. 22. vocat primum & maximum, ex
præcepto illo diligendi rectè inferri potest præceptum
edendi; siquidem dilectio supernaturalis Dei ejusdem
ignitionem supernaturalē necessariò præsupponit: Un-
Apostolus dicit, Hebr. 11. Accedentem ad Deum cre-
re oportet. & hac de causâ (ut rectè observat S. Thom.
2. qu. 16. art. 1.) præceptum de credendo in Deum,
primo decalogi præcepto contineri censetur, tanquam
fundamentum ac principium totius legis divinæ, & sine
iò cætera religionis & charitatis officia, quæ Deum
estant, impleri nullatenus possunt.

Dicendum secundò, præceptum fidei duplex esse, unû
firmativum, ut credamus ea omnia, quæ à Deo revela-
sunt, & ut talia nobis ab Ecclesia proponuntur; alterû
negativum, ut non dissentiamus ulli veritati à Deo reve-
tæ, & ab Ecclesia nobis propositæ. Utrumque illud
præceptum primis Decalogi verbis apertè insinuat, in
quibus unâ ex parte præcipitur, ut unum Deum per fi-
m agnoscamus, & ex alterâ prohibetur, ne dijs alienis
falsis fides habeatur.

SECTION III.

*An fides necessaria sit ad salutem necessitate
medij.*

Ecce quidam Doctores, ut Andreas Vega, & Domini-
cus à Soto existimaverint fidem esse tantum necessa-
am ratione præcepti divini, ac proinde illos, qui myste-
orum per eam credendorum ignorantia invincibili la-
orant si tamen aliunde secundum rectam rationem vi-
ant, & Deum ut authorem naturæ cognoscant & ament,
offe nihilominus salutem consequi.

Contraria tamen sententia communis est inter Theologos, ac proinde ut certa tenenda est, prout in sequenti assertione declarabitur.

Dicendum est igitur, actum fidei supernaturalis esse salutem necessarium necessitate non tantum præcepti, sed etiam medij, ita ut nullus adultus possit sine tali actu justificari: probatur primò ex Apostolo, in epistolâ ad Hebr. cap. 11. ubi dicit, quòd sine fide impossibile est placere Deo; quæ verba non nisi de medij necessitate intelligi possunt, cum omnem possibilitatē placendi Deo excludant, nisi per fidem tanquam per medium absolute necessarium.

Probatum secundo ex Concilio Tridentino Sess. 6. c. ubi, postquam dixit baptismum esse Sacramentum fide addit: Sine qua nulli unquam contigit justificatio. cap. 8. Fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis justificationis: sine quâ impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire: quæ verba Concilium desumpsit ex S. August. Serm. 3. de tempore. ubi & hæc, quæ sequuntur addit: Sine fide nullus in hoc sæculo justificationis consequitur gratiam: nec in futuro vitam possidebit æternam.

Obijciet multos fuisse olim, & hodie adhuc esse fideles, in varijs mundi partibus, qui de Christo & Evangelio nihil profus audierint, omniaque fidei mysteria invincibiliter ignoraverint, & adhuc ignorent, quibus proinde ad consequendam salutem sufficere videretur, ut Deum, prout possunt, cognoscant, & super omnia diligant, cum aliud præstare non possint, & ad impossibile nemo teneatur. Respondetur ignorantiam illam prædictis infidebibus vincibilem esse, si non proximè & immediatè, saltem remotè & mediatè, in quantum scæcet sufficiens divinæ gratiæ auxilium ipsi offerunt ad ægem naturæ servandam (ut ex tractatu de Gratia supernus) qui si fideliter cooperentur, ipsamque naturam servent, Deus pro sua ineffabili bonitate uberius

est inter Theolo- la gratiæ suæ præstabit auxilia, & alia media externa
prout in sequen- necessaria præparabit, quibus tandem ad fidem recipien-
am sufficienter disponentur. Id colligi potest ex capite
primi Evangelij S. Joannis, ubi dicitur, quod Deus illu-
minat omnem hominem venientem in hunc mundum,
hoc est (ut explicat S. Chrysost. in eum locum) quod
Deus, quantum in ipso est, illuminat omnem hominem,
qui non illuminantur, ideo non illuminantur, quia lu-
men necessarium oblatum recipere nolunt: ita etiam sentit S. Basil. in
regulis brevioribus regulæ 224. & S. Thom. qu. 14. de
veritate, art. 11. ad 1. ubi agit de parvulo infante, qui in
medijs sylvis procul à cœtibus & commercio Christianorū
duicaretur, dicitque certissimè tenendum esse, quod si
rationis naturalis ductum sequeretur, Deus ei vel per in-
spirationem revelaret ea quæ credenda sunt,
vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret, sicut
misit S. Petrus ad Cornelium, Act. 10.

S E C T I O I V.

*An sit ad salutem necessarium explicitam myste-
riorum aliquorum suam habere & quorum.*

Uo certa sunt, primum est, omnes Christianos adul-
tos ad credenda omnia & singula mysteria generali-
ter fide implicita obligari; hoc enim nihil aliud est,
quam assentiri debere huic generali principio, quo asse-
ritur, illud omne quod Deus Ecclesiæ revelavit esse in-
fallibiliter verum quod, qui negaret, fidelis & Christia-
nus dici non posset.

Secundum, non omnes Christianos obligari ad ha-
bendam fidem explicitam de omnibus & singulis fidei
dogmatibus; alias non esset opus Doctoribus, & frustra
dixisset S. Paulus 1. ad Corinth. 12. alijs dari per spiritum
sermonem scientiæ alijs sermonem sapientiæ, &c. si o-
mnes æquè scientes & sapientes in rebus fidei esse de-
berent.

Quaestio est igitur an omnes adulti tenentur aliqui fidei nostrae mysteriâ explicite & distincte credere, & quanam illa fiat: pro cuius resolutione.

Dicendum 1° omnes adultos obligari ad aliquid c
dendum explicite, ac in primis illud, nempe unum e
Deum, illumque justum remuneratorem, decernere p
mia justis & supplicia improbis, non tantum in hac v
râ, sed potissimum in futurâ. Hæc veritas constat ma
feste ex verbis S. Pauli in epistolâ ad Hebræos cap.
ubi postquam dixit, quod impossibile est sine fide p
cere Deo, mox declarat, quamam sit illa fides, p
quam Deo possimus placere, subiungit : Credere eni
oportet accedentem ad Deum, quia est & inquiren
bus se remunerator sit : qualis autem sit illa remunc
tio, declarat Christus S. Matthæi cap. 25. ubi loquens
reprobis ait : Ibit hi in supplicium æternum, justi a
tem in vitam æternam.

Dicendum 2. omnes adultos teneri similiter ad
bendam fidem explicitam de mysterio Sanctissima Tr
tatis, ita S. Thomas 2. 2. qu. 2. art. 8. Hoc constat
mò ex verbis Christi, qui mittens Apostolos, Ma
ult. injunxit illis expressè ut docerent omnes gentes
Baptizarent in nomine Patris, & Filij, & Spiritus San

Secundò ex S. Athanasio in symbolo, ubi postquam fides Catholicam ab eo tenendam esse, qui vult esse salvus subiungit: Fides autem Catholica hæc est: unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur: & etiam ex S. Cyrillo lib. 1. in Joann. c. 16. ubi sic loquitur: Non sufficit nobis cognitio absque cognitione Patris, & Filij & Spiritus Sancti.

Constat denique ex ritu sanctæ Ecclesiæ Catholicæ quæ neminem ad baptismum recipit, quin prius diligenter inquirat, an credat in Deum Patrem, an credat in Jesum Christum Filium ejus, an credat in Spiritum Sanctum, quâ ceremoniâ satis aperte declarat neminem : ritæ baptismalis, ac proinde justificationis esse capacem.

qui non explicitam &
mysterio fidem habe

Dicendum tertio,
habendam fidem ex

Probatur i. ex vari
declarantibus, ut S

os Dei fieri, his, qu
ejusdem cap. 3. Qu

non credit in nomine
Hæc est vita æternã

uin, & quem misit
philippus baptizauit

4, quin prius pro
salutem Dei esse. L

Christum Dominum
in coeco nato: Ioan

Probatum est: ex

quo, proposito mi
postea : Sed non

arnationem quoque
cedit:

Probatur 3. ex 9

non explicitam & distinctam de Sanctissima Trinitatis mysterio fidem habeat.

Dicendum tertio, omnes adultos præterea teneri ad habendam fidem explicitam de mysterio Incarnationis. Probatur 1. ex varijs locis novi Testamenti id expressè declarantibus, ut S. Joan. cap. 1. Dedit potestatem filii Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus, non alijs; eisdem cap. 3. Qui non credit, jam judicatus est: quia non credit in nomine unigeniti Filij Dei. Item cap. 17. hæc est vita æternæ: ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum: Act. cap. 8. S. Philippus baptismum Eunuchò postulanti conferre nolu- quin prius professus fuerit expressis verbis: Credo solum Dei esse Iesum Christum. Denique videmus Christum Dominum passim in Evangelijs exacte petisse cæco nato, Joann. 9. & pluribus alijs, ut distinctè & explicitè in se crederent.

Probatur 2. ex símbolo S. Athanasij, supra citato, in quo proposito mysterio Sanctissimæ Trinitatis adiungit ostēta: Sed necessarium est ad æternam salutem ut Incarnationem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat.

Probatur 3. ex SS. Patribus, S. Hieron. in cap. 3. e. ad Ephes. Non possumus, inquit, esse filij per adoptionem, nisi prius fidem Filij Dei & intelligentiam recitamus. Et S. August. lib. de bono perseverantiæ cap. 2. nullum, inquit, verius initium Christiani hominis quam credere in Christum.

Cæterum hic observandum est ea; quæ diximus, intelligenda esse tantum respectu temporis consequentis Christi incarnationem; alia enim ratio est eorum, qui sive in lege Moysi, sive in lege naturæ vixerunt; plurimorum enim Theologorum sententia est; fidem explicitam Trinitatis tunc illis non fuisse necessariam; nec præcepti necessitate, licet quidam existiment Pontifices, Sacerdotes ac legis Doctores ad illam fidem

fuisse obligatos, utpote sibi sufficienter in scripturis propositam.

Quod verò spectat ad mysterium Incarnationis, plurimi existimant ante Christi adventum fuisse quidem necessariam fidem aliquam generalem & implicitam de Mediatore ac Redemptore futuro, non verò distinctam & explicitam eo modo, quo nunc ad eam obligamur.

Quæres, an præter illa mysteria sint adhuc alia, quibus explicita fides ab omnibus adultis habenda. Respondetur omnes adultos obligari, præterea 1. ad omnia scienda & credenda, quæ tum in symbolo Apostolorum, tum in Oratione Dominica continentur, hoc manifestè colligitur ex Catechismo Concilij Tridentini par. 2. cap. 2. num. 22. ubi dicitur teneri paternos ad symbolum & Orationem Dominicam eos docendum, quos ex fonte levaverint: ergo si illi ad docendum tenentur, qui baptizantur, ad discendum adhuc strictius tenebuntur. Idem expressè declaratur de consecrar. distinct. 4. (vos ante omnia). ubi hæc verba ex S. August. serm. de temp. desumpta ad paternos diriguntur; Ante omnia symbolum & Orationem Dominicam & vos ipsi tenete, illis, quos de sacro fonte suscepistis, ostendite.

Secundò ad ea cognoscenda & credenda, quæ in decalogo continentur; cum illorum, observatio ad salutem sit necessaria, dicente Christo, Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata: servari autem non possunt, si ignorantur.

Tertiò ad ea etiam cognoscenda & credenda, quæ eorum Sacramentorum rationem pertinent, quorum receptio illis est ad salutem necessaria: cum enim (ut tractatu de Sacramentis supponimus). prima dispositio ad Sacramentum aliquod dignè suscipiendum in adultis sit fides respectu Sacramenti illius, quod suscipi debet, sequitur, quod obligatio illius Sacramenti suscipiendi necessario secum inferat obligationem habendam fidei explicitæ respectu illius: Quod & similiter dicendum est

his Sacramentis, ad sua devotio impellit.

Quarò denique credenda, quæ secundum statum & conditionem vite legis præscribitur Pastoribus & Doctoribus explicita requiruntur commissi: in factis, quia sine illa fide partibus dignè, ut

An fides ex

Docendum est prius necessarium ad salutem. Probatur: e negaverit me coram Patre meo, qui erubuerit, & sermo fecer, cum venerit in soli Rom. 16. Confessio fit ad salutem fide & symbolo. officium, cordis & lœvi ore profiteantur.

Probatur 3. ex eo, quod tormentedum vel ad atrocitate tormentorum, nec nisi publicetur, ut constat ex 1. de Pœnitentia posita olim sunt hæc eadem crucius, in

in scripturis pro his sacramentis, ad quæ suscipienda non obligario, sed sola devotio impellit, cum utroque sit par ratio.

Quartò denique ad ea omnia & singula explicite credenda, quæ secundum exigentiam peculiarem cuiusque statûs & conditionis ad salutem consequendam juxta divinarum legis præscriptum necessaria sunt : & eâ ratione in pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ fides haud dubiè magis explicita requiritur, quam in alijs, qui eorum curâ alijs habenda sunt commissi; in sacerdotibus item magis quàm in laicis, quia sine illâ fide magis explicitâ, omnibus officij suis artibus dignè, ut par est,ungi non possunt.

SECTIO V.

An fides externa sit ad salutem necessaria.

Incendum est primò externam fidei confessionem esse necessariam ad salutem necessitate præcepti affirmati. Probatur 1. ex Christi verbis S. Matth. c. 10. Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego cum coram Patre meo, qui in cœlis est. Et S. Luc. 9. Qui me contempserit, & sermones meos hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua. Item ex verbis Apostoli Rom. 10. Corde creditur ad justitiam : ore autem confessio fit ad salutem. Probatur 2. ex S. August. lib. de fide & symbolo, Fides, inquit, à nobis exigit duplex officium, cordis & linguæ ; nec salvi esse possumus, nisi dum ore profiteamur, quam corde gerimus.

Probatur 3. exemplo Sanctorum Martyrum, qui potius legunt tormenta omnia & ipsam mortem subire, quàm Christi fidem vel ad momentum negare ; quod si quis atrocitate tormentorum victus fidem negavisset aut dissimulasset, eiciebatur ab Ecclesia tanquam gravissimi peccati reus, nec nisi publicâ poenitentia peractâ in eam recipiebatur, ut constat ex S. Cypr. l. de lapsis c. 3. & S. Ambr. l. de Poenitentia Hæc autè assertio est de fide. Cui opposita olim fuit hæresis necessitatum dicentium, negari posse fidem exterius, insitane persecutione, etiam addito juramento;

mento ; ac sufficere, ut tunc in animo interius retineatur ; ut docet Eusebius lib. 6. cap. 34. Quæ quidem hæresis damnata fuit in Concilio Romano sub S. Cornelio Papa, ut colligi potest ex ijs, quæ habentur apud Baro. ad Anni. 154. & 255. Ubi dicitur in illo Concilio (quod ius quidem acta intereiderunt) firmo decreto stabilitum fuisse, non aliâ ratione ijs, qui etiam ore tenus fidei ejuraverant, veniam esse concedendam, nisi post gravem poenitentiam ab illis impletam : unde sequitur apostolica sententia, etiam ore tenus factam, tanquam gravissimum peccatum damnatam fuisse.

Diximus in assertionem, præceptum obligans ad externam nam fidei confessionem esse affirmativum, quæ est S. Thomæ doctrina 2. 2 q. 3. ar. 20. ex qua proinde sequitur illud non obligare omni tempore, sed tantum certo determinato. Ut ergo distingui possit, quo tempore obliget.

Dicendum 2. tunc nos obligari ad externam fidei confessionem, quando necessaria est vel ad honorem Dei vel ad utilitatem proximi. Ita S. Thomas loco citato quod probat in responsione ad primum ex eo, quod in nostræ fidei sicut & aliarum virtutum, referri debet ad finem charitatis, qui est amor Dei ac proximi, & quando Dei honor vel proximi utilitas id requirit, debet esse contentus homo (ut ait S. Doctor) ut per se suam ipsi veritati divinæ conjungatur ; sed fidentiam debet exterius profiteri.

Dicendum 3. etsi nunquam liceat ullo modo negare fidem Christi, tamen, quando spectatis circumstantijs nulli honori divino irrogatur injuria, nec ullam proximi injuriæ damnum intetur, non solum licitum, sed etiam quando necessarium, fidem occultare. Ita S. Doctor eo citato in r. sponse ad tertium, ubi dicit, quando ex confessione fidei manifesta turbatio aliquam fidelium oriretur, in tali casu laudabile non esset fidei publicè committi, & ad hoc probandum afferunt verba C.

si dicens Matth. 7. qui mittis margaritas in scultem eas pedibus vel fugiendo, vel alio Dicendum 4. licet persecutionis tunc Matth. 20. Cum peccatum aliud.

Hoc tamen limitari aliquid redundet in ut si Episcopus aut cum tunc maxime est dicit Nicolau gubernator navis navis, multo minus.

Dicendum 5. licet signis, quæ ex se sine profitendam falsam munis Doctorum: 2. titulo 12. cap. 6. Navarri lib. 5. Co Manuali cap. 11. 8. barur ; quia hæc si in se nati habent altera fecerunt, v

à mercatore distinguitur nec proximi confessione ali. Diocletiani 1. Thomas 2. 2 q. 10. si lego & chilamudis opusculum posset

Peccator vero per quibus signis ut ad honorem occultum no minimum est ; ut

intentiis retinere: dicentis Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus neque
 Quæ quidem hæc irritas margaritas vestras ante porcos, ne fortè con-
 go sub S. Cornelio cent eas pedibus suis & conversi dirumpant vos.

ut apud Baron. Cum autè occultatio illà fidei varijs modis fieri possit,
 lo Concilio, cui el fugièdo, vel aliquo signo exteriori fidè dissimulando
 decreto stabilitur. Dicendum 4. licitum esse homini Christiano tempo-
 ore tenus fidene persecutionis fugere: hoc permisit Christus dicens,
 nisi post gravatth. 20. Cum persequantur vos in civitate istà fugite
 sequitur apostolus aliam.

gravius mum per Hoc tamen limitandum est, nisi ex hac fugà damnū
 liquod redundet in honorem Dei vel proximi salutem,
 obligans ad exitu si Episcopus aut Pastor tempore persecutionis fugiat,
 quæ est S. Thomæ tunc maxime illius ope subditi indigeant: nam ut
 proinde sequipet dicit Nicolaus Papa cap. (seiscitaris) 7 quæst. 1.
 d. tantum certo si gubernator navis in tranquillitate non debet deferere
 sit, quo tempore avini, multo minus in tempestate.

Dicendum 5. licitum quidem esse occultare fidem si-
 ad externam fidem, quæ ex se sint indifferentia, non verò illis, quæ ad
 ad honorem Deo ostendam falsam religionem instituta sint. Est com-
 Thomas loco citato unius Doctorum sententia, præsertim S. Antonini part.
 ex eo, quod titulo 12. cap. 6. Alexandri Halensis part. 3. qu. 183.
 rum, referri de Navarri lib. 5. Conciliorum tit. de hæret. cap. 10. & in
 ac proximi, & de annuali cap. 11. & aliorum. Prior assertionis pars pro-
 id requirit, notatur; quia hæc signa, cum sint ex se indifferentia, nihil
 Doctor; ut per se mali habent qualia sunt illa, quibus natio una ab
 gatur; sed fidem alterà fecernitur, vel status unus ab altero, militis v. g.

mercatorum d. flinguitur: nec laudunt honorem divinum,
 lo modo negare nec proximi conscientiam ferunt; sic S. Sebastianus in
 evictantis nullat Diccleiani Imperatoris ethnici (ut observat S.
 istam proximi S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 10. ad 2.) fidem suam sub milita-
 tur, sed etiam si iago & chlamidè occultabat, ut Christianis commodi-
 e. ita S. Doctor has opitulari posset, eosque in tormentis confortaret.

ubi dicit, quod Posterior verò pars assertionis probatur ex eo, quod,
 quæ talibus signis uteretur, censere non solum veram
 veratio aliqua qui talibus signis uteretur, censere non solum veram
 bile non esset si religionem occultare, sed falsam propter, quod omni-
 um assertio vera Chno illicitum est; unde lib. 2. Machab. cap. 6. Eleazarus

non tantum porcinas carnes in lege prohibitas, sed et alias idolis immolatas manducare noluit, quia illa manducatio, licet ex se indifferens (ut dicit S. August.) etiam in instituta censebatur ad falsam religionem profitendam; quæ etiam fuit ratio, cur olim præceperint Apostoli, Actor. 15. ut omnes ab immolatis simulachrorum abstinerent; & eo sensu vestes paganorum illicitas esse dixit Tertullianus lib. de idol. cap. 18. nempe eas, quibus homo astringitur officijs vel sacerdotijs idolorum, quibus ideo asserit. profanationis suæ maculam habere, & neminem posse esse mundum, qui tunicam inquinatam induerit.

CAPUT II.

De objecto materiali fidei.

Ad clariorem intelligentiam eorum, quæ dicentur, notandum est nos hic sumere nomen objecti vel materialis, sive formalis, eo sensu, quo à S. Thoma sumitur 2. 2. quæst. 1. ar. 10. & quo etiam communiter Philosophis & Theologis sumi solet; scilicet per objectum materiale alicujus habitus cognoscitivi intelligimus id omne, quod cognoscitur, & per objectum formale id per quod illud cognoscitur; unde per objectum materiale fidei intelligimus ea omnia, quæ fide divina creduntur, aut credi debent; per objectum vero formale illud, per quod seu ratione cujus, ijs omnibus asserimur.

Cum igitur quærimus, quodnam sit objectum materiale fidei, idem est, ac si quæramus, quænam sint ea, quæ nobis à Deo revelata sunt, ac proinde, quæ fide credenda sunt.

Hæc autem Concil. Trident. sess. 4. contineri dixit per eum in sacris Scripturis, partim in traditionibus non scriptis, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut à ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictantur, quasi per manus tradidit.

tradita, ad nos usque
in sequentibus sectio

Quinam libri

Ulm Concil. Tri
pturam vocet C
am olim appellari
gust epist. 19. cap.
si ad faciliorem i
ant, sic appellari
canonis) significat
cat normam aliquam
seu numerum al
vocantur canonicæ
continent normam
us sequi debemus,
primus Christianis
erens, citonibusque
as scripturas pro v
alio repudiarent;
monatibus obfistere
brorum sacra Scri
Ecclesia pro vetis &
um.

Hoc colligi pote
Corintho Carthagine
poribus Siricij Papa
canone 4. hac ver
pturas canonicas nil
narum scripturarum
Genesis. Exodus, Le
monicos enumerat, q
no lectione supra cit
De ijs autem libe
primus est ad Eccl

grad

aditæ, ad nos usque pervenerunt : de utrisque proinde
sequentiibus sectionibus agendum nobis est.

S E C T I O I.

Quinam libri Sacra Scriptura sint canonici ?

Um Concil. Trident. sess. 4. suprà citatâ sacram Scri-
pturam vocet Canonicam, ejusque legitimos libros
olim appellari consuevisse canonicos testetur S. Au-
gust. epist. 19. cap. 2. ad S. Hieronymum ; observandum
ad facilitatem intelligentiam eorum, quæ dicenda
sunt, sic appellari duabus de causis ex duplici vocabuli
(canonis) significatione desumptis : Canon enim signi-
cat normam aliquam seu regulam, & præterea catalo-
gum seu numerum aliquarum rerum. Scripturæ sacræ igitur
vocantur canonicæ, & earum libri canonici, tum quia
continent normam seu regulam, quam in fide & mori-
bus sequi debemus, tum etiam quia, cum hæretici jam
primum Christianismi temporibus, ut veritati fucum fa-
cerent, erroribusque suis patrocinarentur, aliquando sal-
tem Scripturas pro veris supponerent, quando veras pro
falso repudiarent ; Ecclesia eorum fraudibus & impijs
artibus obistere volens, certum canonem, & catalogum
scripturarum sacræ Scripturæ constituit, unde libri illi, quos
Ecclesia pro veris & legitimis agnovit, canonici dicti
sunt.

Hoc colligi potest ex varijs Concilijs, præsertim ex
Concilio Carthaginensi tertio, quod celebratum est tem-
poribus Siricii Papæ circa annum Domini 397 in cujus
sessione 4. hæc verba leguntur. Placuit, ut præter scri-
pturas canonicas nihil in Ecclesia legatur sub nomine di-
vinarum scripturarum : sunt autem canonicæ scripturæ,
Genesis, Exodus, Leviticus, &c. Ubi eosdem libros ca-
nonicos enumerat, qui postmodum in Concilio Tridenti-
na sessione supra citatâ recensiti sunt.

De ijs autem libris canonicis duo sunt hæc observanda.
Primum est ad Ecclesiam pertinere veram & legitimam
scripturam.

scripturam canonicam populo Christiano, ut talem proponere, eamque à falsâ & suppositâ scripturâ discernere. Hoc constat tum ex usu ipsius Ecclesiæ suprà relato, quod illius scripturæ canonem constituendi jus atque auctoritatem perpetuò sibi vendicavit, tum ex S. August. lib. contra epist. fundamenti cap. 5. ubi sic loquitur: Evangelio non crederem; nisi me Ecclesiæ Catholicæ commenderet autoritas: & paulò post loquens de libro Actuum Apostolorum: Cui libro, inquit, necesse est, ut eradam, si credo Evangelio; quoniam utramque scripturam similiter mihi Catholica commendat autoritas.

Secundum est, nihil in scriptura canonica contineri quod non fide divinâ tenendum sit. Hoc expressè denotatum est in Concil. Trident. loco citato, ubi post enumerationem librorum canonicorum hæc habentur: quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus prout in Ecclesiâ Catholicâ legi consueverunt, & veteri vulgatâ Latinâ editione habentur, pro sacris, canonicis non susceperit, anathema sit.

Unde patet omnino repudiandum esse id, quod Eusebius dixit in annotationibus suis super caput 1. & 27. Matth. posse aliquem errorem levem in sacris libris reperiri, & Sanctos Evangelistas aliquando memoriâ lapsos esse. Quantò humilior & sapientior dixit S. August. scribens ad S. Hieron. epistolâ suprà citatâ cap. 1. Ego, inquit, fateor charitati tuæ, quod libris illis scripturarum qui jam canonici appellantur didici hunc timorem hominum deferre, ut nullum eorum auctorem scribere aliquid errasse, firmissimè credam; ac si aliquid in libris offendero; quod contrarium videatur veritati, non aliud quam vel mendosum codicem; vel interpretem non affectum esse, quod dictum est, vel

me minimè intellexisse non
ambigam.

S E C T I O II.

*De varijs sacra Scriptura editionibus, & quanam
ex illis sit authentica.*

¶ Orandum est Sacra Scriptura libros varijs linguis & idiomatibus editos fuisse, & in primis vetus Testamentum, licet primum lingua Hebraicâ à Moyse, Prophetis, & alijs authoribus conscriptum sit, varijs tamen causis Chaldaicè, Syriacè, Græcè, & Latine temporum excessu translatum & editum fuisse.

Quod autem spectat ad novum Testamentum, contra omnes ejus libros fuisse primum Græcè conscriptos, tres tantum excipias scilicet S. Matthæi Evangelium, quod Hebraicè primum ab illo scriptum fuit; Evangelium S. Marci, quod multi existimant Latinâ lingua primum ab illo editum fuisse; & pistolam ad Hebræos, de qua ambigitur, an primum Hebraicè, an verò Græcè scripta fuerit: de his omnibus agit fufissimè Bellarm. lib. 2. Verbo Dei, cap. 1. & sequentibus.

Hæc observatione præsuppositâ dicendum est, ex his omnibus Scriptura sacra editionibus solam vulgatam editionem Latinam decreto Concil. Trident. & Romani pontificis auctoritate factam esse veram, legitimam, & authenticam canonicam scripturam. Hoc expressè dictum est in Concil. Trident. in decreto supra sæpius citato sess. 4. his verbis: Insuper eadem sacro sancta Synodus considerans non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex omnibus Latinis editionibus, quæ circumferuntur, sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat; statuit, & declarat, ut hæc vetus & vulgata editio quæ longo tot sæculorum usu ipsâ Ecclesiâ probata est in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, & expositionibus pro authentica habeatur.

Illud idem præterea constat ex comparatione ipsius vulgatæ editionis & aliarum, quæ supra memoratæ sunt: Hebrai-

Hebraicam enim editionem, partim negligentiam librari-
orum, partim Rabbiorum ignorantiam (qui puncta adhibuerunt,
quæ vocalium litterarum, quibus carebant Hebræi; supplerent vicem) fuisse aliquo pacto depravatam
& quosdam etiam in eam errores irrepsisse certum
ut notat Bellarm. loco citato.

Quod spectat ad editionem vel potius paraphrasin
Chaldaicam (si paucos libros veteris Testamenti excep-
as scilicet Tobiae & Judith, & aliquam Esdræ & Dani-
el; qui libri existimantur fuisse primum Chaldeis
editi) tota illa paraphrasis (quæ Targum à Rabbi
vocat) nullius unquam momenti fuit in Ecclesia, cum
in ea multa reperiantur christianæ veritati parum con-
sentanea.

Editio Syriaca (quæ fuit tantum novi Testamenti
quorundam librorum veteris) licet ab illius linguæ
ritis probetur, nunquam tamen ab Ecclesiâ, authenticè
declarata est.

Quod pertinet ad Græcam; cum plures editiones
quâ illâ prodierint ex varijs authoribus, ut Aquilâ,
Symmacho, & alijs; editio tamen Græca, præ-
ter Septuaginta interpretibus in Ægypto tempore Ptole-
mæi Philadelphi facta est, omnibus alijs Græcis me-
te, inquit, est scripta, anteposenda censetur. Quia tamen etiam illam vitiosam
esse & corruptam multis in locis constat (ut testatur
Justinus martyr in dialogo cum Tryphone, & S. Hieronimus in præfatione in libros Paralipomenon & in Esdras.)
editio Latina, quæ quidē multoties & multipliciter
am facta est, ita ut ante tempora S. Hieronymi in
rabiles propè reperirentur versiones & editiones
ut testatur S. Aug. lib. 1. de Doctrinâ Christianâ cap. 1.
verum una fuit inter omnes illas, quæ specialem
per in Ecclesia auctoritatem obtinuit; quæ vetus
gata editio dicebatur: ut constat ex S. Gregorio
tione in lib. Moralium c. 5. & ex S. Hieronymo in
14. & 49. Isaia: quam etiam S. August. lib. citato
13. Italiam vocat & omnibus alijs anteposit.

Et hæc est illa edi-
tione ab univer-
sa & novissimè in
ita est, ac proinde
istum committitur.
canonicis sacra S.

canonicam editionem
max objectum; tan-
omnibus esse recipi

S E

quæ pertinet
sacra

Nequam ad pro-
supponendum est
peræ Scripturæ sen-
tulum; unde fit, ut
intelligi possit.

ubi loquens de
Nam difficilia intel-
quant, sicut & cæteræ
Psalterium; & S. Ambrosii
inquit, est scripta, anteposenda censetur.

vitiosos altitudinem
tem August. lib. 2.
Scripturam sac-
& ambigui-
provisum divin-
superiorum, &
facile investigata
Ex quibus patet,
scripturas esse
facillimas, nempe u-

Cum igitur Scrip-
tione inquirat; quari-

SECTION III.
*Ad quem pertineat definire verum & legitimum
 sacra Scriptura sensum.*

SECTION III.

*ad quem pertineat definire verum & legitimum
sacra Scriptura sensum.*

Ex quibus patet, quam falso hæretici hujus temporis
cant scripturas esse apertas, & cuius ad intelligendum
cillimas, nempe ut eo prætextu eas ad libitum contor-
teant.

Cum igitur Scriptura sacra obscura sit, & interpretati-
o indigeat; quaeritur, unde petenda sit illa interpreta-
tio;

tio; & ad quem pertineat ejus verum ac legitimum sensum definire. Pro cujus questionis resolutione.

Dicendum primo, verum ac legitimum scripturæ sensum petendum non esse ab ingenio ac judicio privato, sed jusque hominis probatur ex verbis Hierem. cap. 23. Nolite audire verba Prophetarum, qui prophetant vobis, & decipiunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non Domini. Et ex epist. 2. S. Petri cap. 1. ubi dicit, quod omnis Prophetia divinitus inspirata propria interpretatione non fit; quibus verbis (ut exponit Glossa ordinaria super hunc locum) declarat scripturæ expositionem & interpretationem petendam non esse ex proprio ingenio. Quod confirmatur ex verbis proxime sequentibus ex quibus sic possumus argumentari: eodem ingenio ac judicio libri sacri interpretandi sunt, quo scripti fuerunt; atqui humano ingenio ac judicio non fuerunt conscripti, ergo non sunt ingenio aut judicio humano explicandi seu interpretandi.

Dicendum secundo ad Ecclesiam pertinere de veritate legitimo sensu scripturarum judicare. Id constat ex Concilio Tridentino in decreto sapientius jam citato sess. 4. ubi hæc verba habentur: Præterea ad coercenda petulantia ingenia, decernit sancta Synodus, ut nemo suæ prudentiæ innixus in rebus fidei, & morum ad ædificationem Christianæ Doctrinæ pertinentium sacram Scripturam ad novum sensum contorquens; contra eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia: cujus est judicare de veritate sensu, & interpretatione scripturarum sanctarum; aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat.

Unde appositè ad hujus veritatis confirmationem Augustinus, contra Cresconium cap. 33. Tunc, inquit, interpretatur à nobis tenetur veritas, cum id facimus, cum universæ placuit Ecclesiæ, quam ipsa scripturarum commendat auctoritas.

S E C T I O I V.

In præter Canonicas Scripturas sint aliquæ traditiones fide divinâ credendæ?

Observandum est nos hic sumere nomen traditionis, prout communiter sumi solet à Sanctis Patribus & doctoribus, nempe pro doctrinâ divinitus revelata & traditâ, quæ tamen scriptura non invenitur in ullo scripturæ canonica libro : unde S. Epiph. hæresi 61. Non omnia, inquit, à divinâ scripturâ possunt accipi : quapropter aliqua in scriptis, aliqua in traditione sancti Apostoli addiderunt.

Hoc supposito, dicendum est dari aliquas traditiones primas, quæ & Apostolicæ vocantur ; quia Apostoli eas Christo acceptas ad nos transmiserunt ; quæ traditiones rem cum scripturis canonicis auctoritatem habent ; ipsis proinde eadem fide atque illis credendum est.

Probatur 1. ex Apostolo 2. ad Thess. c. 2. Tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram : in quem locum ita scribit S. Chrysost. patet quod non omnia per epistolam tradiderit, sed multa etiam sine literis.

Probatur 2. ex Concil. Trident. sess. 4. in citato decreto de canonicis scripturis : ubi dicitur, veritatem & disciplinam Christianam contineri in libris scriptis, & si scripto traditionibus quæ ipsius Christi ore ab Apostolo accepta, aut ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante, aut per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt. Eandem veritatem antea definita in Concilio Nicæno secundo, sessione 7. ubi hæc verba habentur : Fateamur unanimiter nos ecclesiasticas traditiones sive scripto, sive consue-
tine valentes & decretas retinere velle. quarum de numero est imaginum effiguratio (& paulo post.) Qui si fuerint aliud sentire aut docere, aut more impiorum hereticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, &c. anathema sit.

Proba-

SECT

Probatur 3. autoritate Sanctorum Patrum. S. Basil. lib. de Spiritu Sancto cap. 17. Dogmata, inquit, quæ Ecclesiâ prædicantur, quædam habemus ex doctrina scripturæ propositâ, quædam rursus ex Apostolorum traditione in mysterio, id est in occulto tradita recepimus quoniam utraque parem vim habent ad pietatem: S. Epiph. hæresi 61. Oportet autem, inquit, & traditione uti, enim omnia à Scripturâ divinâ possunt accipi; quæ præter aliqua in scripturis, aliqua in traditione sancti Apostoli tradiderunt.

Probatur 4. ex eo, quod multa sunt quæ fidei divini credimus, quæ tamen nusquam in scripturis reperiuntur. Ac in primis dicimus, v. g. credimus in unâ divinâ essentiâ esse tres personarum distinctas, & tamen nomen personarum in scripturis ad significandum expressum non reperitur. Credimus Filium esse Patri consubstantialē, & ita in Concilio primo Nicœno definitum est, nec tamen vox consubstantialis habetur in scripturâ. Credimus Sanctissimam Mariam Matrem fuisse & esse semper Virginem; & Helvidius, Jovinianus alijque contrarium docentes tanquam hæretici proscripti sunt, ut patet ex S. Epiph. hæresi 48. & ex S. August. contra Iulianum lib. 1. contra eos hæreticos; & tamen nullibi in scripturis hæc verba expressa invenitur. Credimus similiter ad baptismi administrationem necessariò proferendas esse has voces, (Ego baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti,) & tamen nusquam in scripturis hæc prolatio ore facienda præscribitur, aut necessaria esse dicitur. Denique ipsa scripturam sacram esse a Deo revelante, ac in ea verbum Dei contineri, nusquam nisi ex traditione scimus; & tamen ut articulū fidei credimus. Ergo multa sunt, quæ fidei divinæ creduntur, licet in scripturis expressa non habeantur.

Observandum est autem præter traditiones illas Apostolicas, seu divinas, esse quasdam alias purè ecclesiasticas, quæ ipsius Ecclesiæ seu prælatorum & pastorum

autoritate vel approbatione temporaria, & non Apostolicis auctoritate Christianis servanda, & Ecclesiis præpositis imponenda.

SE
De

Utrum inter Apostolos & populo Christiano

Ac in primis dicimus, v. g. credimus in unâ divinâ essentiâ esse tres personarum distinctas, & tamen nomen personarum in scripturis ad significandum expressum non reperitur. Credimus Filium esse Patri consubstantialē, & ita in Concilio primo Nicœno definitum est, nec tamen vox consubstantialis habetur in scripturâ. Credimus Sanctissimam Mariam Matrem fuisse & esse semper Virginem; & Helvidius, Jovinianus alijque contrarium docentes tanquam hæretici proscripti sunt, ut patet ex S. Epiph. hæresi 48. & ex S. August. contra Iulianum lib. 1. contra eos hæreticos; & tamen nullibi in scripturis hæc verba expressa invenitur. Credimus similiter ad baptismi administrationem necessariò proferendas esse has voces, (Ego baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti,) & tamen nusquam in scripturis hæc prolatio ore facienda præscribitur, aut necessaria esse dicitur. Denique ipsa scripturam sacram esse a Deo revelante, ac in ea verbum Dei contineri, nusquam nisi ex traditione scimus; & tamen ut articulū fidei credimus. Ergo multa sunt, quæ fidei divinæ creduntur, licet in scripturis expressa non habeantur.

in Patrum. S. B. auctoritate vel approbatione expressâ aut tacitâ post A.
ata, inquit, quæ Apostolorum tempora introductæ sunt. Quæ licet parem
us ex doctrina sum Apostolicis auctoritatem non habeant, meritò ta-
olorum traditionen à Christianis servandæ sunt, sicut & aliæ leges ab Ec-
recepimus quom-
essai p'is impositæ.

S E C T I O V.

De Symbolo Fidei.

Una inter Apostolicas traditiones una ex præcipuis,
& populo Christiano maximè necessarijs sit symbolum
unt quæ fidei dei; ideo de illo breviter hîc agendum est.

Ac in primis dicendum est valde necessarium fuisse
esse tres personæ. Undi libellum illum, qui dicitur vulgo symbolum fidei;
n scripturis ad id primaria catholicæ fidei capita velut in compendiū
r. Credimus Filio unigenitum, redigerentur: hâc enim brevitate (ut docet
ecilio primo Nicæ August. lib. 1. de Symb. ad catech. cap. 1.) consultum
anialis habetur idiotis rusticis & pueris, ut fidem explicitam de præ-
tariam Matrem, p'is mysterijs facilius concipere & retinere possent.
luidius, Jovinianus, & inde eadem brevis aptissima fuit, ut fidei unitas &
n hæretici professione conformitas toto orbe facilius servaretur; omnesque
& ex S. August. Christiani essent unius labij & unius oris, ut innuit S.
enæus lib. 1. contra hæreses cap. 1.

Dicendum 2. Symbolum fidei Catholicæ ab Apostolis
uisse conditum. Hoc tanquam certum tenendum est; ac
er ad baptismum, iuramento, & confessione ad suas paraphrases in S. Matth. dubitat de hac
olatio ore facit, & quam unanimiter docent sancti Patres,
mr. Denique inquit Ecclesia, & quam unanimiter docent sancti Patres,
nte, ac nica veritate. S. Ambrosi. in serm. de Eliâ & jejuniis. S. Hieron. epist.
itione scimus; & 1. S. Leo epist. 13. S. Augustin. serm. 3. Dominica in
ego multa sunt, & 1. S. Leo epist. 13. S. Augustin. serm. 3. Dominica in
aris expressa non calmarum ramis: ubi etiam unicuique Apostolorum su-
m articulum tribuit, & ideo illud fidei compendium
locatum est symbolum, quasi collatio & mutuum consi-
um, quia scilicet (ut docet S. Clemens epist. 1. ad Ja-
obum) Apostoli communi consilio inter se habito illud
ondiderunt: vel quia est quasi indicium vel signum,
quo

quo fideles ab infidelibus discerni possent, ut notat idem S. Clemens ibidem.

Dicendum 3. alia quoque fidei symbola in Ecclesia Catholica edita esse varijs temporibus occasione diversarum hæreson erumpentium : quæ tamen nihil aliud continent, quam pleniorum ipsius symboli Apostolici applicationem : sunt autem tria præ cæteris in Ecclesia recepta ; primum est illud, quod in primo Concilio Nicæno adversus hæresin Arii editum ; in quo ea, quæ ad divinitatem filij spectant, (quam impiè negabat) fusiè exponuntur.

Secundum symbolum editum fuit in Concilio Constantinopol. 1. contra Macedonium hæreticum, qui divinitatem Spiritus Sancti impugnabat : in quo proinde, quæ ad divinitatem Spiritus Sancti divinitatem spectant, fusiè explicatur : Et illud idem est, quo Ecclesia Romana in Missæ sacrificio utitur ; uno tantum verbo adversus errores Græcorum addito, quo profitetur Ecclesia Spiritum Sanctum non tantum à Patre, sed etiam à Filio procedere : Cui symbolo etiam ipsi Græci cum eorum Patriarcha in Concilio Florentino subscripserunt.

Tertium denique symbolum est S. Athanasij, quod ipse cum Arrianis persequentibus, Romæ profugus esse composuit, & Julio summo Pontifici obtulit, illi tanquam Christi vicario fidei suæ rationem reddens : quod postea universa Ecclesia in tantâ veneratione habuit, ut undique terrarum (sicut docet Baronius ad ann. Christi 340.) varijs idiomatibus versum fuerit ; & pro legitimâ fidei professione susceptum.

SECTIO VI.

An objecta fidei creverint successu temporis.

Sensus quæstionis est, an plures veritates tanquam à Deo revelatæ, uno tempore credenda fuerint quantum à v. g. tempore legis gratiæ, quam legis Mosaicæ ; hæc his posterioribus seculis post tot Conciliorum

materia Fidei definitio-
bus, in quibus nulla

ant ; pro cuius resolu-

Dicendum 1. eandem

valiter explicatam, in

que postea fuit in Ap-

edratum. Probatur

ap. 4. ubi postquam

anacharum, hæc v-

idem spiritum fidei

tur.

Probatur 2. ex Sac-

contra hæreses initio

anacharum, Illa, inq-

ista & Catholica Do-

august. lib. 18. de Ci-

ator Dei & hominu-

aturus, sic antiquis

modum nobis venisse

ides per ipsum omne

Dicendum 2. nec

in aliquam veritat-

indidisse novos ide-

initus revelatas, q-

libus erant, vel qua-

luci reddidisse, a-

obatur 1. ex Aposto-

thee. depositum

icans Vincentius Lin-

quid est, inquit, depo-

mod à te inventum ?

ist ? rem non unigeni-

itæ, sed publicæ tri-

non aut probatam ; in-

nos ; non instituitur,

uens.

ent, ut notat materia Fidei definitiones, quàm primis Ecclesiæ tempo-
nis, in quibus nulla vel paucissima Concilia habita fue-
runt in Ecclesiis; pro cuius resolutione.

Occasione diversi Dicendum 1. eandem fuisse prorsus fidem, etsi non æ-
qualiter explicatam, in sanctis Patriarchis ante Christum,
et Apostoli et postea fuit in Apostolis, & alijs Christianis post eius
adventum. Probatur 1. ex S. Paulo epist. 2. ad Corinth.
cap. 4. ubi postquam locutus est de Fide antiquorum
et ea quæ ad Patriarcharum, hæc verba subiicit: Habentes autem e-
undem spiritum fidei, credimus; propter quod & loqui-
mur.

Probatur 2. ex Sanctis Patribus: S. Epiphano lib. 1.
contra hæreses initio ipsius libri, ubi loquens de fide Pa-
triarum, Illa, inquit, eadem obtinebat, quæ hodie in
ista & Catholica Dei Ecclesia perseverat Fides. Et S.
August. lib. 18. de Civit. Dei. c. 47. Unus, inquit, Me-
tor Dei & hominum, homo Christus Jesus in carne
Saturus, sic antiquis Sanctis prænunciabatur, quemad-
modum nobis venisse nunciatus est; ut una eademque
res per ipsi omnes prædestinatos perducatur ad Deum.

Dicendum 2. nec Concilia, nec summos Pontifices,
in aliquam veritatem ad fidem pertinere desinerunt,
sed idem fidei Articulos, sed illas veritates jam
initus revelatas, quæ non ita perspicue ac cognite
fuerant; vel quæ hæresibus, obscurata videbantur;
luci reddidisse, ac fidelibus credendas proposuisse.
Probatur 1. ex Apostolo epist. 1. ad Timoth. cap. 6. O
thesauri, depositum custodi. Quæ Apostoli verba ex-
plicans Vincentius Lirinensis lib. 1. advers. hæres. c. 27.

Id est, inquit, depositum, quod tibi creditum est, non
est à te inventum? quod accepisti, non quod excogi-
tasti? rem non ingenij, sed doctrinæ; non usurpationis
veræ, sed publicæ traditionis; rem ad te perductam,
non à te probatam; in qua non author debes esse, sed cu-
stodire; non institutor, sed sectator; non ducens, sed se-
quens.

B

Proba-

VI.
essu temporis.

eritates tanquam
da tuam quam
am legis Moysi
ot Conciliorum
manc

Probatur 2. ex praxi totius Ecclesiæ, etiam in Co-
llyis Oecumenicis, in quibus, quando aliqua difficultas
materia Fidei solvenda erat, diligens semper scriptura
& Conciliorum ac sanctorum Patrum inquisitio fieri
unde S. Basilii (ut refertur l. 7. historiæ tripartitæ
56.) dicebat Episcopos non esse inventores alicujus
erræ, sed tantum custodes depositi sibi per Aposto-
los commissi.

C A P V T III.

De objecto formali Fidei.

PER objectum formale Fidei, intelligimus motivum
Iud, quo intellectus excitatur ad assentiendum di-
revelationi. Certum est autem objectum illud fore
ad Deum, utpote omnis veritatis fontem, referri de-
cūm Fides sit virtus Theologica, quæ Deum ut objec-
tum immediatè attingit: sed difficultas est, sub
quæ ad Deum referatur, cuius difficultatis solutio
pendet, in sectionibus sequentibus pendet.

SECTION I.

*An Deus, quatenus est suprema & infallibilis
tas revelans, sit formale objectum Fidei.*

Notandum est veritatem hoc loco sumi, non pri-
vate transcendentali, (ut loquuntur Philoso-
phæ omnibus rebus inest, in quantum veram habet
titatem; sed pro veracitate, quâ quis verax est
ecundo. Hac autem veracitas, ut sit perfecta & infal-
lis, duo requirit in eo, qui loquitur; 1. talem sapi-
am, ut perfectè & infallibiliter cognoscat rem, de
loquitur; ita ut errare aut decipi nullo modo possit
talem bonitatem, ut neque velit eum fallere, cui
tur, neque etiam illud velle possit. Hoc prænotat
questionis propositiæ resolutione.

etiam in Co. Dicendum 1. objectum formale Fidei, seu rationem
 aliqua difficultate formalem, quâ movetur intellectus ad assentiendum,
 semper scripturâ e supremam & infallibilem Dei veritatem. Ita S.
 in inquisitione fidei. Thom. 2. 2. qu. 1. art. 1.

Probatur 1. ex Apostolo epist. 1. ad Corinth. cap. 2.
 Fides vestra non sit in sapientia hominum sed in ve-
 ritate Dei; & epist. 1. ad Thess. cap. 2. Cum accepisse-
 à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut
 verbum hominû, sed (sicut est verè) verbum Dei.

III. Probatur 2. ex sanctis Patribus: S. Basil. in serm. de
 Fidei confessione seu de vera ac pia Fide in Aeternis: Est,
 Fides eorum, quæ dicta sunt, assentiens approba-
 sine ulla hesitatione, cum animi persuasione de veri-
 e eorum, quæ Dei munere sunt predicata; & S. Au-
 gust. lib. 11. de Civit. Ut mens, inquit, in fide fidenti-
 ambularei ad veritatem, ipsa veritas Deus, Dei Filius
 mine assumpto, non Deo consumpto, eandem constitui
 undavit Fidem.

Probatur 3. hac ratione, quam S. Thomas insinuat
 o citato: illud est objectum formale Fidei, propter
 od immediatè & formaliter credimus rebus Fidei: at-
 non ob aliam formalem & immediatâ rationem il-
 credimus, nisi quia Dei summè & infinitè veracis au-
 ritate & attestazione nituntur: ergo Deus quatenus
 um è & infinitè verax, seu quatenus suprema & infal-
 lis veritas, est objectum formale Fidei. Major evidens
 minor probatur exemplo fidei humanæ, quæ non
 motivo inanitur quam veracitate attestantis; nec ob
 um rationem credimus alicui, nisi quia veracem arbi-
 mur; & quò magis constat illum esse veracem, eò e-
 n firmior fides ejus attestationsi habetur: unde simi-
 dicendum est Fidem, divinâ veracitate tanquam for-
 mali & immediatâ ratione niti, quæ perfectâ & infallibi-
 est.

Dicendum 2. actualem revelationem eorum rerum,
 e credendæ sunt, pertinere ad rationem objecti forma-
 li Fidei.

Proba-

Probatur 1. ex varijs scripturæ locis, in quibus revelatio divinitus facta, ponitur ut basis & fundamentum cui omnis Fides nostra innititur. S. Matth. cap. 16. Petrus es Simon Bariona: quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est: Ad Galat. 1. Notum vobis facio Evangelium, quia non est secun-
 hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, que didici, sed per revelationem Jesu Christi.

Probatur 2. ex S. Athanas. orat. (quod unus sit Deus) ubi de fide loquens. Oportet, inquit, in sublimi-
 tionem istarum rerum petere, non humi ex sanguine carne conquirere sed ex revelatione divina & cœlesti ex S. Iren. lib. 4. cap. 14. Deum scire nemo potest Deo docente.

Probatur 3. hâc ratione Fides est rerum non apparentium (ut loquitur Apostolus Hebr. 11.) & quæ in hominis non ascenderunt; atqui ejusmodi res sublimi-
 minimeque apparentes non possunt aliter credi Fide-
 vinâ, quam per revelationem Dei: Fides enim illi-
 cessario requirit, ut homo cum firmissimo assensu
 omnem penitus dubitationem excludat, rebus illis assen-
 reat; non potest autem, imò nec debet talem assen-
 præbere, nisi certò sciat Deum esse, qui res illas revelat
 vit, ubi enim supponit verè Deum illas revelasse, non
 videt se debere firmiter & citra omnem dubitationem
 assentiri; cum Deus, nec falli, nec fallere possit.

Obijcies, constare ex Evangelio multos credidisse in Christum, non propter revelationem primæ & intell-
 lis veritatis, sed propter miracula ipsius Christi. Respon-
 detur miraculorum patrationem, non fuisse propriam
 quando motivum, quò fides illorum supernaturalis
 nixa est; sed fuisse tantum rationem inductivam ad
 ut agnoscerent divinæ veritati esse credendum. Quod
 facilius intelligatur, notandum est objectum alium
 materiale Fidei supernaturalis posse duobus modis
 credibile: 1. per miracula, & alia similia motiva

quæ id
 agnoscat tale ob-
 revelationem primæ
 gentia, tacit homin-
 rationem illud crede-
 illud duplex forma
 le objectum; 1. quod
 cum maxima ratio-
 esse intalibiter vo-
 firmissimè ac indu-
 tam est naturale n-
 dei; secundum vero
 naturalis actus, soli vo-

revelatio divina
 dei, debet esse
 Uobis modis pot-
 inevidens: 1. ex
 præsentatur per re-
 parte Dei revelan-
 tam revelationem e-
 modo revelat
 solutione.
 Dicendum 1. revel-
 eum formale Fidei,
 ex parte rei revel-
 Probatur 1. ex Apo-
 Probatur non apparen-
 loquens de cognit-
 em, & comparans il-
 inquit, nunc per
 en facie ad faciem.
 Probatur 2. ex S. A-
 Fides, est credere, qu-
 in epist. ad Hebr.
 quæ sunt inaccessa.

bus infrà) quæ id tantum evincunt, ut pet illa ho-
agnoscat tale objectum prudenter credi posse; 2. per
elationem primæ & iniallibilis veritatis, quæ, ut talis
nita, facit hominem firmissimè, & circa omnem du-
tionem illud credere.

Inde duplex formari potest iudicium intellectus circa
objectum; 1. quo iudicat tale objectum prudenter,
tum maxima ratione credi posse; 2. quo iudicat il-
esse infallibiliter verum ob divinam revelationem, &
firmissimè ac indubitanter credi debere; ex quibus
nū est naturale nec pertinet propriè ad rationem
ei; secundum verq; est verus ac proprius Fidei super-
naturalis actus, soli veritati divinæ revelanti innixus.

SECTIO II.

*revelatio divina, ut sit formale objectum Fi-
dei, debeat esse obscura & inevidens.*

Uobus modis potest divina revelatio esse obscura seu
inevidens: 1. ex parte rei revelatæ; quando ipsa nō
rasentatur per revelationem evidenter intellectui; 2.
ex parte Dei revelantis; quando non constat evidenter
tam revelationem esse à Deo. Est ergo quæstio, an u-
que modo revelatio debeat esse obscura: pro cuius
solutione.

Dicendum 1. revelationem divinam, quatenus est ob-
jectum formale Fidei, debere esse obscuram & ineviden-
tem ex parte rei revelatæ.

Probat 1. ex Apostolo ad Hebr. 11. Fides est argu-
mentum non apparentium, & epist. 1. ad Corinth. cap.
13. loquens de cognitione, quam nunc habemus per Fi-
dem, & comparans illam cum visione beatifica: Viden-
tis, inquit, nunc per speculum in ænigmate: tunc au-
tem facie ad faciem.

Probat 2. ex S. August. tract. 4. in Iovm. Quid est
fides, nisi credere, quod non vides; & S. Chrysost. hom.
13. in epist. ad Hebr. Fides est aspectus eorum, quæ non
sunt manifesta.

Probarur 3. ex eo, quòd experiètiâ ipsâ constat, nullam evidentiam propriè dictam habere de mysteriis quæ per Fidem credimus, & si aliqua sit ipsius Fidei veritas quam evidenter agnoscamus, prout ita cognoscimus ad fidem non pertinet, sed ad aliquod aliud genus cognitionis.

Est observandum hujus assertionis veritatem tale esse, ut illius oppositum inter Manichæorum hæreses censuerit S. August. lib. de utilitate credendi cap. 1. ait illos existimasse vanâ superstitione teneri Christianos in eo, quòd Fides illis imperaret ante rationem; & hæc fuisse inter Manichæos & Catholicos differentiam; quod Catholici crederent, ut cognoscerent; Manichæi autem prius vellent cognoscere, ut postea si liberet, crederent.

Obijces hæc Christi verba, Joan. 20. Quia vidisti Thomam, credidisti; ex quibus inferrur S. Thomam prius credidisse, ac proinde evidentiam habuisse; & postea credidisse. Responderetur cum S. Gregorio hom. 26. in Evang. Thomam aliud vidisse, aliud credidisse: vidisse scilicet Christi humanitatem, credidisse divinitatem; proinde evidentiam ejus, quod credidit non habuisse.

Dicendum 2. ad perfectam rationem Fidei necessarium esse, ut revelatio divina sit etiam obscura & inevidens parte revelantis. Probatur ex ijs omnibus sacræ Scripturæ & Sanctorum Patrum autoritatibus, quibus superius ostensum est; revelationem divinam obscuram esse deinde ex parte rei revelatæ; quia quidquid cognoscitur evidenter à Deo esse revelatum eo ipso quo ut tale cognoscitur cessat esse obscurum: sed sit aliquo modo evidens in intellectu propter infallibilitatem Dei revelantis.

Quod quamvis verum sit probabilis tamen est illa sententia, qui existimant Fidem posse subsistere cum evidentiâ ex parte Dei revelantis; sed semper verum est eadem cum tali evidentiâ fore in ratione fidei longè inferioriorem illâ, in cujus assensu nulla prorsus reperitur evidentia, imò maxime obscuritas tam ex parte rei revelatæ, quam ex parte Dei revelantis.

Ex dictis aliquot cor-
rum fidei non pos-
Gregor. hom. 26.
m est, quæ appare-
m fidem non habent

Secundum est, nihil
leni, sed tantum cred-
ens duplex notitia in
ta obscura per fidem,
scientificam, quod
unum Deum; et
proponit; scilicet
potest.

Tertium est, inter h-
differentiam, quòd
gnitio verò per fidei
tamen & infallibili-
infallibili fundamen-
estatione divinâ: ut
it hominem multò
dit à Deo, qui falli
propriâ ratione, q

Orandum est reve-
Prophetis & Aposto-
& per totum orbe-
huius personæ privatæ
Hoc prænotato, sen-
An sufficiat revelatio
formale fidei per
testem; an verò
unicuique credentium
aliqua revelatio priva

Secundum est, nihil propriè loquendo sciri posse per
sensum, sed tantum credi; licet diversis medijs ejusdem ve-
ritatis duplex notitia in eodem intel'ctu possit reperiri;
obscura per fidem; altera evidens per demonstratio-
nem scientificam, quo pacto v.g. & credimus & scimus
unum Deum; credimus, quia scriptura creden-
tiam proponit; scimus, quia naturali ratione demonstra-
tum est.

SECTIO III.
*An divina revelatio debeat esse publica vel
privata*

*An divina revelatio debeat esse publica vel
privata*

Hoc prænotato, sensus quæstionis duplex esse potest :
 An sufficiat revelationem illam divinam, quæ ad ob-
 iectum formale fidei pertinet, esse publicam & toti Eccle-
 siæ factam ; an verò præterea privata aliqua revelatio
 cuique credentium facta requiratur : 2. An si daretur
 quæ revelatio privata illa sola sufficere possit ad for-

B 4.

male objectum fidei supernaturalis. Pro cuius duplici
questionis resolutione:

Dicendum 1. publicam revelationem sufficere ad ra-
onem objecti formalis fidei, eamque singulis sufficien-
applicari per Evangelij prædicationem & Ecclesiæ
thoritatem; nec opus esse ullâ aliâ privatâ. Hæc as-
tio de fide, est contra Calvinistas, qui in articulo 4. cõ-
fessionis Fidei suæ profitentur se libros Scripturæ cano-
cos à non canonicis dignoscere, non tam communem
Ecclesiæ consensu, quam interiori testimonio & suasio
Spir. S.

Resolvitur hic error, & veritas nostræ assertionis p-
batur 1. ex cap. ultimo S. Marci, ubi postquam Chri-
discipulis suis dixit: Euntes in mundum universum p-
dicare Evangelium omni creaturæ: statim subjun-
git: Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui
rõ non crediderit, condemnabitur, quibus verbis ap-
declarat revelationem factam Apostolis, & per præd-
icationem illorũ alijs notificatam sufficere ex parte no-
tationis ipsius objecti ad credendum: si quid enim al-
requireretur, Christus eos, qui credere nollent, dam-
nationi æternæ non subijceret.

Probat 2. autoritate S. August. lib. de Doct. Ch-
statim innotat ubi agit ex professo contra eos, qui di-
se accepisse divinitus cognitionem scripturarum, mo-
que unumquemque debere sibi cavere ab illa super-
bia & periculosissima tentatione, ut, velit edoceri à
& non ab hominibus, quod ibi pluribus exemplis us-

Probat 3. ex eo, quod (ut refert Eusebius lib. 5.
stor. Eccles. cap. 15.) jam à primis Ecclesiæ tempo-
Montanus & Maximilla tanquam hæretici damnati
quod particulares revelationes prætenderet, contra qu-
quod Ecclesiæ consuetudo tum traditione, tum succe-
ne antiquitus ab Apostolorum temporibus eo usque
vera postulabat.

Dicendum 2. licet privatæ revelationes valde di-

ant & suspecta; si t-
erret revelationem si-
ei posset sufficere ad
quod in sacris litteris
ationes à Deo factæ
refertur Abraham
isse revelationem à
ist, quod ipse cred-
bram Deo, & reput-
Constat 2. ex Con-
oi docu & dehnit n-
e dei de sua gratia
em Dei revelatione
pernaturalem fidei
facta à Deo alicui tan-
Diximus in asserti-
ininitus facta certo i-
ur dist cultas quã ra-
revelationem illam
te sectione sequen-
Porro notandum

anum de ijs quæ re-
credendum supernat-
publicam rei revelat-
onem necessariam
persona credente n-
vantem, ut supponi-

inde possi dignosce-
ac preinae suffi-
cur nemini dubium
prais quibuscum-
ia & vere etiam pro-
peroniam nimis cre-
datur quæ privata

Pro cuius duplici & suspecta; si tamen alicui personae cer- id innotet revelationem sibi aliquam à Deo esse factam, illa posset sufficere ad credendum. Hoc constat 1. ex eo, quod in sacris litteris recensentur privatae quaedam revelationes à Deo factae, quibus fides habita; ut Gen. cap. 12. refertur Abraham tanquam privatae personae facta in esse revelationem à Deo, quod filius ipsi nasciturus esset, quod ipse credidit; unde dicitur de illo: Credidit prae Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.

Constat 2. ex Concil. Trident. sess. 6. c. 12. & can. 16. i. docet & definit neminem posse esse certum certitudinis fidei de sua gratia & finali perseverantia, nisi per speciem Dei revelationem; quibus verbis supponit assensum supernaturalem fidei posse sufficienter inniti revelationi factae à Deo alicui tanquam privatae personae.

Diximus in assertione; si revelatio privata tanquam iniuncta facta certo innotescat: & in eo praecipua versandis, & per praedictam doctrinam; quâ ratione scilicet possit certo innotescere revelationem illam privatam esse à Deo, de qua prole sectione sequenti nobis agendum est.

Porro notandum est nos in hac sectione locutos esse num de ijs quae requiruntur ex parte objecti ad aliquid credendum supernaturaliter: certum est enim, praeter publicam rei revelationem & externam Evangelij praedicationem necessariam quoque esse in subiecto fidei, seu persona credente internam gratiam excitantem, & adjuvantem, uti supponimus ex tractatu de gratia.

SECTION. IV.

unde possit dignosci an revelatio privata sit à Deo, ac proinde sufficiens pro eliciendo actu fidei.

Idcirco nemini dubium esse debet, quin aliquando Deus privatis quibusdam personis res aliquas olim revelaret, & nunc etiam pro suo beneplacito revelare possit; sic peritiam nimis crebrâ comparatum est, plurimas revelationes quas privatae personae sibi factas praetendunt, va-

rijs illusionibus & erroribus esse refertas; unde Synesius epist. 34. ante duodecimi secula conquestus est, multum temporis privatos homines & etiam sacerdotes in xisse somnia pro revelationibus.

Ut ergo veritas ab errore & illusionem in hac materia dignosci possit, aliquas observationes ex probatissimis authoribus collectas hic breviter proponemus, quæ imperitiam cuiusvis hac in re lucem afferre possunt.

Observandum igitur 1. qualis sit persona, quæ sibi istam esse revelationem aliquam dicit; ac 1. num sit in fide: quamvis enim Deus infidelium linguâ ad eum loquendi aliquas veritates uti possit, & aliquando etiam usus sit: tamen cum hoc rarissimè fecerit, & è contrariis monitis sapissimè talibus illuserit, & revelationes falsas blasphemij & alijs impietatibus immixtas ipsis suggerit (ut testantur annales sacri in Manete Montano, & aliorum libris alijs hæresiarchis) meritò defectus veræ & sanctæ dei in ea persona, cui fiunt revelationes, maximam tribuet rationem, non solum dubitandi, an tales revelationes à Deo sint; sed etiam illas penitus repudiandi, tanquam à spiritu erroris & mendacij suggestas.

Videndum præterea, num fidei sinceritatem virtutumque integritas virtutesque cõmentent, & præsertim humilitas; an è contrariis vitiis & imperfectionibus notata illam dehonestent: ideo non credendum superbis, ambitionosis, carnalibus, impatientibus, odia exercentibus, diffamantibus, vel pecunias hinc inde corradentibus, nec etiam hypocritis, qui singularia quædam affectata pietatis aut pœnitentiæ signa per superiores minimè approbata ostentant. Hoc argumento usus est olim unus ex antiquis patribus Apollonius nomine (ut refert Eusebius lib. 5. hist. Eccl. cap. 17.) ad convincendum falsitatem revelationes & Prophetias Maxillæ & Quintillæ mulierum quæ in secta Montanistarum primas partes tenebant, quod (ut refert hic author) essent pecuniæ cupidæ, & non nus exercentes, testis & tabulis ludentes, deditque cor

lis & cuius corporis
Certe Christus Domi
docens, quæ ratio
dixit, Matth. 7. nifi

Consideranda est
tio in tali persona;
quæ præferat redun
poris inedia, vel
an cerebrum læsum
iusmodi enim per
ponere potest, ut e

Non est etiam
si enim ætas caduca
levitatis & morbi
pueri sunt cerebro
inde facili negotio

Quod spectat a
becilliores, abunde
vehementibus; quæ
veritate profectum
dioris: humidum

impressionem recipi
nus ratione pollea
us est dæmoni eas
re. Ea de causa no

in sacris paginis re
prædite sterneræ; &
res mulieres imagi
bus à Deo immissi
& plures aios, &

rem induisse. Te
flamus, qui dum vi
rum confidit, in h
mè delapsus est.

Observandum 2.
opulenti sit sapien

as; unde Synesis & cultui corporis, & sumptuoso luxui vestimentorum. Certè Christus Dominus loquens de falsis Prophetis & sacerdotibus, quæ ratione à veris discerni possent, nihil aliud dixit, Matth. 7. nisi; A fructibus eorum cognoscetis eos. Consideranda est præterea corporis & animi constitutio in tali persona; an sit v. g. parum firma valetudo, aut quæ præferat redundantiam bilis atræ; an habitus corporis inediâ, vel insomnijs plus æquo sit deformatus; an cerebrum læsum sit; an imaginatio turbida; &c. Eiusmodi enim personis dæmon facillimè illudere & imponere potest, ut experientia satis constat.

Non est etiam negligenda ætatis & sexus differentia: si enim ætas caduca sit, delirij periculum est: si puerilis, levitatis & morbi imaginosi; quia (ut medici testantur) pueri sunt cerebro humidior & pleni vaporibus, ac proinde facili negotio commoventur.

Quod spectat ad sexum, certum est mulieres esse inbecilliores, abundare passionibus admodum acerbis & vehementibus; quare quod à passione natum, id sæpe à veritate profectum putant; sunt etiam naturæ humidioris: humidum verò facilius commoventur, & varias impressiones recipit, ideo citius imaginantur: cumque minus ratione polleant, & minus habeant prudentiæ, facilius est dæmoni eas similitudine falsa & apparente deludere. Ea de causa notatur à quibusdam, paucas admodum in sacris paginis reperiri mulieres, quæ Prophetiæ donopræditiæ fuerint; & in historia Ecclesiastica refertur, plures mulieres imaginationibus suis tanquam revelationibus à Deo immixtis adhærentes, non solum se ipsas, sed & plures alios, & etiam viros quosdam eruditos in errorem induxisse. Testis est sui temporis doctissimus Tertullianus, qui dum visionibus & revelationibus muliercularum confidit, in hæresim & varias absurditates capi simè delaptus est.

Observandum 2. qualis sit ipsa revelatio; an scilicet contrariis sit sapientiæ illi, quæ de cælo est: talis autem

erit, si (ut ait Gerson in tractatu de probatione spirituum) qualitatès à S. Jacobo cap. 1. enumeratas habuerit: si mirū sit, pudica, demū pacifica, modesta, suavisibilis, benignis consentiens, plena misericordiā & fructibus bonis. Videndum est igitur, an in ea revelatione reperiat aliquid oppositum veritati, & doctrinæ Christi Domini; aliquid modestiæ, humilitati, charitati, aut alijs virtutibus repugnans; an aliquid curiosum, inutile, aut lucrum aliquod & commodum temporale tantummodo spectans; an reddat personam proprio iudicio, vel propriæ voluntati magis addictam, quæ superiorum censuram aut refugiat aut etiam contemnat: hæc enim indicia, & alia similia satis evincunt talem revelationem à Deo esse non posse.

Præterea, quando in ejusmodi revelatione suadentur aliqua, quæ bona & pia videntur, diligenter perpendendum est, num simul alia etiam suadeantur, quæ sint vaniora, inutilia, improba aut pietati adversa; hæc est enim ars, quâ frequenter dæmon plures decipit. Unde S. Arsenius (ut refert Metaphrastes in ejus vita) monebat, ut caveremus, ne boni alicui prætextu dæmon in mala nos impelleret.

Frequentia item nimia revelationum meritò illas suspectas reddere debet; neque enim Deus nisi maximis & gravissimis de causis aliquid revelare solet, & quamvis ante Christi adventum essent crebriores revelationes, e quod mundo tenebris errorum operto tunc esset necessaria, ut illis quasi quibusdam faculis & luminaribus in illa nocte tenebras hominum juvaretur; at nunc exort sole veritatis & diffusâ undequaque Evangelij luce, cum minus necessariae sint, rariùs à Deo fieri solent.

Videndi sunt super hac materia præfatus Joannes Gerson in dicto tractatu de probatione spirituum; S. Vincetius Ferrerius tractatu de vita spirituali, cap. 11. & Martinus Delrio lib. 4. Disquisit. magicarū cap. 1. quæ & alij plures, qui de hac re fusius egunt.

SECTIO

Ujus questionis, communiter propo-
sitionibus, quæ
eoque à nobis præ-
fatus illius esse potest
parte primæ verita-
aliquid falsum reve-
falsum ex parte ejus
posit, ut quis per ad-
fide credat tanquam
o cuius resolutione
Dicendum est, im-
per alios, aliquid
que proponere;
constat ex varijs scrip-
quasi homo, ut m-
in omnibus verbis
transfunt: ver-
Et certè, si revela-
illa amplius esset si-
thoritas corrueret, &
fundamenta even-
it, an id, quod cred-
od est contra omne
unde Apostolus
mius, (inquit,) vol-
credibus immobilitat-
endum: ut per duas
Deum mentiri, forti-
Obijciunt 1. in scrip-
tionei contradictorias
na vera, altera sit fa-
quo scripturæ loco ver-

SECTIO V.

An Fidei divina possit subesse falsum.

Ujus questionis, quæ à S. Thoma & alijs Theologis communiter proponitur, resolutio lucem dabit varijs scrutatibus, quæ in materia fidei occurrere possunt; loque à nobis prætermitti non debuit. Duplex autem sus illius esse potest 1. an possit fidei subesse falsum parte primæ veritatis revelatis; hoc est, an possit fieri, aliquid falsum reveletur à Deo; 2. an possit fidei sub- falsum ex parte ejus, qui credit; hoc est, an fieri sit, ut quis per actum fidei supernaturalis aliquid bo- fide credat tanquam verum, quod tamen falsum sit: cujus resolutione in priori sensu.

Dicendum est, impossibile esse Deum, sive per se, si- per alios, aliquid tanquam verum affirmare, creden- ter, quæ sint vanæque proponere; quod non sit re ipsâ verum; hoc sit ex varijs scripturæ locis, Num. 23. Non est De- quasi homo, ut mentiatur. Psalm. 144. Fidelis Domi- in omnibus verbis tuis. S. Luc. cap. 21. Cælum & a transibunt: verba autem mea non transibunt.

Et certè, si revelationi divinæ posset subesse falsum, la amplius esset fidei certitudo, & tota scripturarum horitas corrueretur, ac proinde totius Christianæ religi- & quamvis fundamenta everterentur; quia semper incertum revelationes, cor, an id, quod credendū proponeretur, foret verum; tunc essent necess- d est contra omnem rationem, & dici nullatenus de- & luminariis in: unde Apostolus, in epist. ad Hebr. cap. 6. Abun- at nunc exortor, (inquit,) volens Deus ostendere pollicitationis angelij luce, cum edibus inobilitatem consilij sui, interposuit jus- sum: ut per duas res immobiles, quibus impossibile solent.

Deum mentiri, fortissimum solatium habeamus. Objicies 1. in scripturis sacris reperiri aliquas propo- nes contradictorias, quarum ea est conditio, ut, si vera, altera sit falsa; unde sequi videtur Deum in scripturæ loco vera locutum esse, & in altero verita-

ti contradixisse. Respondetur nullam in scripturis factam reperiri contradictionem, ut rectè probat S. Augustinus lib. de consensu Evangelistarum: si enim aliquid negatur in uno loco, quod in alitero affirmetur, hoc fit juxta varios sensus: v. g. apud S. Joann. cap. 14. dixit Christus Pater major me est: & cap. 16. dixerat: Ego & Pater unum sumus: quæ verba licet primo aspectu sibi repugnare & contradicere videantur, optimè tamen inter se hærent; & verissima sunt; prior enim locus intelligendus est de Christo ut homine; secundus de eodem Dei Filio & ejusdem cum Patre substantiæ & naturæ.

Obijcies 2. Deum in scripturis multa per se, vel Prophetas prædixisse, tanquam eventura; quæ tamen postea non evenerunt. Respondetur cum S. Thoma q. 19. a. 7. ad 2. & 2. 2. q. 171. a. 6. ad 2. tales prophetias fuisse tantum vel comminatorias vel conditionales; interdum enim (ut ait S. Doctor) Deus prædixit aliquando quod absolute & simpliciter futurum erat, sed tantum sub certa conditione; quam tamen ob aliquas rationes sibi notas reticebat, nec cognosci volebat.

Obijcies 3. Deum aliquando in scripturis movere ad inducendum alios, ut decipiant, & falsum aliquid dicant & nuncient; aut immittere spiritum erroris; & causam fieri, ut alij decipiantur. Responderur ijs omnibus scripturæ locis, in quibus hæc & similia dicuntur, significari tantum permissivam Dei voluntatem, quâ Deus vult ista evenire; quæ tamen permissiva voluntas aliquando in sacris litteris explicatur terminis importantibus, imperium, vel etiam causalitatem seu influxum in futurum, ut rectè observat S. Damasc. lib. 4. de fide cap. 1. Modus est, (inquit,) divinæ scripturæ permissionem vocare ejus actionem; Unde S. August. lib. 1. de civitate dei cap. 2. Modus, (inquit,) quo traditus est homo diaboli potestate, non ita intelligendus est, quasi Deus fecerit, aut fieri jussit, sed quod tantum permiserit.

Quod si quaestio pro illius resolutione quis crederet aliquod non esse. Ede super Concil. Trident. fessat certitudine fidem gratiam Dei esse confirmat fidei supernaturali nullo modo falsum illum, cui fassat fidei supernaturalis Obijcies assensum cit, v. g. circa hanc particulari; quod illius speciebus; esset fieri autem potest defectu intentionis unde in illo casu potest Respondetur eum nem hic distinguendum in genere creditur speciebus panis ritibus has panis species esset Christi sub illis realibus fidei supernaturalis innatur. Posterius revelatione divina sciatur intentionem de tantum habemus probabilitem de hanc Neque hinc sequi posse absolute & finem, quod ritibus moralium (per quam cultus laudatur, ut, qui illar

in scripturis factis. Quod si quæstio proposita in 2. sensu intelligatur; ro illius resolutione dicendum est, assensum illum, quo quis crederet aliquid falsum, existimans illud esse verum, non esse fidei supernaturalis. Hoc constat ex eo, quod 14. dicit Christus in concil. Trident. sess. 6. cap. 9. dicit, quod nullus sciret: Ego & Pater sciamus certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, sepectu sibi repugnantiam Dei esse consecutum: quibus verbis aperte declaratur fidei supernaturalis assensum ita esse certum: ut in loco intelligi nullo modo falsum subesse possit: unde sequitur assensus de eodem assensum illum, cui falsum subest aut subesse potest, non esse fidei supernaturalis.

Obijcies assensum, illum, quam quilibet fidelium eligitur; quæ tamē, v. g. circa hanc aut illam hostiam consecratam in sum S. Thoma articulari; quod scilicet corpus Christi realiter sit sub ad 2. tales propositiones speciebus; esse verum assensum fidei supernaturalis vel conditionalis; fieri autem posse, ut ibi non sit corpus Christi, vel prædixit aliquem effectum intentionis ministri, vel defectu materiæ; ac prout erat, sed tamen in illo casu posse fidei supernaturali subesse falsum. Ob aliquas rationes respondetur cum S. Thoma 2. 2. q. 1. a. 5. ad 4. dupliciter. Primum hic distinguendum esse assensum; priorem, quo quis

in scripturis movere in genere credit corpus Christi esse verè & realiter sub aliquid dicat & speciebus panis ritè consecratis; posteriorem, quo credit oris; & causam, ut panis species esse ritè consecratis, ac proinde corpus Christi sub illis realiter contineri. Prior ille assensus est cum revelatione divina & divinæ; cum revelatione divina, quæ Deus annuntiat. Posterior verò non item; neque enim ex voluntas aliqua revelatione divina scimus hunc hominem esse sacerdotem, importantibus; ut intentionem debitam in consecratione habuisse; sed seu influxum in tantum habemus moralem quandam certitudinem & probabiliter de his omnibus in particulari.

Neque hinc sequitur species illas panis consecratis non posse absolute & simpliciter adorari, sed tantum sub contradictione est hominibus, quod ritè consecratæ sint; nam in praxi videndum est, quantum moralium (de quarum numero est ipsa religio, quod tantum per quam cultus laicæ redditur Sacramento Eucharistiæ) sufficit, ut, qui illarum actus exercet, id faciat juxta re-

etiam

etiam rationem, & prudens iudicium. Unde, cum in presenti casu iudicemus prudenter species illas in particulam esse ritè consecratas, nec ulla subest causa rationabilis dubitandi deconsecratione illarum; hinc fit, ut purè & simpliciter ac etiam cum merito illas adorare possimus; & que in eo plus est difficultatis vel dubitationis; quam reddenda obedientia ijs, quos secundum prudens iudicium & rectam rationem cognoscimus esse nostros pareantes vel principes; quos tamen non tales agnoscimus eâ certitudine, cui non possit subesse falsum: ergo sicut fuit moralis illa certitudo, quòd illi tales sint; ad hoc non tantum, ut possimus, sed etiam, ut teneamur illis de tam observantiam reddere, quàm illis denegare sine peccato non possumus; sic etiam similis certitudo moralis prudenti iudicio innixa sufficit, ut non tantum licitè possimus, sed etiam ut obligemur ad reddendum patriæ cultum huic hostiæ consecratæ, sub cuius speciebus corpus Christi esse, prudenter & secundum rectam rationem dicamus; quem cultum haud dubiè, tanquam minime debitum omittere sine gravi peccato non possumus.

SECTIO VI.

An sit aliqua evidentia credibilitatis in ijs veritatibus, quæ fide supernaturali credi debent.

Cum suprâ dixerimus objecta fidei esse obscura, obscureque à Deo revelata: & nihilominus illa esse firmè ac seclusâ omni dubitatione credenda; inde oritur quæstio, an saltem in ijs sit aliqua sufficiens ratio credibilitatis, per quam possit quis agnoscere & prudenter iudicare se obligari ad assensum illis dandum.

Est autem observandum hæc duo, (esse verum & credibile) valdè inter se distinguui; prius enim affirmari simpliciter rem ita se habere; posterius vero asserit tantum dari aliquod sufficiens argumentum, propter quod res illa prudenter credi possit.

His prænotatis, pro quæstionis propositæ resolutione dicemus.

Secundum est veritates evidentes, esse tantum. Probatur 1. ex his credibilia facta sunt n. Probatur 2. ex S. A. & 16. ubi fusiè a. it pertinuisse ad pro. auctoritatem, quæ v. in Deum, & post. culo errandi: & pa. veri ad credendum rationem fidei facta. m. profitentium; qu. out. Epist. fundame. me iustissimè te. met consensio pop. miraculis inchoat. ate firmata; tenet. raferentem Episcopos. Probatur 3. hæc i. eo revelata, & a. rennuntians, ut a. illas prudenter & ias, si leviter & im. iuris: atqui talis. circa veritates illas, i. bilis; neque en. emere & inconsider. nihil in se perpenden.

SE

Quibus argumentis. ita sint. ita sunt argum. illam credibilitati. vni demonstrandum. ligemus.

endum est veritates nostræ fidei, licet obscuræ sint & videntes, esse tamen, evidenter credibiles. Probatur 1. ex his verbis, Psalm. 92. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.

Probatur 2. ex S. August. lib. de utilitate credendi cap. & 16. ubi fuisse agens de hac evidentiâ credibilitatis ut pertinuisse ad providentiâ Dei, constituere aliquâ auctoritatem, quâ velut gradu certo innitentes, attollerir in Deum, & possimus credere sine temeritate & paulo errandi: & paulo post addit nos duobus modis veri ad credendum, scilicet miraculis, quæ in confirmationem fidei facta sunt, & multitudine populorum illi profitentium; quæ etiam repetit & confirmat in lib. Epist. fundamenti cap. 4. his verbis: Multa sunt, quæ me iustissimè tenent in Ecclesiæ Catholicæ græmiis; tenet consensus populorum & Gentium; tenet authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate ducta, veritate firmata; tenet ab ipsa fide Petri Apostoli usque ad presentem Episcopatum successio sacerdotum.

Probatur 3. hac ratione veritates nostræ fidei sunt à Deo revelatæ, & ad credendum propositæ cum talibus circumstantiis, ut assensus fidei supernaturalis possit circumscribi illas prudenter & absque ullo levitatis peccato elici, ut, si leviter & imprudenter eliceretur, non esset actus virtutis: atqui talis assensus elici prudenter non potest, nisi veritates illas, nisi evidentiâ aliquam habeant credibilitatis; neque enim ille prudens esse censeretur, qui temerè & inconsideratè quidvis sibi propositum crederet, nihil in se perpendens, an dignum sit, quod credatur.

SECTIO VI.

Quibus argumentis seu motibus veritates fidei non solum sunt evidenter credibiles

Atia sunt argumenta, quibus Sancti Patres usi sunt ad illam credibilitatis mysteriorum nostræ fidei evidentiâ demonstrandam: nos ex plurimis illustriora hic selegimus.

1. Dicit

1. Ducit S. August. lib. de utilit. credendi cap. 14. cont. Epist. fund. cap. 4. à multitudine, conditione & auctoritate eorum, qui fidem Christianam omnibus oculis amplexi & professi sunt: illud enim procul dubio dignum est credi, quod omnes pene Gentium nationes & in his innumerabiles viri summâ auctoritate, summo ingenio & eximiâ doctrinâ præditi, firmiter & seculum omni dubitatione crediderunt.

2. Argumentum duci potest ex consideratione Martirum propè innumerabilium omnis conditionis, sexus & ætatis, qui pro asserenda fidei veritate mortem oppetere non dubitaverunt; & tormenta atrocissima non solum forti, sed etiam alacri animo pertulerunt: hoc argumento S. Justinus & ipse Martyr Apolog. 1. ad Senat. Romanum testatur se maximè fuisse permotum ad fidem Christianam amplectendam.

3. Ducit S. Chrysost. Hom. 3. & 5. in 1. ad Corinthios modo, quo fides & religio Christiana propagata est: quis enim non obstupescat, si attentè consideret, quâ ratione id factum sit à paucissimis hominibus nullâ eruditione humanâ aut eloquentia instructis, nullâ vi aut potentia armatis, nullâ nobilitate claris, nullâ opulentia præstantibus, & præterea ejusmodi res docentibus, quæ naturali hominum propensione essent maximè repugnantes; his tamen non obstantibus, totum ab illis orbem Christo subjugatū esse, & in eo plurimos sapientissimos, eloquentissimos, potentissimos, opulentissimos, homines ita esse persuasos; ut ultro desertis patrijs religionibus & abdicatis omnibus naturæ desiderijs, Christianæ religionis jugum subierint, & illam fidem, quæ docet abnegare seipsum, crucem ferre, &c. summo studio & affectu professi fuerint: quis, inquam, hoc considerans non exclamet cum Propheta, Psalm. 76. Hæc mutatio terre Excellsi?

4. Idem S. Chrysost. Hom. 3. in 2. ad Corinthios. ducit miraculis ferè innumeris, quæ in confirmationem fidei

rostr

træ varijs temporibus & occasionebus sunt divinitus
a, ut testantur vel ipsi Ethnici. Et hoc argumentum
met Christus Dominus suggessit, cum Apostolis & di-
bulis patratorum miraculorum in confirmationem
dei dedit potestatem, apud S. Matth. cap. 10. dicens il-
Infirmos curate, mortuos suscitare, leprosos muni-
re, dæmōnes ejicite, &c.

s. Duci potest à Prophetijs, quæ multis sæculis ante
Christi adventum editæ sunt, vel ipsis Judæis testibus, quæ
um nunc illas esse veras Prophetias agnoscunt & re-
antur; in quibus tamen videmus omnia vitæ ac mor-
Christi mysteria tam distinctè fuisse prædicta, & tam
eliter suo tempore adimpleta, ut ab alio spiritu proce-
e non potuerint, nisi ab illo, cui soli omnia nota sunt
aperta, æquè futura atque præsentia. Ad illas Prophe-
s mittebat Christus Judæos, Joan. 5. ut ex illarum ad-
pletione moverentur ad credendum in se; Scrutamini
scripturas; illa sunt, quæ testimonium perhibent de
Christo. Hoc argumento usus est Tertul. in Apolog. cap. 20.
S. August. lib. 17. de civit. cap. 15.

5. Argumentum, quo tanquam efficacissimo & for-
tissimo usus est S. Justinus Martyr in Apolog. 2. ad An-
docentibus, quæ inum Pium, & Tertul. in Apolog. cap. 39. ducitur à
tutudine & sanctitate ipsius doctrinæ Christianæ: illa
m doctrina, quæ ex omni parte sanctissima est, meri-
& cum summa ratione credenda est niti fundamento
tatis, cum veritas & sanctitas maximè inter se cohæ-
nt: atque talis est doctrina Christiana; nihil enim
Christianæ religio nisi rectum & sanctum, nihil nisi veræ justitiæ, pie-
tatis, charitatis, alijsque virtutibus omni ex parte consenta-
nt, unde merito Propheta dixit, Psal. 18. Lex Domini
immaculata convertens animas, &c. Ubi è contra
Hæc mutatio doctrinæ aliæ sectæ, à Christiana religione alienæ, varijs
in solum erroribus & absurditatibus, sed etiam vitijs,
nitatibus, obsecenitatibus, &c. corruptæ & scedatæ
aper extiterunt, ut vel ex ipsorum Ethnicorum histo-
ria constat.

Deni.

na tot mirabilibus
re conspicua, tam
amplitude, benigni-
tas & etiam ac-
argumentum fidei
stimulo divini
animo, illius di-
aliud nomen
porteat nos talis

Sancti etiam Patres idem docent. S. August. lib. 1. de
nominibus Ecclesiæ Cathol. cap. 13. ait Ecclesiam esse ma-
nistram totius Sapientiæ Christianorum; & contr. Epist.
Evangelio non crederem, nisi me Ec-
clesiæ Catholicæ convinceretur autoritas; & S. Cyrill.
Hierosol. cathec. 5. Fidem, inquit, si didiceris, promissi-
onem possidebis; & observa illam à sola Ecclesia esse
traditam, & ex omni scriptura munitam.

lensus ex parte
quod principium
rediat, sed in
anum. Matth. 18.

Diximus (secundum legem ordinariam) nisi enim
Deus ita voluisset, illa Ecclesiæ propositio necessaria non
fuerit; sed pro sua infinita sapientia & bonitate ita di-
posuit ad maiorem fidei nostræ securitatem & unita-
tem; ut ad ea credenda tantum obligaremur, quæ nobis
ab Ecclesia (cujus autoritas Deo assistente falli non po-
tuit) proponerentur; quæ ideo vocatur ab Apostolo 1.
Columna & firmamentum veritatis, quam qui
indicare noluerit, esse nobis debet, sicut ethnicus & publi-
anus. Matth. 18.

questionem resp-
m, scilicet ad al-
ationem Dei, requ-
ab ipsa Ecclesia
hac propositio
us objecti fidei
ista, sine qua
ordinariam elici-

Hoc præsupposito, difficile non erit explicare, quomo-
do resolutio fidei nostræ fieri debeat: si enim v g quæ-
tionem aliquis, quare credas in una essentia divina persona-
m Trinitatem, vel alium quemlibet fidei articulum?
discutere debes, utrum inquisitio fiat de causa fidei se-
cundum se cur scilicet firmiter & indubitanter id credas,
vel de causa seu ratione ob quam illam fidem amplexus
queris, & illam profitearis. Si primum, respondebis te
id credere quia Deus revelavit. Si instet, unde scias Deū
revelasse, respondebis, quia id habetur ex scripturis, vel
ex divina traditione. Si urgeat, cur credas huic scriptu-
ræ vel traditioni; ultimo loco respondebis, quia Ecclesia
tam scripturam vel traditionem ut divinam agnovit;
nobisque ut sic credendam proposuit: & in ea Ecclesiæ
oblatione & propositione fides nostra sisti debet, nec
ultra progredi.

in quibus dicitur
es & Doctoribus
tores juxta cor-
Malach. 2. Le-
legem require-
quod Christus
tionem Sanctorum
es, & circumsta-

Quod si ulterius adhuc quærat, quare credas Ecclesiæ,
& unde cognoscas illam in propositionibus suis falli non
posse:

posse; respondebis te id ex Scripturæ sacræ testimonio cognoscere; neque propterea ullus erit circulus vitiosus in eo, quod scriptura per Ecclesiam, & Ecclesia scripturam probetur; non enim eadem sed diversâ ratione fit hæc probatio reciproca; sicut Legatus à Rege missus exhibet primò litteras Principis, & declarat esse veras; sicque earum stabilit authoritatem, postea verò eadem litteræ jam receptæ vicissim Legati missionem attestant; ipsi à Rege concessam probant, sed diversâ ut dictum est, ratione; aliter siquidem authoritas est Legato, & aliter in regijs litteris; in illis enim litteris est tanquam in signo authentico, quo voluntas regis declaratur, ut Legato verò tanquam in subiecto, in quo authoritas illa recipitur: sic Ecclesia ostendit & præstat scripturas canonicas per quas nobis divina veritas & voluntas innotescit, & vicissim ab ipsis scripturis authoritatem suam accipit.

Quòd si ista non plenè satisfaciunt, minimè mirum fore debet; cum (ut suprà dictum est) obscuritas & evidentia sit conditio absolutè necessaria rebus creditis fidesque nostra sustentari & roborari debeat potius à gratia interna, quæ nemini deest, & per quam lucem & vires ad credendum subministrat, quam ab demonstratione externa.

Jam si fiat inquisitio de 2. scilicet de causa & ratione movente ad credendum, & rogetur quis (cum & divina revelatio, & Ecclesiæ propositio obscuritatem & evidentiam secum semper junctam habeant) quid ipsum impulerit, ut hunc quasi labyrinthum rerum obscurarum ingrederetur, & hanc fidem amplecti & profiteri vellet: tunc declarabit & exponet rationes & argumenta credibilitatis, quibus ipse iaductus fuerit, & quivis prudens induci meritò possit, ad ample-

ctendam & profitendam hujusmodi fidem.

S E C T I O IX.

Quomodo actus fidei sit in praxim redigendus.

Cum (ut ait S. Thomas 2. 2. q. 55. a. 2.) virtus sit habitus operativus, cuius perfectio in actione consistit; nihil hic desit eorum quæ ad fidei perfectionem requiruntur, restat adhuc videndum, quâ ratione fides actus quos exercere possit: pro cuius rei explicatione.

Observandum est 1. quod, quamvis fides ad potentiam cognoscitivam pertineat; ad illius tamen actum (ut in illis enim huius tractatus dictum est) non solus intellectus, sed etiam voluntas debet concurrere; quia, cum actus fidei sit actus virtutis, ac proinde meritorius, debet esse liber; ita ut, qui credit, possit si velit non credere; & qui non credit, possit etiam divinâ gratiâ adjutus, si velit, credere.

Observandum est 3. concursum illum voluntatis ad actum fidei in eo consistere, quod ipsa voluntas non tantum applicet intellectum ad consideranda motiva credibilitatis, quæ ad credendum inducere possunt; sed etiam ad efficaciter velit; & imperet intellectum ea credere propter auctoritatem primæ veritatis, Dei scilicet illa revelantis & attestantis, ac per Ecclesiam proponentis; & sic captivet ipsum intellectum, quamvis aliquando reluctantem, in obsequium fidei.

His observatis, si queratur, quid sit actum aliquem fidei supernaturalis elicere? Dicendum est nihil esse aliud, quam liberè intellectum applicare ad firmiter assensendum alicui veritati à Deo revelatæ, & per Ecclesiam nobis propositæ, quia veritas illa est à Deo revelata, & talis ab Ecclesia proponitur.

Unde patet ad actum fidei supernaturalis quinque requiri conditiones, quarum si vel una deficiat, deficit etiam fides; quod est valdè notandum ijs, quorum est populum Christianum ad fidem erudire, ut virtutem ad eam necessariam verè & perfectè in praxim redigere sciat.

Prima

SECTIO

Prima est, ut actus sit deliberatus & à libera voluntatis electione procedat, quod illi cum aliarum virtutum actibus commune est.

Secunda, ut habeat pro objecto veritatem aliquam Deo revelatam sive per Scripturam sacram, sive per divinam traditionem; aliae enim veritates, quae à Deo velatae non sunt, quantumcunque ad pietatis sensum citandum aptae videantur, ad objectum tamen fidei non pertinent, ac proinde actus, qui circa illas versaretur, dei supernaturalis dici non posset.

Tertia, ut intellectus assentiatur veritati à Deo revelatae, propter auctoritatem Dei revelantis; si enim id non credat in Christo ob aliquam rationem credibilitatis, non amplius fidei elicit; cum fides sola Dei revelantis auctoritatem non verò ullâ ratione innitatur.

Quarta, ut firmiter & seclusa omni dubitatione assentiatur aliâs, si aliquam dubitationem deliberatè admittat assensus ille non amplius innitetur revelatione divinae, vel si innitatur, gravissimam injuriam Deo inferet, cuius veritatem & infallibilitatem hoc pacto in dubium revocabit.

Quinta denique conditio est, ut veritas à Deo revelata, per Ecclesiam credenda proponatur; cuius conditionis defectu fides haeticorum non est vera fides si naturalis, quia veritates, quas credunt, non ab Ecclesia sed à sensu proprio & particulari iudicio, credenda accipiunt: & non tantum ex hoc capite deficit illorum fides, sed etiam ex eo quòd (ut docet S. Thom. 2. 2. art. 3.) qui vel in uno articulo à fide deficit, totam amittit, & S. August. quaest. 1. in Matt. affric illud minino deficere à fide, qui falsa de Deo vel de aliqua parte Christianae Doctrinae credit: unde inferendum est quantumcunque haetici plurima Christianae religionis mysteria credere videantur, illos tamen non fide naturali & divinâ, sed fide tantum & opinione humana credere.

Addit

Addunt aliqui & fides referatur in hoc quidem verum, ab ipsa charitate informata, dicit quòd c. hanc inter peccato quod peccator quidem non credat in Christo privatus est, facere Christum solus iusti

C A

De vit.

De illis susè agitur, ac praefertur. Nos circa veram, alicuius attingimus, addam practicae scitu

S E

An infide

Duplex est infidelitas, sup. qu. 10. art. 1. a est eorum, qui apertè negant, & certum est, quod gravissimum est, ut Joannem, & potestatem eodem S. D. quod illorum quod, sed quia

& à libera voluntate aliarum virtutum fidei referatur in Deum tanquam finem ultimum, & hoc quidem verum est, si de fide viva & per charitatem formata sermo sit cujus omnes actus saltem virtualiter ipsa charitate informante in Deum referuntur; verum tamen fidei proprie loquendo tales actus potius actus charitatis, quam fidei vocari debent; unde S. August. serm. 181. verbis Domini, loquens de fide illa per charitatem armata, dicit quod credere in Deum est diligere, & serm. hanc inter peccatorem & justum ponit differentiam, quod peccator quidem credat Christo, & credat Christum, si enim id non credat in Christum; hoc enim sine charitate, non amplius à Deo privatus est, facere non potest, ac proinde credere in Christum solus justus proprium est.

C A P V T IV.

De vitijs Fidei oppositis.

DE illis fusè agit S. Doctor 2.2 qu. 10. & sequentibus, ac præsertim de infidelitate in genere & hæc. Nos circa utramque præcipuas solummodo difficultates attingemus, quarum resolutio veritatibus quidam practicis scitu necessarijs, lucem afferre potest.

S E C T I O I.

An infidelitas sit peccatum.

Duplex est infidelitas in genere, ut docet S. Thom. sup. qu. 10. art. 1. Alia secundum contrarietatem, & est eorum, qui aperte repugnant fidei, vel eam con-
nunt, & certum est ejusmodi infidelitatem esse pec-
catum, idque gravissimum, ut ostendit S. August. tract. in Joannem, & post illum S. Thom. art. 3.
Alia, ab eodem S. Doctore dicitur secundum negatio-
nem non fidei in Deum, esse illorum qui carent fide, non quia ipsi fidei
repugnant, sed quia nihil unquam de illa audierunt.
autem difficultas inter Theologos an ejusmodi inide-
litas

litas negativa sit peccatum ; ita ut omnes infideles ipso quo non credunt, peccent. Pro cuius resolutione

2. Dicendum, infidelitatem illam negativam, eorum fide nunquam renouatur, sed potius non stetit quominus audirent, nullo modo esse peccatum, haud dubie De

Probatnr 1. ex his Christi Domini verbis, Joann. 1. Si non venissem, & locutus eis non fuisset, peccatum non haberent. Quo in loco, cum Christus (ut exp. S. August. sup. & post illum S. Thomas) loquatur peccatum illo quod Judæi ejus verbis non credentes miserunt ; dicatque quod peccatum illud non commiserunt, si locutus eis non fuisset, sive per se, sive per prophetas & Apostolos, ac proinde si de illo nihil audivissent ; hinc sequitur illos qui fide carent, nihil unquam audiverunt, nec audire potuerunt, to infidelitatis non peccare.

Probatnr 2. autoritate S. August. supra cit. in Joannem, ubi explicans eadem illa Christi verba, dicit : Infideles illos ad quos Christus non credit, posset credere & quibus non est locutus, habere excusationem, quidem de omni peccato suo, sed de hoc quod in non crediderunt.

Probatnr 3. hac ratione. Nullus peccat in eo quod ratem negativam vitare, quia illam vitare non potest si credendo in Christum. Quomodo autem credent loquitur Apostolus, Rom. 10.) in eum quem non erunt ? quomodo autem audient sine prædicante ? quomodo verò prædicabunt nisi mittantur ? ex quo sequitur quod cum non sit in potestate hominis infidelitatem negativam vitare, ut explicatum est, illam puniri in eo peccatum non esse.

Observat autem rectè idem S. Doctor citat. quod quævis infidelitas illa negativa non sit peccatum nec illi qui eo tantum modo sunt infideles, id est nihil unquam de fide audierunt, nec audire potuerunt

damnenur ob eum
que daminari ob alia

ne fide nunquam renouatur
fide, haud dubie De

cessaria ad fidem conse
mentat aliquâ revelat

angelum, veritates fide
dandum illis dandum

Quæres quid de
quidem non repug

sed tamen per
quæ sum fide

vel si
audire

negationem credendi
non credit. Responder

negationem e
cundum contrarietate

non credit, posset cred
interpretative co

quam committit, i
ac proinde ex i

& ex
quia per illam
fidei, quod

infidelitatem secun
peccatum, & quid

S E C

Quot fin

Um ea qua scilicet
de infidelitate in

specie in particu
inquire

Discursus 1. Si spe

omnes infideles in damnentur ob ejusmodi infidelitatem; eos tamen
cujus resolutione daminari ob alia peccata quæ committunt, & quæ
negativam, eorum fide nunquam remittuntur. Quæ tamen si non com-
miserunt, & per quæ sistent, sed potius secundum legem naturæ recte vi-
modo esse peccasset, haud dubie Deus illis succurrisset, & auxilia ne-
verbis, Joann. 5. ad fidem consequendam tribuisset, sive per se in-
tuissem, peccasset à aliquâ revelatione, sive per alium hominem vel
Christus (ut ex Evangelio, veritates fidei ipsis declarando, & gratiam ad
mas) loquutus esset illis dandum necessariam elargiendo.

non credentes quæ. Quæres quid de illius infidelitate sentiendum sit,
illud non committit quidem non repugnat fidei, nec aliquid contra fidem
per se, sive per alium, sed tamen per negligentiam omittit audire. & ad-
illo nihil ungeret ea quæ sunt fidei, quæ proinde non credit, cum
fide carent, eos ex auditu: vel si audit, negligit attendere ad ob-
potuerunt, per rationem credendi, & sic etiam per negligentiam
non credit. Respondetur, infidelitatem illam non esse se-
supra cit. tractandum negationem eo sensu quo supra dictum est, sed
illa Christi docendum contrarietatem; quia scilicet is qui eo modo
Christus non credit, posset credere si vellet, ac proinde censetur
exculationem, semper interpretative contemnere fidem, cum negligentia
hoc quod in Christi quam committit, non nisi ex vili estimatione ipsius
ei, ac proinde ex interpretativo aliquo ejus contem-

peccat in eo quod oriri possit: & ex consequenti talis infidelitas est pec-
care hominis initium, quia per illam licet non repugnet fidei, tamen
vitare non potest contemnere fidem, quod juxta mentem S. Doctoris pertinet
autem credentem infidelitatem secundum contrarietatem quam asserit
eum quem non peccatum, & quidem ex genere suo gravissimum.

SECTION II,

Quot sint species infidelitatis.

Um ea quæ sectione præcedenti dicta sunt, non me-
do de infidelitate in genere, sed de unaquaque infide-
tis specie in particulari intelligenda sunt, necessarium
tetur hic inquirere quor illius sint species? Pro cujus
olutione.

Decendum 1. Si spectetur diversitas errorum particu-
larium

larium cum hæde pugnantium , determinari non potest
quot sint species infidelitatis : si verò diversa solum
ratio qua infidelitas potest adversari fidei, tres illi
species à S. Thoma, & communiter ab aliis Doctoribus
tingui, nempe, Paganismum, Judaismum, & hæresim

Prior pars hujus assertionis constat ex eo quod
res qui cum fide pugnant, infiniti esse possint, ut id
S. August. lib. de haesib.

Posterior probatur, quia si vitium consideretur ad
 nus adversatur virtuti, tot ex hac parte assignari pos-
 species illius, quot modis contingit illud virtuti repug-
 re: sed infidelitas tribus præsertim modis repugnat
 recte fidei, ut docet S. Thomas, citata quæst. 10. in
 quia aut repugnat fidei Christianæ nondum susceptæ
 talis infidelitas est paganorum seu Ethnicorum: at-
 pugnat fidei Christianæ susceptæ in figura, & hæc est
 fidelitas Judæorum, vel denique repugnat fidei Chri-
 anæ susceptæ in ipsa manifestatione veritatis, & hæc
 infidelitas hæreticorum: unde patet tres prædictæ
 species infidelitatis recte distinguî.

Dicendum 2. ex his tribus infidelitatis speciebus simpliciter loquendo, infidelitatem hæreticorum esse magis determinamur; & Judæorum deteriorem quam muslimum, ut docet S. Thomas art. 6. quia scilicet pessimus est adversari fidei susceptæ in manifestatione veritatis quod faciunt hæretici; & pejus est adversari fidei susceptæ in figura, quod faciunt Judæi, quam fidei nullo modo susceptæ, ut Pagani & Ethnici: unde S. Petrus ep. 2. cap. 2. de Judæis & hæreticis loquens,) Melius, quit, erat eis non agnoscere viam justitiæ, quam agnitionem retrorsum converti. Qua de re videtur Chrysost. homil. 50. ad populum Antioch. ubi minus aggerat infidelitatem Judæorum. Et S. Hieron. c. 18. Isai, ubi asserit hæreticos impietate superare quocunque alios infideles.

S E C T I O III.

Quid sit hæresis.

NOmen hæresis à verbo Græco quod (eligere) significat, derivatum est, ac secundum communem usum Patrum & Doctorum usum, sumitur pro prava & perversa electione alicujus dogmatis, quod non modo falsum & erroneum est, sed etiam fidei Christianæ oppositum. In materia siquidem fidei (ut rectè dicitur de præscrip.) Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet; sed nec eligere, quod aliquis aliunde arbitrio suo induxerit, Apostolos Domini habemus, qui nec ipsi quidquam, quod ex arbitrio suo uincerent, elegerunt: sed acceptam à Christo disciplinam fideliter nationibus assignaverunt.

Nullum sanè Christiana Religio dogma continet, quod contra electionem inventum sit, nec humano beneplacito subest illius fides, sed soli divinæ revelationi per Ecclesiam propositæ innititur, illiusque veritates omnes ab ipso Deo assertæ, & ab eodem illarum credendarum obligatio hominibus imposita. Quod optimè explicavit Bernardus Epist. 190. his verbis.

Fides (ut docet Apostolus) est substantia rerum speculandarum, non inanum phantasia conjecturarum. Audis substantiam, non licet tibi in fide putare, vel disputare, non hâc illâque vagari, per incerta opinionum, devia errorum: substantiæ nomine tibi aliquid certum fixumque præfigitur, certis clauderis finibus, certis limitibus arctaris.

Ex quibus facile est ad quætionem propositam respondere, dicendum enim hæresim esse vitium fidei oppositum, quo quis fidem in Baptismo professus singulare quid, & à communi Ecclesiæ Catholicæ fide ac sententia sibi tenendum eligit, eique pertinaciter adheret.

Dicitur 1. (vitium fidei oppositum) quod hæresis

commune est cum alijs speciebus infidelitatis, ut etiam redistis pater.

Dicitur 2. (quo quis fidem in Baptismo professum quia secundum communem Theologorum & Canonum usum, ille dicitur hæreticus qui fidem in baptismo seifus ab illa avertitur, & ejus veritati contradicit: si non esset baptizatus, tunc non hæreticus, sed similiter infidelis diceretur. De qua re fufius agunt Alphonfus à Castro lib. 1. de punitione hæreticor. cap. 2. Melchior Canus lib. 12. de locis Theologicis cap. 8. & Episcopus

Dicitur 3. (quod aliquid singulare & à communibus ecclesiæ Catholicæ fide & sententia alienum sibi teneat) quia hoc est hæreticorum peculiare, proprio ingenio ac judicio sibi eligere quod credant. Unde S. Doctor quæst. 11. art. 1. dicit, quod hæreticus intendit quod Christo assentiri (in quo differt ab Erhnicis & hæreticis) Sed deficit in eligendo ea quibus Christo assentitur: quia non eligit ea quæ verè à Christo sunt tradita sed ea quæ sibi propria mens suggerit.

Dicitur 4. (eique pertinaciter adhaeret) quia S. August. Epist. 162. Si qui falsam & perverfam sententiam nullâ pertinaciam animositate defendant, rati sint corrigi, & tota sollicitudine quarant veritatem non sunt inter hæreticos reputandi: e contra (ut S. Pater effatur lib. 18. de Civit. cap. 3.) Illi qui infamia pravum aliquid morbidumque sentiunt, si cor ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, aque pestifera & mortifera dogmata emendare sed defendere persistunt, fiunt hæretici.

Est autem hic observandum, pertinaciam illam hæreticum facit, non tam temporis diuturnitate, quam pravâ voluntatis dispositione esse æstimandam, ut probat Melchior Canus sup. cap. 9. Nam si quis scilicet volens errori alicui ab Ecclesia damnato, tanquam Catholicæ contrario, una solummodo hora, aut etiam minori adhuc temporis spatio adhereret, haud dubie hæreticus censendus esset.

Porro, non modò
um aliquem fidei im

quam fidei veritatem
quam quod iuxta re
hæreticis, Dubius in
liberate de hujusmo
supponere autho
prohibentis ac docenti
suppositioni perti

Quanam ratione d
sen pro

Hujus quaestioni
necessaria visa
primum exoriri
eruditionis, vel piet
recipere ac tandem i
anteipites reddere
tanquam falsum & he
tamen maxime ad T
facereque alijs ad de
tractus, ac certum v
in quo tamen sic
aut alios elocere deb
vestigare quâ viâ & ra
qui possit.

Ut tamen ea quæ
cipiantur, observanda
variarum propositiones
ves & perniciosas, q
Siquis ex plurimi
cum dogmatibus co

idelitatis, ut ex

Baptismo professi

gora & Canonisti

in in baptismo

ati contradicunt

reticus, sed sim

alius agunt Alpe

reticor cap. 2.

icis cap. 8. & c.

e & a communis

enim sibi tene

entare, prop

edant. Unde S

ereticus intend

rt ab Erhrico &

bis Christo affe

Christo sunt tra

it.

tharet) quia

salam & perva

are defendant,

e quærant verit

e coacta (ut

p. 4. p. 11. qui in

sentiant, si coact

unt contumacia

ra emendare no

ici.

errinaciam illam

is diuurnitate,

stimandam, ut

Nam si quis se

nnato, tanquam

do hora, aut et

ret, haud dubie

De vitijs Fidei oppositis.

55

Porro, non modò ille dici debet hæreticus qui articulum aliquem fidei impugnât, aut errorem illi contrariopropugnât, sed etiã qui scienter ac deliberate aliquam fidem fidei veritatem in dubium revocat: quia præteream quod juxta regulam juris quæ habetur cap. 1. de hereticis, Dubius in fide infidelis est, qui scienter ac deliberate de hujusmodi veritate dubitat, cessetque affirmare supponere auctoritatem Ecclesiæ, talem veritatem assertentis ac docentis, non esse certam, & infallibilem, si suppositioni pertinaciter adherere nullus nisi hæreticus & a communione potest.

SECTIO IV.

Quanam ratione dignosci possit, an doctrina aliqua seu propositio sit hæretica.

Hujus quæstionis resolutio non modo utilis, sed & necessaria visa est ad præcavendas hæreses, quæ necesse est exoriri incipiunt, sub falso & e mentito vel auditionis, vel pietatis obtentu, plurimorum animos decipere ac tandem inficere solent, aut saltem implexos incipites reddere, ita ut vix apud se statuere audeant, quid tanquam certum & orthodoxum tenere, quidve tanquam falsum & heterodoxum debeant respicere. Cum autem hæc maxime ad Theologum pertineat ista dignoscere, necesse est ut etiam alij ad vitandos quoscunque errorum antiseptici, ac certum veritatis tramitem sectandum præferant: in quo tamen sicut nihil temerè apud se definire, ita emendare non alios edocere debet, sic ipsi necessariū est sedulò investigare quā viâ & ratione, id quod summuneris est, exercere possint.

Ut tamen ea quæ dicturi sumus clariùs ac faciliùs perspiciantur, observanda est differentia, quæ reperitur inter doctrinam, uti sunt, & doctrinam, uti debet. Nam si quis secretarias propositiones in materia Fidei ac Religionis nocivæ, tanquam as & perniciosas, quibus Ecclesiæ censura injuri solet, doctorem, aut etiam aliquem ex plurimis ipsius Ecclesiæ decretis ac Pontificum diplomatis constat, alias propositiones damnari

absolute ut hæreticas, alias verò ut erroneas, alias im-
ut suspectas, alias ut schismaticas, aut temerarias, aut
scandalosas, aut piarum aurium offensivas, aut denique
ut injurias & contumeliosas.

2. Propositio hæretica (ut ex antedictis patet) cen-
setur, quæ alicui propositioni fidei contradictoria est,
ita ut hæretica neget, quod illa quæ est de fide affirmat,
autè contrà illa affirmet id quod illa negat.

Propositio erronea ea dicitur, quæ opposita est com-
muni Theologorum doctrinæ, quæ licet non fuerit de-
terminata ab Ecclesia tanquam de fide, per evidentiam
tamen consequentiam insertur ex ipsius fidei principiis,
unde & ad fidem proximè accedit, ac proinde propositio
illi contraria quæ dicitur erronea, ad hæresim proximè
accedere censetur.

Propositio suspecta ea est, quæ ab hæreticis ad obru-
tandam hæresim usurpatur, aut usurpari potest, vel ut
ex circumstantia personæ loquentis seu scribentis, aut
temporis, vel loci, censetur habere adjunctam aliquam
hæresis suspicionem.

Schismatica propositio est ea, quæ continet aliquid
quod unitati & paci Ecclesiæ, aut obedientiæ Superioribus
Ecclesiasticis debitæ adversatur.

Temeraria est, quæ nullo autore fide digno, & non
probabili ratione innixa extrà communem Theologorum
sensum vagatur.

Scandalosa, quæ inducit occasionem scandali acru-
entis, hominesque vel à recto fidei tramite, vel à doctrinæ
Christianarum virtutum officiis abducere potest.

Piarum aurium offensiva, quæ licet à doctis in aliquo
sensu verò & recto intelligi possit, illos tamen qui immo-
ratam habent consciëntiam, offendit in eo sensu quem
se ferre videtur.

Injuriosa denique seu contumeliosa propositio est
quæ alicui statui, aut personæ injuriam aut contumeliam
facit.

Sunt & alia quædam
quibusdam pravi-
tis, impijs, seditio-
nis intelligi possunt.

Quamvis autem
quæ ab Ecclesia quæ
manant, ab omnibus
tamen cum pro-
hibentur, sint om-
nino censendas peculia-
res; & nos ea quæ a
sunt, in paragrapho

Ad discernendum

ut sit fidei contra

regulam esse a

ra ad

Ubi juxta doct-

Veritates fidei

in sacris Scriptura-

scriptis, quæ ipsius Ch-

ipsis Apostolis Spi-

ritus traditæ ad nos u-

ter, dogmata quæcu-

divinam fidei consona-

continere deprehenda-

sensu intellecta quo-

traditioni, quam ead-

contrariam, ea hæ-

hæretica penitus esse

etiam quæ certissima &

est, ut illa vox Sa-

mentis acriter ut

Sunt

Sunt & aliæ quædam censurarum notæ, propositionibus quibusdam pravis inuri solitæ, ut quod sint blasphemæ, impiæ, seditiosæ, & similes, quæ satis ex ipsis terminis intelligi possunt.

Quamvis autem omnes & quæcunque propositiones ab Ecclesia quovis modo ut prævæ & nocivæ damnantur, ab omnibus fidelibus abijci & repudiari debent; tamen cum propositiones illæ, quæ ut hæreticæ ascribuntur, sint omnium perniciosissimæ, ideò ad illas gnoscendas peculiare studium à Theologo adhiberi debet; & nos ea quæ ad id maximè opportuna & apta visunt, in paragraphis sequentibus proponemus.

§ I.

*ad dignoscendum an Doctrina aliqua seu propositio sit fidei contraria seu hæretica. certissi-
mam regulam esse auctoritatem sacra Scriptura ac divina traditionis.*

Cum juxta doctrinam Concilij Tridentini Sess. 4. Veritates fidei divinæ credendæ contineantur partim in sacris Scripturæ libris, partim in traditionibus non scriptis, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ipsi Apostolis Spiritu Sancto dictante quasi per manum Theologis traditæ ad nos usque pervenerunt; hinc rectè sequitur, dogmata quæcunque de quibus dubitatur, an Canonice fidei consona vel dissona sint, secundum illam regulam amussim esse dijudicanda: & siquidem aliquod continere deprehendantur, quod vel Scripturæ sacræ consensu intellectæ, quo ab Ecclesia intelligitur, vel divinæ traditioni, quam eadem Ecclesia agnoscit & profitetur, contrarium, ea haud dubiè tanquam heterodoxa & hæretica penitus esse repudianda. Et hæc quidem regula tanquam certissima & omnino infallibilis semper habita est; unde illa vox Sanctorum Patrum in Concilijs œcumenicis frequenter usurpata, quoties vel aliquis error, tanquam

tanquam fidei adversus, anathemate feriendus, vel
quia fidei veritas declaranda aut definienda fuit, (se-
cundum antiquam traditionem) & sæpius iterata an-
themata in eos, qui aliter sentire auderent, quam scri-
ptura vel traditio divina contineat.

2. Et apposite Vincentius Lirinensis lib. adversus hæ-
reses cap. 1. de seipso loquens, Sæpe, inquit, magno stu-
dio & summâ attentione perquirens à quam plurimi-
sanctitate & doctrinâ præstantibus viris, quoniam magis
possem certâ quadam & quasi generali & regulari
Catholica fidei veritatem ab hæreticæ pravitate falsâ
te discernere, hujusmodi semper responsum ab omnibus
fere retuli: Quod sive ego, sive quis alius vellet
gentium hæreticorum fraudes deprehendere laqueo-
vitare, & in fide sana sanus atque integer permanere
duplici modo munire fidem suam Domino adjuvantibus
beret; primò scilicet divinæ legis auctoritate: tum
de Ecclesiæ Catholicæ traditione.

Verum quoniam graves plerumque difficultates
currere possunt, tum in dijudicando vero ac legiti-
scripturæ sensu, tum etiam in divinis traditionibus
gnoscentis; idèd alia adhuc autoritas præter auctori-
tem scripturæ, ac traditionis inquirenda & auscultanda
ad dignoscendos errores fidei Catholicæ adversos, & hæ-
reticorum errores.

§. II.

* *Quenam sit vera Ecclesia, ad quam pertineat
verum & legitimum scripturæ sensum definirè,
& quibus notis illa dignoscatur.*

1. **N**omine Ecclesiæ (ut explicat Bellarm. lib. de Ec-
clesiâ cap. 2. & cum eo communiter Theologi)
intelligitur cœtus hominum baptisatorum, ejusdem fidei
professione, & eorundem Sacramentorum communione
inter se unitorum, sub regimine legitimorum Pastorum
ac præcipuè unius summi Pastoris, Romani scilicet Pon-
tificis, qui in terris Christi vices gerit.

Dicitur 1. (cœtus
sanctus Judæi, Turcæ
aut nullquam in Eccle-
siam admitti.

Dicitur 2. (cujusde
Sacramentorum parti-
tur hæretici & apostata
ramen à vera fide exco-
municorum communione
pleni.

Dicitur 3. (sub re-
præsentim unius sum-
mi) ut excludantur
& exterius aliquem
qua legitimo Pastori
debe volunt, ideo co-
hoc optime expre-
cap. 5. Ubi dicitur quo-
que in purgamentis
Christianorum quæ
dolos qui Christiani.
Hæc definitio
hæreticorum errores.
subscri-
tantem in terris
contendebantque
Ecclesia.

Interdum & Confes-
sionem exebant.
Ut si explicat Be-
dæcorum: hunc refu-
ter adhibebatur
comp. gare sacris
Gardat sub var
communionem paleis
2. Bona am tritico
Dici-

erendus, vel
nienda fuit. (suntur Judæi, Turcæ, Pagani, & alij eiusmodi infideles,
sæpius iterata aut nusquam in Ecclesiam fuerunt per baptismi Sacra-
mentum admitti.

Dicitur 2. (eiusdem fidei professione, & eorundem
sacramentorum participatione unitorum) ut excludan-
tur hæretici & apostata, qui licet fuerint baptisati, quia
à vera fide exciderunt, & eâ de causa Sacramen-
tis, quoniam nullo communione privati sunt, ideo sunt ab Ecclesia
excommunicati & regulari carent.

Dicitur 3. (sub regimine legitimorum Pastorum, ac
consensu ab omnibus fœderum unius summi Pastoris, Romani scilicet Pontifi-
cis alius vellet eis) ut excludantur schismatici, qui quidem fidem ha-
bent, sed in hæresim sunt lapsi, & exterius aliquando Sacramentis participant: sed
in regimine legitimo Pastori non subduntur, nec ejus vocem au-
ditur, ideo censentur etiam ab Ecclesia excommunicati: hoc optime expressit S. August. lib. 1. de vera Relig.

cap. 5. Ubi dicit quod neque in confusione Paganorum,
neque in purgamentis Hæreticorum, neque in lingua
schismaticorum quærenda est vera Religio, sed apud eos
qui Christiani, Catholici, & Orthodoxi nominantur.
2. Hinc definitioni Ecclesiæ oppositi fuerunt varij hæ-
reticorum errores. Wicleffus enim & Joannes Hus;
quibus postea subscripsit Calvinus, asseriebant Ecclesiam
in terris esse congregationem prædestinatos
esse Ecclesia.

Lutherani & Confessionistæ ex solis justis Ecclesiæ
constare dicebant. Anabaptistæ verò ex solis perfectis.
Ita fusiùs explicat Bellarm. sup. apud quem etiam hære-
ticorum illorum refutatio videri potest. Nos hinc solum-
modo advertimus, omnes supradictos errores mani-
feste repugnare sacris Evangelij, in quibus passim Ecce-
lesia designatur sub varijs similitudinibus, ut Aræ, in quo
ritum cum paleis reperitur, Matth. 3. Agri, in quo
triticum cum tritico usque ad messem crescere sinuntur,

Matth. 13. Convivij nuptialis, ad quod boni & mali admittuntur, Matth. 22. Ovilibus in quo simul cum ovis hoedi habitare permittuntur Matth. 25. Sagenæ mise in mare, in qua pisces boni & mali simul congregari duntur, Matth. 13. Magnæ domus, in qua dicuntur esse vasa aurea & argentea, lignea quoq; & fictilia; aliaquidem in honorem, alia in contumeliam, 2. ad Tim. 2.

Quæ quidem satis aperte significant in Ecclesiâ tante reprobatos simul cum prædestinatis, justos cum injustis; perfectos cum imperfectis, permixtos reprobos per omnia ætates. Unde S. August. serm. 1. de conversione S. Pauli, dicitur quod Christus Dominum Paulum quamvis ab æterno prædestinatum, fuisse tunc prius lupum, deinde ovem. Ex S. Chrysost. hom. 6. in 2. ad Tim. dicit Paulum fuisse prius vas fictile, sed postea conversum in vas aureum: & è contra Iudæum, sed postea propriâ malitiâ conversum in vas fictile.

3. Porro ad dignoscendam illam veram Ecclesiâ, quatuor præcipuæ notæ assignantur in symbolo Constantinopolitani Concilij, quo postmodum in sacris Liturgiis utitur. Hæc est ipsa Ecclesia Catholica, quæ quidem ita illi conveniunt, ut nulli alteri hæreticorum aut infidelium congregationi aptari possint. Hæ autem notæ sunt quod Ecclesia sit una, sancta, Catholica, & Apostolica.

Una, quia unam & eandem fidei doctrinam profitetur, & omnes Catholici toto terrarum orbe si, hec moribus, linguis, & vitæ ratione disparati, tamen dogmatibus fidei idem sentiunt: Et est una, quia est unum corpus mysticum sub uno Christo, & ejus in terris Vicario Pontifice Romano.

Sancta, quia disciplina ejus est sancta, nihilque nec falsum in doctrina fidei, nihil injustum, aut vitiosum virtute absolum in doctrina morum. Est sancta, quia divina lex, quam profitetur, est immaculata, & conservans animas. Ut Psalmista loquitur. Est etiam sancta, quia in ea verum sacrificium peragitur, per quod sanctificamur, & vera reperiuntur Sacramenta, ex quibus tantam

ex Salvatore
per quam

in omni peragend

Genu. lib. 35. Mo

perquam sacrifici

capio errantibus

græconum fructu

Catholica, id e

per omnia ætate

dicta sacralis usque ad

quod Christus Dom

in æternum personâ uni

esse ego vobiscum

valum rationem sac

et illicorum scilicet alicu

omnis limitibus co

continuerant continu

Angust. lib. de veri

Ecclesia com

Ecclesia nominatur

inimicis.

Apostolica, qui

in propriis qui

Romani Pontifice

de universalis Ecclesi

et Chalcidius alloq

apostolice, sed e

superadici sup

Autoritatem E

infallibiliter d

judicari

boni & mali quam ex Salvatoris fontibus hauritur aqua illa munda simul cum ovis viva, per quam à peccatis emundamur, & ad opera salutis. Sagenæ multos fructuosè peragenda vires nobis suppeditantur. Unde S. Gregor. lib. 35. Moral. cap. 6. Sola est, inquit, Ecclesia, in qua dicuntur esse per quam sacrificium Dominus libenter acceptat; sola, & fœdissima: alia quæ pro errantibus fiducialiter intercedit sola, in qua opus bonum fructuosè peragitur.

Catholica, id est universalis, quia à prima Evangelij publicatione, vera Ecclesia per totum orbem diffusa est, & permixtos reprobos per omnia anteriora sæcula duravit. & omnibus futuris sæculis usque ad finem sæculi duratura est: juxta id quod Christus Dominus pollicitus est Apostolis, & in eorum personâ universæ Ecclesiæ, cum dixit, Matth. 28. Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Aliæ autem quæcunque hæreticæ sectæ alicujus, ut plurimum, provinciæ, aut regionis limitibus concluduntur, & ubi aliquo tempore apparuerunt continuo evanescent. Quare ut recte dixit S. August. lib. de vera Religione cap. 7. Tenenda est nobis hæc Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, verum etiam ab omnibus inimicis.

Apostolica, quia ab Apostolis fundata, quibus Episcopis in proprijs quæque Ecclesijs successerunt, ac præsertim Romani Pontifices Apostolorum Principis successores in universali Ecclesiæ regimine. Unde S. Paulus Ephes. 2. Christianos alloquens. Jam non estis (inquit) hospites & advenæ, sed estis cives sanctorum, & domestici Dei superædificati supra fundamentum Apostolorum, &c.

§ III.

Autoritatem Ecclesiæ necessariam esse, ut certè & infallibiliter de quavis doctrina seu propositione judicari possit. an fidei contraria sit, ac proinde hæretica.

Cum

Cum in dignoscendis fidei veritatibus nemo. (ut loquitur Concil. Trident. sess. 4.) prudentiæ suæ initi debeat : neque (ut monet Spiritus Sanctus , Hicem. cap. 13.) Prophetæ illi audiendi sint, qui loquuntur de corde suo : hoc est qui solo spiritu particulari, ac iudicio proprio, tanquam certo duce utuntur in ijs quæ idem spectant : Tumque (ut dixit S. August. lib. cont. Cresconium Grammat. cap. 33.) Scripturarum à nobis teneatur veritas, cum id facimus ; quod universæ placuit Ecclesiæ, quam ipsa scripturarum commendat authoritas. Ideò quotiescunque difficultas & controversia aliquæ occurrunt, circa ea quæ fidem spectant ; agiturque de duobus : primo circa sensum, aut traditione aliqua generalia legitime dignoscenda : tunc si certam & infallibilem regulam legitemus, non est consulendus proprius aut cuiusvis Ecclesiæ regimine, alterius particularis sensus ; sed inquirendum quid Ecclesiæ quæ ad morum disciplinam super hac re teneat, quid tanquam verum ac certum auctoritate agnoscat & præstetur, quidve tanquam erroneum & merito certissimum, fide alienum repudiet. Ad ipsam quippe Ecclesiæ (velam esse, tum ad edixit Concilium Tridentinum supra) pertinet iudicare & præstare, quæ traditionis divinæ à Spiritu Sancto creditum fidei depositum custodit. Cumque ab ejus assistentia nunquam defutura obtinuerit, ut sit Columna & firmamentum, vel se humiliter reponat, ut sit ut in ijs quæ tanquam credenda proponuntur, vel tanquam non credenda præscribit, neque fallere unquam possit. Unde ipse Augustinus, licet omnimodâ eruditione instructissimus, & ingenio perspicacissimo præditus, dicere tamē non dubitavit. cont. Epist. fundamenti cap. 5. Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ commoveret autoritas.

Cum verò ipsa Ecclesiæ duobus modis nos allocatur & instruat, scilicet vel per Concilia œcumenica, quæ ipsam universalem Ecclesiæ representant, vel per proprium caput visibile, Romanum scilicet Pontificem, cui Christus in persona Petri vices suas demandavit, idò ipse sequen-

Parag.
concorum œcum.
certissimum
errores quo

inciliorum an
certissimum

cu

Upponimus e
vera satis confi
generalia legitime
condendi le
Ecclesiæ regimine,
quæ ad morum di

etiam auctoritate ac
merito certissimo,
velam esse, tum ad
iudicandam Eccle
reformationem
dubium revoca
les Conciliorum u

re se humiliter re
firmare credere,
convarios, consta

Se impia doc
tanquam heretica
denique ubique te
plurima hereses
mate percussæ, ut
mo. Nestorij in E
& aliorum in ali
2. Cum verò
cogendorum
S. August.

sequen-

us nemo, (ut sequentibus Paragraphis videbimus qua ratione decreta
evidentiæ suæ in Conciliorum œcumenicorum, aut Romanorum Pontifi-
Sanctus, Hieronymus, sint certissimum ac tutissimum medium, ad digno-
qui loquuntur scendos errores quoscunque fidei oppositos.

§ IV.

*Conciliorum universalium decreta esse medium
certissimum ad dignoscendos errores quos-
cunque fidei oppositos*

Supponimus ex dicendis in tractatu de legibus, quod
etiam satis constat ex perpetuo Ecclesiæ usu, Concilia
generalia legitimè congregata plenissimam habere pote-
libilem regulatam condendi leges, & faciendi decreta, pro totius
opritus aut curam Ecclesiæ regimine, sive in ijs quæ ad fidem, sive in alijs
endum quid Equæ ad morum disciplinam spectant, ipsamque Ecclesi-
verum ac certam autoritate ac decretis ejusmodi Conciliorum tanquã
nam erroneum medio certissimo, & maximè efficaci varijs temporibus
spe Ecclesiæ usum esse, tum ad hæreses validius profligandas, tum ad
perimere judicandam Ecclesiasticam disciplinam, moresq; Chri-
stianorum reformandos: nullusque Catholicus hæcenus
eo creditum: si non dubium revocavit, quin omnes ubique terrarum fide-
assistencia nunc Conciliorum universalium decreta circa fidem since-
re ac humiliter recipere, veritatesque in ipsis definitas
in credenda per firmiter credere, ac errores proscriptos tanquam fidei
contrarios, constanter repudiare teneantur.

Sic impia doctrina Arij in Concilio primo Nicæno
tanquam heretica damnata est, & ut talis ab omnibus
deinceps ubique terrarum fidelibus proscripta, sic aliæ
plurimæ hæreses varijs in Concilijs œcumenicis anathe-
mate percussæ, ut Macedonij in Constantinopolitano pri-
mo, Nestorij in Ephesino, Euthychetis in Chalcedonensi,
& aliorum in alijs.

2. Cum verò Conciliorum œcumenicorum in Eccle-
sia cogendorum causæ non ita frequentes sint; imò (ut
censet S. August. lib. 4. contra duas Epistolas Pelagiano-
rum

rum cap. ult.) rarissimæ inveniuntur hæreses , ob eas damnandas necessitas existat cogendi ejusmodi Condiæ; nec tamen inimicus homo desistat unquam superfeminare zizania in agro patrisfamilias , quæ facillime & quavis datâ occasione in medio tritici succrescant : ideò medium aliud à nobis adhuc inquirendum est , quo zizania illa à tritico sejungere , & veritatem ab errore discernere possimus , & de hoc in paragrapho sequenti agetur.

§ V.

Pontificis Romani auctoritatem in ijs qua fidem spectant esse quoque medium certissimum ad doctrinam orthodoxam dignoscendam . eamque à heterodoxa & hæretica secernendam.

I. Concilium Florentinum sessione 25. in decreto Idem definit , Romanum Pontificem successorem esse beati Petri Principis Apostolorum , & verum Christi Vicarium ; totiusque Ecclesiæ caput , & omnium Christianorum Patrem & doctorem existere ; & ipsi in beati Petri pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam, à Domino nostro Jesu Christo, plenam potestatem traditam esse. Ex quo sequitur, ad illum pertinere & rebus ad fidem & Religionem spectantibus juridicè cognoscere, majoresque causas, quales sunt fidei ac Religionis dijudicare, hæreses emergentes damnare, veritate fidei divinæ credendas definire, ipsique omnes ubique totius fideles in his, quæ fidem & Religionem spectant succedere debere , ac vocem illius tanquam supremi Pastoris auctoritati scultari.

Hanc de Romani Pontificis auctoritate doctrinam (quæ aliquantò fusiùs in secundâ hujus operis parte tractatu de legibus explicabitur) optimè expressit S. Bernardus Epist. 190. ad Innocentium, ubi Pontificem illum sic alloquitur.

Oportet (inquit) ad vestrum referri Apostolatam, pericula quæque & scandala emergentia in regno Dei, & præsertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum refarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe hujus prærogativa sedis: cui enim aliquando dictum est. Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua? Ergo, quod sequitur. à Petri successore exigitur; & tu aliquando conversus cõfirma fratres tuos. Id quidem modò necessarium; tempus enim est, ut vestrum agnoscat, Pater amantissime principatum, probetis zelum, ministerium honoretis; in eo planè Petri impletis vicem, cujus tenetis & sedem, si vestrà admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis; si vestrà autoritate eonteratis fidei corruptores.

3. Ex quâ S. Bernardi doctrinâ, quæ totius Ecclesiæ communis est. Sequitur 1. quod quoties aliqua controversia in materiâ fidei exoritur, quoties aliquod novum logna exurgit, de quo dubitatur an fidei adversetur, in hoc periculisissimum medium ad veritatem dignoscendam, eamque à quovis errore secernendam esse, ad Sedem Apostolicam recurrere, & inde responsa petere, ubi fides non possit sentire defectum: ita fecit S. Hieronymus in complenam potestatem universis quibusdam circa fidem, Antiochiæ exortis, super quibus judicium Apostolicæ Sedis exquirat, ut videtur in Epistolâ, quam super hâc re scripsit ad Damasum Papam.

Idem etiam fecerunt sancti Episcopi Victricius & Exuperius, ille Rothomagensis, hic Tolosanus, cum primum in Gallijs Vigilanti doctrinam in Gallijs emergere conspicati sunt, super quâ Innocentium primum consuluerunt ut videre est apud Baronium tom. 5. ad ann. 406.

Eodem modo se gessit Alcimus Avitus Episcopus Viennensis, dum Hormisdam Papam super erroribus Græcorum consuluit, ut ex ejus epistola ad illum Pontificem constat.

Simili ratione Possessor Episcopus Africanus eundem Hormisdam consuluit super doctrina cuiusdam libri: Faustus Regiensis Episcopo editi.

Innumera prope Exempla aliorum sanctorum Episcoporum & Doctorum ex historiâ Ecclesiasticâ afferri possent, qui similibus in casibus, in quibus de fide agatur; ad Petri Sedem recurrerunt, ut veritatem ab erant certò dignoscerent.

4. Sequitur 2. ex eadem doctrinâ suprâ allatâ. quod quoties aliquid in materia fidei definitum est, à Romano Pontifice, ex cathedrâ loquente, hoc est quando loquitur non ut Doctor particularis, sed ut Christi Vicarius totiusque Ecclesiæ caput, & servatâ legitimi iurisdictionis formâ: quoties, inquam, ab illo ut sic, doctrina aliqua seu propositio declarata est hæretica & ut talis damnata vel è contra quoties veritas aliqua tanquam fidei credenda definita est, teneri Christianos omnes, illius iudicio assentiri, ac decretis obtemperare, proindeque damnatum quod Sedes illa Apostolica damnat, approbare eos approbat, & ut loquitur S. Hieronymus citatâ epistola ad Damasum, Cathedræ Petri, Fidei communionem non sociari.

Ita semper in Ecclesia servatum est, quod innumeris propè exemplis probari posse, quæ passim in Annales Ecclesiasticis occurrunt, instar omnium erit illud quod in Galliis contigit tempore sancti Leonis Papæ, qui cum epistolæ decretalis, quâ Eutichetis hæresim damnaret, simulque veritatem illi oppositam fidei credendam lætificaverat, exemplar ad Arelatensem Episcopum, & per illius manus ad alios omnes Galliæ Episcopos transmississet, hoc Iudicium Apostolicum ab Episcopis illis tantæ reverentiæ & animi submissione receptum est, ut ad præfactum sanctum Leonem gratulatoriam epistolam miserint, in qua profitentur, Se Apostolica illa scripta tanquam Symbolum fidei suscepisse, tabulisque cordis scripsisse, ac tenaci memoriæ commendasse, quo paratores

essent

esset ad confundendos hæreticos. Illi Doctor quidam quodammodo infideliter procedere, & eos sui tenebras hinc epistolæ, quod post quinquagesimam

quadragesima quarta

Sequitur 3. ex eadem

Sedis iudicio in materia

habendos esse.

V. More Papa dicitur

scripsit.

Sic Vincentius

nos, quorum doctrina

hæreticis adnumerat

Sic S. Hieronymus

osque à solo Pontifice

invehitur.

Sic S. Augustinus

modi Pelagii doctrinam

culmodi doctrinam

passim in libris ad

Ex Possessum in

post Pelagii errorum

Imperatorum

gum aliosque illi

esse.

Ex quibus patet

pus epist. 3. ad Romanos

duxerit, Quod de

bus (in materia

vigatis notam in

Africanus eundem sent ad confundendos hereticorum errores, &c. addunt
eiusdem libri præterea. Illi Doctrinæ Apostolicæ debere unumquem-
que fidelem quod constanter teneat quod credebat, de-
sanctorum Episcoporum etiam infidelem quod à perfidia sua, agnita veri-
tate discedere, & Apostolicæ institutionis luce perfusus,
erroris sui tenebras derelinquere valeat.

Huic epistolæ, quæ reperitur inter Epistolas S. Leonis
post quinquagesimam primam, Episcopi Galli numero
quadraginta quatuor subscripserunt.

Sequitur 3. ex eadem doctrinâ eos, qui Apostolicæ
Sedis iudicio in materia fidei damnati sunt, pro hereti-
cis habendos esse. Sic S. Epiphanius Quartadecimanos
Victore Papa damnatos catalogo hæreticorum ad-
scripsit.

Sic Vincentius Lirinensis rebaptisantes seu Agripinia-
nos, quorum doctrinâ à S. Stephano Papa damnata fuerat,
hæreticis adnumerat.

Sic S. Hieronymus, in Jovinianum, Vigilantium, ali-
osque à solo Pontifice Romano, damnatos, ut hæreticos
reprobare iuvchitur.

Sic S. Augustinus post damnatam ab Innocentio pri-
mo Pelagij doctrinam, ipsum Pelagium ejusque asseclas,
ejusmodi doctrinam pertinaciter propugnantes, hæreticos
passim in libris adversus eos editis appellat.

Et Possidius in Vita illius sancti Patris, cap. 18. refert
post Pelagij errores à Sede Apostolica damnatos, Hono-
rium Imperatorem suis Legibus constituisse, ipsum Pela-
gium aliosque illi adhærentes, pro hæreticis habendos
esse.

Ex quibus patet quàm verè Yvo Carnotensis Episco-
pus epist. 8. ad Richerium Senonensem Archiepiscopum
dixerit, Quod Sedis Apostolicæ iudicijs & constitutioni-
bus (in materia fidei) contraire, planè sit hæreticæ præ-
varicatio notam incurere.

*Quomodo juxta ea quæ in precedentibus parag-
phis dicta sunt, quis Theologus de doctrina au-
qua seu propositione in materia fidei
judicium ferre possit.*

1. **V**T in re tanti momenti Theologus eo quo convin-
modo procedere novent, & in ferendo judicio re-
temeritatis notam, neque deceptionis periculum inar-
rat, quoties doctrina aliqua aut propositio occurrit, de
qua dubium ipsi suboritur an aliquid quavis ratione fidei
Catholicæ adversum aut repugnans contineat.

In primis perspicere debet, an doctrina illa seu propo-
sitis contraria sit ijs, quæ habentur in sacra Scriptura eo
sensu intellecta, quo Ecclesia illam intelligit.

2. Si nihil manifestè contrarium in sacra Scriptura oc-
currat: tunc investigare debet, an traditioni divinæ seu
Apostolicæ ejusmodi doctrina aut propositio adverseat
hoc est ijs dogmatibus, quæ tanquam fide certa per tra-
ditionem divinam seu Apostolicam Ecclesia accepit, &
credenda proposuit.

Ut verò ea quæ traditione illâ continentur, ipsi imo-
rescant, videat quis sit communis & universalis sensus
hac re totius Ecclesiæ sensus; vel quid Concilia genera-
lia aut summi Pontifices super eadem re decreverint:
an scilicet doctrina illa seu propositio definitione aliqua
seu constitutione Conciliorum Pontificum tanquam fidei
contraria damnata sit, & si id ita factum esse compre-
rit, tunc ejusmodi doctrinam seu propositionem tanquam
falsam & hæreticam sine ulla hæsitacione debet abse-
re, illosque haud dubiè pro hæreticis habere, qui amo-
contumaci ea quæ Ecclesia in materia fidei damnat, pro-
pugnare, aut ea quæ, profitetur, & credenda proponit,
impugnare ausi fuerint.

Quod si doctrina illa seu propositio non quidè ut dei
cõtraria, sed ut erronea, impia, blasphema, aut suspecta,
scanda-

scandala, vel quæ
tam ut talem repu-
diat doctrinæ adhe-
rentes inobedien-
tiam ab ijsque sibi
Neque verò
tam de doctrina
aut temerè ju-
di contra charitatē
sænitæ scrupulo,
reculare, aut sube-
solica damnasset,
re veller eod, quæ
contumaces, illius
sincerè subesse rec-
tius delinqueret,
particulare Sedis
quidem est judicium
etiam quia si
ter contra obedien-
exponeret se peric-
ontra charitatem
tem aliquam pra-
ceter.

Quæres quomodo
calu, in quo nov
suspiciatoret, &
Ecclesia pronuliff
us ab eo non pos-
dicentis: Nolite
tus si ex Deo fun-
in mundum, & d
per falsitatem, &
re aut condemnat
aminti spiritus
sunt quæ in ej

scandalosa, vel quavis aliâ ratione proscrip-
ta ut talem repudiare, eosque qui pertinaciter ejus-
modi doctrinâ adhererent, non quidem ut hæreticos, sed ut
Ecclesiæ inobedientes, & in inobedientia per-
vicescentes, ab iisque sibi cavere debet.

4. Neque verò timere debet, ne in tali judicio teren-
do tam de doctrina, quam de personis, ullum subsit peri-
culum aut temerè judicandi, aut quovis alio modo peccan-
di contra charitatem: imò si quis nescio quo vano con-
scientiæ scrupulo, aut fortassis humano aliquo respectu
recusaret, aut subterfugeret, damnare ea quæ Sedes Apo-
stolica damnaasset, aut pro catholicis & orthodoxis habe-
re vellet eos, qui adversus ejusdem Sedis auctoritatem
contumaces, illius decretis in materia fidei humiliter ac-
cendere subesse recusarent; tunc procul dubiò longè gra-
vius delinqueret, tum in eo quod judicium proprium &
particulare Sedis Apostolicæ iudicio antefere-
ret, quod quidem est iudicii temerarij genus longè damnabilius
tum etiam quia sic recusando aut subterfugiendo, pecca-
ret contra obedientiam Ecclesiæ debitam, & simul etiam
exponeret se periculo peccandi contra fidem, & fortasse
contra charitatem, ratione scandali, quo alios ad simi-
lem aliquam pravam dispositionem suo exemplo indu-
ceret.

Quæres quomodo se gerere debeat Theologus in eo
casu, in quo nova aliqua doctrina exoriretur, quæ ipsi
suspecta foret, & de qua tamen nullum adhuc iudicium
Ecclesia protulisset. Respondetur in eo casu, nihil meli-
us ab eo fieri posse, quam auscultari monitum Apostoli
dicentis: Nolite omni spiritui credere, sed probate spiri-
tus si ex Deo sunt, quia multi Pseudo-prophetæ exierunt
in mundum, & alio in loco, Videte ne quis vos decipiat
per fallaciam, &c. ac proinde sicut neque temerè judica-
re aut condemnare licet, sic etiam oportet probare, &
quantum spiritus & prudentia suggererit perpendere, qua-
lia sint quæ in ejusmodi nova doctrina proponuntur, &

an cum

an cum ijs, quæ habent ex sacrâ Scripturâ, aut ex decretis Conciliorum seu Pontificum, aut ex communi latrū & Doctorum Ecclesiæ consensu concordent: & si quidem ratio aliqua dubitandi subsit, tutissimum erit sibi tali doctrinâ cavere, & novitatem quæcumque in materia Fidei & Religionis semper suspectam habere, donec Ecclesia iudicio suo definierit, quid de ejusmodi doctrina tenendum sit.

Atque hactenus de Fide; nunc de primario ejus obiecto, nempe Deo.

TRACTATUS II.

DE DEO.

Post Tractatum de Fide, sequitur ut de illius primario & præcipuo obiecto, nempe Deo, loquamur. Cum verò duplici modo spectari possit: nobiscum, per causas bis Deus: 1. quatenus unus & indivisus in essentia: hoc est, per 2. quatenus trinus in Personis: Nos hîc illum primo modo considerabimus: de eodem, ut in Personis, in sequenti Tractatu acturi.

Quamvis autem, quæ de Deo, utpote infinito in genere entis & perfectionis, dicenda forent, nulli sint terminis circumferibi: nos ex innumeris veritatibus, quæ in illius infinitæ essentia cognitione continentur, paucas tantum easque nostro captui magis accommodatas, & fidei nostræ illustrandæ magis necessarias, excerpemus, eoque ordine proponemus, quem S. Doctor. in prologo 2. quæstionis partis 1. præscripsit cum dixit tria de Deo, quæiri posse: 1. an sit: 2. qualis sit: 3. qualiter operetur. Nos igitur illius vestigijs inlerentes, agemus in 1. capite de existentia Dei: in 2. de illius proprietatibus, seu attributis: in 3. 4. & 5. de ejusdem operationibus: in 6. demum videbimus, quâ ratione divina essentia clare & perfecte à nobis cognosci possit.

CALIT

CAPVT I.

De existentia Dei.

SECTIO I.

Quibus rationibus probari possit Deum esse.

Quamvis hujus quæstionis propositionem pietas interdiceret videatur, refugiatque animus, vel solum cogitare, quod Dei existentia in dubium revocari possit: nihilominus, cum non desint impij, qui (ut testatur Propheta Psalm. 52.) dicant in corde suo, non est Deus, & cum aliquando etiam pij tentationibus importunis circa ipsam Dei existentiam exagitentur. ideo non erit inutile breviter hic rationes præcipuas adnotare, quibus Theologi Dei existentiam, non quidem à priori, hoc est, per causam (quod impossibile est) sed à posteriori, hoc est, per effectus, probare solent. Ut enim recte dicit Sapiens cap. 13. A magnitudine speciei & creaturæ poterit cognoscibiliter creator horum videri. Et Apostolus ex creaturarum consideratione, Deum ita evidenter cognosci posse dicit, ut plane asserat inexcusabiles eos, qui Deum per illa non cognoverunt, vel cognitum non glorificaverunt.

Sunt autem quinque præcipuæ rationes, quibus S. Doctor, & cum illo communiter Theologi, existentiam Dei probant.

1. Prima ducitur ex motu seu mutatione rerum creaturarum. Nam sensu patet aliqua moveri, seu mutari. Omne autem quod movetur, ab alio movetur; nihil enim movetur, nisi prout est in potentia ad id, ad quod movetur; sicut nihil movet aliquid, nisi secundum quod est in actu educendo illud de potentia in actum. Et quia non est possibile idem simul esse in potentia & in actu secundum idem: hinc sequitur necessario quod oportet

portet aliud esse movens, aliud motum. Cum autem procedatur in infinitum (hoc enim impossibile est, nullâ ratione concipi potest) necesse est devenire ad quem primum motorem, qui à nullo moveatur, & quo motus omnis aliorum incipiat. Et hunc dicimus Deum.

Secunda ratio ducitur ex consideratione causæ efficientis. In istis enim sensibilibus invenitur ordo causarum efficientium: nihil enim potest esse causa sui ipsius, quin esset prius se ipso. Nec etiam admitti potest progressus in infinitum, ut supra dictum est. Quare necesse est, devenire ad aliquam primam causam efficientem, quæ à nullâ aliâ superiori oriatur, & à quâ alij omnes effectus procedant. Et hæc prima causa est Deus.

3. Tertia ratio ducitur ex possibili, & necessario. Cum enim ea omnia quæ videntur in rerum natura, sint non esse: si omnia quæ sunt, hujus conditionis esset, potuissent omnia non existere; & sic aliquando potuissent nihil esse, & ex consequenti neque modo aliquid esse. Cum illud, quod potest non esse, non potuerit à se ipso incipere esse: neque etiam ab alio, si totum quid tale est, ut possit non esse. Quare, ne illud absurdum quatur, admittendum aliquid ens necessarium erit, quod semper & necessario sit, & quod aliter se habere non possit, à quo alia omnia possiblea suum esse recipiant. Et hoc est, quod vocamus Deum.

Quarta ratio desumitur ex varijs gradibus quibus inveniuntur. In illis enim invenitur aliquid magis & minus bonum, verum, perfectum, &c. si magis & minus dicuntur de diversis secundum quod diversimodè appropinquant ad aliquid, quod maxime est, inde quod est optimum, verissimum, perfectissimum: ex consequenti quod est maxime ens. Quod autem dicitur maxime tale in aliquo genere, est causa omnium sunt illius generis. Unde sequitur esse aliquid, quod maxime, optime, verissime, & perfectissime sit, quod quærendum est.

proinde, in omnibus entibus sit causa ipsius esse, ac totius bonitatis, veritatis, & perfectionis, quæ ipsis inest. Et hoc dicimus Deum.

4. Quinta denique ratio ducitur ex gubernatione rerum. Videmus enim quod aliqua, quæ cognitione carent, nempe corpora naturalia, operantur propter finem aliquem: quod apparet ex hoc, quia semper, aut frequentius eodem modo operantur: unde patet quod non casu, sed ex intentione perveniunt ad finem. Ea verò, quæ cognitione carent, non tendunt in finem, nisi directa ab aliquo cognoscente & intelligente. Est igitur in rerum naturâ aliquod perfectissimū intelligēs, à quo res omnes naturales in suos fines diriguntur. Et hoc dicimus Deum.

5. His rationibus ex S. Doctore desumptis, duas alias magis populares addere possumus. Prima est, quæ citatur S. Athanasius libro contra Gentiles: ubi Deum esse probat ex conflictu perpetuo elementorum inter se, & contrarias qualitates, quibus constant. Quo quidem conflictu, licet se perpetuo infestent, & ad mutuam destructionem continuo tendant; tamen illâ non obstante, conservantur, & perseverant in omnem temporum longevitatem: Atqui fieri non posse, inquit ille S. Pater, ut ista omnia invicem confiscentia & contraria durarent, & conservarentur; nisi summus aliquis esse moderator, & Dominus, qui ea sociaret; cui & elemento ipsa velut vero famuli, ad nutum obtemperarent.

Ratione diversâ S. Gregor. Nazianz. orat. 4. ex pulchritudine, ordine, situ, dispositione, proportionem, &c. rerum omnium hujus universi; ac præsertim (ut cætera accedant) ex tam constanti, tamque mirabili cælorum ætate, Solisque accessu & recessu demonstrari posse existimat, esse aliquē summū Creatorē & conservatorē, qui hæc omnia tam diversa regat ac moderetur. Et S. Chrysostomus. 9. ad populum Antioch. ait; creaturas tam clarè suum conditorem prædicare; ut neque Scythia, neque Barbarus, neque Indus, neque ulla alia gens sit, quæ

D

hanc

eligere non potest. Quosum esset: quia deesset illi summum bonum, quod esset alter Deus, a quo diversus esset. Unde sequitur esse tantum unum Deum, nec plures esse ullo modo posse.

SECTIO III.

An possit à nobis aliquod nomen Deo imponi & qualiter nominari debeat.

AD priorem quaestionis propositae partem cum distinctione respondendum est.

Si enim sermo sit de nomine, quod essentiam divinam perfectè & distinctè, sicuti est, significet: certum est (ut docet S. Thomas 1. p. qu. 2. ant. 1.) nullum tale nomen nobis quàm diù viatores sumus. posse vel exprimi, vel concipi. Cum enim nomina sint signa & expressiones conceptuum; quos de rebus formamus; eo tantum modo possumus res aliquas per nomina exprimere; quo eas concipimus & cognoscimus: Atqui divina essentia non potest à nobis quàm diù viatores sumus, perfectè, ut in se percipi & cognosci: Ergo nec ullo nomine perfectè, in se est, exprimi aut explicari. Unde communiter perfectioribus eruditi Patres vocant Deum inominabilem, ineffabilem, S. Athanas. sic. Et S. August. in Psal. 83. Facilius, inquit, dicimus, quid Deus non sit, quàm quid sit: terram cogitas, non hoc Deus: omnia cogitas, quae sunt in terris. in mari, in caelo; non est hoc Deus: hoc solum possum dicere, quid non sit Deus, non quid sit.

2. Si quaestio intelligitur de nomine, quo, licet imperfectè, exprimamus naturam divinam, aut ejus aliquam perfectionem, prout à nobis in hac vita concipi potest; certum est eo modo posse à nobis Deum nominari. Hinc videmus in Scripturis tot illi nomina tribui, illumque vocari Dominum, Deum, Omnipotentem, Aeternum, &c. Unde S. Aug. tract. 13. in S. Joan. Omnia, inquit, possunt dici de Deo: & nihil dignè dicitur de Deo? nihil latius ac inopia: quæris congruum, non invenis: quæris quomodo dicere, omnia invenis.

Ad secundam quaestionis propositae partem ut respondetur, multiplici distinctione opus est.

Eorum enim nominum quae Deo tribui possunt sunt negativa, per quae profiteamur nihil in Deo defectus aut imperfectionis reperiri : ut quando dicimus Deum esse increatum, immutabilem, immensum, &c. alia vero sunt affirmativa, per quae aliquam illius perfectionem, prout à nobis concipitur, exprimimus, ut quando dicimus Deum esse sapientem, iustum, sanctum, in quibus nominibus duo debent considerari, unum quod monetur sanctus Doctor supra art. 3. scilicet id quod nominibus significatur, & modus quo significatur. Quia ad id quod significatur, nomina illa Deo propria sunt, & magis quam creaturis. Quantum vero id quod significatur, non proprie dicuntur de Deo, sed habent modum significandi, qui creaturis magis quam Deo competit.

Rursus nomina affirmativa, quae de Deo dicuntur, sunt absoluta; ut quando Deus dicitur sapiens, &c. Quae quidem nomina (ut recte notat sanctus Theologus art. 2.) Deum significant, non prout in se est, sed prout à nobis intelligitur in hac vita. Cum enim intellectus noster ex creaturis Deum cognoscat, sic eum cognoscit sicut illum creaturae repraesentant, per illas nempe perfectiones, quas ab eo participant. Unde (ait sanctus Doctor) cum dicimus (Deus est bonus) sensus est : id quod bonitatem dicimus in creaturis, praexistere in Deo, secundum alium longè, imò infinitè excellentiorem modum : & sic de alijs. Alia verò nomina sunt relativa, qualia sunt illa, quae aliquam Dei perfectionem significant, cum relatione ad creaturas, vel potius creaturas ad Deum (creaturae siquidem reales ad Deum habent relationem, non Deus ad illas) ut quando vocamus Deum creatorem, redemptorem, iustificatorem, &c.

Alia denique sunt nomina, quae solius Dei sunt propria, ut quando vocatur aeternus, infinitus, immensum, &c.

Hæc enim nomina soli Deo competunt, nec ullis
 creaturis possunt communicari. Alia verò quæ aliquo
 modo sunt ipsi cum creaturis communia : ut cum dici-
 mus, iustus, sapiens, fortis, &c. Hæc enim nomina, etiam
 creaturis suo modo dici possunt.
 Observandum est autem, unum esse illi præ cæteris
 proprium : scilicet hoc nomen Deus.
 Quod licet ab aliqua ejus operatione deriveretur,
 tamen à contemplatione (ex verbo Græco, quod si-
 gnificat considerare, seu contemplari, formatum est no-
 men à quo vox Latina, Deus) tamen communiter pro
 Dei natura significanda usurpatur ; unde dicit Ter-
 tianus contra Hermogen. cap. 3. Deus substantiæ ip-
 sius nomen est, id est divinitatis : Dominus vero non
 substantiæ, sed potestatis. Et e sensu dicit sanctus Doctor
 non illud esse incommunicabile creaturis, cum
 divina illis communicari non possit. Unde, quan-
 tum in Scripturis, aliquibus creaturis tribuitur, ut Psal. 21.
 dixi, Dixi, effis : hoc tantum improprie, & secundum
 imperfectionem similitudinem, non autem secun-
 dum propriam & formalem ipsius nominis significatio-
 nem, intelligendum est.

C A P V T II.

De Attributis Divinis,

S E C T I O I.

De modo attributa Dei inter se, & ab ejus
 essentia distinguantur

PER attributa Dei, nihil aliud intelligimus quàm id
 quod per nomina Dei significari supra declaravi-
 mus : scilicet prædicata aliqua, quibus, vel divina natu-
 ra, vel illius perfectiones secundum nostrum concipiendi
 modum exprimuntur : unde quæstiones eadem, quæ si-
 nt de attributis, etiam de nominibus Dei fieri possunt.

Utinam tamen voce attributorum, tum ut apud Theologos magis usitata, tum etiam ut magis apta ad illa declaranda, quæ de divinis perfectionibus dicenda sunt. Sicut enim nomen Dei, naturam ejus præsertim designat sic attributa, ipsius naturæ perfectiones & proprietates tanquam ipsi adjunctas, prout à nobis impericte onerantur, expressius significant.

Hoc igitur supposito, ad quaestionem propositam respondendum est cum distinctione.

Si enim sermo sit de attributis divinis, prout sunt ipsa in Deo, dicendum est, illa nec ab essentia divina nec etiam inter se ullo modo esse distincta.

Si verò de iisdem loquamur, prout à nobis in conceptu concipi possunt: dicendum est, illa distincta esse à se ab essentia divina, quam inter se: non quidem re, sed per rationem.

Ut hæc assertio intelligatur, notandum est, quod quamvis Deus in se sit maxime simplex, ut sectide quenti dicitur: quia tamen in unica illa sua & simplici essentia, omnes perfectiones & excellentias continet; nec possumus secundum nostrum imperium concipiendi modum tantam perfectionum varietatem uno simplici ente concipere: ideo noster intellectus indiget varijs & distinctis conceptibus, quibus illarum varietatem perfectionum species aliquas in se exprimit ad instar illarum, quas in rebus creatis inesse cognoscimus. Et sic illas divinas perfectiones per conceptus varios distinguit, quod Theologi vocant distinguere ratione, in se nullo modo distinguatur, sed sint unica & simplicissima ipsius Dei perfectio.

Hæc assertio sic explicata continet veritatem, quæ in eodem locum tenet inter duos errores oppositos.

Primus est Gilberti Porretani, qui, ut refert Bernardus serm. 8. in Cant. dicebat sapientiam, justitiam, reliqua divina attributa, ab ipso Deo esse realiter distincta: ac proinde sapientiam, quæ Deus est sapiens, justitiam,

nam p[er] justus est
nec Deum, sed
error huius
qui, ut refert
Eunomius
inter alia
debant & con
divinis dici au
functionem
cum vocibus
probatu[re] aff
ex eo quod
nobis de dy
alter enim de
alter de omni
et alijs. Unde
confunde
sensum
sequitur nos re
vitas perfecti
aliter nobis d
lib. 5. de Trin
de se loq
Deo secundum no
pado inter se disti
tam sunt error
ao Gregorio Papa
tum modo per rati
Probatur 2. ex
esse nomen, quod
quod in suis, e
o a singulis prop
Greg. Nylano, q
aliam, cuiuscuq
tam ac singular
al. 31. contra
sam,

am, quâ iustus est: in dō & divinitatem, quâ Deus est, non esse Deum, sed quid ab eo realiter distinctum.

Alius error huic oppositus, fuit Aetij, Eunomij, & aliorum: qui, ut refert S. Epiphanius hæresi 76. & S. Basil. contra Eunomium, nullam distinctionem conceptus rationis inter attributa divina recipere volebant; sed permiscebant & confundebant omnia quæ de perfectioribus divinis dici aut cogitari poterant, asserentes omnem distinctionem in sola nominum prolatione consistere, & cum vocibus dissolvi & evanescere.

Jam probatur assertio, & simul errores illi refelluntur. 1. ex eo quod in Scripturis sacris Spiritus sanctus distinctos nobis de divinis perfectionibus conceptus suggestit: aliter enim de misericordia, aliter de justitia loquitur: aliter de omnipotentia, aliter item de sapientia, &c. de alijs. Unde qui istos conceptus Scripturæ verbis pressos confunderet; & unum pro altero promiscue ceperet, sensum omnem Scripturarum evertet. Ex quo sequitur nos rectè posse varijs & distinctis conceptibus divinas perfectiones exprimere & enunciare: neque enim aliter nobis de Deo loquendum est, ut ait S. Hilarius lib. 5. de Trinit. quàm sicut ipse ad intelligentiam nostram de se loquutus est: proindeque attributa illa Dei, secundum nostrum concipiendi modum, esse aliquo modo inter se distincta. Atqui non sunt distincta reahter: sic enim fuit error Porretani, qui in Concilio Rhemenfi ab Eugenio Papa damnatus est. Ergo distincta sunt tantummodo per rationem.

Probatur 2. ex S. Basilio loco citato, ubi dicit nullum esse nomen, quod totam Dei naturam comprehendat, & quantum satis, explicet; quare multa esse ad diversa, quæ singula propriam habent significationem. Et ex S. Greg. Nysseno, qui lib. 1. adversus eundem Eunomium asserit, uniuscujusque nominis, quod de Deo dicitur, propriam ac singularem esse notionem. Et appositè S. Cyril. Thesi 31. contra Eunomianos, Non potest, inquit, hu-

mana natura majus a'iquid, quàm ipsa sit, de Deo dicere; nostro enim proprio modo intelligim9, ex ijs quæ nobis sunt, majorum exempla sumentes, ut qui in arva tabula cœlestem describunt circulum.

An autem præter illam distinctionem rationis intratributa divina, aliqua alia distinctio formalis sit amittenda: An item distinctio illa, sive formalis, sive quæcunque alia, fieri debeat cum respectu ad proprietatem creaturarum realiter inter se distinctas, non est nostri instituti curiosius inquirere. Sufficit nobis, ut in illarum Dei attributorum notione, sciamus fide divina credendum esse, aliquam inter illa reperiri distinctionem, illamque non esse realem & liberum relinquimus cuique illam, ut velut formalem, sive quocunque alio modo conceperimus dummodò intra veritatis limites suos conceptus crediderit. Et sic velit.

SECTIO II.

An divina essentia sit omnino simplex.

1. Supponimus perfectam simplicitatē consistere in exclusionem cujuscunque cōpositionis, divisionis, & potentialitatis; ac proinde dicere summam actualitatem. Hoc breviter supposito.

Dicendum est, essentiam divinam esse cujuscunque compositionis, divisionis, & potentialitatis prorsus expentem, ac proinde omninò simplicem.

Probat 1. ex Scriptura, Exod. 3. Qui est, mit ad vos, &c. Quibus verbis Scriptura de Deo, tanquā de Entē maxime simplici, loquitur.

Probat 2. ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 1. ubi definitum est, Deum esse primam substantiam, seu naturam omninò simplicem.

Probat 3. ex S. August. lib. 11. de Civit. cap. 10. ubi dicit, Solam naturam divinam esse simplicem, quia nihil habet, quod possit amittere; nec in ea aliud est, habens, aliud quod habetur, Et S. Greg. lib. 16. Moralium cap.

cap. 20. Natura Dei est simplex: nec aliud ipse, aliud dies ejus sunt: Deus enim hoc est quod habet.

Probat 4. ratione: quia cum Deus sit primum Ens in genere perfectionis, omne id, quod perfectius est, debet Deo inesse. Atqui, cæteris perfectius est habere omnem & quamlibet perfectionem consistentem in unâ tantum simplici entitate, quam in aliqua entitate composita; confurgente ex conjunctione plurium inter se. Ergo, &c.

2. Ex hac veritate sic probata, refellitur error Antropomorphitarum: qui, ut refert S. Epiph. hæresi 70. asserunt Deum habere aliquod corpus. Cujus erroris falsitas, præter ea quæ supra dicta sunt, manifeste convincitur ex his Christi verbis S. Joân. 4. Spiritus est Deus: quorum verborum autoritate utitur S. Epiph. supra, & illi Sancti Patres ad illam hæresim refellendam.

Cum igitur, ut ex dictis patet, Deus sit omnino simplex: hinc sequitur, ut rectè docet S. Thomas 1. p. q. 3. illum nullo modo esse compositum, sive ex essentia & existentia, sive ex genere & differentia, sive ex potentia & actu, sive ex substantia & accidentibus: cum omnes isti compositionis modi ejus perfectissimæ simplicitati præ assertæ & probatæ repugnent: ac proinde illum esse actum purissimum & simplicissimum.

SECTIO III.

In, & qua ratione divina essentia in sua simplicitate continet omnes rerum omnium perfectiones.

Dicendum primò omnes rerum omnium perfectiones in Deo contineri. Ità S. Thom. 1. p. q. 4. a. 2. Probat 1. ex Scriptura: Exod. 3. ubi Deus Moysi conspectum desideranti dicit: Ostendam tibi omne potentum. Psal. 49. Pulchritudo agri mecum est. Prov 3. Secum sunt divitiæ, & gloria, & opes.

D 5

Proba-

Probatur 2. ex S. Dionys. l. de div. Nom. c. 3. Quæta continet Deus secundum superexpensam simplicem infinitatem suam. Et S. August. lib. 4. de Trinit. cap. 1. Unum est Dei verbum, per quod facta sunt omnia: quod est incommutabilis veritas: ubi principaliter & incommutabiliter sunt omnia simul, non solum quæ nunc sunt in hac universa creatura, verum etiam quæ fuerunt & quæ futura sunt: ubi nec fuerunt, nec futura sunt: Sed tantummodo sunt, & omnia vera sunt; & omnia verum sunt.

Probatur 3. hâc ratione quâ uritur S. Thomas loc. cit. Quidquid perfectionis est in effectu, oportet intervenire in causa effectiva; quidquid enim habet effectus, habet à sua causa efficiente, & nemo dat quod non habet. Cum ergo Deus sit prima causa effectiva rerum omnium, oportet omnium rerum perfectiones in illo præexistere.

2. Dicendum 2. rerum creaturarum perfectiones, licet omnes in Deo sint, non uno tamen eodemque modo: sed quasdam esse in ipso formaliter; alias verum solum eminenter.

Quod ut melius intelligatur, notandum est perfectiones, quæ in rebus creatis reperiuntur, dupliciter esse generis.

Quædam enim (ut observat S. Anselmus in Monol. cap. 14. & ex eo Theologi) dicuntur perfectiones simpliciter simplices: quæ scilicet tales sunt, ut nullam secundum imperfectionem habeant adjunctam nec eum ulli alie perfectione majori, vel æquali, sint in eodem entem possibilem, quales sunt sapientia, iustitia, &c. Et hæc perfectiones sunt formaliter in Deo.

Alie verò dicuntur perfectiones secundum quid, quæ licet sint quædam entis perfectiones; aliquam tamen imperfectionem habent sibi admixtam, vel repugnantiâ & incompatibilitatem in eodem ente cum alia maiori vel æquali perfectione ut sunt qualitates & perfectiones rerum corporearum. Illæ autem perfectiones, cum verum
in Deo.

Nom. c. 1. Quia Deo sint; ut supra probatum est, & formaliter, hoc est, secundum propriam rationem in eo esse non possunt, ut per se patet: sequitur ut sint eminenter, hoc est, modo quodam infinite meliori & excellentiori, quam sint in ipsis creaturis.

3. Quamvis verò totius entis creati perfectio in Deo sit, alterutro ex his duobus modis; non tamen propterea creatura qualibet potest dici Deus ipsa enim semper in se remanet infinite à Deo distans, ac proinde omnino distincta. Quod hic observamus contra quoddam Wiclephi delirium, qui, ut notat Thomas Valdensis lib. 1. doct. 8d. cap. 1. asserbat propter illud esse quod habent creatura in Deo, quamlibet creaturam esse & posse dici Deum. Quod ipse ibidem refellit, tanquam non solum à veritate nostræ fidei, sed etiam à ratione naturali propriis alienum.

Hinc etiam similiter refellitur Servetus qui eò usque insaniam progressus est, ut in Epist. 6. ad Calvin. diceret, Deum in lapide verè & proprie esse lapidem, in trunco truncum, & sic in alijs: oblitus nimirum, Quanto his dominator eorum speciosior est, Sap. 13.

SECTIO IV.

An Deus sit immutabilis.

1. Catholica Fide tenendum est, Deum esse omnino immutabilem, id est omnis mutationis omnino exemptum.

Probatur 1. ex Scriptura. Num. 23. Non est Deus sicut Filius hominis, ut mutetur. Malach. 3. Ego Deus, & non mutor. S. Jacobi 1. Apud quem non est transmutatio; nec vicissitudinis obumbratio,

Probatur 2. ex S. August. in illa verba, Psal. 89. A saculo, & usque in sæculum tu es Deus: Ubi sic loquitur: Non dicit Propheta, à saculo tu fuisti, & usque in sæculum tu eris, sed presentis significationis verbum posuit, insinuans Dei substantiam omni modo incommutabilem,

tabilem, ubi non est, fuit, aut erit, sed tantummodo, est. Ad quæ verba appositè S. Bernardus serm. 31. in Cant. Tolle, fuit & erit, unde jam transmutatio, aut vicissitudinis obumbratio?

Probatur 3. ratione; quia, ut ait August. omnis mutatio, aut in pejus est, aut in melius. Atqui Deus, neque in pejus, neque in melius mutari potest. Ergo omnino mutari non potest.

2. Obijcies multa reperiri in Scripturis, quæ mutabilem aliquam in Deo significare videntur. Genes. 6. dicit Deus: Pœnitent me fecisse hominem. Jerem. 13. Siquis Dei esse propensgens illa egerit pœnitentiam à malo suo, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi.

Respondetur. omnes istas & similes locutiones debere re accipi figurate & metaphorice; in hisque Deum sicut in vitro imperfecto concipiendi modo accommodare; ut significet ita se exterius gerere, ac si verè sententiam mutaret; cum tamen revera in se immutabilis perseveret, ac semper eodem modo se habeat. Et hæc facilius intelligi poterunt, sientque evidentiora ex ijs quæ dicuntur cum de operationibus ad intellectum & voluntatem pertinentibus; agerur.

SECTIO V.

An Deus sit æternus.

1. **Æ**ternitas communiter à Theologis definitur. in æternis vitæ rota simul & perfecta possessio quæ definitio desumitur ex Boëtio lib. 5. de consol. 6. & ante Boëtium hanc attigit S. Augustin. in Psal. 104. ubi dicit quòd in æternitate nihil est præteritum, præteritum non sit: nihil futurum, quasi nondum sit: sed quod est ibi, nisi, est. Et l. 2. Conf. c. 11. Qui tenebit illud scilicet hominis. & affiget illud; ut paululū ster & paululū rapiat splendorem semper stantis æternitatis, & videat esse inconparabilem: & videat longum tempus, non nisi ex multis prætereuntibus motibus, qui simul extenduntur.

tantummodo, non possunt, longum fieri: non tamen præterire quid.
 ferm. 31. in Capam in æterno, sed solum esse præsens?

no, aut vixit. Ex quibus colligitur differentia duplex inter æternita-
 m & tempus. Prima, quod tempus principio & fine

ugust. omnis auditur; æternitas verò, nec principium, nec finem
 atqui Deus, negat. Secunda, quod tempus est in perpetuo fluxu;

est. Ergo omni æternitas autem tota simul est, nec ullam patitur succes-
 nem. Hoc breviter prænotato, ad quæstionem propo-

uris, quæ mugam.

tur. Genes. 6. Dicendum est, Deum esse æternum, æternitatemque

m. Jerem. 13. Filius Dei esse propriam. Ita S Thom. 1. part. quæst. 20.
 suo, agam & 2. & 3.

2. Hæc veritas, quæ de fide est, constat 1. ex Scriptu-
 ds. Deut. 32. Vivo ego in æternum, dicit Dominus.

aniel. 6. Ipse est Deus vivens æternus in sæcula. 1. Ti-
 ommodare; ioh. 6. Solus habet immortalitatem.

Constat 2. ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III.
 p. 1. ubi statuitur firma fide credendum esse quod so-

habilis perfe-
 p. 1. ubi statuitur firma fide credendum esse quod so-

hæc facilius
 Eadem veritas à Sanctis Patribus asseritur; inter quos

idorus Pelusiora lib. 3. epist. 149. hanc optimè explicat
 s verbis: Æternitas velut sempiterna vitalitas est: id-

de sola ea natura quæ initij est expers, & eodem mo-
 o se habet, usurpari consuevit. Etenim immortale de-

quoque, quod cum orrum habuerit, minimè tamen
 morietur, hoc est, Angelo & anima, pronunciaripotest;

etque item incorruptibile de ijs quæ facta sunt, sed cor-
 ruptione sunt omni potiora. At æternum proprie divi-

æ soli essentia convenit.

Ex dictis colligitur, non tantum Deum esse æternum,
 ternitatemque illius solius esse propriam; sed etiam o-

nia illi in æternitate sua esse præsentia. Quod melius
 explicare non possumus, quam verbis Petri Damiani,

pulc. 36. cap. 8. ubi sic loquitur: Omnipotenti itaque
 eo non est heri, vel cras, sed hodie, sempiternum: cui

nil defuit, nihil accidit, cui nihil est varium, nihil à se

diver-

diversum: Illud hodie aeternitas est incōmutabilis, indestiva, inaccessibleis: cui videlicet nihil addi, nihil valere immutabili. Et omnia, quæ apud nos elabendo discunt, aut per temporum vicissitudines se variant, apud illud hodie stant, & immobiliter perseverant. In illo scilicet hodie dies ille adhuc immobilis est, in quo mundus iste sumpsit originem: in illo jam & ille nihilominus est, à quo judicandus est per aeterni iudicii æquitatem.

SECTIO VI.

An & quâ ratione Deus sit ubique præsentem

1. Cū duo sint, quæ rem quamlibet existentem necessario consequantur, scilicet duratio & locus: quidquid est, aliquando & alicubi esse oporteat, illud nihil esse dicatur, quod nunquam & nusquam existat: ideo post considerationem aeternitatis, quam ad durationis in Deo concipimus, agendum est de presentia illa, per quam ipse rebus creatis præsentem esse videtur: quæ quidem à Theologis immensitas vocatur.

Dicendum est igitur Deum, per illam suam immensitatem, ubique realiter præsentem esse. Est de fide.

Et probatur 1. ex Scripturis. Ierem. 23. Cœlem & terram ego impleo. Psal. 138. Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Act. 17. Non longè est ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, movemur, & sumus.

Probatur 2. ex S. Athanas. in Symbol. Immensus pater, immensus Filius, immensus Spiritus Sanctus. Et August. lib. 5. de Trinit. cap. 1. Deus ubique est, nullo situ præsens, sine labiru omnia continens, sine ubique totus.

Probatur 3. quia, si Deus realiter ubique non esset, sed ab aliquibus locis abesset (ut quidam hæretici dicunt) sequeretur eum non esse in omni genere perfectionis infinitum: deesset enim illi præsentia in aliquo loco, quæ est quædam perfectio. Sequeretur prætere eum

incomutabilis, invariari posse de loco in locum, quod est absurdum, & nihil addi, nihil minus inmutabilitati repugnans.

2. Jam quod spectat ad modum, quo Deus ubique esse se variant, se concipitur: cum res creatæ duobus tantum modis diverant. In illis possint esse alicubi; vel circumscriptivè cum scilicet est, in quo mori toti loco, & partes totius loci partibus respondent; & ille nihilominus definitive, cum totum in toto loco est, & totum in judicij æquitate habet parte loci; sicut in corpore hominis inest anima. Deus neutro ex his duobus modis dici potest rebus rearis esse præsens.

VI.

Præsens Non circumscriptivè; cum non constet partibus, quæ dividi aut extendi possint: Unde S. August. Epist. 57. ad Dardanum; In eo ipso, inquit, quod dicitur Deus ubique diffusus, carnaliter resistendum est cogitationi, ac mens corporis sensibus evocanda; ne quasi spatiosa magnitudine, opinemur Deum per cuncta magnitudine diffundi. Nec etiam definitivè, cum ejus præsentia nullo definitur loco: Ita ut dicendum potius sit (ut notat Boetius lib. de Trinit.) quod Deo locus omnis sit præsens, quam quod Deus sit in ullo loco.

Cum igitur neutro ex his duobus modis Deus præsens sit, & tamen vere ac realiter ubique sit: restat ut alio quodam longe perfectiori modo, licet inexplicabili, illum ubique esse concipiamus.

De illo autem divinæ immensitatis inexplicabili modo varie loquuntur Sancti Patres. S. Gregor. lib. 16. Moral. cap. 15. dicit quod incircumscriptus Dei Spiritus omnia intra semetipsum habet; quæ tamen & implendo circumdat, & circumdando implet, & sustinendo transcendit, & transcendendo sustinet. S. Joan. Damasc. lib. 1. de Fide cap. 8. vocat divinitatem, Implantem omnia, & à nullo comprehensam: sed potius amplectentem omnia, & continentem: & supra eminentem, & sine ulla iniquatione substantijs omnibus insistentem, & ultra omnia. Petrus Damian. Opusc. 36. Ipse Deus, inquit, manet super omnia, ipse intra omnia, ipse extra omnia: superior est

est per potentiam, inferior per sustentationem, interior per subtilitatem, exterior per magnitudinem.

3. Quærent hic aliqui. an Deus sit extra hujus mundi ambitum in spatijs imaginarijs, quæ illic esse conipiuntur.

Respondetur breviter, Deum non esse in illis spatijs, tanquam in locis realibus; cum ibi nulla sit substantia, nullum accidens, sed merum inane, nec etiam hujusmodi terminis ejus immensitatem definiri. Ac proinde conicipere debemus Deum extra mundum eodem modo esse, quo fuit antequam ipsum de nihilo crearet mundum. Ubi erat Deus, inquit S. Bernardus lib. 5. de Consideratione cap. 6. antequam mundus fieret, ibi nunc est. Non est quid quæras ultra, ubi erat, præter ipsum, nihil erat, ergo in seipso erat.

ST C E I O VII.

An Deus sit in omni genere perfectionis infinitus.

1. Quoniam divinarum perfectionum nec numerus nec finis est; omnia quæ de illis dici possunt uno verbo concludemus, si dixerimus, Deum esse in omni genere entis & perfectionis infinitum.

Est de fide: & ut sic, definitum est in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. can. 1.

Præterea probari potest ex Scripturis. Psal. 144. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis, Baruc. 3. Magnus est, & non habet finem excelsus & immensus.

Probatur 3. ex S. Dionysio lib. de Div. Nom. cap. 6. Magnus est Deus, & supra omnem magnitudinem, & omnem transiens infinitatem. Et S. Damasceno lib. de Fide cap. 4. Deus infinitus est, & incomprehensibilis, & hoc unum potest de illo comprehendere, quod sit incomprehensibilis & infinitus.

Illud præterea constat ex eo, quod Deus omnis & quascunque perfectiones habet à se, & independenter à

quavis

rationem, inter
udinem.
extra huius mu
illie esse cons
Confirmari etiam potest ex eo, quòd cum Deus sit
essentialiter ens primum non modo in essendo, sed etiam
causando; hinc sequitur debere in illo contineri o-
mnes & quascunque perfectiones, illarumque omnes &
quoscunque gradus qui in infinitū multiplicari possunt.

CAPVT III.

De Scientia Dei.

SECTIO I.

An sit in Deo scientia, & qualis illa sit.

VII.

Thomæ infiniti
NOMINE scientiæ hîc non intelligimus illam, quæ
vulgò à Philosophis definitur, cognitio rei per
causas: sed in genere, perfectam, certam & claram co-
gnitionem cuiuslibet veritatis, seu cuiuslibet rei cogno-
scibilis. Et eo sensu, de fide est in Deo esse scientiam.

Hoc manifestè pluribus in locis Scriptura testatur.

Hebr. 14. Domine qui habes omnem scientiam. Ad Rom.

1. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei?

Non est hîc opus plura Scripturæ vel Sanctorum Pa-
trum proferre testimonia, in asserenda tam clara & per-
spicua veritate: cum nulli dubium sit quin Deus maxi-
mâ & perfectissimâ intelligentiâ & scientiâ præditus sit.

Restat igitur videndum, qualis sit illa Dei scientia.

Quod ut à nobis utcunque intelligatur, observandū est,

scientiam illam divinam ab humana longè diversam es-

se. Unde per Isaiam cap. 13. dixit Deus: Non sunt co-

gitationes meæ, cogitationes vestræ, &c. Et S. August.

lib. 2. ad Simplicianum, quæst. 1. Cum dempsero, in-

quit, ab humana scientia mutabilitatē, & transitus quos-

dam à cogitatione in cogitationem, &c. Cum hæc cun-

sta de-

eta detraxero, & reliquero solam vivacitatem certæ & inconcussæ veritatis, una atque aterna contemplatione cuncta collustrantis: imò non reliquero (non enim hoc habet humana scientia) sed pro viribus cogitavero: insinuat mihi utrunque scientia Dei.

2. Cum autem in humana scientia tres præsertim defectus reperiantur. 1. quòd sit accidentalis. 2. quòd ab objecto suo pendeat. & à rebus ipsis hauriatur. 3. quòd varia sit & multiplex; cum multis rationibus, demonstrationibus & argumentis confset; ac præterea prævarietate objectorum cognitorum etiam in se varietur. Deinde est nullum horum defectuum in scientia Dei reperiri, imò perfectiones oppositas illi inesse.

Primò enim scientia Dei non est accidentalis, sed ipsa Dei substantia. Cum enim (ut ex antedictis constat) nulla in Deo compositio esse possit; nihilque in eo nisi simplicissima & perfectissima substantia; Et aliud certum sit in illo scientiam & intelligentiam reperi. Inde sequitur scientiam & intelligentiam Dei non esse aliud, quàm ipsam Dei substantiam. Unde Synesius lib. de insomnijs, Deo, inquit, sola ad cognoscendum attributa satis est.

Secundò scientia Dei non hauritur à rebus quæ cognoscit: sed ipse Deus omnia in sese, & in natura sua cognoscit. Unde S. Ambros. tract. in symbolum. ep. 1. Licet, inquit, omnia cœlestia, & terrestria, ac nomina quæque perspicat Deus: nihil tamen extra se intelligere, sed singula in se intueri dicitur. Et S. Dionysius lib. de divinis Nom. cap. 7. Non ex ijs quæ sunt, inquit, quæ sunt addiscens, novit divina mens: sed seipsa & seipsa secundum eam scientiam, quæ omnium causa, & non secundum exemplar intentus singulis; sed secundum unicam causæ præstantiam, omnia cognoscens. Unde S. Thom. 1. part. qu. 14. art. 6. ex eo quòd Deus seipsum comprehendit suam essentiam, tanquam primum & necessariam omnium rerum creaturarum causam, concludit De-

itaem certè dicitur Deum; in eâ sic cognitâ, cognoscere omnes creatu-
ras: cum ad perfectam comprehensionem alicujus causæ
non enim requiratur, ut in eâ sic cognitâ, omnes ejus effectus co-
cognavero: Ignoscantur.

Tertiò denique scientia Dei non est multiplex, nec va-
ria, aut mutabilis, sed una & simplicissima: Deusque u-
nico & simplicissimo intuitu omnia ab æterno cognoscit
natur. 3. & eodem semper, ac invariabili modo cognoscit: Cum
enim scientia (ut dictum est) sit ejus substantia: & illa
præterea proposita unica & simplicissima, ac in se omninò inmutabilis:
sequitur, ut & de scientia ejus idem omnino dici debeat.
Unde S. August. lib. 11. de Civit. c. 10. explicans, quo
sensu in Scriptura Spiritus divinæ intelligentiæ dicatur
multiplex. Caterum, inquit, dictus est in Scripturis san-
ctis Spiritus Sapientiæ multiplex, eo quod multa in se ha-
beat: Sed quæ habet, hæc & est, & ea omnia unus est. Ne-
ntia: Et alique enim multa, sed una sapientia est, in qua inmensi
gentiam reperiuntur: quæ sunt atque infiniti rerum intelligibilium thesau-
rum Dei non est, Et Petrus Damian. Opusc. 36. cap. 7. Deo, inquit,
nec novū aliquid penitus accidit; nec aliquid ab eo per
temporis momenta recedit. Sed nec diversis obtutibus,
diversa considerat; ut cum intendit præteritis, vacet à
præsentibus, vel futuris: vel rursus cum præsentia sive
& in futura, considerat, oculos à præteritis avertat: sed uno
dunraxat ac simpliei præsentissimæ majestatis intuitu si-
mul omnia comprehendit: neque hoc confuse atque in-
explicitè; sed omnia discernit, ac juxta proprietatem su-
am quoque distinguit.

SECTIO II,

*Quodnam sit objectum Scientiæ divinæ, seu quos
nam res Deus cognoscat*

1. Certum est 1. Deum se per suam essentiam perso-
nalissimè intelligere & cognoscere.

Quæ sunt Dei (inquit Apostolus 1. Corinth. 2.) nemo
novit, nisi Spiritus Dei, qui in ipso est. Et certè, si Deus
aliquid

aliquid intelligit & cognoscit, ut certissimum est : nillū excellentius nec dignius habere potest objectum intelligentiæ ac cognitionis suæ, quàm seipsum, ut per se patet.

Certum est 2. Deum se non solum perfectissimè intelligere. sed etiam comprehendere.

Id patet ex citato Apostoli loco, ubi dicitur quod Spiritus Dei scrutatur omnia, etiam profunda Dei. Idem am probat S. Thom. 1. part. qu. 14. art. 3. ex eo quod Deus, tam perfectè cognoscit seipsum, quàm est in se cognoscibilis ; quia tanta est virtus Dei in cognoscendo, quanta est ejus actualitas in existendo : Unde sequitur quod se comprehendit. Rem enim aliquam comprehendere, nihil est aliud, quàm illam tam perfectè cognoscere, quàm est cognoscibilis.

2. Certum est 3. Deum cognoscere omnes alias res se distinctas, non tantum universim & in genere, sed etiam singillatim & in particulari.

Hoc evidenter constat ex Script. Job. 28. Ipse in finibus mundi intuetur, & omnia quæ sub cælo sunt, relictis Psal. 49. Meæ sunt omnes fera sylvæ, jumenta in montibus & boves ; cognovi omnia volatilia cæli : presertim verò testantur Scripturæ Deum distinctè cognoscere actiones, verba, & cogitationes uniuscujusque hominum : Psal. 138. Domine, probasti me & cognovisti me &c. Intellexisti cogitationes meas de longe. Job. 31. Numquid ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos innumerat ? Hebr. 4. Pertingit usque ad divisionem animæ ac spiritus, &c. & non est ulla creatura invisibilis incompectu ejus, &c.

Probatur insuper eadem veritas ex eo, quod nihil est omnino in rebus creatis, ad cujus productionem & conservationem Deus, ut causa prima, concurrere non debet : unde sequitur nihil esse omnino, quod Deus perfectè non cognoscat. Ut enim ait S. August. lib. 5. de Genes. ad lit. cap. 15. Sufficere debet, ut quisque noverit, vel inconcussè credat quod Deus hæc omnia fecerit : non enim

opinor esse
curat, fecisse
Et quamvis
curata : cum sit
aut formaliter
constat tam
à Deo cogn
gnoſcat. Psal. 18
Et Psal. 57.
scitum meum v
3. Certum est
tantum cum sun
exstunt.

Daniel. 13. D
hani. Ecclesiast.
nuncians quæ pr
Unde S. August
Contereri esse De
perillima infan
Certum est 5.
etiam res quæ n
biles.

Cum enim se
nec possit causa
gnoscantur effect
Deum cognosce
quam à causa est
Rom. 1. quod v
sunt.

Cum igitur hæ
da : deo sunt, q
num est, quom
Secundum, an
deus in sequen

nima opinor esse cum tam excordem; ut Deum, quæ non noverat, fecisse arbitretur.

Et quamvis ea ratio non probet Deum cognoscere peccata: cum sint privationes potius quàm entia, nec ad ea, ut formaliter peccata sunt, Deus ullo modo concurrat: constat tamen ex varijs scripturæ locis, illa distinctè à Deo cognosci, quocunque tandem modo illa cognoscat. Psal. 18. Delicta mea à te non sunt abscondita. Et Psal. 57. Malum coram te feci. Psal. 138. Imperfectum meum viderunt oculi tui.

3. Certum est 4. Deum res omnes cognoscere, non tantum cum sunt actu existentes, sed etiam antequàm existunt.

Daniel. 13. Deus æterne, qui nosti omnia antequàm fiant. Ecclesiast. 42. Deus novit omnem scientiam, annuncians quæ præterierunt, & quæ superventura sunt. Unde S. August. optimè dixit lib. 5. de Civit. cap. 9. Confiteri esse Deum, & negare præsciunt futurorum, æperitissima infania est.

Certum est 5. cognitionem Dei extendere se ad illas etiam res quæ nunquam existent, & quæ sunt purè possibiles.

Cum enim se perfectè comprehendat, ut dictum est: nec possit causa aliqua perfectè comprehendi, quin cognoscantur effectus ab illa producibiles: hinc sequitur Deum cognoscere omnia, quæ ab omnipotentia sua, tanquam à causa effectrice dimanare possunt. Unde dicitur Rom. 8. quòd vocât ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.

Cum igitur hæc certa sint, & indubitata fide tenenda; duo sunt, quæ aliquam difficultatem recipiunt. Primum est, quomodo Deus cognoscat futura contingètia. Secundum, an etiam cognoscat futura conditionata. Et de his in sequentibus sectionibus agetur.

S E C T I O III.

Quomodo Deus cognoscat futura contingentia.

1. **Q**uæstio præsertim intelligenda est de actionibus liberis creaturarum rationabilium, quæ idò dicuntur futura contingentes, quòd non pendeant à ratione, licet necessarijs, sed liberis & indeterminatis, & pro illarum actu existat libitudo, ut possint esse, vel non esse.

Hujus autem quæstionis difficultas in duobus consistit. Primum est, quomodo infallibilitas & certitudo divinae cognitionis, cum illarum rerum contingentia subsistere valeat. Secundum, quomodo libertas & indeterminate creaturarum rationabiliū, à quibus pendent ejusmodi effectus contingentes, cum infallibilitate & certitudine divinæ præscientiæ possit concordari. Pro quorum resolutione dicendum est.

Dicendum 1. Deum cognoscere omnia futura contingentia libera. Hæc veritas de fide est.

Ex plurimis Scripturæ testimonijs probari potest, in quibus Christus Dominus dicitur præscire, quæ futura erant, & quæ tamen contingenter pendeant à liberis & indeterminatis creaturis; qualis est trimus Petri negatio, Judæ proditio, &c. Item ex ijs, in quibus Prophetis divini spiritus prædictæ referuntur. Ut enim rectè dixit apostolus I. Petri. lib. 2. cont. Marcion. cap. 5. Divina præscientia non habet testes, quot fecit Prophetas.

2. Dicendum 2. cognitionem illam, quam Deus habet de futuris contingentijs liberis, esse certissimam, & omnino infallibilem.

Hoc probari potest 1. ex illis omnibus Scripturæ locis, in quibus veritas, tanquam perfectio quædam essentialis, Deo tribuitur; imò & ipse Deus veritas appellatur. Hæc enim divina perfectio talis est; ut prorsus impossibile sit Deum vel falli posse in cognoscendo, vel fallere in dicendo. Unde sequitur omnem cognitionem

quam habet de quocunque objecto cognoscibili, esse verissimam, certissimam & omnimodè infallibilem.

Probari 2. potest ex eo quod (ut superius dictum est) Sancti Patres cõmuniter docent, Deo futura omnia esse aeterno præsentia: ac proinde illum æque certò ea cognoscere, licet futura & contingentia, atque cognoscit a, quæ actu existunt. Unde S. Gregor. lib. 10. Moral. ap. 23. Ante Dei oculos, inquit, præterita nulla sunt, præsentia transeunt, futura non veniunt, Quippe quis omne quod nobis fuit & erit, in Dei prospectu præsto est. Et S. August. lib. 15. de Trinit. cap. 7. Quis hominum, inquit, potest istam capere sapientiam, qua Deus novit omnia: ita ut nec ea, quæ dicuntur futura, quasi essent, expectentur ut veniant; sed & præterita & futura, cum præsentibus sint, cuncta præsentia.

3. Dicendum 3. præscientiam illam futurorum contingentium liberorum nullo modo libertati humanæ re-
pugnare.

Huic veritati quæ de fide est, oppositus error Wiclehi: qui dicebat omnia, quæ à Deo præscita sunt, ex absoluta necessitate evenire.

Refellitur hic error (qui cum plurimis alijs in Concilio Constantiensi sess. 28. damnatus est) & veritas assertionis nostræ probatur 1. ex eo quòd in Scripturis ex una parte habetur, Deum præscire certissime omnia: quæ libere ab omnibus fiunt, antequàm fiant, ut ex antedictis constat; ex altera verò etiam habetur ea quæ ab omnibus fiunt ab eorum libera electione pendere: esse in eorum libera potestate; & ab illis ita libere fieri, ut possunt, si velint ea non facere. Quod ex plurimis Scripturæ locis probari potest, ut Genes. 4. ubi Deus sic alloquitur, & admonet Cain, cum fratris sui eadem meditaretur: Nonne, si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit? sed sub te erit propeccatum tuus, & tu dominaberis illius. Et Eccli. 15. dicitur quòd Deus reliquit hominem in manu consilij sui,

&c.

&c. ante hominem vita & mors, bonum & malum quod placuerit ei, dabitur illi. 1. Corinth. 7. Nam quod statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis, &c.

Probatur 2. ex S. Hieron. in cap. 26. Ieremiae, hic explicans haec verba Prophetæ: Noli subtrahere verbum si forte audiant: sic loquitur: Nostro Dominus loquitur affectu, ut liberum hominibus servetur arbitrium: nec præscientia ejus, quasi ex necessitate, vel facere quid, vel non facere, cogetur. Non enim ex eo quod Deus scit futurum, aliquid, idcirco futurum est, sed quia futurum est Deus novit, quasi præscius futurorum. Et S. Augustinus lib. 5. de Civitate cap. 10. Quocirca nullo modo cogimus aut retenta præscientia Dei tollere voluntatis arbitrium aut retento voluntatis arbitrio Deum (quod nefas est) negare præscium futurorum: sed utramque amplectimur, utrumque fideliter & veraciter confitemur. Et libro 3. libero arbitrio cap. 4. Sicut, inquit, tu memoria tua, nec cogis facta esse, quæ præterierunt, sic Deus præscientia sua non cogit facienda, quæ futura sunt.

Probatur 3. ratione qua utitur S. Augustinus lib. de Civitate quæ sic proponi potest. Futura contingentia illa modo modo reipsa futura sunt, quo à Deo per præscientiam futura cognoscuntur. Atqui cognoscuntur futura liberè, neque enim præscientia Dei destruit voluntatis libertatem naturam, quia (ut ait sanctus ille Doctor) voluntas non esset, nisi esset in nostra potestate. Ergo liberè futura sunt. Non igitur, inquit ille, per Dei præscientiam libertas potestas adimitur, quæ propterea mihi certior debet, quia ille cujus præscientia non fallitur, ad futura non potest præscire.

Confirmatur ex eo quod (ut ait S. Chrysostomus in Matth. explicans illud: Necessè est ut veniant scandala) non idcirco futura eveniunt, quia Deus eventus præscivit; sed quia eventura erant, ideo illa præscivit.

4. Neque dicas hinc sequi cognitionem Dei, tamquam

T
certitudine
creatura non
intellectu
illo cogniti
dicitur.

Quidam
dicitur fiet; alia
præscivit Deus
necessario peccat
huius objecti
necessitas: alia
precedens est illa
creatura operante
quod effectus.

proveniat.
Hoc posito, ad m
pendetur cum dist
quod Deus præ
necessario debere:
negatur: si de
revelari (ut per
cum ideo e
natur, quia rever
iudiciu factum
hoc est, quod
creaturæ factum s

S E

Ad Deum co
illa dicitur co
finit: sed tamen
causæ libera fi
Ex de talibus
cognoscatur.

autem eo,
dicitur

obieto certitudinem accipere. Hæc enim cognitionis di-
inæ certitudo non ab obieto, sed ab infinita vi & per-
fectione intellectus divini derivatur: quamvis veritas ob-
iecti ab illo cogniti, sit cōditio, sine qua ab illo non cog-
nosceretur.

Obijcies. Quidquid Deus præscivit faciendum, illud
necessariò fiet; alias præscientia Dei certa non esset. Ar-
guit præscivit Deus, v. g. Antichristum peccaturum. Er-
go necessariò peccabit Antichristus.

Ad hujus objectionis solutionem, duplex distinguenda
est necessitas: alia enim est antecedens; alia consequens.
Antecedens est illa, quæ oritur ex causâ antecedente, &
necessariò operante; posita enim tali causâ, necessariò
sequitur effectus. Consequens verò necessitas est illa,
quæ oritur ex sola positione effectus, etsi à causa libera
proveniat.

Hoc posito, ad majorem objectionis propositionem re-
ponderetur cum distinctione: Cum enim in ea dicitur, il-
lud, quod Deus præscivit faciendum à causa libera, fieri
necessariò debere: si de necessitate antecedente sermo
est, negatur: si de consequente, conceditur. Verum hæc
necessitas (ut per se patet) nullomodo libertati præju-
dicat; cum idèò tantum aliquid faciendum necessariò
dicitur, quia revera fiet, licet liberè fiat: sicut de eo,
quod jam factum est, potest dici quòd necessariò factum
est: hoc est, quòd fieri non potest quin factum sit, quam-
vis liberè factum sit.

SECTIO IV.

An Deus cognoscat futura conditionata.

Illic dicuntur conditionata, quæ reipsa nunquam exi-
stunt: sed tamen, quæ liberè existerent: id est, ab ali-
qua causa libera fierent, si certa aliqua conditio poneretur.
Et de talibus quæritur, an Deus futura illa conditi-
onata cognoscat.

Ut autem ea, quæ dicenda sunt, clariùs intelligantur,
suppo-

supponendum est quòd, licet scientia Dei sit in se simplicissima, & maximè una: nihilominus secundum diversam habitudinem, quam concipimus habere ad ea quae sunt, communiter à Theologis dividi solet in eam quae dicitur scientia simplicis intelligentiae, & eam quae dicitur scientia visionis appellatur.

Scientia visionis dicitur ea, quae Deus cognoscit, quae in aliquâ differentiâ temporis existentiam habet, vel habuerunt, aut habituræ sunt.

Scientia verò simplicis intelligentiae est, quae cognoscit res omnes quoquo modo esse possint; sive repositae, sive rependendae, sive futurae sint, sive non.

Hæc utraque scientia alijs nominibus aliquando appellatur. Scientia enim simplicis intelligentiae dicitur scientia necessaria: quia fieri non potest, quin res omnes, respectu divinæ omnipotentiæ, sint possibilee proinde necessarium est illas à Deo, ut tales existant. Scientia verò visionis vocatur scientia libera, quia supponit in Deo decretum liberum producendi creaturam, & ad illarum existentiam & operationes concurrentem.

2. Præter hanc duplicem scientiam Dei, aliam huc Theologi plerique assignant, quam vocant scientiam quæ Deus cognoscit res illas contingentes & libere quæ quidem nunquam futuræ sunt: sed tamen si certa aliqua conditio poneretur, essent futuræ. hoc quidem tertio genere scientiæ, maxima est inter philosophos controversia; alijs pro parte affirmativè ardore certantibus, alijs non minori conatu eam negantibus. Nos hic, prout propositum nobis est, compendij postulat, ea tantum proponemus, quae quam certa & indubitata tenenda sunt: reliqua quæ inter Theologos controversantur, cujusque arbitrio permittis.

Dicendum est igitur, Deum certò & infallibiliter cognoscere, omnia illa futura contingentia conditione seu (quod idem est) Deum ab æterno prævidisse, & scire, ut per

ia Dei sit inf...
 inus secundum...
 as habere ad su...
 locarentur.

Probatum 1. ex autoritate Scripturæ, quæ varijs in
 is testatur, Deum prædixisse res quasdam eventuras
 , si aliqua conditio poneretur : quæ tamen, cum po-
 non fuerit, res illæ non evenerunt : Unde sequitur
 um certò & infallibiliter cognovisse ejusmodi res,
 e non extiterunt, verè futuras fuisse, si talis conditio
 sita fuisset, ita habetur in libro 1. Reg. cap. 21. ubi
 o futura conditionata fuerunt divinitus Davidi revela-
 Nempe quòd, si maneret in urbe Ceyla, Saul Rex de-
 usurus esset ad obsidendam Urbem : & quod, si Saul
 e illam obsideret, incolæ illius tradituri essent ipsum
 videm in manus Saulis. Quorum tamen neutrum e-
 uit, quia cōditio defuit : David enim ibi non remāsit,
 accepto divino illo oraculo inde sine mora discessit.
 m patet ex S. Matth. c. 11. ubi Christus testatur. Ty-
 & Sydonios pœnitentiam fuisse acturos, si apud eos
 miracula edidisset, quæ in Judæa patnaverant.

Probatum 2. ex S. August. lib. de corrept. & gratia,
 o. 8. ubi ex his verbis, Sap 4. Placens Deo factus est
 celus, & vivens inter peccatores, trāsatus est: raptus
 ne malitia mutaret intellectum ejus, &c. colligit præ-
 tinatos singulari Dei beneficio ex hac vita, morte im-
 turâ subtrahi : quos, si diutius viverent, in peccatum
 osuros, & exinde gratia & salute privandos fore præ-
 vit. Unde sequitur Deo notum fuisse id quod revera
 n contigit ; contigisset autem certissime, si vita illorū
 gius producta fuisset. Sanctus item Gregor. Nyssan.
 Orat. de infantibus qui præmatura morte rapiuntur,
 loquitur : Consentaneum est, ab illo, qui per æquē
 urum novit ac præteritum, prohiberi parvuli progres-
 nem ad perfectam ætatem, ne malum illud, quod
 sciens illa vis & facultas cognoverit, in eo qui vistu-
 esset, ita perficiatur, eique materia nequitia vitæ

SECTIO V.

In aliqua rerum creaturarum Idea in Deo sint.

Opponendum est nomen Ideæ nihil aliud significare, quam formam illam, seu speciem intelligibilem entem in intellectu artificis, ad quam ille respiciens atur: unde & derivatur à verbo Græco quod est vi-
Quia scilicet idea est velut exemplar, quod artifex gendo respicit & intuetur, ut similem ei effectum ex-
Hoc supposito,

Dicendum est 1. in mente divina esse ideas omnium creaturarum.
Probatur 1. ex Scriptura, ad Hebr. 11. Fide credimus ta esse sæcula verbo Dei ut ex invisibilibus visibilia fierent, hoc est, ut juxta invisibile exemplar, quod est in mente Dei, fierent hæc visibilia. Ita hunc locum explicat Hugo Card. & alij. S. Joan. cap. 1. Quod factum est, ipso vna erat: hoc est, ut explicat S. August. tract. 1. Joan. quod factum est extra Deum erat vivens in secundo rationem & ideam ipsius in divina mente aeterno existentem.

Probatur 2. ex eodem S. August. lib. 12. de Civit. c. ubi: postquam dixit in sapientia divina esse invisibilia & mutabilia: quæ per illam factæ sunt. hanc addit sui rationem: Quoniam Deus non aliquid negens fecit, quod ne de quolibet homine artifice recte potest. Porro, si sciens fecit omnia, ea utique fecit ut haberent, &c.

Dicendum 2. ideas divinas non esse aliquid distinctum ab essentia Dei, sed esse ipsammet essentiam divinam ut cognitam ab ipso Deo, tanquam eminenter in seum omnium perfectiones continentem, ac proinde quàm id, ad cujus imitationem res omnes ab ipso produci possunt. Ita S. Thomas 1. part. qu. 15. art. 2.

Ratio est, quia, cum ex antedictis constet essentiam divinam esse simplicissimam, & nihilominus in ea re omnium perfectiones eminenter contineri, hinc sequitur, ideas non esse aliquid distinctum ab essentia divina, lamque essentiam posse optimè & perfectissimè tenere rationem ideæ in mente divina ad productionem ipsius: bet creaturæ quantumcunque perfectæ; cum in ea dicitur jussit perfectionis exemplar absolutissimū reperatur.

CAPVT IV.

De voluntate Dei.

SECTIO I.

An sit in Deo voluntas, & qualis.

Dicendum 1. in Deo verè & propriè esse voluntatem. Hoc evidenter constat ex Scriptura. S. Matth. 23. voluntas tua. Rom. 9. Voluntati ejus quis resistit?

Dicendum 2. voluntatem in Deo non esse sicut in nobis, per modum potentie, sed actum purissimum & simplicissimū, seu ipsam actualem volitionem divinam.

Hoc evidenter constat ex ijs quæ supra dicta sunt simplicitate Dei, ubi probatum est in Deo nullam posse compositionem; daretur autem, si voluntas in Deo esset per modum potentie.

Dicendum 3. voluntatem Dei, quamvis in se ipsa simplicissima sit, esse tamen virtute, & secundum modum concipiendi modum, multiplicem; secundum varios respectus ad creaturas, & diversa circa illas decreta.

Hinc est quèd aliquando Scriptura in plurali loquitur de voluntatibus divinis loquatur, ut Psal. 102. Natus est Israël voluntates suas. Eo sensu multiplex apud Deum voluntas reperitur divinæ voluntatis divisio.

Primo enim dividitur in voluntatem signi, & voluntatem beneplaciti. Voluntas beneplaciti est ea, quæ dicitur

vult aliquid, quia ita placet ipsi. Voluntas verò signi-
ficatius divina voluntatis declaratio per aliqua signa-
menta, quæ communiter à Theologis quinque nume-
ratur, scilicet præceptum, prohibitio, consilium, permiffi-
& operatio. Quando enim Deus aliquid iubet, signū
quod velit illud fieri, & è contrā quando prohibet,
id nolit: simili modo cū aliquod cōfiliū dat; signū
quod confultitur, illi placere: quando verò aliquid
nititur, signum est, nolle impedire, cū posset, si vel-
denique quando operatur, siue per se solum, siue
per causā secundā, signum est velle id, quod ipse agit;
si si nollet, non ageret. Unde S. Anselm. dixit in li-
bro de volunt. Dei. Appellari Dei voluntatem, quid-
am in nobis ipse misericorditer operatur. Et S. August.
in libro de ciuitate Dei. cap. 9. Nihil fit quod omnipotens non ve-
lit sinendo ut fiat, vel faciendo.

Secundō dividitur in voluntatem antecedentem, &
consequentem; quæ diuisio desumitur ex S. Damascē-
no 2. de fide cap. 29. Ubi per voluntatem antecedentē,
intelligit eam quā Deus vult ex se aliquid, nullā ad id
volendum ratione inductus ex parte creaturæ. Et de hac
voluntate intelligit illud dictū Apostoli, 1. Tim. 2. Deus
vult omnes homines salvos fieri. Per consequentem ve-
ro intelligit eam voluntatem quā Deus vult aliquid, ali-
quā ratione ad id volendum inductus ex parte creaturæ.
hac voluntate dicit Deum velle punire peccatores
propter ipsorum peccata.

Tertiō dividitur in voluntatem absolutam, & condi-
tionatam. Voluntas absoluta est ea, quæ semper imple-
tur, & ideo vocatur etiam efficax. De ea intelligitur il-
lud, Esther 13. Non est qui possit resistere voluntati tuæ.
Conditionata verò est ea, quæ ad hoc ut impleatur, ali-
quam conditionem adjunctam habet; unde non semper
efficax, cū non semper ponatur ea conditio. Talis
est voluntas v. g. quā Deus vult peccatores ad poen-
itentiam reuerſi: cum hac conditione tamen, si & ipsi
reuerſi fuerint.

gratiæ suæ cooperari velint. Quo sensu dixit Christus Dominus, Matth. 23. Quoties volui congregare filios tuos, &c, & noluisti?

4. Dices inde sequi, aliquam voluntatē otiosam & imperfectam in Deo reperiri: hanc v. g. qua vult omnes homines salvos fieri cum hac conditione, scilicet si cupiant, & media convenientia ad salutem amplectantur. Illa enim voluntas respectu reproborum otiosa est, effectum suum nunquam habitura sit. Est etiam imperfecta, quia sic potius dicenda esset velleitas quam voluntas: hæc autem velleitas dicit impotentiam & defectum in voluntate.

Respondetur, voluntatem conditionaram, illam qua Deus vult omnes homines salvos fieri, nec otiosam nec imperfectam dici posse: non otiosam; cum ex eo quatur preparatio mediorum & auxiliorum, quæ præparatur omnibus hominibus ut salvi fiant, quod supponitur ex tractatu de Gratia. Neque etiam imperfectam, non sit velleitas, sed vera voluntas: non enim dicitur stulus, quod Deus vellet omnes homines salvos. Et in eo vera esse ostenditur, quod per eam verè moveatur ad illorum mediorum & auxiliorum præparationem.

SECTIO II.

Quanam sint objecta divina voluntatis.

Non hic agimus de primario & præcipuo divina voluntatis objecto, quod est ipse Deus: certum est enim naturaliter & necessario Deum velle & amare ipsum: cum sit sui ipsius summum bonum: nec hac veritas difficultatem recipit. Quæstio est igitur de objectis externis & secundariis divinæ voluntatis quibus.

Dicendum 1. Deum amare omnes creaturas, quæ existunt in aliqua differentia temporis.

Hoc manifestè constat ex Scripturâ, Sap. 11. Digi-

omnia

ensu dixit Chilo-
congregare illu-
untate otiosam
g. qua vult om-
ne, scilicet si &
em amplectant
m otiosa est, &
dit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.

Est etiam imp-
ritas quam vol-
untiam & defec-

nam, illam
nec otio-
am; cum ex
horum, quæ
quod supponit
perfectam,
on enim dicit
mines salvos
per eam verè
xiliorum præ-

namque suam clarior-
Dicendum 2. Deum velle & amare omnes creaturas
ordine ad se, & propter seipsum.
Hac veritas constat ex Scriptura, Proverb. 16. Uni-

sa propter semetipsum operatus est Dominus. Isaia
Onnem, qui invocatur nomen meum, in gloriam me-
creavi eum. Deinde ex eo quod, cum Deus sit o-
mum rerum ultimus finis, hinc sequitur res omnes
dualiter in illa referri & ordinari debere: alioquin
et ordo inversus & præposterus.

Quando autem dicitur Deum creavisse omnia propter
hoc intelligi non debet, quod Deus ijs indigeat. Ve-
nimus Psalter regius, Psal. 15. Dixi Domino, Deus me-
Des tu; quoniam bonorum meorum non eges. Sed ut
ijs sapientiæ, bonitatis, ac potentiæ suæ opus ostendat,
riamque suam clarior- & illustriorem reddat.

Dicendum 3. Deum velle malum poenæ, non præcisè
malum est (nemo nim, ut ait S. Dionys. de div. no-
n. cap. 4. intendens malum operatur) sed quatenus
num aliquod adjunctum habet.

Hoc constat ex Scriptura. Isai. 45. Ego Deus faciens
cem, & creans malum. Jerem. 26. Adducam super
omne malum quod locutus sum. Deniq; certum est,
perientiâ nimis compertum, Deum velle omnes poe-
nitates hujus vitæ & mortem ipsam, ratione peccati o-
inalis, & etiam aliorum peccatorum actualium; tum
ia ipsius justitiæ divinæ ordo id exigit, tum etiam quia
quando ipsius hominis bonum spirituale id requirit.

ra; Sap. 11. Dis-
omni

Dicendum 4. Deum nullomodo velle malum cupere, neque per se, neque per accidens.

3. Hæc veritas est de fide, cui oppositus est error hæreticorum nostri temporis, qui eo impietatis devertunt, ut dicerent, Deum non modo permittere, sed potius velle peccatum, ut in eo puniendo iustitiam suam ostendat, & proditionem Judæ æque fuisse opus Dei, ac Pauli conversionem. Ita etiam olim fenserunt alij hæretici, ut testatur Vincentius Lirinensis lib. 1. adversus hæreses cap. 34. & Eusebius lib. 5. hist. cap. 20.

Refellitur hic error, & veritas assertionis nostræ probatur, 1. ex Scriptura. Psal. 5. Non Deus volens iniquitatem tu es. S. Jac. cap. 1. Deus inrentator malorum.

Probatur 2. ex S. Ambrosio lib. 2. de Cain & Abel cap. 9. Quanto gravius, inquit, peccato ipso, ad deum referre quod feceris, & reatus tui invidiam translatum re in Authorem, non criminis, sed innocentiae? Et Augustinus Epist. 105. ad Simum: Iniquitatem, quam multa veritas improbat, damnare novit ipse Deus, non coronat Deus iustitiam, quam eis gratis ipse tribuit, sed servavit, gratisque perfecit: iniquos autem damnabit pro impietate, vel iniustitia, quam in eis non fecit.

Probatur 3. ratione quâ utitur S. Anselm. lib. 2. de libero arbitrio c. 8. quia iusta voluntas hominis est ea, quæ vult id, quod Deus vult eam velle; iniusta verò contrario est ea, quæ vult id, quod non vult Deus eam velle. Unde sequitur quod, si Deus vellet hominem peccare, homo peccando non peccaret, simulque voluntas iusta & iniusta foret: Iusta, inquantum conformis est divinæ voluntati, quâ Deus vellet illum peccare; iniusta, inquantum eidem voluntati repugnaret, quæ prohibet peccare.

Confirmatur ex eo quod (quod ut dicit S. Anselm. 1. Exameron. cap. 8.) non alium ob finem Filius Dei

ille malum culum dum venit, nisi ut tollat peccata mundi, & dissol-
 ut opera diaboli: quâ ratione igitur fieri potest ut ope-
 rius est error diaboli velit adstruere, & ad peccata impellere & in-
 pietatis deventare?
 tere, sed post 4. Multa ex Scriptura solent obijcere hæretici, v. g.
 titiam suam quod in eâ dicatur Deum velle, ut fiant aliqua mala o-
 pus Dei, ac Sera, & ad ea impellere, hominesque excæcare, & eorû
 enterunt alijorda indurare, ut nec possint bene agere.
 sis lib. 1. ad Respondetur, ijs omnibus & similibus alijs loquend
 7. cap. 20. odis, qui in Scriptura occurrunt, significari tantum, vel
 omis nostræ preum velle permittere peccata, quod sapientissimè, &
 us volens iniquum summis rationibus facere potest: vel iusto iudicio
 ator malorum velle subtrahere interdum hominibus peculiarem
 de Cain & atæ suæ protectionem, unde sequitur eorum lapsus in
 ato ipso, ad peccata.
 vidiam transi Plura super hac re, videri possunt apud Bellarm. tom.
 nocentiz? Et lib. 2. de amissione gratiæ & statu peccati cap. xi. &
 tem, quam requentibus. Et universim ad has & similes dissolvendas
 ipse Deus, nojectiones è Scripturis petitas, recurrendum est ad illud
 n cap. 13. In S incipium, de quo supra in tractatu de fide, nempe ve-
 atis ipse tribuit & certam Scripturæ interpretationem, non à sensu
 quos autem particulari, sed ab autoritate ipsius Ecclesiæ, & unani-
 a, quam in ei Patrum consensu esse petendam: & sic, cum obijci-
 r aliquis Scripturæ locus, videndum est, non quid illi-
 Anselm. lib. de verba præ se ferre videantur, sed quo sensu à sanctis
 hominis est eauribus, & ab universa Ecclesia intelligantur.

SECTIO III.

An voluntas Dei sit libera.

AD clariorem hujus questionis resolutionem, expi-
 candum est breviter, quid sit libertas, & in quo ve-
 & propriè consistat. Id autem melius & certius disce-
 non possumus quam à S. Bernardo in lib. de gratia &
 vero arbitrio, ubi dicit triplicem esse libertatem, de qua
 omiscuè mentio fit, tum in Scripturis, tum apud san-
 ut dicit S. Am- tos Patres; 1. est quam vocat libertatem naturæ: 2.
 lib. siam Filius gratiæ:

gratiæ : 3. denique gloriæ. Per primam, dicitur nos liberari à coactione & necessitate. Per secundam, à peccato. Per tertiam denique, à morte & alijs hujus vitæ miserijs. In eo autem præsertim differunt, quòd secunda & tertia libertatis species statum quemquam & conditionem hominis proprie respiciunt: prima verò respicit actionem ab ejus voluntate elicitas. Per secundam & tertiam idem liberi sumus, quia liberati à statu subjectionis, tum peccati, tum mortis: per primam verò idem sumus liberi, quia in eliciendis voluntatis nostræ actibus minimè sumus coacti, aut necessitate adacti.

De hoc igitur 1. genere libertatis, seu de libertate naturæ quarimus hic, in quo illa consistat; ut evi-
 fiat, quâ ratione divina voluntas propriè libera
 sit. Certum est enim, ac per se evidens, non idem
 liberam, quòd sit liberata à peccato vel à morte:
 quia est ex se & naturâ suâ libera: & jam vidimus
 secundum mentem S. Bernardi in eo consistere liber-
 naturæ, quòd voluntas in actibus suis eliciendis, non
 lum à coactione, sed etiam à necessitate libera sit
 nim eo modo libera non esset, Iam, inquit, voluntas
 esset: ubi quippe necessitas, ibi non est voluntas.

2. Dicendum est igitur (secundum illius S. sententiam quam fusiùs ibidem explicat & probat) liber-
 tatem naturæ, seu liberum voluntatis arbitrium, verè
 propriè in eo consistere; quòd volutati nulla neque
 actio neque necessitas inferatur; sed quod relinquatur
 libera & indifferens ad agendum vel non agendum, vel
 hoc vel illud agendum; seu tam quoad exercitium, quàm
 quoad specificationem actuum suorum.

Et hæc est etiam communis aliorum sanctorum
 sententia: ut S. Hieron. lib. 2. cont. Iovinianum: ubi
 loquitur: Liberi arbitrij nos Deus condidit: nec ad
 tutes, nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin
 necessitas, nec dominatio, nec corona est. S. Ambrosius
 2. in S. Lucam: Non potes dicere, quia noluit
 facere.

m, dicit nos libere, ante quem posuit bonum & malum: ut non ex
 andam, à peccateffitate bonum tuum esset, sed voluntarium. S. Aug.
 ius vite mitemque, qui pluribus in locis agens de libero volunta-
 l secunda & ter arbitrio, dicit in eo consistere, quod homo possit age-
 conditionem vel non agere, & hoc, vel illud agere: ut in hom. 12
 episcit actiones quinquaginta: Rogo, inquit, vos, fratres charissimi,
 & tertiam idcirco Saranas seducit ad peccandum. cum Deus posuerit
 tionis, cum minem in potestate non consentire Satanæ? &c. dat
 sumus liberi, idem diabolus consilium: sed Deo auxiliante, nostrum
 minime sumus, vel eligere, vel repudiare quod suggerit. Et lib. de
 inu & littera cap. 14. In omnibus misericordia ejus
 eu de libertate venit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea
 tat: ut evidenffentire, propriæ voluntatis. Et lib. 22. contra Faustū
 rē libera dicit anichæum, cap. 78. expressè dicit, ex illa indifferentia
 s, non ideo dioluntatis, & potestate ejus ad agendum, vel non agen-
 el à morte: im, oriri rationem meriti vel demeriti.
 iam vidimus His breviter circa propriam & veram libertatis notiti-
 nffistere libertat delibatis, ad quæstionem initio sectionis propositam.
 3. Dicendum est 1. Deum non liberè sed necessariò,
 iam ipsius bonitatem velle & amare, tam quoad specifi-
 cationem, quàm quoad exercitium actūs. Ita S. Thom.
 part. qu. 19. art. 3. Hoc constat ex antedictis.
 Quod enim Deus necessariò suam bonitatem velit &
 amet quoad specificationem actūs, pater, quia Deus il-
 um odisse non potest; cum in eà nulla, vel minima ma-
 umbra esse possit: imò cum in eà omnes boni ratio-
 es, tam in genere entis, quàm in genere amoris repe-
 antur.
 Quod autem eandem bonitatem suam necessariò ve-
 t & amet quoad exercitium actus, pater; tum quia Deus
 on potest non esse perfecte beatus; ad perfectam autē
 beatitudinem requiritur actualis amor summi boni: tum
 tiam quia actus ille divinæ voluntatis, quo Deus bo-
 nitatem suam vult & amat. est actus immanens & essen-
 tialis, imò & ipse Deus, ac proinde qui desinere non po-
 est. Sicut autem necessariò suam bonitatem vult &
 amat:

amar: ita è contratio peccatum, quod est illi oppositum, autus liber
ex necessitate non vult, & odio prosequitur: & hæc S. August. Pro
August. vocat lib. 1. cont. Julianum, Beatam necessitatem, quâ Deus injustus esse non potest. Dandum
tem, quâ Deus injustus esse non potest. rationem ext
Dicendum 2. Deum, quidquid extra se vult & amat, rationem aliqu
libere & sine necessitate velle & amare. dam: sed esse

Probatur 1. ex Scripturâ. Psal. 134. Omnia quecumque vult
que voluit Dñs, fecit in cœlo & in terra. Ad Epist. 1. seu terminati
Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. & terminari

Probatur 2. ex S. Ambrosii lib. 2. Exameron, cap. 1. cum posse
ubi contra quosdam Philosophos, qui Deum omnia facere indifferenter
quodam & necessitate fecisse dicebant, expresse asserunt, aut non esse
Deum multa potuisse facere, quæ tamen facere non potest. Quod non sit de
luit: ac proinde voluntate suâ elegisse ex illis omnibus quod libera est
quæ facere potuit, ea quæ reipsa fecit. Et lib. 2. de Fide & spe oritur
cap. 5. Omnia, inquit, operatur unus atque idem pater, pater
tus, dividens singulis prout vult, hoc est, pro libero voluntate
luntatis arbitrio, non pro necessitatis obsequio. Ex hoc in Deo, est
Bernard. lib. cit. de gratia & libero arbitrio, ubi se loquitur talem re
quitur: Verum libertas à necessitate, æquæ & indifferenter. Quod etiam no
renter Deo universa que tam malæ quàm bonæ rationi divina, con
li convenit creaturæ; nec peccato, nec miseriâ amittitur, repaginat.
vel minuitur; nec major in iusto est quàm in peccato. Relatigur ut
re; nec plenior in Angelo, quàm in homine, &c. in Deo admittend

Probatur 3. hac ratione. Illud agens censetur per se
quod positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest ad id agendum
huc ex se agere vel non agere; & à nulla re sibi extrinseca
determinatur necessario ad agendum vel non agendum. Ad
qui Deus eo modo se habet respectu eorum quæ extra se
peratur: posita enim cognitione eorum omnium quæ
sunt possibilia, potest ex illis producere aliqua, vel non
producere; & nihil est, quod eum ad id agendum neces
sitet. Ergo Deus habet voluntatem plenè & perfèctè li
beram, respectu eorum omnium quæ extra se operatur. pme causa effi
ha communis
Julianum d

Superest hic una difficultas explicanda: in quo libere
consistat illud velle liberum Dei, & quâ ratione in eo libe
alius

od est illi oppositus actus liber, quo possit velle aut nolle, sine ulla
equitur: & hanc mutatione. Pro cuius resolutione,

Beatam necess. Dicendum 3. liberam Dei volitionem, non esse de-
minationem extrinsecam, aut respectum rationis, aut
se vult & perfectionem aliquam realiter ab ipsâ essentia divinâ di-
nctam: sed esse ipsammet volitionem necessariam, quâ

4. Omnia quæ eus seipsum vult & amat: quatenus tamen hæc exten-
terra. Ad Eph. seu terminatur ad creaturas, ad quas posset non ex-
voluntatis fundi & terminari: seu prout efficacitate suâ illas infert
Exameron, et efficit, cum posset non inferre & efficere: seu denique
Deum omnia quatenus indifferens est, ut sine ulla sui mutatione eas
t, expresse efficiat, aut non efficiat.

tamen facere. Quod non sit denominatio extrinseca, patet: Quia Dei
se ex illis omniis libera est in Deo ab æterno: denominatio verò
r. Et lib. 2. de extrinseca oritur à productione creaturarum, quæ est
us arque idem temporalis.

est, pro liber. Quod non sit respectus rationis: Quia cum sit ab æ-
obsequio. Eterno in Deo, est ante omnem operationem intellectus,
arbitrio, ubi sui possit talem respectum rationis fingere.

re, aquæ & in. Quod etiam non sit aliquid distinctum realiter ab es-
quam bonæ rationis divina, constat: Quia id ejus omnimodæ simpliciei
ec miseriâ amari repugnat.

quàm in pecc. Restat igitur ut dicamus, aut nullum actum liberum
homine, &c. in Deo admittendum, quod esset contra fidem: aut, si
gens censetur quis admittendus est, non alium admittendum esse, quàm
equis, potest ipsum actum immanentem divinæ volitionis, sub ea ra-
la re sibi extri- tione, quam suprà explicavimus.

SECTIO IV.

Quenam sit divina voluntatis efficacia.

Dicendum 1. talem esse divinæ voluntatis efficaci-
tatem, seu vim ad efficiendum; ut per illam solam
Deus immediatè efficiat, quidquid extra se in ratione
primæ causæ efficit.

Ira communiter docent sancti Patres. S. Cyrilli. lib. 3.
cont. Julianum dicit, Deum solâ voluntate esse perfectio-
rem

rem operum. Et Clemens Alexandr. in Protreptico Solâ, inquit, Deus voluntate molitur; & solum ejusvel-
le, factum esse consequitur. Et eo sensu S. August. lib. 3.
de Trinit. cap. 4. docet voluntatem Dei esse primam &
summam causam omnium corporalium specierum & quæ
motionum. Huc etiam spectat dictum Psalmista, Psalm.
148. Dixit, & facta sunt; mandavit, & creata sunt.

Dicendum 2. efficacitatem illam, & vim effecticem
divinæ Voluntatis extendere se ad omnia possibilia
(quod idem est) divinam voluntatem esse omnipotentem;
Deumque posse, quidquid voluerit, efficere.

Hoc constat manifestè ex innumeris Scripturæ locis
Job. 42. Scio Domine, quia omnia potes. S. Matt. 23.
Apud Deum omnia possibilia sunt. Et hanc veritatem a-
deo manifestam existimavit S. August. ut serm. 153. de
Tempore sic loquatur: Non dico, da mihi Christum
da mihi Judæum; sed da mihi Paganum, idolorum ultro-
rem, da monum servum, qui non dicat Deum esse omni-
potentem. Negare Christum potest, negare Deum
potentem non potest.

2. Quæres, an sit defectus potestatis in Deo, non
se mori, non posse peccare; non posse rem factam in-
firmam reddere,

Respondetur, nullam esse in Deo impotentiam,
potius maximam omnipotentiam suam perfectionem.

Posse enim mori aut aliquid pati, non est potentia
sed defectus potentiam: unde recte dicit S. August. lib.
de Civit. 10. Omnipotens est Deus, faciendo quicquid
vult, non patiendo quod non vult.

Posse item peccare non est argumentum potentiam,
potius infirmitatis. Recte enim Petrus Damian. epist. 36. de Omnipotentia Dei, cap. 10. Quod malum
quit, potius nihil debet dici, quàm aliquid: atque idem
nihil prajudicat, si dicamus Deum omnia posse licet
mala non possit, cum mala non intrà omnia, sed
extra omnia debeant supputari.

Denique

Denique quod Deus non possit id, quod semel factum
& solum eius, infectum reddere: non ex imbecillitate provenit, sed
hinc ex divina veritatis perfectione. Ut enim recte di-
S. Augustin. lib. 26. contra Faustum. Manich. cap. 5.
aliquis dicit: si omnipotens est Deus, faciat, ut quæ
sunt, facta non fuerint: non videt hoc se dicere: si
nipotens, faciat ut ea quæ vera sunt, eo ipso quo ve-
runt, falsa sint. Inde patet, cur communiter Theolo-
gicant, Deum illa non posse, quæ involvunt contra-
dictionem.

SECTION V.

*De quâ ratione in divina voluntate amor, odium, misericordia, iustitia, & similes affectus
reperiuntur.*

Certum est hos & similes affectus, si considerentur
prout secum inferunt aliquam mutationem, sive
temporalem, sive spirituales, nullomodo in divina vo-
luntate reperi: cum sit omnis prorsus mutationis ex-
tra, ut ex antedictis constat. Quæstio igitur proposita
ijs intelligenda est, prout habent simpliciter rationem
is, sine ulla imperfectione adjuncta. Et in hoc sensu,
Dicendum est 1. in divina voluntate esse verum amo-
rem, non tantum erga se, sed etiam erga creaturas.
Hoc patet ex ijs quæ dicta sunt sectione secunda. Et
confirmari potest, quantum spectat ad amorem, quem
Deus habet erga creaturas: ex eo quod quidquid entita-
& bonitatis habent creaturæ, id totum habent. quia
Deus vult eas habere: amare enim aliquem nihil est ali-
quàm ei bonum velle. Ita S. Thom. 1. part. qu. 20.
2. Ubi recte observat differentiam amoris divini, &
humani: homo enim supponit in objecto amato bonita-
tem: at verò Deus amando infundit bonitatem: atque
facit id; quod amat, bonum, ac proinde amabile.
Dicendum 2. Deum non aequaliter omnes creaturas
amare.

2. Cer-

2. Certum est enim, ut docet S. Thomas suprà art. 4. meliores semper magis amari à Deo, quatenus meriores, eo enim meliores sunt, quo majus bonum à divina voluntate accipiunt: majus autem bonum à Deo accipere, est magis ab eo amari. Est autem notanda doctrina S. Doctoris in responsione ad tertiū, ubi docet præsumptuosum esse, velle dijudicare, an aliquis sanctorum sit altero sanctior & Deo charior; nam (ut dicitur Provrb. 16.) Spirituum ponderator est Dominus.

Sicut autem amor, sic etiam contrariam ob causam in divina voluntate reperitur odium, tam respectu peccati, quàm peccatoris, quatenus peccator est. Sap. 14. Similiter odio sunt Deo impius, & impietas ejus. Et hoc satis manifeste constat ex eo quod Deus peccatoribus, quibus malum vindictæ ac poenæ aternæ. Est autem proprius odij actus, velle malum: sicut amoris, velle bonum.

Dicendum 3. in Deo esse justitiam.

Patet ex innumeris Scripturæ locis. Psalms. 118. Justitia tua, justitia in æternum. Rom. 1. Justitia Dei à eo revelatur ex fide. Cum autem duplex sit justitia, nempe commutativa & distributiva.

Prior, quæ consistit in eo, ut tantum reddatur, quantum acceptum fuerit, non est proprie in Deo, ut docet S. Thomas, qu. 21. art. 1. juxta illud ad Rom. 11. Quis prior dedit ei, & tribuetur ei? Nihil enim à nobis Deo accipere potest, quin potius illud ipse nobis tribuat. Unde cum maxima ratione Concil. Trident. sess. 6. c. 26. sic loquitur: Absit ut Christianus homo in seipso vel contadat, vel gloriatur, & non in Domino: tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum merita esse merita, quæ sunt ipsius dona.

Posterior verò justitia, quæ consistit in distributione bonorum communium juxta proportionem meritorum, cujusque, si strictè sumatur, non est etiam proprie in Deo: Quia nullum creaturæ meritum omnia Deo dona præcedere potest, cum omne meritum ab aliquo

Tr
Dei dono, hoc
omnis ex tra
creaturas nul
quare dicere de
longe perfectio
na abstrahit ab
qua Deo nihil
perfectiorem
voluntate
promorum, supple
tium in inf
creatura per propri
Dicendum 4. in
Hoc patet si
na, prædicant in
Deum in æternu
Diam, quia non
Diam, ut
Diam, ut
re, secundum pas
Anselm. in
quædam affe
Ostendit autem
Dei operibus
creatura. Unde di
creaturam aliquam D
re: voluntatem,
et cum Deus
affigere, id ta
per cura condi
S
in se in Deo pr
Omne pro
quem, tu
ordinat & dir
ac præterit
Dens. Hoc si

o Dei dono, hoc est, ab ejus gratia initium sumat, ut
proponimus ex tractatu de Gratia. Deinde quia Deus
ga creaturas nullius rei debitor est.

Quare dicere debemus justitiam in Deo reperiri mo-
do longe perfectiori & eminentiori: considerando illā,
aut abstrahit ab omnibus humanæ justitiæ conditioni-
bus quæ Deo minime conveniunt; & dicit aliquam in
eo perfectionem, quæ secundum nostrum concipiendi
modum voluntatem ejus dirigit; tum in distributione
reminorum, supposito creaturæ per ipsius Dei gratiam
merito; tum in inflictione poenarum, supposito ejusdem
creaturæ per propriam voluntatem peccato.

Dicendum 4. in Deo esse misericordiam.

4. Hoc patet similiter ex Scripturis, quæ ubique divi-
nam prædicant misericordiam. Psal. 33. Misericordias
domini in æternum cantabo. Thren. 3. Misericordia
domini, quia non sumus consumpti. Et hæc propriè in
Deo invenitur, ut docet S. Thom. supra art. 3. non qui-
dem secundum passionis affectum, sed secundum effectū
unde S. Anselm. in Prosol. cap. 10. Misericors es, non
quia tu sentis affectum, sed quia nos sentimus effectum.

Observat autem recte S. Doctor supra art. 4. in omni-
bus Dei operibus misericordiam ejus, & justitiam simul
veniri. Unde dicit in respons. ad 1. etiam in damnatis
reperi aliquam Dei misericordiam: non quidem tota-
liter relaxantem, sed aliquam sublevantem; hoc est
quod cum Deus iuste possit acerbioribus adhuc poenis
eos affigere, id tamen ex misericordia non facit, sed eos
impero citrà condignum punit.

SECTIO VI.

An sit in Deo providentia, & ad quæ se extendat.

Nomine providentiæ intelligimus huc actum ali-
quem, tum intellectus, tum voluntatis Dei, quo
se ordinat & dirigit res creatas in suos fines particula-
res, ac præsertim in finem omnium ultimum, qui est
Deus. Hoc supposito.

Dicen-

Dicendum est 1. in Deo esse providentiam respectu omnium rerum creaturarum. Est de Fide.

Probatur 1. ex pluribus Scripturæ locis. Sap. 8. Attingit à fine ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. Et cap. 14. Tua Pater, providentia, cuncta gubernat. S. Matth. 6. Respicite volatilia cœli; quoniam non currunt, neque merunt, neque congregant in horrea, & tamen vester Cœlestis pascit ea. Considerate lilia agri, &c.

Probatur 2. ex S. Cypriano lib. de Idolorum vanitate: Mundi unus est rector, qui universa quæcunque sunt, verbo jubet, ratione dispensat, virtute consummat. Et ex S. Damasceno lib. 1. de Fide cap. 2. Quod Deus bonus sit, justus, rerum omnium conditarum architectus: quod vim omnem imperiumque habeat, omnia inspectet, omnibus prospiciat, omnia in potestate habeat: hæc, inquam, omnia scimus, & confitemur.

Probatur 3. ratione, quâ utitur S. Thom. 1. part. 2. 21. art. 2. quia, cum Deus sit causa efficiens primæ & perfectissimæ omnium rerum, quæ ab illo pendent, non tantum in fieri, sed etiam in conservari: hoc est, quod creaturæ omnes indigeant, non tantum ut initium sumerent à Deo accipiant, sed etiam ejusdem conservationis & perfectionis: hinc sequitur, ad illum etiam pertinere res omnes quas creavit, in suos fines dirigere: cum inde potissimum earum & conservatio & perfectio pendat.

Tertullian. in libello de animæ testimonio, hanc veritatem manifestam esse dicit ex cōmuni consensu omnium Gentium & nationum; inter quas nulla fuit adeo barbaræ, quæ non senserit, esse aliquod numen supremum, quod res humanas cognoscat & gubernet; & id ad quod in periculis & afflictionibus sit confugiendum; & à quo præmia pro rectè factis, supplicia pro scelerebus, sint expectanda.

2. Dicendum 2. providentiam divinam ad omnes sortis res creatas, etiam minimas se extendere. Est de Ide.

Proa-

Probatur 1. c.
um ipse fecit:
Luc. 12. Nonne
onus ex illis, non
pili capitis vestri
Probatur 2.
eorum quæ facta
fuerunt; sed per ill
viam, & ordin
proprium. Et S.
in Cælo miramur
bus, camelis, &
formicæ, culicæ,
rum magis scimus
in cunctis vener
lib. 1. de Officiis
ral cap. 16. S. 2.
21. & alij.
3. Verum co
nam, dicitur poti
Prima est, qu
ne ejus provide
quod Apostoli 1.
est Deo?
Secunda; qu
bernat, mult
quæ regerentur
thitem adven
voluptatibus ut
Ad primam
tun: Si non es
quæque res fec
nitas regere. A
regat Deo cur
bus: sed non ra
ac præcep
maicipant,

Probatur 1. ex Scriptura, Sap. 6. Magnum & pusillum ipse fecit; & æqualiter est illi cura de omnibus, S. Luc. 12. Nonne quinque passeret vaneunt dipondio; & unus ex illis, non est in oblivione coram Deo? sed & capilli capitis vestri numerati sunt.

Probatur 2. ex S. Iren. lib. 2. cap. 41. Nihil omnino eorum quæ facta sunt, & quæ fiunt, vel fient, Deum fugit; sed per illius providentiam unumquodque, & habitum, & ordinem, & numerum, & quantitatem accipit propriam. Et S. Hieron. Epist. 3. Creatorem non tantum in Cælo miramur & Terrâ, Sole, & Oceano; elephantibus, camelis, &c. sed & in minutis quoque animalibus, formicâ, culice, muscis, vermiculis, & istiusmodi, quorum magis scimus corpora quam nomina; eandemque in cunctis veneramur solertiam. Videndus S. Ambros. lib. 1. de Officijs cap. 13. 14. & 15. S. Greg. lib. 4. Moral. cap. 16. S. August. lib. 3. de Genesi ad litteram cap. 21. & alij.

3. Verum contra hanc de providentiâ divinâ doctrinam, duæ potissimum fieri solent objectiones.

Prima est, quod non videatur decere Dei maiestatem, ut ejus providentia minimis rebus se immisceat; juxta illud Apostoli 1. Corinth. cap. 9. Nunquid de bobus cura est Deo?

Secunda; quod si Deus res humanas regeret & gubernaret, multi in ejus gubernatione & regimine defectus reperirètur: cum boni & justii varijs plerumque cõsisterent adversis; mali contra & peccatores bonis ac voluptatibus affluant.

Ad primam responderetur cum S. Ambros. lib. de Officijs: Si non est injuria & probum Dei, minutissimas quasque res fecisse; multo minus probum illius esse eas factas regere. Apostolus autem loco citato, non omnino negat Deo curam esse de animantibus rationis expertibus; sed non talem, nec tam specialem quàm de hominibus; ac præsertim de ijs qui se totos ejus obsequio & cultui mancipant, de quibus ille loquitur. Ad

Ad secundam verò dicendum est, Deum cum summa sapientiâ permittere, imò velle, ut in hac vita interiam iusti affligantur, mali verò prosperè agant. Cum enim nulli adeo mali sint, quin aliquando boni aliquid agant: Deus illos in peccatis morituros, ob idque damnatos prævidens, illorum opera utcumque bona, prosperate aliqua temporali præmiatur; Justos autem afflictionibus varijs exerceri vult, tum ad probandam eorum fidem, tum ad pleniorē pro peccatis satisfactionem, tum etiam ad meritum cumulum augendum: quare opus est. S. August. in Enchir. cap. 11. Deus cum summè bonus sit, nullo modo sineret mali aliquid esse in operibus suis; nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut etiam de malo beneficeret.

C A P V T V.

De Prædestinatione.

Quod Ezechielii Prophetæ, hoc cuilibet Catholico in omnibus fidei mysterijs, sed præsertim in illis, quæ divinæ prædestinationis arcana præstant, humiliter protestandum est: huius torrentis aquas ita profundas & ita esse, ut transvadari omninò non possit. Unde missi exclamat Apostolus Rom. 11. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! quàm incòprehensibilia sunt iudicia ejus? &c. Ideo juxta consilium ejusdem Apostoli. 1. Corint. 10. nosmetipsos nobis ipsis metientes, in hoc prædestinationis negotio procedemus secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus; id est, eorum præsertim veritatum notiam hic inquiremus, quæ Deus ipse revelare, per Ecclesiam proponere voluit: cetera omnia ejus inscrutabili sapientiæ, & incomprehensibilibus judicijs relinquentes, memores illius effari à alio mone. Prov. 25. Quoniam, qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.

SECTIO

SECTIO I.

*Quid predestinationis quid item reprobationis
nomine debeat intelligi.*

Prædestinatio, si vim nominis spectes, idem est, ac præcedens destinatio. Destinare autem est, vel aliquid omnino apud se statuere, vel (ut dicit S. Thomas in eorum fides. part. quæst. 23. art. 2.) aliquid in finem designare aut transmissionem, tum

Huius autem vocis sic intellectæ apud sanctos Patres duplex acceptio invenitur. Una lata & minus propria, pro ordinatione rationalis creaturæ factâ à Deo in quælibet finem, sive in beatitudinem, sive in damnationem, Quo sensu dicit S. August. lib. 15. de civit. cap. 1. Civitatem Dei esse prædestinatam ad gloriam, civitatem verò diaboli ad ignem æternum esse prædestinatam. Altera stricta & propria, pro solâ ordinatione rationalis creaturæ ad beatitudinem & vitam æternam. Et eo sensu communiter, tum in Scripturis, tum apud sanctos Patres sumi solet, ut ex dicendis patebit.

Cum autem hæc divina ordinatio sit ab æterno, ac proinde omne tempus præcedat: ideo præordinatio & prædestinatio dicitur; ita ut particula (præ) nihil aliud significet, quàm antecessorem durationis seu æternitatis ad tempus, ut docet Alensis 1. p. q. 28. mem. 8. Gamachæus in 1. part. qu. 25. cap. 1. Isambert. ad eandem quæst. d. sp. 1. art. 1. & alij communiter. Unde dicitur eo sensu Apostolus Ephes. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Et Rom. 8. Quos præscivit & prædestinavit, ubi simul jungit, & in eodem sensu accipit præscientiam & prædestinationem. Est autem evidens particulam (præ) in verbo (præscivit) significare tantum antecessorem ipsius scientiæ divinæ secundum durationem: id est, Deum scire res, antequàm existant: unde sequitur particulam illam in voce prædestinationis eodem modo esse accipiendam.

Et sic

Et sic dicendum est, quòd prædestinatio nihil est aliud quàm æterna, & omne tempus præcedens destinatio quâ Deus ante mundi constitutionem creaturas aquavit ad gloriam & beatitudinem cœlestem elegit, & destinavit.

2. Quæres, an prædestinatio sit proprie actus intellectus, an voluntatis Dei?

Respondetur esse utriusque. Intellectus quidem cum in Scriptura explicetur terminis significantibus actum intellectus: ut Roman. 11. Non repulit Deus plebem tuam, quam præcivit: id est, quam prædestinavit, et explicat S. August. lib. de bono persever. Voluntatis cum in eadem Scripturâ sæpe vocetur electio, propositum, beneplacitum, &c. ut Rom. 8. Ephes. 1. & alibi in locis. Et hunc utrumque actum conjungit. S. August. lib. de bono persever. cum dicit quòd prædestinatio præscientia & preparatio beneficiorum Dei, quibus efficacissime liberantur quicumque liberantur: Præscientia quidem ad intellectum divinum proprie spectat: preparatio verò beneficiorum ad voluntatem: cum sit actus amoris & benevolentiae.

3. Ex his autem verbis S. August. colligitur, & completam rationem prædestinationis, prout ab illo & ab aliis sanctis Patribus sumitur, debere per eam intelligi non tantum electionem & destinationem ad gloriam & beatitudinem, sed etiam preparationem omnium mediis ad illam consequendam: propositumque ac voluntatem media illa tribuendi: ita ut prædestinatio non tantum respiciat gloriam consequendam, sed etiam simul gratiae dona, quibus ad illam gloriam homines perveniunt.

Quod autem spectat ad Reprobationem: dicendum est, per illam nihil aliud intelligi, quàm actum intellectus tum voluntatis Dei: quo ab æternitate præcivit aliquos gratiae suae donis male usuros, & peccata mortalia lapsuros, in ijsque morituros: & proinde præ-

Destinatio nihil de reâ decrevit eos à gloria excludere, ac illis secundum mercedem delictorum meritum damnationis æternæ poenas infligere. Quomodo autem ista debeant intelligi, & quâ ratione prædestinatio ac reprobatio inter se differant, evidens est ex propriis actibus ex dicendis.

SECTION II,

id Fides Catholica de prædestinatione & reprobatione credendum proponat

Præcipuas hinc veritates circa prædestinationem & reprobationem Fide catholica credendas, cum erior electio, prius oppositis ab Ecclesia proscriptis & damnatis, breviter proponemus: reliqua verò, quæ ad eandem materiam conjungit. S. A. dicunt; in sequentibus sectionibus explicabimus. Dicendum igitur 1. Fide Catholica credendum esse in Deum, quibus prædestinationem ac reprobationem verè reperiuntur. Præscit Deum aliquos de facto prædestinasse, alios verò reprobasse.

Hæc veritas expressè habetur in Scripturis. Ephes. 1. prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum. In eodem capite. In quo sumus prædestinati, secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Sap. 9. Noli me reprobare à sanctis tuis. Hebr. 12. Esau reprobatus est; non enim invenit poenitentiae locum.

Eadem veritas etiam asseritur à sanctis Patribus; præsertimque à 3. August. in toto lib. de prædestinatione actorum, & alibi passim.

Ratio etiam suffragatur: quia, cum fide divinam certum in quosdam homines æternam salutem per Christi gratiam sequi, certum etiam esse debet, Deum ijs gratiam & gloriam illam ab æterno præparasse: cum Deus nihil in tempore faciat, quod ab æterno facere non decreverit. contra cum certum sit multos huic gratiæ deesse, ideoque gloriam illam non consequi, certum est, etiam De-

um,

um, ob peccata illorum praviſa, decreviſſe ab eis à gloriâ excludere.

2. Dicendum 2. Fide Catholicâ credendum eſt, quod prædeſtinatio, nullam omnino dari cauſam ſignationis: ſi ſumatur prædeſtinatio, prout comprehendit, non tantum electionem ad gloriâ, ſed etiam præparationem omnium gratiarum; ſeu decretum cõterentium di omnia gratiæ auxilia, ac proinde etiam primam gratiam, quâ Deus ipſum prædeſtinatum prævenire decrevit.

Huic veritati oppoſiti ſunt varij errores.

Primus fuit Origenis, qui aſſeruit lib. 1. Periſtaſe cap. 8. Deum ad prædeſtinationis gratiam hominem prædeſtinandum, moveri propter bona opera, quæ animæ ſuæ quam ſuo corpori uniretur, exercuit: exiſtimabatque animas omnes ante hunc mundum corporeum ſiſſe creatas.

Hunc errorem reſellit S. Thom. qu. 23. art. 5. ſententia Apoſtolica ad Rom. 9. ubi Jacob electum, & Iſaac reprobatum dicit: Cum nondum nati eſſent, aut quæquam boni vel mali egiſſent. Quod autem dicitur, quod ante mundum corporeum fuiſſe creatas, hoc ab antiquis reprobis fuit in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. ſeſſ. 8.

3. Secundus error fuit Pelagianorum, qui aſſerunt hominem operibus bonis, per ſolas naturales vires, factis, gratiam prædeſtinationis poſſe præſentire. Hanc illorum Hæreticorum ſententiam explicat lib. de prædeſtin. Sanctorum cap. 18. his verbis: Prædeſtinabat Deus (ait Pelagius) qui futuri eſſent immaculati per liberæ voluntatis arbitrium: & præſciavit omnes ante mundi conſtitutionem, in ipſa ſua præſcientia, quia tales futuros eſſe præſciavit, elegit. Et interdum Pelagius, ut veritati fucum faceret, & damnationem effugeret, verbis magnificis gratiam commendaverit: nunquam tamen ex animo præſciavit

decrevisse ab æternitate retractavit, sed illum varijs verborum involucribus
 egere semper conatus est, ut patet ex S. August. te-
 credendum esse lib. de Gratia Christi, ac præsertim ex cap. 1. 4. 6.
 dari causam p. 41. & 42. Quod in tract. de Gratia fusiùs explicat-
 ur, prout compari, ubi ostenditur hunc errorem à summis Pontifici-
 bus, sed etiam, Innocentio, Zosimo, Cælestino, & à Concilijs Mile-
 u decrerum conano, Carthaginensi, & alijs damnatum fuisse.
 e etiam primat Eius ceterè falsitas manifestè revincitur ab eodem S.
 m prævenire & gust. lib. cit. de prædest. Sancti. cap. 18. ex illis Apo-
 li verbis ad Ephes. 1. Elegit nos in ipso, ante mundi
 prores: institutionem, ut essemus sancti & immaculati. Ex qui-
 nit lib. 1. Perijs sic concludit: Non ergo quia futuri eramus, sed ut
 gratiam hominibus essemus sancti; ideò quippe tales eramus futuri, quia
 tra, quæ anima, git ipse prædestinans, ut tales per gratiã ejus essemus.
 e: existimabat 4. Errori Pelagianorum affinis fuit error Semipelagi-
 corporeum suorum & Massiliensium, qui licet faterentur nos sine
 risti gratia non posse salutem æternam consequi, (in
 qu. 23. art. 5. o à Pelagianis dissidebant) existimabant tamen Deum
 ne nobis conferre gratiam ab æterno decrevisse, intuitu
 bati essent, aut & occasione alicujus boni operis, vel saltem alicujus
 ai autem dicitur in desiderij, seu conatus nostræ voluntatis, per naturæ
 atas, hoc ab Ejes eliciti. Unde Cassianus hujus sententiæ præcipuus
 ensi sub Innocentio lib. 1. de institutis renunciantium cap. 14. dice-
 t: Dei misericordiam præsto esse: occasione tantum-
 rum, qui assedo bonæ voluntatis à nobis oblata. Et collatione 13.
 s naturales art. 13. Ob id solum Deum exigere vel expectare, ad sa-
 omis potest propter gratiam tribuendam, quosdam bonæ voluntatis co-
 ram explicat 5. tus, ne periturs dormientibus, aut inerti otio dissoluis
 8. his verbis: la videatur dona conferre.
 uturi essent Refelluntur hi errores, & simul nostræ fidei veritas
 arbitrium: & obatur 1. autoritate Scripturæ 2. ad Timoth. cap. 1.
 , in ipsa sua præcavit nos vocatione sua sancta; non secundum opera,
 am, elegit. Et quod secundum propositum suum. 1. Corinth. 4. Quis te
 am faceret, & discernit? quid habes quod non accepisti? 2. ad Cor. 3.
 gnificis gratiam non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquã
 animo primum nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

Probat^{ur} 2. auctoritate Concilij Arausici 2. in quo anathema profertur in eos qui dixerint, expectare nostram voluntatem, quā velimus à peccatis purgari: non autem per Spiritus S. inspirationem, ut etiam purgari velimus. Et can. 25. Hoc etiam tenet, quod in omni opere bono nos non incipimus, postea per misericordiam Dei adjuvamus: sed in his, nullis praecedentibus meritis, fidem & amorem inspirat. Ex quibus Concilij & Scripturæ verbis conficitur nos primam gratiam promereri non posse, fiat etiam praedestinationem, prout illam primam complectitur ex nostris meritis nusquam proveni-

Confirmatur 1. ab exemplo praedestinationis illorum, qui ab hac vita statim post susceptum Baptismum rapiuntur: sicut enim nulla ex parte illorum datur illa illius praedestinationis, quia nulla datur meritis, sed se disponere potuerint ad percipiendam Baptismum, qua ex sola gratuita Dei misericordia ipsis datur: sic etiam de aliorum adulterorum praedestinatione dicendum est, nullam dari illius causam ex parte illorum, quia nulla dantur merita quibus se disponere possint ad primam gratiam accipiendam. (ut fusius infra loco probabitur.)

Quod autem aliqui ex illis haeticis dicebant, quod illos à Deo praedestinatorum esse, propter bona quæ facturos illos, si diutius vixissent, ipse praevidebat, repugnat veritati Catholicae, & refellitur à S. Augustino de praedest. Sancti. cap. 12. ubi rectè docet omnes homines iudicandos secundum propria corporis, (ut loquitur Apostolus 2. ad Cor. 5.) id est, prout in hac vita prae se de facto gesserint, non autem prout se gesserint, si diutius vixissent, vel in alijs occasionebus bene vel male acturi fuissent.

Confirmatur 2. ab exemplo Christi, qui, sicut est apertum, ita etiam est omnium praedestinatorum exemplum, quos (ut ait Apostolus) ipse Deus praedestinavit

Arauscani fieri imagini Filij sui. Sicut enim Christus, ut non o, destinatus est, nullis præcedentibus meritis, ut per onem hypostaticeam cum Verbo, esset Filius Dei na- lis: ita etiam nos sine ullis præcedentibus meritis destinamur, ut simus Filij Dei adoptivi per gratiam. c rationem eleganter tractat S. August. lib. de bono ev. cap. ultimo, & alijs in locis.

Dicendum 3. Fide Catholica credendum esse, nemine eo reprobari, & ad pœnam æternam damnationis utari, nisi ratione prævisorum demeritorum.

Hic veritati oppositus est error Calvinii qui lib. 3. In cap. 21. paragr. 5. post antiquiores quosdam hæres- (quos refert & refutat Valdensis lib. 1. doctrinalis) asseruit Deum ante prævisionem cujuscunque pec- catorum, non tantum exclusisse aliquos à cælesti gratia, sed in efficaci voluntate eos ad pœnam æternam depu- c, unde cap. 23. paragr. 9. ait Deum, ut ipsi reproba- cacter ad hunc finem à se intentum perveniant, non tum eos gratijs ad salutem necessarijs privare, sed eti- inijcere ijs peccandi necessitatem, quam evadere nõ disponere possunt.

Hæc blasphemja refellitur, & veritas nostræ fidei pro- gur 1. autoritate Scripturæ varijs in locis, in quibus statur Deus, se nolle ut ullus pereat, sed ut omnes peccatores ad pœnitentiam convertantur, & sic vitam æ- rnam consequantur; Ezech. 18. Nunquid voluntatis eæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non ut cõ- rtatur à vijs suis, & vivat? Et cap. 33. Vivo ego dicit omnis, nolo mortem impij, sed ut convertatur impi- à via sua, & vivat. S. Matth. 18. Non est voluntas ue Patrem vestrum, ut pereat unus ex his pusillis. 2. Petri. 3. Deus patiēter agit, propter vos, nolēs aliquē erire, sed omnes ad pœnitentiam reverti.

Probatur 2. ex Concilij Arausicanõ can. 25, & Tri- ent. sess. 6. cap. 17. in quibus anathema dicitur ijs, qui lernerint aliquos divinā potestate ad malum esse præ- destina.

destinatos. Item ex Concil. Valentino ca. 3. ubi dicitur. In electione salvandorum misericordiam praevenit in damnatione autem periturorum, meritum malum. accedere iustum iudicium.

Probatur 3. autoritate S. August. lib. 3. contr. Iulianum cap. 18. Bonus est Deus, inquit, iustus est Deus. potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia iustus est. Et S. Prosp. lib. 1. respons. ad capitula Iulianorum, ad capitul. 7. ubi sic loquitur: Gratia Dei prius eos (reprobos scilicet) deseruit, quam ab ipsis reverteretur: & quia hos ipsos voluntaria defectione facinus praevidit, ideo in praedestinationis electione illos non habuit.

Probatur 4. ratione: quia, sicut poena necessario peccatum praesupponit, cum sit illius punitio: ira destinata ad poenam, praesupponit etiam peccatum in eo qui destinatur: & peccati cognitionem in eo qui destinatur. Alias iudicium ejus nec iustum nec determinatum esse posset: cum nec causam legitimam puniendi haberet, ubi nullum esset peccatum; nec rationem ullam determinandi poenam ad certum gradum intensiois, vel extensiois, cum hoc ex cognitione gravitatis aut levitatis peccati pendeat: pro mensura enim delicti, debet esse poenae modus.

SECTIO III.

An solum peccatum originale sit causa reprobationis, positiva tam adultiorum quam infantium.

Sensus quaestionis est, an illi qui reprobatii sunt, fuerint à Deo reprobatii, & aeternis supplicijs addicti, ante probationem cujuscunque peccati actualis, & ob solum peccatum originale praevium. Pro cuius resolutione,

Dicendum primo, falsum esse dicere, Deum ob solum peccatum originale, ab aeterno reprobasse positivè, & poenis aeternis addidisse omnes & quoscunque homines qui ab ipso reprobatii sunt.

Pro-

ca. 3. ubi dicitur
am prave
ritum malum
lib. 3. contr.
t, iustus est
are, quia bonus
reus damnare
ad capitula
r: Gratia Dei
quam ab ijs
delezione fact
electione illos
erna necessari
nitio: ita defun
um in eo qui au
n eo qui defun
determinatum
iunendi habere
nem ullam dete
stionis, vel ex
tis aut levitatis
ti, deber esse
III.
cusa reprobat
in infantium.
reprobati sunt, fut
is addidit, ante
s, & ob solum
s resolutione,
re, Deum ob
lle possive, &
unque homines
Probatur 1. ex his Apostoli verbis, ad Rom. 8. Nihil
nationis est ijs qui sunt in Christo Jesu. Quæ quidẽ
Concil. Trident. sess. 5. intelligit de omnibus qui
tismum susceperunt, & per illius gratiam iustificati
ac inter membra Christi connumerati, ipsique tan-
capiti inserti: inter quos tamen certum est quam-
imos reperiri reprobos, qui si ob solum peccatum
inale reprobatii essent, dici non posset nihil damna-
in illis reperiri post Baptismum, cum semper in eis
maneret causa damnationis, nempe quod in peccato
ginali fuissent concepti.
Probatur 2. auctoritate ejusdem Concilij loco citato,
hæc habentur: Si quis per Jesu Christi gratiam, quæ
baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti
at, aut etiam asserit non tolli totum id quod veram
propriam peccati rationem habet, &c. Anathema sit.
renatis enim nihil odit Deus, &c.
Hæc autem Concilij doctrina vera non esset, si illi qui
er baptisatos reprobatii sunt, ante prævensionem cujus-
que peccati actualis, ob solum peccatum originale
visum essent à Deo reprobatii, quia dici non posset
tum originalis peccati, per gratiam in baptismo colla-
n, verè ipsis remissum fuisse, aut sublatum fuisse id to-
n, quod veram & propriam peccati rationem habet,
in ob ipsummet peccatum originale damnandi & æ-
nis cruciatibus plectendi forent; Deus enim nemine
minat, aut æternis cruciatibus plectit ob peccatū quod
re & propriè remissum est. Falsum præterea esset dicere,
quod in ijs qui per baptismum renati essent, nihil o-
fset Deus, quia semper in illis odio haberet id ob quod
s à se reprobos & damnatos conspiceret.
Probatur 3. ex pluribus alijs falsis & absurdis quæ se-
terentur ex sententia illa quam impugnamus. Si enim
eus ob solum originale peccatum reprobatur, hinc sequi-
r verum non esse quod dixit Apostolus, 1. ad Tim. 2.
cum velle omnes homines salvos fieri, & ad agnitione

veritatis venire. Nam è contrariò dicendum esset Deum velle longe maiorem partem hominum positæ salutis excludere, & æternis pœnis plêctere.

Sequitur etiã falsum esse id quod similiter dicitur postolorum princeps, Epist. 2. cap. 3. Deum noluisse quos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti, & posita illâ sententiâ, vult è contrariò voluntate agere, dicens omnes illos perire, quos positive ob peccatum originale reprobavit, nec proinde vult ut agant pœnitentiam, & in statu gratiæ decedant, cum id ejus decreti recedenti & voluntati efficaci è diametro repugnet.

Sequitur insuper ex eadem sententia falsum esse definitum est in Concilio Arausicano 2. can. 23. his verbis: Hoc etiã secundum fidem Catholicam creditur quod accepta per baptismum gratiâ, omnes baptizati Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possunt & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.

Et quod dicitur in Concil. Trident. sess. 6. cap. 1. omnes justificatos in Dei auxilio spem firmissimâ habere, & reponere debere, Deumque nisi ipsi ejus præcepta defuerint, sicut capit opus bonum, ita & illud perire non esse. Sequitur inquam, conciliorum illorum esse non falsam esse, quia posita illâ sententiâ, quicumque baptizatos reprobari sunt, quamvis per baptismum gratiam acceperint, tamen neque auxilium Dei ad salutem dum in gratia unquam accipient: neque auxilio destituti, poterunt unquam, quantumcunque laboraverint, ea quæ ad salutem consequendam necessariâ adimplere. Cum verò hæc omnia quæ ex illa sententia sequuntur, absurda sint, & absona ab omni veritate, concludere oportet eam tanquam falsam penitus reprobendam & abiciendam esse.

Dicendum 2. Nullum adultum positive à Deo reprobatum esse, & æternæ damnationis supplicij addictum nisi ob aliquod peccatum mortale actuale, & sine eo impœnitentiam ab æterno prævisam.

Hæc assertio sequitur manifeste ex probatione præcedentibus: Si enim nullus eorum qui baptisati sunt, ob originale peccatum positum reprobatus est, consequens quod quisquis inter baptisatos reprobatus est, ob aliud actuale peccatum ab æterno prævisum reprobatus. Idem verò dici debet etiam de reprobatis adultis non baptisatis, cum quoad reprobationem par sit utrorumque, & argumenta ac rationes quibus utuntur assertio-sententiæ quæ impugnamus, æquæ probent de his atque illis, ut ex solutione objectionum constabit; nullamque reprobos adultos constituat differentiam, sed omnes baptisatos, sive non baptisatos, in eadem perditionis classa, ut loquuntur, involutos cōtendant, idque ob originale peccatum prævisum.

Probari præterea potest hæc 2. assertio ex his Christi minimi verbis, Matth. 23. quibus formam eterni Judicii præsentat. Ite maledicti in ignem æternum, &c. qui vivum, & non edistis mihi manducare. In quibus notanda est particula causalis, enim, quæ aperte significat rationem ob quam igni æterno addicentur, scilicet ob transgressionem divinæ legis: est autem ibi sermo non de executione duntaxat, sed etiam de ipso æterno decreto, æternis sunt supplicij, ob prævisa eorum peccata aeterna, quicunque alia, adjudicati, sicut in eadem divini Judicis sententia promittitur, regnum cœlestes non modo dandum electis, eorum bona opera, sed etiam ab æterno illis paratum esse, ob illa eadem opera, de qua agitur sectioe sequenti.

Dicendum 3. Infantes absque baptismo decedentes à no cœlesti exclusos fuisse æterno Dei decreto, id prævisam eorum mortem in peccato originali, nusquam verò ob illud solum peccatum originale, poenis & suppliciis fuisse addictos.

Prima pars hujus assertiois est in confesso apud omnes Catholicos, & manifestè constat ex his Christi Domini verbis, Joann. 3. Nisi quis reatus fuerit aqua & spiritu

Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Secunda pars ejusdem assertionis plenius intelligitur ex dicendis tract. 4. cap. 8. de lapsu hominis sect. 5. iterum probatur autoritate S. Doctoris varijs in locis præsertim quæst. 3. de malo, art. 2. & in 2. distinct. qu. 2. art. 1. ubi asserit & probat peccato originali deberi poenā sensus, sed tantum poenam damni, hæc earentiam visionis beatificæ.

Verum cōtra ea quæ in assertionem primā dicta sunt, hijcitur autoritas S. Aug. qui varijs in locis loquitur de quadam massā perditionis & damnationis, in qua cuncti homines ob peccatum originale involutos esse censet, proinde ob solum peccatum originale ab æterno peribatos, exceptis ijs quos Deus ex illa massa secevit, ex mero beneplacito prædestinavit.

Ut non excedamus hic limites compendij, expendo singula loca quæ ex D. August. allegari solent & breviter respondemus.

Primum est, quod quamvis concederetur hanc sententiam D. August. sententiam, minimè tamen teneremur ihi hære, quia ejusmodi sententia nullius unquam Concilij vel Pontificis Romani judicio vel autoritate firmata est. Imò Cælestinus Papa in Epist. ad Episcopos Galliarum in qua expressè declaravit, quid in doctrina S. August. tenendum esset circa controversias gratiæ, ratione prædestinationis pelagianorum tunc denuò exortas, nullam prorsus sententiæ mentionem facit, quamvis illud prædictum caput in doctrina S. August. tunc à multis impetratum. Et in Concilij Diospolitano, Milevitano, Carthaginensi, Arausicano, & alijs quæ habita sunt contra errorem pelagianorum & Semipelagianorum, non modo aliquid dicitur silentium de illa reprobatione generali ob peccatum originale, sed etiam plura in illis reperimus quæ ejusmodi sententiæ omninò repugnant. Ut patet quod quædam Ecclesiam vel nusquam agnovisse hanc sententiam Augustini sententiam, vel si agnovit, illam approbasse non voluisse.

Secundum est, I
predestinationis &
quam aperit d
de illa inter
merit, eum ab
capitur. Quam
sentis non dubi
m Augustin
ne locum fuisse
tandem que
censis in libro
D. August. non
plane diversa
nec unqua
us declarat.
us corogatis &
mays, & contra
are velit, & pr
s factis & Con

de prædestina

Sumitur hic
comprehendi
arum ad salutem a
qui ea tantum el
qua ratur, an Deu
gloriam, certu
endum nostrum c
pra vident; an
ita sit propter pri
grana perverera
duz sunt super
tentum;

Secundum est, D. Augustinum circa ea quæ mysteriū
destinationis & reprobationis spectant, mentem suā
quam apertè declarasse, aut explicasse; ex quo factū
ut de illa inter Doctores Catholicos nunquam planè
stiterit; cum ab ipsis in diversos & contrarios sensus
piatur. Quam ob causam Petrus Lombardus Episc.
sensus non dubitavit dicere lib. 1. sentent. distin. 41.
rum Augustinum tam variè & obscurè de prædestina-
ne locutum fuisse, ut quid intelligere voluerit, igno-
ur. Eandemque ob causam Claudius de Xaintes Episc.
roicensis in libro Atheismorum Calvinii, tract. 7. asse-
D. August. non eandem semper sententiam, sed plu-
ac planè diversas; circa mysterium prædestinationis
uisse, nec unquam satis mentem suam aperuisse, quod
fusus declarat. Quæ cum ita se habeant, non est quod
is corrogatis & truncatis aliquot D. Augustini testi-
nijs; & contra illius mentem haud dubie intellectis;
bilire velit, & propugnare sententiam tam apertè Scri-
aris sacris & Concilijs repugnantem.

SECTIO IV.

*An prædestinatio ad gloriam sit ante vel post
prævisa merita*

Sumitur hæc nomen prædestinationis, non prout
comprehendit præparationem interiorum, seu grati-
um ad salutem æternam consequendam; sed prout si-
multis imperatificat tantum electionem ad gloriam. Et in eo sensu
aritur, an Deus omnes salvandos ita prædestinaverit
gloriam, certumque gloriæ gradum, priusquam, se-
indum nostrum concipiendi modum, ulla eorum me-
a præviderit; an è contra electio illa efficax ad gloriā
ita sit propter prævisa bona illorum opera, & finalem
gratia perseverantiam.

Dux sunt super hac questione oppositæ Theologorū
sententiæ:

Prima est eorum, qui existimant electionem salvari-
rum ad gloriam, à Deo factam esse absoluta & effici
voluntate, ante ulla praviſa eorum merita; & virtutibus
lius electionis, à Deo preparata & decreta esse omni-
la gratiæ supernaturalis auxilia, quibus electi ad omnia
bona, illius gloriæ de condigno meritoria, efficaciter
citarentur, & adjuvarentur.

Ita Scotus in 3. dist. 41. qu. 1. Sotus in cap. 9.
ad Rom. Bellar. lib. 2. de grat. & libero arbit. cap. 1.
Suar. lib. 3. de auxilijs cap. 16. & plures alij.

Probat hanc sententia ab illis 1. ex Scriptura quæ
liquibus in locis videtur significare, Deum gratia
mera benevolentia prædestinasse ad gloriam: S. Inquit
Nolite timere pusillus Grex, quia complacuit Pat-
stro dare vobis regnum. Rom. 7. Gratiæ Dei vita
na. Act. 13. Crèdiderunt quotquot erant prædica-
ad vitam æternam. Ròm. 3. Diligentibus Deum
cooperantur in bonum ijs, qui secundum propositum
cati sunt Sancti: nam quos præscivit, hos & præde-
vit, &c.

Probat 2. autoritate S. August. quem illi Autor
maxime pro sua sententia stare contendunt, cuius h
rationes ab illis factas recensere (cùm in eorum scrip-
videri possint) minimè necessarium existimavimus.

Probat 3. ratione: quia Deus ordinatissime in
consilij & decretis procedit: Ergo potius intendit
quàm media: Atqui gloriæ se habet per modum
merita autem, & bona opera sunt media ad illam.
prius intendit absolute illam gloriam electis conferre
tum ijs postea de medijs ad illam consequendâ per gra-
tiæ suæ auxilia, providere decernit.

2. Secunda sententia est eorum, qui existimant elec-
tionem absolutam & efficacem prædestinatorum. ac glo-
riam factam non esse, nisi post praviſionem meritorum
finalis in gratia perseverantiæ.

Huic sententiæ subscribunt Alexander Alensis, & pa-
quæ.

tionem salutis. 28. num. 3. art. 3. S. Bonavent. in 1. distinct. 41.
 absoluta & effect. 2. num. 15. & plurimi alij celeberrimi Doctores,
 ritia: & vincti veteres, quā recentiores, quos citat & sequitur Les.
 vera esse omnis in opusculo de prædest. & reprob. sect. 2. quibus ad-
 us electi ad esse possumus Philippum Gamachæum in 1. partem S.
 oria, efficaciter. om. qu. 23. cap. 6. & Nicolaum Isambertum ad ean-
 in quaest. disp. 4. art. 2.
 us in cap. 9. Probatur ab illis Authoribus hæc sententia 1. ex Scri-
 ero arbut. cap. 1. Mat. 20. ubi Christus dicit: Sedere ad dexterā
 res alij. am vel ad sinistram, non est meum, dare vobis, sed
 x Scriptura quibus paratum est à Patre meo. Quibus verbis (ut san-
 Deum gratia Patres docent). Christus innuit non favori & gratia,
 oriam: S. I. non laboribus & meritis paratam esse sessionem in regno
 implacuit Pat. Ita hunc locum explicat S. Epiph. ha. res. 69. S. Cy-
 aria Dei vita. l. lib. 10. thesauri cap. 16. & Hieron. lib. cont. Jovini-
 erant præd. ubi ait, ideo Christum Dominū ibi dicere: Non
 bus Deum aut meum dare vobis: ut noverit unusquisque mansio-
 m proposui in sibi in cælo, non ex sola Christi largitate, sed etiā ex
 hos & prædest. op. operibus esse præparandam. Item S. Matth. 25.
 nite benedixi, possidete paratū vobis regnū, &c. Esu-
 quem illi Auct. enim, &c. Quibus verbis aperte insinuat, Regnū
 dunt, cujus hæc orū ab æterno esse iustis paratū ob prævisa eorū
 in in eorum sc. opera: quod patet tum ex particula causali (enim)
 iustitiamus in ex eo quod similiter dicitur reprobis: Ite maledicti
 ordinati me in ignem æternum qui paratus est diabolo, &c. Atqui
 prius intendit ignis non est paratus diabolo, nisi ob prævisa ejus de-
 per modum merita: Ergo nec regnum est iustis præparatum, nisi ob
 cia ad illam. prævisa eorum merita.
 electus conf. Probatur 2. ex S. Hieron. Epist. ad Hedibiam qu. 10.
 insequenda per. eus, inquit, vasa misericordie quæ præparavit in glo-
 am suam, non irrationabiliter salvat, & absque verita-
 ni existimant es, sed causis præcedentibus; quia alij non susceperunt
 estinatorum. ac. lum Dei, alij, autem recipere sua sponte voluerunt.
 tionem merito. quo ostenditur non gentes eligi, sed hominum vō-
 nates. S. Ambros. lib. 5. de Fide cap. 3. Quorum me-
 ta præcavit, eorum præmia prædestinavit.

* Honor

* Honor. Augustodun. in dial. de præd. to. 6. Iste
 Tat. ubi postquam dixit prædestinationem esse, pro
 ritus cuiusque æternam Dei præparationem, vel ad glo
 riam vel ad pœnam, hæc addit, Porro qui prævisi
 in bonis permansuri, ad gloriam sunt prædestinati:
 verò præsciti in malo vitam finituri, ad pœnam sunt
 tique præordinati. Ergo quos Deus præscivit in finem
 suum credituros, & mandata ejus voluntatis servaturos,
 hos ante sæcula prædestinavit, &c. quos autem id
 me facturos præscivit. hos à regno gloriæ reprobav.

Sanctus etiam August. licet contrariæ sententiæ al
 bus in locis favere videatur, in alijs tamen satis a
 asserit, electionem ad gloriam supponere bona ope
 merita electorum, ut lib. 1. ad Simplicianum qu. 2.
 præcedit electionem, sed electionem just
 rio: nemo enim eligitur, nisi jam distans ab illo
 reijcitur. Et Ser. 7. de Verb. Dom. paulo post medium
 Quos voluit, hos Deus elegit: elegit autem (sic
 Apostolus) & secundum suam gratiam, & secundum
 lorum iustitiam.

His Sanctis Patribus merito adjungi potest Sanctus
 Franciscus Salesius, olim Gebennensium Episcopus
 qui in opusc. de amore Dei lib. 3. cap. 5. id expresse
 cer & probat ex verbis cujusdam Collectæ, in qua
 clesia Deum alloquens dicit illum misereri omnium,
 suos fide opere futuros esse prænoscat. Quibus verbis
 ille dicit) fateatur Ecclesia, gloriam iis esse destin
 quos divina sapientia prævidit gratiæ suæ vocatio
 remperaturos: & per illam ad fidem vivā, quæ per
 ritatem operatur, esse perventuros.

* Ibidemque ad maiorem veritatis illius elucidand
 ordinem gratiarum & donorum in divina & æternæ
 destinatione sic explicat.

Voluit ab æterno Deus vero & sincero voluntate
 sectu, etiam post prævisum Adæ peccatum, ut omni
 ones salvarentur, idque medijs illorum naturæ

reto prædite conv
 am salutem vol
 hunc finem præ
 voluntatis su
 ter illas autem
 tenere, talem
 temperatam, u
 possemus. Ijs v
 quos prævidit
 tunc: & rursum
 charitatis
 essent, auxi
 demum ijs
 ipsam finale
 amoris glori

S E

Quid super quæ
 sua

Vt in quæstio
 alteramus, n
 decemus, tria h
 er
 primum est nibi
 quaestione,
 laberetur, quod si
 ex quæstione (ut
 gustum: magis pr
 rit electionem ad g
 ejus tamen aut
 scium fidei obliga
 ex eo quod to
 re Catholici, qui
 ab hac, sed &
 que discedant
 limo

ro prædita convenientibus. Hoc est quod omnium
rum salutem voluit, qui auxilijs & gratijs, quas ipsi
hunc finem præpararet, offerret, & conferret, con-
tum voluntatis suæ præbere vellent.

Inter illas autem gratias voluit vocationem primam
am tenere; talemque illam, & ita nostræ esse liberta-
ontemperatam, ut liberè illam vel accipere vel abij-
ne possemus. Ijs verò, quos gratiam illam vocationis
epturos prævidit, motus internos poenitentiae conser-
voluit: & rursum ijs, qui internis illis motibus assen-
entur, charitatis donum tribuere, & illis qui charitate
editi essent, auxilia ad perseverandum necessaria con-
ere, & demum ijs, qui auxilijs illis fideliter coopera-
tur, ipsam finalem perseverantiam, ac tandem beatam
ni amoris gloriam largiri decrevit.

SECTIO V.

*Quid super questione in sectione præcedenti propo-
sita sentiendam videatur.*

VT in quæstione difficilli & obscura lucem aliquam
afferamus, neque tamen limites nobis propositos
cedamus, tria hic breviter pro illius resolutione dicē-
lunt.

Primum est nihil adhuc ab Ecclesia definitum esse su-
illa quæstione, ac proinde liberum esse unicuique il-
& tenere, quod sibi probabilius videbitur.

Et quamvis (ut sincere loquamur) verum sit S. Au-
stinum magis propendere in eam sententiam, quæ di-
t electionem ad gloriam factam esse ante prævila meri-
ejus tamen auctoritas, licet maximi facienda, nullā
cum fidei obligationem invehit, ut satis evidens est:
um ex eo quod tot maximè nominis Doctores, & maxi-
e Catholici, qui sectione præcedenti citati sunt, non so-
m ab hac, sed & ab alijs plurimis S. Augustini sententijs
erte dissideant; tum etiam ex ijs quæ idem S. August.

pro

pro singulari sua & prorsus admirabili modestia & humilitate, de seipso ac scriptis suis dixit varijs in locis, & fertim in Epist. 7. ad Marcellinum, & in prologo sua Retractionum. Quamdiu enim super aliqua qua si nihil ab Ecclesia definitum est, unicuique sine cuiusque praedicio in suo sensu abundare permittum est.

2. Secundum est, quod licet utraque sententia solum sit pietati consentanea, sed & plurimis tum rebus, tum auctoritatibus fulciatur: illam tamen, quae asserit electionem absolutam & efficacem ad gloriam non nisi ratione pravisorum meritorum à Deo fieri esse, videri longe probabiliorem.

Tum ob auctoritates & rationes sectione præce
allatas; tum maxime quia sententia illa communi
omnium SS. Patrum qui præcesserunt S. Augustinum
fateretur S. propter ejus discipulus, Epistola ad eundem
August. quæ ejus libro de prædestin. Sanct. præfixa
ubi expresse dicit quod omnium illorum antiquorum
trium par invenitur & una sententia, quæ propositum
& prædestinationem Dei secundum præscientiam
perperunt, ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios
melius fecerit, quia finem uniuscujusque prævideri
sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset volun
tate actione præstiterit.

Eadem etiam sententia communis fuit quamplurimum SS. Patrum & Doctorum Græcorum & Latino-
rum qui post S. August. scripserunt, ut videre est apud
in Opusc. de predest. & reprobi. sect. 2. communis
ille Patrum & Doctorum consensus maximi ponderis
quemcunque Theologum esse debet, ad probandam
cujus sententiæ veritatem.

Quae autem pro sententia opposita allata sunt, solvi possunt.

Ad primum enim locum Scripturæ respondendi
Christum Dominum loqui de complacentiâ dandi
non absolutâ, sed conditionatâ: sicut & promissio
eius

dem regni non absoluta, sed conditionata est, ut ex-
sè definitur Concil. Trid. sess. 6. can. 20.

ad secundum, vitam æternam dici ab Apostolo gratiã
, non quia gratis absolute decreta sit: sed quia per
gratiam Dei obtinenda sit. Et præterea, quia cum talis
gratia sit, tamen pro valde exiguis operibus ex gratui-
Dei beneficiis sit: tanquam merces consiliura.

ad tertium, dici debet præordinationem illam in-
gendam esse, non ad gloriam, sed ad fidem: iustus
n (ut ait Apostolus, Rom. 1. ex fide vivit, & (ut
aitur Christus, hæc est vita æterna, ut cognoscant te
am verum, & quem n. sisti Jesum Christum: id est,
est quidam inchoatio vitæ æternæ, ut cognoscant
eum per fidem, quem cognoscitur sunt postea per visionē
et æternam.

Vel respondendum est illos dici præordinatos ad vi-
tam æternam, qui in illa Apostolorum concione (de qua
loco mentio fit, donum Fidei acceperunt, ut o-
batur donum illud Fidei, quod tunc illis collatum
, & per quod Deus illos ad vitam æternam ordina-
re disposuit, omnia illorum merita præcessisse: scq;
præordinatos, hoc est ante ulla merita ordinatos fu-
seu aptos & idoneos redditos per fidem gratis acce-
re, ad vitam æternam per bona opera promerendam.

* Certe si locus iste ætorum intelligi deberet secun-
da mentem illorum, qui ex eo probare volunt præde-
nationem efficacem ad gloriam præcedere prævisionē
torum; ex illo similiter probaretur vocationem ad
eam supponere præordinationem ad vitam æternam,
de sequeretur nullos nisi prædestinatos fidem habere,
proinde omnes & quoscunque fidem habentes esse
prædestinatos: quod tamen manifestè repugnat Scriptu-
, & damnatur à Concil. Trident. sess. 6. can. 17. Et è
tra sequeretur eos qui præordinati seu prædestinati
sunt ad gloriam, nunquam credere aut fidem habere
quod æque falsum est.

Ad quartum; verum esse eos qui à Deo per gratiam vocantur, ut ex peccatoribus fiant iusti & sancti, non ad illam gratiam, non ex meritis, sed ex gratuito proposito, ut ex antedictis patet. Verba autem quæ sequuntur (quos præseivit & prædestinavit) sic intelligenda esse: quos præseivit per vocationem gratiæ suæ, & charitatem habituros, eos prædestinavit, ut essent conformes Filio suo: itaque sicut Filio tribulationes contrariatae sunt in bonum, ita & illis cooperabimur. Ita S. Hieronymus apud Oecumenium in hunc locum, S. Ambrosius de Fide c. 3. S. Chrysostomus hom. 15. in Epistolam ad Romanos & alij.

Ad rationem denique responderetur, Deum inter gloriam collationem, non simpliciter, nec tanquam unum & gratuitum donum; sed tanquam mercedem & premium bonorum operum & meritum, ut manifeste testatur Scriptura: quæ varijs in locis, sub nomine mercedis gloriam æternam designat. Unde sequitur quod nullum ad eam ab æterno efficaciter elegerit, nisi qui bonis operibus & finali perseverantia illam promeruisse præviderit.

4. Tertium denique est, hanc secundam sententiam quam probabiliorē esse diximus, nullo modo derogari (quod aliqui sine ratione inficiantur) summæ & modæ illi dependentiæ, quam homo in se agnosceat profiteri debet, respectu divinæ potentiae & misericordiae, in negotio salutis.

Cum illa siquidem stat semper inconcussa veritas, quam ut basim & fundamentum totius Christianæ religionis sæpius ingerit S. Augustinus, nimirum nihil in se habere hominem, unde coram Deo gloriari possit: nihil aliud posse in salutē sibi procuranda, quod acceptum Deo ferre non debeat: nullum ex se meritum proferre, gratiæ Christi adscribere non teneatur. Decrevit quid Deus ab æterno gloriam homini ob merita conferre, quid ex se mereri potest, qui nequidem aliquid boni

ex se sufficiens
nihil omnino
debet, & ex
gratia mun
agnoscere.

qualiter & uni
vult, largiaru
rem, huic effi
speciali ad se
vere ac meriti
O altitudo di
comprehensi
vixit! (&
me fecit
ex eadem
merem, aliud ver

S E

Quam sunt e

Quamvis (ut r
2.2. pra
tario, sed in De
in executioni
propterea prædestina
est. Pro q

Decedum i. du
onis, gratiam scilicet
plex est, una act
habituales, qu
est ut primus
in duo subdi
reformationis nun
& glorificatio,
hos & voca

gare

Deo per gratiam & sanctum, unde ex se sufficiens est? unde cum sine gratia divina alio nihil omnino possit; gratia autem illa sit ei protulit, & ex pura tantum Dei misericordia concessit, sequitur ut & merita, & gloria ipsius præmia, nam gratia munera, & divinae misericordiae dona car agnoscere. Cum autem gratiam illorum Deus aequaliter & uniformiter omnibus, sed unicuique, ut vult, largiatur, & uni quidem maiorem, alteri maiorem, huic efficacem tribuat, illi non item, istum modo speciali ad se trahat, alium simili auxilio non iuvet, vere ac merito cum Apostolo dicere semper debemus; O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei, in incomprehensibilia sunt iudicia ejus, & investigabiles viæ ejus. (8.) Nunquid dicit figmentum ei qui se fecit; quid me fecisti sic? an non habet potestatem finis luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?

SECTIO VI.

Quinam sunt effectus prædestinationis & reprobationis.

Quamvis (ut recte docet S. Thom. 1. part. qu. 23. ar. 2.) prædestinatio formaliter non sit in prædestinatione, sed in Deo prædestinante; nihilominus, in se agnoscendum executioni mandatur, aliquos effectus productionis & missionis in ipso prædestinato, de quibus quasi proposita intelligenda est. Pro cuius resolutione, Dicendum 1. duos esse in genere effectus prædestinationis Christianæ, gratiam scilicet & gloriam. Porro, quia gratia nihil in se habet ex se, una actualis quæ dicitur gratia vocationis: in se possit: nihil in se habet habitualis, quæ vocatur gratia justificationis: hinc acceptum Deum est ut primus ille effectus nomine gratiæ comprehensum profertur, & in duo subdividatur. Et sic tres præcipui effectus prædestinationis numerentur; nempe vocatio, justificationis & glorificatio, juxta Apostol. Rom. 8. Quos prædestinavit, hos & vocavit; & quos vocavit, hos & justificavit;

cavit; quos autem justificavit; illos & glorificavit.

Est autem observandum, ad gratiam vocationis adduci omnia auxilia & adjumenta, non solum interna, sed etiam externa; quæ ad justificationem suo modo simul cum internis concurrunt: ut externa Evangelij prædicatione, à parentibus Christianis ortus & educatio, occasio peccandi remotio, cum pijs & bonis conversatio, fratrum correctio, & alia similia. Ad gratiã quoque justificationis pertinere omnes, alios habitus supernaturales simul cum ipsa gratia habituali infunduntur: ut habitus dei, spei, charitatis, & aliarum virtutum supernaturales item dona Spiritus sancti, gratias sacramentales, ac finalis perseverantia. Ad glorificationem denique pertinere non solum ipsam visionem beatificam, & amorem beatificum, sed etiam alia dona gloriæ accidentalis, vel animam vel corpus. Respicitur. Quæ omnia & similia ter effectus prædestinationis computari debent, tantum ab illa benevolentia & charitate provenientes, quæ ab æterno prædestinatos ob Christi merita dilexit: Epistolam quam illis tot & tanta suæ largitatis dona præparavit.

2. Dicendum 2. duos esse tantum effectus reprobationis. Primum est permissio peccati; unde dicit Apostolus Rom. 9. Quod Deus volens ostendere iram, & iram facere potentiam suam: sustinuit in multa patientia iram aptam in interitum. Et ad hunc effectum reducitur duratio, seu excarsio reprobis, cum nihil aliud sit nisi ipsa peccati permissio: quatenus Deus, permittendo peccatum, simul iustam aliquam ex causâ subtrahit reprobi culiare aliquod gratiæ suæ auxilium, quo ejus cor mundaretur, vel illuminaretur intellectus. Secundus vero effectus reprobationis, est æterna ipsius reprobis puni- ut patet ex illis Christi verbis, Matth. 23. Discedite a me maledicti in ignem æternum.

Quares an etiam peccata ipsius reprobis dici debent effectus reprobationis.

Respondetur negativè: Quia effectus reprobationis

Deo reprobato
nec est, nec d
est, & iusti

prædestinatio

Questionis pro
sensu est, a
suum suum conf
quo distingui pos
non effectum
quatenus
tale est, ut
nec sit.

Dicendum 1. præ
Deo certissimam
reprobatur ex Ap
mentum stat
us qui sunt e
supra dicta su
Dei.

Dicendum 2. pr
certissimam
Thomas in
6. art. 3.

1. ex
loqui
reprobos de
2. ex
loqui
que a
ad vitam, si
nec vita
quod prædesti
certi? a c libe
quod secunda

at à Deo reprobante ut à causa : atqui Deus peccatorū
sa nec est, nec dici debet; ut jam aliā occasione pro-
am est, & sūsius probabitur in tractatu de peccatis.

S E C T I O VII.

*n prædestinatio sit certa. Et an à prædestinato
cognosci possit.*

Quæstionis propositæ, quoad primam illius partem,
sensus est, an prædestinatio certò & infallibiliter
ctum suum consecutura sit. Cum autem duplex cer-
do distingui possit, una cognitionis, quā Deus certò
gnoscat effectum illius futurum: altera medij & causa-
tis; quatenus medium illius prædestinationis exen-
dæ tale est, ut eo posito effectus certò & infallibili-
futurus sit.

Dicendum 1. prædestinationem electorum ad gloriā,
Deo certissimam certitudine cognitionis.

Probatur ex Apostolo 1. ad Timoth. cap. 2. Firmum
damentum stat, habens signaculum hoc: cognovit
ominus qui sunt ejus. Id etiam præterea constat ex ijs
æ supra dicta sunt de certitudine & infallibilitate sci-
æ Dei.

Dicendum 2. prædestinationem electorum ad gloriā,
e etiam certissimam certitudine medij & causalitatis.
S. Thomas in quæstionibus disputatis de veritate,
ast. 6. art. 3.

Probatur 1. ex cap. 10. S. Joan. ubi Christus de præ-
stinatis sic loquitur: Non peribunt in æternum, &
mo rapiet eos de manu mea.

Probatur 2. ex S. August. lib. 5. cont. Julianum cap.
ubi loquens de prædestinatis. Ex his, inquit, nemo pe-
t, quacunque ætate moriatur: absit enim, ut præde-
natis ad vitam, sine Sacramento mediatoris, finire per-
tatur hanc vitam. Et libro de bono persever. cap. 14.
en quod prædestinatio est præparatio beneficiorū, qui-
certissime liberantur, quicunque liberantur.

Quoad secundam quæstionis partem. 2. Di-

2. Dicendum neminem posse certò scire, se esse numero prædestinatorum, absque speciali aliqua D. revelatione.

Hæc propositio est de fide contra Calvinum lib. 1. cap. 24. paragraph. 8. asserentem, unumquemque fidelium certà fide credere debere, se esse prædestinatum.

Refellitur hic error, & veritas nostræ fidei probatur ex his verbis Eccles. 9. Nescit homo, utrum amoris odio dignus sit: sed omnia in futurum reservantur & incerta: Unde meritò admonet Apostolus 1. Cor. cap. 10. Qui se existimat stare, videat ne cadat. Philip. 2. Cum metu & tremore vestram salutem persequamini.

Probatur 2. ex Concilio Trident. sess. 6. can. 15. ubi anathema profertur in eum, qui citrà specialem revelationem absoluta & infallibili certitudine crediderit, se esse de numero prædestinatorum; vel omnium finalis perseverantiæ habiturum.

Probatur 3. ex S. Augustino lib. de corrept. & cap. 13. Quis ex multitudine fidelium quamdiù in mortalitate vivitur, in numero prædestinatorum præsumat.

Probatur 4. ratione: quia cum prædestinatio ad vitam pendeat à finali perseverantia, & ab eo statu, in quo quis futurus est in exitu vitæ; evidens est neminem certò scire posse, qualis tunc futurus sit: cum ea, quæ futura sunt contingenter, quale est istud de quo loquimur, nullus naturaliter certò præscire possit.

Quærunr hic aliqui quomodo certitudo illa & infallibilitas prædestinationis cum humanâ arbitrij libertate concordari possit.

Respondetur breviter: cum in prædestinatione deus considerari possint, scilicet præscientia Dei, & decreti ferendi gratiæ auxilia ad gloriam promerendam; esse, decretum illud non magis arbitrij libertatem minuire, quàm ipsam gratiam quæ vi illius confertur, & quæ

liberum

liberum arbitrium
excitatur & a
Gratia. Quod a
supra ostendi
modo nullum
am inactam
clarius non est in

C
De cognoscibilibus
liberum creaturam
Adenus de Deo
seculum nostrum
per hanc cognoscere
consideremus, pro
nunc.

S
de clara Deo

Quæstio inrell
certum est
esse naturaliter ad
nostrum perungere
fusus, & Eum
quæ referunt S. Ep
quam hodie, se p
ta videtur. A cogn
Proposita igitur
predestinatio; seu
humane superna
ad clarum & in
perungere queat.
Dicendum est q
cognitionem intel
explicato.

herum arbitrium non cogitur, nec necessitatur, sed tantum excitatur & adjuvatur, ut supponimus ex tractatu Gratia. Quod autem spectat ad præscientiam divinam, in supra ostendimus, cum ageremus de scientia Dei, modo nullum libertati humanæ afferat præjudicium, illam intactam & illibatam omnino relinquat. Quadiutius non est in hac quæstione immorandum.

C A P V T VI.

De cognoscibilitate Dei, seu de modo, quo ab intellectu creato Deus clarè cognosci potest.

Actenus de Deo egimus, prout à nobis in statu viæ secundum nostrum imperfectum concipiendi modum, per fidem cognosci potest: superest nunc ut eundem consideremus, prout à beatis in statu gloriæ clarè certatur.

S E C T I O I.

An clara Dei cognitio sit intellectui creato possibilis.

Quæstio intelligenda est, non de potentia naturali: certum est enim, nullum intellectum humanum posse naturaliter ad illam claram essentiam divinam cognitionem pertingere: Unde meritò ab Ecclesia proscripti sunt Arius, & Eunomius, & illorum discipuli Anomæi; qui ut refert S. Epiphanius hæres. 76. non minùs impiam stolidè, se perfectè & clarè Dei essentiam in hac vita videre, & cognoscere jactabant.

Proposita igitur quæstio intelligi debet de potentia præcedentiali; seu, an intellectus creatus, auxilio aliquo, lumine supernaturali possit ita confortari & elevari, ut ad claram & intuitivam essentiam divinam cognitionem pertingere queat. Pro cuius resolutione, Dicendum est claram & intuitivam divinam essentiam cognitionem intellectui creato esse possibilem, modo supra explicato.

Huic

Huic veritati, quæ de fide est, oppositus est error iustdam Gregorij Palamæ (de quo frequens mentio historia Joannis Cantacuzeni, præsertim lib. 2. cap. 1. & aliorum illius ascleclarum; nec non & Armenorundam, de quibus agit Richardus Radulphus Archiepiscopus Armacanus lib. 14. de quæst. Armenorum c. 1. Qui omnes tam Græci quàm Armeni negabant ab intellectu creato divinam essentiam, prout in se est, cognosci posse.

Refellitur hic error: & veritas nostræ fidei probatur 1. auctoritate Scripturæ. S. Matth. cap. 5. Beati corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et cap. 18. li eorum semper vident faciem Patris mei, qui in est. S. Joan. cap. 3. Similes ei erimus, quoniam videmus eum sicuti est. 1. Corin. 13. Videmus nunc per speculum & in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, cognitus sum.

Probatur 2. auctoritate Concilij Florentini in definitionis, in quo definitum est, animas iustorum in clarâ Dei trini & unius visione & fruitione esse beatos.

Probatur 3. ex S. Greg. Papa lib. 18. moral. cap. 1. ubi sic loquitur: Sciendum verò est quòd fuerunt nulli qui Deum dicerent, etiam in illa regione beatorum, in claritate quidem sua conspici, sed in natura non videri. Postea sanctus ille Pater varia Scripturâ citat, quibus hunc errorem refellit, & Deū in sua claritate videri à beatis probat. S. Iren. lib. 4. cap. 27. incomprehensibilis visibilem se, & comprehensibilis capacem hominibus præstat, ut vivificet percipientes se. Et paulò post: Homines igitur videbunt Deum & vivent per visionem immortales facti, & pergentes usque ad Deum. S. Bernard. ferm. 4. in festum Trinitatis. In hoc erit vita æterna, ut cognoscamus Patrem & Filium cum Spiritu Sancto, & videamus Deum sicuti est, id est, non modo sicut inest, nobis

aut ceteris creaturis: sed sicut est in semetipso.
 obatur 4. duplici ratione, quâ utitur S. Thom. 1. p.
 2. art. 1. Prima quod vel dicendum est in Deo re-
 um non esse beatitudinem nostram, quod falsum
 & fidei repugnat; vel si in Deo reposita est, debet
 in actu perfectissimo circa Deum ut objectum qui
 alius esse non potest, quàm clara ejus visio. Secun-
 tio est, quod naturale desiderium clare Deum vi-
 nobis inditum sit: cum enim homo intuetur effectum,
 aliter appetit videre causam. At si clara Dei visio
 esset possibilis, sequeretur Deum frustra & sine ra-
 desiderium illud naturæ nostræ indidisse: quod o-
 ò dici non debet.
 Obijciebant Armeni 1. Apostolum dixisse, 1. ad
 bith. cap. 1. Deum esse invisibilem; & cap. 6. habi-
 lucem inaccessibilem, nullumque hominem cum
 re posse.
 respondetur (ex mente S. August. epist. 12. ad Pau-
 lon, ubi hæc Apostoli verba fusè explicat) illa esse in-
 tendenda de statu Viatorum, non vero Beatorum: hoc
 eum ab hominibus, quamdiu in hac mortali vita
 sunt, secundum legē ordinariā, per solas naturæ vires
 videri non posse; juxta illud Exodi 33. Non videbit
 homo & viver.
 Obijciebant 2. auctoritatem multorum sanctorum Pa-
 trum, præsertim S. Joan. Chrysostomi, Theodreti, The-
 oclæ, Eutimij, quorum verba refert Sixtus Senensis
 in biblioth. sanctæ ann. 183. qui denegare videntur
 in ab ullo intellectu creato clarè, ut in se est, videri
 respondetur cum eodem Sixto Senensi, verba illorū
 intelligenda esse vel de visione Dei per oculum
 corporeum, quam fatemur esse impossibilem: vel de
 Dei visione ex solis naturæ viribus, & secundum
 ordinariam, in hac vitā; vel de eadem clara Dei
 visione, etiam in altera vita, quatenus ipsius essentiæ di-

vinæ comprehensionem significat, quæ haud dubie
cunque intellectui creato est omnino impossibilis.

Obijciebant 3. nullam esse proportionem inter
um, ut clarè videndum, & potentiam creatam in
divinam: cum hæc sit finita, ille verò infinitus: ur
quitur Deum ab intellectu creato clarè videri non posse.

Respondetur ex mente S. Doctoris suprà, respo
6. verum esse, nullam inter finitum & infinitum
ri proportionem; si proportionis nomine intell
habituudo certa quantitatis unius ad alterum: at p
liquam esse proportionem, si per illam quælibet un
alterum habituudo intelligatur, qualis est effectus a
sam, potentia ad objectum. Et sic potest esse pro
creaturæ ad Deum, in quantum se habet ad illum, a
fectus ad causam suam, vel ut potentia ad objectum
Si inter potentiam & objectum finita aliqua & de
nata proportio esse deberet, sequeretur nequidem
tatem creatam posse ferri in Deum per actum chara
supernaturalis, quod tamen evidenter falsum est.

SECTIO II.

*An de facto nunc beati essentiam Dei clarè
videant.*

1. Sensus quæstionis est, an Sanctorum animæ
hiuc discedunt, ab omni peccati tum macula
pœna perfecte purgatæ, statim atque à corporib
tæ sunt, clara Dei visione fruuntur: an verò hæc
post corporum resurrectionem, aut in aliud temp
feratur?

Partem negantem secuti sunt Millenarij, sic dicti
prave intelligentes aliqua verba libri Apocalypso
rerent Christum Dominum post communem resur
nem cum sanctis regnaturum super terram mille
antequam ad cœlestem beatitudinem, ac divinæ es
sationem illos deducat. Videri potest Lactant.
Institutionum divi cap. 29. & S. Hieron. lib. de

que haud dubie
impossibilis
tionem inter
am creatam
infinitus : un
re videri non
supra, respo
& infinitum
nomine intel
alterum : at
qualibet uo
est effectus
pore esse prop
abest ad illum
ia ad obiectum
a aliqua & de
ur nequidem
per actum clau
r falsum est.
11.
iam Dei clar
prum animæ
ei tum macula
e a corporibus
: an vero hæc
in aliud temp
enarij, sic dist
Apocalypses
namque resur
terram mille
m, ac divina
ore est Lactan
ieron. lib. de
cap. 23. ubi etiam Tertullianum in eo errore fuisse
et, nec non & Vigilantium, in eo libro quem contra
edidit. Calvinus etiam nonnisi post communem re
fectionem beatos, in cælo Dei visione fruturos exi
at lib. 4. Instit. cap. 20.
Pars verò affirmans, quæ sanctorum animas nunc
cælo clara Dei visione frui asserit, de fide est.
et probatur, ac simul error oppositus refellitur 1. ex
ptura, S. Luc. 23. ubi Christus dixit Latroni secun
axo, Hodie mecum eris in Paradiso. In quibus ver
nomine Paradisi, sancti Patres ipsam gloriam & vi
nem beatificā intelligunt. Ita S. Ambros. super hunc
um : S. Hieron. in cap. 9. Zach. & S. August. Epist.
ubi verba illa eo sensu intelligenda esse existimat, ut
Christo dicta sint, non in quantum homo erat, sed in
annum Deus, cum quo futurus erat latro per visionem
ram ipsius, quod est esse in Paradiso, id est, Paradisi
ria & beatitudine frui. Item ex 2. ad Corinth. cap. 3.
Apostolus sic loquitur : Audemus, & bonam volun
tem habemus magis peregrinari à corpore, & præsen
esse ad Dominum : hoc est, ut Deum ipsum intuiti
& facie ad faciem videamus : quo in sensu hæc Apo
li verba intelligit S. Aug. lib. 14. de Trin. cap. 2.
Probatur 3. ex S. Cypria. lib. de exhortatione ad mar
um ; ubi sic loquitur : Quanta est dignitas, & quan
securitas exire hinc lætum, exire inter angustias &
curas gloriosum, claudere in momento oculos, qui
homines videbantur & mundus ; & aperire eisdem
um, ut Deus videatur, & Christus ! S. Aug. lib. 12. de
cap. 34. ubi dicit animas Sanctorū esse in Paradi
sive in tertio cælo, quo raptus fuit S. Paulus, easque in
Cælo Dei substantiam Verbumque Deum, per quod
sunt omnia, ineffabiliter videre : Et in lib. Medita
um cap. 22. Felix anima, inquit, quæ terreno reso
in copore, libera cælum petit ; secura & tranquilla ;
timet hostem, neque mortem : habet enim præsen
tem,

tent, & statimque indefinenter pulcherrimum Dominum
cui servivit, quem dilexit, & ad quem tandem laus
gloriosa pervenit.

Probatur 4. hâc ratione, Deus cuius natura bona
cujus opus misericordia, prior est haud dubie acce-
munerandum, quàm ad puniendum. Atqui animi
impiorum, statim atque decedunt è corporibus po-
aeternam tam damni quàm sensus infligit, ut patet d. D.
vite epulone, S. Luc. 18. cuius anima, statim atque
corpore soluta est, in infernum est delata, ibique,
& cruciatibus affecta. Ergo multò magis credenda
est, illum beatitudinem aeternam, quæ in clara efflu-
sua visione consistit, animabus sanctorum & iustis
concedere, statim atque ex hac vita perfectè à peccatis
purgata migraverint.

3. Obijcies, S. Matth. cap. 20. & 25. in parabolis
perariorum, mercedem non nisi in fine diei omnibus
mul operariis solvi: & Apocalyp. 6. animas sancto-
vilas esse sub altari, divinumque responsum accepisse
expectarent adhuc modicum tempus, donec compleretur
numerus fratrum. Ex quibus locis videtur sequi visionem
beatificæ fruitionem, simul omnibus electis conceden-
dam, usque in diem iudicii differri.

Respondetur, hæc & similia Scripturæ loca intelli-
da esse de beatitudine totali & completa, quæ non
ma solum, sed etiam corporis gloriam requirit:
quidem ut sic, post corporum resurrectionem in u-
iudicium, secundum legem ordinariam reservatur.

SECTIO III.

* *An intellectus creatus indigeat specie aliqua
intelligibili ad videndum Deum*

Supponimus de duplici specie questionem intelli-
posse, de expressa scilicet aut de impressa. Specie
pressa est ipsamet conceptio intellectus, per quam
ipsi exprimit id quod intelligit: & dicitur etiam ve-

nis, quia per illa
ipsi loquuntur
intellectui repræsentat
opposito,
videndum est pri-
specifica divinæ
seu verbum
intellectui crea-
videtur ex eo quod
quicunque
procedit ali-
intellectus ex vi
videtur verbum
videtur per intel-
quod intelle-
per verbum in-
videndum 2. in v-
speciem impressam
indigere ulla spe-
em repræsentet.
videtur hac ratio-
ad repræsentan-
per seipsum
videtur: atqui
videtur intel-
videtur major,
videtur, & i-
videtur instar
videtur cum fac-
res materiales
videtur cum
videtur sunt
videtur admittunt
videtur substantiam
videtur potest, ut
videtur incite p-

is, quia per illam speciem expressam intellectus ve-
sibi ipsi loquitur. Species impressa est, quæ objectum
lectui repræsentat, ut ab eo cognosci possit. Hoc
supposito,

Dicendum est primò in cognitione intuitiva seu visio-
beatifica divinæ essentia necessarium esse speciem ex-
pressam, seu verbum mentis, essentiam divinam prout in
intellectui creato repræsentans.

robatur ex eo quod (ut docet S. Thom. 1. p. qu. 17
1.) quicumque intelligit, ex hoc ipso quod in-
git, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio
intellectæ ex vi intellectiva proveniens, quæ conce-
ditur verbum cordis. Cum igitur cognitio seu vi-
Dei fiat per intellectiōem, sequitur ex mēte S. Do-
m. quod intellectio illa non aliter formari possit,

in per verbum internum seu speciem expressam.

Dicendum 2, in visione beatifica divinæ essentia non
speciem impressam, seu beatos ad videndum Deum
indigere ulla specie impressa, quæ ipsis divinam es-
sentiam repræsentet.

robatur hac ratione, non est necessaria species im-
pressa ad repræsentandum objectum, quando ipsummet
ipsum per seipsum potest se instar speciei intellectui
repræsentare: atqui essentia divina potest instar speciei
repræsentare intellectui beatorum: ergo, &c.

robatur major, quia quoties admittuntur impressæ
species, toties & ideo admittuntur; quia objecta non
sunt seipsa instar speciei repræsentare, vel ob defectū
portionis cum facultate cognoscente, quomodo se ha-

III. res materiales cum intellectu comparata: vel ob
defectū unionis cum facultate cognoscente, quando v. g.
illa facultatē sunt distantia: unde in Angelis nullæ à
rationem indolis admittuntur species impressæ ad cognoscendā
substantiam, quia hæc seipsam sufficienter re-
presentare potest, utpote eorum intellectui maxime pro-
pionata intime præsens.

Minor probatur, nimirum, quod essentia divina per se instar speciei representare intellectui beatorum, ea ipsi tribui possunt ea quæ necessaria videntur, ut aliquod objectum instar speciei ad sui cognitionem concurrat. Enim intime præfens ipsi intellectui beatorum; & præterea est objectum maxime accommodatum & proportionatum eidem intellectui, non quidem quoad virtutem naturalem ipsius, sed quoad obedientialem, ratione fit, ut quo objectum illud est præstantius, eo magis ipsi intellectui accommodatum & proportionatum, ut quod eo aptius sit ad ejus supplendam insufficientiam & infirmitatem adjuvandam.

Dicendum 3. quod quamvis non deur de factis species intelligibilis impressa in visione beatifica, quæ eandem essentiam prout in se est, representet, possibile tamen esse ejusmodi speciem.

Probatur, quia in visione beatifica datur de factis species expressa (ut supra dictum est) quæ est actualis præsentatio divinæ essentiae: ergo etiam dari potest species impressa, quæ eandem essentiam representet, quævis enim hæ duæ species in multis differant, in eo tamen conveniunt, quod utraque representet rem intellectui unde quoad hoc par est ratio utriusque; quare si species expressa possibilis est, erit etiam impressa.

Dices, Essentia divina est infinita, ergo non potest prout in se est representari per speciem finitam, cuius finiti ad infinitum nulla sit proportio. Responderetur, negando consequentiam, quia si essentia divina potest in se est, representari per speciem expressam quæ finita est, poterit etiam per speciem impressam finitam, & nim par utriusque ratio. Quamvis autem essentia divina infinita sit, potest tamē finito modo representari per speciem finitam, sicut eadem essentia licet in se infinita tamen modo cognoscitur per visionem beatifi-

SECTION IV.

ad Deū clarè videndū intellectus creatus lumine aliquo supernaturali indigeat.

Sciendum 1. intellectum creatum auxilio aliquo supernaturali indigere, quo confortetur & elevetur laram Dei visionem eliciendam. Quod quidem autem supernaturale communiter à Theologis lumen rix vocatur.

Probatur 1. ex Psal. 35. Apud te est fons vitæ; & in vine tuā videbimus lumen. Apoc. 21. Charitas Dei illuminabit eam, scilicet societatem beatorum videndum am: ut explicat S. Thomas, quæst. 12. art. 5. ubi ex duobus Scripturæ locis probat necessitatem luminis rix.

Probatur 2. ex Concilio Viennensi, sub Clemente V. quo inter alios errores Begardorū & Beguinarū, iste ipso loco recensetur: Quod anima non indiget lumine gloriæ, elevante illam ad Deum videndum, & eo befruendum: & hoc ibidem tanquam hæreticum datur, ut etiam refertur Clementina (ad nostrum) rix de hæreticis.

Probatur 3. ex S. August. lib. 1. de peccatorum meritis & remissione cap. 19. ubi sic loquitur: Verum tamē, percepto baptismo ex hac vita emigraverit soluto re, cui originaliter erat obnoxius, perficietur illo lumine veritatis, quod incommutabiliter manens in æternū, stificatos præsentia creatoris illuminat.

Probatur 4. hac ratione: si intellectus ad eliciendum tum fidei supernaturalis in hac vita indiget auxilio aliquo supernaturali, multo magis indigebit ad eliciendum tum visionis beatificæ: cum longe sit perfectior, ac multo magis supereminet naturali facultati ipsius intellectus. Atqui certum est intellectum non posse sine auxilio quo supernaturali actum fidei elicere, ut definitum est Concil. Trid. sess. 6. can. 2. & 3. & antea definitum fuit

in Concilijs contrâ Pelagium congregatis. Ergo à se
ri idem intellectus ad eliciendum actum visionis be
ca indigebit auxilio aliquo supernaturali. Et illud est,
quod à Theologis vocatur lumen gloriæ.

2. Dicendum 2. lumen illud gloriæ esse qualitatem
habitualement intellectui creato ab ipso Deo infusam,
inherentem. Ita communiter Theologi, aliquibus
pris, qui aliter illius luminis naturam explicant.

Probatur assertio hâc ratione; quia scilicet per
gloriæ intelligitur donum aliquod, quo intellectus
tus elevatur permanentiter, & modo sibi connaturali
Deum clarè videndum: cum enim status beatitudinis
permanens, debet etiam habere modum sibi conveni
tissimum, quo intellectus perficiatur permanentiter
reddatur capax per aliquid sibi inherens, ad visio
illam eliciendam, in qua essentialis ejus beatitudo
sistit.

Confirmatur ex eo quod ad actum fidei eliciendum
ipsa fides habitualis tanquam lux aliqua subobscur
intellectui infunditur illique inhaeret eo sine, ut comp
& perficiat ejus vim ex se insufficientem ad cre
dum in Deum. Ergo à pari, imò à fortiori, dicen
est, lumen gloriæ habitualiter inherere intellectui da
to, ut compleat, & perficiat ejus vim debilem & in
ficientem ad clarè videndum Deum.

Observandum est autem hic, quod, quamvis de
sit, intellectum creatum indigere aliquo auxilio seu
mne supernaturali, ad claram Dei visionem eliciend
ut patet ex Concilio Viennensi suprâ relato, non est r
expresse definitum quid propriè sit illud lumen: al
qualitas habitualis inherens, vel aliquid aliud, quâ
longè probabilius sit id quod diximus & oppositum
cet non sit hæreticum, videatur tamen aliquibus Th
logis erroneum, ut docet Isambertus ad quæst. 12. c.
2. art. 3.

3. * Quæres 1. in quem usum necessarium sit lumen
illud gloriæ, quod beatis datur.

Respo

Respondetur ad hoc esse necessarium, & in eum finem
ut compleat & perficiat inchoatam & debilem vim
intellectus ad videndum Deum, & cum eodem intellectu
lective concurrat ad visionem beatificam.

Hæc enim visio duo habet, nimirum quod sit actio
vitalis, & quod sit supernaturalis. Ad primum
necesse est intellectus, qui est vitalis facultas. Ad se-
cundum aliqua est in eo necessaria potentia major natu-
ra, quæ ad sola naturalia se extendit, ac proinde virtus
intellectus, quæ supernaturalis, quæ ipsius intellectus naturali po-
tentiæ connaturalis, & superaddita compleat & perficiat ejus insufficien-
tiam, & hæc est quæ à Theologis vocatur 'lumen gloriæ'.
Quæres 2. an lumen illud gloriæ tale sit, vel esse
ut non tantum creatum intellectum, sed etiam o-
mnem corporeum elevare queat ad visionem claram divi-
nitatis, seu an oculus corporeus lumine aliquo ele-
vari possit ad essentiam ipsius Dei videndam?

Respondetur id fieri omnino non posse. Ita S. Aug.
lib. 111. & 112. ubi ex professo illud varijs ruin Scrip-
turæ, tum Sanctorum Patrum Athanasij, Gregorij, &
Ambrosij, & Hieronymi auctoritatibus probat.
Ratio ejus rei est, quia nulla potentia, suâ vitali actione
transire limites objecti sui versari potest: unde, si impossi-
bile est per facultatem corpoream visivâ percipere sapo-
rem vel sonum, multo magis percipere rem purè spiri-
tualem, qualis est Deus. Deinde, si visu corporeo, pro-
ut in se est, videri posset, magis adhuc posset sensu inter-
no: unde sequeretur ipsa bruta animalia capacia fore
visionem Dei consistit: quod absurdum
& dici non debet.

Obijcies Job dixisse cap. 19. In carne mea videbo De-
um Salvatorem meum. Et alio in loco: Auditum auris
divi te: nunc autem oculus meus videt te.

Ad primum locum respondetur cum S. Aug. lib.
de Civit. cap. 19. Job non dicere, se carne, aut per
oculum, sed in carne, id est, oculis carnis visurum Deum, sed in car-

ne; hoc est, post resurrectionem resumpto corpore. Quod autem addit postea: Quem visurus sum, & oculis mei conspecturi sunt: vel de oculis mentis accipietur, est, vel de visione humanitatis Christi, quem in fratre tunc praevidebat, & redemptorem vocabat. Ad respondendum locum respondetur cum S. Thom. art. 3. de intellectu intelligendum esse, vel potius (ut alij interpretantur) de effectu divinæ providentiæ erga homines, quem tunc ait se fuisse expertum evidenter, & quod oculum cognovisse: cum antea non nisi auditu, & aliorum relatione agnovisset.

SECTIO V.

Quid intellectus lumine gloria illustratus, in divina essentia videat.

1. **D**icendum 1. intellectum lumine gloriæ illustratum videre Dei essentiam, & simul tres Personarum, ac omnes perfectiones formaliter in Deo existentes. Probatur 1. ex Scriptura. 1. S. Joan. 5. Videtur enim sicuti est: quæ verba unanimiter Sancti Patres intelligunt de visione beatificâ, quâ videtur Deus, est in seipso: Atqui Deus in seipso est unus in essentia, trinus in personis, habetque formaliter in se omnes perfectiones: Ergo, &c.

Probatur 2. ex Concilio Florentino in decreto in his: ubi definitum, animas justorum recipi in cœlum, intueri clare Deum unum & trinum, sicuti est; unde sequitur, secundum mentem Concilij, omnes etiam divinas perfectiones à beatis videri: cum non minus Deo conveniat esse. v. g. sapientem, justum, quam esse unum in essentia, & trinum in Personis.

Probatur 3. hæc ratione impossibile est aliquid, non omnino simplex & indivisibile, clare & perfecte videri, quin simul videatur omnia, quæ illi insunt, & in quibus realiter idem est. Atqui essentia divina est simplicissima & omnino indivisibilis; præterea est idem

resumptio cum Personis divinis, & cum omnibus perfectionibus
Deo existentibus : Ergo visâ essentiâ divinâ, necessa-
videntur etiam & Personæ divinæ, & omnes perfe-
cti, quem in se habent formaliter in Deo existentes.

ocabat. Ad id Dices, inde consequens fore, Deum à beatis compre-
m. art. 3. de ordi.

us (ut alij inter) Responderetur id non sequi. Ad comprehensionem es-
sentiæ erga hominē Dei, præter cognitionem omnium perfectionum
videnter, & quæ formaliter in eo existunt, requiritur præterea ut co-
nisi auditu, noscantur ea omnia, quæ in illo sunt eminenter, seu
ab illo extrâ se produci possunt ; atque insuper, ut
divina essentia, cum illis omnibus, quæ formaliter
eminenter in se continet, tam perfecte cognoscatur,

V. Illustratus, in se cognoscibilis est. Quod cum solius Dei pro-
um sit, sequitur illam à nullo intellectu creato posse
gloriæ illustrari prehendi.

tres Personas: Dicendum 2. intellectum lumine gloriæ illustratum,
in Deo existendo clare divinam essentiam, videre simul etiam in
Joan. 4. Videtur multas alias res præter ipsum Deum. Ita S. Thomas
per Sancti Patres part. qu. 12. art. 9 & qu. 58. art. 7. & cum illo com-
videtur Deus, uniter omnes Theologi.

est unus in esse Ad hujus autem assertionis clariorem intelligentiam,
er in se omnes mandandum est ex S. Doctore animas beatas duplicem in
lo habere creaturâ rerum cognitionem : unam, per
p in decreto prias illarum species, quas vel initio beatitudinis à
recipi in coelum acceperunt, vel per aliquas revelationes, quas de
sicuti est ; unde vo accipiunt ; alteram verò in essentia divina, seu in
omnes etiam di ubi divino.

minus Deo col- Hæc doctrina sic explicata probatur ex S. August. lib.
quam esse univ- de Civit. Dei cap. 7. ubi sic loquitur : Cognitio cre-
ra in seipsa (ut ita dicâ) decoloratior est, quàm cum
Dei sapientia cognoscitur velut in arte, per quam fa-
le est aliquid, est. Et cap. 29 Illi (beati scilicet) non per verba
clare & perfecte sentia Deum discunt, sed per ipsam præsentiam immu-
æ illi infunt, & nis veritatis, &c. Ipsi quoque creaturam meliùs
tia divina est, his veritatis, &c. Ipsi quoque creaturam meliùs
terea est idem hoc est, in sapientiâ Dei tanquam in arte quâ facta
est ;

est; quàm in eâ ipsâ, sciunt. Et paulò post, eius
 tis varijs creaturarum cœlestium & terrestrium scie
 bus; adjungit: Omnia hæc aliter in verbo Dei com
 scuntur à beatis, ubi habent causas rationesque su
 eundum quas factæ sunt incommutabiliter permanes
 aliter in seipsis, illic clatiore, hic obscuriore cogni
 Sanctus etiam Bernardus paucis verbis id optimè
 cat lib. 5. de consid. cap. 1. Vident (beati scilicet) Ver
 bum; & in Verbo, facta per Verbum, &c. Optime
 videndi genus, si nullius egueris ad omne, quod
 libuerit.

Probatum etiam hæc ratione. Visio beatifica sancto
 est quædam participatio visionis increatæ, quâ Dei
 plum & creaturas cognoscit: Atqui Deus in essentia
 videt creaturas secundum esse proprium quod hæc
 aut habere possunt in seipsis: Ergo & sanctos eade
 modo creaturas aliquas in essentia divina videre
 censendum est.

3. * Obijcies: Si aliquæ creaturæ videntur in
 omnes necessariò videbuntur, quia non est potior ratio
 prius quàm alterius, cum omnes æquè in essentia
 eminenter contineantur, & hæc æquè omnes in act
 mo representent.

Respondetur istud consequens non esse, fierique
 ut vi beatificæ visionis videantur aliquæ tantum creaturæ
 in essentia divina: imò fieri posse ut ipsa essentia
 clarè ab aliquo beato videretur, absque eo quod ull
 vicularis creatura in ea videretur. Unde autem hæc
 onis beatificæ differentia proveniat, variè explican
 ologi: quidam enim asserunt id provenire ex ipsa
 sentia divina, quæ est speculum voluntarium, has aut
 las creaturas, prout ipsi Deo placuerit, unicuique
 forum representans: alij ex voluntate ipsius Dei, a
 potius quàm ad alias videndas speciali influxu con
 re volentis, prout status vel meritum cujusque beati
 git. Alij denique ex differentia sive specifica sive

lo post, emali ipsius luminis gloriæ, ratione ejus Deus intel-
terrestrium beato representatur ut author aliquarum creatura-
n verbo Dei in, & harum potius quam aliarum.

SECTIO VI.

*Quæ nam res, præter Deum, in statu gloriæ
Beati cognoscant*

Cum certum sit (ut in sectione præcedenti dictum
est) beatos, non tantum Deum, sed etiam alia
omne, quod præter ipsum, sive in ejus essentia, sive per specia-
revelationes, aut alio quovis modo cognoscere: quæ-
beatifica sanctorum, quarum sint illæ res, quarum cognitio illis in sta-
gloriæ competat. Pro ejus resolutione,
Deus in essentia. Dicendum 1. beatos non cognoscere omnia futura cõ-
genia, nec omnes aliorum liberas cognationes.
ita communiter Theologi, estque sententia, S. Dionisii,
aliorum sanctorum Patrum, afferentium Angelos in-
lores à superioribus illuminari, & aliquarum rerum
videntur in scientia purgari. Et colligitur ex cap. 10. Danielis, ubi
non est positorum Angelum beatum per tres hebdomadas resi-
tut in essentia alteri item beato, utroque illorum pro utilitate po-
e omnes in ad illi sibi commissi contendente; & quid Deus fieri vellet
ciente. Et S. Matth. 24. ubi Christus dicit beatos An-
los judicij extremi neque diem, neque horam scire.
Dicendum 2. quolibet beatorum perfecte & clarè co-
oscere omnia fidei nostræ mysteria.
2. Probatur ex Apostolo 1. Cor. cap. 13. ubi loquens
fidei mysterijs dicit: Videmus nunc per speculũ in æ-
mate; tunc autem facie ad faciem.
Probatur 2. ex S. Gregor. lib. 13. Moral. cap. ult. in
e. Hac visio nunc fide inchoatur; sed tunc in specie per-
ficetur, quando coæternam Dei sapientiam, quam modo
ora prædicantium quasi per decurrentia flumina su-
mus; in ipso suo fonte bibemus. Ex S. Aug. lib. 20.
Civit. cap. 1. Quid videbimus, nisi Deum & omnia
quæ nunc non videmus credentes? &c. hic credim-
c videbimus.

Proba-

Probatur 3. ex eo quod primum debet respondere merito. Atqui fidei meritum in eo præsertim consistit quod firmiter propter auctoritatem Dei revelantis credantur illa, quæ obscura sunt, & inevidentia: Ergo primum in eo consistere debet, ut eadem illa evidenter & clare cognoscenda proponantur.

5. Dicendum 3. quemlibet beatum omnes rerum species & genera, omniaque scientiarum naturalium obiecta cognoscere, seu ea omnia perfecte scire quæ ab hominibus vel Angelo naturaliter sciri possunt. Ita S. Thom. 2. 2. in resp. ad 4.

Hoc constat tum ex eo quod non minus credibile est cuilibet beatorum Deum perfectam rerum omnium cognitionem communicaturum, quam communicaverat Angelis in statu innocentiae, ut docet S. Thom. quæst. 94. cum status gloriæ longe sublimior & perfectior sit, tum etiam ex eo quod cum beatitudo sit status omnium bonorum aggregatione perfectus, requirit ut intellectus sui ea cognoscat, quæ requiri possunt ad naturalem satisfactionem, & ad explendum appetitum sciendi recte & consensaneum, qui ipsi naturaliter inest. Atque talis est rerum omnium naturalium cognitio: Ergo, &c.

Dicendum 4. quemlibet beatum ea omnia cognoscere, quæ ad illum speciali modo spectant; verbi gratia Angelos hominum custodes scire perfecte ea omnia quæ ad eorum gubernationem conducere quocunque modo possunt; item quemlibet sanctum cognoscere omnes actiones, quæ ad illum diriguntur & omnia quæ ab eorum viatoribus in ejusdem honorem fiunt.

Probatur 1. ex illis S. Petri verbis Epist. 2. cap. 1. ubi operam & frequenter habere vos post obitum memoriam faciatis: quibus significat eam sollicitudinem, quam servaturum se dicit in statu gloriæ pro salute fidelium. Unde sequitur eum in illis cognoscere omnia quæ ad eorum salutem spectare possunt: hæc enim cognitio, ipsi, utpote primo & summo

Ecclesiæ post
natur 2. ex Co
damnantur
non cognos
ari, dicuntur
sit, qui non i
amatis specul

sequitur (q
reatus, qui meri
beatus
cum sanctitat
illius speciali
vero minime
delectari de
lib. 5. de C
qui te novi
admi, nō prop

S E

do omnes B
Cui, ut dicit
in visione

omniū nesc
perfectam h
constitunt: h
beatus qualiter De
tor, an omnes beat

Dicendum est
Deo videre Deum
Hinc veniat, qu
faciat: qui, ut
debeat nullam es
in statu gloriæ
Perfecti, qui hic er
ex scriptura. S.

us Ecclesiæ post Christum Pastori, maximè competit. Probatur 2. ex Concil. Senonensi in decretis fidei cap. ubi damnantur hæretici, qui dicunt nostras orationes sanctis non cognosci, eosque proinde à nobis non deorari, diciturque eum facile intellecturum, quàm idem sit, qui non ignorat sanctis pervium esse omniformitatis speculum; quo, quidquid eorum intersit, pateat.

Hinc sequitur (quod notandum est) fieri posse ut alius beatus, qui meritis ac proinde gloriâ minor est, plura statu beatitudinis sciat & cognoscat, quam alius, gradum sanctitatis & gloriæ superiore obtinet: Quia nec illius specialis conditio hanc cognitionem exigit, nec verò minime. Nec propterea quidquâ hujus gloriæ & felicitati detrahatur: siquidem, ut rectè dixit S. August. lib. 5. de Confess. cap. 4. Deû alloquens: Beatus est qui te novit, etsi alia nesciat: qui vero te & non novit, non propter illa beator, sed propter te solum.

SECTIO VII.

An omnes Beati aequaliter Deum videant.

Cum, ut dicit S. August. lib. 1. de Trinit. cap. 9. & 15. in visione clara Dei sit tota merces, visioque illius summum nostrum bonum: unde communiter Theologi essentialem hominis beatitudinem in ipsa Dei visione constituunt: hinc intelligi potest, cum quaeritur, an omnes beati aequaliter Deum videant; idem esse, ac si quaeratur, an omnes beati æqualem gloriæ gradum obtineant.

Dicendum est igitur 1. sanctos in cælo non aequaliter videre Deum, nec aequaliter esse beatos.

Huic veritati, quæ de fide est, oppositus est error Jo-
hanni: qui, ut testatur S. Hieron. lib. 2. cont. Jovin.
ie dicit in statu gloriæ, non esse in ratione meriti,
aut eum in illa gloriâ, non esse in ratione meriti,
rem ipsam.

Refellitur hic error, & veritas nostræ fidei probatur
ex Scriptura. S. Joan. 14. In domo Patris mei mansi-

ones multae sunt. 1. ad Cor. cap. 13. Sicut stella à t
differt in claritate: sic erit resurrectio mortuorum.
cap. 3. Unusquisque propriam mercedem accipiet i
laborem suum: Et 2. ad Cor. 6. Qui parce seminat, m
ce & metet.

Probatur 2. ex communi consensu totius Eccle
quæ Sanctissimam Dei Matrem super omnes choro
gelorum in coelestibus regnis exaltatam esse p
dia.

Probatur 3. ex S. Greg. lib. 4. moral. cap. 31.
in hac vita discretio est operum, erit in illa pro
bio discretio dignitatum.

2. Obijciebat Jovinianus parabolam operariorum
Math. 20. quibus licet in aequali tempore & labo
perantibus, aequalis merces unus denarii reddita es
perantibus cum S. August. serm. 59. de verb.

cap. 4. per aequalitatem denarii enique operariorum
u, intelligendam esse aequalitatem durationis in be
ne: hac enim in omnibus aeterna futura est. Vel qu
Thom. 1. 2. qu. 9. art. 2. per denarium intelligi o
beatitudinis, quod in se unum idemque est pro uno
que beatorum, scilicet essentia divina, quæ eade
omnibus clare videbitur. Quæ tamen aequalitas d
onis vel objecti, non nup. dicit inaequalitatem visio
fruitionis ipsius objecti, p. b. ratione inaequalium m
rum cuiuslibet beati. Etenim, ut recte docet S. Tho
1. part. qu. 12. art. 6. ille qui plus habuerit de char
plus participabit de lumine gloriæ, ex cuius proind
jori vel minori intensioe, secundum mentem S.
provenit major, vel minor perfectio visionis beati
3. * Dicendum 2. licet aliqui beati Deum per
quam alij videant, nullum tamen illorum altiore
fixe gradum desiderare, sed omnes gradu sibi co
esse contentos.

Id constat tum ex eo, quod Propheta dixit, Psal
Satiabor cum apparuerit gloria tua. tum etiam ex
ne ipsius beatitudinis, quæ cum in unoquoque bea

qualis sit tam
atus sit conten
selle beatus, r
operaret.

de autem prov

gloria donatu

licet varia ra

probabilissim

provenire asse

si beati longè

propria bona &

ad Deo graum

um verò persp

& misericordi

meritis suis

Quare quanam

qualque, sit pro

ali alijs perfe

penderetur, cau

maorem vel m

Ratio est, quia

tem Dei, nihil t

elevaratur per

olumine maq

Adus enim

excedere

producentur.

TRAC
DES
TRIN

MY

ex omnibus C

aut violenti

Sicut stella inæqualis sit tamen suo modo perfecta, requirit ut beatus sit contentus & satiatus, alias non esset verè perfecte beatus, si aliquid bonum ipsi deesset, quod ei optaret.

Unde autem proveniat ut unusquisque beatus, licet in gloria donatus, majorem non requirat nec desideret, licet varix rationes ab aliquibus Theologis afferantur, probabilissimè nobis loqui videntur ij, qui id potius provenire asserunt ab ipso amore beatifico, quod ipsi beati longè plus diligant Deum quàm seipsos, à propria bona & commoda, hinc sit ut magis optent quod Deo gratum & acceptum esse sciunt, quàm quod cum verò perspectum habeant hanc esse justissimam & misericordissimam Dei voluntatem, ut præmiū debeat merito, hinc sit ut nihil amplius optent, quàm quod meritis suis Deus attribuere voluit.

Interdum quæritur quoniam præter divinam voluntatem & meritum, sit proxima causa inæqualitatis, quâ beati alijs perfectius Deum vident.

Respondetur, causam illam propriam aliam non esse, nisi majorem vel minorem intensionem luminis gloriæ. Ratio est, quia licet intellectus concurrat activè ad visionem Dei, nihil tamen ex se potest, nisi quatenus & elevatur per lumen gloriæ; unde sequitur ex solo lumine inæqualitatem beatificæ visionis esse per se. Actus enim in sua entitate & substantia super-naturales, excedere non possunt virtutem supernaturalem quâ produciuntur.

TRACTATUS III.

DE SANCTISSIMÆ

TRINITATIS

MYSTERIO.

Inter omnes Christianæ fidei mysterijs nullum sit, quod aut violentius damosa, jam ab initio nascentis

Eccle-

Ecclesiæ impugnaverit, mysterio Sanctissimæ Trinitatis aut in cuius impugnatione pertinacius perseveraverit, ne satis evincunt Arianorum, Sabellianorum, Patriarchanorum, Macedonianorum hæreses, & alia similes hæreses, ex abyssu puteo emissæ, quæ tot in Ecclesiâ fructu ediderunt: idcirco maximi interest fidem sanam & perpetuam de tam sublimi & ineffabili mysterio concipere, & servare, ita ut, illius facie prælucente verum à falso, tum ab incerto in re tanti momenti secernere valeamus præsertim cum, ut rectè dixit S. August. lib. 1. de sermone in cap. 2. Nec ullibi periculosus error; nec aliquando probari possit, boriosus queratur; nec quidquam fructuosius inveniatur.

Et quoniam non humanæ solum, sed etiam Angelicæ mentis caput longe superat: idcirco ad explicandas ardui mysterij difficultates, non tam humanâ rationem quam fidei auctoritate utendum est.

Atque ut ordine aliquo procedamus, omnia, quæ adorando illo mysterio dicenda sunt; ad duo capita vocabimus. In quorum 1. agitur de ijs, quæ ad nomen illud spectant in genere, in 2. de ijs, quæ ad personas divinas Personæ pertinent in particulari.

CAPUT I.

De ijs, quæ spectant ad mysterium Sanctissimæ Trinitatis in genere.

SECTIO I.

An mysterium Sanctissimæ Trinitatis naturaliter cognosci possit

1. Quamvis mysterium Trinitatis sit supra rationem naturalem certum est tamen non esse contra Eternum verum vero repugnare non potest, ut dicunt Concil. Lateran. sess. 8. nullumque argumentum

naturali contra illius veritatē peti potest, quod nō
 possibile. Cum igitur hoc mysterium contra rationem
 quæritur, an etiam aliquā ratione naturali co-
 possit. Pro cuius resolutione,
 dicendum, Personarum Trinitatem in unitate divinæ
 nature, nulla ratione naturali posse demonstrari.
 Hic veritati, quæ de fide est, opponitur error Ray-
 Lullij, qui ut refert Nicolaus Emericus in Direc-
 torio Inquisitorum part. 2. qu. 9. art. 56. asserbat om-
 nia veritatem, proindeque Sanctissimæ Trinitatis my-
 sterium, probari posse per rationes necessarias, demon-
 strationes & evidentes.

Refellitur hic error, & veritas nostræ assertionis
 probatur 1. ex Scriptura S. Matth. 11. Christus dicit,
 nemo novit Patrem, nisi Filius, & cui voluerit Fi-
 lius revelare. Et cap. 11. cum S. Petrus Christū alloquens
 dicit, Tu es Christus Filius Dei vivi, respondit ipse
 Christus: Beatus es Simon Bariona; quia caro & san-
 guis non revelavit tibi, sed Pater meus, &c.
 Probatur 2. autoritate Gregorij II. Summi Pontifi-
 cis, qui supradicti Lullij opinionem damnavit, ut refer-
 tur in præfato Directorio, loco citato.

Probatur 3. ex S. Hilario lib. 1. de Trinit. ubi sic lo-
 quitur: Non putet homo suā intelligentiā se consequi
 mysterium divinæ generationis. Et S. Aug. lib. 8.
 de Trin. cap. 5. ubi de hoc mystero loquens: Prius, in-
 quidē, credere debemus, quā intelligere.

Probatur 4. hac ratione: Omnis cognitio naturalis,
 quæ de Deo habemus, aut habere possumus, ducitur
 vel ex creaturis à posteriori & per effectus. Atqui
 Deus est effectus, qui referat nobis Deum esse unum
 & trinum in personis: siquidem omnia ope-
 ra Dei ad extra tribus Personis divinis communia sunt, &
 uno indivisa; nec Deus ad extra operatur, ut trinus,
 sed quatenus unus. Ergo Dei opera ad extra nos ad tri-
 nitatis personarum notitiam perducere neque-
 unt;

unt; nec ulla proinde ratio ex ijs peti potest, quæ Deum esse unum in essentia, & simul trinum in Personis, monstret.

3. Obijcies 1. Philosophos quosdam ethnicos ut Megistum, Platonem, Plotinum, & alios, ita locutos esse in libris quos ediderunt, ut videantur aliquam mysterij notitiam habuisse.

Responderetur Philosophos illos, vel tantum locutos fuisse de diversis essentia divina proprietatibus & personibus, non verò de distinctis in una essentia personis: vel si aliquam Personarum divinarum notitiam habuerunt, illam non naturali luce, aut proprii ingenij viribus obtinuisse sed ex libris Mosais accipisse: de Platone asserit S. August. lib. 8. de Civ. Dei cap. 10.

Obijcies 2. hominem creatum esse ad imaginem vestigium aliquod SS. Trinit. ut docet S. August. lib. 12. de Trinit. cap. 10. Atqui ex imagine cognosci naturam potest prototypus, sicut animal ex vestigio.

Responderetur 1. hanc imaginem in eo consistere, ut homo sit naturæ intelligentis, sicut Deus: unde potest colligi, nec demonstrativè concludi de Trinitate Personarum in Deo ac multo minus ex alijs creaturis quibus nihil invenitur, quod ad hujus mysterij notitiam eos ducat, qui illud ignorant.

Responderetur 2. nos nequidem scire posse, vel in imaginem Dei, vel in alijs creaturis, vestigium Trinitatis inveniri; nisi fides divina illud revelaret, cum Deum cernatur in creaturis, ut trinus, sed solum ut unus, ex antedictis constat.

SECTIO II,

An sint plures in Deo personæ

1. AD clariorem intelligentiam eorum quæ, super hac sectione, tum in sequentibus de mysterio Trinitatis dicenda sunt; observandum est nos hæc sui

Personæ in ea
dis Patribus sum
de duabus naturis

art. 1. pro rati
& incommu
nietur nomen

etia olim discep
eorum vocum.

unt cum person
Nazian. orat. 21

quibus affirmam
alijs id ad
eo res hæc tan

consensu nome
pa natura & De
nomen ver

quod unicuique
Concilijs, Ca
quando de uni

ulla unio dicitu
Persona Ver
tates, hoc est Per

questionis propo
verum i. plur

veritatem distinc
veritati, q
sunt: ut

solis no
esse Veritate

diversa nomina se
Cruce passum
relet S. Ep

cap. 41.
hæc hæc resell
ex Scriptura, in
viviparum Petri

Personæ in ea significatione, in quâ communiter
 factis Patribus sumitur: scilicet, ut loquitur Boetius
 de duabus naturis, & post illum S. Thom. 1. part.
 2. q. 27. art. 1. pro rationalis seu intellectualis natura in-
 communicabili & incommunicabili substantia: quo etiam in
 sumitur nomen hypostasis. Quamvis enim pluries
 olim disceptatum fuerit de propria significa-
 tionibus harum vocum, hypostasis & substantiæ; utrum i-
 dentur cum personâ & essentiâ, ut constat ex S. Gre-
 gorio Nazianz. orat. 21. & ex S. Hieron. Epist. 17. ad Da-
 videm, aliquibus affirmantibus in Deo tres hypostases, & unâ
 personam: alijs id admittere renuentibus. Nihilominus
 eadem res hæc tandem devenit; ut ex communi Ec-
 clesiæ consensu nomen essentiæ & substantiæ in divinis,
 obfusa natura & Deitate tribus Personis communi, su-
 peratur repertum: nomen verò hypostasis significaret Personam,
 quod unicuique Personæ est proprium. Unde in
 Concilio, Calced. act. 5. & Constant. 2. Coll. 8.
 quando de unione Verbi divini cum humanitate
 confisteretur, illa unio dicitur facta esse secundum hypostasim:
 Deus: unio est in Persona Verbi; & negatur in Christo esse duas
 personas, hoc est Personas; hac observatione præmissa,
 quaestioni propositæ resolutione,
 ostendendum 1. plures esse in Deo personas, realiter à
 invicem distinctas.
 hæc veritatati, quæ de fide est, variæ hæreses olim
 fuerunt: ut Sabellianorum & aliorum, qui Per-
 sonas solis nominibus distingui voluerunt; &
 esse in Deitate Personam: quæ, pro diversis offi-
 ciis diversa nomina sortiretur; sicque Patrem revera pro-
 passum: unde & dicti sunt Patripassiani;
 S. Epiph. hæres. 92. & S. August. in lib.
 1. contra Iulianum, ref. cap. 41.
 hæc hæresis resellitur, & fidei nostræ veritas proba-
 tur ex Scriptura, in qua fit varijs in locis mentio plu-
 rum Personarum; ut Genes. 1. Dixit Deus;
 Facia-

Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem
stram. Ubi sermo fit in plurali numero, & ab ipso
quente ordinatur ad Personas distinctas, quæ simul
illo ad creationem hominis operentur. Atqui non pos-
sunt alia Personæ, quæ ibi colloquuntur, intelligi quàm
næ: cum agatur de creatione, quæ solius Dei pr
est. Atque ita hunc locum intellexerunt, S. Hilar.
de Trinit. S. Athanas. Orat. contra idola. S. Basil. h
10. in Exameron. S. August. lib. 12. de Trinit. cap
alii plures.

3. Dicendum 2. tres esse in Deo personas: nec
res, nec pauciores: scilicet Patrem, Filium, & Spiritum
Sanctum. Hæc propositio de fide est, &

Probatur 1. ex his Christi verbis S. Joan. 14. Eg-
gabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis. (Ubi
locum S. Athanas. Orat. contra gregales Sabellij pu-
rgetur: Cum, inquit, Christus de se loquitur, dicit
cum de Patre dicit (ille:) cum de Spiritu Sancto
jungit (alium.) Nonne igitur manifestæ pertinaciter
negare tres? Item Epist. 1. S. Joann. cap. 5. Tres
qui testimoniū dant in Cælo; Pater, Verbum, & Spiritus
Sanctus, & hi tres unum sunt. Tres sunt inquit Ap-
lus) non Dij, qui plures esse non possunt: non A-
aut alia creaturæ; ibi enim loquitur de Deo, seu de
us Dei testimonio, ut ex verbis sequentibus patet
go de tribus personis intelligi debent, quæ licet in-
distinctæ sint, tamen unum sunt, hoc est, unam na-
& essentiam habent. Denique S. Matth. 28. aper-
dixit Christus Dominus baptizandos esse fideles, in
mine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Probatur 2. ex Concil. Lateranensi sub Innocentio
in decreto fidei cap. 2. ubi hæc verba habentur: In
ter credimus, & simpliciter confitemur, quod unus
est verus Deus; Pater, Filius, & Spiritus Sanctus:
quidem personæ, sed una essentia, substantia seu
omninò simplex.

Probatur 3. ex S.

1. ubi explicans

inquit, sub uno

Non dixit semel

neum Sanctum

aliungeret. Et

entatem, cum te

addidit, singula

qust. lib. 1. de T

reponit, qui an

arunt secundum

& Spiritus Sancti

parabili aqualitat

on sunt tres Di

in genuerit, & i

ea Patre sit gen

Spiritusque Sa

& Filij Spiritu

habent 1. hac ra

cont. Praxeas

verb eo disting

Atqui ex var

condit in una d

quam secund

tertia item

Patre & Fi

una ead

vicem linguarum

Obiectis, si plu

refertur inter se di

non contere

se monuit per

de prius, ut

omnium se teneat

obatur 3. ex S. Ambrosii lib. 2. de Fide ad Gratianum ubi explicans trisagium ex Isai. cap. 6. Quid sibi inquit, sub uno nomine trina sanctitatis repetitio? Non dixit semel, ne Filium sequestraret: non bis, Spiritum Sanctum prateriret: non quater, ne creaturam adjungeret. Et, ut ostenderet unam esse Trinitatem, cum tertio dixisset, (Sanctus, Sanctus, Sanctus) addidit, singulariter (Dominus Deus Sabaoth.) Et August. lib. 1. de Trinit. cap. 4. Omnes, inquit, quos ego potui, qui ante me de Trinitate scripserunt, hoc docuerunt secundum scripturas docere: quod Pater, Filius & Spiritus Sanctus unius ejusdemque substantiae, incommensurabili aequalitate divinam insinuant unitatem: ideo non sunt tres Dii, sed unus Deus: quamvis Pater unum genuerit, & ideo Filius non sit qui Pater est: Filius à Patre sit genitus, & ideo non sit Pater, qui Filius est: Spiritusque Sanctus nec Pater sit, nec Filius, sed Spiritus & Filij Spiritus, Patri & Filio etiam ipse coæternus.

obatur 1. hac ratione, quâ S. Athanasius supra, & Tertullianus lib. cont. Praxeam utuntur: qui accipit esse ab alio, nec ab eo distinguitur, quia nihil seipsum producere potest. Atqui ex varijs Scripturæ testimonijs infra citatis constat in una divinitatis substantia esse tres Personarum, quarum secunda producit à prima, Filius scilicet à Patre: tertia item à prima & secunda, nempe Spiritus Sanctus à Patre & Filio. Igitur Pater & Filius, & Spiritus Sanctus in una eadem divinitatis substantia realiter à vicem distinguuntur. sicque tres dantur in Deo personae.

Obijces, si plures essent in Deo personae, quae realiter essent inter se distinctae: sequeretur quamlibet illarum continere omnem perfectionem, proindeque esse infinitè perfectam.

respondetur, distinctionem illam realem divinarum personarum se tenere tantum ex parte relationum, ut postea

omnia sacula : & Spiritum Sanctum ex Patre Filio procedere. Item ex Symbolo S. Athanasij, ubi dicitur : Filius à Patre genitus & Spiritus sanctus à Patre & Filio procedens.

obatur 3. ex Sanctis Patribus infra citandis, cum in generali de secundæ ac tertriæ Personæ divinæ processione tractatur.

Secundum 2. duas esse in divinis processiones, nec plures pauciores : scilicet Filij à Patre : & Spiritus sanctus à Patre & Filio. Est de fide, &

obatur 1. quia in Scriptura duarum illarum processiones solum mentio fit, ut constat ex dictis, & plenius patet ex dicendis.

obatur 2. hac ratione ; qua utitur S. Thom. quæst. 27. 5. quia divinæ processiones non accipiuntur, nisi secundum operationes immanentes : Atqui in natura intellectuali, qualis est divina, sunt duæ tantum operationes immanentes, nempe intelligere & velle ; Ergo sunt tantum processiones.

Obijcies processionem quæcumque divinæ personæ convenire : tum quia Persona procedens necessaria est ab alio, & non à se ; cum tamen repugnet Deum & à se non esse : tum quia, quod procedit, produci potest ; produci autem dicit imperfectionem.

Respondetur, non repugnare Deum esse ab alio, qui est semper numero Deus. Tunc enim Natura Divina, cum eadem in producente, & in producto, non producit, solum communicatur per productionem Personæ : & nullam dicit imperfectionem, imò summam & infinitam indicat ipsius divinæ Naturæ in seipsa fecunditatem.

Quærant hic Doctores, an principium immediatum earum illarum processuum sit naturæ fecunditas : verò ejus intellectus & voluntas.

Respondendum existimat principium illud esse ipsam naturam divinam, quatenus infinite fecunda est, non verò

quatenus intelligens & volens. Verum hanc sententiam communiter Doctores rejiciunt, non solum ut non probabilem, sed etiam ut errori proximam, ac in fide rickulosam; asseruntque unanimiter divinas processiones esse per intellectum & voluntatem. Ita S. Thom. quod art. 1. & 3. Bonavent. 1. sent. &c.

Et constat ex ijs Scripturæ locis, in quibus secunda Persona dicitur Verbum: ut S. Joan. 1. Apocal. 19. Verbum enim in natura spiritali nihil est aliud, quam completa notitia intellectus. Item ex ijs in quibus dicitur sapientia: ut Proverb. 8. Ezech. 24. Sapientia ad solum intellectum pertinet. Item Hebr. 1. ubi dicitur imago Patris: ratio enim imaginis proprie intellectui competit, quia cognitio intellectus fit per assimilacionem cognoscentis cum objecto, & speciem vitalem exprimit. Constat etiam ex alijs Scripturæ locis, in quibus Spiritus sanctus vocatur amor & charitas Dei: quæ quidem sunt ad voluntatem.

Præterea, nisi dicamus Filium produci per intellectum & Spiritum sanctum per voluntatem, non posset explicari, cur productio Filij esset vera generatio: Spiritus non item, ut ex infra dicendis plenius constabit.

SECTIO IV.

An sint aliquæ relationes inter Personas Divinas quot & quales.

1. Dicendum 1. aliquas esse relationes reales inter Personas divinas. Hæc propositio est de fide.

Probatur 1. ex Scriptura, quæ pluribus in locis inter Personas divinas nominibus relativis Patris, Filij, & Spiritus sancti exprimit & appellat, ut constat ex ante dictis. Inter enim & Filius sunt correlata: quia Pater, est aliquid Filij Pater; & Filius, alicujus Patris Filius: similiter Spiritus sanctus est ab aliquo Spirante; cumque (sic dictum est) per modum amoris procedat, relationem necessario dicit ad principium, quia omnis amor est ab amante.

in hac sententia obatur 2. ex Concilio Toletano undecimo in confessione fidei, ubi expressè dicitur Personas divinas referri ad Patrem, ac in personis: & Concil. Florent. sess. 18. ubi Joan. Theologus agens partes Latiorum, ait apud omnes Doctores solâ in divinis relatione multiplicare Personas.

obatur 3. ex S. August. lib. 5. de Trinit. cap. 3. ubi Patrem & Filium non appellari secundum substantiam, sed est, secundum esse absolutum, sed secundum esse Filium: nec Patrem dici ad se, sed ad Filium; nec Filium ad se, sed ad Patrem.

obatur 4. hac ratione: Divinæ Personæ distinguuntur inter se realiter, ut de fide esse supra dictum est: Atque non distinguuntur per essentiam, cum hac una eademque sit in tribus Personis: Ergo per reales relationes, cum nullum aliud distinctionis fundamentum in illis reperiri possit.

Dicendum 2. esse quatuor relationes reales in Divinitate, nec plures, nec pauciores; scilicet Paternitas, & Spiratio activa, & Spiratio passiva. Ita S. Thom. 28. art. 4. & communiter omnes cum eo Theologi. Probatur hac ratione, quâ utitur S. Thom. Omnis oratio, & processio realis unius ab altero, exigit necessariò respectus oppositos: quorû unus sit procedentis ad principium, à quo procedit; alter ipsius principij ad id, quod illo procedit. Ergo, cum in divinis duæ sint processiones (ut sectione præcedenti dictum est) sequitur esse quoque quatuor relationes reales: unam quæ est Patris ad Filium, & vocatur Paternitas: alteram, quæ est Patris ad Patrem, & vocatur Filiatio: tertiam, quæ est Patris & Filij tanquam unius principij ad Spiritum, & vocatur Spiratio activa: quartam denique, quæ est Spiritus ad Patrem & Filium, & vocatur Spiratio passiva.

Dicendum 3. relationes in divinis distingui inter se alter. Ita S. Thom. art. 3, obatur 1. ex Concilio Toletano 11. in confessione fidei, ubi dicitur in relatione cerni numerum Personarum, hoc

hoc est, ideò tres Personas in divinis realiter inter
 fringui, quia inter ipsas, relationes aliquæ reales in-
 untur: unde infertur etiam relationes ipsas realiter
 se distinguui: cum quidquid realiter distinguit unum
 alio, debeat esse realiter distinctum à reali distincto
 illius.

Probat: 2. ex eo quod dicit Boëtius lib. de T.
 quòd substantia in divinis continet unitatem, relatio-
 nes multiplicat Trinitatem: unde sequitur quòd si re-
 lationes illæ non distinguerentur ad invicem realiter,
 esset in divinis Trinitas realis, sed rationis tantum
 per solam mentis operationem, quod Sabellianam he-
 resim redoleret.

Probat: insuper ex eo quod dicit S. Thomas loc.
 ea distinguuntur inter se realiter, inter quæ realis op-
 positio invenitur. Atqui inter relationes divinas talis
 oppositio invenitur: cum de ratione relationis cujus
 sit, ut inter terminos relativos sit oppositio relativa
 quin nec esset relatio. Ergo relationes divinæ inter
 se realiter distinguuntur.

Observandum est tamen spirationem activam, quæ
 vis realiter à spiratione passiva distinguatur, nullam
 distinguui à paternitate aut filiatione. Tum quia secun-
 dum axiomata commune Theologorum, in divinis omnia
 sunt, nisi ubi obviat oppositio relativa. Tum etiam
 (ut definitum est in Concilio Lateran. 6. Damianus
 Innoc. III.) in divinis non est quaternitas rerum,
 autem, si activa spiratio à paternitate & filiatione
 liter distingueretur.

Dicendum 4. relationes divinas non distinguui re-
 ab essentiâ divinâ.

4. Huic veritati, quæ de fide est, oppositus fuit
 Gilberti Porretani, qui (ut constat ex Concilio Rhe-
 ni sub Eugenio III. & ex S. Bernardo Serm. 80. in
 asserbat relationes divinas ab essentiâ divinâ dist-
 realiter, esseque illi velut assistentes & affixas, quo-
 am testatur S. Thomas supp. art. 2.

illius hic error
 choritate ipsius
 rom. 12. ad
 præsidente ipse
 est: & in con-
 est, nullas esse in

debetur 2. author
 scientiarum fu-
 S. Bernard
 rem huius aff-
 contra præfati

debetur 3. hæc ra-
 & relationes
 oppositiōe, cum
 reperirentur
 repugnat

des, inde sequi
 quæ enim
 ut refert axio-
 sunt idem re-
 inter se.

debetur dictu
 & finis, falsum
 novit, ne
 fore naturalit-
 rerum esse id-

essentia, tri-
 ob unitatem
 nullam habet
 relations: &
 nequeant, ob re-
 sponem.

fellicur hic error, & veritas nostræ fidei probatur
 horitate ipsius Concilij Rhemenfis, in quo ut refert
 ius tom. 12. ad ann. 1148. præfatus error, præsen-
 præfidente ipfo Eugenio summo Pontifice, da-
 us est: & in confessione fidei art. 3. expresse detur-
 est, nullas esse in Deo relationes, quæ non sint ipse

obatur 2. autoritate sanctorum Patrum, quos Ma-
 sententiarum fusè citat lib. 1. distin. 8. art. 31. &
 ertim S. Bernardi, qui ex professo in loco suprà cita-
 ritatem hujus assertionis tanquam fide divina credè-
 contra præfati Gilberti errorem propugnat.

obatur 3. liâc ratione: si aliqua esset inter essentiam
 iâ. & relationes distinctio, sequeretur aliquâ ess. i
 cõpositionẽ, cum in eo plures inter se realiter distin-
 es reperirentur: quod omnimodè ejus simplicitati
 utè repugnat.

Dices, inde sequi relationes illas inter se realiter nõ
 gui: quæ enim sunt eadẽ uni tertio, sunt eadem &
 se, ut refert axioma Philosophorum: Atqui relatio-
 hæ sunt idem realiter cum essentiâ divinâ: Ergo e-
 & inter se.

esponderetur dictum axioma verum esse in rebus cre-
 & finitis, falsum in præfenti mysterio, quod nec A-
 reles novit, nec ullus ethnicorum Philosophorum
 oscere naturaliter potuit: proindeque, illo non ob-
 te, verum esse id quod fides docet, Deum esse verè
 in essentia, trinum in personis: divinamque essen-
 ob infinitatem suam identificare sibi omnia, cum
 us nullam habet oppositionem, ac proinde omnes
 has relationes: cum tamen hæ sibi mutuo identifi-
 nequeant, ob realem, quam ad invicem habent, op-
 positionem.

S E C T I O V.

An sint admittende aliquæ notiones in Personis divinis. & quæ?

1. **P**ER notiones hic intelligimus proprietates quas personales & veluti notas, quibus Personæ divinæ inter se distinguuntur in ordine ad nostrum intellectum. Circà quæstionem igitur propositam.

Dicendum 1. aliquas notiones in divinis esse admittendas. Ita S. Thom. quæst. 23. art. 2. & post illud communiter omnes Theologi.

Constat 1. ex S. August. lib. 5. de Trinit. cap. 6. ait aliam esse notionem, quâ Pater æternus intelligitur ut genitor: aliam, quâ dicitur ingenitus: prioris ei cōpetere relative ad Filium: posteriorem verò relative in ordine ad seipsum. Et ex S. Basil. epist. 41. vocat notionem, propriam Personæ formam & vel characterem, seu signum distinctivum: & dicitur notiones esse necessarias, ut de Trinitatis mysterio in se cognitio habeatur.

Constat 2. ex eo quòd (ut rectè observat S. D. suprà) necessarium fuit notiones illas excogitare &mittere ad juvandam intellectus nostri imbecillitatem: ut scilicet pro nostro captu ac modulo, per inadæquatos conceptus de personis divinis loqui, mysteriumque Trinitatis aptè & distinctè explicare possemus, ut ex his patet.

2. Dicendum 2. quinque tantum notiones admittendas esse in divinis, scilicet Innascibilitatem, Paternam Filiationem, Spirationem activam, & Spirationem passivam.

Ira S. Thomas suprà art. 3. & communiter Theologi, qui sic illas probant, simul & explicant dantur notiones in divinis, quorū haberi possunt ex his obus respectibus (à quo alius, & qui ab alio) quibus omnes eos est omnis distinctio divinarum Personarum

et dno respectus

ones nunc enim

per modos, qu

per enim triplici

cum sit ipse pr

Innascibilis.)

rationem: unde

est ab eo per Sp

piratione activa.)

Similiter Filius du

no alio per gene

quod ab ipso e

activa Spiratio

per eadem ac in

ones sunt tantu

Activus Spiritus fa

aliud sit ab ip

tantum per hoc

tionem: unde exi

passiva.) Ex

notiones.

Observandum

quatuor esse rel

pirationem

passivam. Na

negatio relar

Eandem verò

relationem: relati

Personam ad a

crendam per

Quæres cur non

Personam à

innascibilitat

non produci?

respondetur tal

necessariam. N

i duo respectus solummodò nobis suggerunt quinque
 rationes nunc enumeratas. Quod constat inductione
 per modos, quibus Personæ divinæ innotescunt.
 Inter enim tripliciter innotescit, 1. ex eo quòd à nul-
 lo, cum sit ipse principium sine principio, unde exi-
 stit Innascibilitas.) 2. ex eo quòd alius est ab eo per
 generationem: unde existit (Paternitas) 3. ex eo quòd
 est ab eo per Spirationem, unde existit (commu-
 spiratio activa.)
 Similiter Filius dupliciter innotescit 1. ex eo quòd ipse
 ab alio per generationem; unde existit (Filiatio) 2.
 quòd ab ipso est alius per Spirationem, unde exi-
 stit (activa Spiratio) quæ illi communis est, imò for-
 miter eadem ac in Patre: Ac proinde supra numeratæ
 rationes sunt tantum quatuor.
 Restat Spiritus sanctus, qui non innotescit per hoc,
 ut aliud sit ab ipso, cum nullam producat Personam,
 tantum per hoc quòd ipse est ab alio, idque per Spi-
 rationem: unde existit propria ipsius notio, rempe (Spi-
 ratio passiva.) Ex quibus facile est colligere supradictas
 quinque notionem.
 Observandum est autem, ex illis quinque notionibus
 quatuor esse relationes, scilicet Paternitatem, Filiati-
 onem, Spirationem activam & processionem seu Spirati-
 onem passivam. Nam innascibilitas non est relatio, sed
 purè negatio relationis, seu productionis passivæ ab alio.
 Eandem verò rem posse simul dici & relationem
 & processionem: relationem, quatenus est ratio referendi u-
 ni Personam ad aliam: processionem, quatenus est ratio di-
 scernendi unam personam ab alia.
 Quæres cur non ponatur sexta notio, quæ designetur
 illam Personam à Spiritu sancto produci; sicut in Patre
 producit Innascibilitas, ut ostendatur illum ab aliâ Perso-
 na non produci?
 Responderetur talem notionem non esse in Spiritu san-
 cto necessariam. Non enim qualibet negatio debet inter-
 pre-

notiones numerari, sed ea solum, quæ aliquam personam vel dignitatem exhibeat; cuiusmodi est innascitas in Patre, quatenus significat Patrem esse principem totius Deitatis, nec ab alio ullo produci. Ex quâ ratione Patris notione non sequitur quod Pater sit alijs personis excellentior: summa enim in omnibus ac perfectior æqualitas est, propter simplicitatem essentia divina, tribus Personis communis est, secumque illas personarum identificat. Plura super hanc re videri possunt apud Gregorium sententiarum, lib. 1. distin. 27. & 28. ubi v. sanctorum Patrum sententias fusiùs refert.

SECTIO VI.

* *Quot in divinis substantiis, quot existentia, item subsistentia, seu hypostases admittenda sunt.*

DE his nominibus variæ inter sanctos Patres controversiæ olim fuerunt, ob varias illorum acceptiones quibus non conveniebant, quamvis de eadem veritate dei inter se convenirent. Nunc verò cum post præfatarum controversiarum elucidationem in diversis Concilijs factam, de propria nominum illorum significacione inter Doctores Catholicos cerò constet, non erit difficile ad quaestionem propositam respondere.

Atque in primis quod spectat ad nomen substantia cum tripliciter sumi possit, vel pro essentia cuiusque rei, vel pro eo quod subsistat accidentibus, vel denique pro eo quod per se, & non in alio tanquam in subiecto existat.

Dicendum est, si nomen substantia sumatur primo modo pro essentia, dici non debere in Deo esse tres substantias, sed unam: unde S Hieron. Epist. ad Damasum asserit in Deo tres personas esse, & unam substantiam,

Si 2. modo sumatur, pro eo quod subsistat accidentibus, cum in Deo nulla sint accidentia, sic etiam eo sensu

libere, in Deo
accidentibus
denique tertio
& non in alio
personas divina
August. lib.
per se existat
hic loq
pari non del
public
ad spectat ad no
quàm esse ad
esse una
divinis pe
verò existentia
existen
actualis
Quod autem p
relativ
Theologi cont
authoritate
personas divinas
de portua art.
esse absolu
convenire
2. hanc r
nam absol
essent quoc
trinitates
absolutam tres
similibus a
orum Patrum &
modo abhorret.
quod spectat den
servandum est
modum Co

nitate. e aliquam p-
modi est ien-
em esse prin-
lici. Ex qua
r sit alijs
ns ac perfe-
Sentia divi-
neque illas p-
possunt av-
7. & 28. ubi
eieri.

denique tertio modo sumatur, pro eo quod per se
& non in alio tanquam in subiecto, eo sensu dici
personas divinas esse tres substantias, ut etiam ad-
S. August. lib. 7. de Trinit. cap. 6. cum unaquæq;
na per se existat, & non in alio tanquam in subie-
quanvis hic loquendi modus cum sit minime usita-
usurpari non debeat, præsertim in Catechismis &
lectionibus publicis, ne locus aliquis errori detur.

od spectat ad nomen existentia, cum existere nihil
sit, quam esse actu in rerum natura, dicendum est
attendam esse unam existentiam absolutam, commu-
nibus divinis personis. quâ ipsa divinitas existit;
s verò existentias relativas admitti debere. Quod
attenda sit existentia absolutâ in Deo manifestum est,
existentia actualis sit de cõceptu essentiali divinæ na-

Quod autem præter existentiam absolutam nullæ
existentiæ relativæ in Deo admittendæ sint, quamvis
Theologi contrariû sentiant, probari nihilominus
1. auctoritate S. Doctoris, qui 3. p. q. 17. a. 1. ait
personas divinas habere unum esse, seu existere, &
de potetia art. 2. ad 11. apertè docet Deo non cõ-
nisi esse absolutum, quo etiam relationes existunt,
e illis convenire aliquid esse seu existere relativum.

robatur 2. hâc ratione, quod si in Deo præter exi-
stentiam unam absolutam essent præterea tres existentia
relativæ, essent quoque præter æternitatem unam absolu-
tres æternitates relativæ, similiter præter immensi-
tatem absolutam tres quoque immensitates relativæ, &
alijs similibus attributis, quod tamen à communi
torum Patrum & Doctorum Catholicorum loquen-
modo abhorret.

Quod spectat denique ad subsistentiam, seu hyposta-
observandum est, secundum communem sentiendi &
endi modum Conciliorum & Patrum; idem esse

subsistentiam Latine quod est hypostasis Græcè, & inde non essentiam, aut substantiam, sed suppositum personam significare, cum hac tamen differentia, secundum usitatum nunc Theologorum acceptionem, nomen hypostasis sumatur pro supposito, seu personæ concreto, nomen verò subsistentiæ pro forma illa, à supposito denominatur subsistens.

Hæc observatione suppositâ, dicendum est tres esse divinis hypostases, tres item subsistências relativas; verò subsistentiam absolutam quæ tribus personis communis sit.

Quòd sint tres in divinis hypostases, manifestum cum sint tres personæ, & nomina hypostasis & personæ pro eodem sumantur.

Quòd sint tres subsistências relativæ, non verò una absoluta, hinc patet, quòd subsistentia est ultimus terminus naturæ constituens personam; sed in Deo non una persona absoluta, sed tres relativæ, ergo nec debet una subsistentia absoluta; sed tres subsistentiæ relativæ.

Dicit aliquis, essentia divina etiam ut præcisa à personis, cum sit infinite perfecta, debet habere omnem perfectionem, ergo & subsistentiam. Respondetur effectum divinam, ut essentia est, quamvis in omni genere perfectionis infinita sit, non requirere aliam perfectionem finitam quam in ratione essentia, quam etiam habet ipso quo identificat sibi realiter omnia attributa, & omnes perfectiones tam absolutas, quam relativæ; non verò requirere ut in conceptu suo formali includat subsistentiam, quæ personæ convenit & non essentia.

CAPVT II.

De Personis divinis in particulari.

SECTO

SECTIO I.

*Quanam nomina prima in divinis persone
proprie conveniant.*

EX varijs nominibus, quæ primæ in divinis personæ
convenire possunt, tria sunt præcipua, de quibus
nobis agendum est.

Primum est nomen ingeniti : cum enim propria pri-
mæ personæ notio (ut ex ante dictis constat) sit Innas-
cibilitas, ex illâ derivatum est nomen Innascibilis sive
ingeniti, quod apud sanctos Patres ad primam SSmæ
nitans personam designandam adhibetur. Quo qui-
n nomine non aliud significare voluerunt, quàm pri-
m illam personam à nullo alio principio esse produ-
ctam : in quo distinguitur à duabus alijs, quæ aliquod
productionis principium agnoscunt. Unde S. Basil.
4. cont. Eunomium ex hac appellatione ingeniti, ar-
gumentum ducit ad probandam secundâ Trinitatis per-
sonam non esse factam aut creatam, sed esse genitam :
scilicet frustra alioquin Pater ingenitus appel-
latur, si nulla esset persona genita, cum quâ compara-
dici posset ingenitus : ac potius increatus quam in-
genitus dici deberet.

2. Secundum est nomen Patris : quod quidem Patris
nomen,

si sumatur in ordine ad creaturas, non est personæ no-
men, sed essentia, proindeque non solum primæ, sed eti-
am alijs duabus personis convenit. Eo namque sensu Pa-
tritas in Deo significat ejus bonitatem & providentiam
ad creaturas, præsertim rationales : quatenus illas cre-
at, conservat, gubernat, &c. quæ actiones creandi, con-
servandi, gubernandi, &c. communes sunt toti Trinitati,
non sint actiones ad extra : Deus autem ad extra non
operatur ut trinus sed quatenus unus est : unde Christus
dominus S. Matth. 23. dicit : Uos est Pater vester, qui
in cælis. Et cap. 6. jubet nos ita orare : Pater noster
qui

qui es in cœlis. ubi nimirum dictio, Pater, ex cōmuni
ori Theologorum sententiâ sumitur essentialiter, simul
refertur ad tres personas, non autem ad solum Patrem.

Si verò nomen Patris sumatur in ordine ad internam
generationem, tunc soli primæ personæ competit. Quod
patet ex varijs Scripturæ locis supra citatis & adhuc
frā citandis, & ex omnibus fidei Symbolis, in quibus
ecclesia profitetur primā in divinis personam verē & p
priē esse, & dici Patrem nullique alteri personæ hoc
men eo sensu acceptum competere. Unde S. Athanasius
in Symbolo suo: Unus ergo Pater, non tres Patres.
S. Cyrillus Alexandr. lib. 11. in Joan. explicans illa verba
ba S. Joan. cap. 17. (Pater, manifestavi nomen tuum
hominibus) sic loquitur: Manifestavi nomen Patris
us, quatenus in eam notionem ac sinceram contemplationem
onem nos induxit: ut intelligeremus, non solum Deum
illum esse revera (id enim & ante Christi adventum
gō prædicabatur per Scripturam divinam) sed hoc in
per, præter quā quod Deus est, eundem quoque
non ementita appellatione Patrem, qui in seipso & ex
ipso proprium habet factum cum natura sua concun
tem atque æternum: Et paulò post subjungit, nomen
tris magis illi convenire quam nomen Dei: Hoc enim
dignitatis, inquit, illud substantivæ proprietatis notum
continet.

3. Tertium est nomen Principij, quod quidem du
ci modo potest similiter considerari, vel ad extrā, & se
eundem respectum ad creaturas; vel ad intrā, & se
dem actiones immanētes. Priori modo est nomen es
triale, tribus personis conveniens eodem modo, quo si
de nomine Patris dictum est. Posteriori verò est no
nale, quod primæ & secundæ personæ cōvenit, sed p
ferum primæ. Et quidem quod Patri & Filio conven
patet ex Concilio Florentino sess. ult. & ex Concilio
gdunensi sub Gregorio X. cap. unico de summa Trinitate
ubi vocabulum Principij dicitur commune Patri & Fi

trā, quatenus a
Quod autem
hoc nomen
Pater sit principij
& improductivum
& S. Athanasius. Ora
regnum totius De
procedat: hoc en
Concilio Late
sua est principij
Deitas, & qu
Quares, an sic
causa Filij
autem ipse Fil
ponderetur, quod
solum illius no
apud Græcos P
cipij in divinis
est, quia ha
ceptionem, in
pendentiam unius
orem & posteri
causa efficiente
sorum; cum n
rationalis rationem
id nomen authoris
maximè num. cap. 1.
silio dicitur author
quia esse de illo est,
autem, per nomē
oremque maiorem
est Pater, detest

ter, ex com- itra, quatenus ambo simul producant Spiritum san-
nialiter, & p. Quod autem præsertim ac potissimum personæ
d. sol. m. d. hoc nomen Principij conveniat, patet ex eo quod
line. d. m. d. Pater sit principium sine principio, solus simul pro-
comp. t. s. & improductus; & à S. Aug. lib. 4. de Trin. cap.
tatis & adhi. & S. Athanas. Orat. contra Gregales Sabellij, vocatur
lis, in quib. principium totius Deitatis: non quod ipsa Deitas ab
am vere & improducta: hoc enim dicere est hæreticū, & damna-
persona huius in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 2.
nde S. Athanas. quia est principium aliarum personarum, in quibus
on tres Personæ Deitas, & quibus totam Deitatem ipse commu-
explicans alia.

avi nomen. Quares, an sicut Pater dicitur principium, sic etiā
nomen Patris est dici causā Filij, & Spiritus sancti? item, an possit
ram contem. author ipsius Filij & Spiritus sancti?
non solum d. responderetur, quod spectat ad nomen causæ apud La-
sti adventum, usum illius nominis non esse admittendum, quam-
m) sed hoc apud Græcos Patres nonnunquam nomen causæ &
ndem quoque principij in divinis indifferenter sumptum reperitur.
in seipso & ratio est, quia hoc nomen causæ, secundum commu-
ra sua consuetudinem, importat diversitatem substantiæ, &
jungit, nomen dependentiam uniū ab altero; ac proinde quādam pri-
Dei: Hoc autem & posterioritatem naturæ, præsertim si sermo
oprietatis me. e causa efficiente, qualis esset Pater respectu aliarum
sonarum; cum nec causæ materialis, nec formalis,
od quidem finalis rationem habere posset. Quod autem spectat
el ad extrā. nomen authoris, respondet S. August. lib. 3. contra
ad intra, & Maximinum cap. 14. Si propterea Deum Patrem Deo
o est nomen solo dicis authorem, quia ille genuit; iste genitus est,
modo, quia iste de illo est, non ille de isto, fateor & concedo:
ri verò est & autem per nomē authoris minorem vis facere Filium,
cōvenit, sed utremque maiorem, nec ejusdem substantiæ Filium cu-
& Filio convenit. est Pater, detestabor & respuam.

S E C T I O II.

Quid fides Catholica de secunda Sanctissima Trinitatis persona credendum proponat.

1. **L**oquimur hic tantum de ijs quæ ad rectam & Sanctissimæ Trinitatis notitiam pertinent, de mysterio Incarnationis suo postea loco acturi.

De secunda igitur Sanctissimæ Trinitatis persona Catholica fides quinque præsertim veritates docet credendas. Prima est, esse verum & naturalem Dei Patris unum. Secunda, esse Patri consubstantialem. Tertia, Patri coæternum. Quarta, esse Patri per omnia æquali. Quinta, esse verè ac propriè unum cum Patre Deo.

His quinque veritatibus opposita fuit olim hæresis Arii, qui (ut constat ex S. Athanasio varijs in locis præsertim in libro de Synodis, & ex quodam opusculo ipse Arius edidit, inscriptisque Thalia) dicebat Filium Dei, nec Deum esse, nec genitum ex substantia Patris, nec proinde ipsi consubstantialem : sed esse creaturam non ab æterno, sed in tempore, ante alias tamen creaturas productam.

Hi errores seu potius blasphemix refutantur, & veritates nostræ fidei probantur sigillatim eo ordine, quo præpositæ sunt.

2. Prima quidem, quod scilicet secunda persona sit verus & naturalis Dei Filius, probatur manifestè ex Scriptura, Psal. 2. ubi Deus Pater Filium alloquens : Filius meus es tu, inquit, ego hodie genui te. S. Matth. 3. Hic Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui : verba sic explicat S. Leo Papa homil. de Transfiguratione : Hic est Filius meus, non adoptivus, sed proprius non aliunde creatus, sed ex me genitus. S. Joan. 3. Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum mitteret : quod si non esset naturalis, sed adoptivus, unigenitus dici non posset : cum plurimu alij sint per adoptionem Filij.

Secunda veritas, hoc est, ejusmodi, ut ex his Christi præsertim unum sumum, ut ait S. Augustinus, non ab erroribus Arii, sed, Quod enim, & naturæ, a Arius. Quæ personarum, & testimonio u, & S. Hilar. I. eadem veritas ex, adversus Arii, talis in Synb, in alijs poste, acceptum est. Tertia veritas, Egressus ejus, S. Hieronym. Patres de gen, Jan. 1. In princ, in illum lo, quendam contra, Quarta veritas, probatur e, quæ, quens dicit, & arbitratu, S. Chryso, est quidem natur, arrogavit indeb, per omnia æqu, cap. 14. Quar, Et lib. cont. Arii, quia totum, q,

Secunda veritas, nempe quòd sit Patri consubstantialis, hoc est, ejusdem naturæ & substantiæ cum ipso, probatur ex his Christi Domini verbis, S. Joan. 10. Ego & Pater unum sumus. Quo quidem testimonio (ut re-
 dixit S. Augustin. tract. 36. in S. Joan.) simul libera-
 mur ab erroribus Arrii & Sabellij: tanquam à Scylla &
 Charybdi, Quòd enim dicit, unum, significat unitatem
 substantiæ & naturæ, ac proinde consubstantialitatem, quæ
 reprobatur Arrius. Quòd autem addit, sumus, distinctionē
 personarum, quam Sabellius inficiabatur. Hoc
 eodem testimonio usus est S. Athanas. ser. 4. contra Ar-
 rianos, & S. Hilar. lib. 7. de Trinit.

eadem veritas expressè definita est in Concil. Nicæno
 primo adversus Arrium, ubi ex decreto Cōcilij, vox con-
 substantialis in Symbolo appositæ est: quod quidem sym-
 bolum in alijs postea Concilijs, unanimi Patrum consen-
 su acceptum est.

Tertia veritas, quòd sit Patri coæternus, probatur
 Math. 3. Egressus ejus ab initio à diebus æternitatis, quæ
 probatur S. Hieronym. in illum locum, & communiter alij
 sancti Patres de generatione Filij Dei interpretantur. Itē
 S. Joan. 1. In principio erat Verbum, quo testimonio S.
 August. in illum locum, & alij sancti Patres usi sunt ad
 probandam contra Arianos Verbi divini æternitatem.

Quarta veritas, scilicet quòd sit Patri per omnia
 æqualis, probatur ex Apostolo ad Philipp. 2. ubi de Filio
 loquens dicit, quòd, Cum in forma Dei esset non
 iniquam arbitratus est esse se æqualem Deo; hoc est (ut
 explicat S. Chrysost. & S. Ambros. in hunc locum) cum
 esset ejusdem naturæ & substantiæ cum Deo Patre, nihil
 arrogavit indebitum cum se existimavit ipsi Deo Pa-
 tri per omnia æqualem. Unde rectè S. August. in Psal.
 103. cap. 14. Quare, inquit, non est rapina? quia est na-
 tura. Et lib. cont. Maximinum Arrianum, occurrens ob-
 jectioni Arrianorum dicentium Filium esse minorem Pa-
 trem, quia totum, quod erat, à Patre acceperat: Non po-
 test,

testi, inquit, is, qui accepit, ei, qui dedit, esse inæquum : quia & hoc accepit, ut esset æqualis : nihil enim minus habet ille, qui dicit, omnia, quæ habet Pater, mea sunt.

Quinta denique veritas, nimirum quod Filius Dei verè & propriè unus cum Patre Deus : præterquàm quod ex ante dictis evidenter sequitur, probari insuper potest ex varijs Scripturæ locis, in quibus Filius Dei verè & propriè Deus vocatur. Isaia 36. Deus ipse veniet & salvabit nos : tunc aperientur oculi cæcorum, &c. S. Jan. 20. Respondit Thomas & dixit : Dominus meus, & meus. Ad Rom. 9. Ex quibz est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. 1. S. Jo. an. 5. Ut simus in vero Filio ejus ; hic est verus Deus. Ex quibus locis & alijs similibus, cum constet Filium Dei esse verum Deum ; sequitur ut sit unus & idem cum Patre Deus. cum plures Dij, nec sint, nec esse possint.

6. Obijciébāt Arriani : quādo Filius genitus est vel non erat, si erat, quare genitus est ? si non erat, aliquādo nō fuit, ac proinde nec æternus, nec Deus.

Respondetur cum S. Basilio : non erat antequàm generetur, sed erat, cum gigneretur : semper autem genitus, semper igitur fuit. Unde S. Aug. epist. 174. ad Ambr. scientium : Semper gignit Pater, & semper nascitur Filius. Ratio est, quia Filius gignitur in æternitate, quæ indivisibilis, immutabilis, infinita, coexistens omnibus partibus nostri temporis : cum ergo non possimus in æternitate explicare, nisi per respectum ad nostrum tempus ; constat autem toti nostro tempori, sit ut rectè dicamus Filium semper genitum esse, & semper gigni : quamvis rectè observat S. August. lib. 83. quaestionum, quæ aptius dicatur, semper genitum esse, quàm semper gigni, nam, licet semper duret divinæ generationis actus, tamen semper etiam perfectus est & consummatus. Et hæc ratio, quare Christus Dominus divinam suam generationem explicat per Verbum præteriti temporis. S. Jo.

SECTIO III.

quam rationem Filij Processio dicatur, & verè
sit generatio; Spiritus Sancti verò nec sit,
nec dici possit.

certissimum sit ex antè dictis Filij processionem
Te veram & proprie dictam generationem, siquidè
procedens, est verus & propriè dictus Dei Filius, ex
Patre verè genitus, ut pluribus in locis sacrae Scri-
pturae dicitur: Spiritus sancti verò processio, nec ef-
ficaci possit generationem: cum Filius Dei, nec sit,
nec dici possit: Quærun Theologi, quæ sit hujus diffe-
rentia ratio.

communis responsio ea est, quam assert S. Thomas
art. quæst. 27. art. 2. & lib. 4. contra Gentes cap. 10.
dicit, quod generatio proprie dicta, est origo seu pro-
ductio viventis à vivente principio conjuncto secundum
modum naturæ, processio autem Filij talis est.
In primis enim est processio seu origo viventis: quia
non solum est vivens, sed est ipsa vita, unde 1. S.
cap. 1. vocatur: Verbum vitæ, & vita æterna, quæ
apud Patrem, & apparuit nobis. Deinde est à prin-
cipio vivente: quia Pater, qui per intellectionem notio-
nis est ejus principium, vitæ intellectuali perfectissimâ
est: unde S. Joan. 5. dicitur quod Pater habet vitam in
seipso, & S. Matth. 16. dicitur, Filius Dei vivi. Est
enim à principio conjuncto: Filius enim producit ex
substantia Patris, & cum illo unum est, ut ex dictis secti-
onibus præcedenti constat. Denique est secundum similitu-
dinem naturæ: quia Filius est perfecta & expressa imago
Patris, unde vocatur ab Apostolo, Hebr. 5. Splendor
gloriæ, & figura substantiæ ejus, & Coloss. 1. vocatur,
Imago Dei invisibilis.

Verum

Verum ista non solvunt difficultatem initio lectam propositam: processio enim Spiritus sancti æquè actus est origo viventis à vivente, ut per se patet: est etiam similitudinem naturæ, quia per omnia & Patri & Filio æqualis est, & cum illis unus Deus.

Multum laboraverunt sancti Patres in hac difficultate solvenda, & varias excogitarunt rationes, cur Filii processio sit vera & proprie dicta generatio, Spiritus vero non sit.

Omnium optima est, quam affert S. August. lib. de Trinit. cap. 12. ubi dicit, ideo Filium Dei vocari & proprie genitum, seu vere & proprie generari, eo quod procedat per intellectionem, Spiritum sanctum minime, eo quod procedat per voluntatem. Quamvis ut intelligatur,

3. Observandum est, quod quando intelligens sum intelligit, illud quod procedit per intellectionem ex vi suæ processionis procedit formaliter simile intelligenti: cum intellectio habeat pro termino verbum, quod est species, seu similitudo vel imago essentia rei intellectæ. Quod autem procedit per volitionem non est formaliter vi suæ processionis simile volenti, etsi volens seipsum velit: cum volitio sit volutatis, quæ per se non exprimit ullam similitudinem, sed est potius propensio & inclinatio quædam erga rem volitam & amatam, juxta illud S. Augustini: Amor meus, pater meus; illo feror, quocunque feror.

Unde fit, ut, cum Filius procedat à Patre per intellectionem, quia Pater seipsum intelligit, vi processionis illius formaliter sit in natura similis Patri: cum sit Verbum, seu species & imago expressa ipsius Patris: ideoque processio ejus sit vera & proprie dicta generatio. Cur autem Spiritus sanctus per volitionem & amorem procedat à Patre, ut non sit formaliter vi suæ processionis similis Patri, principio, à quo procedit, sed tantum materialiter, id est, quatenus terminus ille productus per a

& Filij, identifice-
rem suam identitatem
rem quamvis
inino sectioni
ratio non aliunde
es nobis aperte
divinis Filium
proprie dici ge-
nerem, nec est
ita fide certum
de Filij Filium, n-
constat tum ex
fidei symbolis,
humiliter profi-
ter lib. 1. de fide
mittere compen-
s, ignoramus. E-
m. cap. 14. Qu-
per illam genera-
re nescio, non
quis enarrabit?

S E C

Quæ sensu secun-

per plura nomi-
nanda: in divi-
atur: unum est
videretur: scilicet
primis potest, a-
proprium Filij
servandum est
ctus, de cuius
servandum est
gere & dicere in
P. 18

Patrem initio & Filij, identificatur cum essentia divina, quæ ob
 itatem suam identificat sibi omnia quæ in Deo sunt.
 atum: quavis ea ratione utcumque explicetur dis-
 initio sectionis proposita, certior tamen distin-
 li ratio non aliunde petenda est, quam ex eo quod
 fides nobis aperte declarat, unicum & unigenitum
 in divinis Filium, illiusque productionem proinde
 & proprie dici generationem, Spiritus sancti verò
 uctionem, nec esse, nec dici posse generationem cū
 idem fide certum sit illum, nec esse, nec dici posse,
 & Filij Filium, nec ab illis generari, sed procedere.
 d constat tum ex Scripturis antè relatis, tum ex om-
 s fidei symbolis, quibus Ecclesia Catholica utitur.
 re humiliter profiteri quisque meritò potest cum S.
 nalc. lib. 1. de fide, cap. 10. Generationem à proces-
 e differre compertum habemus: sed quis differentia
 us, ignoramus. Et cum S. August. lib. 3. cont. Maxi-
 um, cap. 14. Quid intersit inter nasci & procede-
 inter illam generationem & hanc processionem, di-
 quere nescio, non valeo, non sufficio: generationem
 in quis enarrabit? & processionem hanc quis enar-
 at?

SECTIO IV.

*Quo sensu secunda in divinis persona vocatur
 Verbum.*

Inter plura nomina, quæ præter ipsum nomen Filij,
 secundæ in divinis personæ varijs in locis Scripturæ
 untur: unum est, quod aliquam explicationem re-
 rere videtur: scilicet nomen Verbi. Circa quod quæ-
 in primis potest, an Verbum in divinis sit nomen per-
 nale proprium Filij. Verum antequàm respondeatur,
 Observandum est 1. Verbum hic accipi pro conceptu
 lectus, de cuius ratione est, quod ab alio procedat.
 Observandum est 2. magnum esse discrimen inter in-
 gere & dicere in rebus spiritalibz: intelligere enim,
 impor-

importat solam habitudinem intelligentis ad rem in illam
etiam; at verò dicere, importat principaliter habitum
ad Verbum conceptum, seu ad terminum ipsius in
actionis: in illo nulla importatur originis ratio, in
verò maximè. His observatis,

Dicendum est, Verbum in divinis, propriè & in
loquendo, esse nomen personale proprium Filij.

Probatur 1. ex Scriptura. S. Joan. 1. Verbum caro
factum est, & alijs in locis.

Probatur 2. ex S. August. lib. 6. de Trin. cap. 2. Ver-
bum solus Filius accipitur: & lib: de hæres. cap. 11. Epi-
gianos recenset inter hæreticos, quod & facit S. Ep-
hæres. 5. eo quòd negarent Verbum in Deo esse pro-
rium Filium Dei.

Probatur 3. quia Verbum in divinis propriè & in
loquendo non est ipsum intelligere: sed est aliquicquid
ductum, intelligendo, tanquam imago & impressio rei in-
tellectæ: At in divinis producere seu produci ab alio
pertinet ad rationem nominum personalium: cum
sonæ divinæ secundum originem distinguantur: ideo
licet tota Sanctissima Trinitas vere sit intelligens & in-
tellecta, una tamen persona sola est dicens quæ pro
Verbum, nempe Pater: & una sola, Verbum dicta, pro
pe Filius. Ut autem clarius adhuc hoc intelligatur,

Notandum est duplex esse Verbum: unum exterius
quod ore profertur, & de illo hic non agimus: alterius
interius, quod mente concipitur, estque ipsius rei in
intellectæ expressa similitudo. Ut enim docet S. Thom.
quæst. 27. art. 1. Quicumque intelligit, ex hoc ipso
intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod est con-
ceptus rei intellectæ, ex vi intellectiva procedens, est
ejus notitia, quam quidem conceptionem, vox significat
& dicitur Verbum cordis, significatum verbo vocis.
Sicut autem res alias, sicut etiam seipsam mens ratio
intelligere potest, & tunc producit in se quandam
ipsius expressam imaginem ex se natam, & in se inveni-
entem.

modo quantum
Patrem ab æte-
que intellige-
expressam intrin-
em, ut in nobis
Verbum ejus est
ere & propriè V-
ares ex quarum
Antequam
Observandum e-
rem rerum omni-
personarum. &
essentiam, quan-
Verbum-divini
ex qua Verbu-
quæstio e-
per te & for-
terminari;
reliquis ad q-
concomitante
ia,
ponderur brevit-
us illam videri-
procedere ex
entiamque d-
non divinas p-
cognoscere
constat ex e-
Patris nobil-
comprehensiva no-
essentia divi-
formaliter, t-
modi sunt ea, qu-
vernum ex pra-
Unde recte
Deus Pater, inqu-

modo quantum possumus, concipere debemus
Patrem ab æterno seipsum intelligere & cognoscere
seque intelligendo & cognoscendo, sui ipsius im-
pressionem expressam intra se producere: non quidem acci-
dentalem, ut in nobis fit, sed sibi consubstantiali: quæ
Verbum ejus est. Sicque secunda in Trinitate Per-
sona & proprie Verbum est, & dici debet.

Quæres ex quarum rerum cognitione Verbum divinum
procedit? Antequam respondeatur,

Observandum est unicam numero in Deo esse co-
gnitionem rerum omnium, nempe divinæ essentia, divi-
ni personarum, & creaturarum spectatarum, tam
ad essentiam, quam quoad existentiam actuales; per
que Verbum-divinum procedere. Sed cum hæc co-
gnitio, ex qua Verbum procedit, ad illa omnia objecta
se extendit; quaestio est: utrum ad hoc ut procedat ne-
cessit per se & formaliter prædictam cognitionem ad
omnia terminari; an potius sit satis ad aliqua solum
terminari reliquis ad quæ terminatur, merè per accidens,
ut necnon concomitanter se habentibus. Hac observatione
posita,

respondetur breviter, ex varijs super hac re Doctorū
sententijs illam videri probabiliorē, quæ asserit, Verbū
divinum procedere ex notitiā illa, quā Deus Pater sei-
psum, essentiamque divinam, omnesque ejus perfectiones
necnon divinas personas, ac denique omnes creatu-
ras, possibilem cognoscit.

Quod constat ex eo quod Verbum divinum procedit
ex notitiā Patris nobilissima, ac perfectissima, qualis est,
comprehensiva notitiā essentia: divinæ: Atqui com-
prehensio essentia: divinæ est cognitio eorum omnium,
tum formaliter, tum eminenter in ipsa continentur,
modi sunt ea, quæ supra enumeravimus. Ergo Ver-
bum divinum ex præfata illorum omnium cognitione
procedit. Unde rectè S. August. lib. 15. de Trinit. cap.
Deus Pater, inquit, non integrè perfecteque seipsum
dixisset;

dixisset ; si aliquid esset minus in Verbo, quàm in ipso

S E C T I O V.

*Quid fides Catholica de tertia in divinis Pe
credendum proponat*

credendum proponat

1. **O**bservandum est hoc nomen (Spiritus sanctus) ob
obus modis considerari posse. 1. Secundum
sua significationis , ut est nomen compositum ex
dictionibus : & sic est nomen essentiale, commun
nibus Personis Sanctissimæ Trinitatis : quia Pater
re Spiritus & verè sanctus : similiter & Filius. 2.
ex communi usu, & accommodatione Ecclesiæ,
rumque Patrum, est unicum nomen ex illis duobus
statum ; & tunc est proprium tertiæ personæ. Quod
stat ex communi usu loquendi, tum in Scripturis,
Concilijs & apud SS. Patres : ubi cum enumerant
vinæ personæ, tertia illarum, nomine Spiritus sancti
signatur.

Quod si quæras, cur tertia illa persona sic vo-
hanc rationem reddit S. August. lib. 15. de Trin. c.
Quia Spiritus sanctus est communis ambobus, Pa-
liet & Filio: ideo id vocatur ipse propriè quod
communiter. Accedit & alia ratio, quia scilicet
dit per actionem voluntatis: Atqui sanctitas prop-
voluntatem spectat: nec enim dicitur quis sanctus
peratione intellectus, sed solum voluntatis. Pari
spirare, & spiritus, sunt voces specialiter ad voluntate
pertinentes: quatenus spirare aliquando significat
menter amare, aut ardentè desiderare, ut cum
dicimus, aliquem spirare vindictam aut cædes: cum
verò sanctos viros spirare charitatem, pietatem, &
sic peculiari jure ac titulo tertia in divinis personis
nuncupatur Spiritus sanctus, quia per operationem
tatis procedit.

2. Hac observatione suppositâ, de tertia illa per
seu de Spiritu sancto, tres præsertim veritates Fidei

Trinitate, per o. quam in Trinitate tradendas proponit. Prima est, illum esse verum Deum, Patri & Filio consubstantialem, & per omnia æterna. Secunda, à Patre & Filio procedere. Tertia, æque, procedere à Patre & Filio, tanquam ab unico principio.

Spiritus sanctus contra veritatem oppositus fuit error Macedonij, & eorum. 1. Secundo Salarum, qui (ut refert Sozomenus lib. 4. cap. 26.) asserunt Spiritum sanctum non esse Deum, sed aliquam creaturam communem tantam spiritualem, superiorem omnibus Angelis, quia Patrem & Filium, per Filium. Qui error fuit etiam Arrij, & Filij. 2. Assecutus Filium, ita etiam Spiritum sanctum creaturam esse Ecclesiæ, testatur, teste S. Epiphonio hæresi 69.

Ex illis duobus efficitur hic error, & veritas nostræ fidei probatur 1. ex personis. Quod in i. S. Joan. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in Scripturis, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum enumerantur sunt. Quæ verba clarissime indicant unitatem substantiæ & divinitatis in Spiritu sancto, & alijs personis.

2. S. Matth. cap. ult. Christus præcipit credentes baptizari in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Sacramentum, de Trinitate autem conferri non debent, nisi nomine & auctoritate veri Dei, qui solus est author & largitor gratiæ. S. Marc. 5. ubi dicitur cætera peccata hominibus dimitti, quia scilicet peccata in Spiritum sanctum non remitti, quia sanctitas proprie in hoc sæculo, neque in futuro. Denique Act. 5. Petrus increpans Ananiam, quod mentitus esset Spiritum sanctum, addit postea illum non mentitum hominibus, sed Deo.

3. Probatur 2. auctoritate universalis Ecclesiæ, quæ in Symbolo Apostolorum proficitur se credere in Spiritum sanctum, & æque ac in Patrem & Filium. Et in Concilio Constantinopolitano, in quo Macedonij hæresis proscripta fuit, in Symbolo Fidei dicitur; Credo in Spiritum sanctum, Dominum, qui cum Patre & Filio simul adoratur, & glorificatur. Et in Syn. S. Athanasij dicitur: Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S. & Patris, & Filij, & Spiritus sancti una divinitas, aqualis gloria, &c.

Proba-

Probatur 3. ex unanimi consensu sanctorum Patrum qui libris integris Spiritus sancti divinitatem contrahentium blasphemias propugnaverunt: ut S. Basil. S. Ambrosius, & S. Augustinus passim in libris de Trinitate, præsertim lib. 1. cap. 6. & alij communiter de Trinitate.

3. Secundæ veritati, oppositus est error Græcorum asserentium Spiritum sanctum à solo Patre procedere.

Refertur, & veritas nostræ fidei (scilicet quod Spiritus sanctus non tantum à Patre, sed etiam à Filio procedat) probatur 1. autoritate Scripturæ, in qua variis locis dicitur. Spiritus sanctus mitti & dari à Filio, Joan. 15. Cum venerit Paracletus, quem ego mitto vobis à Patre: Atqui missio in divinis personis designat processionem, ut explicant sancti Patres, S. Greg. 26. in Evang. Missio, inquit, Spiritus sancti, est egressio de Patre & Filio. Et S. Hilar. lib. 8. de Trinitate Spiritus sanctus mittitur à Filio, quia esse ab illo accipitur cap. 16. S. Joan. Christus Dominus loquens de Spiritu sancto: Ille, inquit, me clarificavit, quia de me accipiet: quem locum de Spiritus sancti processionem intellexit S. Ambros. lib. 2. de Spiritu sancto: & S. Augustinus tract. 99. in S. Joan. cap. 12.

Probatur 2. ex Concilio Ephesino, in quo lecta & accepta fuit Epistola S. Cyrilli ad Nestorium tom. 1. cap. 14. in ea autem Epistola manifeste dicitur Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere. Et in Concil. Calcedonensi actione 5. in qua eadem Epistola S. Cyrilli recipitur confirmatur. Ac denique in Concil. Florent. sess. 24. in quo eadem veritas simpliciter & absolute definita fuit, consentientibus simul Latinis & Græcis, tamen infeliciter Græci ab hac fide defecerint.

Probari 3. potest ex sanctis Patribus, ut S. Basil. contra Eunomium, S. Chrysost. homil. 4. de Symbolo Gregor. Nyssano Epist. ab Ablabium, & pluribus aliis qui unanimiter id docent, & quorum doctrina fuit præfato Concilio Florentino declaratur.

ita denique veritas
& Filio, tanquam
1. autoritate
omnino de summi
se definitum est,
non tanquam du
cipio, nec duab
Florent. sess.
um sanctum à Pat
anica spiratione
2. ex S. Augu
2. Sicut Patres
us Creator, & u
cum Spiritus Sa
tem etiam mon
Anselm. lib. d
3. ratione
non obstat op
Hilium, quaten
posio, ut per se
randum est qu
sanctum procedere
proinde esse du
abus distinctis
etn ideo dici po
tio huius descri
numero efferri
quamvis non sin
plicari non deb
multiplicetur. It
candi, vel duos s
sed non dicin
stantive: quia
per quam spirat
S. Hilarium li
iores Spiritus
de spiratores.

ria denique veritas, scilicet quod Spiritus sanctus
re & Filio, tanquam ab unico principio procedat,
obatur 1. autoritate Concilij generalis Lugdunen-
p. unico de summa Trinitate & Fide Catholica: ubi
se definitum est, Spiritum sanctum esse à Patre &
non tanquam duobus principijs, sed tanquam uni-
incipio, nec duabus spirationibus, sed unâ. Item
ilij Florent. sess. ultima in literis unionis dicitur,
um sanctum à Patre & Filio, tanquam uno princi-
& unica spiratione procedere.

obatur 2. ex S. August. lib. 5. de Trinit. cap. 14. ubi
quitur: Sicut Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus
ius Creator, & unus Dominus: ita Pater & Filius
nicum Spiritus Sancti principium, non duo princi-
eodem etiam modo loquitur S. Hilar. lib. 4. de Tri-
& S. Anselm. lib. de processione Spiritus S. cap. 10.
obatur 3. ratione: si quidem in divinis omnia unû
ubi non obstat oppositio relativa: Atqui inter Pa-
& Filium, quatenus spirant, nulla est ejusmodi rela-
ppositio, ut per se patet: Ergo, &c.

servandum est quod, quamvis recte dici possit Spi-
sanctû procedere à duobus vim spirandi habenti-
c proinde esse duos spirantes: quia scilicet proce-
duabus distinctis personis, Patre scilicet & Filio:
amen ideò dici potest esse duos spiratores.

Ratio huius discriminis est, quòd adjectiva nomina
li numero efferri possunt, quoties diversa sunt sup-
quamvis non sint diversæ formæ: substantiva ve-
multiplicari non debent, nisi & forma, quam signifi-
multiplicetur. Itaque rectè dicimus duos habentes
pirandi, vel duos spirantes, adjectivè; quia sunt duæ
næ: sed non dicimus duò principia, nec duos spira-
substantivè: quia unica est veluti forma, & una
s, per quam spirant.

ces S. Hilarium lib. 1. de Trin. vocare Patrem & Fi-
auctores Spiritus sancti, proindeque eodem modo
osse spiratores.

Respondetur apud sanctos Patres quibusdam in sensum potius illorū attendi debere, quā verba. Cuiusvis enim nonnunquam nomina substantiva pro adiectivis usurpent ad hoc mysterium explicandum: nihilominus substantiva illa modo adiectivo intelligi debent, ut Hilariū docet S. Thom. qu. 36. art. 4. ad 7.

SECTIO VI.

Quo sensu Spiritus Sanctus vocetur amor

1. AD uberiorem cognitionem eorum, quæ de Spiritu sancti processione dicta sunt, conferre potest catio huius nominis, quod passim in Scripturis & sanctos Patres reperitur, quo Spiritus S. vocatur. Quod ut distinctius intelligatur.

Prænotandum est hoc nomen (Amor) in divinis modis sumi posse. 1. essentialiter, pro illo amore quo tres personæ divinæ diligunt. 2. Notionaliter, vel active, scilicet pro amore notionali productivo. Pater & Filius produciunt Spiritum sanctum, vel pro amore notionali productivo; & tunc est nomen personale solius Spiritus sancti proprium.

Quoniam verò ea quæ ad voluntatem spectant, in divinis, magis adhuc nos latent, quā quæ ad intellectum; idèd juvabit ea, quæ ad amorē illum divinum pertinent, ex analogia productionis Verbi divini, hinc explicare.

Sicut igitur dum Pater seipsum in essentia sua exprimitur, verbum mentis exprimit, & sic Filium generat. Ita dum Pater & Filius se in unitate essentiae diligunt, factus voluntatis, qui est utriusque amor, simul ad quod exprimitur, sicque Spiritus sanctus produciuntur.

Item sicut intelligere convenit Filio, non secus Patri; Ita amare Spiritui sancto convenit, non secus Patri & Filio; sed affectum exprimere, & amorem, soli Patri & Filio.

ut sicut Verbum
a divina, ejus
personarum divi
nium, procedit
idem essentiae divi
narumque omni
Nec enim minu
tum produciunt
per quam gigni
dum est) ad
exaligibilia exte
riore patet, quo se
qu. 37. art.
Spiritu sancto:
tum (diligere)
tate amorem;
tialiter diligunt
sue termino
Trinit. cap.
genitus à genera
Et eodem sensu
Centrum gen
arm. 8. in Can
oris sui. Si, in
accipitur: n
melligi, urpote
gluten firmu

SECTIO

ratione perso

Entum est ex S
Olim Trinita
constat ex S. Ma
qua, &c. Et S.

em sicut Verbum divinum, seu Filius ex cognitione
tia: divinæ, ejusque perfectionum omnium, nec nō
personarum divinarum, ac denique creaturarum
silium, procedit: Sic amor divinus, seu Spiritus S.
asdem essentia: divinæ perfectionum, personarum,
urarumque omnium possibilium dilectione proce-
Nec enim minus perfecta debet esse actio amandi,
quam producit Spiritus sanctus quàm actio intelli-
gi, per quam gignitur Filius: quare sicut ista (ut su-
is dictum est) ad omnia intelligibilia, sic & illa ad
ia diligibilia extendi debet.

Ex his patet, quo sensu intelligi debeat id quod docet
nom. qu. 37. art. 2. cum dicit Patrem & Filium dili-
se Spiritu sancto: hoc enim verè & propriè dicitur,
bum (diligere) sumatur notionaliter, prout signifi-
pirare amorem; quia scilicet Pater & Filius relative
onaliter diligūt se invicē Spiritu sancto, tanquam di-
onis suæ termino & amore producto Unde S. Aug.
5. de Trinit. cap. 51. dicit, quod Spiritus sanctus est,
genitus à generante diligitur, genitoremque suum
it. Et eodem sensu Synesius hymno 4. vocat Spiritū
tum Centrum genitoris & geniti. Et appositè S. Ber-
l. serm. 8. in Cant. super illa verba; Osculetur me
lo oris sui. Si, inquit, recte Pater osculans, Filius o-
sculus accipitur: non erit abs re Spiritum sanctum os-
um intelligi, utpote qui Patris & Filij imperturbabilis
sit, gluten firmum, individuus amor, indivisibilis
tas

SECTIO VII.

*à ratione persona una in divinis mitti dicatur
ab aliâ.*

¶ Certum est ex Scripturis secundam & tertiam San-
ctissimæ Trinitatis personam mitti. Et quidem de
o constat ex S. Matth. cap. 15. Non sum missus nisi ad
s quæ, &c. Et S. Joan. 14. Misit me vivens Pater, &c.

De Spiritu sancto etiam S. Joan. 14. Spiritus factus quem mittet Pater in nomine meo. Et cap. 15. Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis.

Cum igitur hoc verum sit, quæritur, quâ ratione Persona divina dici possit mitti ab alia?

Pro cuius resolutione nihil aptius afferri potest, id quod docet S. Thom. 1. part. qu. 43. ubi divinæ Personæ rationem sic explicat. Duo in ratione missæ importantur; quorum unum est, habitudo missi ad recipientem, à quo mittitur: aliud est habitudo missi ad terminum, ad quem mittitur. Est autem habitudo missi ad eum à quo mittitur, quædam ab ipso processio; vel per imperium, ut cum servus à Domino mittitur vel per consilium, ut si Rex dicatur mitti à Consilio ad incedendum bellum vel secundum originem, ut si flos emittitur ab arbore. Habitudo verò missi ad terminum ad quem mittitur, est, ut aliquo modo ibi effectus fiat ita ut vel absolute ibi incipiat esse, quia nempe antea omnino non erat, vel incipiat ibi aliquo modo quo prius non erat. Missio igitur divinæ Personæ dici potest, tum quatenus importat ex una parte processionem originis à mittente; tum secundum quod importat ex alia parte novum modum existendi in alio. Unde si dicitur Filius à Patre missus in mundum, quia ab ipso matre procedens, incepit in mundo esse per carnem assumptam, quamvis antea in mundo esset (juxta illud Jo. 1. an. in mundo erat, & mundus per ipsum factus est) non tamen eo modo quo cœpit esse per Incarnationem.

2. Ex dictis intelligi potest 1. quod licet inter creature, missio aliquam importet minorationem in eum qui mittitur ab alio; proindeque tollat æqualitatem personarum inter utrumque, in divinis tamen nullam importat inæqualitatem inter personam missam & mittentem, quia fit solum secundum processionem originis, alioquin nullâ prioritate aut posterioritate durationis vel causæ.

Ubi obiter observandum est, quod cum novus ille

quo divina persona fit secundum aliam, effectus in creatura, nisi per entitatem mittente, seu aliquid effectus, ut incipit esse, vel producente modo, intelligi potest 2. quod dicitur venire ad terminum, & manifestari omnibus aut quatenus (ut superius dicitur) annexa sunt ab alia dicatur processionem accipere, ut fit aliquo modo, quod requiritur personarum procedat: necesse est. Unde fit ut dicitur: Filius à Patre factus verò à Patre. Quæres ad quod respondetur primò de missione aliam communiter ad habebant & ab unitas Dei diffusa, qui datus est effectus, quos personarum esse possit.

quo divina persona missa dicitur esse ubi antea non
 fit secundum aliquam operationem ad extra, quã
 id efficit in creatura: nihil autem in creatura ope-
 ratum, nisi per entitatem suæ naturæ, quam accepit à
 Persona mittente, seu producente: hinc fit ut habeat ab
 Persona mittente, quod aliquid efficiat in creatura: Et sic, cum novo
 modo incipit esse, ubi non erat, jure ac merito illuc a
 Persona producente mitti censetur.

Intelligi potest 2. quod, quamvis omnes divinæ per-
 sonæ possint venire ad nos, juxta illud S. Joan. 14. Ad
 nos veniemus, & mansionem apud illum faciemus non
 enim omnes aut quælibet illarum à qualibet mitti po-
 tuerunt enim (ut supra dictum) missio propriè dicta sit
 solubiliter annexa processioni: & eatenus persona u-
 bi mitti ab alia dicatur, quatenus ab ipsa procedit, &
 processione accipit virtutem operandi in aliqua cre-
 atura, ut sit aliquo modo in ea, quo antea non erat:
 sequitur personam divinam non posse mitti, nisi ab
 Persona procedat: nec ab aliqua posse mitti, nisi ab illa
 procedat. Unde fit ut Filius & Spiritus sanctus solū mit-
 tantur: Filius à solo Patre à quo solo procedit: Spi-
 ritus sanctus verò à Patre & Filio, eo quod ab utroque
 procedat.

Quæres ad quosnam effectus divina Persona mitti
 potest?

Respondetur primario & præcipuè mitti ad conferen-
 dam gratiam sanctificantem: unde quando Scriptura lo-
 quitur de missione alicujus Personæ divinæ, illum effe-
 ctum communiter adjungit: ut S. Joan. 3. Ego veni ut
 omnes homines habeant & abundantius habeant. Et ad Roman. 5.
 Gratia Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum
 sanctum, qui datus est nobis: Secundariò verò ad omnes
 alios effectus, quos Persona divina missa potest variè &
 multipliciter in creatura operari: quo fit ut missio divi-
 næ personæ esse possit vel invisibilis: cum sit solum per

productionem interioris gratiæ sive gratum facienti
vè gratis datæ : vel visibilis, cum aliquid prætereas-
rius in creatura operatur. Observat autem S. Thom.
3. nunquam visibiliter mitti personam divinam, quia
mul etiam mittatur invisibiliter secundum aliquod gra-
donum.

SECTION VIII.

Quomodo de Sanctissimæ Trinitatis mysterio loquendum.

1. **Q**uod Apostolus charissimum sibi discipulum
quens dixit, 2. Tim. 1. Formam habere san-
verborum quæ à me didicisti : hoc merito quisque
dere debet in omnibus fidei mysterijs : sed præferre
Sanctissimæ Trinitatis mysterio, quod sicut alijs sub-
us, sic etiam difficilior est : proindeque quoties de
loquendum est, cautela major adhiberi debet, ne de
ant scientiæ aut advertentiæ verbis minus sanis aut
tanti mysterij veritas vel sanctitas obscuratur. Ha-
tur de causa breviter hic aliquot proponemus regu-
communitè ab omnibus Theologis acceptas, quibus
le, inò necessarium videtur in hac materia attendere.

Cum autem in qualibet enunciatione duo termini
periantur, prædicatum scilicet & subiectum ; videtur
est, quoties de hoc mysterio loquendum erit, quæ
ne uterque propositionis terminus rectæ fidei con-
& conformis esse possit.

Prima regula. Nomina concreta, substantiva, essen-
lia : id est, quibus essentia divina, vel aliquid ejus
burum absolutum exprimitur, de tribus Personis divinis
in numero singulari prædicari debent. Ita S. Thom.
1. 2. 2. q. 39. art. 3. E. g. nomen illud (Deus) quod essen-
stantivum essentiale, prædicari non debet in plurali
tribus Personis, sed tantum in singulari. Unde S. Al-
in Symb. Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus
non tamen tres Dij, sed unus est Deus : Ita Domini

Domini Filius, Deus
res Domini, sed u
unda regula. N
Personis divinis
docet S. Thom.
gulari numero en
io potius modo
est quod licet ad
omnipotentes
ut in Symb. S. A
quod Pater, &
omnipotentes
terni aut increa
Tertia regula. N
illa (ut plurimū
bus personis su
arum personarum
E. g. in illa pro
m & terram : no
nam in tribus per
1. Misit Deus Fi
Deus, sumitur p
nac alia, Psal 2
Dominus, tan
persona sumit
unda regula. N
ponere possun
1. unde in C
Dominus, rep
essentia genera
miter dici non
Pater producat
divinitas, seu
seu in sensu id
candi utrobique
hoc enim nomen

ominus Filius, Dominus Spiritus sanctus, non tales Domini, sed unus est Dominus.

Unda regula. Nomina adjectiva essentialia, quam Personis divinis in plurali numero prædicari potest docet S. Thomas loco citato; communiter tamen singulari numero enunciari debent, quia scilicet sub-vo potius modo quam adjectivo solent usurpari. est quod licet ad rigorem dici possit, esse in Trinitate omnipotentes, tres æternos, tres increatos; (ut in Synb. S. Athanasij habetur) convenit magis e quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: Non tres omnipotentes, sed unus omnipotens; sicut non æterni aut increati, sed unus æternus & increatus.

Tertia regula. Nomina concreta, substantiva, essentialia (ut plurimū) pro ipsa divina essentia, prout per tribus personis subsistit, aliquando etiam pro qualitarum personarum supponere possunt. Ita S. Thomas. E. g. in illa propositione, Genes. 1. Creavit Deus cælum & terram: nomen (Deus, significat ipsam divinitatem in tribus personis subsistentem. In hac verò S. Thomas. 3. Misit Deus Filium suum in mundum; idem nomen, Deus, sumitur pro prima Trinitatis Persona. Rursum hac alia, Psal. 209. Dixit Dominus Domino meo, veni, Dominus, tam pro prima, quam pro secunda in Trinitate persona sumitur.

Quarta regula. Nomina essentialia in abstracto non supponere possunt pro divinis personis. Ita S. Thomas art. 5. unde in Concil. Lateran. sub Innocentio III. dicitur Dominus, reprobantur istæ propositiones tanquam hæc: essentia generat: &, essentia generatur. Quia ratio similiter dici non debet quod divinitas generet, vel quod Pater producat divinitatem; Quamvis enim Deus & divinitas, seu essentia divina, sint idem secundum substantiam, seu in sensu identico: non tamen est idem modus significandi utrobique seu non sunt idem in sensu formalis. Hoc enim nomen, Deus, cum significet divinam es-

sentiam ut in habente illam, ex modo suæ significationis potest supponere pro persona: at verò hoc nomen Divinitas, seu divina essentia, cum significet essentiam divinam ut formam abstractam: ideo ex modo suæ significationis pro persona supponere non potest. Porro recte notat S. Doctor, ad veritatem locutionum conquire oportet non solum res significatas, sed etiam ipsas significandi.

3. Observandum est tamen aliquando apud sanctos Patres nomina quædam essentialia in abstracto ponuntur divinis personis, quæ ut idem S. Thom. monet art. 1. intelligi & exponi debent per concreta, vel per personalia: v. g. cum apud aliquos legitur in divinis scriptis de sapientia procedere, sensus est Filium, qui est sapientia divina, procedere à Patre, cui hæc divina perfectio æque ac Filio competit. Aliquando etiam nomina essentialia abstracta personis divinis tribuntur per quandam appropriationem, quod fute explicat idem S. Doctor art. 8. Et sic v. g. communiter potentia tribuitur Patri sapientia Filio, bonitas Spiritui sancto: quod illa & hæc nomina non sint toti Trinitati communia: sed ad juvandam utcumque intellectus humani imbecillitatem ut facilius veram & realem distinctionem personarum divinarum, in perfectissima & simplicissima essentiarum unitate concipere possit.

TRACTATUS IV. DE CREATIONE ANGELORUM ET HOMINIS,

Ac utriusque lapsu.

OMnia quæ in hoc tractatu explicanda sunt, ad quatuor capita revocabuntur. In quorum 1. agitur de creatione rerum in genere. In 2. de creatione Angelorum & hominum, eorumque natura. In 3. de Angelorum bonis & malis, eorumque natura. In 3. de Angelorum bonis & malis, eorumque natura.

to & beatitudine,
In 4. de creatio
originalis statu
originali.

C A

De creatio

S E

In Deus su cau

classus quæstionis

2. 0. sint ab illo

ationem, sive a

aus resolutione.

2. 1. Deum

primam causam e

e veritati, quæ

materia errorum

monie, non à Deo

non Magus, Mer

2. & sequ. adv

2. 0. lib. 2. adversu

ma ex se esse: pr

ma etiam existi

Deo bono, sed

August. hæresi

gentes 3. par

Reclutur hi d

aditaur 1. ex So

mare, & onin

apulum tacta su

atum est. Et N

sunt omnia.

2. ex om

ibus edita sun

meri

ro & beatitudine, malorumque lapsu atque damna-
re. In 4. de creatione hominis, ac innocentiae, seu ju-
cto originali statu. In 5. denique de lapsu hominis ac
tato originali.

CAPVT I.

De creatione rerum in genere.

SECTIO I.

An Deus sit causa efficiens rerum omnium.

Ensus quaestionis est, an omnes res aliae ab ipso
Deo, sint ab illo, tanquam à causa efficiente: siue
creationem, siue alio quocunque modo producantur.
cujus resolutione.

dicendum. 1. Deum esse rerum omnium autorem,
primam causam efficientem.

ue veritati, quae de fide est, oppositi fuerunt olim
haereticorum errores. Alij siquidem dixerunt mun-

hinc, non à Deo, sed ab Angelis conditum fuisse,
mori Magus, Menander, & alij apud S. Iræneum lib.

pi. 2. & sequ. aduersus haereticos Marcion, teste Ter-
tiano lib. 5. aduersus eundem, opinatus est materiam

nam ex se esse: proindeque à Deo non esse productam.

ichari etiam existimauerunt res omnes corporeas,

à Deo bono, sed à Deo malo esse productas, ut re-

S. August. haeresi 26. quod etiam asseruerunt haer-

etici. 3. part. hist. tit. 19. art. 1.

Retelluntur hi & similes errores, & veritas nostrae

probat 1. ex Scriptura. Psal. 45. Qui fecit cœlum,

mare, & omnia quae in eis sunt. S. Joan. 1. Om-

per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil,

quod factum est. Et Rom. 11. Ex ipso, & per ipsum, &

per ipsum facta sunt omnia.

probat 2. ex omnibus Symbolis, quae in Concilijs

eclesiasticis edita sunt: in quibus universalis Ecclesia

semper professi est se credere in unum Deum factorem cœli & terræ: visibilibus omnium & invisibilibus.

Probatur 3. autoritate sanctorum Patrum, Irenæi, Ipphanij, Augustini, & aliorum, qui in libris suis expresso illos errores proscripserunt, & fidei nostræ vel propugnaverunt. Unus instar omnium hæc nobis erigunt. qui lib. 1. de Genesi ad literam cap. 14. sic loquitur: Catholica Fides præscribit, & certissima ratio docet, materiam naturarum materiam esse potuisse, nisi ab omnium rerum, non modò formarum, sed etiam formarum inchoatore Deo atque creatore.

Probatur 4. hac ratione, quæ est S. Doctoris 1. per art. 1. id omne quod habet esse per participationem ab eo quod habet esse per essentiam, cum quidquid quo genere & per participationem est tale sit ab eo, in eodem genere est maximè & perfectissimè tale. Res omnes extrâ Deum habent esse per participationem, cum ex se ipsi non sint; solus autem Deus per essentiam à se ipso sit: Ergo omnia quæ sunt extrâ Deum sunt ab ipso, tanquam à primâ causa sui efficiente.

3. Dicendum 2. non tantum id, quod per creaturam productum est: sed etiam id omne, quod per causam secundam continuè efficitur, immediatè à Deo, tanquam à causa prima simul concurrente, produci.

Probatur 1. ex Scriptura. Psal. 146. Qui producit montibus scœnum & herbam servituti hominum. Item Omnia opera nostra operatus est nobis Dominus. Item 12. Operatur omnia in omnibus.

Probatur 1. ex S. August. Epist. 146. ad Conseruandum. Quomodo, inquit, negare poterimus Deum etiam operari cuncta, quæ creantur; cum Dominus dicat: meus usque nunc operatur. Et paucis interjectis: Quis nunc ista non formet, quomodo legitur; Priusquam formarem in utero, novi te?

Probatur 3. hac ratione: quia non aliter aliquid immediatè à Deo fieri concipitur, nisi quia Deus imm

cognoscit & immed
mus spiritus, no
rate. Atqui Deu
num quæ nunc fi
cum illa sint en
immediate ab ip
ab ipso solo, in p
Quæres, per qua
causa secunda im
per eandem acti
um?

respondetur, si de
um illum produ
explicatum est i
Dei ageretur. Si
ante, responder
um esse realiter,
cum illa realit
tem terminum
us est à causâ
distincta formalit
olenter à Deo,
causâ primæ; ut
causâ secundæ.

S E

An solim D

Orandum est v
posse: r. latè
nem, seu produ
ficat productio
ex nullo subj
dibet questio
sit, aliquid ex
re,
occedunt r. fide

cognoscit & immediate vult esse: Deus enim cum sit
 immensus spiritus, non aliter agit, quam intellectu &
 voluntate. Atqui Deus isto modo se habet etiam respec-
 tum quæ nunc sunt interventu causarum secunda-
 rum: cum illa sint entia vera & bona: proindeque non
 sunt immediate ab ipso cognita & volita, quam ea
 ab ipso solo, in principio mundi creata sunt.

Quæres, per quam actionem Deus effectum aliquem
 causa secunda immediate producat? an scilicet id
 per eandem actionem causæ secundæ. an per di-
 versam?

Respondetur, si de actione immanente Dei sermo sit,
 tum illum produci vi & efficacia divinæ volitionis,
 tum explicatum est in tractatu secundo, cum de volun-
 tate Dei ageretur. Si autem quæstio sit de actione Dei
 extrinseca, responderetur actionem Dei & causæ secundæ
 esse realiter, sed tamē formaliter distinctam. Est
 enim cum illa realiter; utraque enim unum eundemque
 terminum habet, nempe effectum productum:
 totus est à causâ primâ, & totus à causâ secundâ.
 Distincta formaliter: quia actio illa creaturæ. ut sit
 dependenter à Deo, dicitur concursus & operatio Dei
 causæ primæ; ut verò est à creatura, dicitur concurren-
 tia causæ secundæ.

SECTIO II,

An solius Dei proprium sit creare.

Orandum est verbum creandi duobus modis accipi
 posse: 1. latè, prout significat quancunque rei ef-
 fectum, seu productionem: 2. stricte & proprie, pro-
 pter significat productionem totius alicujus entis ex nihilo,
 est, ex nullo subjecto præsuppositio. Et eo sensu in-
 ter debet quæstio proposita, an scilicet solius Dei pro-
 prium sit, aliquid ex nihilo producere. Pro cuius reso-
 lutione,

Dicendum 1. fide catholicâ credendum esse, res om-
 nes,

nes, quæ de facto per creationem productæ sunt, adducuntur, à solo Deo fuisse creatas, aut de novo creatas.

Hæc veritas constat tunc ex ijs quæ sectione prædicta sunt; tùm ex eo quod in Scripturis passim vocatur, Creator omnium, ut Eccl. 24. Matth. 1. dicitur Creasse omnia, ut Ephes. 3. Apocal. 4. fecisse cœlum terram, mare, & omnia & quæ in eis sunt, ut 145. Et habetur expressè definitum in Concil. Lateran. sub Innocentio III. cap. 1. Idipsum etiam probant Patres contra hæreticos sectione præcedenti citatos Basil. lib. 4. cont. Eunomium, S. Athan. serm. 3. contra Arianos, S. August. lib. 3. de Trinit. cap. 8. & alij.

2. Dicendum 2. solius Dei proprium esse creare, ut nulla creatura id præstare possit, saltem, tãquam causa principalis.

Probat. 1. ex Scriptura, Eccl. 1. Unus est altissimus Creator omnipotens. Sapient. 3. A magnitudine creator poterit creator cognoscibiliter videri. Ierem. 11. Domine Deus, ecce tu fecisti cœlum & terram in fortitudine tua magna.

Probat. 2. ex sanctis Patribus, S. Athanas. serm. cont. Arianos, Administrare, servorum est; creare autem solius Dei Verbi, & Sapientie. S. August. lib. 9. de Civitate Dei. Creare naturam aliquam tam nullus potest, quam nec seipsum. S. Cyrill. Alexandr. lib. 1. contra Julianum, Ea sunt nature inaccessible, quæ propria solius summæ substantie: quorum unum esse dicimus, efficaciter operari posse ut creatorem, & producere, quæ aliquando non erant.

Probit. 3. ratione, quia unitur S. Thom. 1. p. quæst. 1. art. 5. nimirum, quod effectus debet esse à causa cognita, & magis universa, quo ipse est magis universus. Atqui totus effectus, quod per creationem producitur, est effectus universalissimus. Ergo non potest esse nisi à causa universalissima, quæ est Deus.

Porro, quamvis hæc ratio, sicut & aliæ, quæ com-

feruntur à Theologis; junctæ rationibus in assertis probabilissimam, nec an saltem esse simul cum

probabitur probabitur in hoc re-
verba prolata à
aysee (ut suppo-
decisionem bo-
in hostia: quæ
Tidentinum)
is in substantia
nem non mino-

in aliqua creatu-

quod spectat ad
tem: dicendu
que mundum
sed omnia, q
monabuisse.

1. ex Scri-

cœli & terra

S. Ambr. in

Civit. cap.

temporis. Pro-

suarum, an-

Classica n. e.

pruquar

2. author

III. cap. 1. ubi

afferuntur à Theologis ad id probandum, plane nõ
incant; junctæ tamen auctoritatibus suprà citatis
triam in assertione positam, si non omnino certam.
in probabilissimam esse ostendunt.

etres an saltem creatura, tanquam causa instrumẽ-
bosit simul cum Deo concurrere ad creationem a-
s rei ?

spõdetur probabile videri hoc fieri posse : tum quia
videtur in hoc reperiri contradictio, tum quia de
verba prolata à sacerdote concurrunt instrumenta-
physice (ut supponimus ex tractatu de Sacramẽtis)
insecrationem hostiæ, seu ad productionem corporis
li in hostiæ : quæ quidem productio (ut docet Con-
n Tridentinum) sit per conversionem totius substã-
anis in substantiam corporis Christi : ad quam con-
onem non minus potentia requiritur, quam ad cre-
em.

SECTIO III.

*an aliqua creatura fuerint, vel esse poterint
ab æterno,*

Quod spectat ad primam propositæ quæstionis par-
tem : dicendum est, fide catholica credendum
neque mundum, neque ullam creaturam fuisse ab
æterno : sed omnia, quæ sunt vel fuerunt, durationis suæ
tempus habuisse.

obatur 1. ex Scriptura, Gen. 1. In principio creavit
cælum & terram : quo loco per hanc vocem (In
cipio) S. Ambr. in Examet. lib. 1. cap. 3. & S. Aug.
1. de Civit. cap. 6. & alij communiter intelligunt
am temporis. Prov. 8. Dominus possedit me in ini-
tiarum suarum, antequàm quidquam faceret. S. Jo-
7. Clarifica me, Pater, claritate quam habui apud
tripsum, priusquàm mundus fieret.

obatur 2. auctoritate Concilij Lateranen. sub Inno-
centio III. cap. 1. ubi expresse definitur quòd Deus ab
initio

initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam spirituales & corporales.

Porro quamvis hæc veritas certissima sit, nec dubitare ulli Catholico liceat, est tamen id verum rectè docuit S. Thom. 46. art. 2.) nulla ratione probari posse demonstrativè, mundum hunc aliquo tempore habuisse, initium, nosque id, nonnisi ex revelatione, cognoscere certò posse.

Jam quod spectat ad secundam quæstionis partem; an scilicet mundus aut aliqua creatura ab eo produci potuerit: variæ sunt super hac re Theorum sententiæ. Quidam enim absolue id negant: è contrà omnino affirmant. Alij autem mediâ viuentes, existimant eas res, quæ habent esse per se & fixum, potuisse ab æterno produci: quæ verò insensivum & fluens, non potuisse. Alij denique omnium habuisse opinantur, quod & S. Doctor innuere videtur (suprà in resp. ad. 8.) nullam implicare contradictionem ac proinde potuisse ab æterno mundum produci, eas res, cum quarum æterna duratione non sit constitutum infinitum actu: quoad alias verò, non potuisse quod infinitum actu in creatis rebus esse non possit, cumque involvat contradictionem.

C A P V T II.

De creatione Angelorum, eorumque natura.

I. Angelos, hoc est substantias quasdam spirituales, credere, non modo fides catholica docet, Scripturæ sacræ innumeris prope in locis testantur, ut ex inferendis patebit, sed etiam ipsa ratio naturalis suggerit.

Si quidem multi ex Philosophis Ethnicis, solo tamen rationis ductu id agnoverunt. Unde Tertullian. in lib. de Idololorum vanitate, S. Hieronymus, sive Domitius, & Platonem ita existimasse asserunt: quod & S. Augustinus lib. 2. de Civit. cap. 14. de Labeone & alijs

Certe Aristoteles id ipsum argumentum, celestium motu & immutabilitatem concitavit, ut aliquas præter naturam concretiones mirum est sadare, vel potius, neque Spiritus, neque quique libros, in quibus tamquam mentio.

Ceterum nomen Angelorum (nunciare) derivatur à verbo Ecclesiæ assumptum, quæ spirituales, quæ expressissime à Deo, quibus significandam, sacerdotem, creantur, eo quod voluntatem hominum.

S E

Quando

proponimus r. ta Angelos à Deo creatos, patet ex Scripturâ, quod angelos, aliasque creaturas, de illis omnibus, & facta sunt; in Scripturâ testimonio, de Civit. cap. 14. de Labeone, sive Domitio, & Platonem ita existimasse asserunt: quod & S. Augustinus lib. 2. de Civit. cap. 14. de Labeone & alijs creatos ab initio.

atur. Certe Aristotel lib. 8. Physicor. & 12. Meteororū id ipsum argumentando colligit, præsertim ex celestiu motu & agitatione, quorū conversionibus petuitatem concitandis & gubernādis, necessarium habuit aliquas præesse substantias spirituales, ab omniorū concretionē abstractas & separatas.

de mirum est Saducæos, ut Actor. 23. refertur, in hæresim, vel potius cæcitatē incidisse, ut neque um, neque Spiritum esse crederet: præsertim cum quinque libros Moysis tanquam canonicos recitaret: in quibus tamen tam crebra & manifesta sit Angelorum mentio.

Ceterum nomen Angeli, quod à Græco verbo st nunciare) derivatur, communē usu tum Scripturam Ecclesiæ assumitur ad significandas creaturas invisibiles, quæ idcirco tali nomine nuncupantur, sæpiissime à Deo mitti dicantur ad mandata divina, quibus significanda, quo etiam sensu per quādam similitudinem sacerdotes, in aliquibus Scripturæ locis, appellāntur, eò quod illorum officium præsertim sit, voluntatem hominibus nunciare & declarare.

SECTIO I.

Quandonam Angeli creati sint.

Upponimus 1. tanquam fide Catholica certissimum, Angelos à Deo creatos esse.

2. pater ex Scriptura, Psal. 148. ubi postquam David celos, aliasque creaturas ad laudandum Deum invocat, de illis omnibus pariter subjungit: Quoniam ipse & facta sunt; ipse mandavit & creata sunt. Quoniam ista testimonio hanc veritatem probat S. Augustinus de Civit. cap. 9. & ad Coloss. 1. In ipso condita universa in coelo & in terra, visibilia & invisibilia, sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates: omnia per ipsum & in ipso creata sunt. Upponimus 2. eadem fide certum esse Angelos non creatos ab initio.

Cum

Cum nulla omnino creatura fuerit ab æterno, ut probatum est, & probari insuper potest, ex eo quod isti Patres, disputantes contra Arianos, communiter ferebant Filium Dei esse verum Deum, quia Scriptum manifestè dicunt illum esse ab æterno, supponente inde tanquam certum & indubitatum solum Deum ab æterno.

His præsuppositis, quæritur quandonam Angeli sunt?

Respondetur, tres esse diversas super hac re sancti Patrum sententias. Quidam enim ex illis existimant Angelos ante mundum corporeum fuisse creatos. Basilii homil. 1. & 2. in Hexameron, S. Hieron. 1. ad Titum, & alij quos refert Sixtus Senensis lib. blich. annotat. 5. Quidam verò opinati sunt illos creatos post mundum corporeum, sicut anima primis creata fuit post ejus corpus; ita Gennadius, Chacius, ut refert Lippomanus in catena sua in 4. Alij deniq; asseruerunt creatos illos fuisse simul cum mundo corporeo, ut S. Epiph. hæres. 65. S. August. lib. de Civit. cap. 9. S. Greg. lib. 32. Moral. cap. 10. & communiter omnes Doctores cum Magistro sententiarum 2. dist. 2. & nominatim S. Thom. 1. part. qu. 61. cum quibus proinde.

2. Dicendum Angelos non ab æterno, sed initio temporis simul cum hoc mundo corporeo, primos tantum, & ante quamcunque aliam ipsius mundi creature partem, fuisse creatos.

Prima hujus assertionis pars, nempe quod Angeli ab æterno, sed initio temporis simul cum mundo corporeo creati sint.

Probatum 1. ex Scriptura. Gen. 1. In principio creavit Deus cælum & terram, &c. & dixit Deus: fiat lux, ubi cæli ac lucis nomine plerique Patres Angelos intelligunt, ut S. August. supra, S. Greg. lib. 27. Moral. c. 1. Exod. 20. ubi dicitur, quod Deus sex diebus fecit cælum & terram, &c.

et omnia, quæ sunt in mundo; proindeque sic dicuntur, fuisse creati ab æterno: 2. ex Concilio Constantiensi, ubi dicitur, quod Deus creavit omnia de nihilo cõditis, &c. Angelicam & humanam naturam, &c. 3. assertionis per se manifestæ, quæcunque alia, constat tum ex Angelorum testimoniis, tum ex Scriptura. 1. in Genesi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 2. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 3. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 4. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 5. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 6. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 7. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 8. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 9. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 10. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 11. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 12. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 13. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 14. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 15. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 16. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 17. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 18. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 19. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 20. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 21. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 22. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 23. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 24. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 25. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 26. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 27. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 28. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 29. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 30. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 31. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 32. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 33. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 34. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 35. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 36. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 37. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 38. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 39. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 40. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 41. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 42. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 43. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 44. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 45. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 46. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 47. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 48. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 49. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 50. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 51. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 52. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 53. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 54. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 55. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 56. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 57. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 58. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 59. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 60. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 61. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 62. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 63. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 64. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 65. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 66. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 67. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 68. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 69. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 70. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 71. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 72. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 73. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 74. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 75. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 76. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 77. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 78. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 79. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 80. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 81. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 82. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 83. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 84. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 85. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 86. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 87. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 88. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 89. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 90. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 91. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 92. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 93. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 94. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 95. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 96. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 97. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 98. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 99. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c. 100. in Apocalypsi, ubi dicitur, quod Deus creavit mundum corporeum, &c.

am & omnia, quæ in eis sunt: Angeli autem in
sunt; proindeque inter omnia illa, quæ sex diebus
fle dicuntur, sunt numerandi.
batur 2. Ex Concil. Lateranen. sub. Innocent III.
ubi dicitur, quod Deus simul ab initio temporis
que de nihilo cōdidit creaturam, spiritalem & cor
em, Angelicam & mundanam.

anda assertionis pars, scilicet quod primi omnium
e quancunque aliam ipsius mundi corporei partē
sunt, constat tum ex eo quod, ut supra dictum est,
o Angelorum secundum mentem sanctorum Patrū
gatur in Scriptura per creationem cœli, quod qui-
at dicitur cap. 1. Genes. in principio & ante aliam
cupque mundi corporei partem creatum fuit; tum
ex eo quod id Angelicæ naturæ dignitati maxime
uit, ut sit primum Dei opus ad extra, & Initium
n Domini, ut loquitur Propheta de primo Angelo
loquens.

Quæ res, an hæc sententia, asserens Angelos simul
mundo corporeo fuisse creatos, sit de fide?
idam Doctores ita esse existimant, ut Gregor. Ari-
stis in 2. sent. dist. 2. & Ferrariensis hb. 2. contra
s cap. 83. Melius tamen alij negant eum S. Thom.
art. 2. & in opusculo, in quo Lateran. Concil. decre-
si p̄ta relatum exponit; dicitque decretum hoc à
Lateran. editum fuisse contra Origenis errorem;
pirales creaturas solas, ac per se ab initio conditas
bat, corporeas verò ex accidenti ut in ijs, velut in
am carcere, spirituum quorundam delicta plecteren-
Contra quem errorem Concilium definivit utramq;
hoc est, pari consilio conditam fuisse creaturam,
malem & corporealem, idque ab initio temporis, hoc
non ab omni æternitate.

SECTION II.

Ubinam creati sint Angeli.

1. **C**um super hac quæstione nihil apertè dicat Scriptura, nec Ecclesia quidquā definierit, idè variæ Theologorū sententiæ. Quidā enim Angelos in hoc creatos fuisse existimant. Alij in inferioribus cœli.

Omnium probabilissimè S. Thom. suprà artic. 4. stimat in cœlo empyreo fuisse creatos : idque etiam cœlitè Strabo in cap. 1. Genes. Beda homil. 2. Hexameron & fere omnes reliqui Scriptores post Bedam.

Probatur 1. ex eo quod Isai. 14. dicitur, Cecidit cœlo Luciferum. Et Apoc. 12. Factum est prælium in cœlo : Michaël & Angeli ejus præliabantur draconem ; & draco pugnat, & Angeli ejus, & non valuerunt ; nequē locus inventus est eorum amplius cœlo.

Probatur 2. ex eo quod (ut dicit S. Thomas) Angeli creati sunt, ut præsideant creaturæ corporeæ : de convenienti fuit ut in supremo loco corporali præcerentur, cujusmodi est illud cœlum empyreum.

Quæres, an de fide sit cœlum, illud, quod communiter vocatur empyreum, existere ?

Respondetur, quod, quamvis super hac re nihil dicitur ab Ecclesiâ definitum sit, quia tamen plurimè Christianis Patribus tale cœlum existere docuerunt, ut S. Hieron. 2. in Examer. S. Joan. Damasc. lib. 2. de fide 6. S. Ambros. lib. 12. Examer. cap. 13. Beda sup. S. I. qu. 66. art. 3. & communiter omnes hodie Doctores sentiant ; idè valdè temerarium videretur illius cœli empyrei existentiam negare.

SECTION III.

An Angeli sint omnino incorporei.

1. **S**ensus quæstionis est, an Angeli sint substantiæ simpliciter spirituales ? an verò in sua entitate quid corporeum & materiale habeant ?

August. lib. 8. de Civit. cap. 14. & 15. refert Plato existimasse Angelos corpora valdè subtilia naturaliter unita habere : ita etiam sensit Origenes lib. 2. Pe- cap. 2. & 3. Tertull. lib. de carne Christi, & alij veteres : qui quidem Angelis corpora non ejus- tationis attribuunt : nam alij cœlestia, alij ignea, crea mente censebant, ra nihilominus sententia, quæ ut certa tenenda est, Angelos esse omnino corporis expertes ; atq; adeo reaturas purè & simpliciter spirituales ac intellectu- Ita S. Thom. qu. 1. art. 1. obatur 1. ex ijs Scripturæ locis, in quibus Angeli tur Spiritus. Ad Hebr. 1. Omnes sunt administra- Spiritus. Apoc. 1. fit mentio septem spirituum, qui pectû throni Dei sunt : & in Evangelij communio- nes vocantur immundi spiritus. Nomen autem us in Scripturis, cum substantiæ intelligenti tribui- onnisi rem incorpoream significare solet : quo sen- Joan. cap. 3. dicitur : Spiritus est Deus. obatur 2. ex verbis Concilij Lateran. suprâ citatis ; is Angelh significantur nomine creaturæ spiritualis, t opponitur corporali. obatur 3. ex sanctis Patribus. S. Ignatius in epist. ad ianos, Angelos vocat Incorporeas naturas. S. Greg. nus lib. 12. contra Eunomium, Incorporeas creatu- S. Greg. Nazianz. orat. 24. Intelligibiles & incorpo- substantias. S. Dyonis. de divin. nom, cap. 4. Incor- les, intelligibiles, spiritualesque substantias, omni riâ carentes. S. Joan. Damasc. lib. 2. de Fide cap. 3. antias intelligentes, materiæ atq; corporis expertes. obatur 4. hac ratione, quâ utitur S. Thom. suprâ : scilicet universi perfectio requirit, ut in omni ge- in quo est aliquid imperfectum ; sit etiam aliquid ectum : Ergo in genere rerum purè spiritualium, cū æ nostræ sint aliquo modo imperfectæ, utpote sub- tiæ incompletæ, quæ corporibus uniri naturaliter exi- gunt,

gelis.

II.

Angeli.

aperitè dicat-
nerit, ideo var-
Angelos in his
ferioribus cor-
m. supra aris-
os : idque enu-
omil. 2. Hesau-
st Bedam.
dicitur, Cecid-
tum est prælu-
us præliabant-
geli ejus, & no-
st eorum amp-

it S. Thomas.
naturæ corpore-
eco corporali-
m empyreum.
lud, quod con-

per hac re niti-
tamen plurimi
ocuerunt, ut S.
asc. lib. 2. de
Beda sup. S.
es hodie Doct-
retur illius co-

III.

incorporeis

eli sint substan-
ero in sua com-
ant ?

gunt, convenit esse alias substantias completas puras, & à corporibus omninò independentes.

2. Obijcies, in septima Synodo generali actionem citari & approbari librum Joan. Episcopi Thessalonensis, in quo dicitur Angelos esse tenui, & aereo compositos.

Respondetur, hoc Concilium fuisse contra Iudeos, in eoque quaesitum fuisse, non de natura Angelorum, an corpori essent, vel purè spirituales; sed an in Ecclesia Angelorum rectè in Ecclesiâ pingi possent. Unde ibi approbatum à Patribus Concilij, non quod Angelos specie corporali pingi possent, sed quod non transgressus esset Joannes de corporibus Angelorum, sed ex ejus verbis intulerat Tarasius Patriarcha; scilicet Angelos specie corporali pingi posse, cum in tali specie quando apparuissent.

Porro, quamvis (ut docet S. Thom. quæst. 16. art. 1.) hac sententia, quæ affirmat Angelos esse substantias purè spirituales, talis non sit, ut opposita debeat hæretica (etenim Lateranense Concilium citatum hanc quæstionem ex instituto non definit, sed observat S. Doctor; sed hoc unum intendit, ut utrumque naturæ eadem ratione conditorem Deum contra Nestorianismum & Manichæos assereret) est tamen adeò contrarium asserere, sit vadè temerarium, utpotè contra omnium Doctorum sensu repugnans.

Quæres quid de apparitionibus Angelorum in forma corporeâ existitandum sit?

Aliqui dixerunt (ut refert S. Thom. quæst. 51. art. 1.) omnes illas Angelorum apparitiones, quæ in Scripturis memorantur, contigisse tantum secundum imaginem, nec Angelos unquam corpora ulla, in quibus apparuissent, assumpsisse: Nihilominus pro certo tenendū est, quod docet S. Augustinus lib. 15. de Civit. cap. 23. Apparuisse Angelos in talibus corporibus, quæ non sunt in Scripturis tam aperte asserti, totque experientijs esse

em, ut hoc negare
igitur hoc certum
corpora illa ali-

ullianus libro de

ab Angelo assum

um à Verbo divi

mnibus, tanquam

hureoli, asseren

materiæ. Impos

entia completa,

um formæ ingre

era igitur senten

asserit Angelum

um motorem mob

(ut falsè dixi

ente format, illu

arum necesse es

es, sicut patet in

amendi formati

is colliges Ang

es, esse etiam n

ita ut, quamvis

existentia à Deo

aten vi ullius ag

cum nullâ ma

is, nihilque in

quod eorum

aut destruere

generali actione

subscribunt cor

nom. S. Aug.

lib. 2. de fide

sub Leone X.

quæ purè spiritu

alem à fortiori

im, ut hoc negare, impudentiæ esse videatur.
igitur hoc certum sit, dubium est, quâ ratione
corpora illa assumât, in quibus se præbeant visi-

ullianus libro de carne Christi, sentire videtur ita
ab Angelo assumi, sicut assumptum fuit corpus
um à Verbo divino. Sed illius opinio communi-
omnibus, tanquam absurda, rejicitur; sicut & alia
Aureoli, asserentis Angelum uniri corpori, sicut
materiæ. Impossibile est enim ut id, quod est ex
ntia completa, alterius substantiæ compositione
dum formæ ingrediatur.

era igitur sententia, quæ est communis Theolo-
asserit Angelum corpus assumere, ipsique uniri,
n motorem mobili. Quod quidem corpus non
o (ut falsò dixit Tertullian. suprâ) sed ex acre
stante format, illum ita condensando & tempera-
ntium necesse est ad suscipiendos varios colores
ras, sicut patet in nubibus, ita ut aptus sit ad cor-
sumendi formationem.

istis colliges Angelos, cum sint substantiæ purè
les, esse etiam naturâ suâ incorruptibiles, & im-
es; ita ut, quamvis possint à Deo annihilari, cum
existentia à Deo eam libere conservante pendeat;
amen vi ullius agentis creati possint destrui & an-
nihilari: cum nullâ materiâ constet, quæ est principium
tionis, nihilque in se habeant, aut extra se recipe-
nt, quod eorum substantiam pure spiritalem cor-
re, aut destruere possit. Huic veritati quæ in sexta
o generali actione 11. in Epistola Sophronij appro-
b. subscribunt communiter sancti Patres: S. Dio-
div. nom. S. August. lib. 12. de Civit. cap. 15. S.
c. lib. 2. de fide cap. 3. Et certè si Concillium La-
nse sub Leone X. sess. 8. definiivit, animam ratio-
quia purè spiritualis est, esse immortalem & in-
ubilem à fortiori idem de Angelis sentiendum est,
cum

cum sint naturæ & cōditionis longè perfectioris, ipsa anima rationalis,

S E C T I O IV.

Quid de loco & motu Angelorum sentiend
fi

7. **D**icendum 1. certum esse Angelos verè esse in
quocunque modo in illo sint, & ita esse in
eo, ut simul alibi, & multò minus ubique esse di
possint. Ita S. Thom. quæst. 52.

Et id constat ex varijs Scripturæ locis, in quib
geli dicuntur esse, aut non esse alicubi. S. Matth.
geli eorum in cælis semper vident faciem Patri
Apocal. 12. de Angelis malis dicitur, quòd locus
non est amplius inventus in cælo.

Observandum est autem cum S. Doctore quod
1. Angelos non esse in loco ad instar corporum, quoniam
partibus loci correspondent, quod Theologice
esse in loco circumscriptive: sed alio modo, qui
spiritualium proprius est, quem vocant esse
co definitive, hoc est esse totum in toto loco &
in qualibet parte loci; ita tamen ut simul extra
locum naturaliter esse non possunt. Quod recte
S. Damasceus lib. de fide Orthodoxa cap. 8. his
Cum autem intelligentia sint etiam intelligibilibus
eis, sunt non corporum more circumscripti: non
ut corpora secundum naturam figurantur, neque
dimensione constant: sed eo ipso sunt in loco, quod
intelligentiter presentes sint & agant, ubicunque
sunt, nec possint eodem momento simul hic esse &

Quod si quæras, quænam sit formalis ratio, per
Angelus in loco aliquo esse dicatur.

Varia sunt super hæc re Theologorum sententia-
dam enim existimant Angelum esse in loco for-
per suam substantiam. Alij per operationem alio-
sive transeuntem, sive immanentem. Alij per sua-

angelis. perfectionem. Alij per modum aliquem realem ipsi-
secum. Alij denique omnibus his modis simul jun-
IV. Nos in re incerta & obscura, quæ magis ad Philo-
sophiam, quam ad Theologiam pertinere videtur, liberū
est, ut relinquimus illud quod magis ardebit, am-

endum 2. certum esse Angelos moveri localiter.
Thom. qu. 53. art. 1.

Et constat ex innumeris Scripturæ locis, quæ hic
ere superfluum est, in quibus Angeli sive boni, si-
li dicuntur ire, venire, ingredi, exire, discedere,
erere, descendere, &c. & S. Ambros. lib. 1. de Spi-
ritu S. cap. 10. dicit Spiritum S. non moveri: quia
initus, & ubique existit: at verò alios spiritus mo-
loco in locum, quia sunt finiti & creati.

nam autem dicitur Angelum posse moveri, illud intel-
um est (ut docet S. Thom. art. 2.) tam de motu
uo; quo scilicet locus aliquis deseritur, & alius
itur successivè & per partes; quomodo moverunt
Angeli illi, qui in corporibus assumptis simul cum ho-
us quibus apparebant, ambulasse in Scripturis refe-
r: quàm de motu discreto; quo scilicet de loco in
loco movere se potest, non transeundo per medium.
avis enim corpus eo modo moveri non possit, quia
mensuratur & continetur sub loco, unde (ut ait S.
or) oportet quod sequatur leges loci in suo motu:
amen Angeli substantia non sit subdita loco, ut con-
stet: sed superior eo sit, ut aliquo modo continens; in-
ut in potestate ejus sit, se loco applicare prout vult,
per medium, vel sine medio.

Quæres, an Angelus possit movere localiter res a-
se? Responderetur posse.

quidem quod possit movere res corporales, constat
tribus Scripturæ locis. Exod. 14. dicitur Angelum;
in columna nubis per mare rubrum Israelitas educe-
re: & fulmina in Pharaonis exercitum ejacu-
lasse,

lasse, & rotas curruum subvertisse. Daniel. 14. Angelum transfuisse Prophetam Habacuc ex Judæa in bylonem; & Act. 8. Angelum transfuisse S. Philip. Gaza in Azorum. Ratio etiam id evincit: quia creaturæ cognitione intellectuali, vel sensibili præ quæ seipsam loco movere potest, potest etiam a potentia motrici inferiora movere, ut patet inducitur. Ergo à pari. Angeli cum se movere possint, poterunt corpora potentia suâ inferiora movere.

Quod autem spectat ad alias substantias spirituales, dicendum est similiter illas facultati motrici Angelorum subesse, si eorum naturali perfectioni subsint: hoc videtur. Num Angelum posse alium inferiorem movere, si animam à corpore separatam. Et quidem de angelis parata constat ex cap. 16. S. Luc. ubi dicitur anima separari in sinum Abraham esse delatam ab Angelis. De hoc lo verò patet ex eo quod dicitur Tob. cap. 8. Raphael Angelum apprehendisse dæmonem Asinodæum, illum alligasse in deserto superioris Ægypti.

SECTIO V.

Quomodo Angeli cognoscant se, vel alias res.

1. Cum Angeli sint creaturæ purè spirituales, & intellectuales, certum illos esse etiam maxime capax intellectus & cognitionis. Sed difficultas est quæ illorum cognitio, & ad quæ objecta se extendat. Præter id quod per resolutionem,

Dicendum 1. Angelos præditos esse facultate intellectivâ ab eorum substantia realiter distincta. Ita S. Thomas quaest. 45.

Probatur 1. ex S. Dionys. lib. de coelesti Hierarchia cap. 11. ubi tria in Angelis distinguit, scilicet substantiam, virtutem, & operationem, quod & S. August. docet de Conceptu Virginis.

Probatur 2. ex eo quod principia, quæ ad diversitatem proprios per se ordinantur, reipsa inter se distincta sunt, quæ

Sed essentia actus per se est una, potentia diversi actus. Universalis cognitio est distincta.

2. Angelus substantiam intellectibilem.

1. ex S. August. notum suum.

2. ex eo quod maxime proprium est rationi cognitionis.

in intellectu est, distinctum est, ut si

em suppleat.

3. Angelus aliquibus spiritibus.

ex S. Dionys. Angelos plenos esse ex S. August. res corporales.

quam in se habentem productum.

eligendi non potest.

similitudinem & concreatam.

hac ratione, ut illam de

omnes, quæ

1. Sed essentia & potentia alicujus creaturæ ad
actus per se ordinantur: Nempe essentia ad
tiam, potentia verò ad operationem: qui sunt
diversi actus. Unde sequitur in Angelis, poten-
tiam cognoscitivam esse ab eorum essentia, seu substan-
tia aliter distinctam.
2. Angelum seipsum cognoscere per suam
substantiam, non verò per ullam aliam spe-
ciem intelligibilem. Ita S. Thom. quæst. 56. art. 1.
3. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.
4. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.
5. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.

V.
6. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.
7. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.
8. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.
9. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.
10. Angelus non potest cognoscere seipsum
per seipsum, dum seipsum intelligit, ipsam solam esse
notitiam suam.

coniunctæ & unitæ cum ejus intellectu, ut patet quod res cognovit, antequam existerent, sicut Aug. suprà diximus. Ergo necesse est ut per aliam similitudinem intellectui angelico uniantur. Item similitudo non est ipsa Angeli substantia; enim tam perfecta est, ut possit rerum omnium nomen exprimere, quod soli essentia divina competere esse igitur, ut illa similitudo in intellectu angelico sit species aliqua intelligibilis.

3. Dicendum 4. species illas, per quas Angeli creantur, non esse ab obiectis acceptas, sed ipsis à instanti suæ creationis fuisse à Deo infusas & infusas. Ita S. Thom. q. 55. art. 2.

Probatur 1. ex cap. 28. Ezech. ubi primus Angelus dicitur fuisse plenus sapientiâ, & perfectus ab illo die quo conditus est; (ea enim quæ dicuntur in illo intelligenda esse potius de Lucifero, quàm de Regem, ut sentit S. Augustinus lib. 11. de Gen. ad lit. cap. 24. S. Gregorius lib. 33. Moral. cap. 24. & 256. S. Ambrosius de Paradiso cap. 2. Sanctus Epiphanius hæres. 64. & res alij ex SS. Patribus) ille autem Angelus non plenus sapientiâ & perfectus à primo die, quo creatus est, si species intelligibiles rerum omnium, quarum cognitio illi competebat, à Deo non accepisset, sed postea à diverso tempore eas acquirere, & à rebus haurire opus habuisset.

Probatur 2. ex loco suprà citato S. Augustini: scilicet de Gen. ad lit. cap. 8. & 30. ubi ex iis, quæ supra diximus, sequitur, secundum mentem illius sancti Iohannis Angelos cognovisse res, antequam existerent; ac inde illarum species non ab ipsis rebus, sed à Deo à instanti suæ creationis accepisse.

Probatur 3. hac ratione: si Angeli paulatim successive species acquirerent, easque peterent ab obiectis, oporteret id fieri alterutro ex his duobus modis; scilicet vel quod ipsi Angeli eas producerent ad præsentiam ob-

rem: vel quod obiecta eas producerent ad præsentiam. dici potest, quod Angeli, quia à Deo à instanti habent, nullum, unde possunt eas habere, nec sicut exterius, quod præsentia species, quod cognoscendum est Angeli, a Deo, facile modo præsentibus; modum, usque sensibus externis, humanum, ut species intellectus incorporei, nil, que etiam secundum sunt (ut plures, nisi species, quæ proinde sunt, illique in Angeli species, acquirere possunt suæ creationis, ad pleniorum, res hic quæstionem, prima est, an omnes intelligant. respondetur Angelis etiam perfecti species accepisse, ut ex S. Dionysio, maiores Angelos habent ob-

K 2

& lib.

& lib. de div. nom. cap. 13. ubi dicit, omnia magis
 ra & collecta esse in superioribus Angelis. prout
 ad Deum accedunt. Tum etiam ex eo quod Angeli
 quò perfectiores sunt in natura intellectuali, eo
 similiores Deo in intelligendo: Sed Deus in intellectu
 do maximè excellit, eo quod per unicam & simplicem
 finem essentiam suam res omnes intelligit: Unde
 quitur, quò Angeli perfectiores sunt, illos per se
 eo simplices & universales, adeoque perfectiores
 intelligere.

Secunda est, an Angelus semper actu cognoscit
 quæ cognoscit.

Responderetur duas esse cognitiones, respectu quorum
 intellectus Angelicus est seu per in actu secundo.

1. Una est cognitio supernaturalis beatifica.
 Angeli beati semper sunt actualiter beati, ac proinde
 per est in illis actualiter beatitudo, quæ in actuali
 intuitiva cognitione divinæ essentiae consistit.

Altera est cognitio naturalis, quæ Angelus seipsu
 gnoscit. Sicut enim corpora viventia semper sunt
 actu secundo; respectu cuiusdam operationis vitali
 ra respectu nutritionis; ita consentaneum est exist
 substantias purè spirituales, quales sunt Angeli, se
 actu habere aliquam operationem vitalem naturalem.
 Nulla autem videtur esse ipsis magis naturalis, quàm
 sui ipsius cognitio.

Quod autem spectat ad aliarum rerum cognitionem
 recte docet S. Thomas quæst. 58. art. 1. intellectus un
 gelicum non semper in actu secundo esse; cum
 ratio id evincat. Et præterea cum species intell
 les rerum aliarum in ipsis sint per modum habitus
 credibile est eos posse illis uti, aut non uti, prout
 libitum fuerit.

Tertia est, an Angeli aliquo discursu utantur.

Responderetur cum S. Doctore, Angelos nullo u
 scensu in sua cognitione, sed simplici intuitu & ap
 heu

et omnia cog
 ra peringere po
 nes in principi
 rei ratio est:
 venit quod
 veritas notis
 Angelicus human
 multò perfectio
 ipsi modus int
 nobilior, q
 intelligendi
 ut A
 discursum, id
 omnia cognos
 cognoscitur co

hic certa s
 rum est 1. Ang
 que per suam
 speciei impre
 rum est 2. Ange
 Deum per l
 eundem na
 clare & intuiti
 eff-ctu, & pro
 enim eo ip
 cam ut effect
 que per illam
 pendi.
 rum est 3. Ange
 per species prop

ne ea omnia cognoscere, ad-quæ vis eorum co-
gnitiva pertingere potest: & sicque eodem simplici actu
rationes in principis, & effectus in causis inspicere
eius rei ratio est: quia ex imperfectione intellectus
Dei in inferioribus provenit quod discursus ipsi necessarius sit, ut in
veritatis notitiam deveniat: cum autem intel-
lectus Angelicus humano longè præstat, ac supereminet,
multò perfectiori lumine naturali præditus: hinc
et ipsi modus intelligendi nobilior debeatur est
eò nobilior, quo simplicior; quia sic propius
intelligendi modum accedit: unde sequitur
necesse esse, ut Angeli uno simplici intuitu, non
per discursum, id est successivè, & quasi per par-
tes omnia cognoscant, quæ intra limites potentie
cognoscitivæ continentur.

SECTIO VI.

Quasnam res Angeli cognoscant.

statuor hic cæta sunt.
Primum est 1. Angelum naturaliter cognoscere se-
ipsum, idque per suammet substantiam, intellectui suo
clarè speciei impressæ unitam, ut ex supra dictis patet.
Primum est 2. Angelum beatorum clarè & intuitivè co-
gnoscere Deum per lumen gloriæ; & secluso statu be-
atorum eundem naturaliter cognoscere posse, non
clarè & intuitivè: sed eo modo, quo naturaliter
in effectu, & prototypus in imagine cognoscitur.
Angelus enim eo ipso quod perfecte substantiam suam
cognoscit, eam ut effectum & ut imaginem Dei cognoscit;
undeque per illam sic cognitum Deum ipsam cognos-
cere potest.
Primum est 3. Angelos se invicem naturaliter cogno-
scere per species proprias sibi à Deo inditas.

Hoc enim ex pluribus Scriptura locis constat, bus multa passim de Angelis, sive bonis, sive malis, unde mutua illorum cognitio necessaria: ut Isaia 6. Duo Seraphim clamabant alter alterum. Et Dan. 10. Angelus custos Judæorum digelum custodem Persarum viginti & uno diebus restitisse, Michaelemq; Archangelum sibi in adiutorem venisse. Deinde nisi Angeli mutuo se cognoscere nulla inter eos societas, nullus ordo stare posset.

Certum est 4. Angelos res corporeas cognoscere tantum in universali, sed etiam in particulari.

Hoc similiter patet ex variis Scriptura locis: nisi Angeli unumquemque hominum in particulari cognoscere, neque boni illum custodire, neque mali perditiones illum impugnare possent; quod utrumque fieri ex fide certum est.

Cum hæc certa sint, tria sunt, de quibus est difficultas. Primum, an cognoscant res futuras, eundem, an occultas cordis cogitationes. Tertium etiam res supernaturales.

4. Quod ad primum spectat, S. Thomas q. 57. utitur distinctione. Vel enim quaestio est de futuris necessariis ex causis suis sequuntur, v. g. quod Solis talis die & hora futura sit; & manifestum est modi futura naturaliter cognosci ab Angelis: cum ab ipsis hominibus cognosci possint. Vel de futuris contingentibus, quæ à libero Dei vel hominis arbitrio pendunt: & de illis dicendum est non posse naturaliter Angelis certo cognosci.

Aque hæc doctrina ex fide certa est, cum Scriptura manifesta dicat ejusmodi futurorum cognitio soli Dei propriam esse. Isaia 41. Annunciate mihi quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia dixi vos. Et S. Petrus Epist. 2. cap. 1. Non humanam voluntate allata est prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati, sicut sunt Sancti Dei homines.

Id etiam

etiam constat ex SS. Patribus. S. Chrysost. hom. 18.
 Certum, inquit, prædictio futurorum, immortalis
 Dei opus est. Tertull. in Apolog. cap. 20. dicit:
 unum divinitatis testimonium esse veritatem divina-
 Et passim SS. Patres ex eo probant fidei nostræ
 vera esse; & à Deo testata; quia fuerunt ante
 sa. Ita Justinus in apologiâ 2 ad Antonium. S.
 Justinus libro de Catechizandis rudibus cap. 26. & plu-
 rices, dæmones aliquando futura contingentia præ-
 pōndetur, in eis etiam sæpissimè hallucinatos ac
 tos fuisse; sæpe etiam obscurè & ambigue locutos,
 eundem & ignorantiam suam occultarent. Quod si
 ando ea, quæ ab ipsis sunt prædicta, evenerunt, hoc
 deo factum est, quod illa certò scirent: sed quia
 aliquas conjecturas id cognoscerent: quod & homi-
 aliquando faciunt, longè tamen perfectius dæmones;
 tum propter diuturnum usum & continuam rerum
 rientiam, tum propter perspicacitatem ingenii, quâ
 instantias omnes ad cuiusvis statum pertinentes, na-
 res item dispositiones uniuscuiusque, ita ut, quo quis-
 ingenio, quibus moribus præditus sit, quæ indoles
 & propensio naturalis, perfectissimè cognoscant.
 quod aliquando ea prædicunt, quæ ipsis à Deo
 ob causas interdum revelantur, vel quæ ipsi, Deo
 titente, facturi sunt; sic potuit Satan futuram cala-
 tem beati Job prænunciare, statim atque ipsi facultas
 intelligendi à Deo concessa est. Quo prædictionis ge-
 sæpenumero gentiles delusi sunt.
 Quæres cur Angeli potius præterita cognoscant
 futura, cum illa non magis quàm ista existant,
 proinde species ipsis inditæ non magis videantur
 illa representare quàm ista.
 Respondetur, speciem intelligibilem Angeli modifi-
 & quasi determinari per actualem existentiam rei
 præsen-

præsentis, ut possit deinceps illam etiam præteritam præsentare. Quod si hæc responsio non satisfaciat, dicendum superest, nisi voluisse Deum species illas Angelis impressis, ejus esse conditionis, ut non possint res futuras merè contingentes, quamdiu futura repræsentare, sed tantum præsentis, vel præteritis

Quod ad secundum spectat, dicendum est Angelis naturaliter non posse certò cognoscere cogitationes quæ libere à nobis in mente concipiuntur, nec actus internos libere à voluntate elicitos. Ita S. Thomas quest. 57. art. 4.

Probat 1. ex Scriptura, quæ hanc cognitionem Deo tribuit. 2. Paral. cap. 6. Tu solus nosti corda hominum, Jerem. 17. Præteritum hominis, & ejusmodi species scrutabile: quis cognoscet illud? ego Dominus. 4. Discretor cogitationum & intentionum cordis.

Probat 2. ex SS. Patribus, qui id unanimiter sentiant. S. Hilarius in Psal. 139. Cogitationes cordis nosse nostrum est, sed ejus, de quo dictum est: scrutans corde hominum insunt, nosse solius est Dei, qui signum tim corda finxit. S. Cyril. Alexand. lib. 2. in S. Joannem quens de Nathanæle, qui Christum Dei Filium confusus est: Noverat, inquit, solum scrutatorem esse eum, nec ulli alteri mentem hominis patere. S. Augustinus ferm. 234. de tempore, loquens de Job. Patriarcha: lebat: inquit, Deum, faciebat eleemosinas; & quo faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed solus Deus. S. Hieronymus in Psal. 16. vers. 10. Diabolus, inquit, nescit quid intrinsecus in animâ cogitet homo, nisi exteriores motus intelligat.

Probat 3. ratione, quam ducit S. Doctor ex præstia & nobilitate mentis humanæ, quæ soli Deo subjacet tanquam primæ causæ efficienti & ultimæ finali: consentaneum est, ut cogitationes & affectiones, quæ ex libero ipsius arbitrio pendent, non nisi Deo soli pateant:

is autem creaturæ, mana eas ab illis consentus sit illis Angelico repræsentare dicat, Angelis affectionum spiritus sunt, possunt naturæ enim probat non habere Angelum species sibi Deo accipere tunc ad eos diriguntur ejusmodi species dicendum nihilonales cogitationes voluntas & consensum, ob suam observatione creaturæ cogitationum habere dominium tunc tenere, vel contra Angelis inditas repræsentare eum, rationali creaturæ, ipsa dirigerentur, variis experimentis cognoscere cogitationes aliquando intentiones & intentiones & intentiones, verumtamen à demonibus effectus, quando ex motu creaturæ, per quæ creaturæ:

nam præterea illis autem creaturis eatenus soluta, quatenus ipsa
non laus humana eas ab illis cognosci velit: ita ut hic vo-
luntatis consensus sit veluti conditio quædam, sine qua
non potest cogitatio vel affectio interna mentis, intelle-
ctui futuræ æternæ repræsentati.

vel præterea sic dicas, Angelum naturaliter harum cogitatio-
num species habere sibi inditas: ergo
cogitationes illas possunt naturaliter illas cognoscere.

Præterea, nec minus enim probabile est (quod aliqui Theologi
tenent. Ita S. Thomas) non habere Angelos cogitationum illarum &
affectuum species sibi ab initio creationis inditas, sed
de cognitione a Deo accipere tunc, quando cogitationes illæ, vel
affectus illi ad eos diriguntur. Deinde quamvis conce-
deretur hominibus ejusmodi species Angelis esse inditas & concre-
te, Dominus subducendum nihilominus esse, eos illis uti non pos-
se, sed cogitationes aut affectiones cognoscendas, nisi
per unanimitatem voluntatis & consensus hominis, cujus illæ sunt:
et cordis nobiscum, nim, ob suam suam providentiæ dispositio-
nem esse servatam, in generatione creaturarum rationalium, voluit il-
lis S. Joan. Cognationem cogitationum & affectionum plenum & abso-
lutum Dei, qui habere dominium: ita ut possent illas prohibito,
p. 2. in S. Jo. voluntas tenere, vel aliis detegere, proindeque species
Dei Filium carnem Angelis inditas voluit esse tales, ut non possent
magis esse repræsentare ejusmodi actus internos liberos,
parere. S. Angelis rationali creaturæ cujus sunt, sed tantum cum ad
ipsam Patriarcham ipsa dirigerentur.

tas, & quædam, varijs experimentis compertum esse dæmo-
nibus, sed solus cognoscere cogitationes & affectiones internas, e.
Diabolus, & dæmones aliquando in corporibus obsessis, aliorum
et homo, cogitationes & intentiones pure internas, etiam ipsis
vult enunciare.

Doct. ex p. Respondetur, verum esse tales actus internos aliquan-
do soli Deo cognosci à dæmonibus, non quidem in seipsis, sed in ali-
quibus modis, & effectibus, quando scilicet aliquo signo produntur:
affectiones, et exterius ex motu corporis, mutatione vultus, & alijs
signis Deo locutus, per quæ etiam homines varios animi motus

aliorum dignoscunt: vel interioribus exijs, quæ in phantasia & sensibus internisprehendunt, in quibus obviare, ob artificiosam illorum sensuum internorum intellectu & voluntate connexionem, cogitationum affectionum nostrarum imagines sensibiliter efformant, & sic demonum cognitioni parent, non quidem illuminati & rationi subsunt, sed (ut ita loquamur) materialiter, prout in illis motuum sensitivorumprehenduntur.

Norandum est autem, totam illam cognitionem ex illis signis sensibilibus internis vel externis à demonibus hauritur, non esse certam, sed tantum coniecturalem, cum semper arcæum voluntatis occultetur, sit, nec dignoscere queant, qualiter ipsa se habeant, signa illa sensibilia, quæ nullam ejus actibus innecessitatem, liberamque relinquunt, ut ipsis coniecturabatur, vel dissensum. Videndus S. August. lib. 7. de Civitate demonum cap. 5. & Cassianus collat. 7. de

Quod ad tertium denique spectat, si Angeli cernerentur secundum statum naturæ, seu secundum vires ipsorum vires; quæ etiam in demonibus manifestant, dicendum est res in entitate supernaturalem seu quarum cognitio intellectus creati vim naturalem supergreditur non posse ab ipsis naturaliter cognoscere. Ira S. Th. q. 54. a. 5. Unde sequitur demones non potuisse mysterium Incarnationis necesse scire an Christus esset vere Deus.

Hoc manifeste constat ex verbis Apostoli 2. Cor. 11. Loquimur, inquit, Dei sapientiam in mysterio, quod nemo principum hujus sæculi cognovit: ubi precipue hujus sæculi, S. Anselmus & S. Thom. in cunctis locis super hunc locum, demones intelligunt: S. Leo serm. 11. de passione) crudelis & inimicus consilium misericordiæ Dei nosse potest. Iudeorum animus mansuetudine potius temperare quam in iustis odijs studuisset accendere; ne omnium

mineret servientem. S. Luc. 4. quia in es Filius, quia sciebantur. 1. dam. 2. vel ut v. 3. vel ut illi aliqui. Ita S. Hieron. 2. si d. 3. monem habuerunt. 4. abstractivam, n. 5. tolum hic qua. 6. in quadrag. S. 7. cap. 4. S. Ma. 8. plures alij. 9. si Angeli co. 10. statu viæ, dice. 11. revelata cognov. 12. enim erant in e. 13. beatitudines. 14. mysterij co. 15. S. Thom. 16. ac tuisse myster. 17. August. lib. 5. d. 18. plures alias v. 19. phis divinus re. 20. quiri poterat. 21. quæ si denique co. 22. dicendum est o. 23. rem talitatem. 24. que ipsorum A. 25. & salutem. 26. vel cura d. 27. revelata & pa.

mitteret servitutem. dum nihil sibi debentis per-
ar libertatem.

opices S. Luc. 4. dici, quod Exibant daemonia cla-
a: quia tu es Filius Dei. Et increpans, non sine-
qui, quia sciebant ipsum esse Christum.

ponderetur 1. daemones istis verbis usos fuisse fide
latorie; vel ut veritatem ex ipsius ore Christi eli-
; vel ut illi aliquam elationis & superbiæ occasio-
arent. Ita S. Hieron. in cap. 8. S. Matth: & Hugo
alis in illum locum S. Lucæ.

ponderetur 2. si daemones aliquam huius mysterij
tionem habuerunt, illam fuisse tantum conjectura-
& abstractivam, non vero evidentem & intuitivam,
â solum hic quaestio est. Ita enim docet S. Leo
4. in quadrag. S. Hilarius canone; in S. Matth: S.
n. in cap. 4. S. Matth: August: lib. 9. de Civit. cap.
plures alij.

quod si Angeli considerentur in statu gratiæ, dum
in statu viæ, dicendum est aliqua mysteria sibi divi-
revelata cognovisse, puta mysterium Sanctissimæ
tatis.

on enim erant in eo statu nobis deteriores, nec ad
reñ beatitudinem ordinabantur; quare nec mino-
huius mysterij cognitionem, quam nos habere de-
unt. S. Thom. supra, existimat etiam revelatum
tunc fuisse mysterium Incarnationis, quod etiam do-
August: lib. 5. de Gen. cap. 19. & similiter proba-
st plures alias veritates supernaturales in eo statu

ipsis divinitus revelatas, prout ad illius perfectio-
requiri poterat.

quod si denique considerentur secundum statum glo-
Dicendum est omnia mysteria, quæ vel ad coru-
orem felicitatem, vel ad Ecclesiæ militantis, ani-
umque ipsorum Angelorum custodiæ creditarum di-
onem & salutem conferre possunt, ipsis vel in Ver-
vino, vel extra illius visionem beatificam, fuisse di-
tus revelata & perfecta.

Cum

Cum credibile non sit in illo statu ullam ipsius earum rerum cognitionem denegari, quæ ad majus ipsorum vel Ecclesiæ bonum necessariae sunt aut utiles.

SECTIO VII.

Qualis sit Angelorum voluntas.

1. Certum est in Angelis esse voluntatem, eamque libero arbitrio præditam. Quod ipsorum earum ruina satis evidenter demonstrat; unde S. Basilii in Spiritu Sancto, cap. 16 Impiorum, inquit, & adversariorum spirituum defectio id, quod dicimus, approbat; & juris sui ac libertatis esse invisibiles virtute. Et hæc etiam doctrina S. Th. q. 59. a. 3. cuius hæc est ratio: cumque reperitur judicium indeterminatum seu indifferens ad hoc, vel ad illud agendum, ibi reperitur voluntas libera seu liberum arbitrium; sicut è contra in cunctis non reperitur tale judicium indifferens, ibi liberum arbitrium reperitur, ut patet experientia. In omnibus habentibus intellectum, inest ejusmodi etiam indeterminatum, eò quod per intellectum potest percipere rationem ipsam universalem boni, sub qua possunt hoc & illud cum quadam indifferentia si agendum proponere; hæc enim indifferentia judicii rationis circa bonum, est quasi radix libertatis. Cum autem Angeli nobilissimo intellectu sint præditi, colligendum est in ipsis esse liberum arbitrium: idque excellentius quàm in homine, sicut ipse intellectus angelicus humanum longè antecellit.

Porrò non est necesse ad electionem liberam in Angelo, quòd præcedat consilium seu inquisitio qualis mediorum, qualis requiritur in libera hominis electione. Non enim cognoscunt inquirendo, cum hoc pertinet ad discursum rationis, qui in Angelis non reperitur.

festi

ostendimus. operationem co- liberatione.

res, an liberum inflexibile in cle- detur, duas.

orum sententia- tam enim existi- bile ac mobi-

S. Bonaventura que hæc esse vi- cap. 3. ubi di- geria. & libera- montabiles, idq-

n. de fide ad l- bere naturâ suâ- id ex sola grat-

è contrâ cens- or esse, ut nequ-

at, neque id- Thomas 1. p. q-

Angeli apprehen- iterat; Angeli-

intellectum: sicut prima principia,

rationem appro- alterum, pos-

aliter procedere- alicui mobilis-

vario adherere- aliter adherere-

flexibile esse- autem arbi-

onem flecti poss- inflexibile.

ne 3. ostendimus. Sed electio in Angelis fit per su-
acceptationem cognita veritatis, sine ullâ in-
deliberatione.

Quæres, an liberum illud arbitrium Angeli sit natu-
r inflexibile in electione semel facta:

Respondetur, duas esse oppositas super hac quæstio-
norum sententias.

Quidam enim existimant arbitrium Angeli natura-
flexibile ac mobile esse, perinde atque arbitrium
nis.

S. Bonaventura in 2. dist. 7. parte 1. a. 1. & plures
etque hæc esse videtur sententia S. Damasceni lib.
fide cap. 3. ubi dicit Angelos esse naturas ratione,
gentiâ, & libertate præditas, ac proposito & sen-
mutabiles, idque ex se & sua sponte. Et S. Ful-
lib. de fide ad Petrum, ubi dicit Angelos bonos
habere naturâ suâ immutabilitatem ex bono in ma-
sed ex sola gratiâ.

Alij è contrâ censent Angelos arbitrio ita inflexibili-
tatos esse, ut nequeant id adversari, quod semel liberè
erunt, neque id eligere, quod semel repudiarunt.

Thomas 1. p. quæ. 64. a. 2. Cujus ratio hæc est;
ad Angelum apprehensio ab apprehensione hominis mul-
differat; Angelus enim apprehendit immobiliter
intellectum; sicut & nos immobiliter apprehendi-
prima principia, quorum est intellectus: homo ve-
er rationem apprehendit, mobiliter discurrendo de
ad alterum, potestque ad alterutrum oppositorum
abiliter procedere. Hinc fit ut voluntas hominis ad-
eat alicui mobiliter, ita ut possit ab ipso discedere,
contrario adhærere: at verò voluntas Angeli fixè &
mobilitèr adhæreat. Ex quo patet liberum arbitrium
hominis flexibile esse ad opposita, ante & post electionē,
rum autem arbitrium Angeli ad utrumlibet ante
tionem flecti posse, sed post electionem semel factam,
inflexibile.

Liberum cuique est quam voluerit sententiam ex duabus amplecti, cum utraque sit probabilis; quam propter Sancti Doctoris auctoritatem & allatam rationem secunda videatur esse probabilior.

SECTIO VIII.

Quomodo Angeli inter se loquantur.

1. Certum est 1. Angelos inter se loqui, & sibi vicem cognitiones & conceptus suos manifestare. Hoc manifestè constat ex Scripturis, Isai. 6. Duo prophetae clamabant alter ad alterum. Et Apoc. 7. Clamavit unus Angelus ad alios quatuor Angelos.

Certum est 2. posse quidem Angelos loqui, sive inter se, sive inter se, vocibus corporeis, quæ sunt finis nostris; quomodo eos sæpe cum hominibus locutos esse Scripturæ testantur; sed alio quoque modo posse inter se colloqui, nempe spiritali, & sine ullo admodum corporeæ vocis.

Constat ex his Apostoli verbis 1. Cor. 13 lingvis hominum loquar & Angelorum, &c. quibus cum Angelorum lingua ab humanis distinguuntur, significatur Angelos aliquo inter se modo colloqui posse, quo non sunt homines, qui proinde alius non est, quam spiritalis. Quem Apostoli locum eo sensu exponens Theophylactus in 1. ad Cor. c. 10. Angelis, inquit, lingua est intellectiva, vis nimirum illa, qua sibi mutuo divinarum rerum intellectum ac divinas cogitationes impertiunt. S. Damascenus lib. 2. de fide cap. 3. de Angelis loquitur. Non lingua, inquit, neque auribus opus habent, vel citrà sermonis adminiculum cogitationes suas atque consilia inter se communicant.

Cum igitur hæc certa sint, quæstionis propositæ difficultas consistit præsertim in explicando modo; quo Angeli inter se colloquantur. De qua quidem re, cum

is nihil reperiat
ologorum sent
re necessarium
Ve tamen in re,
humanis remo
er hic proponem
limum nobis vic
Dieimus igitur A
& ordinando co
nem voluntatis.
quam illum fut
nihil aliud esse
atum & directu
voluntariam &
monem, sine q
alieu innotesc
ho, licet necessa
Doctoris vi
Angelice n
addunt virtute
produci in in
Angeli dirigunt
ationis ipsi ind
nem & veluti I
eam Angelus p
& quod per al
toro ea quæ de
similiter intellig
eum differentia
atio: omnis
Angelus unus non
ei loquendo: at
quia Angelus
quoties eum a
veritatem sibi
& declarat, q

sententiam
obabilis; quæ
& aliam
III.
loquuntur.

uris nihil reperiatur, idè maxime inter se vari-
theologorum sententiæ, quas hic susius explicare
ne necessarium duximus, cum nihil ad fidem perti-
na. Ut tamen in re, quæ per se obscurissima est, & à
us humanis remotissima, lucem aliquam afferamus;
ter hic proponemus id quod in hac quaestione pro-
limum nobis videtur.

Dicimus igitur Angelum alteri Angelo loqui, diri-
to & ordinando conceptum suum ad illum per ope-
nem voluntatis, id est; volendo ut alter Angelus
primum illum suum cognoscat: sicque locutionem
li nihil aliud esse, quàm conceptum illius libere
atum & directum ad alterum: directionem verò
voluntariam & liberam, esse veluti linguam, seu
tionem, sine qua Angeli unius cogitatio seu con-
s, quæ sine alius alteri innotescere non potest. Quia tamen illa
inibus locutio, licet necessaria, minime tamen sufficiens ali-
modo posse alius Doctoribus videtur, ad exprimendum illum lo-
& sine ullo actionis Angelicæ modum, quantum à nobis exprimi
nt, addunt virtute illius directionis, vel novam spe-
produci in intellectu Angelij ad quem conceptus
urbus cum Angelus dirigitur: vel, si species huius conceptus ab ini-
tur, significat creationis ipsi indita est, illam tunc novam modifi-
posse, quo actionem & veluti lucem quandam de novo recipere,
est, quam si per eam Angelus percipere possit id quod cum antè la-
ponens Theoret, & quod per alterum illi tunc manifestatur.

ut, lingua e
quo divin
ones in per
de Angelis
ppus habeat
ones suas atq

orò ea quæ de locutione Angelorum dicta sunt, de
similiter intelligi de eorum illuminationes cum ha-
tamen differentia, quod locutio latius pateat quam il-
luminatio: omnis enim illuminatio est locutio; cum
Angelus unus non aliter Angelum alterum illuminet,
quàm ei loquendo: at verò non omnis locutio est illumi-
natio, quia Angelus unus alterum illuminare dicitur,
quoties eum alloquitur; sed tunc solum cum ali-
quæ veritatem sibi divinitus revelatam alteri de novo
aperit & declarat, quod non fit nisi per Angelos supe-
riores

riores respectu inferiorum : ut fusc docet & explicat Dionysius lib. de Cæl. Hier. cap. 3. 4. & 8. Et S. Thomas 1. p. q. 106.

SECTION IX.

Quid de ordinibus Angelorum sentiendum sit

1. **S**upponendum est, esse plures Angelos numeros distinctos.

Hoc varijs in locis manifeste testatur Scriptura, Danieli 7. Millia millium ministrabant ei Apoc. 3. Audiui vocem multorum Angelorum & erat numerus eorum millia millium. Quibus Scripturæ verbis colligitur, non tantum plures esse Angelos, sed etiam maximam esse illorum multitudinem. Quam tantam esse asserit S. Doctor 1. p. q. 50. a. 3. ut omnem rerum materialium multitudinem excedat, unde S. Dionysius lib. de Cælest. Hier. c. 14. M. inquit, sunt supernarum mentium beati exercitus, imbecillem & contractam eorum, qui in materia continentur, & in usu nostro sunt, numerorum rationem excedunt. In quo elucet omnipotentia simul & magnificentia supremi rerum conditoris, qui unico tempore momento tot, & tam nobiles & perfectas creaturas verbo è nihilo produxit.

An autem sicut numero, sic etiam specie inter se Angeli distinguantur, nihil certò definiti potest, cum Scripturis nihil super hac questione reperiatur. In August. lib. contra Priscillianistas c. 11. expresse protestatur se hanc Angelorum differentiam ignorare; nec tamen ista ignorantia periclitari, cum res ad fidem non pertinet. Quare omittis quæ super hac questione in utramque partem à Theologis dicuntur, & quidquid sit de illa differentia specifica.

2. Sacræ Scripturæ & SS. Patres aliam declarant esse

ter An-

angelos differentiam, scilicet ordinum, quos novem
 docet S. Dionysius lib. de eal. Hier. capite 6. & 7.
 Gregor. homil. 34. in Evangelia.

He ex Scripturis explicat & probat his verbis: No-
 misse Angelorum ordines diximus, quia videlicet, te-
 sto sacro eloquio, scimus esse Angelos, Archangelos,
 Thronos, Principatus, Potestates, Dominationes, Thro-
 ni, Cherubim, atque Seraphim. Esse namque Angelos
 Angelos penè omnes sacri eloquij pagina testan-
 tur. Cherubim vero ac Seraphim sæpè ut notum est, li-
 prophetarum loquuntur. Quatuor quoque ordinum
 Paulus Apostolus ad Ephesios enumerat dicens:
 omnem Principatum, & Potestatem, Virtutem, &
 Dominationem. Qui rursus ad Colossenses scribens ait:
 Throni sive Dominationes, sive Principatus, sive
 Potestates, &c. Dum ergo illis quatuor, quæ ad Eph-
 se conjunguntur Throni; quinque sunt ordines,
 specialiter exprimuntur. Quibus dum Angeli & Ar-
 cherubim quoque & Seraphim junguntur,
 dubio novem esse Angelorum ordines invenitur.
 His autem novem Angelorum ordines in tres Hie-
 ras distributos esse testatur S. Dionysius supra. Et
 prima quidem ac suprema, Seraphim, Cherubim ac
 Thronos collocatos esse. In secunda & media Domina-
 tionem, Virtutes, & Potestates. In tertia denique & in-
 fima Principatus, Archangelos, & Angelos.

docet autem S. Thomas q. 108 distinctionem illam
 in gradibus & Ordinibus inter Angelos, esse partim
 naturalem, partim à gratia illis concessa: à natu-
 ralem dispositivè: à gratia autem completivè. Ac
 in distinctionem remanentem post diem judicij, tam
 differentiam graduum, quàm quoad executionem of-
 ficii, non quidem omnium, sed eorum tantum, quæ
 gloriæ conveniunt: hominesque beatos affumen-
 tes: pro meritis ad ordines beatorum Angelorum:
 illos per Christi gratiam tantam gloriam posse
 pro me-

promereri, ut in illa Angelis secundum singulos ordines gradus, æquantur. Et quæstione sequenti declarat Sanctus Doctor, ordinem & prælationem illam, & inter Angelos reprobos post lapsum remansisse: non enim quoad dona gratiæ quibus spoliati sunt: sed quæ tantum, quæ sunt naturæ illorum propria, quæ gra in eis remanserunt, ut infra dicitur.

Porro quidnam illa ordinum nomina signifi-
qualiæ sint illorum beatorum spirituum officia & ministeria, fule explicant S. Dionysius, S. Gregorius & S. Antoninus 1. p. tit. 31. c. 6. Certe Deus optimus maximus in his Angelorū choris magnificentiam & excellentiam perfectionum suarum clare ostendit: angelus quidem in Seraphinis, ut charitas: contemplatur in rubinis, ut veritas: sedet in Thronis, ut æquitas: imperat in Dominationibus, ut majestas: regit in Principibus, tuetur in Virtutibus, corroborat in Potestatibus velat in Archangelis, assistit in Angelis. Vide S. Iam, citatā q. 103. ubi de his fusissime agit.

CAPVT III.

*De Angelorum bonorum merito ac beatitudine
malorum peccato ac damnatione*

SECTIO I.

*Quodnam fuit Angelorum bonorum meritum
malorum peccatum.*

1. **S**upponimus tanquam certum, Angelos non esse creatos in statu beatitudinis supernaturalis, in clarā Dei visione consistit.

Quia si in tali statu creati essent, in eo peccare non uisissent: constat autem plures illorum peccasse.

Supponimus deinde omnes Angelos fuisse conditos gratia

ista doctrina
communis Theolog
Constat ex Christi
Diabolum non fuisse
ibi sanctitas intel
S. Patres hunc loc
us lib. 6. in S. Joa
quia prolapsus e
gerinis sanctitate
dicit, reprobos
Ille autem p
gratu naturæ: qu
integra in dam
de principau
atione acceperun
mas SS. Patrum
32. ubi dicit A
sue simul infus
lib. 12. de Cavit
cum bona vol
stis: Eiat Deus
& largiens grati
cendum 1. quold
te, & peccatus a
muri cooperati
meritos: alios aut
uauatem excidisse
nisse.
quod quidam Ange
lari: 18. Angeli
mei.
Quod verò quidan
lib. 25. Ite maled
est diabolo & Ang
quod autem Angel
us alius bonus ex a

eli.

um singulor
uenti decem
tionem illam
emanasse:
iati sunt: sic
n propria, qu
etur.
nomina fig
uum officia
S. Gregori
Certe Deus op
gnifice man
re ostendit: a
entemplatur
s. ut aquras
regit in Pro
in Potestat
gelis. Vide S
time agut.

II.

ac beatitudi
mnatione

I.

orum meriti

72.

o, Angelos

s supernatur

eo peccare

um peccasse.

lostuisse con

gi

juxta Doctrinam S. Thomæ 1. p. q. 62. a. 3. quæ
communis Theologorum.
Constat ex Christi Domini verbis, S. Joan. 6. quibus
Diabolum non sterisse in veritate: nomine enim ve-
ri ubi sanctitas intelligitur, prout S. Chrysostomus &
S. Patres hunc locum interpretantur, præsertim S.
Irenæus lib. 6. in S. Joan. cap. 6. In veritate, inquit, non
quia prolapsus est a veritate, nec manere voluit in
virginis sanctitate. Et S. Judas in Epistola sua ca-
pitula dicit, reprobos Angelos non servasse suum princi-
patu naturæ: quia, ut infra diceretur, naturalia o-
mnia integræ in dæmonibus remanserunt, ergo debet
etiam de principatu gratiæ Sanctificantis, quam in
ratione acceperunt, & à qua exciderunt. Accedit
auctoritas SS. Patrum, qui hoc asserunt: ut S. Basilij
lib. 1. 32. ubi dicit Angelos in primâ constitutione sub-
stantiæ suæ simul infusam habuisse sanctitatem. Et S. Au-
gustinus lib. 12. de Civit. cap. 9. ubi ait Angelos fuisse à Deo
creatos cum bona voluntate & casto amore. Et paucis
verbis: Erat Deus simul condens naturam Angelo-
rum & largiens gratiam. His præsuppositis,
respondendum 1. quodam Angelos in gratia accepta per-
venerunt, & per actus aliquos bonos ex gratia simul cum li-
berarum cooperatione, beatitudinem æternam fuisse
meritos: alios autem ab illa gratia per suæ volunta-
tis avitatem excidisse, sicque damnationem æternam
meruisse.
Quod quidam Angeli sint beati, constat ex Scriptura
Matth. 18. Angeli eorum semper vident faciem Pa-
tris mei.
Quod verò quidam sint damnati, constat etiam ex
S. Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui para-
vultis diabolo & Angelis ejus.
Quod autem Angeli beati suam beatitudinem per ali-
quos actus bonos ex auxilio gratiæ fuerint promeriti, as-
serit

scit S. Tho. suprà art. 4. Et hæc est Doctrina SS. Patrum S. Augst. lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 24. ubi dicitur angelos beatitudinem consecutos, quia omnia sua ad Dei gloriam converterunt. S. item Gregorij hom. 7. in Ezech. ubi dicitur angelis in superbiam pro apstis, bonos in humilitate perstitisse.

Quod denique Angeli reprobi peccaverint, & peccatum à gratia exciderint, damnationemque incursum, constat manifestè ex Scriptura. Job. 4. In Angelis superbia perit pravitatem. Et 2. S. Petri 2. Deus peccantibus Angelis non pepercit; sed rudentibus inferni detractes in ignem tradidit cruciandos.

Dicendum 2. peccatum reproborum Angelorum peccatum superbia.

3. Probatur 1. ex Scriptura. Isai. 14. Detrasta est a superbia tua, qui dicebas, Conscendam in coelos, similis ero Altissimo. Quem Prophetæ locum de Diabolo peccato intelligit S. Aug. libro 3. de Doctrina Christiana cap. 37. S. Greg. hom. 34. in Evangelia, & S. Bernard. super Cantica, Ezechielis 28. Elevatum est cor tuum in superbia tua, &c. Dixisti in corde tuo, Deus ego sum. Verba similiter intelliguntur de Lucifero; à SS. Patribus S. Ambrosius lib. de Paradiso cap. 2. S. Hieron. in Ezechielis locum, & aliis.

Probatur 2. ex SS. Patribus, S. Chrysostomo hom. 1. de verbis Isaia; Angelus per superbiam factus est diabolus S. Ambr. Ep. 84. ubi dicit, In lapsu Diaboli & hominis perpravicatione, initium peccati fuisse superbiam.

Ad pleniorē autem eorum quæ suprà dicta sunt intelligentiam.

Quæres 1. quinam Angeli, & quot peccaverint?

Respondetur 1. non ex uno solo ordine, sed ex pluribus fuisse eos qui peccaverunt.

Apostolus siquidē ad Ephes. 6. tribuit Dæmonibus omnia quorundam ordinem, ut Principatum & Potestatem, &c. proinde probabile esse (ut docet S. Th. quæst. 91. ad 3.)

ex quorū ordinibus simile est ad beatos assumptum, qui ceciderunt.

Respondetur 2. quod premium ex illis

com premium, ita S. Thom.

ut ex cap. 40. Jo.

non quia fuerint Angelis sine

S. Hier. & S. Gr.

te & excellentiâ.

Civ. c. 15. & S.

com musiter.

Respondetur 3. quod

bono.

colligi posse v.

secum traxisse

2. in quo po

Respondetur varias

Quidam eni

infectione mord

tanquam in fi

inordinatè app

tanquam propriis

consequendam.

Verbi divini aliq

anc unionem

Domino, adeoq

Alii denique omni

superbia Ang lo

est esse noiu

Doctrina SS.) ex quovis ordine Angelorum aliquos peccasse:
24. ubi dicitur verissimile est ad quemlibet ordinem Angelorum
nia sua ad Deum beatos assumendos esse, ad instaurandas ruinas
7. in Ezech. ubi dicitur qui ceciderunt.

4. bonos in hunc modum ostenditur 2. quod communis est SS. Patrum opi-
premiū ex illis qui peccaverunt, fuisse omnium
caverint. & premiū supremum, id est primum ex ordine Sera-
nemque in eternum. Ita S. Thom. suprà art. 7.

4. In Angelis ostenditur ex cap. 40. Job. ubi vocatur. Initium viarum
peccantibus, non quia fuerit ante alios & primò creatus,
ini detractos in omnes Angeli simul creati fuerint; sed quia (ut ex-
S. Hier. & S. Greg. in illum locum) primus fuit
Angelorum & excellentiā. Id etiam asserit S. August. lib.
Civit. c. 15. & S. Basil. lib. 4. contra Eunomium
1. Detracta est communiter.

ostenditur 3. quod docet S. Thomas citato art. 9.
locum de peccatis fuisse eos qui peccaverunt, quam qui persti-
Doctrina Christiana in bonis.

S. Bernardus colligi posse videtur ex eo quod Apoc. 13. dici-
est cor tuum secum traxisse tertiam duntaxat stellarum par-
Deus ego sum.

ro, a SS. Patribus res 2. in quo posita fuerit Angelorum superbia?
S. Hieron. ostenditur varias esse super hac re Theologorum
sententias. Quidam enim existimant Angelos in sua na-

arysofomo perfectione inordinatam habuisse complacentiam,
om factus est, tanquam in fine suo ultimo conquievisse. Alij

Diaboli & huiusmodi inordinatè appetiisse beatitudinem supernatura-
superbiam. inquam proprijs viribus, & sine ullo divina gratiæ

supra dicta fuisse consequendam. Afferunt alij peccasse Angelos;
quod accepta divinitus. revelatione de hypostatica

or peccaverint Verbi divini aliquando facienda cum natura hu-
ordine, sed ex hanc unionem sibi ex superbia expeterint, &

uit Dæmonia. Alij denique omnium probabilissimè docent, pec-
parum & Pontificum superbiæ Angelorum in eo positum fuisse, quod

Th. quasi co repositi esse noluerint, sed independentiam ab eis
impe-

imperio appetierint: eoque modo similitudinem Deo, qui ab omni subiectione & imperio est indolens, affectaverint.

Ita S. August. lib. 11. de Civit. cap. 13. ubi de Deo loquitur quod recusavit suo subditus esse Creatori: peribia sua, velut authoritate privatâ, elatus est. Greg. lib. 34. Moral. cap. 13. Ei à quo conditus subesse despexit. Ita enim Deus super omnia est, ut sub nullo sit: Leviatan verò iste eius celsitudinis contemplans, ius perversæ libertatis appetit.

Quæres 3. quanto tempore Angeli fuerint in via, quanta fuerit duratio temporis illius, in quo potuerunt mereri aut demereri.

5. Respondetur 1. dubitandum non esse, quin a mora intercesserit inter creationem Angelorum, & eorum beatitudinem vel damnationem: ita ut mora ista fuerit coexistere alicui parti nostri temporis.

Quod colligi potest ex eo quod Angeli boni non tuerint simul esse beati, & simul mereri: cum actus meritoria, secundum legem communem, simul visione beatifica stare non possint. Similiter Angeli probati prius peccaverint, quam fuerint damnati.

Respondetur 2. constare inter Theologos, moram & durationem viæ Angelorum fuisse brevissimam.

Etenim dicitur S. Joan. cap. 8. Diabolum fuisse hunc mundum ab initio, & in veritate non sterisse: unde statim illum post creationem peccavisse: Et roboratur jam peccarat, antequam accederet ad primos parentis, ut eos in peccatum pertraheret. Accedit etiam quod Angeli propter summam intelligendi sagacitatem & affectionem omnia celerrime exequantur.

Quare dicendum videtur, saltem tria instantia temporis in illa duratione viæ Angelorum esse distinguenda. Primum, in quo omnes tam electi quam reprobi, inchoantur creati sunt. Secundum, in quo boni bene operati & sic promeruerunt beatitudinem, mali è contrario

mont, & sic damnati. Denique, in quo illi qui acceptaverunt; isti qui non parâ fuerunt.

Quisnam sit stat

tria sunt, quæ
culis quæstioni
num, quæ hic br
mon est, urrum
ac volitio natura
pondet S. Docto
tudo natura
Angelis non r
suar: conve
endum est, an A
pondet S. Docto
meris beatitudine
communi, eterna
peccatum ab illa
de hile ad Petrum
& nullatenus d
mutabilem à
nem posse quæ
mutari. Quia s
quâ Deo stabilit
Accedit ratio
Angeli beati in Deo
legibus: ergo
voluntas: cum
horum capaci
est, an A
re.
pondet S. Docto

S E C T I O II.

Ria sunt, quæ S. Thomas tribus postremis articulis quæstionis 62. quærit circa beatitudinem primum, quæ hic breviter explicandæ sunt. Primum est, utrum in Angelis beatis remaneat concupiscentia carnalis? ac volitio naturalis?

Angelorum. R. Respondet S. Doctor affirmative. Cujus ratio est, quia immutabilitas naturam non destruit, sed perficit; ergo angelus non tollit operationes quæ illis rationis suæ conveniunt.

Angeli bonitatem suam conveniunt.
 perent; cum Simundum est, an Angeli beati peccare possint?
 ponem, sim. Respondet S. Doctor negative. Constat enim ex sa-
 Similiter Angeli ceteris beatitudinem electorum, sive Angelorum,
 erint damnare omnium, æternam fore; at æterna non esset, si
 tologos, non peccatur ab illa excidi posset. Vnde S. Fulgentius
 fuisse breviter. Vide ad Petrum c. 231. sic loquitur: Firmissime
 diaboli in suis & nullatenus dubites; omnem creaturam natu-
 fuisse: immutabilem à Deo incommutabili factam esse;
 peccavisse; Etiamen posse quemlibet sanctorum Angelorum in de-
 ad primos perire mutari. Quia sic acceperunt æternam beatitudi-
 Accedit etiam quâ Deo stabiliter perfruuntur, ut ea carere non
 tur. Accedit ratio, quâ utitur S. Doctor; quia felici-
 et Angeli beati in Deo clare viso vident omnem rationē

Angeli beati in Deo clare viso videntur omnem rationem
comprehendere: cum illud bonum, upote infinitum
bonum, in se habet omnem illorum capacitatem replet.
Tritum est, an Angeli beati possint in beatitudine
malis decompensare.

6. Respondet S. Doctor cum distinctione.

Si enim sermo sit de beatitudine essentiali, quæ
sive in clara Dei visione, certum est Angelos nulli-
us incrementum unquam accepturos esse, aut
rituros: Tum quia illa est terminus & finis om-
nium meritorum. Tum quia eodem modo se habet be-
do in Angelis, atque in hominibus: juxta quod
Apocal. 22. eandem esse hominis & Angeli mensuram
hoc est, rationem meriti. Atqui homines beati-
tudi legem ordinariam in beatitudine proficere non
sunt, juxta illud Ecclesiast. 11. Sive ad Austrum, si
Aquilonem ceciderit lignum, ibi erit: quod SS.
interpretantur de immutabilitate quadam homi-
nis termino sive beatitudinis, sive damnationis, a-
post hanc vitam pervenerit: Ergo idem de Angelis
dicendum est.

2. Si verò de beatitudine accidentali quaestio inter-
tur: Respondet S. Doctor, Angelos beatos posse
proficere. Tum quia possunt nova subinde gau-
deri, juxta illud S. Luc. 15. Gaudium erit coran-
gelis super uno peccatore poenitentiam agente.
quia possunt novas revelationes, & mentis illustra-
tiones accipere: ut docet S. Dion. cap. 7. de ci-
vitat. & S. August. lib. de Gen. ad lit. cap. 17. Hi
tem novae revelationes sicut & illa gaudia, ad
beatitudinis accidentalis augmentum contere possunt.

Observandum est autem quòd quamvis Angeli
gloriæ accidentaliter incrementum aliquod acciperent
sint; non possunt tamen illud de novo mereri, ut
et Sanctus Thomas art. 9. ad 3. Quia secundum
municipium Theologorum sententiam in termino via-
tus amplius superest merito locus.

S E C T I O III.

Qualia sunt officia Angelorum beatorum erga homines

i. **D**icendum est i. Angelos interdum ad homines
vinitus mitti velut divinae voluntatis intel

essentialem, et
Angelos autem
nos esse, aut
et si
eo te habere
iuxta quo
Angelus me
homines beati
ne proficere
ad Austrum
rit: quod SS
quadam homi
damnationis.
idem de Angelis
ali quaestio
beatos posse
va subinde ga
aphinorum. Quod etiam confirmari potest, ex eo
Paulus Hebr. 1. loquens de omnibus illis beatis
etiam agente
mentis illu
on. cap. 7. de
lit. cap. 17
gaudia, et
ante terre pos
vanis Angel
aliquid accep
homo mereri
Quia secundum
in termino
ac divinorum consiliorum executores & ministros.
manifestè constat ex Scriptura. Exod: 23. Ecce ego
Angelum meum qui præcedat te. S. Luc. 1. Missus
Angelus à Deo in Civitatem Galilææ, ad Virginem,
t. 12. Nunc scio verè quia misit Dominus Angelū
& eripuit me de manu Herodis.
autem omnes omnino Angeli mittantur; & si non
quinam ex illis? controversum est apud Theo-
thomas quaest. 112. art. 4. existimat Dominationes
que superiores beatorum spirituum ordines non
mitti, sed tantum reliquos ipsis inferiores.
Aster sententiarum in 2. dist. 10. dicit ordinariè
quatuor illos ordines superiores mitti non sole-
tantum inferiores: extraordinariè tamen etiam
ores illos mitti. Et S. Gregorius hom. 34. in Evan-
detur asserere S. Gabrielem fuisse supremum ordi-
aphinorum. Quod etiam confirmari potest, ex eo
Paulus Hebr. 1. loquens de omnibus illis beatis
us, dicit: Omnes sunt administratorij spiritus, in
rium missi propter eos qui hæreditatem capiunt
Vbi observandum est Apostolum loqui de omni-
atis spiritibus, sine ulla exceptione: cum ibi de
at, prout Christo Domino sunt inferiores; quod
nes spectare manifestum est. Et Isai 6. dicit Prophe-
unum ex Seraphinis volasse.
que sententia probabilis est, secunda tamen pro-
videtur, quia magis ad sensum Scripturæ vide-
edere.
endum 2. Angelos mitti, & à Deo destinari ad
am hominum non tantum in genere, sed in par-
ita ut cuique homini suus adsit Angelus tutelar.
Hic veritati, quæ de fide est, oppositus est error Cal-
super illa verba Psalmi 90 Angelis suis Deus
videt de te, ait custodiam illam Angelorum esse sal-
minentum.

Refellitur hic error, & nostra assertionis veritas habetur 1. ex Scriptura Gen. 48 Angelus qui eruit cunctis malis. Judith. 13. Custodivit me Angelus domus eustem, & ibi commorantem, & inde huerentem, Et S. Matth. Angeli eorum semper vident Patris mei qui in caelis est.

Probatur 2. ex S. Basil. lib. 3. contra Eunomium. Quod adfit, inquit, singulis credentibus Angelus, quam pedagogus & Pastor viam dirigens, nemo dicit, qui memor fuerit verborum Domini, ubi Ne contemnatis unum de pusillis istis; quia Angeli semper vident faciem Patris mei Et Psalm. 33. ad Angelos Domini in circuitu timentium eum. Et S. Epiphanius lib. 1. cap. 18. S. Matth. Magna est dignitas animarum, ut unaquaque ab ortu natiuitatis habeat in custodiam Angelum delegatum.

Probatur 3. ex communi consensu totius Ecclesie semper ita esse sensit. Quod colligitur ex Act. 12. cum S. Petrus de carcere divina virtute liberatus, et in domum, in qua fideles congregati erant, miraculum factum ignorantes, unanimi consensu dixerunt: Angelus ejus est. Idem etiam ecclesiastice fidei S. Hieronymus Angelus custodis, quod a summo deo institutum & approbatum, summo omnium suum ubique receptum est.

Porro S. Thom. art. 3. docet Angelum custodem cuique homini adesse, & eiga illum suo munere ab ejus ex utero matris natiuitate, & non ante, ad ejusdem mortem, & non post. Eo quod angelicam vitam infans censeatur esse quasi pars quadam, & velut fructus adhuc in arbore pendens: unde Angelum custodem ipsius matris custodiri censetur mortem vero non amplius egeat homo angelicam custodiam sit in termino viae, nec ullus super sit merito merito locus.

3. Observandum est autem (sicut docet S. Doct. de C

caelesti Hierar. cap. 9.) non solum hominibus si-
 gnat, sed praterit populis, regis, provinciis, civitati-
 bus peculiares Angelos seu Archangelos esse. Deo
 et filios. Quod etiam constat ex Scriptura. Daniel 10.
 dicitur Principem regni Persarum relinisse Gabrieli
 Judaici populi liberationem postulanti: iste enim
 principum non alius fuit, quam bonus Ange-
 lus populi custos ac tutelaris, ut exponit S. Hiero-
 nymus in eum locum, & S. Gregor lib. 17. Moral. cap.
 apud eundem Danielem cap. 8. 3. Michael dicitur
 pro filiis Israël: quia nempe olim fuit custos syna-
 gogæ, sicut nunc Ecclesiæ, teste S. Gregor. loco cita-
 to. S. Epiphanius h. res. 14. Angelos illos quatuor,
 quibus mentio est Apocal. cap. 9. totidem populo-
 rum praefides & custodes interpretatur; scilicet Assyri-
 orum, Babyloniorum, Medorum, atque Persarum.
 Quæ etiam singulis etiam rerum generibus atq; specie-
 rum Angelos docet S. Augustinus libro. 83. quæ-
 stionum cap. 79. Unde Apocal. 14. unus Angelus dicitur
 habere potestatem super ignem: & cap. 16. alius voca-
 tur Angelus aquarum. Neque id mirari debemus: si es-
 set Deus ipse rerum omnium curam habere dignatur,
 Scripturis dicitur etiam dare pullis corvorum, &
 animum iamentis, ac vestire liliis agris quidni harum e-
 arum rerum custodiam Angelis commiserit?
 Unde non sine ratione quidam Doctores existimant
 poni posse Scripturas, ut, dum alloquuntur creatu-
 rationis expertes, ignem, aquam, volucres,
 & non animas, easque ad laudandum Deum
 invitent, verba illa referantur ad Angelos custodes, quos
 Deus, ut has omnes creaturas sibi commissas, ac Dei
 gloriam dirigant.
 Monet etiam S. Thom. art. 4. ad 1. quod quanvis
 Angelus aliquis ad custodiam depu-
 tatus, Christus Dominus tamen nullum habuit Angelum
 custodem, eo quod non indigeret tali custodia, cum
 esset

esset impeccabilis, & ipse potius Angelorum custodia deberet.

Innumera verò sunt beatorum illorum spirituum ga animas custodire suæ concreditas officia: Arcem mones. Tob. 8. Increpant peccatores, Judic. 2. Domus & instruunt, Dan. 9. Consolantur in afflictionibus, Reg. ut sic exercent ad extremum judicium, ideo ad illud ut corpore migrantes ad beatorum sedem deferunt, Lib. mali nobiscum

Cum igitur tot & tanta sint Angelorum beatorum homines beneficia: sic vicissim hominum erga illorum beneficia aliqua meritis requiruntur: quæ paucis verbis præstat S. Bernardus scilicet. 12. in Psalm. 90. ubi dicitur hæc verba: Angelis suis Deus mandavit de te: Quæ tam, inquit, debet tibi hoc verbum inferre reverentiam, adire devotionem, continere fiduciam; reverentiam præsentia; devotionem pro benevolentia; fiduciam custodia? Verum de his superius in tractatu sequenti, de Sanctorum veneratione & invocatione agemus.

SECTIO IV.

Qualis sit status damnationis reprobis & Angelorum

1. Certum est 1. Angelos pravariatos statim post peccatum suum de celo esse deturbatos Apoc. 12. cuius illorum non est amplius inventus in celo: & in infernum detrusos, ut constat ex S. Petri Epist. 2. Deus peccantibus Angelis non pepercit; sed rudem inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos.

Quod quavis ita sit, nihilominus damones non per in inferno detineri, sed aliquando Dei permissione homines super terram vagari, constat ex variis scripturæ locis; ut S. Luc. 8. ubi plurimi demones ex uno hominis corpore eieci, rogaverunt ut illis imperaret ut in abyssum irent, sed in peccatis redi permutterent.

ide S. Tho. q. 64. a
em demonibus à
ratione culpæ suæ
one exercitation
terre vicinus, in
ut sic exercent
ad extremum jud
ideo ad illud ut
mali nobiscum
ut subsidio sin
am Angeli, quæ
detinebuntur;
um est 2. ut doc
capaces & susce
qui est passio app
capere; sed do
sem S. Doctor)
quo refugit & a
um & nocivum
hæc igitur certa
igæ inferni torq
Dandum est 1. ig
a, à divinâ ju
et panandos dæm
ignis ille corp
que non licet; cu
que asserant. Unde
tanquam certum
licet. Et S. Aug.
certum affirmat.
SS. Patres.
Quod autem ab illo
Scriptura. S. M
gem inferni para
oc. 20. dicitur di
Vo

elia.
 angelorum. **U**nde S. Tho. q. 64. a. 4. rectè docet duplicem locum
 nem dæmonibus à Deo assignatum esse: unum qui
 lorum spiritum in tione culpæ suæ, & hic est infernus; alium ve.
 officia: Angelone exercitationis humanæ: & hic est aer cali.
 s, Judic. 2. 10. s terræ vicinus, in quo permissum est eis vagari, &
 afflictionem, ut sic exercere possint homines. Cum autem
 vates, 3. Reud extremum judicii diem exercitatio illa durare
 animas ju, idè ad illud usque tempus (ut ait S. Doctor)
 im deferunt. Alii mali nobiscum hic versantur, ut impugnent;
 lorum beati, ut subsidio sint: post illum verò diem omnes
 inum cega, istam Angeli, quàm homines, in inferno per ater.
 a paucis ven, in detinebuntur; boni verò in cælo manebunt.
 Num. 50. utum est 2. ut docet S. Tho. art. 3. dæmones esse
 andæ vir dore, non capaces & susceptibles, non quidem illius do.
 interre rever, qui est passio appetitus sensitivi, & percipitur or.
 am reverent, corporeo; sed doloris purè spiritualis: qui (ut ex.
 enna; nêc, eadem S. Doctor) est quidam simplex actus volen.
 ad au loque, quo refugit & averiatur aliqd, tanquàm sibi
 at one regem, injurium & nocivum, ut mox explicabitur.
 Cui hæc igitur certa sint, difficilis est, an dæmo.
 igne inferni torqueantur. Pro cuius resolutione.
 IV. dicendum est 1. ignem inferni, qui corporeus est ac
 ubi, à divinâ justitiâ tanquàm instrumentum as.
 ribe n Ang, in d puniendos dæmones, hosque proinde illo igne
 tori.
 Quod ignis ille corporeus sit ac materialis, in dubiū
 re non licet; cum & Scripturæ, & Patres hoc
 re asserant. Unde S. Greg. Papa lib. 4. dialog. cap.
 Petri Epist, tanquàm certum proponit, & de quo nulli ara.
 erit, sed n, liceat. Et S. Aug. lib. 2. de Civit. cap. 10. hoc tan.
 cruciatos, certum affirmat. Et huic veritati communiter sub.
 is dæmores, ibit SS. Patres.
 Quid autem ab illo igne dæmones torqueantur, con.
 do. Eui po, u Scriptura. S. Matth. 25. ubi Christus Dominus
 onstet ex ver, nem inferni paratum esse diabolo & Angelis ejus.
 mi canar, hoc. 20. dicitur diabolus in stagnum ignis missus,
 di, rogat, ubi
 sed in i

ubi cum bestia & Psendo prophetâ in æternum cruciatus andes est. Constat etiam ex S. Gregorio & S. Augustino locis suprà citatis, in quibus asserunt, non tantum poena reproborum hominum, sed & illorum animarum in æternum igne torqueri: eadem autem est ratio da-

mones, quomodo ille ignis, cum sit corporalis, torquetur, qui puri spiritus sunt, agere possit, illos torquere.

Varie sunt super hac re Theologorum sententiae: quidam existimant daemones ab igne torqueri, & cruciatus ab illo detinerentur, illique divina virtute sunt cruciati: unde à S. Iuda in Epistola canonica dicuntur: daemones vinculis æternis sub caligine servati. Alij dicunt eos ab igne torqueri non tantum, quia eo detinentur, sed & cruciati: sed præterea ex eo quod illum, tanquam sibi maxime disconveniens & nocivum apprehendunt, dum se ab illo in æternum detinendos continuo cogitant, nec ab illa cogitatione desistere possunt. Alij arbitrantur ex illa detentione in iis (Deo ita volente) oriri tantam ac molestiam ac ei similem, quam hominis animi actuali sui corporis combustione experiretur. Alij dicunt ipsum ignem per qualitatem aliquam supernaturalem ipsi à Deo inditam, realiter agere in daemones, ipsos dolorem & cruciatum incutere.

Verum, quævis hæc omnia probabiliter dici possunt, certissima tamen omnium videtur esse sententia illam nihil certi hæc in re describi posse asserit: unde S. Augustinus loco suprà citato, post multa super hæc ratione subtilissime disputata, tandem sapientissime concludit: Spiritus illos incorporeos poena corporalibus affici. veris quidem, sed tamen miris & ineffabilibus modis.

1. Dicendum 2. poenas daemonum sicut & damnationem hominum fore æternas.

Huc veritatem, quæ de fide est, oppositus olim error Origenis, qui (ut refert Nicephorus lib. 17. Eccl.)

ex 27. & 28.) ex quo etiam dam-
nabitur.
aut hic error,
ex Scriptura S.
autem hæc verba
mones prolaturus
non æternum, qui
in quibus verbis
etiam, sequitur plu-
quod subjungit
& ad Theol.
in interitu a-
angelos reprobos
Apoc. 29. d-
magnus & susp-
am.
1. ex Conc-
de Fide Cat-
& malos d-
esse.
3. ex S. Au-
ubi de reprobo-
æterna eorum c-
habrosius lib. 7.
eorum non ma-
de æternis dan-
xres quæ ratio-
cum illos am-
videtur id iust-
etiam hominum.
ut ait Augu-
est æterno male-
ille posset ætern-
Quia (ut dicit S. T-
æterni taxatur secu-

in reuel. ap. 27. & 28.) estimavit hominum lammatorum,
 gono & s. formique etiam demonum tormenta sinem aliquan-
 et: habitura.

Rollitur hic error, & nostræ assertionis veritas pro-
 ur. ex Scripturâ S. Matth. cap. 25. ubi Christus Do-
 nu. refert hæc verba, quæ in æterno iudicio adver-
 terebos prolaturus est: Descendite a me maledicti
 ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis
 quæ quibus verbis cum conficit ignem illum esse
 æternum, sequitur illius poenam fore quoque æternam,
 tati quod subiungit: Ibi ubi in supplicium ater-
 nuæ 2 ad Thessal. 1. de reprobis dicitur quod per-
 eunt in interitu æternas. Et S. Jud. in epist. can.
 angelos reprobos vinculis æternis sub caligine re-
 va. Et Apoc. 29. dicitur quod Diabolus missus est
 ignem ignis & sulphuris, ubi cruciabitur in sæcula
 æternam.

Probat 1. ex Concilio Lateranensi sub Innocentio.
 cap. 1. de Fide Catholica. in quo expresse definitum
 reprobos & malos cum diabolo poenam perpetuam
 æternos esse.

Probat 3. ex S. Augustino lib. de fide & operibus,
 ubi de reproborum damnatione loquens: Erit,
 æterna eorum combustio, sicut & ignis æternus,
 Ambrosius lib. 7. in Luc. ubi hæc verba Isai. 66.
 his eorum non morietur, & ignis eorum non extin-
) de æternis damnatorum supplicia exponit.

Quæres quâ ratione poena æterna demonibus iuste
 situr, cum illorum peccata æterni momentaneum
 Respondetur id iustissimè fieri: cum respectu demonum,
 æternam hominum reproborum.

Quia (ut ait August. lib. 21. de Civit. cap. 12) Ille
 est æterno malo, qui hoc in te peremit bonum,
 esse posset æternum.

Quia (ut dicit S. Tho. in supp. quest. 99. a. 1.) pec-
 cati taxatur secundum dignitatem ejus, in quem
 pecca-

peccatur: unde majori pœna dignus esset, qui periret a lapâ Principem aut Regem, quàm si cuiusque teri privato hanc injuriam irrogaret. Atqui si vel ille, siue homo mortaliter peccat, contra Deum in tæ majestatis & excellentiæ peccat, ejusque honoriam (quantum in ipso est) infert injuriam, diuinitas per peccatum finem ultimum constituit: Ergo finita pœna dignus est. Cum autem creatura, quæ finita est, pœnam secundum intensiorem acerbitate nitæ ferre non possit, pœna secundum durationem poris in finita illi subeunda est, quæ proinde justè à Deo infligitur.

3. Quia (ut ait S. Greg. lib. 4. Dial. cap. 44.) Adignam judicantis justitiam pertinet, ut nœnquam capiat supplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt carere. Qui enim in peccatum mortale propria voluntate labitur, se in eum statum injustitiæ redigit, ex quo prius viribus erui nusquam in æternum poterit: Unde hoc ipso quo vult peccare, vult consequenter in peccato per totam æternitatem manere. Quare justè à Deo caratur, non solum ob actionem peccati, sed præsertim voluntatem in peccato permanendi, quæ (sicut dictum est) in æternum protenditur, pœnâ interminabili & æternâ plectitur.

SECTION V

Quæ sit demonum conditio quoad intellectum & voluntatem.

1. Quæstionis propositæ sensus est, an intellectus demonum ita sit obsecatus, ut nullam amplius habeat veritatis cognitionem: an item eorum voluntas nunc sit obstinata in malo; & quæ sit illius obsequium.

Quod spectat ad intellectum; observandum est, si plicem

et esse cognitionem veritatis; unam speculativam, et practicam: & utramque rursus esse vel naturale, supernaturalem. Hâc observatione suppositâ, Dandum 1. cognitionem speculativam naturalem in in dæmonibus post peccatum mansisse, neque modo fuisse diminutam. Ita S. Thom. 1. p. q. 64. Quia in dæmonibus post lapsum dona omnia naturalia integra remanserunt, ut docet S. Dyonisius de divinis nominibus, cap. 4. Et S. August. libro 2. de Gen. ad

17. Dandum 2. cognitionem speculativam supernaturalem esse dæmonibus totaliter ablatam, sed valdè diminutam, ut docet S. Thomas supra. scilicet de rebus supernaturalibus aliqua his conceditur interdum conceditur, vel mediântibus Angelis vel aliis aliis modis. quanquam propriè loquendo hæc in eis supernaturalis non nisi materialiter dicitur, ut rectè observât Theologi, aliqui in quantum scilicet in aliquibus rebus supernaturalibus, non verò quod ab ullo habitu supernaturali fidei, quo peccatum sunt spoliati, neque ex ullo motivo supernaturali, cujus in statu damnationis sunt incapaces.

Dandum 3. cognitionem practicam de rebus bene circa res morales, sive sit ordinis naturalis, sive supernaturalis, fuisse dæmonibus ratione peccati detractam.

V Probat 1. ex Scriptura, in cujus varijs locis dæmon car homicida, mendax: ut S. Joan. 8. Cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur. Item alijs in locis dæmon vocantur spirituales nequitie, Principes & Potestates nebrarum. Et Ezech. 28. de primo Angelorum dicitur: Perdidisti sapientiam indecore tuo.

Probat 2. ex S. Augustino in Enchir. ad Laurentium 25. Ubi dicit ignorantiam rerum agendarum, cupiditatem nocivarum esse mala hominibus & dæmonibus communia.

Probatum 3. hęcratione: quia veritas & rectitudi-
dici practici desumitur ex recta ordinatione affectus
voluntatis erga bonum morale, ut docet in Ethicis
Iotophis: sed daemones nec habent, nec habere po-
tullum affectum erga ullum morale bonum: Ergo
etiam iudicium practicum verum & rectum.

5. Quod spectat ad voluntatem, dicendum est v-
tatem demonum ita esse in malo obfinatam, ut nu-
possit flecti & converti in bonum: Ita S. Th. sup.
Est de fide contra Origenem, qui ideò censebat totum
demonum finem aliquando esse habitura: quia
fert S. Hier. Epist. 61. adversus Joannem Hierosolym-
num, existimabat ipsos daemones poenitentiam aliquam
esse aduros.

Refellitur hic error, & veritas nostrę fidei pro-
ex eo quod (ut docet S. Cyprianus in fine libri de
Domitiano) Quando istinc excessum fuerit, nullus
poenitentię, nullus satisfactionis effectus: quod &
pura figuratę declarat: Eccl. 11. ubi ceciderit lignum
ibi erit: quod autem homini mors, hoc daemoni
fuit. Et Eccl. 9. dicitur quod nec ratio, nec sapientia
apud inferos. Et Job. 10. quod ibi nullus ordo
simpiternus horror inhabitat. Unde S. Fulgentius
de rđe ad Petrum cap. 3. dicit: In igne iaforni o-
Angelos pravaricatores, nec mala voluntate posse
re, nec poena. Et infra, sic bonam amisisse voluntatem
ut amissam resumere nequeant. Et S. Prosper. lib.
vita contemplativa, rectę observat damnatos mu-
tencbras ligatis manibus & pedibus: (ut dicitur
22.) eo quod deinceps non possint bona ulla
exercere.

Ratio autę, cur nullus sit daemonebus & damnatis
nitentię locus, est, quia nullus est gratię. Sicut
hominibus in peccato mortali decedentibus nullam
amplius gratiam dare decrevit Deus, quā volun-
tatem ad poenitentiam excitentur: sic nec Angelis
lapsum.

phn. Sine gratia autem nec hominis, nec Angeli
ad veram poenitentiam converti potest, ut sup-
erius ex dicendis in tractatu de Gratia.

SECTIO VI.

Quomodo à demonibus homines impugnantur:

certum est ex fide, dæmones ex Dei permisso pos-
se homines impugnare eosque ad malum incitare
reip^a aliquando, imo sepius facere.

constat ex varis Scripturæ locis: ut Gen. 3. ubi re-
primos parentes ad peccatum fuisse à dæmone in-
dus. Et Epist. S. Petri cap. 3. Adversarius vester dia-
bolus, tanquam leo rugiens, circumquærens quem de-
vorare possit. Et Ephes. 6. Non est nobis colluctatio adversus
carne, & sanguinem; sed adversus principes & pote-
states, adversus mundi rectores tenebrarum harum, con-
suetudinalia nequitia in cœlestibus, &c.

Etiam autem hoc dæmones, Deo non quidem iuben-
te, sed tamen permittente, illorumque perversos cona-
tu electorum suorum bonum ordinante.

De S. Thom. q. 114. art. 1. dicit, impugnationem
hominum à dæmonibus ex ipsorum dæmonum malitia
consistere; ordinem verò impugnationis esse à Deo, qui
malis benè uti, eaque ad bonum ordinare.

Sed autem Deus homines à dæmonibus impugnari
permittit: sic & ipsis, cum impugnantur, gratia sua au-
lium ministrat: quibus, si velint, qualibet tentatione
periculosiores possint evadere.

De S. Paulus 1. Cor. 10. dicit: Fidelis Deus, qui
non permittit vos tentari supra id quod potestis, sed faciet
cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Et
1. Cor. 12. Datus est mihi stimulus carnis meae, Angelus
sathanæ, qui me colapsus sit: propter quod ter Dominum
adoravi, ut discederet a me; & dixit mihi: Sufficit tibi gra-
tia mea.

Quæ-

2. Quares quomodo fiat illa hominis impugnatione demonem?

Respondetur, duobus præsertim modis fieri posse: uno scilicet aliquid vel intra hominem, vel extrà ipsum operante.

Primo enim modo tentare potest, vel commovere spiritus vitales, in quibus species sensibiles continentur, & eas potentius cognoscitivis obliciendo, sicque prævalentem imaginationem efformando, vel commovendo humores & spiritus in organo corporeo appetitus sensitivi, sicque indirectè voluntatem ad malum aliquod inclinando.

Secundo autem modo (hoc est aliquid extrà hominem operando) ipsum tentare potest: cum aliquid verum, & apparens sensibus externis obicit, unde occasio aliqui peccati perpetrandi ipsi homini suggeratur. Ita S. Thomas quaest. 111. art. 1. 2. 3. & 4. ubi fusè explicat quare, tam boni quàm mali Angeli, interius vel exterius homines agere possint.

DE CREATIONE

HOMINIS.

CAPVT IV.

De creatione Hominis, ac statu Innocentis.

SECTIO I.

Quid de Creatione Hominis sentiendum sit; & quomodo sit ipsius anima, an incorporea & immortalis.

1. POST creationem cæterarum omnium rerum, quæ ad mundi constitutionem & ornatum spectant, sex diebus factam, ipsomet sexto die hominem Deo creatum fuisse sacræ litteræ testantur, Gen. cap. 1. Et in primis quidem corpus ipsius hominis virtute di-

è lim

teræ formatum fuit, & expertem cor-
poris, & corpori
Dominus De-
in faciem eius
in animam viven-
autem hic aliq-
um est, non so-
aliorum animarum
corporibus infun-
proinde falsum es-
anus (ut refer-
& Anaptychiam)
parentum, sicut
mine traduci.
atur 1. hæc vo-
gillatim corda
us in eo. Quibus
S. Hieronymus
errores Joannis
atur 2. authori-
cap. 10. ubi exp-
ab alio, nisi ab o-
idem etiam de
an ante corpori-
que animas homi-
a Deo inspiretur
medium: Anima,
semper ex ca-
quod S. Thom-
et hereticum eff-
secundum senine.
secundum est, ani-
rituale.
atur 1. ex Scrip-

terre formatum fuisse; tunc animam rationis ca-
 cet, & expertem corruptionis, eadem virtute divina
 gun, & corpori inditam fuisse docent his verbis:
 movit Dominus Deus hominem de limo terre, &
 vivit in faciem eius, spiraculum vitæ; & factus est
 in animam viventem.

ut autem hic aliqua circa hominis creationem ob-
 ada.

Primum est, non solum primi hominis, sed etiam
 in aliorum animas singulas immediate à Deo cre-
 corporibus infundi.

Al proinde falsum esse & erroneum id, quod censuit
 lianus (ut refert S. Hieron. in Epist. ad Marcellin-
 & Anapsychiam) scilicet animas generari ab ani-
 parentum, sicut corpora à corporibus, & simul
 semine traduci.

Probatur 1. hæc veritas ex Scriptura. Psal. 32. Qui
 sigillatim corda eorum. Zach. 12. Figens spiritum
 ris in eo. Quibus locis ad hanc veritatem proban-
 titur S. Hieronymus Epistola ad Pammachium ad-
 errores Joannis Hierosolymitani.

IO N Probatur 2. autoritate S. Leonis Papæ Ep. 93. ad Tu-
 cap. 10. ubi expressè dicit, animas corporibus uni-
 ab alio, nisi ab opifice Deo, qui ipsarum est cre-
 Ibidem etiam damnat errorem Origenis asserentis
 us diu ante corporum productionem fuisse creatas;
 itque animas hominum non esse, priusquam corpo-
 à Deo inspirentur. Et S. Hilarij lib. 10. de Trinit.
 medium: Anima, inquit, opus est Dei carnis verò
 ratio semper ex carne est.

Nota quod S. Thom. quæst. 118. cap. 2. absolute pro-
 nat hæreticum esse dicere, animam intellectivam
 cum semine.

Secundum est, animam hominis esse substantiam pu-
 ritualem.

Probatur 1. ex Scriptura: in qua, ut plurimum, anima
 huma-

humana vocatur spiritus: Eccl. 12. Revertatur pulvis terram suam unde erat: & spiritus redeat ad Deum dedit illum. S. Luc. 23. In manus tuas commendo spiritum meum. Galat. 5. Caro concupiscit adversus spiritum.

Probatur 2. ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 1. ubi definitum est, utramque creaturam, rituales & corporales, conditam esse à Deo; animam scilicet & mundanam: deinde humanam, quasi munem spiritu & corpore constitutam.

Probatur 3. ex SS. Patribus, qui passim pro certum firman, animam hominis esse spiritum incorporeum: maxime S. Augustinus, qui variis in locis contrarium tentum refutat, ut lib. de hæresibus, hæresi 86. & 10. de Gen. ad lit. cap. 24. & sequentibus, ubi error Tertulliani, animam corpoream asserentis, confutat Epist. 28. ad S. Hieronymum, ubi sic loquitur: Incorpoream esse animam mihi fateor esse persuasum. Et interiectis, Neque hæc perinde loquor, ut te, quæ nota sunt, doceam, sed ut aperiam, quid firmissime anima teneam. Eandem veritatem probat S. Hieronymus in c. 12. S. Matth. ex illis Christi Domini verbis: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. In eadem etiam sententia sunt S. Gregorius Papa lib. 21. moral. cap. 2. S. Gregorius Nazianzenus Apologetico 1: non longè ab iatro. S. Ambrosius lib. 1. de Noe & Arcâ c. 25. & lib. de bone mortis cap. 9. & c. munit omnes alij.

3. Tertium est, animam humanam, cum sit spiritus esse quoque à corpore independentem, ac proinde immortalem.

Constat 1. ex Scriptura, quæ innumeris propè in id asserit: ut Sap. 2. Nec judicaverunt honorem animarum sanctarum, quoniam creavit Deus hominem incorruptibilem. Et cap. 3. Iustorum animæ in manu Dei sunt: & non tanget illos tormentum mortis. 2. Cor. 5. Non timemus, bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentem esse ad Dominum.

Reveratur. Constat 2. ex S. Concilio Lateranensi sub Leone, in
 pteat ad Damianum expressè definitum est his verbis; Damianus &
 es communis probamus omnes asserentes, animam intellectivam
 ut adversus hanc sententiam esse, aut unicam in cunctis hominibus: & hæc
 ensi sub Innocentium vertentes.

que creatura. Constat 3. ex S. Dionysio c. 4. de div. nom. ubi dicit.
 esse a Deo. Quas humanas esse intellectuales; & habere substan-
 tiam, quia a vitam inconsumptibilem. Et S. Ambrosius citato
 bono mortis c. 9. & communiter alij SS. Patres

passim pro eo, quod anima spiritualis sit, inferunt & probant il-
 li: incorruptibilem quoque incorruptibilem & immortalem.

Constat 4. rationibus quibus hæc veritas a Philosophis
 hæreticis & Theologis probari solet. Quæ rationes peruntur 1. ex
 tibus, ubi anima potentiarumq; eius præstantia ac vi opera-
 rentis, contra limitata, quæ in omnes res existentes & possibiles,
 loquitur: hanc in objectis sibi propria, ferri potest: quod quidē
 versatum in rebus materialibus nusquam competit: ut inductione
 or, ut te, c. 1. 2. ex naturali appetitu beatitudinis ipsi animæ in-
 quid similes qui frustra esse dici non debet, nec tamen ullis bo-
 neat S. Hieronymus in hac vita expleri potest, ut experientia satis
 mini verbis. 3. ex operationibus quibusdam ipsius ani-
 mæ autem præ a corpore omnino independentibus: quales sunt
 a sunt S. G. humæ cogitationes rerum universalium, aut purè spiri-
 goris Nazarenorum. Si enim anima operari potest independentè
 S. Anthonio cap. 9. 1. 2. (juxta receptum axioma Philosophorum) modus

andi sequatur modum essendi. 4. de nique ex conside-
 cum sit spiritus divine justitiæ. Cum enim plurima opera mala
 ac promissa hominibus committantur, ob quæ nullam in hac vita
 odiam luunt; multa etiam opera bona exercentur à
 meris propriis, ob quæ nullam à Deo videantur recipere merce-
 et honorum: hinc sequitur aliam esse vitam, in qua a Deo sum-
 es hominum meritis, & malis supplicium debitum, & bonis præmi-
 in manu summeritum, retribuatur. Hoc argumento usus est S.
 s. 2. Cor. Chrysostomus serm. 4. de providentia: Si, inquit, nihil
 s. magis per- efficit hæc vitam, ne Deus quidem esset; si Deus est, Deus
 est:

est: quòd si iustus sit, pro dignitate unicuique retribuatur.

4 Quartum denique in creatione hominis observandum est, quia ratione dicatur, factum illum esse ad imaginem & similitudinem Dei.

S. Augustinus tract. 3. in S. Joan. existimat id esse, mente rationis capaci præditus est. S. Hieron. Epist. quia voluntatem habet liberam, quam in utramvis rem flectere potest. S. Ambr. lib. de bono mortis cap. hanc Dei similitudinem & imaginem in virtute consistit. Fuga malorum, inquit, similitudo Dei est, & virtus imago Dei acquiritur S. Joan. Chrylost. hom. 10. in imperio & dominatu, quæ homo super animas aliasque creaturas sibi inferiorum à Deo accepit.

Possunt convenientissimè hæc & aliæ similes sententiæ simulungi: ita ut ad perfectam imaginis similitudinis cum Deo in anima humana complectationem, singulæ aliquid conferre censeantur: atque homo dicatur esse ad imaginem & similitudinem Dei, in quantum est rationis capax, arbitrij libertate præditus, imperio & dominatu in creaturas sibi inferiores Deo donatus, & virtutum ac sanctitatis decore ornatus.

SECTIO II.

Qualis fuerit conditio primi hominis quoad intellectum.

1. **Q**uestio hæc, sicut & illa, quæ sectione sequenti proponetur, intelligenda est de homine in illo, in quo primum à Deo creatus fuit, qui communiter vocatur status innocentie, seu iusticie originalis. homine igitur in illo statu quaeritur, qualis fuerit conditio quoad intellectum. Pro cuius resolutione.

Dicendum 1. Adamum in creatione accepisse à perfectissimam scientiam & cognitionem rerum omnium naturalium. Ita S. Thomas 1. p. quaestione 94. art. 3.

Constat ex eo quòd Eccl. 17. de primis parentibus

H
quòd Deus Dis
illis scientiam sp
eniam ex eo quòd
hominibus nomina p
omnium anim
enim, quæ ver
congruere. Hoc
teum omnium
hom. 14. in
entium 2. quòd q
essentiam non
& perfectioren
habemus.
claram essentia
robatur S. Doctor,
peccatum aver
creati in celo.
autem cogniti
fuerit ea, q
non haberet
aggravaret
ut postea dic
illo ita essent o
entur, nec eas u
S. Doctor) quod
res à clara & si
am, quarum cog
nem facilius perci
ad lit. 33. probat
omnibus locutum
incommutabili veri
tanta participa
Dicendum 3. Adam
naturalia divinitu
cognitio in pri
S. Thomas art

in quod Deus Disciplina intellectus replevit illos,
 illis scientiam spiritus, & sensu replevit cor illorum,
 scientiam ex eo quod Gen. 2. Adamus Dei iussu cunctis
 creaturis nomina propria imposuit: unde sequitur,
 in omnium animantium naturas calere debuisse:
 quia enim, quæ vera & propria sunt, debent naturis
 congruere. Hoc argumento, ad probandum per
 rerum omnium in Adamo fuisse scientiam, utitur
 Aristot. hom. 14. in Gen. & post illud S. Thomas supra.
 Item 2. quod quamvis Adamus clare & intuitiue
 essentiam non cognoverit, illum tamen longè
 & perfectiorem Dei cognitionem habuisse, quàm
 modo habeamus. Ita S. Thomas supra art. 1.
 Item 3. quod claram essentiam divinam, si non habuerit,
 probat S. Doctor, ex eo quod, si eam habuisset, à
 peccato averti non potuisset, sicut nec possunt
 beati in celo.

Item 4. quod autem cognitio illa quam de Deo habuit, altior
 & perfectior fuerit eâ, quam nunc habemus constat ex eo
 quod non haberet corpus tale, quod (ut ait Sapiens
 1. 10.) aggravaret animam & sensum deprimeret;
 item (ut postea dicitur) inferiores animæ potentie
 in illo ita essent ordinatæ; ut perfectæ superioribus
 subiacerent, nec eas ullo modo impedirent: hinc fiebat
 (S. Doctor) quod homo non impediatur per res
 inferiores à clara & firma contemplatione rerum intel-
 lectuum, quarum cognitionem per primæ veritatis irra-
 diationem facilius percipiebat. Additque ex S. Aug. lib. 11.
 c. 1. ad lit. 33. probabiliter dici posse, Deum tunc pri-
 mo hominibus locutum fuisse, sicut loqui solet Angelis,
 commutabili veritate illustrans mentes eorum, etsi
 non tanta participatione divinæ lucis.

Item 5. dicendum 3. Adamo ante peccatum mysteria aliqua
 naturalia divinitus fuisse revelata: ea scilicet,
 quæ cognitio in primo illo statu fuit ipsi necessaria.
 S. Thomas art. 3.

unde

Unde S Epiphanius initio Panarij adversus 80. habet
 dicit mysterium Sanctissimæ Trinitatis fuisse ab Ad
 cognitum. Et Sanctus Doctor 2.2. quæst. 2. art. 7. ad
 eidem Adamo divinitus innotuisse mysterium Incar
 nis: non quidem ut fuit institutum ad liberandum
 manum genus à peccato: sed ut ordinatum erat ad
 tificandos homines, seu ipsos ad claram Dei visio
 perducendos: quam ipsi proprijs viribus nec mereri
 ass: qui unquã peruisissent. Sunt etiam aliqui Theologi
 probabile esse existimant Adamum cognovisse bono
 Angelorum meritum & beatitudinem, simulque
 rum casum & damnationem: tum ad ejus consolatio
 cum intelligeret nonnullos homines ex ipso ori
 in eorum locum aiscendos esse, tum etiam ad prop
 cautelam. Cetera verò qua neque ex principijs nat
 libus sciri possunt, nec ad homines rectè gubernat
 in ordine ad finem supernaturalem pertinent, rectè
 Thom. suprà, Adamum latuisse dicuntur.

SECTION III.

*Qualis fuerit conditio primi hominis quoad vo
 luntatem & animæ potentias*

1. Dicendum 1. Adamum in creatione gratiam
 tificanrem à Deo accepisse: sive eam post
 ationem à Deo accepit, sive (quod probabilius
 tur) in ea creatus fuerit.

Probat 1. ex Scriptura Eccl. 7. Deus fecit homin
 rectum. Atqui non potuisset esse rectus sine gratia,
 passim in Scriptura rectitudinis nomine denotatur
 & sanctitas. Job 1. Erat vir simplex & rectus. Psal.
 Salvos facit rectos corde. Item Ephes. 7. Renova
 spiritu mentis vestræ; & induitè novum hominem,
 secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate,
 bus verbis significat Apostolus nos per Christi Do
 merita renovari ad eam iustitiam & sanctitatem, in
 initio conditi sumus.

robatur 2. ex Concil. Trident. sess. 4. ubi anathema
 ei, qui non confitetur primum hominem Adam,
 mandatum Dei in Paradiso fuisse transgressus, sta-
 tuitur & sanctitatem, in qua constitutus fuerat,
 addidit.

Statuitur 2. ex SS. Patribus. Idipsum enim docent San-
 ctissimus hom. 10. Exameron. Et Sanctus Aug. lib. 14.
 idit cap. 1. & 27.

Statuitur 2. primum hominem simul cum gratia san-
 ctitate accipere reliquas virtutes, & dona Spiritus san-
 cti, & ipsius gratie infusionem comitantur.

Statuitur 1. ex Concil. Trid. sess. 6 cap. 7. ubi docet nos
 primitivo accipere veram & Christianam iustitiam &
 aeternam, quam Adamus sua inobedientia sibi & nobis
 perdidit. Et initio ejusdem capitis dicit, illam iustitiam &
 aeternam consistere in susceptione gratiae & donorum.
 Si eam iustitiam sibi Adamus perdidit: ergo eam
 perdidit.

Statuitur 2. ex S. Damasc. lib. 2. de fide cap. 12. ubi di-
 citur, quod creavit Deus hominem innocentem, rectum,
 & omni virtutum genere exornatum.

Statuitur 3. praefer supra dicta, primum hominem
 esse à Deo aliud insigne donum: cujus beneficio
 spiritus sensitivus, tum concupiscibilis, tum irascibilis,
 erat parti superiori animae ac rationi subiectus: ut
 non inclinaretur, nisi ex illius praescripto & imperio moveretur,
 sed saltem inordinatum posset praeveniendo rationem
 Deum fecit hominem.

Statuitur 1. ex Concil. Trident. sess. 4. cap. ultimo,
 applicans verba Apostoli Rom. 7. sensualitatem pec-
 cati appellantis, ait hanc sensualitatem, id est appeti-
 tum inordinatum, moribus suis inordinatis rationem prae-
 venientem, dici peccatum, quia à peccato est, & ad pec-
 catum inclinatur: quod si à peccato est, ergo ante pecca-
 tum non erat.

Statuitur 2. ex S. August. lib. 3. de peccato originali
 contra

contra Pelagium c. 35. ubi dicit in statu innocentie
 rus sensualitatis futuros fuisse obediētes imperio
 quillissimæ charitatis.

3. Dicendum 4. donum illud perfectæ subjectionis
 petitur sensitivi sub imperio rationis fuisse gratuitum
 naturæ hominis minime debitum, ac proinde superna
 rale.

Probatum tūm ex eo quod inter articulos Mich
 Baij à Pio V. & Gregorio XIII. damnatos, hic erat,
 gritas primæ conditionis non fuit indebita humana
 turæ exaltatio: sed debita eius conditio. Tum etiam
 ex communi Theologorum consensu, post peccatum

omnia naturalia in homine integra remanserunt;
 peccatum quatenus præcise peccatum est, nulli per
 oni pure naturali repugnat: Atqui certum est in homin
 bus prædictam illam subjectionem amplius non reperi
 Ergo hæc ipsi naturalis esse dici non potest.

Porro ad illud donum subjectionis suprâ explicat
 accedit aliud non minus excellens, dominium scilicet
 quod homini in omnia animalia in statu innocentie
 fecte competebat, ut constat ex 1. Genes. Quamvis
 tem hoc dominium naturaliter homini convenire vi
 tur, multo perfectius tamen illud divino munere hab
 set, si in statu innocentie perseverasset. Tunc enim
 recte observat Cajetanus ad quæst. 69. art. 1.) non so
 subiecta, sed etiam subdita & obtemperantia sibi ha
 habuisset animalia; nunc autem, etsi naturaliter ho
 subiecta sint, illi tamen nec subduntur, nec obediunt
 satis experientia constat.

Dicendum est, 5. probabilissimum esse, iustitiam
 ginalem, in qua primus homo conditus est, non fuisse
 unum aliquem simplicem habitum, quo totus homo
 ctus & perfectus evaderet; sed potius fuisse quatuor
 aptissimam plurimorum habituum, supernaturalium co
 plexionem; quorum alij in intellectu, alij in voluntate
 alij denique in inferiori animæ parte residerent, qu

proin

S E C

in statu innocen

Duplex est immo

dist. 19. una, qu

non potest mori.

est: certum

genus, propriu

tionem. Hac di

est homin

et, potuisset non

ec veritas, quæ de

cap. 1. Deus mo

statu innocenti totus homo secundum omnes facultates suas per-
tinentes impenditur in ordine ad finem ad quem creatus est. Ita
notus lib. 3. in Gen. num. 28. Salius in Annal. ve-
ste subjectus estam ad diem 6. creationis n. 78. & plures alij.
fuisse gratum. Ratio est: quia unus & simplex habitus non potuisset
proinde summi multiplices & varios effectus producere, & tam di-
versas facultates regere ac movere, ac in subjectis adeo
articulos M. sententibus residere.

Notandum 6. primum parentem non sibi soli iustitiā
debitam humilem à Deo accepisse, sed etiam suis posteris, id
est. Tunc enim ab ipso, si non peccasset, in posteros transfun-
ditur post peccatum.

remanerunt. Lex fide certum est, ut patet ex doctrina & definiti-
one, nulli peccato Tridantini sess. 6. can. 6. asserentis, Adamū
peritum est in hanc inobedientiam sibi & nobis perdidisse iustitiam
omplius non potuit quam à Deo acceperat, & sess. 5. can. 2. anathe-
matizatur ei, qui asseruerit Adæ prævaricationem sibi
suprà expressam & non ejus propagini nocuisse; & acceptam à Deo
dominium iustitiæ & iustitiam, illum sibi soli, & non etiam no-
strum innocenti perdidisse; hanc autem ille nobis perdere non po-
tuit. Quamvis enim nisi eam in nobis transfundendam accepisset.

SECTIO IV.

in statu innocentie homo fuisset immortalis.

Uplex est immortalitas, ut notat Magister in 2.
dist. 19. una, qua quis potest non mori; altera.
in potest mori. De priore tantum quæstio intel-
lecta est: certum est enim secundum immor-
talitatis genus, proprium esse tantum status gloriæ post
mortem. Hac distinctione supposita.

Notandum est hominem in statu innocentie futurum
fuisse immortalem priori modo; hoc est, quod si non
peccasset, potuisset non mori.

Veritas, quæ de fide est, constat 1. ex Script. Sa-
p. 1. Deus mortem non fecit, & cap. 2. Deus
creavit

creavit hominem inextremabilem; invidia autē dī mors introivit in orbem terrarum.

Constat 2. ex Conciliis Milevitano can. 1. & Trident. sess. 5. ubi hæc veritas tanquā fide certa definita

Quæres quānam ratione fieri potuisset ut homo statu immortalis exiisset: siquidem corpus ejus, ex quatuor elementis compactum, natura sua fuisse solubile?

Respondetur, immortalitatem hominis in statu illa sandam fuisse, tū ex providentia Dei speciali, quæ set ab omni latione agentium externorum præservatū etiam ex esu fructuum arboris vitæ, quibus, p id quod illis cum aliarum arborum fructibus commu erat, nempe alere & nutrire hominem. duplex adhuc erat vis; una reparandi humoris radicalis, illiusq primigeniam puritatem restituendi: altera caloris corroborandi, ipsiusque vigorem pristinum restaura

Ita S. Thom. quæst. 97. art. 4. cap. 26. & constat terea ex S. August. lib. 14. de civit. ubi etiam docet mainem in statu innocentie, non solum immortalitatum fuisse, sed & impassibilem, hoc est expertem lationis & immutationis corruptivæ, quæ mortem morbos induceret. Quod & probat S. Doctor alio ex eo quod, si passibilis fuisset, fuisset etiam corruptu ac proinde mortalis: quod enim pati potest aliqui turæ suæ contrarium, potest etiam corrupti.

Observandum est autem 1. ex S. Doctore cit. art. gnum illud vitæ, virtutem habuisse conferendi immortalitatem, non absolute & simpliciter, ita ut qui sem illius fructu comedisset, mori amplius non potuisset tantum usque ad certum aliquod & determinatum pus: quo elapso, vel homo ad statum gloriæ transiisset, vel illius esu iterum uni debuisset.

Observandum 2. ex eodem S. Doctore quæst. 102. 1. Paradisum illum, in cuius medio dicitur Gen. 3. vitæ plantatum fuisse, & in quem prius homo

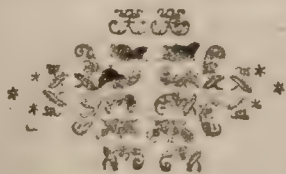
invidia autem creationem à Deo translatus est, fuisse verum & corporeum locum in partibus Orientis situm. & maxima aeris Oceani & temperie præditum.

certa demonstratur. constat 1. ex cap. 2. Gen. ubi locus & arbores & flumina in Paradisi adeo accuratè commemorantur, ut manifestè appareat ea narratione non aliquid mysticè & figurè significari; ut Philo & Origenes falso existimaverunt: sed historiam veram proponi, ut rectè probat S. Hieron. hom. 15. in Genesim.

Dei specialis constitutus 2. ex traditione Ecclesiæ, cuius testis est sexta synodus generalis actione 13. ubi approbatur Epistola Irenæi, qua actione 11. recitata fuerat, in qua Epistola Irenæi damnantur ex eo quod, præter plurimos alios Patres, etiam contra paternam & Apostolicam traditionem, Paradisi plantationem proiecerint.

altera caligine hæretes, an adhuc extet ille paradiis: an verò aquis circumfusus, vel aliquo alio modo fuerit destructus?

respondetur, S. Irenæum lib. 3. contra hæres. cap. 3. S. Irenæum in Epistol. de Nicæna Synodo, cap. 3. & quidam alios sanctos Patres existimare, Paradisum illū extare, in eumque Enoch & Eliam fuisse translatos, ubique etiamnum vivere. Sunt è contra quidam alij, qui non amplius extare sentiunt. Alij denique metuentia incedentes, regionem illam, in qua Paradisus creatus, adhuc extare quidem arbitrantur; ipsas tamen delicias, arbores, fontes, atque ornamenta, Deo præterita, ita exolevisse, ut mirum non sit, certa ejus reliquæ vestigia nulloque gentium reperiri.

DE LAPSV HOMINI

CAPVT V.

De lapsu hominis, & de peccato originari SECTIO I.

Quale fuerit primorum parentum peccatum

SUPPONIMUS 1. (sicut docet sacra scriptura Gen. 3.) divinæ sapientiæ visum fuisse hominem à se recenter conditum imposito peccato sibi declarare subiectum, cæteris enim arbitrio Paradisi ad esum concessis, unius tantum exceptionem est; à cuius fructibus, Deus ita iubente, abstinere decet. Quod quidem præceptum (ut observat S. Chrysostomus hom. 14. in Gen.) probandæ obedientiæ convenientissimum fuit: quippe quod datum est, non de malo vitando; aut bono faciendo, quod naturæ lex, aut ratio vitandum, aut faciendum diceret; sed quod iubentis voluntate penderet, ac sola Dei auctoritate retur.

Supponimus 2. ex eodem c. 3. Gen. primos parentes Deo ita permittente, fuisse à dæmone tentatos: Nemo enim, ut ait S. Aug. lib. de Gen. cap. 4. magna laus fuisset; si propterea bene viverent, quia nemo maiore vere suaderet.

Quamvis autem Cajet & aliqui alii existiment tentationem tentationis illius, quæ in illo Genesis loco dicitur, esse mysticam & figuratam; nec ullum serpentem exterius intervenisse: sed diabolum, qui sæpè in Scripturis serpentis nomine designatur, per suggestionem internam primos parentes impugnasse: illa tamen opinio merito ab omnibus rejicitur; communisque & recte

na Doctorem ser
veri serpentis o
in illo c. 3. ref
her intelligend
lib. 11. de Gen.
m & communit
præsuppositis
primi parentes
consenserunt,
resolutione.
Dicendum 1. non

Sum.
S. Doct. opus
peccasse. Prim
qua inordinat
scientiam ult
gula, qua suav
celitatis, per fal
verbis diaboli co
præceptum Dei
scandali scilicet:
scandali vir
ano: postquam e
ad peccatum in
peccata, quæ
unsuper (ut
matu erga uxorem
quàm uxorem
inter h
& præcipuan
ab eo 2. 2. quest. 16
1. ex eo quod
superbia. Et T
perano.
2. ex S. Gr
intelligendum
sina

ima Doctorum sententia est, demonem in hac tenta-
tione veri serpentis organo usum fuisse, eaque omnia,
in illo c. 3. referuntur, non figuratè, sed propriè &
literaliter intelligenda esse: ut de facto intellexerunt S.
Iulianus, lib. 11. de Gen. ad lit. c. 17. & 28. S. Chrysostomus hom. 16.
in Gen. & communiter alij omnes.

his præsuppositis: quæritur, quale fuerit peccatum,
ad primi parentes commiserunt: cum tentationi dæ-
monis consenserunt, & de fructu vetito comederunt. Pro
hæc resolutione.

Dicendum 1. non unum, sed multiplex fuisse illorum
peccatum.

ita S. Doct. opusc. 2. c. 190. ubi docet quinque modi
peccasse. Primò enim, inquit, peccavit peccato su-
perbiæ, qua inordinatè excellentiam appetit, 2. curiosita-
tis, qua scientiam ultra terminos sibi præfixos concupi-
scit, 3. gulæ, qua suavitate cibi permota est ad edendum,
4. infidelitatis, per falsam æstimationem de Deo, dum cre-
ditur verbis diaboli contra Deum loquentis. 5. inobedi-
entia præceptum Dei transgrediendo. Addi potest & sex-
tus, scandali scilicet: quia fuit in lapidem offensionis, &
scandalum viro suo, & per ipsum omni generi
hominum: postquam enim ipsa peccavit, virum quoque
ad peccatum induxit. Qui quidem præter alia su-
perbia peccata, quæ ipsi cum uxore communia fuerunt,
addidit insuper (ut notat S. Aug. sup. c. 42.) peccato
inordinati erga uxorem amoris, eligens potius Deo di-
stare, quam uxorem contristare.

Dicendum 2. inter illa primorum parentum peccata,
præcipuum fuisse peccatum superbiæ, ita S.
Iulianus 2. 2. quæst. 16. art. 1.

constat 1. ex eo quod Eccl. 10. dicitur, Initium omnis
superbiæ. Et Tob. 4. In ipsa enim initium sumpsit,
hominis perditio.

constat 2. ex S. Greg. lib. 4. Moral. cap. 6. Dicit, in-
ordinatè intelligendum se, creaturas fecerat Deus, ange-
licam

licam scilicet & humanam, utramque verò superbiam
culit. Eaque est communis SS. Patrum sententia, acce-
serim S. Aug. lib. 14. de Civit. cap. 13. & 15. S. Fulgentii
lib. 2. de Incarnatione & gratia Christi, cap. 22. Et S. Bernard.
serm. 1. de Adventu.

Constat 3. ea ratione qua utitur S. Doctor supra
enim in statu innocentie pars inferior anime superioris
perfectè subdita esset, prima inordinatio appetitus
non potuit esse circa bonum aliquod sensibile :
sequitur quòd fuerit circa bonum aliquod spiritale quod
appetit supra mensuram sibi ex divina regula præstatum
Et hoc superbie proprium est.

Quæres in quo positum fuerit peccatum illud superbie
primorum parentum.

Respondetur, in eo positum fuisse, quod uterque
rum inordinatè divinam similitudinem appetiit,
duobus modis (ut docet S. Thomas sup. art. 2.)
quantum ad scientiam boni & mali: ut scilicet per
tem propriæ naturæ determinaret sibi, quid esset
& quid esset malum ad agendum, vel etiam ut
ipsum præcognosceret, quid boni vel mali esset
Secundo quantum ad potestatem operandi: ut scilicet
tute propriæ naturæ operaretur ad beatitudinem
quendam: unde S. Aug. lib. 11. de Gen. ad litt.
dicit quod menti mulieris inerat amor propriæ
& quadam de se superba præsumptio. Et in Eneid.
45. de peccato primi hominis loquens dicit, quod
superbiam homo in sua potius esse, quàm in Dei
dilectu.

SECTIO II.

*An peccatum primi hominis in eius posteris
traducatur.*

1. CERTUM est Adamum per suam prævaricationem
non tantum sibi nocuisse, sed etiam posteris suis
(unde

verò Superbia ut expresse definitum habetur in Concilio Tridentino
sententia, xxi. fl. 3. can. 2.) ipsoque proinde simul cum illo per pri-
mum & 13. S. f. peccatum eius peccatum amisisse originalem iustitiam, ejus-
dem, cap. 22. Et si que dotes omnes, mortemque ac ærumnas varias corpo-
ris & animæ incurrisset.

Sed ex omnibus malis, quæ primi hominis prævari-
cor animæ sequentio secum inexit, nullum gravius & acerbius macula-
tione appetitus talis & fœditate originali, quam in ipso concepta contra-
tione sensibile: sunt omnes, qui de vitia illius propagine oriuntur. De
quod spirituale, quæ nunc queritur, an veram & propriam peccati ratio-
na regula præsum habeat? seu an posterius Adami propie dictum pec-
catum ab ipso contrahant. Pro cuius resolutione,
Dicendum est peccatum primi hominis in ejus poste-
ris traduci, illosque in primo conceptionis momento,
, quod uterque anima corpori organizato infunditur, contrahere
nem appetit, ipso peccatum originale.

sup. art. 2.) Huic veritati quæ de fide est, opponitur error Pela-
giani, qui (ut refert Sanctus Augustinus lib. 3. de
ci, quid esset peccatum: meritis ac remissione cap. 6 & lib. de hæresibus,
vel etiam ut p. 88.) asseriebant pueros nullum ex primo parente
malum esse: peccatum contrahere: mortem & alios ejusmodi defe-
ctus: ut scilicet fuisse ipsis in prima creatione naturales: homines
beatus fuisse ipsos post Adami peccatum nasci, quales ante ipsius
Gen. ad lit. c. 6. peccati nati fuissent: adeoque peccatum illud Adami hu-
manæ generi obviisse, non propagatione, sed exemplo,
ut in Enchiridionis imitati sunt cum omnes qui postea peccave-
runt. Et in Enchiridionis imitati sunt cum omnes qui postea peccave-
runt. Huic Pelagianorum errori postea subscripserunt
bigenes, Anabaptistæ, & alii qui videri possunt apud
Marnium tomo 4. lib. 4. cap. 2.

Relleitur hic error, & opposita veritas probatur 1.
Scriptura Psal. 50. Ecce enim in iniquitatibus conce-
pit me mater mea: & in peccatis conceptus me mater mea: quæ
verba de peccato originali explicat Sanctus Augustinus
in præfatione in ipsum Psalmum. Rom. 5. Per unum ho-
minem peccatum in hunc mundum intravit, &c. in quo
sed etiam posterius peccaverunt.

Probatur 1. autoritate Concilii Arauscani secundum can. 2. & Concilii Tridentini sess. 5. can. 2. in quibus definitum est, per primi hominis inobedientiam, non tantum mortem & penas corporis, sed etiam peccatum originale (quod est mors animæ) in omne genus humanum transmissum esse censetur, ne quis affirmet, nullam profusum quæstionem. Et non tantum definitum fuisse, de relictis animis, de reliquis, ut ne quis affirmet, esse censetur.

Probatur 3. ex S. Cypr. lib. 3. Epist. 8. ad Fidum: Iamque inquit, recens natus nil peccavit, nisi quod secutus est Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquæ peccati esse profusum in nativitate contraxit. Et S. Ambr. lib. de Apologia David: totam zelo pro cap. 11. Antequam nasceretur, inquit, maculamur originali decreto suo: antequam usuram lucis, originis ipsius exciperetur, aut quibusque infuriam, in iniquitate concipimur.

Probatur 4. ex eo quod Baptismus ex Christi instituto accessit ad privationem & præcepto necessarius est, non solum adulti, sed etiam nobilissimæ etiam infantibus; ut à potestate demonis eripiantur, etiam est; quo in remissionem peccati percipiant: ut patet ex orationibus, quæ suis probas baptismi Sacramento Ecclesia præmitit. At baptizati occasione peccati non confertur infantibus in remissionem peccati, ut decreti observatio actualium, quæ committere non potuerunt, & ob quæ in quo & sua in potestate demonis esse dici non possunt. Ergo baptizati pietatem observamus datur illis in remissionem alicuius peccati, quod ad id præstandum primo parente contraxerunt.

3. Observandum 1. peccatum illud originis traditum posteris ex Adam persona: unde dicit Apostolus 1 Cor. 15. quod in Adam omnes moriuntur: Et in Concilio Tridentino superius, dicitur Adamum non sibi soli, sed etiam posteris gratiam perdidisse. Ex quo sequitur quod si Adam peccante, Adamus non peccasset, ejus posteris nullum peccatum origine peccatum contraxissent.

Observandum 2. non solum aliquos Adam posteros, sed omnes omnino, qui ab eo via ordinaria propagati sunt, peccatum originale contrahere, ut manifeste constat ex antedictis. Quod quamvis verum sit, Doctores tamen ad hoc hac generali regula Sanctissimam Virginem Dei generatricem Mariam excipiunt. De qua propter honorem divinum (ut loquitur S. Aug. lib. de natura & gratia

SE
Quid sit pro

Obscura & diffi
recte dixit S. A
Nihil est
nihil ad intelli
tum vestigis
S. Doctor li
simplicite
vere incurrere,
S. nec ulterius
quirebant. Ver
hac re varia d

Arascani (scilicet) nullam prorsus cum de peccatis agitur, oportet habere. 2. in quibus quæstionem. Et quamvis super hac re nihil adhuc ab Ecclesia definitum fuerit, imo Sixtus V. in extravaganti, sed etiam peccare nimis, de reliquis & veneratione Sanctorum, prorsus humanè transierit ne quis affirmantem aut negantem partem, hæc ad fidem: Iamcam esse censeat, ea tamen sententia; quæ asserit nisi quod fecerit, istam illam Virginem ab omni originalis peccati potius antiquæque fuisse prorsus immunem, adeo unanimi Doctorum de Apologia Catholicorum zelo propugnatur, ut Paulus V. Pontifex, maculam eximus decreto suo prohibuerit, ne quis in concionibus, in ipsius excipionibus, aut quibuscumq; actibus publicis contrariū videret asserere. Quam prohibitionem Gregorius XV. successor ad privata etiam colloquia extendit: Et in solum adulescentis decreta nobilissimæ Scholæ Sorbonicæ illud observantem eripiente signum est; quo in maculatam Deiparæ Conceptionem patet ex oratione propugnari à suis prohibuit: imo potius ab illis quacumque. Atque data occasione propugnari & stabiliri voluit: & ad nullam observationem decreti observationem eos jurciurando peculiari obnoxii. In quo & suam in tuenda Virginis immaculatam ostendit. Ergo pietatem ostendit, & omnibus aliis faciem præstat peccati, quæ ad id præstandum.

S E C T I O III.

Quid sit propriè peccatum originale.

Obscura & difficilis est hæc quæstio, siquidem (ut recte dixit S. Augustinus lib. 1. de moribus Eccles. cap. 22.) Nihil est peccato originali ad prædicandum minus, nihil ad intelligendum secretius. Et certe antiquorum Patrum vestigiis inhaerere melius fuisset qui (ut recitidem S. Doctor lib. 3. de peccat. meritis & remissionibus cap. 6.) simpliciter credebant Adami posteros peccata vere incurrere, & esse natura filios ita, ut loquitur Apostolus nec ulterius quid esset illud peccatum originale inquirebant. Verum, cum hujus temporis hæretici per hac re varia dogmata prava & erronea protulerint,

5. cap. 5. Atqui in baptizatis remanet concupiscentia
 nordinatio illa inferioris appetitus, iuxta illud Rom.
 Video illam legem in membris meis, & pugnantem
 mentis meæ. Et ad Galat. 5. Caro concupiscit adver-
 spiritum. Ergo, &c. Et in Epist. Canonica S. Jacobi
 1. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum:
 in locum explicans S. August. lib. 6. cap. 15. adversus
 ananum: Profecto, inquit, in his verbis partus à pari-
 discernitur: pariens, est concupiscentia: partus, pec-
 um: sed concupiscentia non parit, nisi conceperit: non
 cipit, nisi illexerit, hoc est ad malum perpetrandum
 inuerit voluntatis assensum. Ex quibus verbis Apo-
 sic explicatis patet, concupiscentiam non esse pec-
 um, sed causam peccati: ut in tractatu de peccatis
 us dicitur.

Refellitur 2. autoritate Concilii Tridentini sess. 5. Ca-
 5. Si quis per Iesu Christi gratiam, quæ in baptis-
 confertur, reatum peccati originalis remitti negat,
 asserit non tolli totum id, quod veram & propriam
 cati rationem habet: anathema sit, &c. manere autē
 baptizatis concupiscentiam vel fomitem, hæc Sancta
 odus fatetur & sentit. Quæ cum ad ægonem relicta
 nocere non consentientibus, sed viriliter per Iesu
 isti gratiam repugnantibus, non valet: quinimo, qui
 time certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam,
 um aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta
 odus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intel-
 lisse peccatum appellari, quod verè & propriè pec-
 um sit: sed quia ex peccato est, & ad peccatum incli-
 nit. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit.

Refellitur 3. autoritate SS. Patrum. S. Joannis Chry-
 som. 13. in Epist. ad Rom. Ipse, inquit, passionem
 peccatum non sunt, effrenata vero ipsarum immode-
 ratia peccatum operata est. S. August. lib. 1. de nu-
 tis & concupiscentia cap. 23. Concupiscentia, inquit, in
 tatis jam non est peccatum, si ei ad illicita opera non

consentitur. Et lib. 6. cont. Julia. cap. 7. Percipitur in se servare, sed et Baptismo perfecta novitas, & perfecta sanitas ab ijs valis. Anselmus lib. nostris, quibus eramus rei: non ab ijs, cum quibus somniamus, inquit, quod fligendum est, ne simus rei.

3 His igitur erroribus refutatis, restat ut breviter respondeamus, quid de proposita quaestione sentiendum sit, & quomodo omnes sunt quid proprie sit peccatum originale.

Omissis autem variis Theologorum sententiis (quod fuisse Adamo, hic referre nostri instituti non est) omnium probabilissimum non verò utissima esse videtur ea, quæ asserit peccatum originale consistere, id est formaliter nihil aliud esse, quàm privationem ipsius iustitiæ originalis, quatenus per illam hominis anima sanctificabatur, & perfecte Deo subiciebatur: non quatenus pars inferior animæ perfecte subdita per corruptionem irrevocabiliter redderetur superiori, corpusque à corruptione omnino liberum non esset. Per inobedientiam eximebatur. Ita S. Thomas 1. 2. quæst. 82. in fine sunt mulier.

Ratio est, quia peccatum originale in eo formaliter consistit, quod per Baptismi Sacramentum tollitur. Adamo impositum qui per illud tollitur privatio illa iustitiæ originalis, summi generis; in quo superius explicata, cum per illud gratia infundatur, quæ in eius posteram animam sanctificat, eamque habitualiter perfecte deducit: non solum subicit, tum per se, tum per alios habitus supernæ voluntate, & moles, quos secum in illam vehit: non tollitur autem per animæ voluntatem Baptismum inordinatio appetitus inferioris, sicut quæres 3. cur Deo subjectio ad mortem, & alia huius vitæ incommoda. Ergo generis, non in illa sola iustitiæ originalis privatione superius explicata obedientiæ præterita, consistit peccatum originale.

4. Quæres 1. quomodo hæc privatio iustitiæ originalis tollatur, non eam & propriam in Adæ posteris peccati rationem habere esse humiliter.

Respondetur id provenire, ex eo quod inerat illi iustitiæ. S. Augustinus obligatio ac debitum nascendi cum illa iustitiæ originali. S. Augustinus, serm. 1. prout animam sanctificabat, & perfecte Deo suaderet. S. Augustinus postquam idque virtute præcepti divinitus ipsi Adamo impositum. S. Augustinus in incred tantquam totius generis humani capiti: quo obligabatur. S. Augustinus quam inordin non tantum sibi iustitiam illam & sanctitatem obedientiæ præteritam.

tia sit

cap. 7. Periculis sua servare, sed etiam in posteros suos transmittere. a sanctis ab usque S. Anselmus lib. de conceptu Virginali cap. 26. Hoc is, cum quibusdam, inquit, quod originale dico, aliud intelligere dico in ipsis infantibus; nisi ipsam quam supra posui, stat ut breviter tam per inobedientiam Adæ justitiæ debitæ nuditatem, e sententiæ inquam omnes sunt filij iræ.

Quæres 2. unde constet præceptum illud obedientiæ omni sententiæ fuisse Adami, ut principi & capiti totius generis omnium probandi, non verò ut privatæ personæ?

peccatum originale respondetur, id constare ex ijs Scripturæ locis, in quibus rationem ipsis dicitur omnes Adami posteros in ipso per ejus inobedientiam peccasse, per illamque peccatores fuisse constitutur: non ut Rom. 5. Per unum hominem peccatum in hunc se subdita per ipsum intravit, in quo omnes peccaverunt. Et rursus corrumpere omnem: Per inobedientiam unius hominis peccatores i. 2. quasi 82. futuri sunt multi. Neque enim melius explicari potest in eo forma, quomodo id factum fuerit, quam quia præceptum tantum tollitur. Adami impositum sit, ut principi & capiti totius generis originalis unius generis; in cuius sic spectati voluntate omnes etia nascuntur, ut voluntates ejus posterorum quodammodo conformiter perfectæ voluntate, & motus omnes membrorum voluntarii in tollitur autem anima voluntate.

Quæres 3. cur Deus voluerit Adami, ut capiti totius generis, non verò tantum, ut privatæ personæ, ne superius caput obedientiæ præceptum imponere; quod tamen videbat ab ipso esse infringendum?

respondetur, non esse nostrum id curiosius investigare sed satius esse humiliter agnoscere & confiteri, id jumento, licet occultissimo Dei judicio, factum esse, ut tunc fateretur S. Augustinus in libris contra Julianum, & Bernardus, serm. 1. de Dom. 1. post Epiphaniam. Uapostolus postquam dixit Rom. 11. quod Conclusio est omnia in incredulitate, ut omnium misereatur, exuat: quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & stigabiles viæ ejus! quis enim cognovit sensum Domini.

Quæres 4. quomodo fieri possit ut anima cujusque hominis peccatum illud originale ab Adamo contrahatur, cum ab illo non oriatur per generationem, sed à Deo immediate creetur, & corpori infundatur.

Respondetur, peccatum illud contrahi, quatenus anima rationalis à Deo creata unitur corpori, quod à Adamo per generationem ordinariam derivatur, & per hanc unionem fit pars hominis ab Adamo ortum habentis, debentis primo suæ generationis instanti habere sanctitatem & iustitiam in ea sui parte, quæ illius habendæ capax est, quàm cum non habeat primo illo momento, invalu proinde privatus iustitia ac sanctitate debita: & ex eo sequenti inquinatus originali peccato, quod (ut dictum est) in illius iustitiæ ac sanctitatis privatione fortiter consistit. Quod si cui hæc solutio plenè non satisficit in hac quæstione, quæ vel ipsi S. Augustino difficilima semper visa est, audiat ipsum sanctum Doctorem Epist. 29. ad S. Hieron. ubi dicit, Sufficere nobis debere, ut sciamus modum, quo ab originali peccato liberari possimus; etiam si nesciamus modum, quo in illud incidimus.

SECTIO IV.

Quinam sint effectus peccati originalis in hac vita.

1. **C**UM (ut supra dictum est) originale peccatum consistat formaliter in privatione sanctitatis & iustitiæ, quæ per iustitiam originalem homini collata fuisse, sequitur privationem omnium aliorum donorum, quæ continentur in se complectebatur (ut capite precedenti, sectione 3. diximus) esse effectum ipsius peccati originalis. Ex hac privatione autem secuta est ipsius nature humanæ debilitatio, & in deterius commutatio in corruptio; de qua loquitur Concilium Arausicanum can. 1. & Tridentinum sessione 5. can. 1. ubi dicitur tum Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse.

Iunc verò peccati effectum plenius explians S. Tho-
 1. 2. quæst. 85. art. 1. dicit, per peccatum originale
 animam fuisse spoliatum gratuitis; & vulneratum in
 membris. Et art. 3. enumerat quatuor vulnera animæ
 entis per peccatum originale inflicta, scilicet in intel-
 ligentiam, in voluntate malitiam, in irascibili in-
 continentiam, & in concupiscibili concupiscentiam, seu ha-
 bilem illam inclinationem vel proclivitatem ad bo-
 num sensibile, rectæ rationi repugnans, quæ alio nomine
 communiter fomes peccati dicitur.

Porro hæc naturæ humanæ pes peccatum originale
 corruptio ac corruptio, non ita intelligenda est (ut re-
 docent Philippus Gamachæus in 1. 2. quæst. 85. cap.
 1. & Nicolaus Lambertus ad 1. 2. quæst. 85. disp. 6. art. 1.
 ubi Doctores communiter) quod per peccatum ori-
 ginale natura humana corrupta sit, aut quod ulla ejus
 propria & intrinseca perfectio deperierit, ut dicunt hære-
 tici asserentes liberum arbitrium fuisse in homine extin-
 ctum: id est per peccatum originale sublatum fuisse &
 fructum voluntatis humanæ indifferentiam ad oppo-
 sita, in qua ejus naturalis libertas proprie consistit,
 Calvinus enim lib. 2. Instit. cap. 2. ideò tantum negat
 liberum hominis arbitrium post peccatum, quod homo
 non habet illud, liberam non habeat boni, vel mali electionem:

quidquid bene vel male operatur, illud necessario,
 non coacte, sed sponte operetur: quia in homi-
 ne, æque ac in Angelis, post peccatum naturalia omnia
 integra remanserunt, ut ex S. Dionysio c. 4. de divi-
 nis nominibus docet. S. Thom. 1. p. q. 95. art. 1. & cum eo com-
 munitur omnes Theologi.

Sed id dicitur natura humana per peccatum cor-
 rupta: quia per illud privata est iustitia & sanctitate
 originali, quæ ipsi, tanquam forma quadam supernatu-
 ralis, inherat, quæ perficiebatur in ordine ad Deum: omnis
 destructio formæ, est quædam subjecti, cui inest,
 per quam illud perit, corruptio.

Dici.

Dicitur etiam vulnerata ob imperfectiones, quæ rationem illam iustitiæ originalis consecutæ sunt. quod nonnulla que commo-
quidem imperfectiones vulnera dicuntur, non quod homo illorum con-
mo in puris naturalibus constitutus iis obnoxius non esset & malitia
fuisse; sed quia tunc non habuissent rationem potius, sed stimulos concu-
nec ex aliquo reatu ortum habuissent; sed ex conditione debilitate
ipsius naturæ.

Quare in puræ naturæ statu dicerentur defectus: in habitu viiolo-
statu verò naturæ lapsæ dicuntur vulnera: quia suppletur quod spectat ad
peccato, jam habent poenæ ac vindictæ rationem. Quod omnes & poe-
3. Unde quando S. August. lib. 3. de libero arb. dicitur, in quibus homi-
dicit, Concupiscentiam non esse naturam hominis in statu ipfam,
ri, sed poenam damnati: sensus est, hominem in primo statu manifeste con-
tui institutione, in qua creatus est à Deo Sanctus & recte comederis et
ctus, non habuisse hanc imperfectionem, sed quod per peccatum arumna-
peccatum illam contraxit; ibi enim non loquitur S. August. de pane tuo. Et
gustinus de creatione & constitutione hominis in statu ipfam, de verbis
puræ naturæ; sed in statu iustitiæ originalis, ut ex eodem, quia peccati
contextu manifestum est.

Dices, si defectus illi essent homini naturales, non esset peccata.
retur, malitiam voluntatis esse quoque illi naturam
quod tamen falsum esse videtur.

Responderur, malitiam duplici modo sumi posse: 1. pro
pro vitioso aliquo habitu sive actu; in qua significatione
ne sumitur à S. Thom. 1. 2. quæst. 78. a. 1. ad 3. & c. in fine effectus
sensu non est illa homini naturalis 2. pro defectu & pro
varione bonitatis alicujus, quæ in iustitia originali po-
rieatur, & per quam voluntas hominis speciali ratione
ad Deum ordinabatur; & eo sensu malitia illa dici po-
test homini naturalis: quia scilicet illa bonitas & rectitudo
tudo non erat ejus naturæ debita, sed ex gratuita bene-
beneficentia procedebat, ut præcedenti capite dictum est. secundum est par-

Observandum est autem; quod licet defectus illi qui præcedentes, nun-
ab originali peccato causantur, sunt homini naturæ debiti, sed celestis, sed
esse nihilominus verum, illos cum per actualia peccata de veniati quæ
tium per vitiosos habitus, quæ per peccata illa contrahuntur, qui (ut refe-
hu-

fecti ones, quæ aptur, maximè augeri; unde fit, ut homo per peccata infectur. Et actualia quæ committit; & per vitiosos habitus, quos contrahit, non quod ratione illorum contrahit, longè maiorem obscuratiõem illis obnoxius intellectu & malitiam in voluntate, atque adeò longè maiorem patores stimulos concupiscentiæ, & maiorem ad illos resistendi rationem; sed ex condiminendos debilitatem experiatur, quàm alioquin naturaliter haberet, si nulla actualia peccata commisisset, aut non haberet defectus illos habitus vitiosos contraxisset.

tertia: quia supponitur quod spectat ad corpus, breviter dicendum est, quod etiam rationem. Pœnas omnes & pœnas, nec non innumera morborum? de libero arbitrio, quibus homines in hac vita subjacent, ac denique mortem ipsam, esse peccati originalis effectus.

Hoc manifestè constat ex Scriptura. Gen. 1. Quocumque comederis ex eo, morte morieris. Et cap. 3. in sudore vultus tui venies, sed quod triplicabo arumnas tuas, &c. in sudore vultus tui venies, non loquitur de pane tuo. Et Rom. 6. Stipendia peccati mors. Unde August. de verbis Domini, serm. 21. cap. 1. Quis peccati pœna est, quia peccati pœna est, necesse est ut moriamur; quod gravius est; quando nescimus, pœna certa est, sed incerta.

que illi natural

SECTIO V.

modo sumi possit
in qua significat

Quinā sint effectus peccati originalis in futura vita
Questionis hujus præcipua difficultas est de parvulis sine baptismo ex hac vita decedentibus, ac de adultis originali peccato morientibus, an scilicet ratio illius peccati originalis, cum quo solo decedunt; pœna illa bonitas &c. aliqua afficiantur, & quænam illa sit. Pro cuius resolutione.

Dicendum est parvulos, cum originali peccato ex hac vita decedentes, nunquam perventuros esse ad fruitionem patriæ ælestis, sed ea in æternum esse privandos. Huic veritati quæ de fide est, opponitur error Pelagianorum, qui (ut refert S. August. lib. de hæres. cap. 18.) pœ-

pueris, etiam si non baptizarentur, æternam & beatam vitam promittebant. Ad quem errorem proximè accedere videtur Hieronymus Savonarola lib. de triumpho crucis; ubi dicit, infantes in peccato originali morientes, futuros post ultimum iudicium beatos naturali beatitudine; & in quodam velut Paradiso terrestri perfruere feliciterque victuros, plenos sapientia & virtutibus. Deum toto corde diligentes, in id & Angelorum conuersum & revelationibus sæpè fruantes.

Refellitur hic error, & nostræ fidei veritas probatur 1. ex Scriptura. Rom. 5. ubi dicit Vniuersi delictum omnes homines in condemnatione: Ergo ex illius rei sunt damnationis, quicumque illo originali implicantur. Et S. Joan. 3. dicitur quod, qui incredulus est filio, non videbit vitam, parvuli autem cum peccato originali decedentes, neque actu neque habitu credunt Christum.

Probat 2. quia, si verum esset parvulos in originali decedentes, fruturos esse beatitudine illa memorata, sequeretur illos melioris esse conditionis, quia peccaverunt in Adamo; quam si in puris naturalibus decessissent, neque enim tanta felicitas deberetur fantibus in statu puræ naturæ decedentibus: unde quærens foret, illos præmium ex peccato Adami esse percipientes; quod est manifeste contra Scripturam.

Cum igitur certum sit infantes cum originali peccato decedentes gloria & beatitudine in æternum privari, nus in illa privatione consistit, controversum est Theologis; an in illo statu privationis, & damnationis aliquibus pœnis afficiantur. De qua re tres esse sententias refert Bellarminus tomo 4. lib. 6. de fideione Gratiæ, cap. 1.

2. Prima est eorum, qui existimant parvulos, si solum originale peccatum cum quo decesserunt, igitur in æternum esse cruciandos. Ubi monet idem

arremam & huiusmodi, hæreticos nostri temporis, qui sententiis extremam proximam maxime delectantur, hanc ideo libenter sententiam la lib. de immo plecti.

originali non secunda est eorum, qui parvulos quidem de ignis crucis naturali benedictione liberant, sed tamen asserunt eos interno quodam dolore terrestri proprio, propter amissionem celestis beatitudinis, affici. Terria denique sententia est eorum, qui asserunt parvulorum conatos cum solo originali peccato decedentes, ita ob illud puniri, ac visione Dei & celestis gloriæ fruitione privari, ut tamen nullum inde dolorem, neque internum, neque externum patiantur.

Ergo ex illiusmodi tertia sententia, ut aliis duabus mitior, sic etiam illo originali debiliior videtur, maxime propter autoritatē S. Gregorii, qui in epi. Nazian. orat. de Baptismo, ubi loquens de parvulis ait: Baptismo decedentibus: Existimo, inquit, illos neque habitu creature gloriæ donandos neque poena mulcandos esse, ut Baptismi quidem characterem non habeant, sed improparvulos in poena quoque non laborent, verum & ipsi damnum poenitudine illa passi fuerint, quam injuriam fecerint.

Huius sancto Patri subscribunt S. Thomas quæst. 5. de si in puris naturalibus art. 1. 2. & 3. Et S. Bonav. in 3. sent. dist. 33. quibus elicitas deberetur locis varias afferunt rationes, ob quas recte dici potest sententia: unde parvulos istos, dolorem nullum ex amissione beatitudinis poeno Adam esse cepturos. Quia scilicet ignorabunt omnino se illam Scripturam. scilicet, cum id scire nisi per fidem non possint, fidem in originali poenam nunquam habuerint, nec illo statu habituri sint. æternum privati quia, quamvis agnoscant se illam beatitudinem amissionem, tamen agnoscent etiam simul se aliorum damnationem, in poenas evasisse: quæ posterior cognitio tale gaudiū illis causabit, ut dolorem omnem quem ex priori condictione retinebant, auferat, & sic in quodam statu medio inter gaudium & dolorem ipsos perpetuo detineat. Vel quique quia quamvis videant se à gloriâ exclusos, simul tamen intelligant, nullam se unquam proportionem ad illam habuisse, cum nec usum liberi arbitrii, nec ullum auxilium supernaturalis auxilium unquam habuerint: unde fiet

fiet ut nulla inde tristitia afficiantur, sicut non tran-
tur infimæ conditionis homines, quod ad regnum alios
vel imperium non pervenerint, quamvis se regiæ au-
peratoria dignitate carere videant, nec ad illam uqui-
se perventuros sperent.

4. Obijcies Sanctum Augustinum serm. 14. de verbis
Apostoli, & Sanctum Fulgentium lib. de Fide ad Petrum
cap. 26. dicere parvulos non baptizatos in ignem æterni
ituros.

Respondetur, ignis æterni nomine duo posse intelli-
locum inferni, in quo est ignis æternus. 2. poenam æter-
bilem, quæ ab illo igne infligitur. Et juxta priorem sen-
sum Patres illos intelligendos esse, ita ut velint solū par-
vulos illos ad aliquam inferni partem descensuros, ibique
perpetuo moraturos, ut & communiter Doctores docent
ubi tamen aliqua animi & corporis pace & quiete possu-
entur, ita ut semper verum sit, nullam illos poenam æter-
sibilem externam aut internam subituros esse.

Unde & ipse D. Augustinus lib. 3. de libero arbitrio
cap. 23. agens contra Manichæos negantes peccatum
originale, & quærentes quid infanti fieret qui non pre-
pro baptismo mortuus esset, sic loquitur: Non enim me-
tuendum est, ne vita potuerit esse media inter recte &
& peccatum: & sententia judicii media esse non possit
inter præmium atque supplicium.

TRACTATUS V. DE GENERIS HUMANI REPARATIONE PER DIVINAM VERBI INCARNATIONEM.

POST considerationem lapsus primi hominis
ruinæ totius generis humani, videndum est
qua ratione Deus, qui dives est in misericordia,

sicut non timet Apostolus Ephes. 2. propter nimiam charitatem suam ad regnum alius dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit se regia amicitie nos in Christo, &c. ut ostenderet in sæculis superbie ad illam universis abundantibus divitiis gratiæ suæ. Cum igitur caput hujus mysterii structus ad nos, ex ejus cognitione. 14. de v. & fide derivetur; atque, ut ipse hominum Salvator de Fide ad Petrum Dominus Patrem suum cælestem alloquens. dicit in ignem are S. Joan. 17. Hæc sit vita æterna, ut cognoscant te so- lum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum: ea quo posse intelligi: causa in hoc tractatu, præcipuas veritates ad illius mysterii. 2. poenam scilicet fidem pertinentes, peculiari studio collegimus, ut, juxta priorem voluerint, præ oculis habere possint, non tantum quid ut veint solū illo tanquam certum credere, quidque tanquam erro- descenduros, ibi m abjicere debeant; sed etiam quibus terminis & lo- ter Doctores docendi modis sapientiam illam in mysterio absconditam & quiete per- revelare, & explicare apte & convenienter possunt. in illos poenam- uros esse.

CAPVT. I.

De veritate mysterii Incarnationis

SECTIO. I.

Quid nomine Incarnationis Verbi divini intel- ligendum sit.

V S V.
V MAN
R DIVIN
TIONEM.
PER Incarnationem divini Verbi, nihil aliud intel- ligunt Sancti Patres & Doctores (ut ex infra dicen- constabit) quàm duplicis in Christo naturæ, divinæ & humanæ conjunctionem, vel (ut brevius lo- mur) Verbi divini cum carne humana unionem. Ita illa duarum naturarum unionem divinam quidem natu- ter propriam hypostasim ipsius Verbi divini subsistat: humana vero natura non per propriam (ut fit in aliis ho- nibus) sed per alienam nempe divinam, terminetur. de uno hæc appellatur hypostatica, seu personalis, eo- ad duæ admodum dispares naturæ, divina scilicet & humana, in una eademque hypostasi, seu persona divina unian-

uniantur & subsistant, non confusione unius in alterum sed (ut loquitur, S. Arhanasius in synbolo.) assumptione humanitatis in Deum.

Quare in isto Incarnationis vocabulo, per nomen carnis, non ea sola humane naturæ pars significatur quæ vocatur corpus; sed ipsa tota natura humana. ex carne seu corpore organico & anima rationali constans in significatione frequenter. in sacris Scripturis sumitur reperitur, Gen. 6. Omnis caro corruperat, viam sumit. Luc. 3. videbit omnis caro salutare Dei.

2. Quamvis autem mysterium istud variis nominibus & vocabulis apud SS. Patres expressum reperiat, quando dicatur, Divini Verbi corporatio, ut à S. Hieronymo in prologo super Psalmos: aliquando contemptio divinitatis cum humanitate, ut à S. Greg. Nyss. oratione techistica 11. aliquando inhumanatio, æconomia, ut à S. Damasc. lib. 1. de fide cap. 13. & alijs Usus communiter invaluit, ut Incarnationis vocabulum, quod quam omnium aptissimum ad illud significandum, ceteris omnibus præferretur, unde antiquissimi Patres illo usi sunt, ut S. Cypr. lib. 2. contra Iudeos. S. Ambr. in cap. 2. Lucæ. S. Hieron. in cap. 1. S. August. lib. 10. de Civit. Dei capite 24 & plures alij videntur illud desumpsisse ex eo loquendi modo quo Joannes cap. 1. mysterium istud expressit, dicens: Verbum caro factum est. Et certe vocabulum istud incarnationis omnium optime ineffabilem Dei erga nos charitatem exprimere videtur, qui propter nos viles abjectos homunciones, eo usque maiestatem suam immittere dignatus est, ut (sicut dicit Apostolus Hebr. 1.) carni communicaverit & sanguini; illudque nobis commune habere voluerit, quod cum vilissimis & abjectissimis animalculis nobis commune est.

S E C T I O II.

*modo huius mysterii veritas contra Ethnicos:
probari possit.*

Cum (ut Apostolorum princeps dixit Epist. 1. capite 3.) debeamus semper esse parati ad satisfactionem, omni presentanti nos rationem, de ea, quæ in nobis, spe, potestque varia occurrere occasiones in quibus necessitas aliqua, vel saltem utilitas auditorum, id eis exigere videatur: idcirco, quod alii fusius, nos breviter, & quantum compendii ratio ferre potest, invenitur, ostendemusque quibus argumentis contra Ethnicos & Paganos hoc dominicæ Incarnationis verum demonstrari possit. Ad illius autem veritatem monstrandam duo præsertim hic nobis probanda sunt. Quod unio illa naturæ divinæ cum humana sit possibilis, quod reipsa in persona Christi facta sit.

Quod ad primum spectat, hoc argumento uti possumus: Illud recta ratione naturali & prudentium arbitrio facile merito iudicatur, quod nullis argumentis contrariis potest sufficienter refelli. nec absurdum aut impossibile de monstrari: Atqui Incarnatio Verbi divini est modi. Ergo merito possibilis æstimari debet: Major positio huius argumenti constat ex eo quod natura docet, viros prudentes nihil debere sine recta ratione affirmare aut negare: ergo nec aliquid impossibile credere, quando argumenta contraria probabiliter solvantur. Minoris vero propositionis veritas constabit ex ratione argumentorum quæ in contrarium afferri possunt, quorum præcipua sunt hæc quæ sequuntur.

Primum est, indignum videri Deo, ut dicatur passus, confixus, mortuus, &c.

Respondetur in Christo Domino duas fuisse naturas, nam & humanam: divinam quidem omnis interioris mutationis expertem semper fuisse; non esse autem indi-

indignum Deo, imo ejus charitate & misericordia nita dignissimum, ut secundum naturam humanam assumpsit, pati & mori voluerit iis de causis quibus & mortuum esse credimus.

2. Secundum est, Deum non posse naturam humanam assumere, quin mutetur: hoc enim posito, aliter haberet quam antea, nempe esset verus homo, cum non fuisset.

Respondetur, mutationem illam totam se tenere parte naturæ assumptæ, non vero personæ assumptæ: quæ in isto naturæ humanæ accessu nullo modo mutatur, cum natura humana, neque, ut aliquid esse, neque ut aliquid accidentale divinæ illi personæ, sent, nihilque reale in ipsam agere aut influere. Confirmatur hæc responsio, ex eo quod Deus per incarnationem non acquirit aut emittit ullam perfectionem sibi intrinsicam; quamvis enim fiat homo, humanitas fit intrinseca ejus divinitati, sed solum illi unitur per la intrinseca ipsius Dei mutatione. Unde quamvis eo quod dicitur Deum factum esse hominem, recte ligatur mutationem aliquam esse factam; non tamen esse est factam esse in Deo; sed sufficit quod facta sit humanitate.

3. Tertium est, ea quæ inter se nullam habent proportionem, non posse invicem uniri, ita ut ex eis fiat una substantia: inter Deum vero & naturam creatam infinite inter se distent, nullam posse proportionem recipiri.

Respondetur duplicem esse proportionem, unam metricam, per quam dicimus rem aliquam esse vel duplo, quadruplo vel centuplo majorem vel minorem aliam vero quæ dicitur habitudinis, seu ordinis æquæ inter unum aut alterum, qualis est inter potentiam & objectum, inter causam & effectum. Quamvis item inter Deum & naturam creatam nulla geometrica proportio sit aut esse possit, est tamen proportio habitudinis

Sum persona divina hæc ab illa suo com- dentare ac terminam est. Christus per accidens, non ens per accidens & actu existens in Christo funditur verum utrumlibet substantiarum, non humana singula non est propria parentia ad personam substantialem. Quod est unum completa, seu quod spectat est, peractum de Christo dignissima. Alium sumi potest obis universis angelis, quibus propriis ipsorum Deorum cupus mentis illa stupens in morte Chronologus Et de temporibus & Eusebius in manorum factis in apolo-

Nam persona divina & natura humana sunt per se
ut hæc ab illa possit assumi, & tanquam à terni-
& ultimo suo complemento pendere, & hanc illa pos-
sintare ac terminare.

Quartum est. Christum, Deum & hominem fore tan-
per accidens, non per se: illud enim dicitur à Phi-
phis ens per accidens, quod sit ex duobus entibus
pletis & actu existentibus. Atqui natura divina &
nana in Christo sunt duo entia existentia & completa.
Respondetur verum esse, ex duobus entibus in actu,
rum utrumlibet sit in suo genere perfecte completū
terminarum, non posse fieri unum per se. At vero
tura humana singularis, qua ratione est assumpta à
non est proprie ens in actu completo; siquidem
in potentia ad personalitatem, tanquam ad terni-
ullam perfectam substantialem. Quare ex illa & personalitate Verbi
humanitas potest unum ens per se: id est, una substantia
mo, completa, seu persona.

Unde quamvis quod spectat ad secundum, variis argumentis pro-
hominem, recte potest, peractum esse Incarnationis mysterium ac-
ctam; non tantum quæ de Christo Domino credenda proponuntur, es-
sunt quod facta de dignissima. Aliquot hic magis popularia proponi-

Primum sumi potest ex Christi miraculis, quorum
est orbis universus: quæque extant, non solum,
Evangeliiis, quibus fidem non adhibent Ethnici, sed
in propriis ipsorum historiis. Ejusmodi fuit silen-
in falsorum Deorum oraculis, Christo adveniente, im-
tionem, unanimitatem; ejus mentio fit adpud Plutarchum & alios.
in aliquam esse in eclipsi illa stupenda, quæ præter omnem natu-
ajorem vel ordinem in morte Christi accidit: ejus meminit Ple-
seu ordinis in Chronologus Ethnicus, Adriani Imperatoris liber-
lib. 13. de temporibus, ut refert Origenes lib. 2. contr.
m. Quamvis etiam Eusebius in Chronico, illiusque etiam in ar-
nulla geometricis Romanorum factam fuisse mentionem asserit Ter-
a proprio in apologet adversus Gentes. Eisdem miracu-
lis

lis addi possunt prodigia; quæ nostro etiam tempore triumphus; & unt ad invocationem nominis Christi variis in locis esse cognosci-
 zgrolos & debiles, præsertimque circa energumones adimpleri co-
 Quæ omnia, cum ipsius naturæ vires longe sup erant prænunciata,
 solo Deo fieri potuisse manifestum est: Atqui Deus, alio, quam a
 potest fallum approbare. Cum igitur hæc miracula
 testandam Christi divinitatem eorumque omnium, quæ denique
 de illo credimus veritatem, facta sint, sequitur ill om- nio propè Ma-
 esse verissima ac fide dignissima. nis inter quo-

Secundum argumentum duci potest ex modo, quæ erunt celebe-
 totius mundi ad Christi fidem conversio facta et. Hæc enim omnes pr-
 enim non est facta vi aut armis, nec per sapien- tiam subieci-
 potentes sæculi, sed per duodecim pisces, hinc ostendit ipsius
 phia ac litterarum humaniorum, imperitos; idque ad contem-
 blanditiis, aut honoribus propositis, imo potius illius auctorit-
 ciis & carceribus, quin etiam suadendo relinque- re ac proinde ve-
 cos, parentes, consanguineos, calcare voluptates
 humilitatem, castitatem, pauperi- tatem, pati illas
 rias, inimicis benefacere, peccata omnia devitari
 & Plinius author Ethnicus testatur libro 10. Est
 ad Trajanum Imperatorem. Hoc enim re vera
 industriam prorsus exuperat, soliusque divinæ pr-
 est talibus mediis, tam arduis, imo tam contrari-
 radoxis, non unam solum civitatem aut gentem sed
 tum mundum ad Christi fidem adduxisse: nec solum
 peres, sed etiam divites, Imperatores; nec solos
 sed Philosophos & Sapientes: idque tam brevi tem-
 neque tantum ad fidem Christi adduxisse, sed eum
 martirium pro ipso tolerandum animasse.

3. Tertium argumentum duci potest ex iis, quæ verum Deum.
 Christo prædicta sunt & prænunciata, ut Hierosolyma & opus hun-
 rana urbis vastatio, templi destructio, Juda orum spectat ad pr-
 sio & captivitas, ac innumera calamitates, quibus
 Christi morte attriti sunt: Evangelii per universum orbem promissi probat-
 prædicatio; Ecclesiæ Catholicæ contra omnes tyran- norum delinunt
 tum persecutiones, & hæreticorum machinationes. Christo ad id

astro etiam triumphus; & alia multa similia, quæ partim ad
 si veris in hunc lera esse cognoscimus, partim etiamnum adhuc hoc
 circa energopore adimpleri cernimus. Quæ omnia tam clare &
 tures longe superante prænunciata, tam certo & manifeste adimpleta,
 est: Atqui Deus ab alio, quam ab ipso Deo præfieri & prænunciari
 gunt hac miris fuerunt.

Quartum denique argumentum desumi potest, tum
 int, sequitur illi in infinito propè Martyrum numero omnis ætatis, sexus,
 ditionis inter quos plurimi sapientiâ & ingenij præ-
 potest ex modèni fuerunt celeberrimi, ut eorum scripta testantur:
 verso facta est tamen omnes pro fidei Christi confessione mortem
 nec per sapientiam tantum subierunt. Tum etiam ex puritate & san-
 n. præcatore, hæc doctrinæ ipsius Christi, quæ vel ex se sola vide-
 in peritos; idque sufficere ad convincendos. imò & persuadendos ani-
 tis, imò potius, illius authorē alium non esse quam omnis sanctitatis
 dendo relinquere; ac proinde vera esse omnia quæ in ejus doctrinâ
 tate voluptates tinentur.

atem, pau idan
 omnia devitare
 tur libro 10. Epi
 enim re vera o
 sequæ divina pro
 o tam contrari
 em aut gentem
 duxisse: nec soll
 pres: nec solos
 re tantæ brevis res
 duxisse, sed etiam
 imasse.
 tri potest ex his
 ciata, ut Hiero
 tro. Judæorum
 calamitates, quæ
 ii per unam
 onata omnes
 a machinatione

SECTIO III.

*Modo ejusdem mysterij veritas probari posse
 contra Iudeos.*

Cum Judæi veteris testamenti Scripturas admit-
 tant, ex ipsarum autoritate contra illos hujus
 mysterij veritas probanda est. Quod ut distinctius ac me-
 fiat, duo præsertim hic à nobis demonstranda sunt.
 mum est. Messiam in lege promissum, non esse puru-
 ninem, sed verum & naturalem Dei Filium, arque
 id verum Deum. Sociundum est, Messiam illum jam
 misse. & opus humanæ redemptionis peregrasse.
 Quod spectat ad primum, ex innumeris propè Scriptu-
 testimoniis, quibus divinitas Messie seu Christi in
 e promissi probari potest; duo tantum hic seligemus.
 Primum desumitur ex his Pl 109. verbis, quibus ipse-
 ut Christus ad id probandum usus est: Dixit Domi-
 nus

nus Domino meo, sede à dextris meis. Etenim Dominus ille, cui dicitur: sede à dextris, est Ipse Messias, legem promissus, ut sentiunt & explicant ipsi Metaphysici, quos refert & citat Galatinus lib. 3. arcanis cap. 5. & l. 8. c. 24. Atqui idem ille Dominus est etiam verus Deus, alias, nec deberet, nec posset sedere ad dexteram Dei, quod est æqualitatis symbolum: nec etiam dici posset, ex utero, id est substantia Dei (ante Iuxerum) id est ab æterno quod nulli puro homini convenire potest.

Secundum testimonium petitur ex his verbis Illi. 3. Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, vocabitur nomen ejus. Deus fortis, &c. quibus (quæ de Messia intelliguntur ipsi Judæi, ut notat Galatinus lib. 3. de arcanis cap. 18. & 19.) ejus divinitas manifestissime declaratur.

2. Quod ad 2. attinet, ex pluribus Scripturæ testimoniis, quibus Messiam in lege promissum jam probari potest, duo tantum proferemus, quæ daorum Rabbini de Messia interpretantur, ut videtur apud eundem Galatinum lib. 4. cap. 4. & sequentibus.

Primum desumitur ex Gen. cap. 49. ubi hæc verba ipso Patriarcha Jacob morti proximo proferuntur. Auferetur sceptrum de Iuda, nec dux de femore ejus, nec veniat qui mittendus est: & ipse erit expectantium. Hoc est, non deerunt Reges, Legislatores, &c. in Iuda, donec veniat Christus. Atqui jampridem minus nullo amplius Reges, nullos Duces, nullos Legislatores de tribu Iuda: imo nec de ulla alia tribu Iudæos, sed omnes penitus defecisse, idque alant mille sexcentis & amplius, quibus Judæi per orbem gantur, & aliarum gentium quasi perpetuæ servituti mancipati sunt. Constat præterea (quod etiam observandum est) Christum Dominum natum esse illud tempus, quo regia potestas à Judæis, cum des alienigena Judaici regni sceptrum invasit.

meis. Et enim secundum testimonium ex Danielis cap. 9. petitur, Angelus Gabriel prædicat Christum post septuaginta annos domadus esse venturum, & à Judæis occidendum, & Galatius lib. 4. ultimum Judæorum dissipandum, & vastitatem eius ac lationem duraturam atque infæculisinem, quæ omnia deberet, nec completa esse manifestum est. Hebdomades enim illæ æqualitatis colliguntur, non dierum, sed annorum; quod apud ex utero, id est, ex utero consuetum fuisse ex Levit. cap. 25. colligitur. Il. est ab æterno tantum fuisse completas eo tempore quo Christus o-
e potest. s est, fuscè probant Scripturæ interpretes super istum
ex his verbis Isaiæ locum. Vastitatem autem civitatis, & templi,
ius datus est noludæorum dissipationem ab illo tempore per tot sæcu-
is, &c. quibus durasse satis compertum est.

Judæi, ut nota
8. & 19.) ejus

S E C T I O I V.

*Quomodo eadem veritas possit contra hæreticos pro-
pugnari.*

Inter plurimas hæreses quæ Incarnationis Domini-
cæ veritatem impugnarunt, duæ præcipuæ extite-
re, ad quas reliquæ omnes aliquo modo possunt revo-
ac proinde in quarum refutatione cæterarum falsitas
le poterit agnoscere.

Prima fuit Eutychetis, qui assererat post Incarnationē
ux de semore ejus, unam tantum in Christo remansisse naturā,
que factam esse ex divinitate & carne per conversio-
es, Legistasque ipsius divinitatis in carnem, aut per commixtionem
Arqui iam pridem ipsius divinitatis in carnem, aut per commixtionem
s Duces, nulliusque. Assererat præterea divinitatem Verbi eo mo-
de ulla alia trahi dici posse, ac revera fuisse passam, mortuam, ac sepul-
esse, idque ap. Hunc hæreticum ita sensisse colligitur ex variis Epi-
Judæi per orbem S. Leonis Papæ, præsertim vero ex Epist. 9. 10. 52.
97. item ex Evagrio lib. 2. hist. cap. 18.

Catholica fides duas veritates huic hæresi oppositas pro-
terur. Prima est, in Christo post Incarnationem duas
egras, veras & perfectas naturas remansisse, divinam
licet & humanam, quæ sine ulla confusione aut per-
um invati.

nixione in persona Verbi subsistunt. Secunda est, dicitur Altera hæresis fuit
nam Christi naturam, neque passam, neque mortuam fuisse. *hil. c. 2. & se-*
se, aut dici posse, sed impassibilem & immutabilem *sententiam propter*
per remansisse. *in humanam*

2. Hæ veritates Catholicæ probantur & simul *proinde non debet*
oppositi reselluntur 1. ex Scriptura, in qua duæ in Cl. Verbi unitam
sæ naturæ manifestè distinguuntur pluribus in locis, *per substantialem*,
scilicet cap. 2. Epist. ad Philipp. ubi Apostolus dicitur: in qua
declarat. Christum Jesum, cum in forma Dei esse, *in hac dignitatem*
nam servi accepisse: quæ verba explicans S. Vigilius *hæc Filius dicitur*
pa lib. 2. contra Eutychem: Mirum est, inquit, *ut dicitur in Christi*
meant quidam dicere duas (Christi) naturas, cum illæ personæ, eo quod
lus dicat duas formas. Deinde evidenter dicitur *Christica veritas*
stem non secundum naturam divinam, sed secundum *in Christum*
manam passum esse, in Epist. 1. S. Petri c. 2. Christus *per Christum De-*
cetera nostra pertulit in corpore suo super lignum: *et sic natus est, et*
4. Christo igitur passo in carne, *Sanctissimam*

Probatur 2. ex Concilio Calcedonensi generali *quoniam esse, ac dici*
fuit celebratum contra Eutychem, in cuius *hæc veritas sic*
anathema proferitur in ipsum Eutychem dicentem, *et resellitur 1. et*
Christo esse unam naturam, ex divina & humanâ *factum, voca-*
Et actione 3. profitentur Patres Concilii se credere *Christum Filium De-*
stem Dominum eundem perfectum in Deitate, *et credant, quia le-*
perfectum in humanitate, Deum verè, & hominem *probatur 2. ex Co-*
re, &c. *romana est, ipseque*

Probatur 3. ex S. Justino martyre in expositione *hæc, ubi miserè*
Filii Dei, inquit, cum unus sit, duæ in eo naturæ *sunt unum, ejusque*
altera, quæ divina est, edit miracula: altera, quæ *humana fuerat, a-*
na est, humilia excipit: quia enim ex parte, Deus *est, et ignis loco super-*
admirandas operatur: quia verò ex Virgine, est *omnis 2. can. 3. Si*
crucem, passionem, & consimilia, voluntate sua *natura duas substan-*
raliter perfert. Et ex S. Leone Papa, serm. 17. *Pa. c. 6. Si quis ab-*
sione Domini cap. 1. Manente, inquit, in sua pro *generata semper Virgine*
utraque substantia, nec Deus reliquit sui corporis *passum probatur 3. ex*
nem, nec Deum fecit caro passibilem; quia divinis *quæque, ubi sic*
erat in dolente, non erat in dolore. *qui beatam Vi-*

Secunda est. Altera hæresis fuit Nestorii, qui (ut refert Evagrius
neque mortuus. 1. hist. c. 2. & seq.) assererebat beatam Virginem pu-
& immutabilem hominem peperisse, qui, non solum naturam, sed &
sonam humanam haberet proindeque illam Dei geni-
turæ, & simul æternæ dici non debere. Addebat autem personam divi-
nam, in qua duæ in Verbi unitam postea fuisse alio Maria, non qui-
buslibet in locum substantialiter, communicando hypostasim, sed æ-
qualiter Apostolus dissentaliter: in quantum scilicet Verbum divinum illi
forma Dei esset, men ac dignitatem suam impertivit, ut nimirum Deus
periculis S. Vigilii Dei Filius diceretur. & ab omnibus adoraretur. Sic-
ut est, inquit, ac dicebat in Christo non solum duas naturas, sed etiam
duas naturas, duas personas, eo quo explicavimus modo, inter se unitas.
videnter dicunt Catholica veritas huic hæresi opposita docet, unam
naturam, sed secundum tantum in Christo personam, eamque divinam: pro-
peteri c. 2. Christum deque Christum Dominum, qui secundum carnem de
super lignum: Virgine natus est, esse verum Deum, ac verum homi-
nem, Sanctissimamque Virginem verè ac proprie Dei
matrem esse, ac dici debere.

Hæc veritas sic explicata probatur, & oppositus error
quod refellitur. 1. ex Scriptura. S. Luc. 1. Quod nascetur
matte Sanctum, vocabitur Filius Dei. S. Matth. 16. Tu
Christus Filius Dei vivi S. Joan. 20. Hæc scripta sunt,
credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei.

Probatur 2. ex Concilio Ephesino, in quo hæresis illa
damnata est, ipseque Nestorius depositus ac in exilium
missus, ubi miserè interiit, lingua ejus, quæ in Christum
Dominum, ejusque Sanctissimam Matrem tam impie
blasphemaverat, à vermibus penitus corrosa, ut refert
Evagrius loco suprà citato. Item ex Concilio Constanti-
nop. 2. can. 5. Si quis introducere conatur in mysterio
Christi duas substantias, seu duas personas, anathema sit.
voluntate sua
can. 6. Si quis abusive Dei genitricem esse dicit glorio-
sam, sem. 17. anathema sit.

Probatur 3. ex S. Leone Papa Epist. 97. ad Leonem
Augustum, ubi sic loquitur. Anathematizetur ergò Nesto-
rius, qui beatam Virginem Mariam, non Dei, sed homi-
nis

292 DE INCARNATIONE.

minus tantummodo credit genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret divinitatis. Et ex S. Gregorio lib. 18. mor. c. 27. Quamvis, inquit, ipse Christus ex Patre, & aliud ex matre: non tamen alius ex Patre, & alius ex matre, sed ipse est æternus ex Patre, ipsa temporalis ex matre: ipse qui fecit, ipse qui factus est: author operis, ipse opus authoris: manens unus ex quoque & in utraque natura: nec naturarum copulatione confusus, nec naturarum distinctione geminatus.

Optime denique Vincentius Lirinensis lib. ad hæret. cap. 19. In Deo, inquit, una substantia, sed triplex persona: in Christo duæ substantiæ, sed una persona. Trinitate alius atque alius, non aliud atque aliud. Salvatorem aliud atque aliud, non alius atque alius.

S E C T I O V.

An conveniens fuerit Incarnationis mysterium

1. *Proposita quaestio triplici modo potest intelligi: 1. an conveniens fuerit Personam divinam aliam incarnari. 2. an secundam potius quam alteram. 3. an tempore, & non citius, nec tardius. Pro cuius resolutione*

Licendum 1. convenientissimum fuisse ut aliqua persona divina incarnaretur, seu naturam humanam materialiter sibi uniret. Ita Sanctus Thomas 3. parr. 1. art. 1.

*Ratio, qua id probat, hæc est. Unicuique rei conveniens est illud, quod sibi competit secundum propriam naturam rationem: Atqui natura Dei est ipsamet essentialiter bonitatis, ex S. Dionysio cap. 1. de div. nom. unde quid pertinet ad rationem boni, conveniens est eam ad rationem autem boni pervenit, ut se aliis communi-
ex eodem S. Dionysio cap. 4. quare ad rationem summam pertinet, quod modo summo se communicet: & maxime fit per unionem hypostaticam: per quam summum & præstantissimum, quo fieri potest, modo, se*

atur

DE INC

humane commu-
ad tantum digne
ut recte S. Au-
quo alius ascende-
endum 2. conver-
quam Patris ac-
ter. Ita Sanctus
rei licet præci-
sapientie visum
à SS. Patribus
care nobis suffic-
igitur ea est
Evangelii S. J.
it. qua scilicet
naturæ hun-
erroris ac ignora-
madam ratione il-
persona est Verbu-
Verbum Dei
nus per Verbu-
sicut discipulus
rationem affe-
nicopus Incarnati-
que per peccatum
procurit, ut natura
Coloss. 2. & He-
br. Patris, & figu-
nobis, quasi impr-
atur S. Clemens
res.
endum 3. conver-
non statim ab ini-
sed in medio
quidem statim
tratis consistat, &
naturam, majorique

humanæ communicat; quæ per illam communica-
m ad tantum dignitatis & excellentiæ gradum eve-
st, (ut teste S. Augustino lib. de prædest. Sanct. cap.
quò altius ascenderet, non haberet.

Incendum 2. convenientissimum fuisse, ut persona Filii
quam Patris ac Spiritus Sancti naturam humanam
eretur. Ita Sanctus Thomas questione 3. art. 8.

ius rei licet præcipua & summa ratio sit, quod ita
sapientiæ visum fuerit, præter illam tamen quæ-
aliæ à SS. Patribus asseruntur: unam aut alteram
libare nobis sufficiet.

Prima igitur ea est, quam profert S. Basil. hom. de
pio Evangelii S. Joan. & S. August. lib. 15. de Tri-
ap. 11. quia scilicet maximè decuit, ut illa persona
eretur naturæ humanæ, per quam homines qui in re-
lis erroris ac ignorantie per peccatum jacebant, pecu-

quadam ratione illuminarentur ac instruerentur: ea
persona est Verbum divinum juxta illud Sap. 1. For-
ntia Verbum Dei in excelsis: ita enim à Patre cœ-
sumus per Verbum suum edocti, ut ait S. Thom.

sicut discipulus docetur verbo magistri.
liam rationem affert S. Athan. lib. de Incarn. quia
et scopus Incarnationis fuit instauratio divinæ imagi-
quæ per peccatum fuerat in nobis velut obliterata:

decurit, ut naturæ nostræ ille uniretur, qui & ut ait
st. Coloss. 2. & Hebr. 1.) est Imago Dei invisibilis,
dor Patris, & figura substantiæ ejus: ut sic imago il-
nobis, quasi impressione sigilli divini, repararetur;

quitur S. Clemens Alexandr. in orat. exhortatoria
entes.

Incendum 3. convenientissimum fuisse, ut hoc myste-
non statim ab initio mundi conditi, nec omnino sub-
m, sed in medio quasi tempore perageretur

non quidem statim ab initio, ut homines diuturniori-
malis conflictari, melius agnoscerent naturæ suæ in-
itatem, majorique affectu divinæ gratiæ oparent ac

que-
N3

294 DE INCARNATIONE.

quærent auxilium, & ob diurnam expectationem, pluris æstimarent divinæ misericordiæ beneficium. Neque etiam conveniens fuit differri usque ad mundi finem Dei cognitio prorsus in hominibus extingueretur. Ne generis humani strages ac ruinæ nimium augetur. Unde consequens est convenientissimum fuisse tempus illud, quod ad exequendum istud mysterium Deus de-

S E C T I O VI.

An Incarnationis mysterium fuerit necessarium.

1. C ERTUM est in primis, Verbi divini Incarnationem non fuisse ullo modo necessariam, sed prorsus liberam respectu Dei; cum ipsa etiam mundi creatio quælibet alia operatio ad extra, Deo sit omnino libera.

Certum est deinde, neque etiam supposito lapsu generis humani fuisse absolute & simpliciter necessarium illius reparationem, Filium Dei incarnari.

Constat ex eo quod Scriptura variis in locis, genus humani reparationem eo modo, quo facta est, tribuere ritati ac misericordiæ divinæ. Ad tit. 3. Secundum misericordiam suam salvos nos fecit. S. Joan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Beati- cium autem ex charitate & misericordia collatum imponit in benefactore conferendi libertatem.

Præterea SS. Patres docent potuisse Deum multis modis humanum genus liberare: Poterat (inquit S. Athanasius serm. 3 contra Arianos) sine ullo adventu nostri solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem S. August. lib. 13. de Trinitate cap. 10. dicit: Non autem modum possibilem Deo defuisse, cujus potestati eæqualiter subjacent: sed sananda nostræ miseræ conditionem alium modum non fuisse.

Quæstio igitur præsupposita intelligenda ex hypothesis, quod Deus non aliter genus humanum reparare v-

rit, i.

DE IN

per condignam
tem; an scilicet, e
Personam divi
ationem pro pu
purus homo. q
flore potuerit.
Decondum est a
gram & equiva
tionem, absolute
arvinam incarn
tionis v
he a nobis prob
um est, null
gratia donis orna
tionem satisfactio
æhibere.
endum est Chr
erit: e potuisse.
Quod purus hom
Psalmi 48. E
abit Deo plac
æamæ suæ; qu
um, sic ait: Ne
em qui excedit
os, sed hominem
reparationem Deo dan
robarur 2. ex S.
ens de Christo:
medium: nisi e
S. August. in Ench
reantur mediat
em lib. de Incar
tura ad auferre
conea fieret, ni
robarur 3. ea ra
Deus homo cap

nisi per condignam pro peccato exhibitam sibi satisfac-
nem; an scilicet, ea suppositione facta, necessarium
sit Personam divinam incarnari ut condignam illam
satisfactionem pro peccatis nostris exolveret: an vero
quis purus homo, qui non esset Deo hypostatice unitus,
efficere potuerit. Pro cuius resolutione,

Dicendum est ad reparationem generis humani per
dignam & equivalentem pro peccatis hominum satis-
factionem, absolute & simpliciter necessarium fuisse Per-
sonam divinam incarnari.

Huius assertionis veritas ex duobus Principiis pendet,
hic à nobis probanda sunt.

Primum est, nullum purum hominem, quibuscum-
gratiae donis ornatum, potuisse condignam & aequi-
valentem satisfactionem Deo pro peccatis aliorum homi-
nibus exhibere.

Secundum est, Christum Dominum Deum & hominem
perficere potuisse. & re ipsa pertecisse
Quod purus homo id non potuerit, probatur 1. ex his
bis Psalmi 48. Frater non redimit, redimet homo,
non dabit Deo placationem suam & pretium redemptionis
animæ suæ: quæ verba explicans S. Basilus in hunc
modum, sic ait: Ne igitur fratrem quare in redemptionem,
eum qui excedit naturam tuam, neque hominem nu-
m, sed hominem Deum Jesum Christum, qui solus
placationem Deo dare potest pro omnibus nobis.

Probatur 2. ex S. Leone Papa serm. 1. de Nativit. ubi
loquens de Christo: Nisi, inquit, esset Deus, non affer-
remedium: nisi esset homo, non præberet exemplum.
S. August. in Enchir. cap. 108. Neque, inquit, per ipsū
eraremur mediatorem Christum, nisi esset Deus. Et S.
Igent. lib. de Incarn. cap. 4. Nullatenus, inquit, huma-
natura ad auferendum peccatum mundi sufficiens at-
que idonea fieret, nisi unione Verbi Dei.

Probatur 3. ea ratione qua videtur S. Anselmus lib. 1.
Deus homo cap. 21. Et S. Thom. quæst. 1. art. 2. ad

2. quia scilicet in omni peccato mortali reperitur *semper* offensam & injuriam objective infinitam, quatenus est infinitam Dei bonitatem & excellentiam. At vero satisfactio puri hominis non potest esse nisi finita, quare ex gratia Dei procedat; qualibet enim gratia creata collata, semper est finita, ipsique solum conferunt dignitatem finitam. Inde sequitur, ex illa nullam actionem procedere posse, quæ illatæ injuriæ & offensæ commensurata æqualis, ac sufficiens ad perfectam & æquivalentem satisfactionem.

Confirmatur ex eo quod gravitas peccati definitur ex dignitate & excellentia illius qui offenditur; quantitas vero & magnitudo satisfactionis ex dignitate personæ quæ satisfacit. At in omni peccato mortali is qui offenditur, semper est infinitus, nempe Deus: in satisfactione autem puri hominis, is qui satisfacit semper est finitus. Ergo impossibile est in ejus satisfactione, quantumvis insignia, posse reperiri æqualitatem cum offensâ in Deum commissa.

Jam vero quod Christus Dominus, Deus & homo, potuerit de condigno & æquivalente pro peccatis nostris minui satisfacere, & re ipsa satisfecerit, probatur in duobus locis Apostoli.

Primus locus habetur cap. 10. Epist. ad Hebr. ubi apostolus conferens sacerdotes antiquæ legis, eorumque sacrificia cum Christo, ejusque sacrificio in cruce pro nobis oblato, sic loquitur: Et omnis quidem Sacerdos præsto est quotidie ministrans, & easdem sæpe offerens hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata: hic autem (Christus scilicet) unam pro peccatis offerens oblationem, una oblatione consummavit in æternum sanctos. Quibus verbis Apostolus hoc discrimen constituit quod cum illi sacerdotes sacrificiis illis toties repetitis peccata auferre non possent, Christus id unica sui oblatione perfecit: quod discrimen nullum esset, si Christi oblatio condigna & æquivalens non fuisset: si enim

ex quadam con
Christus impetrat
sermone fieri
sani, & divinitus
secundus locus h
loquitur Apostol
um: si enim uni
gratia Dei, &
multi in plures a
meritum ad
pendendum. C
per illud iuste
gratia privati
reuerentis; sequit
Christi merito su
re reparandi
enter pro ejus
natur 2. ex S. A
edem comparat
acit: Validius
eleverunt. Et S.
Rom. ubi dicit
notius generis h
aliquem decem
ore & liberis d
unum solvendo
valentia largiend
multo plus, quam
multiplica, quarto
tem: peccata
anferunt, sa
mo mari solut
per: hac rati
ter valoris in
que autem iust
dignitate perf
rai

ali reperitur, tum ex quadam congruitate remissionem peccatorum
 quatenus est Christi impetravit, hoc etiam haud dubie illis an-
 tiam. At vero si sacrificiis fieri potuit; cum essent actus religionis
 boni, & divinitus ad Deum placandum instituti.

Secundus locus habetur cap. 5. Epist. ad Rom. in
 sic loquitur Apostolus: Sed non sicut delictum, ira-
 num; si enim unius delicto multi mortui sunt, mul-
 tatis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis
 Christi in plures abundavit. Quibus verbis Aposto-
 Christi meritum ad salvandum praefert Adami deme-
 ad pendendum. Cum igitur Adami peccatum tale

stenditur; quatenus ut per illud iuste & condigne universum genus hu-
 manum gratia privatum sit. & damnationis aeternae rea-
 incurrit; sequitur ex Apostoli mente, multo ma-
 Christi merito fuisse vim ac virtutem condigne re-
 mendi ac reparandi genus humanum, & perfecte ae-
 quivalenter pro ejus reatu satisfaciendi.

obatur 2. ex S. Agapito Papa Epist. 5. ad Anthi nū,
 andem comparationem in Christum & Adamum fa-
 cit, dicit: Validius fuisse donum libertatis, quam de-
 servitutis. Et S. Chrysost. hom. 10. in cap. 5. Epi-
 ad Rom. ubi dicit Christus pro reatu primi parens
 totius generis humani satisfecisse, quem immodum
 aliquem decem oboles debentem, & ob id carcere
 uxore & liberis detentum, ab isto carcere liberet,
 tantum solvendo decem milia oboles. sed & innume-
 ramenta largiendo: unde paulo post subdit, Chri-
 multo plus, quam deberemus, solvisse pro nobis;
 que plura, quanto guttulam exiguam pelagus exce-
 mensum: peccataque, pro quibus satisfecit, fuisse,
 quam scintillam, satisfactione quam exhibuit, tanquā
 effuso mari solutam & exinctam.

obatur 3. hac ratione: quia Christi satisfactio fuit
 licet valoris infiniti: ergo aequivalens & condigna
 Quod autem fuerit infiniti valoris colligitur tum ex
 ta dignitate personae satisfaciensis, tum ex valore

infitio rei in satisfactionem oblata: Christus enim aliam hostiam obtulit quam seipsum.

5. Obijcies 1. Christus non satisfecit ut Deus; sed solum quatenus homo: Atqui ut homo non fuit in dignitatis: Ergo nec potuit in actiones suas satisfactionem infinitum transfundere.

Respondetur, Christum satisfecisse in quantum fuit homo Deus, id est, in quantum ejus humanitas in personam divinam subsistebat, seu per actiones humanitatis in personam divinam subsistentis: quæ actiones ut sic, erant inæstimabilis valoris, cum a persona infinite digna procederent.

Obijcies 2. Christus Dominus pro remissione peccatorum nobis impetranda Patrem suum oravit: Ergo non qualiter pro ipsis non satisfecit: si enim tali non satisfecisset se cognovisset, frustra pro ipsa remissione orasset.

Respondetur, Christum Dominum orasse, non ut cibis suis suppleret aliquid, quod satisfactioni suæ esset sed quia ex ordinatione divina, una ex actionibus humanis Christus nos à peccatis redimere, & pro illis satisfacere debebat divinæ justitiæ, erat oratio; unde Isaias inter alias actiones quæ à Propheta enumerantur, hæc Christus pro peccatis hominum satisfacere debuit: ponitur oratio, quam Deo Patri obtulit pro transgressoribus: Ideo disperitiam ei plurimos, & fortium divitiarum spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam cum sceleratis reputatus est: & ipse peccata multorum obtulit, & pro transgressoribus rogavit.

SECTIO VII.

An si homo non peccasset Filius Dei incarnatus fuisset.

1. Sensus quæstionis est; an vi illius decreti, quod constituit Deus ut Verbum divinum carnem assumeret, quod

per Scripturam
mo. est prius
autem sunt sup
maxime probabil
brevis explicat
per hac re ab
magis arriserit am
sententia est d
Filius Dei f
1. authorit
alium finem pr
tam generis hun
Filius homin
S. Joan. 10. E
abundantius h
in hunc mund
2. authorit
est. Si homo
naturæ manifest
sibi posita per c
creatura non fi
14. Si non hab
sacro factum esse
non peccasset
non oportere.
Si homo non pe
sententia ex
arnationem, tan
divinæ
fuisse ante q
uari considerat
primi hominis,
conciendi m
1. cap. 8. e
varum suarum
Dominus cre

Christus eaque per Scripturas sacras nobis innotuit, facta fuisset
natio, etsi primus homo non peccasset.

ut Deus, seu autem sunt super hac re Theologorum sententiæ,
non sicut maxime probabiles, & pietati consentaneæ. Utram-
que breuiter explicabimus, ut cuique liberum sit (cum
super hac re ab Ecclesia definitum fuerit) eam,
magis arriserit amplecti.

prima sententia est eorum qui negant, Adamo non
ante, Filium Dei fuisse incarnandum.

obatur 1. autoritate Scripturæ, quæ variis in locis
ut alium finem proponit, cur Filius Dei sit incarna-
tam generis humani redemptionem. Sancti Lucæ
enit Filius hominis querere, & saluum facere quod
erat. S. Joan. 10. Ego veni in mundum ut vitam ha-
& abundantius habeant. 1. ad Tim. 1. Christus Je-
nit in hunc mundum peccatores saluos facere.

obatur 2. autoritate SS. Patrum, S. Leonis serm. 3.
intercoft. Si homo ad imaginem Dei factus in suæ
re naturæ mansisset, nec diabolica fraude deceptus
sibi posita per concupiscentiam deviasset, creator
li creatura non fieret. S. Iren. lib. 5. adversus hære-
p. 14. Si. non haberet caro salvari, nequaquam Ver-
caro factum esset. S. Gregorius in lib. 4. Reg. c. 1.
tam non peccasset Redemptorem nostrum carnem
non oporteret. S. August. serm. 8. de verbis Apo-
Si homo non periisset, Dei Filius non venisset.

secunda sententia est eorum, qui asserunt Verbi divi-
nationem, tanquam maximum, nobilissimum &
stissimum divinæ sapientiæ opus, à Deo intentam ac
tam fuisse ante quancumque puram creaturam in
culari consideratam: ac proinde ante prævisionem
uti primi hominis, ut determinate futuri, secundum
um concipiendi modum.

obatur 1. cap. 8. ex Prov. Dominus possedit me in
viarum suarum; vel (ut Septuaginta Interpretes
unt) Dominus creavit me in initio viarum suarum
ante-

antequam quidquam faceret à principio: ubi de-
quitur Sapientia incarnata, seu Christus secundum
nitatem, ut docet S. Amb. lib. 1. de fide cap. 7. &
ex illa voce Dominus. Nam Christus secundum di-
cem non potest Deum appellare Dominum suum,
Patrem: cum ergo ibi appellet eum Dominum, se-
quod de se loquatur secundum humanitatem. Quod
docent alii SS. Patres: nam cum Arriani ex hoc loco
bare conarentur Christum esse creaturam, respon-
SS. Patres locum illum intelligi debere de Christo
dum humanitatem. Ita S. Athan. sem. 3. & 4. con-
rianos. S. Cyrill. Alexand. lib. 4. Thesauri cap. 4. 6
S. August. lib. 1. de Trinit. cap. 12. Si ergo Christi
cundum humanitatem est initium viarum, id est,
Dei, cum id non possit intelligi de ordine temporis,
de ordine divinæ intentionis, & æternæ prædestina-
tione sequitur Christum secundum humanitatem fuisse
tentum ante omnes alias creaturas, atque adeo anteq-
visionem peccati primi hominis.

3. Confirmari potest 1. ex eo quod idem Christi-
minus ab Apostolo ad Coloss. cap. 1. vocatur Primogenitus. Unde sequitur
minus omnis creaturæ: loquitur autem de Christo
dum humanitatem, ut exponunt ibi S. Hieron. &
sem. unde Sanctus Cyrill. libro 10. Thesauri capite
cit Christum vocari primogenitum, quatenus homi-
un genitum verò quatenus Deus est.

Confirmari potest 2. ex his Apostoli verbis 1. Cor.
Omnia vestra sunt: vos autem Christi, Christus
Dei. Quibus verbis Apostolus dicere intendit, quod
omnes aliæ creaturæ propter hominem factæ sunt,
consequenti ipse homo à Deo ante illas est intentus
fins illarum: sic ipsi homines, omnesque aliæ creaturæ
propter Christum factæ sunt, & ex consequenti Chri-
ipse prior ipsis à Deo intentus est.

Probat 2. ex S. Aug. lib. 1. de nuptiis & concu-
cap. 21. ubi dicit illud quod de Sacram. Matrimonii

quod Apostol. a-
est: ego autem
fuisse in statu
unde sequitur
non peccante,
sententia sunt n-
lib. 3. Thesauri c-
Rupertu
abi ex professio-
ollimus beatæ n-
apam Gebeunen-
S. Cypri. Alexand. lib. 4. Thesauri cap. 4. 6
divino amore
S. August. lib. 1. de Trinit. cap. 12. Si ergo Christi
pro more iu-
z SS. Patrum.
3. hac rat-
ne quem inten-

3. hac ratione : Qui ordinate vult, is post in-
 medietatem finem, prius vult media propinquiora fini, quam
 remota : At Deus ordinate vult id quod vult : & ulti-
 mum finem quem intendit, est bonitatis ac gloriæ suæ ma-
 ximum. Unde sequitur quod post hunc finem intentum,
 vult media illi propinquiora quam remota : At-
 que veluit media illi propinquiora quam remota : In-
 carnatio est medium propinquius divinæ gloriæ,
 quam humani generis redemptio, estque in se longe ex-
 entius, & ad divinam gloriam manifestandam aptius,
 quam Christus solus, quatenus Deus & homo, multo ma-
 iorem gloriam Deo reddere possit quam universi Angeli
 homines, qui creati aut redempti fuerunt, imò qui sunt
 innumerabiles. Ergo Deus prius ipsius Christi Incarnationem
 voluit, quam generis humani redemptionem, ac proin-
 ipsum Christum non propter homines primò & prin-
 cipaliter : sed potius & homines Angelos, & quascumque
 alias creaturas propter ipsum Christum esse voluit.
 4. Urraque sententia probabilis est, ut diximus; secun-
 dam tamen videtur probabilior, tum ob ea quæ in eius
 probationem allata sunt, tum etiam, quia auctoritates
 Scri-

302 DE INCARNATIONE.

pturæ & SS. Patrum, quæ in probationem prioris eius
sunt, facile possunt explicari.

Quod enim spectat ad ea Scripturæ loca, in quibus
aitur Christum venisse ad peccatores salvandos, facit
illud esse verissimum. Quamvis enim primo & prin
cipaliter, ante cuiuslibet peccati prævisionem, à Deo, Christi
Incarnatio intenta fuerit, hoc tamen non obstat, quin
prævisio postea Adami peccato, totiusque generis humani
lapsu, eadem Incarnatio, quasi secundo & minus prin
cipaliter, ad illius restorationem divinitus ordinata
erit. Et sic utrumque verum est, & Christum venisse
salvandos homines, & nihilominus ante quamcunque
creaturam à Deo intentum fuisse.

Ad illud autem quod aliqui SS. Patres dicunt Adami
non peccante, Christum non fuisse venturum dicendum
hoc verum esse, si intelligatur, Christum non fuisse ven
turum eo modo, quo venit; hoc est, in carne passibilis
neque ea facturum fuisse aut passurum, quæ humanæ sus
tis causa fecit, & passus est.

CAPVT II.

*De modo quo peractum est Incarnationis myste
rium.*

SECTIO I.

Quid sit unio hypostatica.

1. **E**Xplicatis iis quæ ad veritatem huius mysterii
pertinent, doctrinæ ordo postulat, ut videamus, de
ratione illud peractum sit. Cum autem (ut constat ex au
ditiis) Incarnatio facta fuerit per unionem naturæ
humanæ cum divina, in ipsius Verbi persona, videndum
in primis, quid sit illa unio. Quod ut melius intelligatur.

Supponendum est ex Philosophia, substantiam
personalitatem nihil aliud esse, quam modum aliqui
reca-

onem prioris in & substantialem, quo natura rationalis ultimo
 citur & completur, ita ut per se & independenter ab
 loco, in quibus alio subsistat, & curvis alteri, ut sic, incommunica-
 existat; & ita ex natura substantia lirationali, & sub-
 stantia illa, seu personalitate, fit una singularis persona.
 primo & prioris praesupposito, ut quaestioni proposita satisfiat,
 em, a Deo, non obstat, quod praesuppositum est, ut quaestioni proposita satisfiat,
 que generis humani, ut quaestioni proposita satisfiat,
 o & minus praesupposito, ut quaestioni proposita satisfiat,
 vinitus ordinat, ut quaestioni proposita satisfiat,
 Christum venisse, ut quaestioni proposita satisfiat,
 ante quamcumque, ut quaestioni proposita satisfiat,

teres dicunt Ad primo pro actione, qua Deus univit seu conjunxit hu-
 urum dicendum am naturam cum hypostasi seu persona divini Verbi;
 um non fuisse sensu vocari potest unitio; & haec actio seu unio
 in carne passi tota sanctissima Trinitate, sicut omnes aliae actiones
 que humanitate extra, ut definitum est in Concil. Lateran. sub Inno-
 III cap. 1. & in Concil. Toletano 6. c. 1.

Secundo pro termino proximo & immediato illius
 onis: qui quidem, secundum probabiliorē Doctorum
 entiam, non est alius, quam modus quidam, quo hu-
 manitas Christi formaliter manet unita cum persona Verbi.
 sic autem modus non est accidentalis, sed substantialis,
 ocer S. Thomas quaest. 2. art. 6. cum sit de intrinseco
 sentiali conceptu alicujus substantiae, nempe Christi,
 ut est quoddam substantiale suppositum, in divina hu-
 manaque natura subsistens: unde Martinus I. in Concilio
 ranensi consulat. 5. can. 8. damnat eum, qui non
 fitetur proprie & secundum veritatem, in eodē Chri-
 naturarum substantialem unionem indivise & inconfuse.
 orro modus ille substantialis unionis, ex duabus uni-
 onibus partialibus constatur est; quarum altera est in cor-
 pore; altera in anima Christi: nam & corpus per se uni-
 tum est Verbo, similiter & anima eidem Verbo per se
 unita est. Quod manifeste apparuit in triduo mortis Chri-
 tunc enim anima fuit à corpore separata, & tamen
 unumque seorsum mansit unitum cum Verbo: unde se-
 quitur quod in utroque reperitur unio partialis; mate-
 rialis quidem in corpore: spiritualis autem in anima; cum
 utrique conditio id exigat.

Est etiam modus ille unionis relativus, saltem religio-
ne transcendentali, cum dicat essentialem respectum hu-
manitatem, tanquam ad subjectum quod natu-
ficat, & tanquam ad terminum quem unit, pariter ad
Verbum divinum, tanquam ad alium terminum quem
cum ipsa humanitate connectit.

Quæres, an unio illa, quæ inter personam Verbi & hu-
manitatem intercedit, sit omnium aliarum unionum
quæ in creaturis reperiuntur, maxima & artificiosa.

Respondetur affirmative. Ratio est, quia illarum
rum unio maxima & artificiosa est, quæ magis accedit
ad indivisionem & indistinctionem: Atqui natura di-
& humana in Christo, quatenus ambæ in eadem Verbi
divini substantia uniantur, maxime accedunt ad indivi-
sionem & indistinctionem, eo quod artificiosum ordinem
habent ad invicem, inquit qui sit per aliquid quoddam
simplicissimum, & maxime unum, scilicet per Verbi
divini substantiam: unde S. Bernardus lib. 4. de considera-
tione cap. 8. Inter omnia, inquit, quæ recte unum dicitur
tur, arcem tenet unitas Trinitatis, quæ tres personæ
substantia sunt: Secundo loco illa præcellit, quæ est
verso tres substantiæ, scilicet Verbum, anima, & corpus
una in Christo persona sunt.

Hinc sequitur illam unionem, sicut est artificiosa, sic
etiam esse maxime indissolubilem: unde S. Leo sermo
de Passione: In tantum, inquit, unitatem Dei & hominis
natura convenit, ut nec supplicio dirimi poterit, nec mi-
te disjungi.

SECTIO II.

An sola Filius persona naturam humanam assumpserit

1. Sensus questionis est, an natura humana ita cum
persona Filii fuerit unita, ut solus Filius vere & pro-
prio

carneus, atque
ritus Sanctus. I
endum est, cet
humanam su
non vero Patrem
quæ assumptis
& veritas aperte
sancti Joanni
sic Deus dicit
arct. Id etiam
ari, ut in Concil
can. 4. Et cont
Catholica
tum difficultas el
indivisa, &
illa in sola per
fieri potuerit
Observandum est id
& communiter
late essentia divina
tribus persona
divina illarum.
Observatione si
respondetur.
quod si per unionem
gatur actio illa
illam esse cor
est.
si per unionem
actionis, quæ
quæ Patris au
suscipiet ipsam
quia illam ter
solutorum & esse
uale sibi proprium

incarnatus, atque homo factus sit, non item Pater, Spiritus Sanctus. Pro cuius resolutione, dicendum est, certum esse ex fide, soli personæ Filij humanam fuisse unitam, atque adeo solum Filium non vero Patrem & Spiritum Sanctum naturam humanam assumpsisse, & hominem factum esse.

hæc veritas aperte constat ex quamplurimis Scripturæ, ut Sancti Joannis 1. Verbum caro factum est. Et ite 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Id etiam expresse definitum est in variis ciliis, ut in Concilio Calced. actione 5. Constantino-2. can. 4. Et continetur in omnibus Symbolis, quæ Ecclesia Catholica utitur.

erum difficultas est, cum in divinis omnia opera ad h. sint indivisa, & tribus personis communia, quomodo illa in sola persona Filii, non item Patris ac Spiritus Sancti, fieri poterit, quæ difficultas ut facilius solua-

observandum est id quod docet S. Thom. 1. p. q. 40. b. & communiter cum eo Theologi. personas divinas esse essentia divina, tanquam aliquo communi, & suis proprietatibus personalibus, tanquam ratione constituta distinctiva illarum.

ac observatione supposita, ad propositam difficultatem respondetur.

quod si per unionem & assumptionem humanæ naturæ intelligatur actio illa, qua cum persona Verbi conjungitur; illam esse communem toti Trinitati, ut supra est.

quod si per unionem intelligatur terminus immediatus actionis, quæratque, quomodo persona Filii, quam Patris aut Spiritus Sancti immediate terminant, sustentet ipsam naturam humanam; dicendum est, quod illam terminat, ipsique unitur, non per aliud absolutum & essentiale, sed per aliquid relativum & personale sibi proprium.

Hoc

306 DE INCARNATIONE.

2. Hoc expresse definitum & explicatum habetur in Concilio Toletano 6. c. 1. in professione fidei his verbis. Cum tota cooperata sit Trinitas cooperationem sibi hominis, quoniam sunt inseparabilia opera Trinitatis, Iesus tamen Filius suscepit humanitatem in singulari personæ, non in unitate naturæ, id est, in eo quod proprium est Filii, non quod commune Trinitati.

Dices apud SS. Patres aliquando reperiri, quod natura divina humanam assumpsit: unde sequitur, cum Patri & Spiritui Sancto, sicut & Filio communis sit, dici posse Patrem aut Spiritum Sanctum incarnatum, ac Filium.

Respondetur, cum dicunt Patres naturam Dei incarnatam fuisse, sensum esse (ut recte explicat Sanctus Thomas 3. art. 2.) personam Filii primario & proprio naturam humanam assumpsisse, & sic fuisse incarnatam; consequenter autem & secundo divinam naturam, quæ cum ipsa Filii persona identificatur, naturam illam humanam assumpsisse, adeoque fuisse carni unitam, eatenus esse & dici posse incarnatam.

Porro, quamvis eo sensu modus ille loquendi verè communiter tamen usurpari non debet. quin proprius legitimus ejus sensus explicetur, unde S. Damascenus 3. de fide, capite 6. licet eo utatur; de illo tamen dubitat, an verus & proprius sit, & an debeat usurari.

SECTIO III.

An post duarum in Christo naturarum unionem, servent proprietatem utriusque nature distinctio.

1. Catholica fides docet (ut ex antedictis satis constat) factam esse naturæ divinæ & humanæ in persona Verbi unionem, ut tamen manserit semper omnia propria proprietatem cujusque naturæ distinctio.

Huic autem veritati præter hæreses capite præcedente relatas & refutatas, opposita est nova hæresis Ubique

quī asserunt humanam naturam Verbo divino hy-
pocrite hoc ipso unitam esse, quod omnis plenitudo &
divinitatis Verbi sit illi realiter communicata, & ita
in transfusa, ut Christus, etiam secundum humanita-
tem in singulari est, in eo quod est, in eo quod est
Trinitati.

reperiri, quod
sequitur, cum
communis sit,
tum incarnationem

naturam Dei
explicat Sanctus
Martino & proprie-
tate fuisse incarnatam
naturam naturam
naturam illam
naturam unitam

reperitur hæc hæresis, & nostræ fidei veritas probatur
Scripturis, quæ utriusque naturæ proprietates in
se distinguunt. 1. Cor. 13. Etsi crucifixus est ex infir-
mitate; sed vivit ex virtute Dei. 1. Petri 4. Christo igitur
in carne pro nobis. S. Joan. 20. Christus Dominus
loquens: Ascendo, inquit, ad Patrem meum & Pa-
træ vestrum, Deum meum & Deum vestrum.

probatur 2. ex Concilio Calcedonensi aet. 3. ubi defi-
nitum est, Vnum & eundem Jesum Christum unigenitum,
habens naturis inconfusibiliter cognoscendum esse, nul-
laturarum differentia sublata, propter unionem, sed
ut utriusque naturæ proprietate in unam personam &
nam subsistentiam concurrente. Et ex Conc. Later.

Martino I. cap. 9. Si quis non confiteretur proprie-
tates naturales proprietates Deitatis Christi & humani-
tatis indimittente in eo, & sine defectione salvaras, &c. sit
damnatus. Et in Epist. Agathonis Papæ, quæ in sexta
odo generali aet. 4. lecta & recepta est, dicitur, unam-
que naturam Christi, proprietatem naturalem re-
re; & habere divinam omnia quæ divina sunt.

Probatur 3. ex S. Greg. Nazianz. in orat. de Filio
capitulo, inquit, moneo. ut altiora adscribas divini-
tatis, humiliora autem naturæ humanæ attribuas. Et San-
ctus Joan. Damascenus lib. 2. de fide capite 4. Divinita-
tem, inquit, dicentes, non nominamus ea quæ sunt pro-
prietates humanitatis; neque de carne prædicamus, ea quæ
sunt divinitatis propria.

Probatur 4. ex absurdis, quæ posita illa hæresi conse-
quuntur. Si enim Christo secundum humanitatem proprie-

aturæ unionem
naturæ distincti
medietatis satis co-
naturæ & humanæ
ferit semper omni
functione.

es. capite præ
va hæresis ubi

tates divinæ vere competerent; sequeretur ipsum
 sum secundum humanitatem suam esse authorem
 humanitatis; & secundum animam suam esse creatorem
 suæ animæ: item secundum humanitatem suam ex
 antequam ipsa humanitas existeret, similiter secundum
 humanitatem suam neque pati neque mori potuisse.
 adeo neque passum neque mortuum fuisse. Quæ
 quam absurda sint, nemo videt.

Observandum est autem Doctores Catholicos non
 gare, imo ultro fateri, omnem plenitudinem divinæ
 atque adeo divinas omnes perfectiones, naturæ hu
 Christi fuisse communicatas, non tamen eo sensu
 illi hæretici volunt, quasi vero illæ divinæ perfectio
 naturæ humanæ attribui possint, aut de illa prædicari
 de Christo secundum ipsam, sed solum isto sensu, quod
 rissimum est; quatenus nimirum natura humana in
 Verbi persona subsistit per ipsam Verbi subsistentiam
 qua ipsius Verbi divinitas ejusque perfectiones id
 cantur.

SECTION IV.

*Quænam humana nature partes à Verbo assumptæ
 sint.*

1. Dicendum 1. Filium Dei verum & naturale cons
 ejusdemque rationis cum nostris corporibus
 sumpsisse.

Est de fide contra Manichæos & Serdonianos, qu
 refert S. Augustinus lib. de hæres. cap. 41. & 66. al
 bant Christum Dominum non habuisse verum & nat
 corpus, sed phantasticum & apparens.

Refellitur hic error, & veritas opposita probatur
 auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum & Patrum, qu
 supra probatum est Christum Dominum veram natu
 humanam assumpsisse, verumque Deum ac verum
 minem esse. Nisi enim verum & naturale corpus as
 pisset

ueretur ipsum, non posset dici verus homo, nec vere humanam
esse auctorem, qui eam assumpsit. Unde S. Augustinus lib. 23. quæst.
suum esse creaturam. Si inquit, phantasticum fuit corpus Christi, fese-
tatem suam ex christus, & si feseellit, veritas non est: est autem veri-
tatem potuisse dicendum 2. Filium Dei, sicut verum corpus, sic etiam
fuisse. Quæ cum animam rationalem, intellectu ac voluntate præ-
n, ac ejusdem naturæ cum animabus cæterorum ho-
Catholicos nonum, assumpsisse.

studium divinitatis veritati, quæ de fide est, oppositus fuit olim er-
renæ, naturæ humapollinaris, qui (ut refert S. Augustinus lib. de hæ-
men eo sent. ap. 3.) asserbat, Verbum divinum assumpsisse car-
divinæ perfecti sine anima; ipsumque Verbum fuisse instar animæ
de via prædicatilis in carne assumptæ.

in isto sentio, qui effellitur hic error, ac nostræ fidei veritas probatur
tura humana, sicut testimonis, quibus supra constare diximus,
bi substantiam assumptum esse, sicut verum Deum, sic etiam verum ho-
perfectiones istæ. Quod dici non posset, si animam humanam
assumpsisset; cum anima sit pars essentialis hominis.

obatur 2. eadem veritas ex us Scripturæ locis, in
us dicitur Christum Dominum veram animam ha-
S. Matth. 26. Tristis est anima mea usque ad mor-
S. Joan. 20. Potestatem habeo ponendi animam me-
& iterum sumendi eam. Quibus in locis animam
rie accipi pro anima humana docet S. Augustinus
3. quæst. q. 80.

obatur 2. ex Concilio Ephesino cap. 13. ubi expresse
teur, Dei Filium carnem animatam anima rationali
copulasse. Et in Symbolo Sancti Athanasij habetur:
actus Deus, perfectus homo, ex anima rationali &
ana carne subsistens.

ex quibus sequitur falsum & erroneum quoque esse
quod aliqui Apollinaris discipuli dixerunt: qui cum
angelis testimonis convicti, Filium Dei animam as-
posse faterentur, illam tamen mente ac intellectu pri-
m fuisse ajebant, ejusque defectum à Verbo divino

cap.

IV.

à Verbo assumptæ

& naturale corpus
ostis corporibus

erionianos, qui

ap. 41. & 66. 2.

Te verum & natu-

s.

apostolica probatur

m & Patrum, q-

um veram natu-

-um ac verum

urale corpus a-

par-

suppletum fuisse; cum intellectus ad veritatem humanæ naturæ absolute pertineat; nec anima humana esse possit sine intelligendi facultate, neque possit esse divina in Christo suppleat rationem alicujus vel facultatis; cum omnis pars sit ens imperfectum incompletum comparatione totius. Unde & hæc opinio à Sancto Leone Papa serm. 8. de nativitate Christi non reprobata est.

3. Dicendum 3. totum sanguinem, qui fuit in corpore Christi, fuisse ipsi Verbo hypostatice unitum.

Probatur 1. ex Scriptura. Hebr. 10. ubi Filius Dei dicitur participasse carni & sanguini, sicut reliqui homines; ubi Apostolus eodem modo de sanguine ac de carne loquitur; unde sequitur, Verbum divinum eodem modo sanguinem atque carnem assumpsisse. Item ex aliis Scripturæ locis, quæ peccatorum remissionem hominum redemptionem attribuunt sanguini Christi ad Ephes. 1. In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus. Et Epist. 1. Joan. cap. 1. Sanguis Jesu Filii ejus emundat nos ab omni peccato.

Probatur 2. ex Concilio Ephesino in Epist. ad Romanos, ubi dicitur, Verbum factum esse hominem, carnis & sanguinis. Et in Concilio Calcedonensi lecta & approbata est quædam Epist. S. Cyrilli. in qua ipse ait: Verbum caro factum est, & carnem & sanguinem assumpsit.

Probatur 3. autoritate Clementis VI. in extraneo (unigenitus) de pœnitentiis & remissionibus, ubi dicitur: mat modicam guttam sanguinis Christi, propter unum eum Verbo divino, suffecisse ad redemptionem totius mundi generis.

Probatur 4. hac ratione. Omne id quod ad veritatem humanæ naturæ pertinet, à Verbo divino assumptum fuisse, ut constat ex ante dictis, cum fuerit verus homo; sanguis pertinet ad veritatem humanæ naturæ, si igitur informetur ab anima rationali, ut plerique sentiunt.

formam distinctam
cessaria ad consi-
derationem hominis
neque si habere a-
est illum à Ver-
vulgari
Verbum assum-
moris Christus

separatus fuit
monderur, quod
tamen fuit a-
sed divinitus a-
us remittit, ac
sumptus fuit
consensu,

Inquisitor
VI. demnar
publice in Ecl-
eius m
Inquisitor
publice retrac-

concionator
ad alios tres h
veritatem har
est illos fuisse à
pilos, & ungue

matus; & qu
corporis
na. cap 88 & h
priendos esse i
m.

ad veritatem hanc formam distinctam; semper tamen est pars omni-
ma humana necessaria ad conservationem corporis humani, qua
neque post mortem tota hominis natura corruit, neque homo ipse ope-
rationem alicuius neque subsistere ad momentum potest. Unde conclu-
ditur ens imperitiale est illum à Verbo divino fuisse assumptum.

Unde & hæc obijciunt vulgarum illud axioma Sancti Damasceni:
animitate Christus à Verbo assumptus, numerum dimisit. Atqui in
morte Christus dimisit sanguinem, cum ab ipsius

corpore separatus fuit.

Respondetur, quod etsi sanguis Christi totus effusus fu-
it, ubi Filius Dei non tamen fuit à Verbo separatus, neque fuit corru-
sione reliqui hominis, sed divinitus asservatus suam partialem formam
sanguinis ac de caluinis retinuit, ac post triduum denuo à Christo resur-
rexit eodemque resumptus fuit. Et hoc constat, tum ex communi
fide. Item ex doctorum consensu, tum etiam ex eo quod refertur in
scriptis remissionis actorio Inquisitorum parte 2. quæst. 10. num. 1. à
sanguine Chremate VI. demeratum fuisse id, quod quidam concio-
nationem per for publicè in Ecclesia Barenonensi dixerat, sanguinẽ
Sanguis Jesu fuisse in ejus morte à divinitate separatum. Quam
Inquisitor fidei, ut hæreticam, redarguit; ad

que publicè retractandam, illius Summi Pontificis au-
toritate, concionatorem illum adegit.

Quod ad alios tres humores spectat; cum ad integra-
& veritatem humanæ naturæ pertineat, valde pro-
babile est illos fuisse à Verbo assumptos; sicut & dentes,
& unguis, quos aliqui probabiliter existimant
animatos; & quamvis non essent, ita tamen ad com-
mentum corporis humani pertinent, ut S. August. in
sermone 88 & lib. 12. de Civit. cap. 19. existimet il-
los repriendos esse in corporibus beatorum post resurre-
ctionem.

SECTIO V.

in ordine partes humane nature à Verbo assumptæ

per se sunt

SI spectetur ordo temporis, dicendum est, nec cor-
pus,

pus, nec animam Christi fuisse ante unionem hypostaticam cum Verbo divino; sed omnes humanæ naturæ partes eodem temporis momento, quo esse inceperunt à Verbo assumptas fuisse. Ita Sanctus Thomas quest. art. 4.

Hæc propositio de fide est, ut constat ex 6. Synodo generali, ubi act. 11. lecta est Epistola Sophronii, & 13. approbata, in qua hæc verba habentur: Simul caro, simul Dei Verbi caro, simul caro animata rationalis, simul Dei Verbi caro animata rationalis. Et in hoc nodo generali apud Nicephorum lib. 7. histor. eccles. hic Canon tertius legitur: Si quis dixerit prius formatum corpus Christi in utero Sanctæ Virginis, & deinceps ipsum ei Verbum esse, anathema sit.

Hanc etiam veritatem tanquam de fide docent Patres. S. Hieron. Apolog. contra Rufinum lib. 2. Papa Epist. 11. ad Julianum. S. Fulgent. lib. de fide et caritate c. 18. Et S. Damasc. lib. 3. de fide c. 11.

Probari insuper potest hac ratione, quia, si aliquo temporis momento partes humanitatis Christi prius præfuerint, ac posite in rerum natura, quam Verbum crearetur, sequeretur beatissimam Virginem non eo tempore Deum, sed tantum hominem, qui postea futurus erat; us; quod sapit hæresim Nestorii, & in Concilio Epheso cap. 3. damnatum est.

2. Quod si spectetur ordo naturæ & rationis, docet S. Thomas quest. 6. art. 1. & sequent. animam prius creatam fuisse Verbo unitam, quam corpus, & spiritum, & mentem vel intellectum prius quam animam, ipsamque animam intellectu mediante, sicut & corpus, in anima fuisse à Verbo assumptam.

Ita S. August. lib. de Agone Christiano cap. 18. Immaterialis veritas per spiritum animam, & per animam corpore suscipiens, toto homine assumpto cum ab infirmitatibus suis liberavit. Et in 6. Synodo generali act. 18. in Concilio Constantini Pogonati Imperatoris dicitur, Verbum

te unionem hypocrisis
humanae naturae
esse inceptum
us Thomas quod
et ex ipsius Leonis Epist. ad dictam Synodum.

constat ex 6. S.

la Sophronii,

ventur: Simul

caro animata rati

onalis. Et in

lib. 7. histor. co

laxerit prius form

ginis, & deinceps

de fide docent

utinum lib. 2. S.

ent lib. de fide

de c. 11. S.

ne, quia, si aliqu

Christi prius

tura, quam Verbu

genem non eor

postea futurus cre

& in Concilio Epi

rae & rationis

ent. animam pri

pus, & spiritum

in animam, ipse

& corpus, me

affiano cap. 18. S.

& per animam

eum ab inima

erali act. 18. S.

coris dicitur, V

SECTIO VI.

Filius Dei aliquos defectus corporis assumpserit.

Observandum est corporales defectus in duplici esse
differentia. Alii enim communes sunt omnibus ho-
minibus, & totam naturam consequuntur: ut sunt mors,
fatis, dolor, &c. Alii vero ex causis quibusdam par-
ticularibus proveniunt, suntque tantum in aliquibus ho-
minibus, ut sunt lepra, febris, & alia id genus. Hac distin-
ctione supposita,

Dicendum 1. Filium Dei, assumendo corpus humanum,
etiam assumpsisse omnes illos defectus, qui sunt
communes toti naturae humanae, atque ita assumpsisse
corpus passibile & obnoxium fami, siti, aestui, frigori, do-
lort, & similibus, atque reipsa haec omnia perpe-
sisse.

Quic veritati, quae de fide est, oppositus fuit olim er-
ror Severianorum, qui (ut refert Nicephorus lib. 7. cap.
) asseriebant corpus Christi non fuisse vere & proprie
passibile, & cum sensu doloris vulnerabile, quem errorem
tulerunt Armeni quidam, ut refert Euthymius in sua
apologia part. 2. tit. 10.

Refellitur hic error, & veritas fidei nostrae probatur ex
scriptura. Isaiae 53. Vere languores nostros ipse tulit, &
doloris nostros ipse portavit: vulneratus est propter ini-
quitates nostras. Ubi haec particula (vere) notanda est.
Luc. 22. Oportebat Christum pati.

Probatur 2. ex variis Conciliis: Ephesino, anathema-
tione 12. Calcedon. act. 5. Lateran. sub Martino I. consult.
anone 4. istam veritatem definientibus.

Probat^{ur} 3. ex S. Cyrill. Hierosol. catechenfi. 13. est, inquit, Iesus pro hominibus vere: non enim alia est crux, neque opinio redemptio; non imitatio & fabulatoria salus: vere crucifixus est, & mortificatus; neque negamus, sed potius in eo gloriamur. Hanc veritatem, tanquam fide certam, profitentur unanimiter SS. Patres, S. Ambrosius lib. 2. de fide cap. 1. August. Epist. 146. S. Leo Papa Epist. 10. S. Damascenus lib. 3. de fide cap. 28. & reliqui omnes.

Dicendum 2. Filium Dei non assumpsisse defectus, qui ex particularibus consequuntur: v. g. deformitatem, morbos & similes. Ita S. Thomas quaest. 14. articulo 1. cum eo communiter omnes.

Ratio est, quia ibi tantum reperiuntur defectus, ubi eorum causa & radices locum habent. Atque causa illorum causa aut radices non fuerunt in Christo. Oriuntur enim vel ex culpa seu vitio, aut ignorantia, vel ex defectu & imbecillitate virtutis formativae, quae est in parentibus: nulla autem culpa in Christo aut esse potuit, nullum vitium nulla ignorantia aut imbecillitas: neque virtus illa, qua ejus corpus formatum fuit, imbecillis aut infirma fuit, cum de Spiritu Sancto conceptus fuerit: imo opera quae miraculose a Deo procedunt, semper fuerunt perfectissima: proindeque, cum ejus corpus fuerit miraculose per Spiritus Sancti virtutem formatum, dicendum est illud fuisse perfectissimum, chetrumum, optimo temperamento praeditum, & in omnibus partibus suis absolutissimum.

SECTIO VII.

An Christus in anima sua defensus aliquos habuerit defectus.

DE quatuor praesertim defectibus difficultas esse potest: scilicet de peccato, de fomite peccati, de ignorantia, & de passionibus seu moribus appetitivis: de quibus hic sigillatim, breviter tamen, dicendum nobis est.

Dico

Dicendum igitur 1. quod Christus non habuit peccatum, neque originale, neque contractum, neque commisit. Probatur ex Scriptura, quod peccatum non est in Christo. Hebr. 4. Totum est peccatum. Et Christus, legatus, est in Concilio. I. consult. 5. tanquam, tanquam iudex, quo sensu, Deus meus, ut verba defectorum, Christus pati, omnia impia, & b. qui (ut resert, temporis) haec, ponderetur duplici, rationem afferri, prima est, Christus, hoc est, omnis, non de suis, passione, S. de Theologia, S. Thomas quaest. 2. expolitio, in sua persona, contra erant, & de peccato praesertim, debet. Ita, 21. S. Augustinus, 2. Christus, non commisit, esse prioris.

Dicendum igitur 1. Christum Dominum nullum unquam traxisse peccatum originale, nec ullum actuale, etiamissimum, commississe.

Probat ex Scriptura 1. S. Petri 2. ubi de Christo dicitur, quod peccatum non fecit, nec inventus est dolus in eis. Hebr. 4. Tentatus per omnia pro similitudineque peccato. Et cap. 7. vocatur: Sanctus, innocens, pollutus, segregatus à peccatoribus. Eadem veritas declarata est in Concilio Ephesino cap. 10. & Leranensi sub Martino I. consult. 5. can. 5. & ab omnibus SS. Patribus inimititer, tanquam certissima ex fide asseritur.

Quæres, quo sensu debeant intelligi hæc verba Psal. 21. Deus meus, ut quid me dereliquisti? longe à salute a verba delictorum in eorum: quæ communiter à SS. Patribus Christo patienti adaptantur.

Omissa impia, & blasphemia cuiusdam hæresici expulsi, qui (ut refert Cardinalis Hosius lib. 1. de hæresibus tri temporis) hæc verba Christi desperantis esse asseruit; respondetur duplicem illorum verborum à SS. Patribus positionem asserri.

Prima est, Christum ibi, non in sua, sed in membrorum, hoc est, omnium hominum persona, de illorum peccatis, non de suis loqui. Ita S. Leo Papa serm. 16. & de passione, S. Gregori Nazianz. orat. 26. quæ est citata de Theologia. S. Damascenus lib. 4. de fide cap. & S. Thomas quæst. 15. art. 1. ad 1.

Secunda expositio est, verba illa esse quidem Christi locuti in sua persona, illumque delicta appellasse sua, quæ nostra erant, & à nobis commissa; eo quod pro illis in se præstaret, divinæque iustitiæ satisfacere ad eam deberet. Ita S. Ambrosius lib. de Incarnatione in Sacramento. cap. 5. S. Hieronymus in illum Psalmum 21. S. Augustinus in enarratione ejusdem Psalmi. Dicendum 2. Christum Dominum non modo nullum peccatum commississe, sed nec committere potuisse; ac inde fuisse prorsus impeccabilem.

316 DE INCARNATIONE.

Ita communiter SS. Patres. S. Athanasius lib. de incarnatione Christi post medium: Verbi, inquit, Incarnatio secundum naturam Dei facta, nostrorum vitiorum inculpabilis non fuit. S. Cyrill. Alex. libro contra Antropophagas c. p. 25. vocat illos stolidos prius ac denique qui Christum nescio quo pacto peccare posse affirmant.

Ratio autem illius impeccabilitatis in Christo ex potissimum capite desumitur.

Primo ex unione humanitatis ejus cum divinitate quidem divinitas, cum sit infinita simpliciter in omni genere sanctitatis, humanitatem Christi Domini ita sanctificat (sicut infra dicitur) ut, quemadmodum ipsa humanitate nulla major aut altioris ordinis sanctitas esse cogitari potest; ita humanitatis Christi sanctificatio nulla major aut altioris ordinis esse aut excogitari potest cum qua sanctificatione proinde nullum peccatum potest cum illi absolute & omnimode sit oppositum. de S. Gregor. Nazianz. citat. 36. de Christo Domino loquens: Quia, inquit, illius voluntas tota deificata est, procul dubio non adversatur.

Secundo ex unionis beatificæ essentiae divinæ, quæ ipsi anima frui à primò instanti suæ conceptionis instanti ut infra dicitur: hac autem visio ex se est cum omni peccato inconcessibilis.

Tertio denique ex gratia consummata, quæ ejus prædicta est: quæ quidem, cum longe major extiterit quam in omnibus Sanctis & Angelis fuerit, aut futurum eius voluntatem ita in bono stabilire potuit, ut vel in capite etiam impeccabilis dici potuerit.

Secundum 3. in Christo peccati fomitem nullo fuisse. Ita S. Thomas quart. 15. art. 2.

Probatur ex eo quod fomes peccati ex peccato originali provenit: Atqui in Christo peccatum originale, necesse potuit: Ergo nec fomes peccati: sublata causa tollitur effectus. Præterea eadem rationes quæ probant latere in Christo peccatum esse non potuisse, probant

DE INC

peccati fomitem
in se fomitem de
fomitem ad pecca
amen de Christo

adum 4. in an

Ita S. Thomas a

neur 1. ex Scrip

am fuisse Pleni

S Petrus: Domi

Apostolus quod

essentia Dei.

neur 2. ex 6. S

la Sophronii, in

dicabant Christu

tem.

eres in Evange

ne & sapientia

linea proficieb

ponderetur cum S

allum, Jesum

menum aliquod

esset; sed quod

magis ac magis

audum 5. an

idem, id est, pot

dicuntur. Ita S

illar manifeste e

dictus re ipsa h

timorem seu

o Marci. 3.

tamen passione

squæ in nobis se

Augustinus lib.

Quocirca

manafius lib. de peccati fomitem non fuisset: cum idem profus sit, re in se fomitem peccati, ac habere in se in carnatam nationem ad peccatum, ac prout esse peccabilem: tamen de Christo nullatenus dici posse supra proba-
test.

Secundum 4. in anima Christi nullam fuisse ignorantiam. Ita S. Thomas art. 5.

obatur 1. ex Scriptura. S. Joan. 1. dicitur Christum unum fuisse Plenum gratiæ & veritatis. Et cap. 21. illi S. Petrus: Domine tu omnia nosti. Et Coloss. 2. Apostolus quod in illo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei.

obatur 2. ex 6. Synodo act. 13. ubi approbata est sententia Sophronii, in qua damnatur hæresis Agnoitarum, qui dicebant Christum Dominum ignorasse diem iudicii.

objicies in Evangelio dici, quod puer Jesus proficere & sapientia: Ergo aliquid illius sapientiæ deest in ea proficiebat.

respondetur cum S. Gregorio Nazianzeno in oratione Basilium, Jesum dici profecisse sapientia: Non quod incrementum aliquod acceperit, cum ab initio superioris esset; sed quod sapientiam suam hominibus paulatim magis ac magis detegeret.

dicendum 5. animam Christi Domini vere fuisseabilem, id est, potuisse moveri affectibus illis, qui passiones dicuntur. Ita S. Thomas art. 4. & seq.

constat manifeste ex Scripturis, Christum multos ejus affectus re ipsa habuisse; ut tristitiam, sancti Mat. 26. timorem seu pavorem. S. Marci 14. iram, ejus S. Marci. 3.

tamen passiones longe diversæ fuerunt in Christo his quæ in nobis solent oriri: in illo siquidem (ut dicit Augustinus lib. 14. de Civit. cap. 8.) fuerunt ordinatæ. Quocirca S. Thomas loco citato, triplex descri-

316 DE INCARNATIONE.

serimen assignat inter passiones quæ in Christo fuerunt & illas quæ in nobis.

Primum ex parte principii: quia in Christo sequetur semper rationis deliberationem: in nobis illam anteveriunt.

Secundum ex parte objecti: quia Christi passiones bueunt semper objectum rectæ rationi consentaneum nostræ vero sapissimæ feruntur in objectum ipsi rationi pugnans.

Tertium denique ex parte effectus: in Christo enim nullo modo ab ejus passionibus impedita est: in nobis passiones ipsam rationem, vel impediunt, vel etiam quando prodes obruunt.

Quibus de causis, aliquibus SS. Patribus visum est ejusmodi motus & affectus in Christo, non passiones, propassiones dici debere.

CAPVT III.

De modo quo de mysterio Incarnationis loquendum est.

Precipue difficultates, quæ in modis loquendi de mysterio Incarnationis occurrere possunt, oriuntur præsertim ex ipsa communicatione idiomatum seu proprietatum utriusque naturæ, divinæ scilicet & humanæ, in una Christi persona idcirco de illa idiomatum communicatione loquendum nobis est.

SECTIO I.

An in Christo aliqua communicatio idiomatum admittenda sit.

1. **C**um per unionem hypostaticam (ut ex ante dicto constat) duæ sint naturæ in persona Verbi unitæ in illa subsistentes, divina scilicet, quæ ipsius Verbi propria est, & humana, quam assumpsit: hinc oritur duplex communicatio respectu illius divinæ personæ. Una ipsarum

DE INC

naturarum: Aliæque naturæ. Et recte dicimus (homo.) Juxta ritus, impassibilis, passibilis.) Quidam divinitate & sic de aliis. Hic dicendum est aliam communicationem. Est de filio probatur in primo verbo Domini tribus humanæ propria sunt, nisi qui de deo. S. Luc. 1. Filius Dei. S.

2. ex Concilio in quibusdam idiomatum neque veritatem esse. 3. ex S. Leodegario, inquit, ex quo separabiliter unum est hominis filium propter unam carnem. sibi vendicant; communicant inter se communicant intelligitur, dua-

DE INCARNATIONE. 319

in naturarum : Altera proprietatum, seu attributo-
 rumque naturæ. Prior in eo consistit quod duæ na-
 turæ dicuntur in concreto de persona Verbi: Posterior,
 etiam attributa & proprietates utriusque naturæ in
 eo de eadem persona similiter prædicuntur. Juxta
 enim recte dicimus (Filius Dei est Deus) vel (Filius
 est homo.) Juxta posteriorem (Filius Dei est æter-
 ninitus, impassibilis) vel (Filius Dei est tempora-
 rius, passibilis.) Quod sic intelligendum est: æter-
 ninitatem, temporalem secundum humani-
 tatem, & sic de aliis. Hac observatione supposita,
 Dicendum est aliquam idiomatum, seu proprietate-
 communicationem, vere & proprie in Christo esse
 tendam. Est de fide.

Probatur in primis ex iis Scripturæ locis, in quibus
 Christo Domino tribuuntur, quæ naturæ tum divinæ
 humanæ propria sunt, ut S. Joan. 3. Nemo ascendit
 illum, nisi qui descendit de celo: filius hominis qui
 celo. S. Luc. 1. Quod nascetur ex te sanctum, vo-
 cabitur Filius Dei. S. Joan. 8. Antequam Abraham fieret,
 sum.

Probatur 2. ex Concilio Ephesino in anathematismis S.
 li, in quibus damnantur Nestoriani, qui communica-
 tionem idiomatum negabant: asseriturque Christum se-
 cum veritatem esse & dici verum Deum, & verum
 nem.

Probatur 3. ex S. Leone Papa Epist. ad Palæstinos: Non
 est, inquit, ex qua substantia Christus nominetur,
 inseparabiliter manente unitate personæ, idem sit
 totus hominis filius propter carnem, & totus Dei
 propter unam cum Patre Deitatem. Et S. Damasc.
 3. de fide cap. 3. Verbum, inquit, ea quæ humanitati
 rehiunt, sibi vendicat; ac vicissim carnem, quæ sua sunt,
 attribuit; communicationis videlicet ratione, obmutuam
 unionem inter se communicationem, ac personalem unionem.
 Hæc intelligitur, quo sensu accipienda sint ea, quæ

ipse Christus de se aliquando dixit, in quibus aliquando traditio esse videtur: ut cum dixit: Pater major me. S. Joan. 13. Ego & Pater unum sumus. Sancti Joan. Hac enim, quævis in speciem sibi contradicere videtur, sunt tamen verissime dicta: siquidem in priori Christus de se secundum humanam naturam loquitur, posteriori vero secundum divinam.

SECTIO II.

*Traduntur quedam regulæ, in hac communione
in divinitatem enuncianda, observandæ*

1. PRIMA est, de omnibus nominibus positis pro personis Christi, seu pro supposito Verbi divini, positis in concreto prædicari nomina omnia, quæ naturam humanam vel humanam, aut illorum proprietates seu attributes significant. Ita S. Thomas quaest. 16. art. 4. Hac etiam præfata est doctrina S. Damasceni lib. 3. de fide cap. 4. loquentis: Cum de persona Filii inquit, verba faciunt, sive ab utraque natura simul, sive ab altera duntaxat appellamus, utriusque naturæ proprietates ipsi in personis. Etenim Christus (quæ vox utrumque complectitur) Deus & homo dicitur: creatus & increatus, passibilis & impassibilis.

Ratio hujus regulæ est: quia, cum nomina in concreto significant, quod habet formam per ipsa significantem sensus illarum propositionum erit, Verbum divinum habere naturam divinam aut humanam: vel proprietates divinas, ratione naturæ divinæ: aut humanas ratione humanæ: quod quidem supposita veritate Incarnationis ut Verbi verissimum est. Unde quocumque nomine vocatur Christus, sive dicatur Verbū, sive Dei Filius sive Filius hominis (ut seipsum per sepe vocat in Evangeliiis) sive quocumque vocabulo designetur: dummodo per illud personam ipsius Christi, seu suppositū Verbi divini significetur vere & proprie de illo natura divina & humana, & usque

proprietates in co
affato Christo, &
xistat: Hic est ont
non idem dixit
ta pertulit in cor
enda regula de ne
ar, non possant i
ad humanam es
est humanitas
nates. Neque e
in abstracto præ
ando v.g. (divin
). Ita S. Tho
us ratio hæc est:
cum natura hu
ipsum ipsius divinit
a veritate alien
ant tamen non
nam in abstracto
personæ. Unde
Dei virtutem & I
huius differet
Verbi personæ
in abstracto præ
a proprietatibus
Tertia regulæ: n
concreto. pote
ratione Deitatis
eum reduplicat
et Corollus, qu
de contra quod
s, &c.
o est, quia inde
ent, eas esse in C
quod est contra h
naturam est. U

in quibus aliis
Pater maior
us. Sancti Jo-
contradicere
idem in pri-
aturam loqu-

is possit pro
Verbi divini pr
que natura
tates seu aut
ura. Hæc eni
ce inde capia
it. verba faci
altero duntax
tates ipsi in
rumque compl
& increatus, p

nomina in co
er ipsa signifi
eibus divinit
vel preque
manas ratione
te Incarnationi
que nomine
Dei Filius fact
Evangelio, in
odo per ipsa
divini signifi
& humana, &
uq

proprietates in concreto prædicari poterunt. E g.
nstrato Christo, verum est dicere, quod Apostolus
s dixit: Hic est omnium Dominus; verum etiam erit
quod idem dixit: Hic passus est pro nobis, & pecca-
stra pertulit in corpore suo per lignum.

Secunda regula de nominibus, quæ pro Christi persona
ntur, non possunt in abstracto prædicari nomina per-
ia ad humanam ejus naturam dicendo v.g. (Verbū
um est humanitas) ac minus minus illius naturæ
tates. Neque etiam ulla nomina unitus nature
nt in abstracto prædicari de nominibus alterius natu-
cendo v.g. (divinitas est humanitas) aut (divinitas
ortiva). Ita S. Thomas ait g.

ius ratio hæc est: quia significaretur tunc identitas
na cum natura humana aut ejus proprietatibus, &
tas ipsius divinitatis cum humanitate: quod est
ius à veritate alienum.

Illunt tamen nomina divinæ naturæ propriæ, non
tiam in abstracto de nominibus positis pro ipsa Ver-
erbi persona. Unde Apostolus 1. Cor. 1. vocat. hr.
Dei virtutem & Dei sapientiam.

Ratio hujus differentię est, quia proprietates divinæ
ipsa Verbi persona identificatur, unde sit ut de illa
in abstracto prædicari possint, quod de humanæ
æ proprietatibus dici non debet.

Tertia regula: nulla humanæ naturæ proprietas,
in concreto, potest de Christi persona prædicari cum
plicatione Deitatis; neque proprietas ulla naturæ
æ cum reduplicatione humanitatis v.g. dici non de-
quod Christus, quatenus Deus, passus aut mortuus
& contra quod, quatenus homo, sit omnipotens,
nus, &c.

Ratio est, quia inde sequeretur, per unionem hyposta-
i confusas esse in Christo naturas, aut illarum proprie-
quod est contra hujus mysterii veritatem, ut supra
onstratum est. Unde quando in aliqua propositione
affir-

afirmatur vel negatur aliquid de Christo cum reductione ad rationem naturæ, videndum est ut hoc illi conveniat vel disconveniat secundum naturam illam: abaspositio falsa esset.

Quarta regula: nullum prædicatum, quod forma
 includit personam humanam, aut excludit divinam, de
 attribui Christo: e. g. dici non debet quod Christus est
 homo, quod est aliud à Deo.

Ratio est, quia hæ & similes propositiones significat
vel Christi personam non esse divinam, vel duas esse
personas : quod à veritate prorsus alienum est.

SECTIO III.

*Observationes aliquae traduntur super regulis
victu sectione propositis.*

1. Quamvis regulæ superius traditæ, verissimæ ac
 suffimæ sint, nihilominus, ut in modis loquendi
 mysterio incarnationis nihil excidat, quod vel minus
 ab illius veritate discordet; aliqua hic observanda sunt.

Primum est, cavendos esse certos loquendi modos, bus quamvis ad rigorem secundum supradictas regulas licitum sit quia tamen ab aliquibus hæreticis usus fuit, ad aliquos errores contra hujus mysterii veritatem invchendos; vel quia ipsis erroribus favere aliquo p videntur; ideo ab illis abstinere tutius est: unde S. Tho art. 8. recte dicit quod nequidem nomina debemus habere cum hæreticis communia.

Hanc ob causam, quamvis hæ propositiones (Christus est creatura) vel (Christus incepit esse) in aliquo veræ sint; & ita usurpatæ reperiantur à quibusdam his Patribus: quia tamen Ariani illis usi sunt, ut ipsius Dei divinitatem impugnarent, tutius est, vel ab illis abstinere, ut moner ibidem S. Doctor, vel non eam reduplicatione ipsius naturæ humanæ iis uti.

DE INCARNATIONE. 32,

eadem rationem hæc alia propositio (Christus est servus) communiter usurpari non debet: quia scilicet Ariani, tum etiam Nestoriani hoc loquendi modo utuntur; illi ut Christum Deum esse negarent, isti ut nam humanam in eo afferrent. Unde in Concilio suo in Epist. ad Nestorium hic loquendi modus reus est; sicut & in Epistola Adrian. 1. ad Episcopos Græcæ & Hispaniæ: & in Concilio Francofordiensi a Theophrasto Archiepiscopum Toleranum, quia hac sola loquendi abutebatur.

Eadem ratione, Christus Filius Dei adoptivus dici non debet, ut observat S. Thomas quæst. 2. art. 4. Siquidem non Filii adoptivi connotatur seu significatur ille, qui extraneus, ac proinde qui non est Filius Dei naturalis. Unde S. Hilarius libro 3. de Trinitate: Hic est verus & verus Filius origine, non adoptione; veritate, non nominatione.

Eundem est, quoties de hoc mysterio ad populum prædicanda sunt, abstinendum esse ab iis omnibus loquendi modis qui licet sint veri, possunt tamen aliquo modo esse piarum aurium offensivi: omnia enim, quæ dicuntur, ad edificationem audientium dici debere monet apostolus. 1. Cor. 14. Unde quoties de Christo Dominum loquendum est, videndum ne aliquid excidat, quod vel revereentiæ ipsi debita, vel huius mysterii veritati quocumque modo repugnare videatur.

ergo, quamvis propositiones illæ, quibus diceretur Christus minus sapiens, aut minus potens quam Pater, aut illi inferior, veræ sint, si de illo prædicta sic ad naturam humanam intelligantur, cum & ipse Christus non de se dixerit Patrem majorem se esse, & Apostolus eundem dicat modico quam Angeli minoratis quia in hæc & similes propositiones in animis audientium nam possunt ingenerare cogitationem huius mysterii veritati, aut reverentiæ Christo debita parum consentaneam, ideo ab illis abstinendum est.

3. Tertium est, ab omnibus quoque loquendi minus aptis, de quibus aliqua inter ipsos Theologos controversia est, tutius esse omnino abstinere, quam ad ostensionem ingenii vel doctrinae iis uti, aut eos (præsertim coram laicis) propugnare velle.

Talis est ista propositio (Christus est homo divinus) quæ quamvis aliquo sensu possit sustineri, cum etiam Verbum ipsum dicatur Verbum divinum: nihilominus, ob aliquam difficultatem hæc denominatio patiatur, videturque significare hominem illum, de quo prædicatur non esse Deum, sed accidentalem tantum habere cum Deo conjunctionem, idcirco melius est ab illa abstinere. Unde S. Damascenus lib. 3. de fide cap. 12. ob eandem rationem negat Christum dici debere hominem Deiferum.

Talis est etiam hæc alia propositio (homo factus Deus) quæ licet aliquo sensu possit esse vera, nimirum per illam intelligatur factum esse, ut homo sit Deus, sensu tamen proprio & genuino falsa est, ut docet S. Thomas supra art. 7. significat enim prius hominem existisse, postea factum esse Deum, quod est prorsus à veritate alienum.

Quartum denique & ultimum hic observandum est, sanctos Patres non semper secundum rigorem logicum interdum oratorio more de hoc mysterio locutos fuisse, proindeque à regulis præcedenti sectione traditis aliquando recessisse, & nomina abstracta pro concretis, & creta pro abstractis quandoque usurpasse. Unde apud illos propositiones quædam reperiuntur, quæ non tantum eorum propriam verborum significationem accipiunt, sed, quam secundum sensum ab illis intentam, qui sensus per verus & orthodoxus fuit.

Quare, cum v. g. legitur apud quosdam, carnem Conceptam fuisse deitæ carni, sensus est quod cum homo carne conceptus sit Deus, ejus caro etiam vere est caro Dei, eo sensu dici potest caro Deificata. Cum item dicantur filium Dei assumpsisse hominem, sensus illorum est, Filium Dei

humanam naturam
assile. Et sic dicen
tius, quæ passim

per quod aliqu

onde justus & Sa

Dominum non

secundum huma

quod & restim

rum in trans

um & sanctum,

qua ratione su

philectus, seu per

ficata Pro cuius

endum 1. Chris

nam habituale

obatur 1. ex cap

quod Requiesce

per Spiritum De

intelligi docet

S. Joan. ubi V

e & veritatis, &

Unde sic arg

erant, quæ ex eo

sanctificamur:

accipimus; & per

adatu de gratia

gratia illa habi

De

ONE.

e loquendi
os Theolog
re. quam ad
aut eos pra

est homo d
ri: cum etia
chilominus
pro paratur
de quo paze
ni habere can
la abstinere. U
ob eandem rat
deterum.

homo factu
le vera, nimiru
homo sit Deus
est, ut docet S. T
hominem exi
brius a veritate

observandum
egorem logicu
erno locutos
one traditis ali
concretis, &
palle. Unde ap
er, quæ non tan
erorem accep
tentum: quæ

stant, carnem
homo carnis
ere est caro De
Cum item de
A. A. A. A. A.

DE INCARNATIONE. 325

humanam naturam, non vero humanam personam
posuisse. Et sic dicendum est de quibusdam aliis propo-
sitionibus, quæ passim apud illos occurrere possunt.

CAPUT IV.

De gratia Christi.

SECTIO I.

Qualis fuerit gratia Christi.

NOMINE gratiæ hic intelligimus in genere illud
per quod aliquis Deo gratus & dilectus efficitur,
inde justus & Sanctus. Cum autem certum sit, Chri-
stus Dominum non solum secundum divinitatem, sed
etiam secundum humanitatem fuisse Deo gratum ac dile-
ctum (quod & testimonio calitus missio, tum in ejus ba-
ptismo, tum in transfiguratione declaratum est, ac proin-
fatum & sanctum, ut sæpe in Scripturis vocatur: quæ-
ritur, qua ratione fuerit (in quantum homo) Deo gra-
tius dilectus, seu per quid humanitas fuerit formaliter
sanctificata. Pro cuius resolutione.

dicendum 1. Christi humanitatem sanctificatam fuisse
gratiam habitualement, ejus animæ infusam.
probatum 1. ex capite 11. Isaie, ubi de Christo dici-
tur: Requiescet super eum Spiritus Domini: quo
per Spiritum Domini, gratiam habitualement sanctifi-
cari intelligi docet S. Thomas quæst. 7. art. 1. Item ex
1. S. Joan. ubi Verbum incarnatum dicitur Plenum
gratiæ & veritatis, & de plenitudine ejus nos omnes ac-
cepimus: Unde sic argumentari licet: Christus plenus fuit
gratia, quæ ex eo tanquam fonte in nos effluit, & per
eam sanctificamur: Atqui gratiam habitualement nos ex
accipimus; & per illam sanctificamur. ut supponimus
factum de gratia. Ergo Christus fuit præditus, imo
plenus gratia illa habituali sanctificante.

Proba-

326 DE INCARNATIONE.

Probatur 2. ex S. Athan. serm. 2. contra Arianos, ubi Christo sic loquitur: Quia ipse ut homo gratiam accepit inde etiam factum est, ut nos etiam acceperimus.

Probatur 3. ratione ducta ex his Apostoli verbis Iman. 8. Quos præscivit, & prædestinavit fieri conformes imaginis filii sui: Ubi enim est conformitas sanctitatis eadem forma sanctificans debet reperiri; unde sequitur quod, cum inter Christum & alios justos conformitas secundum Apostoli mentem reperiri debeat; sicut etiam per gratiam habituales sanctificantur, sic etiam Christus per eandem dici debeat sanctificatus.

Dicendum 2. Christi humanitatem præterea fuisse quoque sanctificatam per ipsammet divinitatem, cui uni fuit in persona Verbi.

Probatur 1. ex cap. 1b. Act. ubi Sanctus Petrus Christum fuisse unctum Spiritu Sancto: quo loco per actionem S. Augustinus lib. 16. de Trinitate capite 26. intelligit sanctificationem: quasi dicat S. Petrus, Christum fuisse sanctum, quia ipsamet divinitate unctus & sanctus fuit.

Probatur 2. ex 6. Synodo generali act. 17. ubi dicitur voluntatem Christi ideo nihil contrarium Deo velle, quod edificata est; id est, sanctificata per divinitatem, cui unitus erat.

Probatur 3. ex S. Gregor. Nazianz. orat. 36. n. 93. ubi dicit Christum ut hominem, esse divinitate ipsam sanctum, id est, sanctificatum: nec illam unctionem fieri aliquam operationem, ut in aliis qui sanctificantur, totius divinitatis ungentis presentia. Et S. Damascenus 3. de fide cap. 3. ubi sic loquitur, Ipse Christus seipsum unxit, ungens ut Deus: unctus autem ut homo, unctio autem humanitatis est divinitas.

Probatur 4. ex eo quod actiones humanitatis Christi sint infiniti valoris, ut dicitur cap. 6. unde sequitur ipsam sanctitatem fuisse infinitam: quia valor moralis & meriti actionum fundatur præsertim in sanctitate personæ operantis, ut supponimus ex tractatu de Gratia: non potest autem

DE INC

intelligi quomodo
erit infinite San
met divinitatem
endum 3. human
conceptionis fuisse
antem à primo
dictis constar:
abat, ut anima C
onaretur, et m
or dignissima esse
eris: an sicut C
divinitatem, sic
xantem acceper
cui & ceteri hon
ponderetur nega
itante & adjuv
eius perfectus
as virtutum super
conveniunt: si
etceptionis ex
neque clara esse
sanctifico dotata
ad quovis virtut
aris 2. an grati
lo collata fuerint
ponderetur affir
ne apte tuerunt
us generis huma
nissimum fuit, u
gratias 3. an gratia
acceperit.
ponderetur nega
Christo a primo in
statice, ut supra

intra Arianos: in intelligi quomodo Christus secundum humanita-
tem gratiam accepit infinite Sanctus, nisi in quantum humanitas per
semet divinitatem fuit sanctificata.

Secundum 3. humanitatem Christi à primo instanti
conceptionis fuisse duobus supradictis modis sanctifi-
catam.

Primo autem à primo illo instanti Verbo divino unita, ut
supradictis constat: unionis autem illius excellentia hoc
operabatur, ut anima Christi gratia illa & sanctitate habi-
tationaretur, cum ratione illius unionis à primo illo
instanti dignissima esset, cui gratia illa conferretur.

Quæres 1. an sicut Christus habuit gratiam habitua-
lem sufficientem, sic etiam gratiam actualem excitantem
adjuvantem acceperit, ad actus supernaturales elicien-
tes, sicut & ceteri homines ex eius meritis eam accipiunt.

Respondetur negative: sicut enim beati in celo gratia
excitante & adjuvante non indigent: quia clara Dei
visio, & eius perfectus ac beatificus amor illis sufficient
ad actus virtutum supernaturalium eliciendos, qui eorum
bonis conveniunt: sic, cum anima Christi fuerit à primo
instanti conceptionis excellentissimo lumine gloriæ prædita,

adeoque clara essentia divina visione, ejusdemque
beatifico dotata: nulla præterea actuali gratia indi-
get ad quolibet virtutum actus exercendos.

Quæres 2. an gratia illa, quæ gratis data vocatur,
illæ collata fuerint.

Respondetur affirmative. Ratio est: quia hæ gratiæ
ante apertæ fuerunt ad ea opera exercenda, per quæ ipse
Christus generis humani redemptionem perfecit, unde con-
venientissimum fuit, ut in gradu perfectissimo illi con-
ferretur.

Quæres 3. an gratia habitualis Christi aliquod incremen-
tum acceperit.

Respondetur negative. Ratio est: quia gratia collata
Christo à primo instanti conceptionis, intuitu unionis
divinæ, ut supra dictum est: illius autem unionis di-
gnitas

gnitas & excellentia requirebat, ut in Christo talis gratia plenitudo inesset, quæ nullum postea incrementum acciperet. Id etiam præterea constat ex eo quod gratia augmentur in statu viæ secundum legem Dei ordinariam per merita: Atqui Christus nihil sibi meruit quoad maiorem & perfectiones illi inexistentes, ut infra dicemus unde S. Gregorius Nazianzenus Epist. 1. ad Cledoniu paulo post initium, exponens illi fidem Catholicam loquitur: Si quis Christum ex operibus perfectum dixerit, anathema sit, ex quo loquendi modo patet, veritatem, ut fide divina credendam, ab illo proposuisse.

Nec his obstat, quod S. Luc. cap. 2. dicit puerum sum profecisse gratia & sapientia apud Deum & homines. Ut enim docet S. Thomas quest. 7. art. 12. ad 3. parum est illis istis (Sapientia & Gratia) non intelliguntur habuisse sed ipsa opera sapientie & gratiæ, sensusque est, Christum pro ætatis suæ progressu, perfectiora opera sapientie & gratiæ exercuisse: solet enim Scriptura (ut monet S. Hieronymus) opera virtutum nuncupare ipsomet nomine virtutum.

SECTION II.

An in Christo fuerint virtutes & dona Spiritus Sancti

1. **Q**uestio intelligenda est, non de virtutibus intellectualibus, ut sapientia, scientia, de quibus potest agi sed de virtutibus proprie dictis, sive moralibus, sive theologice. Pro cuius resolutione.

Dicendum 1. in Christo fuisse omnes virtutes, quæ iam secum imperfectionem includunt ejus beatitudinem pugnantes.

Hoc constat ex eo quod, ut docet S. Thomas q. 7. a. 2. virtutes ab ipsa gratia tanquam a proprio fonte derivantur: unde, cum in Christo fuerit gratia perfectissima, sequitur quod ex illa perfectissima etiam virtutes processerint.

mus in assertionem illam includant gratiam: supponitur capite constabitur creationis: ratione prædiantur 1. in Christo modo potest cur 2. in Christo 3. in Christo 4. in Christo ut docet S. Thomas a primo instanti, videri Christum dixit Isaias: & in ejusdem nomine speravi. Quod attinet ad 2. ejus nomine instanti, ut explicat S. Hieronymus, attinet ad speciem actum spei, respectu actum spei, secundarium, cum autem non elieere potest, dicunt actum processisse ab uterque elicitum ab ipsa iam posita, tunc processisset ab statu beatitudinis 3. in Christo intelligatur, dolere de peccatis, facere, cum, ut nunquam peccata

Christo talis gradus in assertione, virtutes illas in Christo fuisse, a incrementum nullam includant imperfectionem ejus beatitudinem eo quod gratiam habentem: supponimus enim (sicut ex dicendis in se- dei ordinariam) capite constabit) animam Christi fuisse a primo meruit quoad suam creationis beatam, id est, clara & intuitiva, ut ipsa dictione præditam. Ex dictis.

1. ad Ciedonquitur 1. in Christo non fuisse fidem. Virtus enim illa em Catholicam modo potest cum visione beatifica consistere, ut bus perfectum (S. Thomas art. 3.

modo patet, requiritur 2. in Christo non fuisse spem. Primarium enim ab illo propositum virtutis obiectum, est anima beatitudo nondum ob- ut docet S. Thomas art. 4. At Christi anima (ut di- 2. dicit puerum est) à primo instanti suæ conceptionis fuit beata.

Deum & homines, videri Christum utramque virtutem habuisse: rt. 12. ad 3. parvo enim dixit Isaias cap. 11. Erit fides cinctorium re- telleguntur habere ejus: & in ejusdem persona David dixit Psal. 5. In mine speravi.

opera sapientie Quod attinet ad fidem, respondetur Isaiam Prophe- ra. ut monet S. fidei nomine intelligere fidelitatem in verbis & met nomine virtutis, ut explicat Sanctus Hieronymus in eum locum.

od attinet ad spem, respondetur Christum habuisse m actum spei, respectu gloriæ corporis. quæ est ob- a spei secundarium; non tamen ipsam spei virtutem abiturum, cum nullum actum circa primum ejus um elieere potuerit. Unde & probabiliter aliqui logi dicunt actum illum spei, respectu gloriæ corpo- non processisse ab ullo virtutis habitus; sed fuisse actum liciter elicitem ab ipsa Christi voluntate in statu be- inis jam posita, talemque actum nobiliorem fuisse, si processisset ab anima Christi, habitu spei prædita, tra statum beatitudinis posita.

quitur 3. in Christo non fuisse virtutem poenitentiae, illam intelligatur virtus illa specialis, cujus proprius sit, dolere de peccato à se commissio, Deoque pro- trisfacere; cum, ut ex antè dictis constat, Christus in unquam peccatum commiserit, vel committere potu-

potuerit. Si vero per penitentiam intelligatur virtus qua, cuius actus sit, detestari peccatum à quo cūque commissum sit, velleque pro illo satisfacere, ac divinam satisfactionem compensare: certum est talem virtutem in Christo fuisse; cum pro peccatis omnium hominum divinæ satisfactionis satisfecerit, illaque summo odio & horrore prosequi solitus fuerit.

3. Dicendum 2. in Christo fuisse dona Spiritus Sancti. Ita S. Thomas supra art. 5.

Probatur 1. ex Isaia 11. ubi de Christo dicitur requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, &c.

Probatur 2. ex eo quod, ut dicit S. Doctor, per Spiritus Sancti intelliguntur habitus quidam supernales divinitus infusi, hominem ad hoc disponentes, ut libere a Spiritu Sancto moveatur ad heroicas quasdam præstantissimas virtutum actiones: constat autem, animam Christi facillime ac perfectissime à Spiritu Sancto ad quolibet excellentissima opera movebatur, juxta S. Luc. 4. Jesus autem plenus Spiritu Sancto, egressus est in Jordane, & agebatur à Spiritu in desertum.

Dices 1. hæc dona in beatis non amplius reperiri que enim in calo fortitudine opus est ad res arduas & difficiles, quæ illic nullæ sunt: neque consilio etiam opus est, nec timore. Ergo. cum Christus à primo instanti conceptionis suæ beatus fuerit, sequitur quod dona illa non habuerit.

Respondetur 1. Christum non solum beatum ac perfectum fuisse, sed etiam simul viatorem ac penitentem, ut docet S. Thomas questione 15. art. 10. ac perinde simul, secundum partem superiorem animæ, divinitus ac fruitione præditum fuisse, simul etiam, secundum inferiorem ejusdem animæ portionem, vis omnibus duntaxatibus sive externis sive internis (si peccatum, ignorantiam & alios defectus, de quibus supra dictum est, etiam) obnoxium fuisse, quibus alii homines viatores

indeque dona illa
2. quoniam
passiones
manere tam
voluntatis
semper

2. Donum timoris
timorem
castigaret, sed
quem S. A.
timorem castum
necessitatis
explicat Sancti

propterea respicit
aut malum pa
ipsum divi
Christi à S.
quodam singula
reverentia ad Deu
habuit pleniores
Plenitudinem

CA

De se

SE

Qualis fue

proponimus tanqu
pariter siccauâ inco

relegatur virtus proindeque dona illa Spiritus Sancti in eo non fuisse
 in a quocunque
 e. ac divinam
 virtutem in Ch
 minum divina
 & horrore pro
 tudinem voluntatis, quæ perfectam aptitudinem
 ositionem semper retinet ad hoc, ut facillime à Spi
 onâ Spiritus Sancto moveri possit ad quidlibet illi placitum fuerit;
 unde ea etiam ratione dona illa potuisse in Christo
 Christo dicitur quo reperiri.

li, spiritus sapientes 2. Donum timoris versari circa malum culpæ,
 nâ, propter admissam culpam: atqui Christus nul
 Doctor, per deo peccare potuit.

vidam superaddendum cum Sancto Thoma questione 7. artic. 6.
 disponentes, ut in Christo timorem Dei, non quidem servilem, qui
 trocas quasdam affligeret, sed filialem, qui charitatem accende
 rat autem, quæ est, quem S. Augustinus lib. 14. de Civit. cap.
 me a Spiritu Sancto timorem castum, quo quis peccatum horret, non
 movebatur, juxta hunc necessitatis, sed tranquillitate charitatis, juxta
 Sancto, egressus dñe explicat Sanctus Doctor) in Christo fuit timor
 on prout respicit malum separationis à Deo per
 plus reperi in, aut malum punitionis pro culpa; sed secundum
 ad res arduas & respicit ipsam divinæ majestatis eminentiam; prout
 consilio etiam anima Christi à Spiritu Sancto movebatur in Deum
 a primo instanti quodam singularis reverentiæ: hunc enim affe
 quod dona illa reverentiæ ad Deum Christum, quatenus homo, præ
 habuit plenior: ideoque attribuit ei Scriptura
 1. Plenitudinem timoris Domini.

CAPVT V.

De scientia Christi.

SECTIO I.

Qualis fuerit scientia Christi.

Apponimus tanquam certum, Christum Dominum
 prater scientiâ increatam & divinam, qua illi com
 pete-

372 DE INCARNATIONE.

petebat, in quantum Deus, habuisse etiam scientiam omniam, in quantum homo, cum haberit animam potentem intellectiva præditi, sicut ceteri homines.

Constat 1. ex Scriptura. Isaïæ 11. Requiescet super spiritus scientiæ & intellectus. S. Joan. 17. Sciens J. quia venit hora ejus.

Constat 2. ex eo quod in 6. Synodo generali, definitum est adversus Monothelitas, omnia in Christo fuisse acta, & sicut duas naturas, sic etiam in eo cujusque operationes proprias fuisse. Et in Concilio Lateranensi Martino I. can. 9. definitum est, Christum assumpsisse animam rationalem cum omnibus proprietatibus, ac omnia ceteris animabus hominum similem, demprobrato. Hoc præsupposito.

Dicendum est 1. in Christo fuisse scientiam beatitudinis id est. Christi intellectum illustratum fuisse lumine gloriæ ac per illud clare divinam essentiam, pluresque alias cognovisse. Ita Sanctus Thomas quasi 6. art. 2.

Probatur 1. ex Scriptura. S. Joan. 1. Verbum incarnatum dicitur fuisse Plenū gratiæ & veritatis: Si enim Christus habuit plenitudinem veritatis, sicut & gratiæ; scilicet ut quod, sicut in gratia super omnes Angelos & beatos in hac vita excelluit; sic etiam in cognitione & scientia non excelluisset autem, si visionem beatificam non habuisset. Item ex cap. 17. S. Joan. Volo ut ubi sum ego illi sint mecum, ut videant claritatem meam: quibus Christus Patrem suum pro discipulis suis orat pro latque, ut ejusdem gloriæ, qua tunc fruebatur, illos participes reddat: alia autem gloria intelligi non potest, ea, quæ in visione clara divinæ essentiæ consistit; quaproinde tunc Christus habuit.

Probatur 2. ex S. Damasc. orat. de Transfiguratione ubi dicit illam Christi Transfigurationem fuisse quam manifestationem gloriæ, quæ in ejus anima erat.

Probatur 3. hac ratione qua vivitur S. Thomas supra: Cognos, ut homo fuit author salutis ac beatitudinis aliorum (sic

DE INCARNATIONE.

et vocat eum. Apostolus sui perfectionem animam habere in se. et quæ diximus beatitudinem beatitudinis a primo instanti. etiam fuisse beatitudinis gratiæ & veritatis hominum; etiam eterni naturæ gloriæ illius (etiam possessor. etiam autem hac veritate servat Isambertus pluribus Scripturis mixta est, id est, etiam censenda est alia. Dicendum 2. præterea fuisse idem. Ita S. Thomas scientia infusa etiam per iudei, dicentem: Coloni. thesauri sapientie, et ex quo fuisse, caruisset alia: illi siquidem depletem habere vocat maritimum. id est, intuitu de Christo Domini scientia acquisita manifestat puer reuerentiam de Christo. Cum esset docentem: Coarctat

iam scientiam suam perfectiorem continere debeat, Christus illam
 naturam habere in se debuit.

Pro ea quæ diximus ad probandum, Christum in sta-
 tu scientiam beatificam habuisse; probant etiam illam
 esse à primo instanti conceptionis, proindeque illum
 instanti fuisse beatum. Siquidem jam ab eo instanti,
 plenus gratiæ & veritatis: fuit etiam author salutis
 hominum; & sicut ratione unionis hyposta-
 tice Patris æterni naturalis filius fuit: sic etiam hæres
 gloriæ illius (ut vocat eum Apostolus Hebr. 1.)
 præteritis, & omnino possessor.

Manis autem hæc veritas non sit absolute de fide (ut
 observat Isambertus ad quæst. 9. disp. 2. a. 6.) quia
 in pluribus Scripturæ locis communique Doctorum
 sensu innixa est, ideo sententia opposita tanquam re-
 pugnans censenda est ac omnino repudianda.

¶ Dicendum 2. præter scientiam beatificam, duplicem
 præterea fuisse in Christo scientiam, infusam scilicet
 & acquisitam. Ita S. Thomas supra art. 3. & 4.

¶ Scientia infusa constat 1. ex Scriptura S. Joan. 7. Mi-
 seratur Iudæi, dicentes: quomodo hic litteras scit, cum
 non didicerit? Coloss. 2. In quo (Christo scilicet) sunt
 absconditi thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.

¶ Constat 2. ex eo quod nisi scientiam infusam Christus
 caruisset aliqua perfectione qua B. Angeli præ-
 stant: illi siquidem (ut docet S. Aug. lib. 11. de Civit.
 Dei cap. 11.) duplicem habent de rebus cognitionem, unam
 vocat matutinam, id est, beatificam: alteram, ve-
 ram, id est, infusam, & per proprias species. Ergo
 de Christo Domino dicendum est.

¶ Scientia acquisita constat 1. ex Scriptura Isaïæ 7.
 Quamquam scias puer reprobare malum & eligere bonum;
 quæ, tanquam de Christo prædictum, Patres interpretan-
 tur. Hebr. 5. Cum esset Dei Filius, didicit ex his quæ passus
 fuerat obedientiam. Constat 2. hac ratione qua nuntius Sanctus
 Tho.

Thomas art. 4. nihil eorum, quæ naturæ nostræ
competunt, defuisse humanitati à Verbo divino assum-
ptæ. Atque naturæ humanæ per se competit in ipsa ra-
tione intellectus agens, sicut & patiens seu passibilis
communiter docent Philosophi. Ergo Christus assump-
sit animam intellectu, tum possibili, tum agente præ-
fata. Atque frustra Christus intellectum agentem assump-
sit, nisi per ipsam aliquid operatus fuisset; operatio
propriæ intellectus agentis, est species à phantasmatibus
abstrahere, & sic cognitionem & scientiam per illas
res abstractas comparare; quæ scientia dicitur ac-
quisita. Unde sequitur scientiam illam acquisitam in Christo

SECTIO II.

Ad quam res Christi scientia se extendit

Sensus questionis est, quasnam res Christus Dominus in statu viæ cognoverit per triplicem illam scientiam quam diximus illum habuisse. Pro cuius resolutione

Dicendum est 1. Christum Dominum per scientiam
atque perfectius & clarius vidisse divinam esse
quam quælibet alia creatura videre possit; atque ad
cuncta illa cæteris omnibus beatis, sive Angelis, sive
nibus, longe præcelluisse, non tamen divinam esse
comprehendisse, nec comprehendere potuisse.

Prima huius assertionis pars constat ex eo quod
Apostolus Ephes. i. Christum à Deo Patre constitutum
illius dexteram in caelestibus, supra omnem Principem
& Potestatem, & Virtutem, & Dominationem, &
nomen, quod nominatur, non solum in hoc saeculo
etiam in futuro.

Secunda assertionis pars ex eò constat, quod uni-
 SS. Patres asserunt, nullum intellectum creaturæ pos-
 sibile essentiam comprehendere; ut Sanctus Basilii-
 1. contra Eunomium. Sanctus Augustinus Epist. 11.
 plures alii: quod proinde intelligendum est etiam d.

no Christi intellectu. Cujus rei ratio est; quia nullus intellectus creatus cognoscere potest omnes effectus potestatis divinæ omnipotentiae, cum sint infiniti; nullus etiam intellectus cognoscere potest ipsam divinam essentiam correctionis gradu, quo est à se ipsa cognoscibilis.

dicendum 2. Christum Dominum per illam scientiam beatificam cognovisse omnia; quaecumque Deus concessit scientia (ut vocant) visionis. hoc est, omnia quae actu sunt, fuerunt, vel futura sunt; ac proinde omnes & singulos homines, ac singulas cujusque actiones, rationes, volitiones, cum omnibus circumstantiis. Ita thomas quas. 10. art. 2.

Quod probat ex eo quod unusquisque beatus in essentia clare vita, cognoscat omnia, quae ad ipsum spectant; ad Christum autem, & ad ejus dignitatem quodammodo spectant omnia, in quantum omnia sunt ei subjecta; cetera, quia, in quantum homo, constitutus est à Deo iudex; est autem proprium iudicis ea cognoscere quibus ferre iudicium debet.

Species, Christum diem extremi iudicii non cognovisse, ipsemet testatur S. Marc. 13.

respondetur 55. Patres duplicem illius loci asserere exceptionem. Quidam enim (ut S. Anastasius orat. contra gentes, Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 4. de Theologia) explicant Christum Dominum, quatenus homo naturali cognitione diem iudicii nescisse Alii (ut S. Basilius libro 1. contra Eunomium, Sanctus Ambrosius ad Gratianum cap. 8. Sanctus Augustinus lib. 1. de civitate cap. 12. S. Hieronymus in cap. 24. Sancti Matth. Greg. lib. 8. Registr. Epist. 42.) volunt Christum dinoscere se illum diem, subintelligendo, ut Apostolis sciret.

dicendum 3. Christum Dominum per scientiam infinitam perfecte cognovisse omnia, sive naturalia, sive supernaturalia, quae ab homine vel ab Angelo cognosci possunt; ac proinde omnia mysteria, omnes scientias, tam speculativas

336 DE INCARNATIONE.

speculativas, quam morales, omnia denique naturalia vel supernaturaliter scibilia.

Hoc constat tum ex verbis Apostoli dicentis in cunctis reconditos esse thesauros omnes sapientiae, ac scientiae, etiam ex eo quod omnia verba illa scientia cōpetebat Christo, in quantum caput erat, tam hominum quam Angelorum, ut infra dicetur, in capite siquidē, prae ceteris membris, vigere debent omnes sensus.

Dicendum 4. Christum Dominum per scientiam acquisitam ea omnia cognovisse, quae ab homine naturaliter sumatur per lumen intellectus agentis cognosci possunt. Ita S. Thomas 1. 2. q. 12. art. 1.

Quod probatur ex eo quod nihil imperfectum fuerit in Christo quantum ad animam: fuisse autem imperfectam hanc ejus scientiam, si secundum eam non scivisset omnia, per illam sciri possunt.

Observandum est autem, Christum Dominum hanc scientiam acquisitam non habuisse ab instanti conceptione, ut docet S. Doctor art. 2. sed illam acquisivisse brevi aliquo temporis spatio, idque ob admirabile ingenii instantiam. Illum tamen (ut recte monet idem S. Doctor art. 3.) nihil unquam ab ullo, vel homine, vel Angelis didicisse, sed per proprii ingenii virtutem, scientiam ex rebus ipsis hausisse, cum enim & hominum & Angelorum caput esset, ejus dignitati non congruebat, ut aliquid ab illis addiceret.

Objicies constare ex Evangeliiis, quod Christus Dominus homines aliquando interrogavit, & multa ab eis didicisse. Respondet S. Doctor art. 3. ad 1. Christum Dominum homines aliquando interrogasse, non ut aliquid addiceret, sed ut interrogatos erudiret.

CA

DE INC

C A

De voluntate

S E C

An Christi

Apponimus in C

vinam, sed & h

is sumatur prof

num enim cons

et humana inte

ne ac perfectione

ut volendi tacul

andum etiam pa

volendi sit, ut a

queat.

que autem ta

Monothelitas, u

scilicet) adm

ancel o generali

dem lecta & re

anno l consuli.

ignitur veritate s

Christi tuetur l

cap. 4 sed 3

edum est Christi

liberam. Est de

predicit Propne

& eligere bonu

veniens, ut Jo

ti hunc locum l

bet. Item cap. 5

olatus est, quia i

aut S. Joan. 10.

CAPUT VI.

De voluntate & merito Christi.

SECTIO I.

An Christus volens fuerit liber.

Upponimus in Christo Domino fuisse, non solum
divinam, sed & humanam voluntatem, sive nomen
eis sumatur profacultate volendi, sive pro ipso actu
volendi.

Primum enim constat ex eo quod in Christo Domino
natura humana integra & perfecta: Est autem de in-
te ac perfectione natura humana, cum intellectu
volendi facultate prædita sit.

Undum etiam patet ex eo quod de ratione ipsius sa-
tis volendi sit, ut actus sibi proprios & connaturales
sequatur.

Quumque autem tanquam fide certum definitum fuit
Monothelitas, unam tantum in Christo voluntatem
scilicet) admittentes, & humanam negantes,
Concilio generali, act. 4. & 8 in Epist. Agathonis
ibidem lecta & recepta, & in Concilio Lateranensi
artino I. consulti. 5.

igitur veritate supposita, quaeritur, an voluntas
Christi fuerit libera: de divina enim jam egimus
2. cap. 4. sed 3. Pro cuius resolutione,

endum est Christi Domini voluntatem fuisse vere ac
liberam. Est de fide, & constat 1. ex Scripturis.

prædicit Propheta de Christo quod sciet repræsentare
& eligere bonum: Atqui electio est actus proprius
voluntatis, ut docet S. Thomas 3. parte quaest. 18.

ubi hunc locum Isaie ad probationem huius verita-
tis adducit. Item cap. 53. ejusdem Prophetae de Christo,
blatus est, quia ipse voluit. Et ipse Christus Do-
minus dicit S. Joan. 10. Nemo tollit animam meam a me,

338 DE INCARNATIONE:

sed ego pono eam à me ipso, & potestatem habeo ponere eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.

Probatur 2. hac ratione: Christus Dominus precepit per obedientiam suam perfectum opus nostræ redemptionis. Rom. 5. ubi Apostolus dicit per Christi obedientiam mines esse justificatos. Atqui perfecta obedientia si voluntatis libertate esse non potest, juxta quod dicit Augustinus Epist. 46. Nullam posse, sine arbitrio libertatem obedientiam. Unde sequitur Christi voluntatem fuisse perfectam liberam.

Obijcies, Christum Dominum, ut supra diximus, potuisse peccare: ex quo sequitur illum in exequenda quæ sibi à Patre imperata fuerunt, liberum non fuisse: nam si eum liber fuisset, potuisset illa non facere, ac non obediendo peccare. Hæc obiectio gravem continet difficultatem, scilicet, & qua ratione Christi libertas cum ejus obedientia conciliari possit.

5. Omisissis autem variis Theologorum ad hanc questionem responsionibus, omnium probabilissime locum dantur illi, qui dicunt quod, quamvis Christus Dominus ratione suæ impeccabilitatis, liber non fuerit ad obediendum, vel non observanda in genere præcepta sibi à Patre imposita: v. g. præceptum illud affirmativum, ut non batur: liber tamen fuit ad illud observandum vel non observandum in specie, vel in individuo: id est, quamvis mandato illo divinitus accepto, liberum illi fuisset in genere mortem acceptare vel non acceptare: tamen illi fuit mortem acceptare tali hora vel tempore, serius vel citius: liberum illi fuit illam acceptare, cum tali charitatis ardore vel simplicitate, majore vel minori: item ex motivo talis voluntatis, v. g. religionis, obedientiæ, patientiæ, fortitudinis, &c. Unde sequitur, illam mortis acceptionem Christo Domino fuisse simpliciter & absolute liberam, non quoad ejus circumstantias, sed etiam quoad ipsius

DE INC

nam, non modo enim est idem nomen, sed etiam actus intensus, & ex proprio motu diversæ speciei, non modo non quævis exterior eadem, secundum ex actu voluntatis, & ex formali, & ex moris diversitate, per quam actus aut meriti habentur actu. Unde in mortis in Christo libertas nullam contrahit. Et sic dicitur.

S E

Quæ ratio est? On est ppus hie 4. sect. 3. dicta sunt apud Sanctos que nature, gratia intelligenda non est de dictis, Christus liberum. Nec de conceptionis ipsa & partem animi. Querimus quæ ratione Christi obediens fuerit. Quod opponimus id, quod dicitur scilicet naturam nullam coactam

stantiam, non modo numericam, sed etiam specificam. Nec enim est idem numero, secundum substantiam, voluntatis actus intentus & remissus, multoque minus actus nostræ redemptionis ex proprio motivo alicujus virtutis, & ex proprio christi obedientie, & ex diversæ speciei; cum utriusque actus entitas, seu substantia, non modo numerice, sed etiam specificè diversa sit. Et quamvis externa mortis & tormentorum perpessio eadem, secundum Physicam suam entitatem, quod ex actu voluntatis, sive intento, sive remisso, & quæque ex formali motivo acceptetur; nihilominus in se moris diversæ prorsus est, pro diversitate actus voluntatis, per quam acceptatur; nec quidquam bonitatis illis aut meriti habet, nisi dependenter ab interno voluntatis actu. Unde sequitur acceptationem ac perpersionem mortis in Christo fuisse illi omnino liberam. Quæ libertas nullam cum ejus impeccabilitate repugnantem habuit. Et sic dicendum est de aliis ejus actibus.

SECTIO II.

Quæ ratione Christi voluntas libera fuerit

Non est opus hic ea repetere, quæ tractatu 2. cap. 4. sect. 3. dicta sunt; ubi observavimus de triplici libertate apud Sanctos Patres fieri mentionem, nempe de libertate naturæ, gratiæ, & gloriæ. Quæstio autem proponenda non est de libertate gratiæ: constat enim de dictis, Christum Dominum a peccato fuisse perfectum. Nec de libertate gloriæ; cum à primo instantis conceptionis ipsam acceperit, quamvis illa quoad vitam & partem animæ inferiorem in hac vita frui non potuerit. Quærimus igitur hic solum de libertate naturæ, qua ratione Christi voluntas perfecta naturæ libertate prædita fuerit. Quod ut evidentius fiat, proponimus id, quod loco citato à nobis dictum est; scilicet naturam in eo consistere, quod voluntariè volunt nulla coactio, sed neque etiam ulla necessitas

inieratur; ac ipsa voluntas libera prorsus & indifferens
linquatur, tam quoad exercitium, quam quoad spec-
cio nem sui actus. Quamvis autem hoc ibi à nobis a-
ssertate SS. Ambrosij, Hieronymi, Augustini, & Ber-
nardi probatum sit; quia tamen hæc veritas maxime
menti esse censetur, & ex illa tanquam ex certo princ-
plum alia Theologicæ conclusiones dependentes
eo illam hic denuo.

2. Probamus 1. autoritate Scripturæ. 1. Cor. 7.
Apostolus loquens de servanda virginitate, expressis
his dicit, hominem non habere necessitatem, sed pos-
tem habere suæ voluntatis: ubi potestatem volendi o-
mit necesse est volendi. Ecclesiast. 15. ubi dicitur, De-
relinquisse hominem in manu consilij sui: apposuisse
ignem & aquam, vitam & mortem, bonum & malum
ad quod voluerit porrigat manum suam, & quod place-
at ei datur illi. Quem locum Patres Concilij Senonensis
anno Domini 1528. adversus hujus temporis hæreses
exortas congregati, in decreto fidei explicant de homi-
nis statu naturæ lapsæ, & per Christum reparatæ: ubi
expresse contra præfatos hæreticos definiunt, Liberum
utramvis partem esse hominis arbitrium.

Probamus 2. autoritate Concilij Tridentini sess. 6.
5. ubi dicitur quod tangente Deo cor hominis Spiritu
Sancti illuminationem, is, qui recipit inspirationem, per
eam abjicere, si velit: & can. 4. definitur, hominem
tunc posse dissentire, si velit. Ex quibus Concilij ve-
n. Guilhelmus Estius in dist. 24. paragr. 1. Gabriel Pen-
nib. 1. cap. 6 & alij Doctores efficaciter probant non
coactionem, sed etiam necessitatem liberari naturali
minis esse contrariam. Et certe quando idem Concilium
can. 5. anathema dicit in eos qui asserunt per peccatum
Adæ liberum hominis arbitrium fuisse amissum, & ex
istum, non alios haud dubie intelligit quam Lutherum
Calvinum, & eorum affectas; in quos ille canon directus
est, qui tamen non aliter liberum hominis arbitrium a-

extinctum esse
accepisset indiff-
illam per pecc-
in quo nunc est

damus 3. autho-
Gregori XIII. q.
na, hæc ejus pro-
nit: etiam si n-
volentia repug-
peccat etiam l-
Quæ quidem l-
renata & pub-
omius 4. autho-
decreto suo ann-
propositiones
hominis arbit-
(libertas &
ejusdem:) item
necessariè vult:
libiter in aliqua
Probamus 5. auth-
de Malo q. 6. a. 1.
posuerunt quod
ad aliquid elig-
cogere; non
sed solum, cu-
quod est hæretic-
in humanis ad-
quibus, cum evi-
require, non
a necessitate
ad agendum p-
ad agendum
consequente
naturam human-

& extinctum esse dicunt, nisi quia, cum in creatione
o accepisset indifferentem ad utrumlibet arbitri, facul-
tatem, illam per peccatum amisit: itaut quamvis in hoc
in quo nunc est, non agat coacte, necessario ta-
men agat.

Probamus 3. autoritate summorum Pontificum Pii
Gregorii XIII. qui in Bulla contra Michaëlem Ba-
edicta, has ejus propositiones damnarunt (quod vo-
luntate sit; etiamsi necessario fiat: libere tamen fit) &
a violentia repugnat libertati hominis naturali) item
mo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessario
) Quæ quidem Bulla denuo Urbani VIII. autori-
tate confirmata & publicata est.

Probamus 4. autoritate almæ Facultatis Sorbonicæ,
in decreto suo anno Domini 1560 edito, has quæ se-
ntur propositiones tanquam falsas hæreticas damnavit
erum hominis arbitrium non habet potestatem ad op-
erandum: & (libertas & necessitas eidem conveniunt re-
spectu ejusdem:) item (liberum arbitrium libere vult id,
quod necessario vult:) & homo necessario peccat etiam
damnabiliter in aliqua specie peccati.

Probamus 5. autoritate S. Th. in questionibus dispu-
tationis de Malo q. 6. a. 1. ubi sic loquitur: Dicendum quod
in posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate
necesse est ut ad aliquid eligendum; nec tamen ponebant quod
voluntas cogereretur; non enim omne necessarium est vio-
lentia; sed solum, cuius principium est extra. Hæc au-
tem opinio est hæretica: tollit enim rationem meriti &
meriti in humanis actibus.

Probamus 6. autoritate S. Th. in questionibus dispu-
tationis de Libertate q. 4. a. 1. ubi sic loquitur: Dicendum quod
libertas naturalis non est in eo quod voluntas hominis
liberatur a necessitate; non solum exemptionem a coactione,
sed etiam a necessitate; in eoque consistere, ut possit o-
perari ad agendum prærequisitis, homo semper maneat
liber; ut ad agendum vel non agendum ad hoc vel illud
liber; consequenter dicendum est: cum Christus Do-
minus naturam humanam, omnibus suis facultatibus ac

542 DE INCARNATIONE.

proprietatibus instructam assumpserit, proindeque vultatem ejusdem conditionis cum ceteris hominibus, libertatem naturalem in eo sitam fuisse, quod ab omni solum oratione, sed etiam necessitate fuerit exemptum, utque pro libero agere vel non agere, hoc vel agere. Quod tamen intelligendum est respectu actionum bonarum: libertas enim illa, quae in nobis est ad faciendum malum, repudiato bono, in Christo non fuit propter eius impeccabilitatem: quod tamen non obstat, quin & perfectè liber fuerit. Ut enim reddè dicit S. Th. quæst. disput. de veritate quæst. 22. art. 6. Velle magis non est libertas, nec pars libertatis, quamvis sit quoddam signum libertatis.

SECTIO III.

De, & quæ ratione Christi actiones fuerint meritoriae.

Dicendum 1. Christi Domini actiones humanas, & proprie fuisse meritorias. Ita S. Th. q. 15. a. 4. de fide.

Probatur 1. ex Scriptura, in qua dicitur, redemptionem nostram, ac peccatorum nostrorum remissionem exstiti sanguine, hoc est, ex passionis ejus ac mortis procedere. Ad Coloss. 1. In quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum. Apoc. 5. Redemisti nos in sanguine tuo.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. ubi dicitur, Nostræ justificationis causam meritoriam esse Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum essemus inimici propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, sua sanguinis passionis in ligno crucis, nobis justificationem meruit & pro nobis Deo Patri satisfecit.

Probatur 3. hac ratione: Omnes conditiones ad meritum requisitæ, in actionibus Christi Domini reperiri

DE INC

meritoriarum. Meritum ad meritum recurrendum sunt hæc quædam. Secunda, ut sit hominibus persona grata Deo. Tertia, ut sit hominibus. Quinta denique præmio reddenda. Merito in actionibus, ut præcedat bonæ, quod placita sunt ei. Merito, quod & ipsi Christi testatur. Merito fuerit simul virtus intercessit ex parte pro peccato animæ & voluntas Domini. Dicendum 2. Christi ad merendum. Probatur 1. ex dictis Christi Domini actionibus: rationes eadem altero. Probatur 2. auctoritate Extravagante, quæ de remissionibus Ecclesiæ thæus & operibus facit. Meritum de peccatis, propter infirmitates, quando tempore durat. Respondetur 1. Christi pro suo conceptioni. Constat ex cap. 10. Merito, ingreditur in

DE INCARNATIONE. 343

fuerunt meritoria. Probatur antecedens : quia con-
dones ad meritum requisitæ (ut supponimus ex tractatu
tia) sunt hæ quæ sequuntur. Prima , ut actio sit li-
Secunda, ut sit honesta, seu bona moraliter. Tertia,
sa persona grata Deo, & iusta. Quarta, ut exerceatur
u viz. Quinta denique, ut pactum intercedat ex par-
ti de præmio reddendo pro tali actione. Arqui hæ
tiones in actionibus Christi reperiuntur ; fuerunt
liberæ, ut præcedenti sectione probatum est: fuerunt
sæ & bonæ, quod Christus ipse declaravit S. Joan. 8.
ur placita sunt ei, facio semper : fuerunt à persona
grata, quod & ipse Pater in Baptismo & Transfigu-
ne Christi testatus est: fuerunt factæ in statu viz, cum
us fuerit simul viator & comprehensor : pactum de-
intercessit ex parte Dei Patris, iuxta illud Isai. 53. Si
rit pro peccato animam suam, videbit semen longæ-
& voluntas Domini in manu ejus dirigeretur.

dicendum 2. Christi Domini actiones fuisse infinitas
ad merendum.

obatur 1. ex dictis suprâ cap. 1. sect. 6. ubi probavi-
Christi Domini actiones fuisse valoris infiniti ad satis-
endum : rationes enim quæ probant de uno , probant
de altero

obatur 2. autoritate Clementis VI. summi Pontifi-
Extravagante, quæ incipit (Vnigenitus) de pœni-
tis & remissionibus ; ubi dicit Christum Dominum
mississe Ecclesiæ thesaurum infinitum, constantem suis
tis & operibus satisfactoriis, &c & non esse aliquate-
ormidandum de corruptione seu imminutione hujus
thauri, propter infinita ejus merita.

quæres, quando meritum Christi Domini inceperit,
quæto tempore duraverit & quando desierit.

respondetur 1. Christi meritum inceperit à primo in-
stati suæ conceptionis. Ita S. Thom. quæst. 34. a. 3.

onstat ex cap. 10. ad Hebr. ubi refert Apostolus Chri-
ingredientem in hunc mundum dixisse: Ecce venio,

ut etiam, Deus, voluntatem tuam: & postea subiungit in qua voluntate sanctificari sumus. Ex quo sic possunt argui meritari: Ille actus Christi est meritorius, in quo sumus sanctificati: atqui in primo instanti conceptionis (tunc enim in hunc mundum ingressus est, ut explicat Thom. in illum locum Apostoli) actum submissionis obedientie erga Deum Patrem elicit, in quo sancti sumus: Ergo a primo instanti conceptionis meriti meriti.

Respondetur 2. Christum Dominum, toto viro tempore, continuè & sine ulla intermissione, omnibus actionibus suis meruisse.

Constat exsuprà relatis Christi verbis, quibus dixit quæ plura erant Patri suo, fecisse semper. Deinde ex quo Christus Dominus potuit quovis tempore, tam uni, quam vigiliæ, mereri per actus interiores elicitos, dependentes à sensibus, ratione scientiæ infusa: si argui potuit: cum ejus charitas esset perfectissima, non est mirandum quin fecerit. Unde SS. Patres illum etiam in infantie tempore, meruisse asserunt, ut S. Ambr. lib. 2. S. Luc. Me, inquit, illius infantie vagientis abluunt: mea lacrymæ illæ delicta laverunt.

Respondetur 3. Christum Dominum à momento mortis mereri desuisse. Ita S. Thom. q. 19. art. 3. ad 1. dicit, ex quo Christus viator esse desit, illum non amplius fuisse in statu merendi.

Ratio est, quia Christus per passionem in cruce, meruit omnia consummavit, ut ipsemet testatus est: cum tequam, ultimum spiritum emitteret, dixit: Consummatum est.

3. Obicies 1. frustra fieri per plura, quod potest pauciora: Atqui Christus per unicam actionem potuit nobis peccatorum remissionem & salutem promereri: frustra videntur tot ejus merita fuisse multiplicata.

Respondetur verissimum esse unicam Christi actionem ad universum genus humanum redimendū fuisse sufficientissimam, cum fuerit infiniti valoris ac meriti: illum

non frustra pro nobis tot & tanta facere ac pati vo-
tum ut excessum infinitum suae erga nos charitatis
mereret; tum ut magis ac magis Patrem suum meritis
glorificaret, tum ut praeceptum sibi à Patre de redi-
mendis hominibus impositum quam perfectissime adim-

Observandum tamen est, quòd, quamvis Christus
que actione sua nobis verè ac de facto meruerit
& singula gratiae & gloriae dona; nihilominus non
nisi respectivè ad mortem crucis, ita ut singula
merita per mortem compleri & consummari debe-
ant. sanè quòd aliter fieri non posset, cum vel mi-
nistri Christi actio, propter infinitam divini suppositi di-
gnitatem per se ad redimendos mille mundos plusquam
sufficeret: sed quia ab aeterno definitum fuerat, ut redem-
ptio nostra non aliter compleretur, quam per Christi mor-
tem & passionem. Unde Isaias cap. 53. de illo praedixerat:
pro peccato animam suam, videbit se non lon-
gè. Et ipse Christus sapè in Evangelio de passione
itaquam de re praedicta divinitus ad generis hu-
manum redemptionem locutus est; ut Marc. S. Cyprianus doce-
at quoniam oportet filium hominis pati multa & oc-
currere S. Joan. 12. de passione ac morte sua loquens (ut
et S. August. tract. 31. in S. Joan) Nisi granum fru-
sticadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum
non fructum afferet. si autem mortuum fuerit, multum fructum afferet.
Obicies 2. Christum Dominum per vulnus illud, quòd
mortem accepit, meruisse: cum plures Sancti Patres
ex ipsius latere Sacramenta Ecclesiae fluxisse.
Respondetur vulnus illud fuisse meritorium; non pro
actione instanti, quo inflatum est, sed ratione temporis praeter-
itis, quo Christus adhuc vivens illud praeviderat, &
sponte acceptaverat, imò etiam Deo Patri pro
nostra salute obtulerat.

S E C T I O I V.

*Quid Christus Dominus sibi, & quid nobis
meruerit.*

Dicendum 1. Christum Dominum sibi gloriam
ris & nominis exaltationem promeruisse. Ita
mas quæst. 9. art. 3.

Constat ex Scriptura. S. Luc. 24. Oportebat Ch
pati, & ita intrare in gloriam suam. Ad Phil. 2
liavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem
propter quod & Deus exaltavit illum. In quem
S. Chrysostomus. Extremam, inquit, Christus p
obedientiam, & propterea accepit supremum hon
Et S. August. tract. 10. in S. Joan. Humilitas clarit
meritum; & claritas humilitatis est præmium.

Dicendum 2. Christum Dominum, nec gratiam
visionem beatificam; nec unionem hypostaticam s
ruisse. Ita S. Thomas loco citato.

Quod probat ex eo quod meritum non sit, nisi
quod nondum habetur: unde, si Christus ista me
sequeretur quod aliquando iis caruisset: quod tam
sum est, ut ex antedictis constat.

Dicendum 3. Christum nobis meruisse salutem
nam, per media convenientia consequendam; &
illa media, quæ ad illam consequendam aut nec
sunt, aut utilia.

Probat universim ex his Apostoli verbis ad E
1. ubi dicit quod Deus benedixit nos omni bened
spirituali in cælestibus, in Christo.

In particulari autem Christum nobis meruisse
æternam, constat Rom. 6. Gratia Dei vita æterna i
Jo. Jesu Domino nostro. Et S. Joan. 2. dicitur, De
filium suum: Ut omnis qui credit in ipsum, æ
ed habeat vitam æternam.

Quod autem spo
sint, ex ordine n
primis Christus n
peccatorum rein
disponimur, ut
p. 5. ubi declarat
Dei per Jesum C
ejus vocatione
ocantur.

Atterea Christus n
horumcunque pec
eternalium; quam d
Joan. 1. Sanguis
to. Et ex Concil
neminem justifica
li Domini. Ubi
explicat) Christu
em peccatorum
media, quibus il
promeritus est.

odem etiam sensu
tionem pœnarur
nobis promeruisse
it, per quæ pœn
nem accipimus
cilium Tridentin
am sufficientiam
in illo satisfacere,
ex illo vim habent
ipsam præterea
sistit in gratia habi
que augmentum; v
quæ per illam gra
Spiritus Sancti, v
que gratiarum ge
interna, quæ ex

Quod autem spectat ad media, cum illa plura & di-

sint, ex ordine per singula discurreremus,

in primis Christus nobis meruit gratias omnes actuales,

peccatorum remissionem antecedunt, & per quas ad

disponimur, ut constat ex Concilio Tridentino sess.

p. 5. ubi declarat: Iustificationis exordium in adul-

Dei per Jesum Christum gratia sumendum esse: hoc

ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus me-

vocantur.

Præterea Christus meruit nobis remissionem omnium

eorumque peccatorum, tam actualium, mortalium

et originalium, quam originalis. Hoc constat ex Scriptura:

Joan. 1. Sanguis Jesu Christi emundat nos ab omni

peccato. Et ex Concilio Tridentino supra cap. 7. ubi dici-

mus, neminem justificari posse, nisi per merita passionis

Christi Domini. Ubi observandum est (quod Concilium

explicat) Christum Dominum eatenus nobis remis-

isse peccatorum meruisse, quatenus Sacramenta &

media, quibus illam remissionem consequimur, no-

meritis est.

Modum etiam sensu dicere debemus Christum Dominum

remissionem poenarum omnium, nostris peccatis debita-

meruisse, quatenus nobis media omnia pro-

bit, per quæ poenarum illarum indulgentiam ac re-

missionem accipimus, aut pro illis satisfacimus. Unde

Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 8. dicit, Omnem

gratiam sufficientiam ad satisfaciendum, esse à Christo;

non illo satisfacere, & facere fructus dignos poenitentiae,

ex illo vim habent.

Ipsam præterea animæ sanctitatem, quæ formaliter

consistit in gratia habituali nobis inherente, ac ejus quod-

que augmentum; vim etiam illam & virtutem meren-

tem per illam gratiam operibus nostris inest; dona

Spiritus Sancti, virtutes infusas, & omnia alia quæ-

que gratiarum genera, & divinæ largitatis munera

interna, quam externa, quæ ad æternam salutem con-

ducunt;

318 DE INCARNATIONE.

ducunt, finalem denique perseverantiam, Christi Domini meritis ascribere debemus. Hoc constat ex Scriptura Rom. 8. ubi dicitur, Deum nobis omnia in Christo donasse. Hinc etiam pertinet id quod Christus dixit S. Joann. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potest facere. Quæ verba expendens Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 16. dicit, Christum Dominum, tanquam carnem in membra, & tanquam vitam in palmites, in ipsos infusisse, ut scilicet virtutem influere, quæ virtus bona illorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur.

Denique Christus Dominus ipsam nobis prædestinationem promeruit, ut constat ex eo quod dicit Apostolus Ephes. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem in seipsum Sancti. Et eodem capite: Prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum. Et certe, Christus prædestinatis meruerit omnia dona supernaturalia à prima vocationis gratia usque ad ultimam glorificationem, ut supra dictum est: Deusque dona omnia, non nisi intuitu meritorum ipsius Christi, ab aliis non illis præparaverit: ex consequenti dici debet prædestinationem ipsam ex ejus meritis esse; cum juxta S. Augustinum lib. de bono persever. cap. 14. prædestinatio sit aliud, quam Præscientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.

4. Quares, an Christus etiam Angelis gratia ac gloria dona promeritus sit?

Repondetur affirmative: Quamvis enim id aliqui Theologi negent: probabilius tamen est, quod meritis Christi virtus & efficacia etiam ad beatos illos spiritus extendat. Et hoc constare videtur ex Apostolo ad Ephes. 1. ubi dicit, Christum Dominum esse caput supra omnia Ecclesiam, Principatum & Potestatem, & Virtutem, & Dominatum, & adimplere omnia in omnibus: unde sequitur, omnes gratias & omnia dona supernaturalia ab ipso, & ex se suis, meritis quam a capite, non solum in universam hominum Ecclesiam.

DE INCARNATIONE.

sed etiam in omnia Ecclesias derivari. Ant. ubi dicit, quod in Christo unum creavit: unum ex captivitate: & hac ratione: & servans istum

SE

Quaratione

Grandum est. 1. n. rem dist. qui in re est. 1. disput. 6. nam domum sustinuit. Meritum ad homines red. solutio. 2. appl. posse considera. tener ex parte ipsi. actus suæ vol. ad salutem ho. ex parte ipsorum. facto ipsis com. percipiunt. resolutione. secundum 1. Christi. & condig. ntionem, sed a. ista: sique Ch. omibus redimendis. ex se suis, meritis. probatur 1. ex Scri.

an. Carli De
der ex Sa
in Carli
us dixit: S
et in me. &
ne me non
eum Trice
am, tanquam
mies, in ip
vires po
& illi qu
mbs p
ad dicit: Ap
condu
traditio
um. Et cer
adama domum
ad ultimam
solurio. Meritum enim Christi se habet, ut pretium suf
ad homines reduncandos; applicatio vero, ut illius
Christi, ad solurio.

SECTIO V.

Qua ratione Christi merita omnibus homini bus applicentur

Orandum est 1. meritum Christi & ejus applicatio
nem distingui inter se, ut recte observat Isambertus
1. disput. 6. art. ult. sicut premium depositum ad
adama domum sufficiens & ejus emptio, seu illius pre
ad ultimam solurio. Meritum enim Christi se habet, ut pretium suf
ad homines reduncandos; applicatio vero, ut illius
Christi, ad solurio.

Orandum 2. applicationem meritorum Christi duplici
modo posse considerari, active scilicet, & passive: seu pro
tenet ex parte ipsius Christi; in quantum ipse, per
actus suæ voluntatis, merita sua ordinavit & ap
vit ad salutem hominum procurandam, vel prout se
ex parte ipsorum hominum: quatenus merita Chri
facto ipsis communicantur, & eorum effectus ab
ipsis percipiuntur. His prænotatis pro quaestione
positæ resolutione.

Orandum 1. Christi Domini merita, non tantum ex se
sufficientia & condigna fuisse ad totius generis humani
emptionem, sed ab ipso ad hunc finem fuisse Deo Pa
triblata: sicque Christum Dominum vere pro omnibus
inibus redimendis mortuum esse, ac vere ipsis, quan
ex se fuit, merita passionis ac mortis suæ applica
robatur 1. ex Scriptura 1. ad Timoth. 2. Unus media

tor Dei & hominum, homo Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Et cap. 4. transiit in Deum vivum, qui est Salvator omnium hominum, maxime fidelium. 2. Cor. 5. Christus pro omnibus mortuus est. Ephes. 5. Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo. 2. Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.

Probat 2. ex Concilio Arelatensi, in quo approbata est Epistola Faustii adhuc nomen Catholicum profertur, ubi anathema profertur in eum, qui dixit quod Christus non sit mortuus pro omnibus. Et ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 3. ubi Concilium expressis verbis dicit, Christum Dominum pro omnibus mortuum, quamvis non omnium beneficium mortis ejus accipiant.

Probat 3. ex S. Patribus, qui idipsum unanimi consensu asserunt. S. Basil. in Psal. 42. Inventum est unum, qui pro liberandis omnibus simul hominibus dignum pretium, nempe sanguis, & omni pretio superior pretiosus sanguis Domini nostri Jesu Christi, quem pro nobis omnibus effudit. S. Greg. Nazianz. orat. 2. in Pascha, vocat Christi Domini passionem & mortem, Non exigua cujusdam partis oblationem docet & precor terrarum, sed totius mundi expiationem nunquam intermissam. S. Chrysost. hom. 7. in 1. Epist. ad Timotheum explicans hæc Apostoli verba supra citata, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus: Quid ergo, inquit, & pro gentilibus? ita; Christus etiam pro gentilibus mortuus est. Et quo pacto, inquit? illi non crediderunt. Quia noluerunt: quod erat partium ipsius impletum, & unam factam fuisse. S. Cyrill. lib. 4. in S. Joan. explicans illa Christi verba, (Panem quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita) Crucifixus est, inquit, Christus pro omnibus & propter omnes, ut uno pro omnibus mortuo, omnes in ipso vivamus. S. Amb. in Psalm. 118. explicans hunc versum, (Miserere

cordia Domini
omnibus ortus
resurrexit: si quis
beneficio ipse se
soli excludat:
quod, quia calore
creatum, Mentis
et voce deum
qui tollit peccata
omni peccata Christi
endere se potuer
ant: venit Red
am suum, & em
videte quid
Christi pretii
orbis? quid nisi
Nativit. Christu
pro liberandis
Qui habitat:
ator meus es tu
Redemptor
Franciscum. S.
statu de amore
nem docet & p
servandum est a
monis duo p
minum semetipsu
verba significa
mus, quantum
applicavit. Se
enem factam fuisse
totius mundi,
Christum Dominum
in ipso fuit, app
venerat omnibus
reprobis, An

(Miserere)

3. Pro-

Probatur 4. hac ratione: Pro: iis omnibus mortui est Christus, qui per Adami peccatum perierunt & nati sunt. Atqui omnes homines per Adami peccatum nati sunt: ergo pro omnibus hominibus mortuus est Christus. Minor certa est, major probatur ex eo quod dicit Apostolus 2. Cor. 5. Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Ubi inferri omnes per Adami peccatum mortuos esse, ac perisse, quia Christus pro omnibus mortuus est. Quo etiam argumento utitur S. Aug. lib. 6. contra Julianum, cap. 1. ubi probat omnes infantes parvulos per peccatum originale mortuos esse, ex eo quod Christus pro omnibus mortuus est. Quod argumentum nullum feret, si existerent pro quibus Christus mortuus non esset.

Neque dicas S. Augustinum & alios Sanctos Patres
 quatenus solum velle Christum pro omnibus mortuum
 quatenus mortis ac passionis ejus meritum ad omnes re-
 mendos sufficiens fuit.

Reponderur 1. quod manifeste patet hanc explica-
nem nullomodo congruere cum verbis Sanctorum Patrum
suprà relatis.

Respondetur. 2. quod si hoc esset, inde consequens
ret; quod etiam pro dæmonibus Christus mortuus es-
set quodque dæmonum, æque ac hominum. Salvator
posset & deberet: cum ad dæmones salvandos meritum
eius sufficiens fuerit: quod non solum à mente S. Augu-
stini, sed etiam à veritate Catholica pro-
fus alienum est.

Dicendum 2. quamvis Christus verè pro omnibus mortuus sit, mortique ac passionis suæ merita Deo Patri pro omnibus hominibus obtulerit; non omnes tantum meritorum ejus fructum ac mortis beneficium recipiunt. Ita Concil. Trident. sess. 6. cap. 3.

Certum est enim, e. g. plurimos Judaeorum olim
 se, qui & exterius per Evangelij prædicationem, & in-
 rius per gratiæ motionem ad veritatem amplectende

etati, illum repulerunt; de quibus conqueritur Deus,
 perit, et in Apollolus testatur Romanor. 10. his verbis, per Isaram
 anni peccata. Prophetam capite 65. olim prænunciatis. Tota die expan-
 sionis et deus meas ad populum non credentem & contra li-
 ex eo conuenit; quibus item exprobrabat Apollolus Act. 13. Vo-
 luntatem meam importebat primum loqui Verbum Dei, sed quoniam re-
 sponsus per Angelis illud, &c. Certum est etiam plurimos homines
 Christus peruenire; ut ait Apollolus 2. Cor. 6. in vacuum reci-
 piuntur. Sed id est variis inspirationibus & motionibus Spiritus
 praeueniri & excitari, quibus tamen consensu non
 unum supponimus ex tractatu de Gratia. Atqui Christus
 non & passionis suae merita Deo Patri pro illis omni-
 bus, & ex virtute illius oblationis processerunt
 quid dubie gratiae illae, quibus praeueni & excitati sunt;
 Christus nemo, nisi ex meritis Christi hominibus confe-
 ritur. Quia tamen illas ex voluntatis prauitate abiecer-
 unt, ideo nullus ad eos ex Christi morte fructus deriva-
 re non defectu applicationis ex parte ipsius Christi,
 defectu consensu & cooperationis ex parte illorum.
 Illis, inde sequi Christi Domini voluntatem humanam,
 fuisse semper divinae conformem; sciebat enim, v. g.
 illis à Deo Patre ob prauitatem eorum in crudelitatem
 probatos; & tamen ad promerendam illis gratiam
 etiam merita mortis suae applicauit.
 Respondetur Christi Domini voluntatem fuisse semper
 Patris voluntati perfectissime conformem, nec in
 ratione meritorum suorum ullatenus ab illa recessisse
 sed ut melius intelligatur, varios actus in Christi
 Domini voluntate distinguere possumus.
 Primus est, illum voluntate quadam generali & pa-
 rente voluisse, ut omnes homines, qui per peccatum
 mererant, per media quadam convenientia salutem
 tem consequerentur, sicut & sciebat Deum Patrem
 velle omnes homines salvos fieri & ad agnitionem
 veritatis venire, ut habetur 1. Tim. 2.
 Secundus est, illum voluisse pro omnibus mori, ac

mortis & passionis suae merita Deo Patri offerre, ut omnibus media illa ad salutem consequendam necessaria, gratias ad id sufficientes obtineret, sicut & Patrem esse velle sciebat.

Terrius denique, cū prævidisset, quod aliqui gratias oblatas abjicerent, alii verò, eas acceptarent, illis consensum præberent; tū illos in peccato suo iustificari dereliquisse, ut ipsemet declaravit. S. Joannis 3. Ego do: quæretis me, & in peccato vestro moriemini. autem justificationem, & si in accepta iustitia fidelescent, finalem in ea perseverantiam, ac demum æternam salutem voluisse; & ad id obtinendum, passionis ac crucis suæ merita efficaciter applicasse, & Deo Patri obsequi: quod & voluntati ejus conforme esse certo scitis. Et sic in omnibus perfectam cum illa conformitatem præstare per servavisse.

Diendum 3. Christum Dominum non tantum in generali omnibus hominibus, sed etiam in particulari debet illorum merita sua applicasse; ut specialia gratia secundum cuiusque statum & exigentiam obtinere

Constat tūm ex illis Christi verbis S. Matt. 18. Vo-
luntas ante Patrem vestrum, ut pereat unus ex his
filiis: tūm ex parabola boni pastoris, ovem errantem
quirentis, & inventam in humeros reportantis : & e-
x eo quod dicit S. Joan. 11. bonum pastorem vocare
nominatim. Constat etiam ex illis Apostoli verbis Ep.
4. Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis Christi. Ex quibus colligitur, omnes & si-
las gratias, quæ unicuique conferuntur, ab illa spe-
ciali applicatione meritorum Christi provenire. Quod &
cui, & cum maximo pietatis sensu explicavit pra-
e. Episcopus Gebennensis Introductionis suae parte 5. c.
Adco ut sicut olim summus Sacerdos super pectus
rationali suo filiorum Israël nomina descilpta gerebat
Christus Dominus (ut veritas figura responderet) om-
nes homines vere in corde suo habuerit. & sic omnibus
singulis meritorum suorum fructus distribuerit,

icendum 4. & ultimo, merita Christi Domini non
 inter omnibus ab ipso fuisse applicata.
 Constat manifeste ex Scriptura. Sancti Matthæi 23. Voi
 sed quinque talenta, alij duo, alij unum. Et 1. Cor. 7.
 quisque proprium donum habet ex Deo, unus qui-
 nic, alius vero sic. Hæc autem diversitas & in qua-
 gratiarum ab ipsis Christi voluntate procedit, qui
 vult singulis prout vult. In qua gratiarum divisione
 nihil aliud facit, quam quod divinæ Patris volun-
 tatem & acceptum esse cognoscit.
 Superest adhuc una difficultas, nimirum, quomodo fieri
 rit ut omnia gratiæ beneficia, antiquis Patribus col-
 latis meritorum: & Christus applicatione processerint,
 nulla tunc adhuc essent Christi merita.
 Respondetur, gratias illas antiquis Patribus à Deo col-
 latis propter Christi merita, non quidem adhuc exi-
 stisse, sed futura, & intuitu applicationis per ipsum Chri-
 stum faciendæ. Nihil enim repugnat, ut aliqua res non-
 existens, sed tantum futura, sit causa motiva, & ex-
 istens, & aliquid faciendum; quamvis etiam dici possit,
 illa illa Christi Domini, sicut & alia omnia quæcun-
 que, fuisse tunc æternitati Dei præsentia: ac pro-
 pter Deum intuitu illorum æque operari potuisse in di-
 stributione donorum suorum, ac si jam de facto existissent.
 Quæres quomodo intelligi possit, Christum merita
 suæ obtulisse pro salute illorum qui ante ejus
 mortem non solum mortui, sed & ob peccata sua in-
 terierant, jam damnati erant. Respondetur, ea-
 dem intelligi Christum merita passionis suæ obtulisse pro
 salute illorum, quatenus approbavit, & veluti ratam habuit con-
 gratiarum ad salutem sufficientium, ipsis à Pa-
 tre factam, intuitu futurorum meritorum illorum:
 eodem modo ipsis applicavit, quo à Patre
 factam applicata fuerant, quod non impedivit quin simul
 etiam ratam haberet illorum reprobationem, ob abusum
 & se omni gratiarum & finalem impenitentiam.

S E C T I O VI.

Quando Christus Deum Patrem oraverit.

1. Quoniam oratio genus quoddam actionis est si-
mopere meritoria, ideo locus hic postulare
tur, ut de Christi Domini oratione breviter aliquid
mus.

Certum est 1. Christum Dominum, quatenus homi-
dum in statu viæ esset, vere oravisse

Constat ex variis Evangelii locis, S. Luc. 6. Erat
noctans in oratione Dei. S. Marc. 1. Diluculo valde
gens, abiit in desertum locum; ibique orabat.

Quamvis autem Christus oratione pro se non indige-
rit, sicut nos indigemus: maxime tamen conveniens
ut oraret; tum quia actus orandi ex se est excellentissimus
cum sit actus religionis; tum etiam quia Christus ora-
submississimis ac fiduciz erga Deum nobis exemplum
buit

Certum est 2. Christum Dominum, quatenus homi-
etiam nunc in statu gloriæ Deum Patrem pro nobis ora-
vel expresse, petendo à Deo, ut ea quæ nobis salutem
sunt, conferat; vel saltem tacite, humanitatem suam,
quam hostiam olim in cruce oblatam, illi exhibendo
in eam Deus intruens, nobis bene faciat. Et de hac
tione sic disjunctive posita dubitari, non debet.

Constat enim ex variis Scripturæ locis, ut Rom. 8. Christi
fusus Dominus qui est ad dexteram Dei, qui etiam in-
pellat pro nobis. 1. S. Joan. 2. Advocatum habemus apud
Patrem Christum Jesum justum.

An autem nunc tantum oret modo illo tacito, an
etiam per expressam petitionem, non est satis comp-
tum. Quidam enim negant Christum nunc expresse
quid pro nobis petere: ut Rupertus lib. 9. de divi-
ficis cap. 3. & Alensis p. 4. q. 91. memb. 1. Alii vero

Arunt; ut S. Thomas in Epist. ad Rom. 8. lect. 7. & ad
 Rom. cap. 7. sect. 4. & S. Bonavent. Opusc. 39. c. 38. &
 credentia propter illorum Sanctorum auctoritatem
 videtur probabilior. Neque hinc sequitur orationem illam
 non esse nunc meritoriam, cum non sit amplius in statu
 meritorum: nec etiam impetratoriam proprie loquendo,
 sed quatenus nunc à Deo Patre pro nobis exigit,
 propter meritum passionis ac mortis suae meritis debetur,
 quippe jam per merita illa pro nobis impetravit.

Ad 3. Ecce si non recte observat S. Thom. in supplem. 3. par. q. 72.
 quod ad 3. Ecclesiam non debere, nec nos etiam debere
 petere a Christo Domino, ut oret pro nobis: sed
 debere, ut exaudiat nos vel ut nostri misereatur. Ne sci-
 amus autem N. Florianis assenti i videamur, qui ipsam
 personam, ad quam dirigatur oratio, sentiebant
 carnalem, & divina inferiorem.

Quæres an omnis Christi oratio fuerit semper exau-

di. Respondetur 1. orationem omnem Christi proprie di-
 rectam ex absoluta & efficaci voluntate promissam fuisse.

Ita S. Thom. q. 21. a. 4. Ra-
 tio, quia Christus voluntate absoluta nihil unquam
 aut oravit, nisi quod Deum Patrem absolute velle

Respondetur 2. quod, si quaestio sit de oratione impro-
 priam, per quam desideria inferioris appetitus explica-
 tum est, non fuisse semper exauditam: cum &

Christus voluntate absoluta & efficaci eam exaudiri
 voluit: qualis fuit ista Mart. 26. Pater, si possibile est,
 a me calix iste; verumtamen non sicut ego vo-

luntas. Quamvis autem hæc oratio non fuerit
 absoluta, non fuit tamen inutilis, imò summa cum ratio-

Christus Dominus illam exprimere voluit: tum ut per
 illam indicaret se esse verum hominem, qui instar aliorum

subiaceret morti exhorresceret: tum etiam ut patien-

bi præberet exemplum, ut docet S. Aug. Epist. 12. Probam, capite 14.

CAPUT VII.

De vita ac moribus Christi Domini mysterijs

Quamvis ea quæ pertinent ad mysteria vitæ ac moribus Christi Domini, ex ante dictis satis intelligi possunt, cum omnia, quæ de mysterio Incarnationis dicuntur, alio fine dicantur: nisi ut quæ Christus Dominus in propria carne gessit, aut passus est, recte & sane intelligantur. Quia tamen præter illa quæ dicta sunt, quædam adhuc evincere possunt, in quibus aliqua luce opus est; ut certa sunt ab incertis, aut etiam falsis & erroneis discernantur; ideo breviter in hoc capite mysteria illa tractemus, eaq; adnotabimus, quæ ad finem nobis prædictum necessaria videbuntur. Quod ut facilius exequamur, juxta ordinem à S. Doctore præscriptum considerabimus in primis ingressum Christi Domini in hunc mundum; deinde progressum vitæ ejus in hoc mundo; deinde egressum ex hoc mundo, & ea quæ egressum consequuta sunt.

SECTIO I.

De Christi Domini ingressu in hunc mundum

1. Ingressus Christi Domini in mundum duo præcipua mysteria hic à nobis breviter consideranda continentur, Conceptionem scilicet ejus, & Nativitatem.

Quod ad Christi conceptionem spectat, duo sunt observanda.

Observandum 1. id quod docet S. Ambr. lib. de Incarn. cap. 6. in illa reperiri aliquid secundum naturam, aliud supra naturam. Secundum naturam fuit, quod Christus genuit ex matre, & ex Virgine.

supernaturalem
riner, quod activ
vultu virtus maris
ta, juxta quod San
Luc. 1. Spiritus
obumbrabit e
upore charitatis
nem Spiritui Sa
or quæst. 32. a
operata est.
naturalem vero
materia, de qua
nis materia, qu
stant: cum hac
quæst. 31. art. 1.
ex sanguine m
vero corpus Ch
na. Virginis form
Damascenus lib
servandum 2. ex
corpus Christi
epum est, fuisse c
atum, & simul
um.

ritiam S. Damasc
Epistola, quæ in
approbata est
pe caro, simul Ver
nalis, simul Verbi
omas cit. quæst.
dicat, quod caro
um à Verbo assum
servandum 3. ex
Christum à pri
ac liberi arbitri
illos ac perfecti

et supernaturalem itaque modum conceptionis Christi
 trinet, quod activum principium generationis ejus
 fuit virtus maris generativa, sed virtus supernaturalis
 illa, juxta quod Sanctissimæ Virgini prædixerat Ange-
 lus. Luc. 1. Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus
 illi obumbrabit tibi. Quibus verbis, quamvis hoc
 est, utpote charitatis Dei infinitæ, per quandam appro-
 priationem Spiritui Sancto tribuatur; illud tamen, ut ait
 doctor quæst. 32. art. 1. & ex ante dictis patet, tota
 operata est.

et naturalem vero modum conceptionis illius pertinet,
 materia, de qua corpus Christi formatum est, tui
 semis materia, quam aliæ feminæ concipiendo feci
 instant: cum hac tamen differentia, ut docet S. Do-
 doctor quæst. 31. art. 1. & 3. quod cæterorum hominum
 ora ex sanguine menstruo & semine mulieris forman-
 tur, vero corpus Christi ex purissimis sanguinibus San-
 ctæ Virginis formatum est, quod ante illum docuit
 Damascenus libro 3. de fide cap. 2.

observandum 2. ex eodem S. Doctore quæst. 33. art. 1.
 3. corpus Christi eodem instanti, quo divina virtute
 ceptum est, fuisse eadem virtute perfecte formatum &
 vivatum, & simul animatum, ac Verbi divini perso-
 nitum.

etiam S. Damascenus supra, & Sophronius in supra
 Epistola, quæ in 6. Synodo generali art. 11. & 13.
 & approbata est, ubi hæc verba habentur: Simul
 de caro, simul Verbi Dei caro; simul caro animata
 rationalis, simul Verbi Dei caro animata rationalis. Unde
 Thomas cit. quæst. 33. art. 33. docet contra fidem esse,
 quod caro Christi fuit prius concepta, & post-
 eam à Verbo assumpta.

observandum 3. ex eodem S. Doctore quæst. 34. art. 2.
 Christum à primo instanti conceptionis perfectum
 ac liberi arbitrii usum habuisse, actusque virtutum
 illius ac perfectissimos jam tum exercuisse, & præ-
 iade

inde per illos jam ab illo primo instanti mereri inceperunt jam aliò in loco dictum est.

Quod autem ad Christi natiuitatem attinet.

Notandum est 1. Christum Dominum ex Sanctissima Virgine matre Maria ita esse natum, ut neque conceptione sua, neque natiuitate, ullum ejus Virginitati perperam intulerit detrimentum; ita, ut ante partum, & in partu, & post partum inuiolata & illibata semper Virgo permanerit.

3. Huic veritati quæ de fide est, oppositus olim furor Heluidii hæretici, qui, ut refert S. Augustinus lib. 1. contra Heluidium hæres. cap. 84. ore blasphemio asserere ausus est. Sanctæ esse, quod aliam sinam Virginem post partum fuisse corruptam, quæ impiorum: Christum ante illum docuerat Jovinianus codem Sancto Augustino tempore teste, cap. 82.

Refellitur hic error, & nostræ fidei veritas probatur ex Scriptura. Isaia 7. Ecce Virgo concipiet & pariet & vocabitur nomen ejus Emmanuel. Quem locum, ut solummodo tenenda Matris Dei Virginitate communiter SS. Patres sibi delegit, urgent, ac præ cæteris S. Basilus orat. in Sanctam Chrysocheia quæ de ipsius natiuitate, Sanctus Hieronymus in illum Prophetam loquitur esse de domo.

Probatur 2. ex Symbolo Apostolorum, ubi Christi filius erat, & inde adicitur conceptus de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine, cuius Symboli Apostolici auctoritate perpetua, & ex ipso loco natiuitatis, Mariæ virginitatem asseruit Sanctus Ambrosius Episcopus ad Siricium.

Probatur 3. ex S. Leone Papa serm. 2. de Natiuitate. In omni: Humano, inquit, usu & consuetudine quod creatus, caret; sed diuina potestate subnixus est. quod Virgo conceperit, Virgo pepererit, & Virgo permanerit. S. Aug. Epist. 3. ad Volusianum: Ipsa virtus diuina inuoluta Matris virginea viscera, membra infantis educit, quæ postea per clausa ostia membra juvenis introduxit.

Notandum est 2. Sanctissimam Virginem omnis partus doloris in partu expertem fuisse.

Ita Patres 6. Synodi generalis cap. 79. Absque ullo

Virginis partum e
ptione B. Virgini
ruptione, &
tutecepit. sine
contra Helui
agelio dicitur,
natum suis mani
nasse, nec ulla
andum 3. ex S.

plurima discrim
sorum infantium
Sanctæ esse, quod ali
Christum ante illum docuerat Jovinianus codem Sancto Augustino tempore teste, cap. 82.
est quam ipse na
tus natiuitatis Chr
solummodo ten
Pater sibi delegit, c
urgens, ac præ cæteris S. Basilus orat. in Sanctam Chrysocheia quæ de ipsius natiuitate, Sanctus Hieronymus in illum Prophetam loquitur esse de domo.

SEC
De Circumcisione
Oecet S. Thomas
Christum deb
assumpserat,
qui cum dis
Apollinariu
consobantiale:

DE INCARNATIONE. 361

Virginis partum esse confitemur. Et S. Agustinus de
 assumptione B. Virginis : Illa enim, inquit, quæ sine pe-
 corruptione, & sine virilis admixtionis detrimento
 concipit, sine dolore peperit. S. Hieronymus de
 lib. contra Helvidium cap. 4. id probat, ex eo quod
 Evangelio dicitur, Beatam Virginem puerum Iesum
 suis natum suis manibus pannis involvisse, & in præse-
 pto inclinare, nec ulla obstetricis opus habuisse.
 Item 3. ex S. Doctore quæst. 35. act. 7. & 8 in-
 ter plurima discrimina, quæ inter nativitatem Christi
 aliorum infantium reperiuntur, illud consideratione
 dignum esse, quod alii infantes nascuntur subiecti neces-
 sari temporis : Christus vero tanquam Dominus & con-
 servator omnium temporum, elegit sibi tempus in quo na-
 sceretur, & nec citius, nec tardius vel unico momento
 est quam ipse nasci voluit. Unde Apostolus vocat
 nativitatem Christi plenitudinem temporis ad Galat.
 Quem locum solummodo tempus, sed & locum nativitatis tra-
 ditus sibi delegit, civitatem scilicet Bethleem : tum ut
 prophetiæ quæ de ipso erant, implerentur ; tum ut agno-
 sceretur esse de domo & familia David, qui ex Bethleem
 erat, & inde ad regni Judaici solium assumptus, &
 commissum fuerat, quod ex ejus stirpe Christus nasce-
 retur : ut ex ipso loco nativitatis Christi promissio ei facta
 ostenderetur.

S E C T I O II.

de Circumcisione & impositione nominis Iesu.

Oceat S. Thomas 3. p. q. 37. art. 1. pluribus de cau-
 sis Christum debuisse circumcidi. 1. ut carnis huma-
 nam assumeret, veritatem ostenderet contra Ma-
 gicum, qui cum dixit habuisse corpus phantasticum :
 contra Apollinarium, qui dixit corpus Christi esse divi-
 num substantiale : & contra Valentinum, qui dixit
 Christum

Christum de celo corpus attulisse. 2. ut ritum circumcisi-
onis olim à Deo institutum se approbare demonstraret
ut testaretur se esse filium Abraham, qui circumcisionis ritum
datum in signum fidei acceperat. 4. ut tolleretur Judaeis
omnem excusationem & pretextum, quo uti potuissent
cum non recipiendum si fuisset incircumciscus 5. ut ob
entiae virtutem suo nobis comendaret exemplo. 6. ut qui
in similitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo
caro peccati mundani consueverat, non respuerit. Sed non modo omni
mo denique, ut legis onus in se sustinens alios à legis
re liberaret: juxta illud Apost. ad Gal. 4. Misit Deus filium
suum factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redime-
ret & Rex super Sion.

Quod spectat ad impositionem nominis Jesu, oblatum
Sanctus Doctor sup. art. 2. ad 5. consuetum fuisse apud
daeos ipso, circumcisionis die imponere nomina pueris. i. Joan. Aliam
quasi antequam circumcisionem acciperent, perfectum
se habere non censerent, & ideo Christus Dominus noster: Jesus, tan-
per omnia, quantum ejus infinita sanctitas fieri permittit
bat, alius assimilaretur, nomen Jesu in circumcisione
cepit.

Dignitas vero & excellentia illius nominis ex duobus
praesertim capitibus desumitur. 1. ex illius auctore
non alius fuit, quam ipse Deus, ejus speciali mandato
gelus Gabriel tum Sanctissimae Virgini, Mariae etiam
re quam ex Spiritu Sancto in ejus utero conciperetur:
etiam S. Josepho ejus sponso, antequam divinus ille infans
nasceretur, significavit illum vocandum esse Jesum. Et
eo impletum fuit quod à Propheta fuerat à longe
praedictum. Isaia 62. Vocabitur tibi nomen novum, quo
os Domini nominavit.

2. Eiusdem nominis dignitas & excellentia desumitur
ex illius significatione, ut enim recte observat S. Doct.
sup. 2. 2. nomina debent proprietatibus rerum responde-
re & communiter nomina imponi solebant pueris ap-
Jedaeos ab aliqua proprietate, seu qualitate aut dispositione
que illius cui nomen imponebatur, quod variis
ex Scri-

Scriptura confirmat
gratias, seu potius
comperebat, ut
hoc munus grat
per ipsum omnes hom
ideo convenien

quo Jesus dictus es
non modo omni
grate unctus est, &
Sacerdos aetern
Rex super Sion

am desitutum esse
Apostolus ad utrumq
i. Joan. Aliam
Christum
Jesum, tan-
per omnia, quantum
permissum
quomodo Abraham

Dominus noster
Sacerdos
populi

progreſſu vite
Rosa hic praesertim
Observandum e
S. Joanne b

ac sanctificat
ut docet S. A
igne humilitatis ex
id, ad
S. Ambr. declarat
Dom.

riptura confirmat. Quia igitur excellentissima hæc
 portetas, seu potius dignitas Christo Domino singula-
 competebat, ut salutem humano generi tribueret,
 hoc munus gratiæ prorsus singularis collatum erat,
 ipsum omnes homines quantum ex ipso erat, salva-
 mentis, ideo convenienter vocatum est nomen ejus (Je-
 exemplo. 6. id est, Saluator.

rio Jesus dictus est Christus, id est, unctus, quia sci-
 non modo omni gratiarum genere, sed & ipsamet
 utate unctus est, & veluti consecratus utpote qui futu-
 4. Misit Deus at Sacerdos æternus secundum ordinem Melchise-
 & Rex super Sion montem Sanctum, cujus regnum
 am desitutum esset.

Aposite ad utrumque nomen S. Augustinus tract. 1.
 ere nomina. Est. 1. Joan. Aliam, inquit, significationem habet Je-
 erent, perfectam habet Christus, cum sit unus Jesus Christus Sal-
 aris Dominus noster: Jesus, tamen proprium est nomen illi, quo-
 1. Moyses proprio nomine appellatus est, quomodo
 quomodo Abraham, sic innquam proprium nomen
 be Dominus noster (Jesus) Christus autem Sacra-
 nomini ex deo nomen est, quomodo si dicatur Propheta, quomo-
 ilius autem dicatur Sacerdos: sic commendatur unus in quo esse
 peciali mandato deo pro totius populi Israël.

SECTION III.

De progressu vite Christi Domini in hoc mundo.

1. Ria hic præsertim observanda occurrunt.

Observandum est 1. conveniens fuisse ut Christus
 1. Dominus à S. Joanne baptizaretur, tum ut suo baptismo
 unaret ac sanctificaret aquas, vimque regenerandi illis
 ret, ut docet S. Ambr. lib. 2. in Lucam: tum etiam
 igne humilitatis exemplum nobis exhiberet, & prius
 exqueretur id, ad quod alios adhortari volebat: ut
 dem. Ambr. declarat loc. cit. & S. August. serm. 63. de
 teri Dom.

Est autem. hic obiter notandum, baptismum illum quod S. Joannes conferebat, non fuisse Sacramentum, nec habu-
 ullam vim ex opere operato: sed fuisse quendam ritum
 externum, divinitus ipsi, S. Joanni inspiratum, quo he-
 nes excitabantur ad poenitentiam agendam de peccatis
 unde appellatur baptismus poenitentiae, S. Luc. 3. & 13.
 & sic. disponebantur ad gratiam per baptismum Christi
 recipiendam. Ita S. Thom. quaestione 38. art. 2.

Observandum est 2. conveniens quoque fuisse Christi
 Dominum à dæmone tentari ob varias rationes, quas
 Doctor explicat q. 41. art. 1.

Uti tamen notandum est hanc Christi Domini tenta-
 tionem fuisse tantum exterius factam, apparente scilicet
 dæmone sub specie aliqua humana, ut probabilissime
 dici potest, & externa voce illum alloquente: non
 per internam suggestionem. Quia cum omnes motus
 mentis Christi essent perfecte rationi subiecti, nulla illi
 cogitatio, nullus illicitus affectus à dæmone poterat
 excitari. Ita docet S. Greg. hom. 6. in Evang. & S. Damasc.
 libro 3. capite 20.

Observandum est 3. conveniens etiam fuisse, ut Christi
 Dominus doctrinam suam variis miraculis confirmaret
 ob eas rationes, quas explicat S. Doctor. quaest. 43.
 Porro circa hæc Christi miracula, tres praesertim diffi-
 cultates hic solvenda occurrunt.

Prima est, an Christus Dominus, non solum ut Dominus
 sed etiam ut homo, potestatem habuerit faciendi miracula.

Respondetur affirmative. Quod probatur ex eo quod
 in Evangelis passim Christus Dominus multas curationes
 miraculosas solo tactu perfecerit: & S. Iu. c. 6. dicitur
 quod Omnis turba quaerebat eum tangere, quia virtus
 illi exibat, & sanabat omnes. Unde S. Cyrill. lib. de
 fide ad reginas, titulo, quod Christus sit vita, dicitur
 Christi corpus fuisse vivificum, id est, vitam aliis tribu-
 Et S. Damasc. lib. 3. de fide cap. 5. dicit, Idem corpus fuisse
 se instrumentum ac veluti organum divinitatis, ad opera
 rationes

divinas efficienda
 inquit, intra co-
 efficiendam add-
 SS. Patrum dic-
 plures Theologi de
 miraculorum c-
 ralem, sed etia
 Dominum, qu-
 per modum caus-
 simul cum divi-
 Quod confirmari
 tur ma ex illis mi-
 ando: ut S. Marti-
 & mari: & facta
 de Iheru Simonis
 illam, imperavit
 unda difficultas et
 ad eius divinita-
 S. Doct-
 1. ex eo quod
 virtutis potesta-
 poterant, & pro-
 S. Joan. 9. A facie
 oculos cecina-
 miracula: Non eni
 & Sacti, sed
 habens illa per
 Deo Patre aequal-
 3. ex ipla ejus
 si vera non fuisset
 mota non fuisset
 Terna difficultas
 divinitatem cert-
 responderetur quod
 cap. 31.) Ch-
 quantu-

divinas efficiendas. Et S. Hilari. cap. 9. in 3. Matt.
 beas, inquit, intra corpus Christi manens. rebus ipsis
 us efficiendam addebeat sanitatis. Ex quibus, & aliis
 us SS. Patrum dictis, sequitur, probabilissimum esse
 plures Theologi docent, Christi humanitatem fuisse
 S. Luc. 4. in miraculorum causam instrumentalem, non tan-
 moralem, sed etiam physicam & effectivam; id est,
 etiam Dominum, quatenus hominem, non solum oran-
 per modum causæ moralis & meritorie; sed etiam
 re simul cum divina virtute miracula illa esse opera-
 Quod confirmari potest ex eo quod Christus Domi-
 urima ex illis miraculis fecit, non deprecando, sed
 ando: ut S. Matth. 8. ubi dicitur quod imperavit
 & mari: & facta est tranquillitas magna Et S. Luc.
 de febre Simonis febricitante dicitur, quod stans
 illam, imperavit febri, & dimisit illam.

Secunda difficultas est, an miracula, quæ Christus fecit,
 ad ejus divinitatem probandam sufficientia.

Respondet S. Doctor q. 43. art. 4. affirmative; idque

ostendit 1. ex eo quod illa miracula transcendebant omnem

virtutis potestatem; ideoque non nisi divina virtute

poterant, & propterea cæcus illuminatus recte di-

S. Joan. 9. A sæculo non est auditum, quod aperu-

oculis cæcinit. Probat 2. ex modo, quo facie-

miracula: Non enim, ut dictum est, orando, ut cæteri

non solum ut cæci & Sæci, sed imperando, & tanquam potesta-

ut facienda habens illa periciebat; unde colligi poterat illum

propat ex æquo Deo Patre æqualem habere virtutem.

Probat 3. ex ipsa ejus doctrina, qua se Deum dicebat,

S. Luc. c. 6. quod si vera non fuisset, miracula divina virtute factis-

gere, quia non mirata non fuisset.

Tertia difficultas est, an per illa miracula dæmones

Christi divinitatem certo cognoscere potuerint.

Respondetur quod (sicut recte dicit S. August. lib. 9.

de civ. cap. 31.) Christus Dominus tantum innotuit.

creantibus, quantum voluit, tantum autem voluit, quan-

tum oportuit. Quare, cum ex una parte non esset
 diens, ut dæmones Christi divinitatem aperte cognoscere-
 rent; ex altera verò requireretur, ut aliquid de illa scire-
 rentur: idè speciali quadam Dei providentia factum
 est, ut dæmones simul aliquo pacto cognoscerentur,
 etiam dubitarent. Ita S. Th. quæst. 45. art. 1. ad 2.
 etiam id confirmat autoritate S. Ambrosij, S. Chrysostomi,
 & aliorum Patrum.

Quamvis autem dæmones Christi divinitatem, quam
 diu mortalis inter homines vixit, certò cognoscere
 potuerunt est tamen verum, ipsis illam post ejus mor-
 tem certò innotuisse, illosque vel invitos Christum Dominum
 esse verum & naturalem Dei Filium credidisse: unde
 Sanctus Jacobus in Epist. canon. cap. 2. Dæmones crediderunt
 & contremiscunt. Et Sanctus Paulus ad Philipp. 2. v. 10.
 nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium
 & infernorum. Et ratio est, quia tunc evidentissima
 divinitatis ipsius experti sunt, cum viderunt eum ad
 feros descendentem, & inde summa cum potestate ju-
 rum animas eripientem.

SECTIO IV.

De egressu Christi Domini ex hoc mundo.

Circa egressum Christi, tria quæri possunt.

Quæres 1. quid nobis Christi passio & mors contu-
 lit, & qua ratione nobis proficua fuerit.

Respondet S. Doctor q. 48. quinque præsertim mo-
 passionem ac mortem Christi ad salutem nostram con-
 lisse, nobisque proficua fuisse.

Primo, per modum meriti: quia Christus quatenus
 caput omnium hominum, per illam nobis, ut membris
 suis, de condigno meruit ipsam æternam salutem, &
 annua etiam media, ad illam consequendam aut neces-
 saria, aut utilia, ut suprà dictum est.

Secundo, per modum satisfactionis pro totius mundi
 peccata.

arte non esse satis: quæ quidem satisfactio à Christo Domino in
 ac morte Deo Patri, pro nobis exhibitæ, non so-
 lufficiens, sed & superabundans fuit, non tantum
 er dignitatem personæ satisfaciens aut rei oblatæ
 diximus, sed præterea propter nimiam charitatem
 a patibatur, & atrocitatem tormentorum qua pa-
 tur: ut enim observat S. Doctor quæstione 46. art. 3.
 is est in omnibus, in quibus pati potuit: & ab omni-

divinitatem, in quibus pati potuit.
 tior per modum sacrificii: Christi enim passio &
 fuit verum & proprium, & vere propitiatorium sa-
 cramentum, ut vocatur à Concilio Tridentino sess. 22. c. 2.
 quidem ex quacunque parte consideretur, infiniti
 oris fuit, ut ex ante dictis constat.

quarto per modum redemptionis: passio siquidem &
 Christi fuit quedam solutio, per quam homines à
 tute, tum peccati, tum demonis, redempti sunt, si-
 captivi ac servi pretio redimi solent. Unde Princeps
 olorum Epist. 1. c. 1. Non corruptibilibus, inquit,
 vel argento redempti essis de vana vestra conversa-
 tione, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi.
 ne vere ac proprie Christus Dominus hominum Re-
 demptor dicitur, ut fusius explicabitur infra sect. 12.

quinto denique & ultimo, per modum efficientiæ: hoc
 quod passio & mors Christi Domini salutem nostram
 media omnia ad illam, operata est per modum causæ
 efficientis instrumentalis. Cum enim humanitas Christi
 Domini fuerit instrumentum divinitatis (ut supra dictum
 videtur ex consequenti omnes actiones & passionibus Chri-
 strumentaliter operata sunt ad salutem humanam in
 virtute divinitatis: & secundum hoc passio & mors Chri-
 salutem humanam efficienter causare dicitur.

observat autem S. Doctor sup. art. 6. Act. 3. inter istos
 quæque modos hanc esse differentiam; quod passio Chri-
 stum omni in quantum comparatur ad ejus divinitatem,
 ag per modum efficientiæ: in quantum vero refertur
 ad ejus

ad ejus voluntatem humanam, agit per modum me-
secundum vero quod consideratur in ipsa carne Christi
Domini, agit per modum satisfactionis, redemptionis
sacrificii.

2. Quæres an in Christi Domini morte humanitas
fuerit à divinitate separata.

Respondetur humanitatem Christi Domini, etiam
ejus mortis triduo, mansisse inseparabiliter divinitati
tam, ipsamque divinitatem ejus corpori in sepulchro
animæ in inferno conjunctam semper extitisse.

Ita S. Damascenus lib. 3. de fide cap. 2. S. Fulgentius
ad Trasibundum cap. 23. & unanimiter omnes alii
Patres. Estque de fide, ut ex ante dictis constat. Proinde
que S. Doctor quæst. 30. art. 2. ex eo quod in Symbolo
Filio dicitur quod fuerit crucifixus, mortuus & sepulch-

quod ejus corpori mortuo tantum convenit: item quod
descendit ad inferos: quod solam ejus animam spectat
quæ vera non essent, nisi ratione unionis hypostaticæ,
quam utraque pars divinitati semper conjuncta remansit, &c. Ubi per co-

Quæres 3. an corpus Christi Domini post mortem
ruptum fuerit.

Respondet S. Doctor quæst. 51. art. 3. negative. Quod
ut melius intelligatur, notandum est ex S. Damasceno
3. de fide cap. 18. duplicem esse corporis humani corruptionem
prionem. Unam, quæ sit per separationem animæ ab ipso
& hoc modo tam certum est Christi Domini corpus fuisse
corruptum, quam ipsum Christum fuisse mortuum. Aliam
corruptio est illa, quæ fit per resolutionem corporis
vermes, cineres, aut aliquid simile; & hoc modo constat
ex fide, Christi Domini corpus non fuisse corruptum, juxta
illud Psalmi 15. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem:
hunc enim locum S. Petrus Act. 2. & Paulus
cap. 15. de Christi corpore mortuo exponunt. Addit
Sanctus Doctor supra, non deuisse Christum pari cor-
ruptione in corpore; ne mors ejus potius necessitatis quam
voluntati ascriberetur.

SECTIO V.

De Christi Domini descensu ad inferos.

Errum est ex fide, Christum Dominum, secundum animam, vere & proprie descendisse ad inferos, ut falso hunc Symboli articulum hæretici interpretantur. Quorum aliqui dicunt descendere ad inferos idem esse ac interire. Alii idem esse ac exire. S. Fulgentius uræ tradi. Alii denique omnium impiissime, per descensum Christum ad inferos, significari asserunt Christi animæ dolores ac desperationem animarum damnatarum quod in Symbolo non habet. Ita Calvinus lib. 2. de Instit. cap. 16. paragr. 1. sequent.

Intelligitur hæc blasphemia. & nostræ fidei veritas provenit: Item 1. ex Scriptura S. Matth. 12 Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus, &c. sic erit Filius hominis in corde terræ &c. Ubi per cor terræ S. Hieronymus in cap. 2. infernum intelligit. Et ad Ephesios 4. Quod autem dicitur quid est, nisi quia & descendit primum in inferos, &c. negare (an partes terræ? Quam locum de Christi Domini descensum ad inferos, exponunt S. Chrysostomus & S. Hieronymus commentariis in illam Apostoli Epistolam, & S. Hieronymus lib. 5. cap. 31.

2. ex Symbolo Apostolorum, & Symbolo S. Hieronymi in quibus hæc veritas expressis verbis continetur.

3. ex Sanctis Patribus, qui unanimiter huic articulo subscribunt, ut S. Leo Papa serm. 1. de Resurrectione Salvatoris, nec animam in inferno, nec carni morari passam in sepulchro Sanctus Ambrosius in mysterio Pasche cap. 4. S. Gregorius Papa lib. 13. cap. 20. & plures alii, qui citantur à Bellarmino de Christo cap. 14.

Ungitur hoc certum sit, quadam dubia circa hunc descensum ad inferos solvenda supersunt.

Primum dubium est, ad quæ inferiorum loca C
descenderit.

Ad hujus dubii solutionem observandum est ex S. in 4. dist. 45. art. 5. inferiorum nomine quatuor loca ligi. Primus est ille, in quo damnatorum animæ cum moribus torquentur. Secundus est Lymbus puerum solo peccato originali ex hac vita decedentium; tertius est locus ignis purgatorii, in quo animæ iusto peccatorum reliquiis expiantur. Quartus denique Lymbus Sanctorum Patrum, in quo ante Christi ascensum Sanctorum animæ recipiebantur, ibique absque doloris sensu beata redemptionis spe sustentati, per quiete fruebantur: qui locus passim in sacris litteris hæc sinus nuncupatur. Hac observatione præmissa.

Dicendum est cum S. Doctore quæst. 32. artic. 1.
 si Domini animam vere quidem, & secundum subst
 lem præsentiam, descendisse ad Lymbum SS. Patru
 que cum illis mansisset per triduum illud, quo à co
 fuit separata: ad alia vero loca inferorum non descen
 nisi secundum aliquem specialem suæ virtutis effect

Prima pars assertionis, qua diximus Christum in
bum Sanctorum Patrum descendisse, patet ex eo
communiter SS. Patres dicunt, ideo Christum Dom
descendisse ad inferos, ut inde Sanctorum animas e
ret, ac secum in cælum eveheret, ut Sanctus Ign
Epist. ad Trallianos, & S. Hieronymus in cap. 4. ad I
fios. Quod autem ibi triduum remanserit, præter a
ritatem S. Doctoris, id assertum habetur apud Ire
lib. 5. cap. ult. & Tertul. in lib. de anima cap. 13.

Altera vero assertionis pars, qua diximus Christum
minum non descendisse secundum realem praesentiam
alia inferiorum loca, probatur à S. Doctore, ex eo

In primis Christus Dominus nullam habuit causam infernum damnatorum descendendi, cum neque locus ipse congruus & decens; neque ad hoc ut damnati demones sibi genuflectere compelleret, necessarium.

torum teterri-
m de Lybo pue
minime Christo D
facis constat, an C

Similiter, videtur

Christus adire

valle fit tantum

Secundum dubium

ascendens animi

Respondetur Chrift

primus animi Gl

phans enim Gr
hanc affecit

...beatas effecti, ut
...sunt ex illis. De

2007 exilis Do
11.11.11

1. 25. Hodie meo

... & cum aliis

108ca illucelcento

uni eduxit; quo

une testamenti

Denique quadrag

as animas secum i

er Psalm. 67.) A(d

De christ

Eldes Catholica

post mortem di

proprio corpori

Christi resurrectione

31

Primum est Ch.

1. *Gu. 7. route.*

St. John's P.

erorum locorum teterrimum ac foedissimum carcerem adiret
 an de Lybbo puerorum dici debet; tum quia locus
 minime Christo Domino congruebat; tum etiam quia
 satis constat, an Christus Dominus se illis manifesta-

Lybbo pueris similiter, videtur non esse conveniens, ut locum pur-
 gatorii Christus adiret, ac praesentia sua illustraret; cum
 is ille sit tantum poenis destinatus.

Secundum dubium est, quid Christus Dominus ad infer-
 o ante Christi descendens, animabus iustis contulerit.

Respondetur Christum Dominum illis tria contulisse.

1. In primis enim Gloriam lumen illis indidit, atque adeo
 beatas effecit, ut docet S. Th. q. 52. a. 4. ad 1. Hoc
 igitur ex illis Domini ad latronem crucifixum verbis,
 Luc. 23. Hodie mecum eris in paradiso, hoc est loco, ubi
 tum & cum aliis eris beatus.

2. Postea illucescente tertia die; beatas illas animas inde
 in eduxit; quo Pertinet illud Zachar. 9. Tu vero in
 vine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu.

Denique quadragesima post resurrectionem die, sanctas
 animas secum in caelum inexit; quando ipse (ut di-
 citur Psalm. 67.) Ascendens in altum captivam duxit ca-
 pitatem.

Christum Dominum

orum animas

et Sanctus Igm

us in cap. 4. ad

sent, prater

deur apud Iro

ima cap. 13.

imus Christum

alem praesentem

doctore, exco

im habuit cau

cum neque no

hoc ut damna

ret, necessitan

SECTIO VI

De Christi Domini resurrectione

Fides Catholica docet, Christum Dominum tertiam
 post mortem die resurrexisse à mortuis, animamque
 proprio corpori iterum fuisse unitam. Circa hanc ve-
 Christi resurrectionem quaedam hic observanda occur-

primum est, Christum Dominum non aliena, sed pro-
 sua virtute à mortuis surrexisse, juxta quod ipse di-
 citur S. Joan. 10. Potestatem habeo ponendi animam me-
 & potestatem habeo iterum sumendi eam.

Secun-

Secundum est, Christum Dominum post resurrectionem in corpore suo glorioso vulnerum cicatrices retinuisse, & illeque non ex impotentia curandi, (ut ait Beda in cap. ult. S. Luc.) sed ut perpetuum victoriae suae circumiret triumphum. Quod & de Sanctis Martyribus dicitur Aug. lib. 22. de Civ. cap. 10. his verbis: Fortassis in regno in corporibus martyrum videbimus cicatrices vulnerum, quae pro Christi nomine pertulerunt; non enim deformitas in eis, sed dignitas erit, & quaedam, quam in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgeat.

Tertium est, Christi Domini corpus gloriosum resurgendo clausum sepulchrum penetrasse: Neque enim estimare debemus (ut ait S. Hieronym. Epist. ad Hedam q. 6.) Angelum idcirco venisse, ut aperiret Dominum resurgenti, & revolveret lapidem; sed postquam Dominus resurrexit, indicasse, quid factum est: & sepulchrum vacuum revolutione lapidis ostendisse. Hoc enim corpus sui gloriosi proprium fuisse, ipsemet postea ostendit cum ad discipulos in coenaculo congregatos, januis clausis ingressus est, ut habetur S. Joan. 20.

2. Quantum est, Christi Domini resurrectionem dici ac esse causam resurrectionis nostrae futurae (ut dicitur S. Doctor Thomas quaestione 56. a. 1. & 2.) non quidem meritoriam, cum post mortem nihil amplius mereremur, sed efficientem, in quantum humanitas Christi est instrumentum divinitatis: & sicut per illam plurima miracula & etiam mortuorum aliquorum resurrectionem alia fecit, sic & universalem omnium resurrectionem faciet. Quod sensu Christus Dominus S. Joan. 5: dixit, Venit hora, quando omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, & procedent, qui bona egerunt, in resurrectionem vitae, &c. Quae Christi verba S. Doctor in suppl. q. 76. a. 1. literaliter intelligit de sensibili voce Christi, per quam imperabit resurrectionem, & simul illam operabitur. De qua etiam voce Cassiodorus interpretatur illud Psal. 6. Ecce dabit voci suae vocem virtutis, ad suscitandum sanctos mortuos.

ci etiam potest Christi Domini resurrectionem esse
 am, non solum efficientem, sed etiam exemplatena
 rectionis nostræ futuræ, quantum scilicet (ut dicit
 solus Philipp. 3.) Reformabit corpus humilitatis no-
 configuratum corpori claritatis suæ. Et eodem sensu
 rectionis Christi Domini dici etiam potest causa exem-
 re resurrectionis spiritualis animarum nostrarum: Vt
 Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris: ita
 os in novitate vitæ ambulemus, ut habetur Rom. 6.

SECTIO VII.

*Christi Domini in celos ascensione, & ad dexte-
 ram Patris sessione.*

Sicut de resurrectione, sic etiam de ascensione dicen-
 dum est, Christum Dominum, non aliena ope, sed
 sua virtute tum divinitatis, tum etiam humanitatis
 ficatæ ad celos ascendisse. Ita S. Doctor quaest. 47 a 3.
 ut autem certissimum est Christum Dominum ad
 celos ascendisse, sic etiam convenientissimum fuit, ut idem
 Doctor dicit 2. 6. Cum enim locus debeat esse locato
 rionatus, hinc sequitur corpori Christi glorioso &
 rruptibili, locum gloriæ & incorruptionis debitum
 Christi est in celis.

plurima miracula quæres quo Christus ascenderit: seu quisnam fuerit
 rectionem alius minus ascensionis ejus?

responder S. Doctor quaest. 57. art. 4. Christi Domini
 anitatem fuisse suprâ omnes celos elevatam, juxta
 quod dixit Apostolus Ephes. 1. quod Deus Pater constituit
 in in cœlestibus, ad dexteram suam, suprâ omnem Prin-
 cipum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem,
 omne nomen quod nominatur, non solum in hoc sæ-
 culi, sed etiam in futuro: & omnia subiecta sub pedibus
 eorum, quomodo & quo situ, & in qua cœli parte
 sit

374 DE INCARNATIONE.

fit corpus Christi Domini, supervacaneum est quæ-
ut ait S. Aug. lib. de fide & Symb. cap. 6. tantummodo
coelo esse credendum est. Non enim est fragilitatis ni-
celorum secreta discutere, sed est nostra fidei, de Do-
nici corporis dignitate sublimia & honesta sapere, u-
dem dicit.

2. Quod spectat ad sessionem ipsius Christi Do-
quæ dicitur esse ad dexteram Patris, observandum
S. Doctore q. 58. figuratam esse istam locutionem: p-
deque non corporalem aliquam sessionem, sed tran-
litate ac firmitatem status gl-riæ Christi Domini del-
intelligi. vel etiam regiam ac judicariam ejus potestatem
Sicut & nomine dexteræ Patris, non significatur par-
corporis humani, quæ appellatur dextera (cum enim
us sit purissimus spiritus, nihil in eo corporeum cogi-
fas est) sed ipsius divina beatitudo & gloria, quæ d-
ra nomine quandoque in Scripturis designatur, ut
1. Delectationes in dextera tua usque in finem: vel
tius supremæ potestatis ejus participatio. Et sic Ch-
Dominus dicitur sedere ad dexteram Patris, 1. in qu-
Dei Filius ipsi Patri consubstantialis, ac proinde par-
potestatis & gloriæ confors & parriceps 2. in qua
homo, ad ejusdem gloriæ ac potestatis consortium &
ticipationem, ratione unionis hypostaticæ, admissus,
Deo Patre supremus omnium Rex ac Judex constitutus
ex infra dicendis constabit, & eo sensu docet S. Th-
4. solius Christi proprium esse sedere, ad dexteram Pa-
nec ulli Angelo, vel homini posse convenire.

SECTIO VIII.

De Regia potestate. quæ Christo Domino com-

Certum est 1. Christum Dominum non modo ut De-
sed etiam ut hominem, regiam potestatem & summam
authoritatem habuisse circa omnia spiritualia; ita ut po-
erit arbitratus suo instituire, præcipere, & immutare q-
cun-

aneum est quod pertinet ad Ecclesiæ Hierarchiam, ejusque statum spiritua-

per pertinet. Hæc veritas, quæ de fide est, constat ex eo quod in Angelis dicitur, Christum Dominum absolute & sine limitatione, potestate illa spiritali usum fuisse, illi huc virtute legem veterem abrogasse, novam condidisse Sacramenta instituisse, peccata remississe: & alia ejusmodi fecisse, quæ, nonnisi ab habente summam in Ecclesiæ regimine auctoritatem fieri potuerunt. Huc pertinet ad Psal. 2. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super montem sanctum ejus.

Certum est 2. Christum Dominum non habuisse tale dominium in res omnes temporales, quo ipse solus esset summumque rerum temporalium dominus; ita ut nullo præter ipsum cujuscunque; rei dominus aut proprietarius esset, cum nec ipse Deus tale dominium sibi vindicasset, sed retento absoluto quodam & supremo in omnes dominio, proprietatem illarum hominibus concesserit; ita ut dependenter ab illo supremo domino, 1. in omni, vere sint ac dicantur rerum suarum proprietarii & ac proinde possidendi. Unde refellitur quorundam error, qui afferunt omnes principes ac dominos terræ à Christi Domini consensu & institutione fuisse suis dominiis privatos. Cujus præterea falsitas, ad præsentem evidentem convincitur, vel ex ipsius Christi testimonio, dicentis S. Matth. 22. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Cum hæc duo certa sint, unum est dubium; an scilicet Christus Dominus, quatenus homo, habuerit supremum quoddam dominium directum & absolutum in res omnes temporales, & in omnia regna mundi; ita ut posset quoscunque Reges & Principes privare suis regnis & dominio, si voluisset. Pro cuius resolutione duo breviter dicendum sunt.

VIII.

Domino eo 1. Primum est, Christum Dominum, etiam ut hominē, vere & proprie dominium illud in res omnes habuisse, & proinde fuisse verum & supremum Regem ac Monarcham rerum omnium temporalium.

Pro-

Probatur 1. ex Scriptura. Psalm. 2. Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. S. Matth. 8. Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Apoc. 19. Habet in vestimento suo & in femore suo scriptum: Rex Regum & Dominus Dominantium. Quæ Scripturæ testimonia de Christo Domino, ut habent, communiter à SS. Patribus intelliguntur.

Probatur 4. ex S. Aug. tract. 115. in S. Joan. super Christi verba: Regnum meum non est de hoc mundo: recte observat Christum Dominum non dixisse (Regnum meum non est in hoc mundo) cum vere haberet Regnum etiam in terra; sed solum dixisse (non est de hoc mundo) id est non acceptum ab hominibus, nec humana auctoritate, aut humano jure devolutum. Et S. Bern. lib. 3. consid. ad Eugenium Papam, ubi de Christo sic loquitur: Hic est de quo Propheta ait (& erit omnis terra possessio ejus) Christus hic est, qui possessionem sibi vindicat & creationis, & merito redemptionis, & dono Patris: cui etiam alteri dictum est: Postula à me, dabo tibi gentes.

Probatur denique ex eo quod Christi Domini, etiam quantum hominis dignitas & excellentiâ ratione unio hypostatica talis ac tanta fuit, ut nullus honoris, prætoritæ aut Potestatis titulus esse potuerit, qui non illi merito deberetur.

Secundum est, Christum Dominum potestate illa domino quandiu mortalis inter homines vixit, nunquam uti voluisse, sed sponte ac voluntarie illius usu seipsum abdicasse, ac paupertatem perfectissimam amplexum fuisse; ut sic, non solum merito suo, sed etiam exemplo efficacius juvaret. Unde Apostolus de illo dicit 2. Cor. 8. quod cum esset dives, propter nos egenus factus est. Et ipse Christus Dominus eo sensu de se locutus est, cum dixit S. Matth. 23. Vulpes foveas habent, & volucres cænidios; filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.

illi (ut ait S. I. potestas judicari-
nino competit,
endum in pui-
mino competi-
em quatenus h-
quatenus Deus
homo, non ex
& delegata.

re constat ex Scrip-
ta Deo iudex viv-
tatem dedit ei

endum 2. ad ja-
non solum ultim-
apius in Evangel-
2. Cor. 3 sed et
que ab illo facien-
que faciendum est
cassat 1. ex Scrip-

die obitus re-
et Hebr. 9. Sta-
re autem judicium
stat 2. ex S. Aug-
asserit: S. Hiero-
rem judicii inte-
cujusque de c-
atum est cor-
re Fr S. Chryso-
res, inquit, animæ
an carens impu-

S E C T I O IX.

De judiciaria Christi Domini potestate.

Ulm (ut ait S. Doctor quaest. 19.) regiam dignitatē potestas judiciaria consequatur; de illa prout Christus Domino competit, nobis agendum est, ac sciendum in primis, judiciariam illam potestatem Christi Domino competere, non modo quatenus Deus est, sed etiam quatenus homo; cum hac tamen differentia, quatenus Deus est, illam ex se habeat; quatenus homo, non ex se sed autoritate sibi divinitus commissa & delegata.

hoc constat ex Scriptura. Act. 10. Hic est qui constitutus à Deo iudex vivorum & mortuorum. Et sancti Joannes potestatem dedit ei iudicium facere, quia nilius hominis

sciendum 2. ad judiciariam Christi potestatem pertinet, non solum ultimum illud & generale iudicium, de quo saepius in Evangelio mentio fit, ut S. Matth. 16. 24. & 2. Cor. 5. sed etiam particulare iudicium in morte quod ab illo faciendum. Tale enim iudicium in morte fieri facendum esse.

constat 1. ex Scriptura. Eccles. 11. Facile est coram domino in die obitus retribuere unicuique secundum vias eius. Et Hebr. 9. Statutum est hominibus semel mori: hoc autem iudicium

constat 2. ex S. August. lib. 2. de anima. ubi hanc veritatem asserit: S. Hieron. in cap. 2. Joel. ubi per diem Domini diem iudicii intelligendum esse dicit, sive diem exitus cuiusque de corpore: Quod enim, inquit, in die illi futurum est omnibus, hoc in singulis, in die mortis evenit. Et S. Chrysost. hom. 14. in Sanctum Matthaeum. inquit, animae, cum hinc emigraverint, variis precum catenis implicatae, ad terribile illud tribunal deferuntur.

Tertio id constat ex eo quod fide certum est, atque Concilio Florentino definitum in decreto unionis, armis post mortem sine mora recipi in cælum, si sint omnino piatas; vel amandari in infernum, si peccato mortali strictæ ex hac vita decesserint. Arqui dici non debet ita fieri sine speciali iudicii divini decreto.

Quod vero iudicium illud particulare, æque ac universale, à Christo Domino quatenus homine exercetur, constat ex eo quod dicitur S. Joan. 5. quod Pater non dicat quemquam; sed omne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium.

Porro ad hoc iudicium particulare subeundum non est animas realiter in cælum deferri, aut Christum illas de cælo delabi: sed sufficit quod illæ in ipso instanti intellectualiter eleventur ad audiendam sententiam iudicis; ita ut in eodem instanti cognoscant se iudicari & pro ratione eorum quæ in vita gesserunt, & boni mali status in quo decesserunt, vel salvari, vel damnari imperio & autoritate non solum Dei, sed etiam hominis Christi, ac eodem momento per instantaneam loci mutationem constituentur in loco illo, in quo ex vi iudicii imperii Christi Domini futura sunt, sive in paradiso, sive in purgatorio, sive in inferno.

Dicendum 3. ad eandem quoque iudiciariam Christum potestatem pertinere alia omnia iudicia, quæ erga homines, etiam dum in hac vita mortali degunt, divinitus exercantur erga bonos quidem cum pro eorum meritis & bonis gratiarum usu, gratiæ ipsis augmentur, & copiosius auxilia subministrantur; erga malos vero, cum pro eorum demeritis abundantiora gratiæ auxilia ipsis subtrahantur, permittunturque excrucari & indurari. Quod enim non tantum æterno ac supremo Dei iudicio, sed etiam instanti Domini, quatenus homo est, imperio peragantur, constat ex eo quod (ut supra ex Act. 10. retulimus) non tantum mortuorum, sed etiam vivorum iudex à Deo sit constitutus.

Artes an etiam
si Domini potest
sponderetur affir
et Angelos omni
Christi Domini
ratione eorum
boni quam
monem homin
sententian
male, sunt sub
S. Luc. 15. q
peccatore penite
cap. 8. S. Mat
Iesu Fili Dei ve
te nos.

deprimat capis
respectu tam
Bservandum est
capitis mystici
in quo cum tri
must ordo quide
vero, quia in e
mores, cum in ca
enique, quia mo
derivatur: sic
ita ut, cum q
minum vel An
spectu illorum h
aperant. Hac ob
Dicendum 1. Ch
num, esse coput
Constat in primis
Qu

Quæres an etiam ad Angelos extendat se judiciaria illa
Christi Domini potestas.

Respondetur affirmative cum S. Doctore, quæst. 59.
dicit Angelos omnes sive bonos sive malos judiciariæ
testati Christi Domini, etiam quatenus hominis, subesse
que ratione eorum quæ circa homines operantur. Cum
tam boni quam mali Angeli aliquid ad salutem vel
damnationem hominum cooperentur; ideo Christi supre-
mæ sententiam, quoad præmium vel supplicium
judiciale, sunt subituri: quo sensu, ipse Christus Domi-
nicus S. Luc. 13. quod Gaudium erit Angelis Dei super
peccatore poenitentiam agente: & contra demones
S. Matth. & cap. 1. S. Marc. Quid nobis &
Jesu Fili Dei venisti huc ante tempus torquere &
deredere nos.

SECTIO X.

*dignitate capitis qua Christo Domino competit,
respectu tam Angelorum quam hominum.*

Observandum est, hic ex S. Thoma quæst. 8. ratione
capitis mystici desumi ex proportionem ad caput na-
turale: in quo cum tria considerari possint, ordo, perfectio,
virtus: ordo quidem, quia est prima pars hominis; per-
fectio, vero, quia in eo vigent omnes sensus interiores &
exteri, cum in cæteris membris sit solum tactus: vir-
tutesque, quia motus omnis cæterorum membrorum
ab illo derivatur: sic etiam tria de capite mystico intelli-
gi possunt, ita ut, cum quaeritur an Christus Dominus sit ca-
pitulum hominum vel Angelorum, idem est ac si quaeratur,
respectu illorum hæ tres prærogativæ Christo Domino
operantur. Hac observatione supposita.

Dicendum 1. Christum Dominum, etiam quatenus
capitulum, esse caput totius Ecclesiæ.
Constat in primis ex Apostoli Ephes. 1. ubi dicitur quod

Deus

Deus Pater Christum Dominum dedit caput supra Ecclesiam. Et Coloss. 1. Ipse est caput corporis Ecclesiam.

Constat præterea ex eo quod Christo Domino quatenus homini, tres supra dictæ capitis prærogative competunt. Est enim primus in ordine prædestinationis divinæ, unde vocatur ab Apostolo Rom. 8. Primogenitus in multis fratribus. Deinde cæteros omnes fideles virtutum & gratiarum genere antecedit, ut ex ante patet. Tertio denique, virtutem habet influendi gratiarum in omnia membra Ecclesiæ: unde S. Joan. 1. dicitur De plenitudine ejus nos omnes accepimus: Et ipse Christus Dominus cap. 15. seipsum viri comparat, & fideles membris; quâ comparatione influxum suum in illos declarat.

3. Dicendum 2. Christum Dominum, quatenus ipsum nem, esse caput omnium prorsus hominum. Ita S. Paulus art. 3.

Probari potest enumeratione facta per diversos gradus hominum, quibus omnibus certum est illum & ordinem perfectione antecellere, & in eos omnes influxum gratiarum habere. Et primo quidem de beatis constat; cum sint membra Ecclesiæ triumphantis ipsi Christo perfectissime uniti. De justis item, tum in purgatorio, tum in hac vita stentibus, cum ab ipso influxum gratiæ & charitatis recipiant. De fidelibus etiam, qui in peccato mortali sunt, cum adhuc per fidem, licet velut membra mortua non conjungantur; atque adeo ipse in eos fidem illam influat habitalem, sive actualem, & alias omnes gratias actuales quibus ad poenitentiam excitantur, insuat. De infidelibus quoque idem dici debet; cum (ut supra probatum est) pro illis etiam Christus Dominus mortuus sit; & ex sequenti (ut supponimus extractatu de Gratia) illis & aliis omnibus, etiam parvulis, sine baptismi susceptione decedentibus, gratias ad salutem sufficientes promeruerunt.

Porro licet hoc sensu infideles dicantur membra Ecclesiæ non tamen propterea dici possunt membra Ecclesiæ

non sufficit, aut recipiat, aut est aliquis alius in voto B. et suis autem in modo esse aut e Dei ordinaria et Christo unio recipiendum: membra Christi dicendum 3. Christi esse caput Angelorum ex Scriptura, Caput omnium Apostolus. dicitur virtutum esse ad monem, & ipsum. Et Epist. 1. S. Petrus in celum est verbis constat nem & perfectionem esse caput. Ad vero sit etiam ex his, quæ præ Angelos gratias. dicendum 4. quod totius Ecclesiæ, hoc tamen quominus alius, quoniam i. et g. beatus E. leges f. et vero vere ac tur: uno & unum habere capi

enim non sufficit, ut quis à Christo Domino influxum
 nem recipiat, aut recipere possit; sed præterea neces-
 sitas est aliquis alius gratiæ effectus: nempe ut fiat fide-
 & saltem in vero Baptismi Sacramentum recipiat.

omodo esse aut dici posse caput damnatorum; cum
 omnes fideles æge Dei ordinaria non sint amplius in potentia ad ul-
 dit, ut ex ante cum Christo unionem; aut ad ullum gratiæ influxum
 et induendi Christo recipiendum: qui prout neque sunt, neque dici
 pan. 1. dicitur esse membra Christi.

mus: Et ipse Christus dicens 3. Christum Dominum etiam quatenus ho-
 rat, & fideles em. esse caput Angelorum. Ita S. Thom. 2. 4.

Constat ex Scriptura. Coloss. 2. Christus vocatur ab
 solo, Caput omnis Principatus & Potestatis. Et Ephes.
 tem Apostolus. dicit, Christum Dominum à Deo Pa-
 tris constitutum esse ad dexteram suam in cœlestibus supra
 em Principatum & Potestatem, & Virtutem, & Do-

tionem, & ipsum dedisse caput supra omnem Eccle-
 Et Epist. 1. S. Petri 3. Christus Dominus dicitur,
 ectus in cœlum subiectis sibi Angelis. Ex quibus Scri-
 ptæ verbis constat Christum Dominum, saltem quoad
 nem & perfectionem, Angelis præminere; & sic il-
 lum esse caput.

Quod verò sit etiam illorum caput quoad influxum,
 stat ex iis, quæ præcedenti capite diximus: ubi proba-
 us Angelos gratiæ ac gloriæ dona, ex Christi meritis
 pisse.

Dicens 4. quod licet solius Christi proprium sit esse
 totius Ecclesiæ, quatenus est fons & origo gratiarum
 num; hoc tamen non obstat (recte docet S. Thomas
 6.) quominus alia sint ipsi subordinata Ecclesiæ capi-
 tique, quoniam sub Christo Romanus Pontifex totam
 liter gubernat Ecclesiam, in illamque influit, docen-
 dascendo, leges ferendo, varia gratiarum dona con-
 dendo; ideo vere ac proprie caput visibile totius Eccle-
 siæ dicitur: imò & unusquisque Episcopus in Ecclesia sua
 adam habere caput dignitatem vere dici potest.

392 DE INCARNATIONE.

Neque id absurdum videri debet, quod in mystic
Ecclesie corpore plura sint capita sub uno primario &
capuo capite: sicut nec absurdum est sub uno summo
re Christo plures esse & dici in Ecclesia Pastores. Ep
S. Petr. cap. 5. & præter fundamentum primarium &
cipuum (quod est Christus) alia etiam esse & dici ejus
Ecclesie fundamenta: Apoc. 21. sicut in quolibet
præter regem, qui (ut dicitur 1. Reg. 15.) totius
caput est, sunt etiam alii duces & optimates ab eo di
dentes, qui etiam dicuntur capita populorum. Amos

SECTIO XI.

De Sacerdotio Christi.

1. Sacerdotii nomine intelligitur munus illud, quo
constituitur, ut res sacras & divinas tanquam
minister hominibus communicet, & vicissim etiam
hominibus offerat Deo dona, preces, & sacrificia; ut
lignitur ex variis Scripturæ locis, ac præsertim Malachi
cap. 2. & Epist. ad Hebræos cap. 5. & plenius explicat
Thomas 3. p. qu. 22. art. 1.

Hac observatione supposita; Dicendum 1. Christum
Dominum, verum ac proprie dictum Sacerdotem extitisse
& munere Sacerdotii vere ac proprie functum fuisse
manifeste constat ex his verbis Psalmi 109. Tu es Sacerdos
in æternum, &c. & ex cap. 4. & 5. Epistolæ ad Hebræos
ubi Apostolus de Christi Sacerdotio agit, & plenius
huc constabit ex assertionibus sequentibus.

Dicendum 2. Christum Dominum Sacerdotii sui munus
exercuisse in cœna ultima, cum sub speciebus panis &
incrumento & admirabili modo, semetipsum Patri suo
sacrificium obrulit. Ita expresse definitum est in Con
tridentino sess. 22. cap. 1. Ita etiam docuerunt Sancti
tres, S. Cyprianus lib. 2. Epist. 3. ad Cæsilium, ubi sic
quitur, Jesus Christus Dominus & Deus noster, ipse

DE IN

mus Sacerdos Do
am primus obruli
græcepit. Et S
Pascuas, Pro mel
sua dispositio
tum violentum;
no nobis Sacerdo
mundi, quando h
suum, & sangui
tum. Qua autem
us in cœna exe
suum, plenius ex
capite 4. test
suum 3. Chri
sacere sanctum f
sacrificium ob
ac præsumit
es dicit quod Ch
pro nobis obla
de eadem verita
e qua st. 48. a
rum difficultas
sacrificium in c
sacrificare dic
ta offert, ut ad
at Christus De
cece, non enim
rectus est.
cæcane difficultat
eandem enim di
plus obrulisse, in
modo conpera
potisset impedin
instanti conce
10. Nemo tollit
sed ego potesta

quod in mystico
no primario S
b uno summo.
sa Pastores. Et
m primarium &
m esse & diet qui
et in quolibet
g. 1.) torius
umates ab eo
ulorum. Amos

mus Sacerdos Dei Patris, & Sacrificium Deo Patri
um, primus obtulit, & hoc fieri in sua commemoratio-
præcepit. Et S Gregorius Nissenus orat. 1. de Sancto
do Paschæ, Pro ineffabili (inquit) arcanoque sacrifici
o, sua dispositione & administratione præoccupat
etum violentum; ac sese oblationem & victimam of-
pro nobis Sacerdos simul, & agnus Dei qui tollit pec-
mundi, quando hoc accidit? cum suum corpus ad co-
endum, & sanguinem suum familiaribus exhibuit ad
minum. Qua autem ratione actio illa, quam Christus
minus in cœna exercuit, verum & proprie dictum sic
ficium, plenius explicabitur in 2. parte hujus operis
t. 1. capite 4. sess. 11.

XI,

ff.

mus illud, quo
vitas tanquam
victimam etiam
& sacrificia; un
traserim Mala
plenius explicat

Dicendum 3. Christum Dominum Sacerdoti quoque
munere sanctum fuisse in cruce, ibique s ipsum Deo
in sacrificium obtulisse. Id constat manifeste ex Scri-
ptis, ac præsertim ex cap. 5. Epist. ad Ephesios, ubi Apô-
stolus dicit quod Christus dilexit nos, & tradidit semet-
ipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo. Et D. Tho-
mas de eadem veritate pluribus agit, 3. part. quest. 22.
& qua st. 48. art. 3.

erum difficultas est quomodo Christus Dominus dici
sacrificium in cruce Deo Patri obtulisse; nam ille
proprie sacrificare dicitur, qui ad honorem Dei rem ali-
am ita offert, ut ad eum finem eam consumat & de-
vorat; at Christus Dominus non obtulit seipsum eo mo-
do in cruce, non enim seipsum in cruce interfecit, sed ab
interfectus est.

ad hanc difficultatem variis modis Theologi respon-
derunt, quidam enim dicunt Christum Dominum sacrificiū
seipsum obtulisse, in quantum ad mortem propriam est
eo modo cooperatus, eam scilicet non impediendo,
potuisset impedire virtute beatitudinis animæ, qua à
no instanti conceptionis fruebatur. Unde ipse dixit
Jo. 10. Nemo tollit animam meam à me, (invito sci-
) sed ego potestatem habeo ponendi eam. Alii dicūt
Christi-

Christum cooperatum esse ad actionem illam, quam ipsi illata est, non quidem in quantum erat homo, sed in quantum erat Deus, sine cuius ut causæ primæ consensu actio illa fieri non potuisset. Melius tamen & verius patet a Divi Thomæ doctrinam respondet Gregorius a Velez. scilicet, quod si Christum, & si sacrificium non esse determinate necessarium, ut illud offerretur eam etiam ipsemet conficiat & destruat sufficere ut ab ipso offeratur, & eo consentiente & cooperante conficiatur & destruat; quod quidem perfectissime Christo Domino in cruce peractum est, cum mortem illatam volens accepit, & seipsum morientem tam hostiam in sacrificium Deo Patri obtulit.

Dicendum 4. Christum Dominum ejusdem Sacrificii sui munere, quotidie adhuc fungi per ministros suos sacerdotes in Missæ sacrificio. Ita expresse habetur in Concilio Tridentino sess. 22. cap. 2. ubi dicitur quod in divino sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus constituitur, & in cruce semel immolatus, & in cruce obtulit, &c. Idem etiam offerens Sacerdos in ministerio, qui seipsum tunc in cruce obrulit, sola offerendi ratione diversa. Hujus verò assertionis veritas explicabitur, & plenius constabit ex iis, quæ dicantur 2. hujus operis parte loco supra citato.

SECTIO XII.

De eximio & honorifico Redemptoris & Mediatoris titulo, qui in Scripturis Christo Domino tribuitur.

Varia sunt sacre Scripturæ loca, in quibus tum Redemptoris, tum Mediatoris titulus in utroque testamento sive à Prophetis, sive ab Apostolis Christo Domino tribuitur. Ac in primis vocatur Redemptor, Job. 19. Ha. 41. 47. 49. 59. Act. 7. & Rom. 3. dicit Apostolus, nos justificatos per Redemptionem, quæ est in Christo. & Colo.

in illam, quæ ab Apostolo. 1. idem dicit nos habere Redemptionem in Christo. 1. sanguinem eius: & 1. Timoth. 2. dicit ipsum Christum. prima enim, dedit se semetipsum redemptionem pro omnibus, Ad. tamen & veni. ne illidem, unum esse Mediatorem Dei & hominum, Gregorius dicit. Iesum, & passim in Epistola ad Hebræos vocat Mediatorem novi Testamenti.

4. ad Titum. Mediatorem, ut illam quod spectat ad titulum Redemptoris, error fuit. & destruat. Abailardi negantis Christum redemisse genus humanum. & servitute diaboli, quia, ut aiebat, diabolus nullum. idem penetravit. acquisierat in homines per peccata illorum: Contra. cum mortem. in errorem S. Bernardus fuisse agit Epistola 191. ad Innocentium Papam, ubi pluribus Scripturæ testimoniis, statem oppositam probat, ostenditque Christum Deum. ejusdem Sacerdotum vere genus humanum redemisse, ac vere dici hominibus Redemptorem.

habetur in Confessione ad majorem veritatis illius elucidationem, ob. quod indiviso. indum est ex S. Doctore 3. p. q. 4. art. 4. hominem per. Christum contrarium duplicem contraxisse servitutem: primo ratione crucis semel. per, per quam Deo ita juxta permittente redactus in potestatem diaboli, & ejus servus effectus, à quo. terens Sacerdotum. quis superatus est, (inquit Apostolorum Princeps 2. obrutus, sola.) hujus & servus efficitur. Erat autem homo peccatoris, quæ dicuntur. in diaboli potestatem redactus, in quantum peccant. miserat justitiam libertatem; & dignus effectus erat, in eternum privaretur omni gratia, sine ejus auxilio. de à peccato commissio resurgere, neque alia omni. ra in futurum faciem toto vitæ tempore vitare potest. & sic unusquisque hominum in illo miserando statu. sibi applicare poterat illud August. confess. lib. 8. 5. Suspirabam ligatus non ferro alieno, sed ferro. voluntate; velle enim tenebat inimicus, & in. nam fecerat & destruxerat me. Et hoc etiam sententia. mores ab Apostolo, 2. ad Tim. 2. dicuntur esse in. diaboli. & ab eo captivos teneri ad ipsius voluntatem.

13. Mediatorem. quibus Re. utroque testam. r. Jo. Dominos. Job. 19. Ila. Apostolus, ne. est in Christo. & Car.

cunda obligatio seu servitus, quam contraxit ho. o. per

per peccatum, est quantum ad reatum poenae, quam debebat, & ad quam astrictus erat secundum ordinem naturae iustitiae. Ad servitutem enim pertinet (ut ait S. D.) quod aliquis pariatur id quod non vult, liberi siquidem hominis est, uti seipso, prout vult. & in iure illi ea aliquam poenam damnati sunt dicuntur Servi poenae ea ratione S. August. tract. 32. in Joan. dicit quod Iesus possidebat genus humanum, & homines reos eorum tenebat chirographo peccatorum.

Quia igitur (ut loquitur S. Thom. sup.) Passio Domini fuit sufficiens & superabundans satisfactio peccatis hominum, tam quoad reatum culpae, quam quoad reatum poenae, idcirco ejus passio fuit quasi quoddam pretium, quo redempti sumus, & liberati ab utraque conditione & servitute: nam ipsa satisfactio, qua quis satisficit sive pro se, sive pro alio, pretium quoddam dicitur se vel alium redimit à peccato, & à poena; juxta Daniel. 4. Peccata tua eleemosinas redime. Christus satisficit non quidem pecuniis dando, aut aliquid sed dando id quod fuit maximum, scilicet se ipsum pro nobis. Vnde Apostolus; Non corruptibilibus (inquit) ro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione, &c. sed pretioso sanguine quasi agni immaculati incontaminati Christi.

Ex quo intelligitur quia ratione Passio Christi Domini fuit vera redemptio, & ipse Christus verus hominum redemptor dictus est: & simul refellitur error Abaelis, quavis enim verum sit, diabolum in homines nostris acquisivisse per peccata illorum; hominesque tuncunque peccatores semper divinae potestati subremanere, hoc tamen non obstat quin sit etiam vni peccatores demonum temptationibus & suggestionibus malum consentientes, eorundem servituti divinae genti iustina, subdi: sicut illi qui ad metalla aut ad damna sunt, humanae iustitiae executoribus, qui etiam di operibus praeiungunt, subduntur: æquum est enim ut

mo Patri obedire noluerunt, in servituti mancipem, in iungum portum de solvitur aliam redem prionem, quod tamen redimerentur, ut nullum habere et ut executorum illorum debitorum erat pro poena satisfactiones qua ratione probati, cum Respondetur ex parte Christi in ab eo pro ipsiusque sufficienter: ejus, ipsique statu sequenti, nec redempti servitutem devoto prave voluntate aut nequiores rerum quod redemptio nem Dominum humanis actionis momentis singuli illi ad pronomem illam tentant, ut non redemptio illi totam vitam in illo ejus hieo.

imo Patri obedire, ejusque onus leve & jugum frange-
re noluerunt, in pœnam inobedientiae, servilissimi tyrann-
servituti mancipentur, coganturque vel inviti ejus du-
mum jugum portare.

Unde solvitur alia obiectio ejusdem Abailardi dicentis,
num redemptio hominum non fuisse persolutum
nolo, quod tamen fieri debuisset videtur, ut ab ejus
virtute redimerentur. Respondetur enim quod cum dia-
bus jus nullum haberet in peccatores, sed tantummodò
haberet ut executor divinae justitiae in illos, nihil pro
emptione illorum ei solvi debeat, sed ipsi justitia divi-
ni debitores erant, & cui proinde tam pro culpa
quam pro pœna satisfacere debebant.

Quæres quâ ratione dici possint redempti illi, qui à Deo
reprobati, cum diaboli servituti sint in æternum man-
cipati? Respondetur, illos verè fuisse redemptos, quan-
tum ex parte Christi Domini requisitum fuit, hoc est pre-
m ab eo pro ipsorum liberatione fuisse persolutum,
illasque sufficientes ad salutem acquisitionem virtute meri-
tandi ejus, ipsisque oblatas, ut supponimus ex dicendis
tractatu sequenti: quia verò gratis illis cooperari no-
luerunt, nec redemptionem oblata un, idcirco in æternam
servitutem devoluti sunt, non defectu Redemptionis,
sed pravae voluntatis, quæ redemptionis gratiam
repudiavit aut neglexit.

Quæres iterum quibus præferrim actibus Christus Do-
minus redemptionem hominum perfecit? Respondetur
Christum Dominum Redemptoris officio functum fuisse,
tribus humanis ac liberis actibus suis, idque ab ipso in-
stitutionis momento usque ad mortem, ita tametsi ut
vis singuli illi actus ex se sufficientissimi fuerint ad
redemptionem illam perficiendam, ea nihilominus Dei
clemens fuit, ut non nisi per Christi passionem & mortem
hæc redemption illa perficeretur. Et quidem quod Chri-
stus per totam vitam hujus Redemptionis operi incubuit,
ex illo ejus dicto Joan. 17. satis intelligi potest. Opus

388 DE INCARNATIONE:

consummavi, quod dedisti mihi ut faciam, ubi dicit summam esse opus redemptionis, quod scilicet ante inchoaverat. Quod autem non nisi per passionem & mortem in cruce, opus illud redemptionis consummatum reipsa fuerit, patet ex ijs Scripturae locis, quibus quasi pactum dicitur, ut per eius passionem & mortem cruce perficeretur nostra redemptio. Ut Isai. 53. Si pro peccato animam suam, videbit semen longævum. Joan. 12. Nisi granum frumenti cadens in terrā mortuum fuerit, ipsum solum manet: Si autem mortuum fuerit, multum fructum afferit. Et Luc. 24. Nonne oportuit Christum, & ita intrare in gloriam suam.

Jam quod spectat ad titulum Mediatoris, dicendum est illum Christo Domino ita convenire, ut solus Christus proprium sit esse mediatorem inter Deum Patrem & homines, mediatione scilicet redemptionis, in quantum loquitur S. Doctor 3. p. q. 26. a. 1.) homines Deo reconciliavit, ipsum placando, & pro peccatis eorum ipsi faciendo. Quod docuit Apostolus 1. ad Tim. c. 2. dixit, Unus est mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Quibus verbis aperte declaravit, Christum Dominum esse esse mediator, quatenus nos redemit; ac proinde de ea ratione, quae illius solius propria est, fuisse unum & singularem mediatorem.

Quod tamen non obstat quin alii etiam dicantur divites aliquo modo, & secundum quid; in quantum licet ut dicit idem S. Doctor sup.) cooperantur ad gloriam Dei cum Deo disponente & ministerialiter. Sancti in caelo in quantum intercessionibus suis vobis gratias obtinent, quibus ad illam cum Deo in juvamus: & Sacerdotes in terra dicuntur etiam mediatres, in quantum scilicet ministri sunt ipsius Christi mediatoris, & vice illius sacramenta & alia sanctissima media nobis exhibent: ex quo duplex differentia

DE INC

inter mediatore
mediator per B
nisterium aliqu
meritis,
& eius merita,

C A

adoratione

eneratione San

uctis, ac cor

S E

nam adoratio

Declaratorem cor

corandum 1. est

per laudem, bo

Quod laus

anymis consistit

Adoratio ver

ne, includit effe

Adoratur: i

laudamus &

non adoramus

ora S. Demale

& humilis sign

endum 2. ad

re homines requ

em eius qui adera

m affectum con

obmissionem alio

IONE.

DE INCARNATIONE. 389

cit inter mediationem Christi & aliorum: nam Christi mediator per Redemptionem, alij per intercessionem ministerium aliquod Christus est mediator per seipsum, propriis meritis, Sancti vero non nisi per ipsum Christum, & ejus merita, sine quibus nihil possint apud Deum

CAPUT VIII.

De adoratione Christi Dominus debita;

Nec non

*Veneratione Sanctissima satri ejus, ceterisque
Sanctis, ac eorum reliquijs & imaginibus
exhibenda.*

SECTIO I.

*nam adoratio humanitati Christi Domini de
betur*

De clariorem eorum, quæ dicebda sunt, intelligentiā, notandum 1. est ex S. Doctor. 2. 2. quæst. 84. q. 1. & inter laudem, honorem, & adorationem, hoc esse divinis: Quod laus sit quædam excellentiæ reificationis, in verbis consistit: honor etiam in factis & alijs signis. Adoratio vero præter illam reificationem exteriæ, includit essentialiter submissionem aliquam: quod adoratur: in quo differt à laude & honore: si enim laudamus & honoramus etiam æquales, vel inferiores, non adoramus verò nisi superiores. Unde adoratio dicitur à S. Damasc. orat. 3. cap. 4. Animi cedentis, debilis, & humilis significatio.

Notandum 2. ad completum actum adorationis tria arte hominis requiri 1. ut intellectus agnoscat excellentiam ejus qui adoratur. 2. ut voluntas internum erga eum affectum concipiat. 3. denique ut aliquo exteriori submissionem aliquam erga eum protestetur.

R 3

Notan-

Notandum 3. duplicem in universum esse adorationem, sicut duplex excellentia est, ratione cuius potest ad nos esse superior; una increata, altera creata.

Adoratio illa, quæ ratione increata excellentiæ defertur, usu in Ecclesia communiter recepto, Latræ vocatur, quo vocabulo significatur cultus ille religiosus, qui Deo habetur, in signum & protestationem supremi principii, quod in res omnes creatas obtinet: sicque sumitur in Scriptura, in qua falforum Deorum cultus nomine latræ exprimitur (Act. 17. Videns idololatriæ de civitatem) & falforum Deorum cultores, idololatras vocat. His placetur 1. Cor. 10. (Neque idololatræ efficiamini), quod cultum illum latræ qui soli Deo debetur, ad transferrent. Et eodem etiam sensu illud latræ vocatum sumitur in 7. Synodo generali act. 3. 4. & 6. Concilio Trident. sess. 13. cap. 5. & apud S. Basilium cap. 1. Isai. & S. Aug. lib. 10. de Civit. cap. 1. lib. 15. Faust. c. 9. Imo & ipsa vox adorationis passim, ex usu jam recepta est, ad significandum illum cultum qui soli Deo debetur: unde dicimus solum Deum esse adorandum.

2. Cultus autem ille religiosus, qui ob creatam excellentiam defertur, communiter Dulia vocatur: quo nomine ex usu Ecclesiæ significatur servitus & submissio, non liber abjecta & vilis, qualis est mancipiorum; neque honoraria & politica, qualis est subduorum erga principes, & inferiorum erga superiores; sed religiosa, quæ scilicet Sanctis defertur ob eorum virtutem & dignitatem. Et quoniam inter Sanctos varii & inæquales gradus Sanctitatis; idcirco illi, qui meritis ac virtutibus maiores fuerunt, specialis aliquis honor defertur; qui communi usu Hyperdulie nomine significatur. Quod eodem honoris genere Sanctissimam Virginem Deiparam præ aliis omnibus Sanctis colendam esse, orthodoxi unanimiter consentiunt.

Notandum 4. discerni non posse ex actu exteriori

esse adorationis qui deferatur, patriæ sit, vel dulciæ: dissilem enim ad-
 cultus potest aze signis externis, quibus Deum adoramus. Sanctos
 tra creatura. ita passim colimus: sicut enim Deo. sic & illis caput
 excellentiæ deus, genua flectimus, &c. Quare hoc, ex interno
 mo. Latria venerationis affectu discernendum est: si enim exterior ille,
 re' g' nus, qui genuflectionis actus dirigatur ad protestandam infini-
 tem. I. premi & Dei supra omnes creaturas eminentiam, nostramque
 re: sique tammodam ab illo dependentiam, erit adorationis, seu
 cultus nomine scilicet actus: si vero genuflectione intendamus cultum reli-
 giosum: deum alicui Sancto ob eius virtutes, vel gloriam deferre,
 tores. id est obiectus dulciæ. His prænotatis, pro quaestione propo-
 sitæ effluamus resolutione,

Debetur scilicet. Dicendum est Christi Domini humanitatem Verbo
 illud patriæ verbo hypostatice unitam, eadem adoratione patriæ, quæ
 de. 3. 4. & 6. Verbo divino debetur, esse adorandam. Ita S. Thomas
 apud S. Basilium. qua sit 23.

cap. 1. lib. 1. notatur 1. ex Concilio Ephesino can. 8. ubi definitur
 s. patrum ex eodem hominem Deum: una esse adoratione adorandū.
 dum illud S. Cyrillus qui huic Concilio nomine Summi Patri-
 lum: Deum esse præfuit, clarius explicavit lib. 1. de fide ad riginas,
 loquit, in Christo non esse unam naturam, quæ adore-
 ei ob creatam ex & alteram, quæ non adoretur, sed utraque simul
 vocatur: quo notari unice adoratione. Item ex 2. Synodo generali col-
 submittit, non 8. can. 9. Si quis duas adorationes introducit, & non
 adorationes introducit, & non una adoratione Ver-
 incarnatum cum propria carne adorat, anathema sit.
 robatur 2. ex S. Ambrosio, lib. 3. de Spiritu Sancto
 12. ubi explicans illa verba Psalmi 98. (adorate sca-
 pedum ejus. Per scabellum, inquit, terra intelligi-
 per terram autem caro Christi, quam hodie quoque
 ysteriis adoramus, & quam Apostoli in Domino Jesu
 raverunt: neque enim divisus est Christus Et S. August.
 ratione in eundem Psalm. Exponens, inquit, Scriptura,
 sit scabellum pedum ejus: dicit, terra autem scabellū
 meorum: anceps factus sum, timeo adorare terram
 damnet me, qui fecit cælum & terram, &c. & fluctu-

ans converto me ad Christum, & invenio quomodo impietate adoretur terra: suscepit enim terram de qua caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit & quia in ipsa carne hic ambulavit, ipsamque carnem bis manducandam ad salutem dedit: nemo autem carnem manducat, nisi prius ad-raverit: invenitur quomodo adoretur scabellum pedum Domini, & non non peccemus adorando, sed peccemus non adorando.

Obijcies; soli Deo deberi adorationem & latriciam humanitatem autem Christi, quantumvis unitam polatice Deo, Deum tamen non esse.

Respondetur duplicem esse adorationem: unam Juram, quæ fit propter excellentiam in existentem adoratur, seu quando aliquid adoratur propter se: verò respectivam, quando aliquid adoratur propter se, seu propter excellentiam in existentem alteri, ad quod habet specialem ordinem & habitudinem. Et primò genere adorationis adorari debere Christi divinitatem imò ipsum Christum: cum per hoc nomen connotetur vinum suppositum, quod propter se, & ratione præmeritate excellentiæ adorari debet. Secundo verò adorationis genere humanitatem ejus adorandam esse, hoc non propter se, sed propter Verbum divinum, cui connotatum est, non accidentaliter, sed vera, substantiali, & hypostatica unione: sicque humanitatem Christi honore debere affici debere affirmant SS. Patres: ut S. Athanasius. Incarnat. Christi pagina 6 ubi de corpore Christi loquitur ait, Illud divina adoratione cœli, quia increati cœli factum est. Et S. August. serm. 58. de verbis Domini inquit, Dominicam carnem, imò perfectam in Christum unitatem propterea adoro, quod & divinitate suscepta etque Deitati unita est.

4. Quæres utrum humanitas Christi Domini per se esse sumptas, & considerata solum secundum excellentiam aliquam creatam quæ ipsi inest, pura ratione gratiæ efficientis, aut virtutum, debeat cultu latricæ, an aliquo adorari.

Respon

Respondetur ex S. Thomas Domini, ut sic, per dulia: quia creatum, nisi creatum, laudat. Amis autem ipse monet Philippum, qualiter & prædicationes non esse, dum supremo honore Deo, sed moraliter in rebus rationis, vel erroris aliquam solet habere venerari, sed se debet ad divinam adorationem: Adorationem.

(ut ait S. Hieronymus servorum Christi, summi totius membris, ejusdem eorum quod continent, agendum igitur i. æterna gloria in & religiosum est eo qui Deo deus est & polisco. in hac vita de

respon-
deretur ex S. Thom. q. 15. art. 2. ad 1. humanitati
Domini, ut sic, non debet habere cultum, sed tan-
tum carnem accipere hyperdulie: quia nulla hy-
perstasi nihil in ea confide-
re, nisi creatum, quod proinde patrie cultu adorari
nemo autem debet.

namvis autem speculative hoc verum sit, sapienter
monet Philippus Gammachæus ad præfatam quæst.
moraliter & practice loquendo istas præcisiones &
actiones non esse admittendas sed Christum perpetuo
adum supremo patrie cultus cum vere & à patre rei,
semper honori Deus; istamque quæstionem non meta-
physice, sed moraliter, ac theologice esse tractandam, nec
indum in rebus tanti momenti: ne forte occasio, vel
dali, vel erroris aliquibus præbeatur. Adde quod Ec-
clesiæ nusquam solet humanitatem Christi hoc modo hie-
rare venerari, sed semper tanquam conjunctam & uni-
tam Verbo divino adorare: unde S. Athanasius orat. con-
tra Arianos: Adoratum, inquit, non seponimus Verbum
divinum.

& ratione præ-
secundo vero ad
andam esse hoc
mum. & con-
clamari. & h-

SECTIO II.

Quomodo Sancti à nobis colendi sunt.

Ulm (ut ait S. Hieronymus Epist. 53. ad Riparium)
Honor servorum redundet ad Dominum: & ad glo-
Christi, summi totius Ecclesiæ capitis, pertineat ve-
tio membris, ejus nobilioribus exhibita. ideo post ex-
tionem eorum quæ ad humanitatis ipsius adoratio-
pertinent, agendum est de cultu ipsis Sanctis debito.
icendum igitur 1. Sanctis tam Angelis, quam homi-
is, æterna gloria in caelo perfruentibus, cultum aliquem
& religiosum esse reddendum: longe quidem mi-
m eo qui Deo debetur; sed tamen majorem cultu
ivili & politico, qui hominibus quantæcumque di-
tis in hac vita deferuntur.

Probatur 1. ex Scriptura Genes. 18. & 19. ubi Abraham & Loth dicuntur Angelis sibi apparentibus honores aliquem singularem & religiosum detulisse: Idem dicitur Josue cap. 5. & de patre ac matre Samsonis Judic.

Probatur 2. ex SS. Patribus, qui id unanimiter docent ut Gregorius Nyssenus orat. in S. Theodorum martyrem. Cui regum, inquit, talis honor habetur? quis ex illis supra modum inter homines excellere visi sunt, talis memoria celebratur? quis Imperatorum adeo honoratur, hic miles pauper? &c. Et S. Damascenus lib. 4. de doctrina cap. 16. An non honorandi, qui totius humani generis patronos se proferunt, ac Deo nostri causa supplicantes honorandi certe, & quidem ita, ut in eorum nomine totum Deo extruamus.

Probatur 3. ex eo ritu qui in universa Ecclesia servatur, ygnit, templa & basilicas in honorem Sanctorum alicuius, illorumque festa celebrandi. Cujus rei fidenter existimant omnes fere SS. Patres, & Ecclesiastici scriptores, videri possunt apud Judocum Coccium, tom. 1. lib. 1. de Sanctis Ecclesiae a. 13. & 14. Et certe vel ipsa antiquitas basilicarum & sacrarum aedificiorum monumenta testimonium Sanctorum Deo consecrata, quae ubique terrarum videntur, satis aperte testantur, Sanctis ab universa Ecclesia cultum religiosum semper fuisse delatum; non rem quidem illo, qui Deo debetur, sed longe majorem quovis honore politico & civili, qui Principibus & Regibus in terra deferretur.

Dicendum 2. Sanctos gloria caelesti perfruentes à nobis esse invocandos, & hanc invocationem ad cultum debitum pertinere.

Probatur 1. ex Script. Gen. 48. ubi Jacob benedixit filiis Joseph, Angelum suum custodem invocavit, ut illis benedicat: Exod. 32. Moyses sic orat. Recordare, Domine, Abraham, Isaac & Jacob, servorum tuorum.

Probatur 2. ex Concilio Calcedonensi act. 11. ubi Patres Concilii sic loquuntur: Navianus post mortem vivit inter

pro nobis orat. Et habentur: Cum unctionem incommuni, omniumque sanctorum indicio Concilii: ut in 2o 3. cap. 1. Basilid. magao cap. 3. ant celebrata. ut S Athana seu de Annu am invocavit. S. um etiam San orat. in S. Hieron. in Epita Dicendum 3. Sancti invocari ac sub robatum 1. ex S. Propheta Dei: Sancta civitas operam frequen am memoriam ueur 2. ex S. B inquit, Sancti me apud Deum propius n an laudem ip est, pro popu requir. ut prom S Hieron. in qu Sanctos ex at circa illam S S Basilias) m

& 19. ubi An-
toribus honoran-
tibus. Idem hec
tionis Jude.
namque d
torum mar-
tium: quis ex
te si fuit. tal-
a ad eum morate
genus lib. 4. de
namque gene-
aula supplicanti-
rum nonne te

pro nobis oret. Et in 7. Synodo generali act. 6. hæc
ba habentur: Cum timore omnia agamus postulantes
recessionem incontaminata Deipara, & sanctorum An-
thorum, omniumque Sanctorum.
robatur 3. ex antiquo usu Litaniarum, quæ in hono-
Sanctorum indicebantur. De quo ritu mentio fit in
his Conciliis: ut in Concilio Aurelianensi 1. cap. 29.
etiano 5. cap. 1. Brakarenfi 2. cap. 9. Moguntino sub
olo magao cap. 33. Quæ quidem Concilia ante mille
sunt celebrata.

robatur 4. ex SS. Patribus. qui & ipsi Sanctos invoca-
unt: ut S. Athanasius serm. in Evang. de Sanctissima
para, seu de Annunciatione: in ejus sine ipsam Sanctam
param invocat. S. Gregor. Nissen. orat. in S. Theodo-
n, ipsi etiam Sanctum in vocat. Idem facit S. Gregor.
Nazianz. orat. in S. Athanasium, quem in sine invocat.
Hieron. in Epitaphio S. Paulæ eam similiter invocat.

Dicendum 5. Sanctos in celo pro nobis orare, & oran-
trocinari ac subvenire.

robatur 1. ex Scriptura 2. Machab. 15. Hic est Jere-
Propheta Dei: qui multum orat pro populo, & pro
ersa Sancta civitate. Et S. Petr. Epist. 2. c. 1. Dabo,
ut, operam frequenter vos habere post obitum meum,
orum memoriam faciatis.

robatur 2. ex S. Basil. Epist. ad Julianum Apostaram:
ipio, inquit, Sanctos Apostolos, Prophetas, Martyres,
pro me apud Deum supplicare: quo per illorum me-
tionem propitius mihi sit Deus. Et S. Greg. Nazianz.
28. in laudem ipsius S. Basilii. Ac nunc ille quidem
elo est, pro populo preces fundens, neque enim ita
reliquit, ut prorsus reliquerit. Eundem veritatem fusi-
pat S. Hieron. in toto lib. cont. Vigilantium hæreti-
um, qui Sanctos ex hac vita sanctos pro nobis orare
abat.

orro circa illam Sanctorum intercessionem, & (ut lo-
ur S. Basilii) mediationem, observandum est, illam
nullo.

nullo modo derogare qualitati mediatoris, quæ Christo Domino cap. tit, quamque illi Apostolus tribuit 1. Thim. 2. Vnus est mediator Dei & hominum, Christus Filius Dei. Tum quia loquitur ibi Apostolus de mediatione redemptionis, quod ex verbis immediate sequentibus patet. Quod dedit semetipsum redemptionem pro omnibus: quæ mediatione solus & unicus mediator est Christus. Tum quia, cumque modo dicatur mediator, semper illi hæc dignitas salva & integra manet cum Sanctorum intercessionibus & interventionibus nonnisi ex ipsius Christi meritis, & ex merito Sanctorum cum illo ut capite, valorem habent, unde quantumcumque Ecclesia suffragia Sanctorum ad Deum impendat, semper tamen orationes ac petitiones suas concludit his verbis: Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c. Ex quibus evidens est, Sanctorum intercessionem & intercessionem Christi Domini honori ac utilitati nullatenus officere, imo vim omnem suam ab illius mediatione accipere.

4. Quæ res, quomodo Sancti in cælo audiant & cognoscant preces & supplicationes, quæ ad ipsos à nobis diriguntur?

Varie sunt super hæc re Sanctorum Patrum & Doctorum sententiæ, quas refert Bellarminus lib. 1. de Sanctorum beatit. cap. 20.

Quidam enim existimant id fieri per relationem Angelorum, qui nunc à cælis ad nos descendunt, nunc à nobis ad cælos ascendunt, & hunc modum attingit S. Augustinus lib. de cura pro mort. cap. 15.

Alii dicunt Sanctorum animas, sicut etiam Angelos, mira quadam celeritate naturæ quodammodo ubiquitatem habere, & sic per se preces supplicantium posse audire, quem modum videtur innuere S. Hieron. libro contra Iovinianum.

Alii denique probabilius asserunt, Sanctos vel in eternis divina clare visa preces illas cognoscere, vel per speciales revelationes sibi à Deo factas, easdem preces percipere.

Ita S. Greg. lib. 4. & 5. p. quæ

S E

alia culms San

illum (ut ex ar

Sanctis de fe

ordine Sancti

hinc colligi

Virgini debeat

supra omnes al

meritis & evid

auditis & e

que hic adnotabi

quo religioni

teste dixit Sanct

callo aut fucato

& infulus dign

timus igitur ex

innocentia: qua

legio special

ab omni p

coris immuni

quod nullum un

de, commiserit:

et communis te

alio Tridentino

ur S. Aug. lib.

etissima Virgini

rem Domini nu

re volo mention

nam Virginum si

peccato ducere

perce

Ita S. Greg. lib. 12. mor. cap. 13. S. Thom. 2. quæst. 10. art. 4. & 3. p. quæst. 10. art. 10. Et S. Aug. sup. cap. 15.

SECTIO III.

*Qualis cultus Sanctissimæ Virginis Deiparæ Mariae
debeat.*

Cum (ut ex antedictis constat) honoris ac cultus, qui Sanctis deferendus est, mensura & modus ex graditudine Sanctitatis, virtutum ac meritorum accipi-
la sit: hinc colligi potest qualis honor & cultus Sanctis-
sæ Virginis debeat: cum ejus sanctitas, virtus, ac me-
ritum supra omnes alios Sanctos longe superemineat. Ut
pauca certius & evidentius istud innoscat, aliquos spe-
ciales sanctitatis & excellentiæ titulos in illa Sanctissima
Virgine hic adnotabimus, ex quibus inferre quis pote-
rit, quo religionis cultu prosequenda sit: Neque enim
recte dixit Sanctus Bernardus Epist. 174.) Virgo re-
falso aut fucato eget honore: cum veris honorum ti-
tulis, & infusis dignitatum decorata sit.

Primus igitur excellentiæ titulus ducitur ex singulari
innocentia: quæ consistit in eo quod Sanctissima Vir-
gine privilegio speciali, nec ulli alteri Sanctorum unquam
concesso, ab omni peccati, sive originalis, sive actualis
est prorsus immunis exstitit.

Quod nullum unquam peccatum actuale, nequidem
veniale, commiserit: docet S. Thom. 3. p. quæst. 27. art. 4.
que communis totius Ecclesiæ sensus, ut habetur in
concilio Tridentino sess. 6. c. 23. Huic etiam veritati suf-
fragatur S. Aug. lib. de natura & grat. cap. 36. ubi dicit,
Sanctissima Virgine Maria loquens, De qua propter
honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur,
ferre volo mentionem. Et S. Bernard. Epist. 174. De cuius
nam Virginum singulari privilegio sanctitatis absque
cui peccato ducere vitam.

2. Quod

2. Quod autem etiam originalis peccati maculam quam contraxerit

Probari potest ex iis omnibus Scripturæ locis, in quibus illius singularis & omnimoda puritas & innocentia significatur, ut Cantic. 4. Tota pulchra es amica mea, macula non est in te: atqui tota pulchra non esset, nec immaculata omnis expertis, si originali peccato fœdata fuisset. Item vocatur hortus conclusus, fons signatus. Et capite 6. est columba mea, perfecta mea. Item ex illis ad eandem Sanctissimam Virginem Angeli verbis S. Luc. 1. Ave gratia plena, Dominus tecum. Quibus (ut dicit S. Augustinus serm. 11. in natali Dom.) ostendit ex integro iram peccati sententiæ exclusam, & plenam benedictionis gratiam concessam.

Probari etiam potest ex eo quod idem S. Aug. li. 1. contra Julianum cap. 9. dicit. illum qui in ætate adultæ peccatum nullum commisit, nullum etiam in infantili contraxisse: Unde sequitur: cum ex eodem S. August. supra citatissima Virgo nullum in vita sua peccatum commisit, nullum etiam in origine sua contraxisse. Et S. Anselmus libro de conceptu Virginali cap. 18. Decens, inquit, ut Sanctissima Virgo ea puritate, niteretur, qua majorum omnium Deo nequit intelligi Et in cap. 12. ad Cor. Omnes meriti sunt in peccatis sive originalibus, sive voluntate adhibitis nemine prorsus excepto, dempta matre Dei. Et Petrus Damianus serm. de Assumptione, Caro Virginis, incerta ex Adam assumpta, maculas Adæ non admisit.

Accedit autoritas Sixti IV. summi Pontificis in exhortatione, cum præ excelsa, de reliquiis & veneratione Corporum, ubi fideles ad celebrationem immaculatæ Conceptionis Sanctissimæ Virginis (sic enim loquitur) etiam indulgentiarum largitione invitatur.

Et quamvis nihil adhuc ab Ecclesia super hac re definitum fuerit, nec proinde censendus esset hæreticus, qui oppositum teneret, ut expresse declaravit idem Sixtus in extravaganti, grave nimis, quam renovavit Concilium

at. fess. 5. sententia
Virginitas ab omni
vera est, ut Pe
lectionibus, au
prohibitionem
mutata colloquia
Dices hinc sequi
non fuisse rede
um actuale au
Domini rede
ponderor illam
non quidem ut
nate exaretur:
inibus Adæ p
Cum eni
Adami filia, &
ta decens peccatu
non contraxit
propter præve
servata fuerit
Secundus excell
tarum omnium
beata Virgo
homines long
constat 1. ex illis
plena; & a be
tem ex iis qua
am me dicent o
qui potens est
constat 2. ex eo q
modo generali A
Sanctam semper
gentricem, sub
creaturæ, anathe
Accedunt plur
gus elogio, à Sa
Tri

peccati maculam. Idem. Iess. 5. sententia tamen illa, quæ asserit Sanctissimæ Virginis ab omni originali peccato exemptionem, non vera est, ut Paulus V. oppositum asserere in concilio, & lectionibus, aut aliis actibus publicis, prohibuerit: Idem. Idem prohibitionem Gregorius XV. ejus successor, etiam privata colloquia & scripta extendit.

Idem. Dices hinc sequi beatissimam Virginem à Christo Domino non fuisse redemptam: cum enim nullum unquam peccatum actuale aut originale incurrit, videtur quod Christi Domini redemptione non indiguerit.

Idem. Respondetur illam iadiguisse Christi Domini redempti-
onis, non quidem ut à peccato liberaretur, sed ut à pec-
cato præservaretur: ac proinde illam excellentiori modo,
et omnibus Adæ posteris, a Christo Domino fuisse re-
demptam. Cum enim ex modo conceptionis suæ, utpote
ex Adam filia, & ex eo via generationis ordinaria or-
dinata, ducens peccatum originale contrahere deberet, quod
non contraxit, Christo Redemptori debitorum fuit,
propter prævisa ejus merita ab illo peccato penitus
servata fuerit.

Idem. Secundus excellentiæ titulus ducitur ex perfectissima
sanctitatem omnium plenitudine & eminentissima sanctita-
te, qua beata Virgo cæteros omnes Sanctos tam Angelos
quam homines longe superavit.

Idem. Constat 1. ex illis verbis, quibus ab Angelo dicta est
sanctitas plena; & à beata Elizabeth, benedicta inter mulie-
res: item ex iis quæ de seipsa Sanctissimæ Virgo dixit:
etiam me dicent omnes generationes: quia fecit mihi
signa qui potens est.

Idem. Constat 2. ex eo quod universa Ecclesia professæ est in
Synodo generali Act. 5. his verbis: Si quis non confite-
atur sanctam semper Virginem Mariam proprie ac vere
genitricem, sublimiorem esse omni visibili & invisi-
bili creaturæ, anathema sit.

Idem. 4. Accedunt plurima eximia & præclara Sanctissimæ
Virginis elogia, à Sanctis Patribus prolata, quibus illius
supra.

supra omnes Sanctos eminentiam singularem aperte
stantur. Aliquot illustriora hic proferemus. Sanctus
phan. serm. de laudibus Deiparæ. ipsam alloquens ,
dicam, inquit, aut quid proloquar, & quo pacto beati-
prædicabo gloriæ radicem? solo enim Deo excepto, an-
ctis aliis superior existit. S. Ephrem. orat. de laude
ejusdem, illam vocat, Optimam, præcellentissimam,
limiorem cælitibus, honorationem Cherubim. Serapion
sanctiorē, & incomparabiliter cunctis aliis supernis
citibus superiorem. S. Greg. Neocesar. hom. in Anna
ciat. beatæ Virginis, Maria gratia plena dicitur; quon-
illa totius gratiæ thesaurus recondereetur. S. Ambr. in
2. S. Luc. Bene gratia plena dicitur; quæ sola gratia
quam nulla alia meruerat, consecuta est, ut gratiæ re-
atur authore. S. petrus Chrysolog. serm. 145. Bene gra-
plenas; quia cæteris per partes tribuitur: Maria vero sin-
se totam infudit gratiæ plenitudo. S. Chrysost. orat. in
papante vocat illam mundi miraculum. S. Damasc. d.
2. de Assumpt. Abyssum gratiæ & sanctitatis. S. Anselm
lib. de excellentia Virg. cap. 8. dicit in beata Virgine
se quādam immensitatem gratiæ & gloriæ. S. denique
Gregor. Papa explicans illa verba Isaia 2. Erit in novis-
mis diebus preparatus mons Domini in vertice montis
Potest hujus montis nomine Beatissima semper Virgo
ria designari: mons quippè fuit, quæ omnem electæ cre-
turæ altitudinem, electionis suæ dignitate transcendit
non mons sublimis Maria? quæ, ut ad Conceptionem
Verbi æterni pertingeret, meritorum verticem supra
mnes Angelorum choros usque ad solium Deitatis ere-

Ex quibus S. Gregorii verbis colligitur probabiliter
esse, quod aliqui Doctores existimant. gratiam illam
ctificantem, quæ beatissima Virgini in primo instat
conceptionis collata fuit; majorem ac pleniorē exi-
se gratia consummata cujuslibet etiam maximi San-
Quod si tanta fuit Mariæ gratia in primo ingressu, quæ
am in progressu fuisse existimare debemus, cum præ-

illum vel mome
aque ac per
Terius deniq
ex egi me Al
erat enim illa
scheet is qui ex
o verus Deus
o verus Deus
ram Mariem D
Ecclesia agn
bena dicitur
em esse non c
dem anathem
gloriosam se
Dei esse non
que solum be
sed præterea d
divinus el
de consigno
lib. 2. de Virg
Dei nasceretur
um de custo
Maria, ut Fili
Ecclesia in qua
ne autem dign
& ejus sublim
et huc excellen
tatur & vere f
mum, & in al
& domina (pro
ab inique proind
condignam recip
tatis ipsemet
Evangelista) f
s igitur paulo f
cultus sanctissi

ONE. DE INCARNATIONE. 401

guarem aperire nullum vel momentum vitæ otiosum in ea fuerit, si-
emus. Sanctus siquæ ac perfectissime gratis acceptis cooprata sit
alloquens. Tertius denique & ultimus excellentiæ titulus desu-
quo pæto habuer ex dignitate Alaternitatis Dei.

Deo excepto. Constat enim illam esse vere & proprie Dei Matrem,
orat. de laude scilicet is qui ex ea natus est, sicut est verus homo,
ellentissimam, etiam verus Deus est, ut ex antedictis patet: & proin-
perubim. Scrupulum verus Deus ex ea natus sit, hinc sequitur illam
alis superius de veram Matrem Dei, & ideo hanc in ea dignitatem
t. hom. in Anversa Ecclesia agnovit in Concilio Ephesino. ubi can-
la datur: quoniam anathema dicitur in eum, qui Sanctam Virginem Dei
tur. S. Ambr. in Iulicem esse non confitetur. Et in 3. Synodo generali
qua sola gratia. 4. idem anathema rursus proteritur in eum, qui San-
st, ut gratia rei & gloriosam semper Virginem proprie & vere ge-
t. 143. Bene quædam Dei esse non confitetur.

Maria vero siquæ solum beata Virgo vere & proprie Dei Mater
erit, orantibus sed præterea dignissima fuit, quæ ad illam mater-
m. S. Damasc. enim divinitus eligeretur hancque proinde meritis suis,
datis. S. Anselm. de condigno, certe de congruo consecuta est. Ita S.
beata Virginis lib. 2. de Virg. Maria inquit, digna exiit, ex qua
gloria. S. denique Dei nasceretur. Et S. Hieronymus in Epist. ad Eu-
2. Est in nobis de custodia virginis. Tantæ, inquit, puritatis
in vertice monstrat Maria, ut Filii Dei Mater effici mereretur. Et uni-
semper Virgo illa Ecclesia in quadam Antiphona idipsum proficitur.
mrem electæ ex hac autem dignitate Matris Dei, quam sic prome-
tate transcendit, & ejus sublimitas nec dici nec concipi potest, du-
ad Conceptionem adhuc excellentia derivatur. Prima, quod ratione il-
veritatem super-
am Denique ex-
tur probabili-
gratiam illam
in puto in-
pleniorum ex-
in maximi S.
ingressu, cum
mus, cum præ-

is igitur paulo fusius explicatis, restat ut videamus.
lis cultus Sanctissimæ Virgini, ratione tantæ & tam
subli.

sublimis excellentiæ, debeat. Pro cuius resolutione

6. Dicendum est Sanctissimam Virginem singulari maxima, pro omnibus aliis Sanctis veneratione, seu peridulia colendam esse tam publice quam privatim. S. Thomas 3. part. quæst. 25. art. 5.

Ratio est, quia veneratio & cultus (ut jam dictum) excellentiæ ac sanctitati correspondere debet. Atque excellentia & Sanctitas beatissimæ Virginis omnium aliorum Sanctorum excellentiæ ac sanctitati longe præeminet. Ex titulis supra explicatis constat: Ergo cultus illi delatæ longe maior esse debet eo cultu, qui aliis quibuscunque Sanctis deferretur.

Quares, an præter cultum hyperdulæ, possit et cultus latriæ exhiberi Sanctissimæ Virgini, ratione unius illius, quam inter illam & Filium ejus Christum Dominum esse concipimus.

Respondetur negative cum S. Thoma art. 5. sup. cit. Quamvis enim metaphysice loquendo aliquo sensu possit adorari adoratione aliqua respectiva; moraliter tamen practice loquendo, id fieri non debet, propter periculum erroris & scandali. Unde merito S. Epiphanius hæres. 79. reprehendit, & hæreseos arguit aliquas mulieres Syria, quæ beata Virgini in signum adorationis, libellum quoddam offerebant.

7. Jam vero cum inter plurima cultus ac veneratio officia, quæ universa Ecclesia Sanctissimæ Virgini expressim in precibus & doxologiis diurnis & nocturnis lulationem Angelicam in ejus honorem sæpius illi offerunt, non erit inutile brevissimam hic verborum, quibus salutatio constat, explicationem secundum mentem doctorum Patrum attexere.

(Ave) id est salve, seu gaude. Non simplex salutatio (inquit S. Petrus Chrysologus serm. 140.) vel consuetudo ista salutatio, sed omni admiratione digna: si quidem rationis fuit delatio, oblatio muneris, famularus officium. Injungitur, inquit S. Bernardus serm. 2. de Anticipatione

nova legatio Ang
nova salutatio
male dictio m
tionem.

abignitas
ex nomine
monachia dicitur. I
S. Bernardus h
& nescit Virg
apostolice fide
one fidus iun
Sigo parturiz
tatem, nec
qua plena) Sin
pei partes larg
gratia plenitu

te gratia plena
nani in caten. a
te superflua est o
Dominus tecum
inquit: it Sanctus
et tamen cum d
sunt, ut illius a
conjungeret
Christum effice
benedicta tu in m
generalem vral
est benediction
a cunctis gene
loquitur S. A
bus benedicta
it.

Et benedictus fr
et. sup. benedi
Benedictus f
in salutatio. Ang
cia.

novam legatio Angelo Gabrieli, & novam professa vir-
 gini nova salutationis honoratur obsequio. Antiqua ex-
 ter maledictio mulierum, novam nova mater accipit
 uam puram benedictionem.

Maria) Dignitas Virginis (inquit S. Chrysol. sup.)
 nciatur ex nomine ; nam Maria Hebraeo sermone La-
 domina dicitur. Hoc nomen, Maria, interpretatum,
 aut S. Bernardus homil. 2. in Missus est) Marii Stella
 ur, & matri Virgini valde convenienter aptatur: ipsa
 que aptissime fideri comparatur, quia sicut sine sui
 o cultus illi deturque aptissime fideri comparatur, quia sicut sine sui
 alius quibuscunque suppone fidus suum emittit radium, sic absque sui la-

Virgo parturit filium: nec fideri radius suam mi-
 claritatem, nec Virgini filius suam integritatem.
 Gratia plena) Singulis, inquit S. Chrysolog. sup gra-
 tiam Domini se per partes largita est ; Maria vero se simul tota
 lit gratiae plenitudo.

ere gratia plena (inquit S. Hieronymus apud Sanctū
 aliquo sentia primari in caten. aut.) per quam ergo Sancti Spiritus
 moraliter tamere superfusa est omnis creatura.

Dominus tecum) Cum Deus sit cum omnibus San-
 inquit Sanctus Bernardus homil. 3. in Missus est) pe-
 ter tamen cum Maria; cum qua uique tanta ei con-
 o fuit, ut illius non solum voluntatem, sed etiam car-
 sibi conjungeret, ac sic de sua Virginisque substantia,
 in Christum efficeret.

Benedicta tu in mulieribus) Quia, ut ait S. Bern. sup.
 in generalem maledictionem evasit, & singularem con-
 uta est benedictionem, &c. & in terris ab Angelo bene-
 a, à cunctis generationibus merito beata pradicatur.
 ut loquitur S. August. serm. 2. de Annunt. ideo in
 mulieribus benedicta, quia vitam & viris & mulieribus
 erit.

Et benedictus fructus ventris tui.) Vere, inquit S.
 nard. sup. benedictus, in quo benedicta sunt omnes
 tes. Benedictus fructus, inquit Andreas Cretensis
 a. in salut. Angel. ex quo emanant fontes aqua salu-
 entis

404 DE INCARNATIONE.

entis in vitam æternam: fructus, ex quo vitalis panis
minici corporis, & salutare immortalitatis poculum
fitur.

8. Additur huic salutationi ex prisco Ecclesiæ usum
vis precatione, qua hujus Sanctissimæ Virginis co
cessionem postulamus, toto hujus vitæ tempore. sed
fertim in extremo illius exitu, ac novissima mortis
Quod & antiquos Patres peculiari devotionis affec
tione constat: inter quos S. Ephrem qui ante 12 sa
vixit, orat. ad Sanctiss. Virg. sic eam precabatur.

Adesto mihi nunc & semper, ô Virgo Dei genitrix
rer misericordie benigna & clemens, in præsentis
vitæ cursu, protectrix & auxiliatrix: ac in extremum
articulo miseram animam meam conservans, & tenen
fos atque horrendos pessimorum demonum insultu
ea procul repellens.

SECTION IVta

Qualis veneratio imaginibus & reliquiis exhibenda sit

Supponimus hanc esse differentiam imaginis & idoli
recte docet & probat Bellarm. lib. 2. de Sanctis
5. quod imago sit vera similitudo rei alicujus; ut cum
gitur homo, equus. &c. Unde & imago ab imitand
ita est: idolum verò si falsa similitudo. quæ repræsen
id quod re vera non est; ut cum gentiles repræsentar
statuas Jovis, Matris, &c. tanquam Deorum, qui tam
re vera Dii non erant, nec esse poterant.

Hanc autem esse differentiam illarum vocum, indi
ret, quia Scriptura nunquam tribuit nomen idoli
imagini, sed solum simulacris gentilium; v. g. voca
lium Dei, imaginem Patris ad Coloss. 1. at nunquam
eat idolum Patris. Item 3. Reg. c. 7 Salomon dicitur
ci sic ad ornatum templi imagines leonum, boum,

marum

DE IN

on, &c. nec tamen
n verarum cran

deit, repræsen

la. & S. Hier. in

relic simulachrum

maximæ veritati.

patet imaginem

res veras ex

is & Angelos

facta ad repræ

onum: sed ad ex

is personæ,

cente ad eoru

nam corporali

or. orat. in laud

anguntur, candi

so. et illis tribui

nam puritatem,

eni Hoc præsupp

ta.

Dicendum 1. u

re repræsentat

atur 1. ex Sc

Facies duos

ubi per duos

cep. 41. Ezech

que duos Ang

6 dicitur quo

us olivarum fa

atur 2. ex 7 S

Non est picto

at 9. ex Ecclesi

non, perhibe

duo, qui

et venerat

um, &c. nec tamen unquam ista vocantur idola; quia
in verarum erant similitudines: unde Theod. q. 18. in
d. dicit, repræsentationes rerum non substantiam di-
ola: & S. Hier. in c. 7. Osee, loquens de idolis, notat
esse simulachrum seu idolum ita opponi Deo, sicut
adacium veritati.

Hinc patet imagines Christi & Sanctorum non esse ido-
cum res veras exhibeant: sed nec etiam Sanctissimæ
tatis & Angelorum imagines idola dici posse; quia
sunt factæ ad repræsentandam naturam Trinitatis vel
celorum: sed ad exhibendam formam, in qua divinæ
tatis personæ, aut Angeli ipsi aliquando apparue-
runt vel certe ad eorum proprietates & perfectiones signis
visibilibus corporalibus exprimendas. Unde S. Gregor.
Naz. orat. in laudem Heronis dicit, quod quando An-
geli pinguntur, candida vestis, atque hilares & splendida
solet illis tribui, ad designandum scilicet tum naturæ
tum puritatem, tum gloriæ qua perficiuntur, splen-
dorem. Hoc præsupposito, pro resolutione quæstionis pro-
prie.

Dicendum 1. usum sacrarum imaginum, seu quibus
sacrae repræsentantur, esse honestum & licitum.

Probatur 1. ex Scriptura Exod. 25. Dixit Dominus ad
Mosen, Facies duos Cherubim aureos ex utraque parte
culi: ubi per duos illos Cherubim aureos S. Hierony-
mus in cap. 41. Ezech. intelligit duas statuas seu imagines
aureas, quæ duos Angelos Cherubinos repræsentabant. Es-
sai. 6. dicitur quod Salomon Cherubinos imagines
signis olivarum factas posuit in sanctuario.

Probatur 2. ex 7. Synodo generali Act. 6. ubi hæc ha-
bentur: Non est pictorum adinventio, imaginum factura,
Catholicæ Ecclesiæ approbata legislatio & traditio, &c.
monium: perhibet ipsa rerum antiquitas & Sanctorum
eum doctrina, qui has in venerabilibus templis susce-
perunt: & venerabilia templa dedicantes, has pingere
curant.

Pro.

Probatur 3. ex usu antiquo Ecclesiæ Catholicæ, dicitur apud antiquos Patres refertur. Terrull. lib. de
cap. 7. & 10. testatur antiquitus, Christi Domini in
sub specie pastoris ovem deperditam & recuperatam
humeros gestantis, in calceibus sacris effigiari consue-
vit. S. August. lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 10. in
Christum Donorum in templi parietibus depictum
cum Sanctis Apostolis Petro & Paulo, sibi ex utro-
tere astantibus. S. Greg. Nazianz. orat. in laudem d
patris, refert templum ab illo extructum, fuisse vari-
etatis & imaginibus sacris decoratum. S. denique
nus Epist. 12. loquitur de variis imaginibus S. Trini-
& mysteriorum vitæ Christi, in Ecclesiæ apside pin-
ctis

3. Dicendum 2. sacras imagines esse à nobis ve-
das & colendas.

Probatur 1. ex eo quod Scriptura docet, rebus sac-
divino cultui dicatis, venerationem & honorem d
divino cultui dicatis, venerationem & honorem d
Psal. 98. Adorate scabellum pedum ejus, quoniam
est: quæ verba, quamvis in sensu mystico & allego-
quibudam Sanctis Patribus de Christi Domini humi-
te accipiantur, ut supra vidimus, in sensu tamen lit-
intelliguntur de arca testamenti, quæ 1. Paralip. 28
tur scabellum pedum Dei. Atqui sacre imagines susci-
res quædam divino cultui dicatæ: ergo à pari, veni-
illis & honor debetur.

Probatur 2. ex supra relata Synodo 7. generali, re-
jus Act. 7. hæc verba habentur: Sanctorum Patrum
strinxerunt, & Ecclesiæ Catholicæ (in qua Spi-
Sanctus inhabitat) traditionem observantes, debent
cum omni diligencia & cura venerandas esse sanctas
gines, &c. illasque in templis esse collocandas. Et in
cilio Trident. sess. ult. definitum est imagines sacras
templis præsertim, habendas & retinendas esse, eisq-
bitum honorem & venerationem impertiendam esse

Probatur 3. ex S. Basil. sup. cit. Epist. ad Julianum
Rat.

am, ubi postquam locutus est de cultu Christo Domino,
 & sanctissima Virgini, & aliis Sanctis debito & a scripto ex-
 arum Dominum ubi subiungit: Unde & character s. imaginum ipsorum
 & recuperam. oro & a loro, præcipue cum hoc à Sanctis Apostolis
 est quam cons- ditum sit. Et ex S. Athan. in questionibus ad Antioch.
 elist. cap. 10. ubi ait eos esse demones, & factu quodam arrepti-
 bus depictum, qui crucem effigiesque S. eorum adorare recusant.
 ubi ex urro- n ex S. Hier. in epitaph. S. Paulæ cap. 3. ubi dicit illam
 in laudem destratam ante crucem, quasi pendentem Dominum
 um. fuisse veneret, adorasse. Plures alii SS. Patres citantur in præ-
 m. S. Irenæus Synodo 7. præsertim Act. 4. diversa etiam miracula
 g. ubi S. Trinitatis confirmatione ejus veritatis divinitus facta ibidem re-
 lecta epistole pignuntur.

4. Quæres quo genere cultus imagines honoranda sint?
 esse a nobis ven- ponderetur cum S. Doctore q. 23. imaginem duplici
 do posse considerari: 1. ut est res quædam, puta lignum
 docet, rebus factum vel pictum: 2. ut est imago alterius. Et ipsi qui-
 & honorem est priori modo spectare nullum honorem debent; cum
 tus, quoniam iam habeat excellentiam honore dignam: posteriori
 ifico & a l. g. o. eundem illi cultum & honorem detendum esse,
 fi. Dominum hunc debetur prototypo, cum hac tamen differentia quod
 senta tamen prototypo honor & cultus primario & perfecte. seu propter
 e. 1. Paralip. 28. excellentiam propriam tribuatur; imagini verò non nisi se-
 tra imagines honorario & propter ipsius Prototypi excellentiam, cui
 ergo a pari, vero quo modo participare censetur, propter moralem quam
 bet cum ipso prototypo unionem & conjunctionem.
 de proprie loquendo, cultus imaginum, v. g. Christi
 Sanctorum, neque latra, neque dulcia dici potest; cū
 voces interiorum submissionis affectum designent erga
 in qui adoratur aut colitur; qui affectus proinde erga
 um imaginem præcise concipi non potest, sed tantum
 proprie & respective: ita ut, dum ex eadem submissionis
 a. pura genuflexionis, imagini exhibetur: internus ho-
 is, puta patriæ vel dulciæ affectus erga prototypum
 epiatur.
 hanc imaginum cultum ita esse intelligendum & ex-
 plican-

plicandum, constat ex præfata Synodo 7 generali, in
 Act. 3. in literis orientalium Episcoporum ibidem lectis
 approbatis habentur hæc verba: Sanctas imagines re-
 mur, &c. non in materia aut coloribus honorem con-
 tuentes, sed per hoc officium nostrum, quod ipsis
 mus, quorum typum imagines gerant, imperientem
 ex Concilio Tridentino sess. 25. in decreto de venera-
 imaginum, ubi expresse dicitur, Imaginibus veneranda
 debitam impertiendam esse; non quod credatur in eis
 qua in iis divinitas, vel virtus propter quam sint colorata
 &c. sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad
 Prototypa, quæ illa representant: ita ut per imagines
 osculamur, & coram quibus caput aperimus, & pro-
 bi mus, Christum adoremus, & Sanctos veneremur,
 rum illarum similitudinem gerunt.

Quod spectat ad Sanctorum reliquias, dicendum
 lis quoque cultum & honorem esse deferendum.

5. Probatum 1. ex Scriptura Isaïæ 11. in eum gentes
 rabunt, & erit sepulchrum ejus gloriosum; ubi Prophe-
 de Christo Domino loquitur, dicitque sepulchrum
 fore honorandum, quod intelligendum est, non tantum
 pro eo tempore, quo Christi Domini corpus in eo jace-
 sed etiam pro tempore futuro postquam à mortuis
 rexit, ut explicat S. Hieronymus in Epist. ad Marcellinum

Probatum 2. Concilio Nicæno. 2. Act. 7. & ex Tridentino
 no sess. 25. in præfato decreto, ubi dicitur Sanctorum
 pora à fidelibus esse veneranda, quia viva membra
 fuerunt, ac templum Spiritus Sancti, ab ipsoque ad
 nam vitam suscitanda & glorificanda, & per illa
 beneficia hominibus à Deo præstari.

Probatum 3. ex miraculis, quæ per Sanctorum reliquias
 divinitus facta sunt. 4. Reg. 13. ad contactum corporis
 Elisei defuncti, mortuus dicitur resurrexisse: quod S.
 br. in cap. 1. S. Luc. ipsius Elisei sanctitati tribuit
 19. refertur sudaria & semicinctia Sancti Pauli
 applicata, sanitatem ipsis contulisse. S. item Ambr.

plures à
 mentionem &
 rum Gervasi
 rum contigeru
 him reliquias
 Sa
 mus, quorum
 varia insignia
 rum S. Mart
 fur piqm ac
 cum cultu
 Quod si quæras
 reliquias?

Monetur idem
 las scilicet cu
 sanctos quorum
 que quo illi: ita
 ego honorare inter
 illo, has ejus re
 Docet autem S.
 appensas circa
 Ep. 103. & S. C
 S. Greg. lib. 7
 an & anorem n
 per interee
 mas, vel ab aliq
 gramas ali
 que etiam pater
 sentiendum sit
 25. a. 4.) duob
 ca tix & exten
 Christi corpori
 non modo specie
 omni omnino
 Er
 expetæ in pariet
 ali modo ex
 ac de aius

estatur plures à possessione dæmonum esse liberatos, inventionem & translationem corporum Sanctorum Gervasii & Protasii, ubi vestem prædictorum Martyrum contigerunt: & Epist. 55. dicit idem, factum dum reliquæ Sanctorum Martyrum Viralis & Agriat, impimentæ transferrentur. Et S. August. lib. 22. de Civit. cap. 2. ort varia insignia miracula, quæ facta sunt ad contactu reliquiarum S. Martyris Stephani. Ex quibus miraculis agitur primum ac Deo gratum esse cultum illarum reliquiarum: cum cultores earum tot beneficiis cumulet. Quod si quæras, quo cultu honorandæ sint Sancto-

per imagines? Respondetur idem de illis ac de imaginibus esse dicendum; & proinde illas scilicet cultu respectivo esse honorandas, pro Sanctos quorum sunt reliquæ, ac proinde eodem ore quo illi: ita ut qui honorat reliquias, illum prius honorare intendat, cujus sunt reliquæ, & simul

illo, has ejus reliquias tamquam aliquid illius. Docet autem S. Thomas 2. 2. q. 96. a. 4. ad 3. reliquias appensas circumferri posse, & hoc patet etiam ex S. Ep. 103. & S. Chrysost. hom. (quod Christus sit Deus & S. Greg. lib. 7. Epist. 120. Tum ut ea gestatione hominem & amorem nostrum erga Sanctos testemur. Tum ut per intercessionem illorum, quos hoc pacto honoramus, vel ab aliquibus malis divina misericordia libemur, vel gramas aliquas impetremus.

Hinc etiam patet quid de cultu & adoratione Sanctæ Crucis sentiendum sit. Cum enim (ut observat Sanct. Thomas q. 25. a. 4.) duobus modis spectari possit: vel ut Christi in ea fixi & extensi figuram representat; vel prout Christus Christi corpori & sanguini contactu conjuncta tuitur: priori modo spectetur, habet rationem imaginis, & con- nit omni omnino Cruci: sive in materia solida sculptæ, depictæ in pariete, sive manu in acre tormatæ, & vis alio modo expressæ, & de illa idem omnino dicen- tum est, ac de aliis imaginibus Christi Domini. Si verò

410 DE GRATIA.

spectetur modo posteriori, habet rationem reliquarum. In quidem de illa sola cruce dici potest, in qua ipse Dominus passus & mortuus est. & de illa ut sic, eodem modo de aliis reliquijs loquendum est.

Observandum est autem, quod quamvis honor qui rebus quibus debetur, ejusdem generis sit, ac ille qui de imaginibus, hæc tamen inter utrumque differentia est, quod reliquiarum peculiarem quandam venerationem obtinent præ imaginibus, propter unionem quam habent cum illo cujus sunt reliquiarum, quæ haud dubie major & altior esse censetur ea, quæ inter imaginem & ejus prototypum intercedit. Et ea ratione Sanctorum reliquiarum in nobis habentur veneratione, quam illorum imagines, & simulacra, in qua Christus affixus & mortuus est, peculiariter & devotione colitur præ alijs Crucis ejusdem imaginibus, propter unionem quam habuit cum ipsius Christi corpore, cujus contactu nobilitata est, & sanguinis effusione decorata.

TRACTATUS VI. DE GRATIA DIVINA

Cum præcipuus meritum Christi Domini effectus sit gratia divina, quæ reliqua omnia bona ex illius Sacramentorum fontibus scaturientia, vel in se complectitur, vel in se diffundit: doctrinæ ordo postulat, ut de illa nunquam ætemus, eamque præsertim circa illam investigemus, à nobis Deus sciri voluit, & ideo Ecclesiæ suæ revelatus est: sepositis in hac materia omnibus alijs, tenuitatis nostræ modum excedunt, memores illius dicti Altiora te ne quæsieris. Eccli. 3. & Qui scrutator est visus, opprimetur à gloria. Prov. 25.

Ut igitur ordine procedamus, tractatum hunc in quatuor capita dividemus. In quorum 1. agemus de necessitate gratiæ

DE

divinæ. In 2. de ejus efficacia. In 3. de ejus ratione. In 4. de ejus merito.

C

De necessitate

S E

Quid non

GRATIAE non

significat id, quod

gratia, ut docet

etiam illius com-

præsertim modis

Patres sum, ut a

nostro instituto alie

Primo late, pro

quo sensu cre-

que nonine appe-

etiam dixit, G

an. Synodo gen

Angeli esse e

immortalitatem

Dei beneplacit

secundo stricte &

naturalibus, qu

contingunt: qua

occupantur Tum

sanorum ad Inq

agustinianas) Ap

que lumere soler

et immutab

onem reliqua: gratia divina. In 2. de ipsius gratia sufficientia. In 3. de
in quavis Domini dem efficacia. In 4. de primario ejus effectu, seu de
se, eodem modoificatione. In 5. denique de altero gratia effectu seu
merito.

CAPVT I.

De necessitate gratie divina.

SECTIO I.

Quid nomine gratia intelligatur.

GRATIAE nomen, si illius etymologiam spectemus,
significat id, quod datur gratia, seu ex pura bene-
volentia, ut docet S. Isidorus lib. 7. etymologiarum c. 3.
autem illius communem acceptionem attendamus, duo-
præsertim modis inuenimus nomen illud gratia: apud
Patres sumi, ut alias acceptiones minus proprias, & à
pro instituto alienas omittamus.

Primo late, pro quocunque dono gratuito divinitus colo-
to, quo sensu creatio, conservatio, &c. potest divinae
gratia nomine appellari: Unde S. Hieron. Epist. 139. ad
prianum dixit, Gratia Dei esse, quod creatus sis homo.
in 6. Synodo generali act. 11. in Epist. Sophronii, di-
ntur Angeli esse ex gratia Dei immortales: quia scilicet
immortalitatem, sicut & alia dona naturalia, ex gra-
tuito Dei beneplacito acceperunt.

Secundo stricte & magis proprie, pro solis illis donis
supernaturalibus, quæ intuitu meritorum Christi Domini nõ-
conferuntur: quæ quidẽ magis proprie, nomine gratia
occupantur Tum quia, ut habetur in Epistola Patrum
ricanorum ad Innocentium. Papam (quæ est 95. inter
agustinianas) Apostolus gratiam non nisi in ea significa-
one sumere solet. Tum etiam quia beneficia, quæ indi-
us & immerentibus conferuntur, gratia nomen long

potiori jure merentur: talia autem sunt beneficia ob
pei Christi meritum collata.

2. Gratia vero modo illo posteriori sumpta multum
ter dividitur: 1. in gratiam gratis datam, & gratiam
tum facientem.

Gratia gratis data est, ut docet S. Thomas 1. 2. q.
111. per quam unus homo operatur alteri, ad hoc quod
Deum reducat: seu (quod idem est) quæ primo & p
se refertur ad salutem alterius. Et hujus gratiæ novem sp
cies ab Apostolo enumerantur 1. Cor. 12. his verbis: Alii
per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo sciendi,
alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanctorum,
operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum,
alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum: &
omnia fuisse à S. Doctore explicantur. 4. art. ubi & obse

Quasdam ex illis gratis dari ad perfectam & acce
tam mysteriorum cognitionem, quæ necessaria est ad ho
erudiendos: qualis est gratia sapientiæ & scientiæ, &
quidem acquisitæ, sed infusæ & supernaturalis: gra
item fidei, non quidem prout significat ipsam fidei vir
tem, sed prout denotat excellentem quandam & emine
tem ipsius fidei certitudinem, qua homo aliquis effici
idoneus ad instruendos & confirmandos alios, vel eum
ad hæreticos convincendos circa mysteria religionis.

Alias vero dari ad expositionem & explicationem ar
rerum, quæ aliis ad salutem necessaria sunt: talis est gra
tia linguarum, & interpretatio sermonum.

Alias denique ad efficaciter persuadendum ea, quæ
posita & explicata sunt: & ad hunc finem conceditur
num Prophetiæ, discretio spirituum & virtus miraculo
rum, sive ad restituendam corporis valetudinem, &
dicitur gratia sanctorum: sive ad alia miracula exterioru
cienda, & vocatur operatio virtutum.

3. Quamvis autem omnis & quæcunque gratia sit
tis data, ut ejus nomen sonat: ac proinde nomen illud gra
tiæ gratis datæ sit nomen genericum, quod omnibus gra
tia

reiebus conven
agimus, com
nobiliori speci
nati genericum ar
Observandum
sanctificatione
reatur, æque p
Christus Do
& reprobos sibi
prophetavim
quæst. 79. di
sed etiam infi
res expellere i
ita autem gra
tatu agendu
augitur & ordin
dum, & amabil
e longe dignior
lus loco citato,
generibus, ad m
gratiam gratum
propter excellen
& simpliciter
tributivalem &
tia habitualis
tatis permanen
licet actu non
fit in variis
per cum Spiritu
mus, & mansio
natus est ex
tem eo manet.
et significantes h
Deus in anima
& camque inha
vocat interior

speciebus convenit: Hæc tamen gratiæ species, de qua
hic agimus, communiter gratia gratis data vocatur; quia
ignobiliori speciei nomen generis appropriari: e. g.
nomen genericum animalis communiter brutis tribuitur.

1. Observandum est hanc gratiam, cum non ad pro-
am sanctificationem, sed tantum ad aliorum utilitatem
cedatur, æque peccatoribus ac justis tribui. Unde S.
7. Christus Dominus dicit in die judicii multos ini-
stos & reprobos sibi dicturos: Domine, nonne in nomi-
no prophetaimus? &c. Et S. August. lib. 83. quæsti-
um, quæst. 79. dicit posse aliquem non modo peccato-
rem, sed etiam infidelem prophetare, miracula facere,
mones expellere in honorem nominis Christi Domini.
Gratia autem gratum faciens (de qua potissimum in
tractatu agendum nobis erit) ea est, quæ per se pri-
dirigitur & ordinatur ad hominem, in quo est sancti-
ficandum, & amabilem ac gratum Deo reddendum. Et
longe dignior est quam gratia gratis data. Unde Apo-
stolus loco citato, explicatis variis istius gratiæ gratis da-
generibus, ad meliora æmulanda charismata, hoc est,
gratiam gratum facientem oprandam, hortatur; ideo
propter excellentiam ac dignitatem sibi propriam, ab-
ute & simpliciter gratia dicitur, & subdividitur in gra-
tiam habituales & gratiam actualem.

Gratia habitualis est ea, qua per modum habitus, seu
alacritatis permanentis divinitus infunditur; existitque in
bis, licet actu non operemur. Huius habituales gratiæ
entio fit in variis Scripturæ locis. Ut Isaïæ 11. Requie-
scit super eum Spiritus Domini. S. Joan. 14. Ad ipsum
veniemus, & mansionem apud eum faciemus. 1. S. Joan.
Qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quia seme-
lus in eo manet. Etenim, requiescere & manere, sunt
ces significantes habituales & durabilem existentiam,
a Deo in anima iusti maneat per aliquod donum spe-
le; eamque inhabitet. Et S. August. Epist. 85. gratiam
am vocat interioris hominis pulchritudinem, eamque

affert in parvulis quoque post Baptismum remanentem. S. Cyrill. Alexandr. lib. 4. in Isaiani orat. 2. eandem gratiam dicit esse ornatum animæ illique insidere ac inherere.

Gratia autem actualis, ea est, quæ tribuitur per opus, seu operationis transeuntis: consistitque in pijs actibus intellectus & voluntatis, quos Deus in nobis adiuvat, vel ad bonum libere prosequendum, vel ad malum fugiendum. Et de hac plenius in sequentibus agendum erit.

SECTIO II.

Quinam fuerint errores Pelagianorum circa gratiæ necessitatem.

UT Catholicæ fidei veritas circa divinæ gratiæ necessitatem clarius effulgeat, discutiendum nobis erit quinam errores olim illi adversari fuerint. Cumque alios hæreticos gratiæ divinæ infensos, Pelagiani prius olim partes tenuerint, de illorum erroribus hic nobis agendum est. De quibus quidem quoniam non levis hodie Theologos controversia est: nullum ad ejusmodi errores dignoscendos, certius ac facilius medium adhiberi existimavimus, quam si sedulo investigemus, & accurate consideremus, quid in illis hæreticis Ecclesia tantum erroneum reprobaverit: id est, quid Concilia, & Patres summi de Pelagii & asseclorum ejus dogmatibus pronuntiaverint: quid in eorum dictis aut scriptis connumeraverint: & quas veritates erroribus illorum oppositis fide credendas definierint. Cum enim fidei Catholicæ ritus sola divina auctoritate constet, non argutis acceptionibus eruenda est: sed ex fontibus iis liquida erigenda, per quos illam ad nos Deus voluit derivatam: igitur ordine aliquo procedamus. Observandum est Pelagii ejusque asseclorum errores, in quatuor præsertim locis cæli Carthaginensi, Milevitano, Carthaginensi altero,

DE
seano 2. proscriptis
Pontificibus
condemnatos
nullam ac brevem
primis nullam
Synodi, quæ an
coacta est
verbis illius
erroribus, ab
in locis, ac præ
Synodi fusi
Synodum miser

Quid Pelagiani

na Concilia, C

Um igitur ea

ab Orosio Pres

quorundam

erodem fuissent

bagine coactus

tribus diligentius

Pelagium, ejusq

agulam & ex an

ut patet ex Ep

centium Papan

quidem Epistol

ore, ut statui

horitas: ipsi

rbis exponunt

Dei gratiam de

creavitque nat

tem Dei possit in

umere: quod illa

illam vero gra

Ara

ificano 2. proscriptos fuisse; & à quatuor potissimum
 mis Pontificibus, Innocentio, Zozimo, Celestino, &
 sio condemnatos, & anathemate percussos. De qui-
 sigillatim ac breviter nobis agendum est.
 ac in primis nullam hic facimus mentionem Diospoli-
 x Synodi, quæ ante quatuor præfata Concilia contra
 agium coacta est: Huic enim ipse Pelagius fictis &
 ulatis verbis elusit, in eaque, occultatis potius, quam
 aris erroribus, absolutus est, ut testatur S. Augustinus
 his in locis, ac præsertim in libro de gestis Pelagii, ubi
 illius Synodi fuse refert: Unde S. Hieron. Epist. 77.
 ac Synodum miserabilem vocat.

§. I.

*Quid de Pelagianorum erroribus consueverint Africa
 na Concilia, Carthagines, ac Milevitanum,*

Ullum igitur ea quæ Diospoli facta fuerant, in Africam
 ab Orosio Presbytero relata fuissent, simulq; Gallo-
 norumdam Episcoporum litteræ adversus Pelagiū
 eodem fuissent exhibitæ: Concilium 68 Episcoporum
 Carthagine coactum est anno Christi 416. in quo rebus
 omnibus diligentius examinatis & perspectis, decretum
 est, Pelagium, ejusque discipulum Celestium (nisi errores
 suos palam & ex animo ejurarent) anathemate feriendos
 se, ut patet ex Epistola Episcoporum ipsius Synodi ad
 Innocentium Papam, quæ est inter Augustinianas 90. In
 qua quidem Epistola, postquam dixerunt, se ideo hæc illi
 intimare, ut statutis suis etiam Apostolicæ Sedis adhibea-
 re autoritas; ipsius Pelagii, ejusque sectæ hæresim
 his verbis exponunt: Isti (Pelagiani scilicet) asserunt in
 bono Dei gratiam deputandam esse, quo talem hominis insti-
 tuti creavitque naturam, quæ per propriam voluntatem
 legem Dei possit implere, &c. eandem legem ad gratiam
 pertinere: quod illam Deus in adiutorium hominibus de-
 dit. Illam vero gratiam qua Christiani sumus, nolunt o-

minino agnoscere, &c. Hominibus persuadere non cō
ad operandam perficiendamque iustitiam, & Dei maiestatem
complenda, solam sibi humanā sufficere posse naturā.

Eodem anno in Africa congregatum est Concilium
Ievitanum cui interfuit S. Aug. cum 70. aliis Episcopi
quo ad eundem Innocentium Papam ipse S. Aug. nomine
rotius Synodi scribens de Pelagianorum erroribus
quitur: Isti dicunt posse hominem in hac vita
Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ, sine di
torio gratiæ Salvatoris, per solum liberum voluntariū
bitrium pervenire, ut ei non sit jam necessarium di
Dimitte nobis debita nostra. Illud vero quod sequitur
Ne nos inferas in tentationem, non ita intelligendū
ranquam divinū adiutorium poscere debeamus, n
peccatum tentari decidamus: sed hoc in nostra potestate
esse potestāte, & ad hoc solam sufficere voluntatem
minis.

S. II.

*Quale iudicium fuerit Innocentij Pape super
iisdem erroribus.*

II. Is acceptis Epistolis, Innocentius rescripsit ad su
dictorum Conciliorum Patres, eorum sententiam
confirmans, erroresque Pelagianorum condemnans, &
Epistola quidem ad Patres Concilii Carthaginensis, &
numeratur inter Augustinianas 91. postquam dixit illis
in eo quod Apostolicam Sedem consulebant, antiquæ
ditionis exempla servare, de Pelagianorum erroribus
loquitur; Quid enim potest esse tam iniquum, tam
barum, tam Christianis mentibus inimicum; quam ho
denegare debere quidquid in quotidiana gratia conseq
ris; cui te ipse confiteris debere quod natus es: & cui
tas debere quod vivis, quomodo te non putas illi debe
quod quotidianam ejus consequendo gratiam taliter vivi
Subiungit postea, Illos negare nos adiutorio indigere
vino, quasi ex nostra in totum possibilitate perfectos. Itē

Illos

os nescire, quod nisi magnis precibus gratia in nos im-
 morata descendat, nequicquam terrenæ labis & mundani
 porris vincere contemur errores; cum pares nos ad re-
 tendum, non liberum arbitrium, sed Dei solum facere
 sit auxilium, &c. Addit. Deum quotidiana nobis præ-
 are remedia, quibus nisi freti consisque nitamur, nul-
 tenus vincere humanos poterimus errores: necesse est
 im ut, quo auxiliante vincimus, eo iterum non adin-
 ante vincamur, Et tandem concludit: Quisquis ergo
 ne assentiens videtur esse sententiæ, quod dicat adiuro
 nobis non opus esse divino, inimicum se Catholicæ Fi-
 & Dei beneficiis profiteatur ingratum.

2. In Epistola autem 93. ad Patres Concilii Milevitani
 aliquam similiter dixit, antiquæ regulæ formam toto
 imper orbe servatam hanc esse; ut super anxius rebus
 des Apostolica consuleretur, & de Apostolico fonte re-
 onsa per omnes Provincias semper emanare, præsertim,
 oties fidei ratio ventilatur, de Pelagianis subiungit? Ec-
 homines, qui non posuerunt Deum adiutorem suum;
 gantes enim auxilium Dei, inquinant hominem sibi posse
 ficere, nec gratia hunc egere divina, qua privatus ne-
 se est, ut laqueis diaboli irretitus occumbat, dum ad
 onia vitæ perlicienda mandata, sola tantummodo liber-
 te contendit. Addit postea: quare Pelagium, Celestius
 que, id est inventores vocum novarum, quæ, sicut di-
 Apostolus, adificationis nihilum, sed magis variissimas
 uluerunt parere quæstiones, Ecclesiastica communie
 privari, Apostolici vigoris authoritate censens.

§. III.

*Ad contra eosdem errores in alio Concilio Car-
 thaginensi statutum fuerit.*

Defuncto Innocentio, cum ab ejus in Apostolica Sede
 successore Zozimo Celestius ejusque magister Pela-
 us, variis & subolis artibus, nec non ficta ementiaque
 ei professique, anathematis, quo eos Innocentius per-

eulerat, absolutionem obtinere conarentur: Episcopi
cani, num. 214. rursùm Carthagine convenientes ,
Domini 418. contra præsatum Pelagium ejusque assa-
canones 8. condiderunt: qui licet ab aliquibus , Con-
Mile virani suprâ citati esse dicantur; probabilius tamē
ab isto Concilio Carthaginensi editos esse; ut constet
Epistola Cælestini Papæ ad Episcopos Galliæ infra citatā
in qua hujus Concilii nomine citantur, & confirman-
tur omnes Pelagianorum errores, quos jam ab Ecclē
damnatos, vel denuo dammandos, esse judicaverunt
quivis scire distincte possit, quid in Pelagianis dogma-
bus fugiendum ac devitandum esset. Itaque postquam
duobus primis anathema dixerunt in eos, qui assererent
Adamum, etsi non peccasset, moriturum, tamen fuisse
aut, qui infantibus Baptismum ad salutem necessariū
esse, illosque originale peccatum ab Adamo contrahi
negabant: in reliquis canonibus damnat eos qui dixerunt

Gratiam Dei, qua justificamur Per Jesum Christum
ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam dē-
missa sunt, & non etiam ad adiutorium, ut non com-
tantur.

Item, Eandem gratiam Christi propter hoc tantum
adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis re-
latur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus
quid appetere, quid vitare debeamus: non autem per illam
nobis præstari, ut quid faciendum cognoverimus, etiam
facere diligamus, atque valeamus.

Item, Ideo gratiam nobis justificationis dari, ut quod
facere per liberum jubemur arbitrium, facilius possimus
implere per gratiam: tanquam, etiam si gratia non dē-
tur, non quidem facile, sed tamen possemus, etiam
illa, implere divina mandata.

Item, Eos, qui verba hæc Sancti Joannis Apostoli,
diximus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seduci-
mus, & veritas in nobis non est, sic accipienda putamus,
runt,

entur: Episcopi, ut dicant propter humilitatem oportere dici nos habere peccatum, non quod vere ita sit.

Item, Qui dixerint in Oratione Dominica ideo dicere debemus (dimitte nobis debita nostra) ut non pro seipsis dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis, qui sunt in populo suo peccatores; ideo hæc ab illis verba non veraciter, sed humiliter dici.

Hos autem Canones ad Zozimum Papam à Patribus concilii transmissos, & ab ipso approbatos & confirmatos, testatur S. Prosper in Chronico ad annum 419. verbis: Concilio apud Carthaginem habito 214. Episcoporum ad Papam Zozimum Synodalia decreta perlata: quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.

S. IV.

Quid super Pelagianorum & Semipelagianorum erroribus edixerit Celestinus Papa.

Cum igitur Pelagiana hæresis, toties proscripta & damnata, jam ubique fere extincta esset; nihilominus quot post annis in urbe Massiliensi, aliisque deinde Galliarum partibus, novi rursus errores circa gratiam exorti sunt: primum authores, licet à Pelagio recederent, divina gratie necessitatem admittentes, quia tamen non satis ad veri veritatem accederent, ipsanque gratiam dicerent non gratis dari, sed intuitu alicujus bonæ dispositionis, boni alicujus desiderii, aut conatus ipsius voluntatis, solis arbitrii viribus eliciti; ideo hæretici habiti sunt, & Semipelagiani.

Cumque illi præsertim S. Augustini tunc defuncti doctrinam de gratia & libero arbitrio impeterent, multa in eo invidiosissime criminantes: Sancti Prosper & Hilari viri memoriam tam indigne vellicari non ferentes, Celestinum Papam adierunt, egeruntque cum illo, & Massiliensium frænare audaciam, & S. Augustini ab illorum calumniis vindicaret. Quod Celestinus

KOTUM

eorum votis annuens, & Ecclesiæ paci providere cupiens præstitit in Epistola decretali, quæ incipit, Apostolici præcepti, quam ad Episcopos Galliæ transmisit. In quâ increpatis Massiliensibus, & collaudato S. August. eius doctrina colligit, quæ à prædecessoribus suis promissa & definita, ab omnibus recipi, & fide Catholica credenda haberent, sic igitur loquitur:

2. Necessarium fuit diligenter inquirere, quid rectè Romanæ Ecclesiæ de hæresi, Pelagiana scilicet, quæ non valere, quæ poribus eorum exorta fuerat, iudicaverint, & contrariis, ut non contenti sumus liberi arbitrii defensores, quid de gratia sentendum esse censuerint: ita ut etiam Africanorum Conciliorum quasnam sententias jungeremus, quas utique fecerunt Apostolici antistites, cum probarunt. Ut ergo nunc, qui in aliquo dubitant, instruuntur, constitutione documentis Sanctorum Patrum compendioso manifestemus indicium. Quod si quis non nimium est contentiosus, agnoscat, nimum disputationum connexionem ex hac subditarum theorum brevitatem pendere, nullamque sibi contradictionis superesse rationem, si cum Catholicis credat & discipulis. In prævaricatione Adæ omnes homines naturalem libertatem & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse confurgere, nisi eum gratia Dei miserentis erexerit.

Neminem esse per semetipsum bonum, nisi participationem sui illi donet, qui solus est bonus.

Neminem etiam gratia baptismatis renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad evincendas carnis concupiscentias: nisi per quotidianum Dei adiutorium perseverantiam bonæ conversationis acceperit.

Quod nemo, nisi per gratiam, libero bene utatur arbitrio.

Quod omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda sint: quod nemo aliunde ei placet, nisi ex eo quod ipse donaverit.

Quod ira Deus in cordibus hominum, atque ipso libero

coope-

retur arbitrio, quæ motus boni aliquid boni possit etiam quod bonum est, quod scilicet dixerit gratia

Domini non valere, quæ non contenti sumus liberi arbitrii defensores, quid de gratia sentendum esse censuerint: ita ut etiam Africanorum Conciliorum quasnam sententias jungeremus, quas utique fecerunt Apostolici antistites, cum probarunt. Ut ergo nunc, qui in aliquo dubitant, instruuntur, constitutione documentis Sanctorum Patrum compendioso manifestemus indicium. Quod si quis non nimium est contentiosus, agnoscat, nimum disputationum connexionem ex hac subditarum theorum brevitatem pendere, nullamque sibi contradictionis superesse rationem, si cum Catholicis credat & discipulis. In prævaricatione Adæ omnes homines naturalem libertatem & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse confurgere, nisi eum gratia Dei miserentis erexerit.

contemnere, quod confitendum nihil subrahendum secundum prædicta docuerunt, ut apparuit præfixa, totas apposui Pontificum testi-

id Gelasius Papa summum 2. contra bonum

his ergo Ecclesiasticis regulis, & ex divina sumptis au-
toritate documentis, ita adjuvante Domino, confortati
sumus: ut omnium bonorum effectuum atque operum &
studiorum, omniumque virtutum quibus ab in-
fidei ad Deum tenditur, Deum fateamur auctorem s:
non dubitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita
veniri, per quem fit ut aliquid boni & velle incipia-
& facere. Et paucis interjectis: Profundiores verò,
cilioresque partes occurrentium quæstionum, quas la-
petrastrarunt, qui hæreticis resistunt, sicut non au-
sus contemnere, ita non necesse habemus astruere:
ad confitendum gratiam Dei, cujus operi ac digna-
ni nihil subtrahendum est, satis sufficere credimus, quid-
secundum prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos-
ta docuerunt, ut prorsus non arbitremur Catholicum,
apparuit præfixis sententiis esse contrarium.
sic solas apposuimus fidei definitiones: summorum
Pontificum testimonia brevitate gratia omisimus.

vid Gelasius Papa, quid item Concilium Arausi-
anum 2. contra Pelagianorum & Semipelagia-
norum reliquias acceperint

I. CUB

1. Cum igitur his Pontificum Conciliorumque de-
penitus extincta videretur hæresis Pelagiana cū
bus suis reliquis: nihilominus ex ejus veluti cineribus
plures annos scintilla quædam rursus in aliquibus
matix & Italiæ partibus emerferunt, temporibus
Papæ: qui hac de causa duas scripsit Epistolas ad
rium Dalmatiæ Episcopum, in quibus confirmat,
cumque à prædecessoribus suis contra hæresim Pelagi-
tura fuerant. Et in alia Epistola circulari ad omnes
scopos per Picenum tria capita hæresis Pelagianæ
repullulantis refert: 1. scilicet parvulos nasci sine ulle
caro originali: 2. gratiam Christi ad salutem consec
dam non esse necessariam: 3. denique illam secundum
minum merita conferri: quæ quidem capita iterum
anathemate damna.

Cumque insuper circa idem tempus, Semipelagiani
bas aliquas iterum in Galliis moverent, occasione illa
in civitate Arausicana congregatum est Concilium
vinciale 14. Episcoporum, quod Arausicanum 2. die
eff. In quo eadem rursus contra Pelagianos & Semi-
gianos decreta sunt, quæ jam in præcedentibus Con-
& à præfatis summis Pontificibus definita fuerant. Qu
summa hæc est: Gratiam interiorum Dei per Christum
est Spiritus Sancti illuminationem & inspirationem,
ex meritis Christi tribuitur, ita esse nobis necessariam
sine illa neque Deum invocare, neque à peccato purgari
neque affectum credendi concipere, neque ad Baptismi
pervenire, neque externæ prædicationi Evangelii con-
rire, neque recte cogitare, aut pedes nostros à falsitate
tinere, neque bonum aliquod opus æternæ vitæ meri-
rium exercere; aut in bonorum operum exercitio perse-
rare possimus.

Quas veritates postquam expressit viginti quinquæ
nonibus seu capitulis (quæ quidem capitula sibi ab A
stolica Sede transmissa fuisse in illorum præfatione de
rat)

hanc subiungit conclusionem in qua omnium illarum
 eam summam complectitur his verbis:
 sic secundum supra scriptas scripturarum sententias
 antiquorum Patrum definitiones, hoc, Deo propitiantē,
 temporibus Grædicare debemus & credere: quod per peccatum
 Epistolæ ad Romani hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit libe-
 rari confirmat, in arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut
 hæresim Pelagianam, aut credere in Deum, aut operari propter Deum,
 ulari ad omne bonum est, possit; nisi gratia cum & misericordia
 testis Pelagianæ præveniret.

Ex his igitur Conciliorum Pontificumque sententiis
 salutem consequi decretis constat, summam totius hæresis Pelagianæ
 illam secundum scripturarumque ejus hanc fuisse, ut scilicet hæretici illi
 in capita iterum neminem prorsus Dei gratiam repudiaverint, assidue
 ad salutem æternam consequendam, solas humani

Semipelagianis sufficere vires.
 postea vero ut Ecclesiæ damnationem effugerent, illos
 Concilium quædam necessitatem admisisse, sed fiste & sub-
 nomine gratiæ, liberum arbitrium, naturamque, in-
 conditi sumus, intelligentes.

umque sicfrans illorum patefceret, ut errorem rege-
 gratiam Christi in legis notitiâ, Evangelicæ doctrinæ
 mulgatione, ipsiusque Christi Domini ac Sanctorum
 aplis, necnon in peccatorum remissione & condem-
 ne posuisse.

Cumque nihilominus adhuc urgerent Sancti Patres, ut
 solum externum, sed etiam præsertim internum gra-
 auxilium agnoscerent, illud tandem Scripturæ testi-
 niis convicti admiserunt; ita tamen, ut dicerent, gra-
 illam internam non esse absolute necessariam, sed
 um utilem ad bonum facilius operandum.

Denique cum ulterius adhuc urgerentur ad confiten-
 ipsius gratiæ necessitatem, huic veritati tandem sub-
 serunt, sed simul etiam dixerunt gratiam illam inter-
 non prævenire hominis voluntatem, sed potius ab illa
 teniri adeoque per aliqua bona desideria, aut aliquos
 pios.

pios affectus & conatus humanæ voluntatis obtrine-
umque illam gratiam piorum illorum desideriorum
affectuum intuitu, tribuere pertinaciter asseveraverunt.

3. E contrario autem constar, summam veritatem
larum, quas præfati Pontifices & Concilia, tanquam
Catholica credendas definierunt, hanc esse;

Primo, solam hominis voluntatem, aliaque adjuva-
externa legis & Evangelii, ad salutem æternam in-
quendam; aut ad opera bona illius salutis merita
cienda non sufficere.

Secunda, ad bona illa opera salutis æternæ me-
exercenda, necessariam esse internam Dei gratiam
in interiori illustratione intellectus & pia voluntati-
tione consistit.

Tertio, gratiam illam divinam non solum omni-
opera bona, sed etiam omnes pios & liberos voluntatis
affectus & conatus, quibus homo aliquid à Deo na-
potest, prævenire.

Quarto, illam gratiam prævenientem pure grati-
minis tribui, ac sine ullis meritis ex parte ipsius.

Quintò denique, gratiam illam nihilominus in-
meritorum Christi Domini hominibus tribui, idem
gratiam Christi vocari.

SECTIO III.

De variis humane nature statibus.

1. **P**er status humanæ naturæ intelligimus varios mo-
quibus se natura humana habuit, aut habere pos-
suxta divinæ providentiæ dispositionem, in ordine ad
suum ultimum consequendum.

Hoc posito, quinque præsertim status humanæ nat-
communitè à Theologie dignoscuntur, scilicet natura
ra, naturæ integræ, innocentie seu justitiæ origina-
naturæ lapsæ sibi relicte, & naturæ lapsæ reparatae. C

ultimus nunc reipsa existit: tertius initio creationis
di exitit: trrs verò alii, cum nunquam extiterint, aut
ui sint; considerantur ut pure possibiles. De singulis
revideret aliquid adnotandum est.

atus puræ naturæ, ille est, in quo ea solum haberet
o, quæ ipsi connaturalia sunt, pnia facultates omnes
n, aliaque adjunturales, & concursus Dei generalem, tam conserva-
tem aternam eli, quàm operationibus suis naturalibus necessarium,
is salutis meritorum etiam imperfectiones & defectus pure naturales;
ter verò, sicut peccato ejusque omni reatu, sic etiam
is aternæ meriti gratia supernaturali, & auxiliis quibuscumque etiam na-
Dei gratiam alius ordinis, sibi minime ratione naturæ suæ debita.
& pia voluntaria hunc statum igitur.

Dicendum 1. nullum unquam hominem in puris natu-
in solum omnibus aut creatum fuisse, aut extitisse.

& liberos voluit de fide contra Pelagium, qui (ut refert S. Aug. lib.
iquid à Deo mecc. orig. cap. 15. existimabat hominem sine virtute
ritio, sine gratia aut peccato, id est, in puris naturali-
nem pure gratia fuisse conditum.

erum hic error refelli, & veritas opposita probari fa-
potest ex iis, quæ dicta sunt tractatu 4. ubi probatum
primum hominem in statu gratiæ Sanctificantis fuisse
litum, illoque peccante, posteros ejus omnes ordina-
enerationis via propagatos, in peccati originalis rea-
ncipi. Unde sequitur nullum hominem in puris na-
libus aut creatum esse, aut unquam extitisse.

Dicendum 2. statum illum puræ naturæ, licet nun-
n extiterit, esse tamen possibilem; Deumque potuisse,
illi placuisset, hominem in puris naturalibus creare.
robatur 1. ex Bulla Pii V. Gregorii XIII. quæ reno-
fuit per Urbanum VIII. in Bulla quæ incipit, In emi-
i, data anno 1641. in qua damnantur hi duo articuli;
et. Deum non potuisse talem ab initio creare homi-
quals, nunc nascitur: & falsam esse doctorum senten-
qui dicunt primum hominem creati & instrui po-
a Deo sine iustitia naturali. Et quamvis hi duo ar-

ticuli ita damnati sint in præfatis Bullis, ut non sit evidens, an ideo quia falsi & hæretici, an verò tam quia temerarii & scandalosi, ac proinde pacis ac unitatis Ecclesiæ inimici; quovis tamen modo damnati dicantur certe post Apostolicæ Sedis iudicium hæ & aliæ propositiones in illis Bullis reprobatae, à nullo hodie propugnari possunt: quin se aut veritatis, aut saltem unitatis & Ecclesiæ inimicum profiteatur.

Probat 2. ex eo quod manifestum est, Deum per hominem sine peccato & sine ullo gratiæ dono creatum sine peccato quidem, cum illius author nec sit, nec possit: sine gratia autem; quia si Deus hoc non posset, sequeretur gratiam illam simul esse gratiam & non esse: ex hypothesi; non esset, quia hominis naturæ esset: quod ipsi gratiæ repugnat, ut patet ex antecedentibus.

Obiicies, si Deus posset hominem creare in puris naturalibus, sequeretur illum authorem esse concupiscentiæ quæ ab Apostolo Rom. 7. vocatur peccatum: quod explicat Concilium Tridentinum sess. 5. can. 5. ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, ac proinde Deum esse autorem alicujus rei quæ ad peccatum inclinaret.

Responderetur Deum esse authorem concupiscentiæ quantum est author facultatis sensitivæ in homine, propensionis quam talis facultas habet in bonum situm naturale. Et hæc propensio dicitur inclinare ad peccatum non quidem per se & ex natura sua, sed per accidentem: tenus propensio illa in bonum sensibile, rectæ rationis, dini aliquando repugnat, voluntatemque ad illius sensibilibus fruitionem contra rationis ordinem pellicitur: autem iuxta partis inferioris in superiorem in puris naturalibus, non fuisset peccati supplicium, ut recte dicit August. lib. 3. de libero arbitrio, sed proficendi ad maiorem perfectionem exordium.

4. Item quod spectat ad alios quatuor status, breviter dicimus, quod.

Status naturæ integræ ille est, in quo pars hominis

or, Deo, ut author
esset: & pars in
ita ut licet qua
nem prævenire,
tamen per
hominis natura
possibilem esse
contradictione
cujus bonitati
odi licet indubi
ad perfectionem
que ultimum sit
us autem inno
naturæ statui
naturalia, quæ
sunt, de quibus
status naturæ lap
peccatum primi
quo remansisset,
nata fuisset. Hu
quod potuisset
in eo peccati &
peccatum primi
per Christi g
factam illam
cordia, &c.
denique na
in quo nasci
to liberari &
statu, quamvis
originalis penit
zans concupisc
nem relicta sit (u
ere non consenti
repugnantibus,
coronabitur.

r, Deo, ut authori naturæ ultimoque illius fini, sub-
 esset: & pars inferior, seu sensitiva, superiori seu ra-
 ta: ita ut licet quantum ex se est, appetitus sensitivus
 nesci prævenire, & contra illam insurgere posset, im-
 retur tamen per auxilia quædam naturalis ordinis,
 s hominis naturæ & meritis indebita. Hunc autem
 im possibilem esse patet, ex eo quod nullam secum
 huc contradictionem, aut repugnantiam: neque ex par-
 ei cuius bonitati maxime convenit, hominem donis
 modi licet indebitis afficere: neque ex parte hominis,
 ic ad perfectionem naturæ suæ facilius comparandam,
 inque ultimum sibi connaturalem assequendum juva,
 r.
 status autem innocentie seu iustitiæ originalis huic in-
 æ naturæ statui superaddit gratiam, ac reliqua dona
 naturalia, quæ homini in prima creatione à Deo col-
 sunt, de quibus tractatu 4. egimus.
 reus naturæ lapsæ ac sibi relicte, ille est, in quem
 peccatum primi hominis, humana natura decidit, &
 uo remansisset, nisi per divinam misericordiam ab illo
 rata fuisset. Hunc autem statum possibilem esse hinc
 t, quod potuisset Deus universæ naturæ humanæ mas-
 in eo peccati & damnationis statu relinquare, in quo
 peccatum primi hominis constituta est: unde quando
 illius per Christi gratiam reparatione Scriptura loqui-
 dicit factam illam fuisse ex Dei charitate, benignitate,
 ericordia, &c.
 status denique naturæ lapsæ & per Christum reparatæ,
 est, in quo nascimur, & in quo per Christi gratiam à
 cato liberari & salutem consequi possumus. In illo
 em statu, quamvis per Baptismum reatus omnis pec-
 originalis penitus tollatur, remanet nihilominus in-
 tizatis concupiscentia, seu fomes peccati: Quæ cum ad
 nem relicta sit (ut loquitur Conc. Trid. sess. 5. can. 5.)
 ere non consentientibus, sed viriliter per Christi gra-
 in repugnantibus, non valet: quinimo, qui legitime cer-
 erit, coronabitur.

SECTIO IV.

*An. & quare gratia qua in statu innoc
primo homini collata fuit, diverfa fit ab illa
qua in statu naturæ lapsæ confertur.*

1. Certum est 1. gratiam sanctificantem in statu innocentiae fuisse primo homini collatam: sive illam creationem acceperit: sive, quod probabilibus est, creatus fuerit, ut docet S. Thom. 1. p. quaestione 95. 1. de qua re tractatu 4. supra citato egimus.

Certum est 2. gratiae actualis auxilium aliquod in statu innocentiae fuisse hominis necessarium: illumque arbitrij viribus julte vivere, & in justitia perseverare potuisse. Ita docet passim S. Augustinus praesertim lib. 1. corrept. & grat. cap. 11. ubi dicit primum hominem naturam habuisse, in qua si permanere vellet, numquam lapsus esset: & sine qua etiam cum libero arbitrio, lapsus esse non posset.

Certum est 3. in pluribus differre gratiam status innocentiae, quam aliqui vocant gratiam sanitatis, à gratia naturae lapsae reparatae, quam vocant medicinalem.

Ac in primis in eo quod omnis gratia medicinalis à Christi Domini meritis: gratia verò sanitatis ex illius sit; si eorum sententia vera sit, qui existimant, Adam non peccante, Filium Dei non fuisse incarnandum.

Deinde in eo quod gratia medicinalis amplior sit & abundantior quam gratia sanitatis: juxta illud Christi Domini S. Joan. 10. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant: Unde Apostolus Rom. 5. dicit quod, ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia: ubi enim major est miseria, ibi amplior misericordia; ubi major copia, ibi abundantior copia requiritur.

Praeterea gratia sanitatis ad id tantum conferebatur homo sanctitatem & innocentiam acceptam conservare.

a verò medicinalis ad hoc ut, tum à variis & gravibus peccati originalis & actualis agnitionibus sanetur; ut sanatus à variis periculis, quæ sive interitus, sive riuus, occurrere possunt, præservetur, tum etiam ut in perata sanitate & Sanctitate proficiat, & usque in perseveret. Hancque terriam utriusque gratiæ differentiam fuse explicat S. August. lib. cit. de correp. &

Cum igitur hæc in confesso sint apud omnes, superadhuic una difficultas hic solvenda an scilicet gratiæ in eo præsertim differat à gratia medicinali, quod si sanitatis homo, si veller, dissentire posset; gratiæ medicinali necessario assentiatur, nec ad illa dissentire possit.

Sancti utriusque illius gratiæ differentiam assertit Calvinus in Antidoto Concilij Trident. ad sess. 6. art. 5. ubi in illius Concilii invenitur, quod, dicentes hominem tu naturæ lapsæ posse gratiam oblatam abicere; & 4. posse illi dissentire si velit, gratiæ medicinali fruent, quod erat proprium gratiæ sanitatis: ipsi quoque de causa Pelagianismi notam inurit.

Verum falsitas huius dogmatis evidenter patebit ex dictis infra, cap. 4. Unum hic tantum interim aut alterum monium S. Augustini (cujus autoritate Calvinus hoc dogma propugnare maxime conatur) afferemus, probandum ex mente illius S. Patris gratiam illam, quæ tuatur naturæ lapsæ homini tribuitur, nullam ipsi ad aliam inferre necessitatem, ejusque voluntatem liberam ad differendum ad consentiendum Deo vel demoni, reuere. Sic igitur loquitur S. ille Pater lib. 50. homiliae, hom. 12. Cum per Dei adiutorium in potestate tua non consentias diabolo; quare non magis Deo, non ipsi obtemperare deliberas? &c. quare ad peccandum seducit Satanas, cum Deus posuerit hominis in potestate non consentire Satanae? &c. dat quidem ille (diabolus scilicet) consilium, sed Deo auxiliante nostrum est,

vel

vel agere, vel repudiare quod suggerit. Et hom. 16. arbitrio Deus posuit cui pares locum, Deo an dia. Huic veritati subscripsit etiam S. Hieron. in cap. 4. cum dixit: Dei vocare est, & nostrum credere: nec si nos non credamus, impotens est Deus: sed potestas suam nostro arbitrio derelinquit; ut iuste voluntarium consequatur. Et S. Fulg. lib. de prædest. & grat. 9. ubi dicit Deum inter se & homines ita ordinasse, ut electione ipsius, bonorum principia sumeremus; vocatorem & illuminari viam mandatorum ejus, boni in intelligentia nosceremus, & ea libero eligeremus vel relinquere arbitrio, S. item Bernard. serm. 5. in Quinquagesima, inquit, inimicus excitare tentationis morum in te est, si volueris dare seu negare consensum.

Cum igitur in his S. Aug. aliorumque SS. Patrum monitiis, agatur de homine in statu naturæ lapsæ, & que dicatur quid a Deo adjutus & auxilio gratiæ prout, liber remaneat ad obtemperandum Deo vel dia. ad consensum tentationi dandum vel negandum, ad eligendum vel relinquendum: inde inferitur secundum eorum mentem, gratiam medicinalem æque ac gratiam sanitatis, nullam inferre homini ad agendum necessitatem illumque, si velit, posse gratiam illam sequi, vel abire & illi consentire vel dissentire: ac proinde necessitatem illam differentiam, quam Calvinus inter utramque gratiam, in odium Concilij Tridentini, invhere conatur.

SECTIO V.

An gratia necessaria sit ad cognoscendum quodlibet verum.

NON agimus hic de necessitate gratiæ habitualis efficientis: certum est enim sine illa quodlibet verum cognosci posse: unde S. Aug. lib. 1. retract. cap. 1. retractavit id quod dixerat lib. 1. Soliloq. cap. De nonnisi mundos corde, verum scire voluisse.

Qu

questio igitur intelligi debet de necessitate gratiæ actu-
ad cognoscendum quolibet verum in statu naturæ
e, de quo solo in hac sectione agitur. Sunt autem ve-
es, quæ ab homine cognosci possunt, in duplici disse-
a: aliæ naturales, quæ vel ex objectis sensibilibus co-
sci, vel naturalis discursu intelligi possunt: aliæ super-
rales, ad quarum cognitionem neque per objecta
bilia, neque per naturalem discursum perveniri potest.
um utriusque generis veritates sunt, vel speculativæ,
practicæ: speculativæ sunt earum rerum, quæ tantū-
o cognoscendæ sunt, ut animam hominis esse immor-
n: practicæ vero, illarum, quæ non solum cognoscen-
sed etiam & faciendæ sunt, ut virtutem esse ample-
dam. Hac distinctione supposita, pro questionis pro-
prietate resolutione.

Dicendum 1. quælibet veritatem speculativam na-
am, quæ ex effectis aut objectis sensibilibus deducitur,
e cognosci seorsim ab homine per solas naturæ vires,
ue ullo speciali gratiæ auxilio. Ita Sanctus Thomas
1. 2. quæst. 109. art. 1.

constat ex eo quod talis cognitio non superat naturæ
s, cum sit de objecto naturali per media naturalia co-
scendo: Unde & ipsi Ethnici Philosophi tam multa de
is creatis perspecta naturaliter habuerunt, imo & de
o ipso, juxta quod dicit Apostolus Rom. 2. Invisibilia
per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Con-
præterea ex eo quod S. Aug. lib. 1. ad Simplicianum
st. 2. ait, Deum in eligendis hominibus ad gratiam fa-
rē, neque ingenium, neque scientiam & doctrinam
ndere, unde sequitur scientiam & doctrinam ante o-
em gratiam haberi posse.

Obicies, multa esse in rebus naturalibus, etiam seor-
ac distributive sumptis, quæ à nobis cognosci neque-
v.g. quænam sint ultimæ rerum differentiæ, & similia.
Respondetur quamplurima ex iis non cognosci re vera
acto, quia eorum proprietates vel effectus aliquando

non satis apparent: nos vero in conclusione egimus de quibuscunque veritatibus naturalibus; sed de ista taxit, quæ ex effectis & objectis sensibilibus deducitur. Adde etiam multa ex iis naturaliter sciri posse, quæ non cognoscuntur: quia non satis diligenter investigata & etiam multa sciri à quibusdam, quæ tamen putantur esse adhuc incognita.

Instabis, in Concilio Arausicano 2. can. 9. dici in iuneris esse, cognoscere veritatem.

Respondetur, Concilium ibi loqui de cognitione naturali, quæ conferat ad veram & Christianam pietatem ut patet, ex canonibus præcedentibus & consequentibus non vero de naturali, de qua sola hic quæstio est.

Dicendum 2. veritates speculativas supernaturales posse naturaliter ab homine cognosci, sed tantum per gratiam ac revelationem Dei.

Probatur 1. ex Scriptura 1. Cor. 7. Misericordiam secutus sum, ut sim fidelis: unde S. Augustinus lib. de civitate & libro arbitrio cap. 7. colligit ipsam fidem non haberi nisi Deo miserante, & cap. 14. ex iis verbis Apostoli Philipp. 1. Vobis donatum est, non solum ut in ipsam credatis, sed etiam ut pro illo patiamini; idem S. Augustinus de infert Dei donum esse, æque in eum credere, ac pro eo pati.

Probatur 2. ex Concilio Tridentino sess. 6. can. 1. dicitur anathema ei, qui asseruerit hominem posse præveniente Spiritus Sancti inspiratione & adiutorio credere sicut oportet.

Porro ex his ultimis Concilii verbis colligitur, posse hominem per solas naturæ vires assentiri veritati fidei sibi exterius propositis, assensu quidem opinativo ut ratio, propter quam illis assentitur, non sit divina revelatio, sed motivum aliquod probabile: ut in hæc contingere cernimus, quorum hic assentiendi modus prius est: At vero iisdem veritatibus assentiri non potest sicut oportet, id est, assensu certo & infallibili, aucto

revelantis innixum
endum 3. homin
veritatem practica
quas practicas
tribus partib
satis constat e
mus, & confir
thaginenſi can. 4
dere debeamus
m, de qua ibi lo
nda assertionis
Philosophos
nt Deum, non
allos, non tan
Deum, sed & pract
alias si hoc in
ules; cum ad cul
die lib arb. c. 18
ex eodem S. Au
illud nostris cor
Quod tibi fieri n
ma denique pars
reus imbecillitat
occurrit ad discern
particularibus: tu
tanquam nubib
antem appetitu
recto rationi
unde sequitur
personis asse
rationes morali
corpus eni
& ratione inha
tem.

revelantis innixo, sine ipsius divinæ gratiæ auxilio
 cendum: hominem non posse per proprias vires ul-
 teritatem practicam supernaturalem cognoscere, posse
 aliquas practicas naturales, licet non omnes. Affer-
 untur tribus partibus.
 prima satis constat ex iis, quæ pro secunda conclusione
 ximus, & confirmari potest ex Concilio Milevitano,
 rthaginensi can. 4. ubi dicitur donum Dei esse scire,
 acere debeamus: supple ad vitam æternam conse-
 am, de qua ibi loquitur Concil.
 unda assertionis pars probatur 1. ex Apostolo Rom.
 dicit Philosophos inexcusabiles fuisse, quia cū co-
 ssent Deum, non sicut Deum glorificaverunt: unde
 ur illos, non tantum speculative cognovisse unum
 eum, sed & practice illum esse glorificandum & com-
 m; alias si hoc invincibiliter ignorassent, fuissent ex-
 les; cum ad culpam non deputeretur (juxta S. Aug.
 de lib. arb. c. 18.) quod quis invitatus ignorat. Proba-
 ex eodem S. August. in Psalm. 57. ubi dicit præce-
 illud nostris cordibus ipsa veritatis manu scriptum
 Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.
 tria denique pars assertionis constat, tum ex huma-
 entis imbecillitate; tum ex difficultate, quæ plerum-
 occurrit ad discernendum bonum à malo in multis ca-
 particularibus: tum etiam ex contrariis passionibus,
 is tanquam nubibus mens obcuratur; sape enim eve-
 nientem appetitum in objectum sibi conveniens, licet
 de à recto rationis ordine alienum, vehementi motu
 i: unde sequitur mentis languor & obnubilatio, ex-
 is per somitis æstum animæ viribus, juxta illud Sapa-
 gitationes mortuum timida, & incerta providen-
 stræ: corpus enim quod corrumpitur, aggravat ani-
 is & terrena inhabitatio deprimit sensum multa co-
 tem;

S E C T I O VI.

*An possit homo velle, aut facere bonum aliquod
sine gratia*

1. **Q**uestio intelligenda est non de gratia habituali, qua sequenti sectione agitur, sed de actuali: an scilicet homo bonum aliquod opus, sine illius auxilio, aut facere possit. Pro cuius resolutione,

Dicendum 1. neminem sine speciali divina gratia posse velle, aut perficere bonum aliquod opus, ad salutem eternam consequendam conferat. Est deinde contra Pelagianos.

Probatur 1. ex Scriptura 1. Cor. 15. Gratia Dei sum quod sum. Ephes. 2. Gratia salvi facti estis. Philipp. 2. coepit in vobis opus bonum ipse perficiet. Plura alia prout testimonia pro confirmatione illius veritatis possunt passim in libris S. Hieronymi ac S. Aug. prefatos haereticos conscriptis.

Probatur. 2. ex Conciliis Milevirano, Carthaginensi, Arausicano, & ex summis Pontificibus Innocentio, Gelasio, Calestino, & Gelasio; quorum autoritates fuisse adducimus supra sect. 2. & praterea ex Concil. Trident. 6. can. 1. 2. & 3. ubi anathema profertur in eum qui dicit, hominem posse sine Christi gratia iuste vivere, & eternam promereri.

Probatur 3. hac ratione qua utitur Sanctus Thomas 2. qu. 109. art. 3. quia actus perducentes ad finem sunt fini proportionati esse debent: Atqui vita aeterna est excedens naturam humanam proportionem: Ergo actus eam perducentes, ipsius naturae proportionem excedere debent; proindeque solis illius viribus, sine divina gratia auxilio, fieri nequeunt.

Dicendum 2. probabile esse, quod homo per proprium arbitrium vires, cum solo generali Dei concursu, sine

actualis auxilio.

nihil ad aeterna

probabilis ratio

concedendum quod

aliter bonum, ra

habitarum, aliq

duas habet

dicimus probabi

posse aliquod

multi graves Aut

arum in 2. dist. 2.

Cajet. Bellarm.

probant variis tur

illos videri po

eero assertiois

in statu naturae l

ter bonum posse

concursum sine spec

nensis, Hispanen

quos citat & s

probatur 1. ex Scrip

dicit: Sine me n

tract. 81. in S. J

sine illo fieri n

Cor. 3. Non su

quasi ex nobis

opus mor

cogitatio pra

probatur 2. ex Coelest

Galliae can. 9. ubi

consilium, omneq

esse. Et ex Concilio

Semo habet de se,

probatur 3. ex S. Am

quod si Deus n

participes esse vi

actualis auxilio, aliquod bonū opus morale (quod nihil ad æternæ vitæ meritum conferat) perficere probabilius tamen esse quod non possit: sed quod sciendum quodcumque opus, quod sit ex omni pariter bonum, tam ratione objecti, quam finis & tantiarum, aliquo divinæ gratiæ auxilio indigeat. Tercio duas habet patres.

Primo dicimus probabile, quod homo per proprias arbitres possit aliquod opus bonum moraliter exercere: multi graves Authores ita existimant, ut Magister sententiarum in 2. dist. 26. cap. ult. S. Bonav. Scotus, Durandus, Cajet. Bellarm. Suar. Gammach. & alii plures. Probant variis tum autoritatibus, tum rationibus, apud illos videri possunt.

Secundo vero assertionis parte dicimus probabilius esse hominem in statu naturæ lapsæ, nullum opus ex omni parte inter bonum posse reipsa efficere cum solo generali concursu, sine speciali aliquo gratiæ auxilio. Ita Gregorius, Augustinus, Hispalensis, Capricolus, Petrus Sotus, & plures, quos citat & sequitur Vasquez disp. 190.

Præbatur 1. ex Scriptura. S. Joan. 15. ubi Christus Dominus dicit: Sine me nihil potestis facere: in qua verba tract. 81. in S. Joan. Sive ergo parum, inquit, sive multum sine illo fieri non potest, sine quo nihil veri potestur in cum quod iuste vivere, 2. Cor. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid nisi quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est: nullum opus mortaliter bonum fieri potest, nisi bona cogitatio præcedat.

Præbatur 2. ex Cœlestino Papa Epist. suprâ cit. ad Epistolam Gallæ can. 9. ubi ait omnem Sanctam cogitationem, consilium, omnemque bonæ voluntatis motum ex Deo esse. Et ex Concilio Aransicano 2. can. 22. ubi dicitur: Nemo habet de se, nisi mendacium & peccatum.

Præbatur 3. ex S. Ambrosio lib. 1. de vocat. gent. c. 3. ubi dicit quod si Deus non operatur in nobis, nullus potest participes esse virtutis. Et cap. 9. dicit quod omne

verbum bonum & omne opus Sanctum subministrat Spiritus Sancti, sine quo nihil recte agatur. Et ex S. Hieron. 13. de verbis Apostoli, ubi loquens de auxilio Dei; Prorsus, inquit, si defuerit, nihil boni agere poteris. Agis quidem, illo non adjuvante, libera voluntate male.

Probatur 4. autoritate S. Doctoris q. 14. de virtutibus art. 14. ubi postquam dixit sine gratia habituali fieri aliquod virtutis opus, statim adjungit: Sed si velimus gratiam Dei dicere, non aliquod habituale donum, sed misericordiam Dei, per quam interius motum mentis movetur, & exteriora ordinat ad hominum salutem, si nullum bonum potest homo facere sine gratia Dei. Et q. 109. a. 2. dicit hominem posse quidem etiam in natura corrupta, per virtutem suam naturalem, aliquid bonum particulare agere, sicut edificare domos, plantare vineas, & alia ejusmodi: non tamen totum bonum connumerare, ita ut in nullo deficiat.

3. Probatur denique hac ratione deducta ex ipsius S. Doctoris dictione, tum in corpore articuli, tum in responsione ad 1. Nullum unquam opus bonum moralem deliberare vult aut facit, quin aliqua precedat deliberatio rationis, quæ semper ex aliqua prima cogitatione indeliberata pendet: quæ nisi occurrat, nunquam de bono faciendo deliberabit, nec proinde illud unquam faciet unde Aristoteles à S. Doctore ibidem citatus dicitur: bonum consultationis esse à bona fortuna; id est, procedere ab ipsius hominis deliberata voluntate. Cogitatio igitur talis ante omnem deliberationem in mente hominis exoriatur cogitatio, qua moveatur ejus voluntas ad aliquod bonum faciendum, ab ejus electione non potest neque id ex se præstare potest: Nemo enim (ut ait S. Augustinus lib. de spirit. & lit. cap. 33.) habet in potestate, ei veniat in mentem. Unde sequitur illud speciali dei providentiæ ordinationi adscribendum esse, respectu nihil fortuito indeliberate accidere potest. Proinde

est aliquis bonum
virtutum speciali
tore teneretur: quod
tum, neque ulla
aliam cogitationem
recte ac merito
deci debet.

firmatur ex eo quod
aut petere possumus
opus virtutum
eo gratias agimus
per nos exercemus
non oramus Deum
non illum credimus
gratias Deo
agimus ipsum
videtur illud Apostoli
habent, naturaliter

Respondetur variis
rationibus: ac verissimè
S. Augustinus lib. 1.
de lib. cont. Col. 1.
cap. 24. S. T.
ibi loqui de generali
excusatione, al
tribus, ac divina
et auxilio gratia
Quod autem
gis sunt, facere
tempta. qualis da
potest supra car
ge naturæ, quæ
variantiam divinæ
ex dictis colliges quod
homo ullum opus
tentationem (quod

is aliquis bonum aliquod opus vult, aut exequitur, autium speciali divinæ beneficentiæ auxilio semper re tenetur: quod quidem auxilium cum alias sit ipsi, neque ulla possit afferri ratio, cur hanc potius aliam cogitationem ejus menti Deus immittere tēta recte ac merito gratuitum seu gratiæ divinæ auxilium dici debet.

Infirmitur ex eo quod recte à Deo per Christi merita us, aut petere possumus gratiam, ad quodvis etiam opus virtutis moralis exercendum, item recte eo gratias agimus pro singulis virtutum moralium is per nos exercitis. Atqui ut dicit S. Ang. Epist. 107. us non oramus Deum, sed orare fingimus, si nos non illum credimus facere quod oramus: prorsus agimus gratias Deo, sed agere fingimus, si unde illi is agimus ipsum facere non putamus.

applies illud Apostoli Rom. 12. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt.

Respondetur varias esse hujus dicti Apostolici interpretatio- nis: ac verissimam omnium illam videri, quam pro- d. Augustinus libro de spirit. & lit. capite 26. Sanctus per lib. cont. Collat. capite 12. Sanct. Fulgent. lib. de nat. cap. 25. S. Thom. in illum locum, & alii: Apo- mibi loqui de gentilibus veri Dei cultoribus, & ab- circumcissione, aliisque scriptæ legis ceremoniis. bene- antibus, ac divinam legem servantibus ex vera fide in- m & auxilio gratiæ, quales fuerunt Melchisedech, Job, alii. Quod autem eos dicit Apostolus naturaliter ea, legis sunt, facere; vult tantum illos id facere sine ulla scripta. qualis data fuerat Judæis, & propter quam ntoperare supra cæteras gentes efferebant: sed cum so- age naturæ, quæ tamen non excluderat, imo ad sui riantiam divinæ gratiæ auxilium requirebat.

Ex dictis colliges quod sicut sine divino auxilio non po- homo ullum opus bonum facere, sic etiam illum nul- lationem (quæ vera tentatio sit) posse perfecte &

per aliquod motivum moraliter bonum superate, utrobique sit parratio. Poterit quidem sine gratia remitti alicui leviori consensum denegare, eique resistere motivo a iquo indifferenti; v. g. illicitam aliquam pietatem repudiare ex motivo tuendæ sanitatis, cui esset; sed ex motivo honesto & bono, sine gratia nullo poterit: Quia motivum illud bonum, cuiuscumque tunc sit, semper bonam aliquam cogitationem divini immixtam præsupponit, ut ex suprâ dictis constat.

S E C T I O VII.

An possit homo sine gratia habituali bonum aliquod opus exercere

I. *Questionis sensus est: an sicut actualis gratia, sic habitualis ad quodlibet opus bonum exercere necessaria sit: ac proinde an homo illa privatus & in peccati mortalis existens, cum solo gratiæ actualis aut aliquod opus moraliter bonum exercere possit; sive illud sit quocumque modo æternæ vitæ meritum, non sit, de qua re agitur cap. 4.) Pro cuius resolutione*

Dicendum est, posse aliquod opus moraliter bonum exerceri sine gratia sanctificante; seu hominem in statu peccati mortalis posse aliquos actus moraliter bonos exercere.

Huic veritati, quæ de fide est, opponitur error Joannis Hus: qui ut refertur in Concilio Constantiensi sess. 14. rebat extra statum gratiæ sanctificantis nullum opus bonum fieri posse, & omnia peccatorum opera esse peccata. Quem etiam errorem secutus est Calvinus lib. 2. Institut. cap. 3. & Michâel Bajus, qui articulo 35. exiis, qui damnati sunt in Bullâ superius relata, dixit Omne quod peccator, aut servus peccati, peccatum esse.

Refellitur hic error, & opposita veritas probatur Scriptura S. Luc. 11. ubi Christus Dominus alloquens phariseos, quos ibidem dicit rapina & iniquitate plenos

Verum

tamen, inquit, d
sunt vobis. Et
vobis, quæ
tantum iustos, sed
ex eis quæ subiungi
data dare filiis ve
tens pectus suum
atur 2. ex Conci
damatus est, &
merantur vari
o mortali existen
ut fidei, timori
ationem recipiend
Probatur 3. ex S.
ante justification
Nec ipsa, inquit,
est, si fides han
teum fidei.
robatur 4. ex eo q
ligionis, temper
atores legibus E
hebus festis eua
rdum. &c. Nec
ut lege, ejusm
tribus iniunctis
aut jejuniis o
comiteantur, aut
sicut injunxit
sacramenta essent
ais ministrantur.
opus virtutis
posse existimasset.
Obiicit Isai. c. 1.
tra religionis à pec
minanda.
Respondetur non

nitamen, inquit, date eleemosynam, & ecce omnia sunt vobis. Et eodem capite dicit Christus; Petite, et dabo vobis, quærite, & invenietis. Quod autem illic dicitur vobis, quærite, et invenietis, non est tantum iustos, sed etiam peccatores alloquatur, contra quæ subiungit: Si ergo vos cum suis mali, nostis lata dare filiis vestris, &c. Et capite 18. Publicanus iustus pectus suum, & orans, justificationem impetrabat. 2. ex Concilio Constantiensi, in quo prædictus damnatus est, & ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 6. numerantur varii actus virtutum, qui ab homine in hoc mortali existente, ex divinæ gratiæ auxilio exercentur, ut fidei, timoris, spei, &c. quibus peccator ad justificationem recipiendam se disponit.

Probatur 3. ex S. August. Epist. 105, ubi in peccatore ante justificationem agnoscit virtutem & meritum. Nec ipsa, inquit, remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat: neque enim nullum est meritum fidei.

Probatur 4. ex eo quod multa sunt opera virtutum, purgationis, temperantiæ, &c. ad quæ exercenda etiam iusti legibus Ecclesiasticis obligantur; v. g. ad Missas hebdomadibus audiendam, ad jejunium certis diebus observandum. &c. Nec tamen legimus Ecclesiam ullo casu aut lege, ejusmodi hominibus in peccato mortali contentibus injunxisse; ut antequam Missæ celebrationi assistant, aut jejunii observationem inchoent, de peccatis confiteantur, aut saltem perfecto contritionis actu sint: sicut injunxit iis, qui sacram Eucharistiam, aut sacramenta essent suscepturi, vel eadem confecturi; illis ministraturi. Quod tamen haud dubie fecisset, si illud opus virtutis moraliter bonum a peccatoribus exerceri non posse existimasset.

Probat 5. ex prophetia Isai. c. 1. dici sacrificia, & quæcunque alia opera religionis à peccatoribus exercita, esse Deo exosa & non acceptanda.

Respondetur non ideo præcise opera illa Judæorum

fuisse Deo exosa, quia ipsi Judæi peccatores essent quia illa ex prava intentione, & non aliis vitiosis constanti exercebant: ut patet ex his verbis quæ immessequuntur: Manus enim vestræ plenæ sunt sanguine in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra.

Quæres, an sicut absque gratia sanctificante potest aliquod bonum opus exercere, sic etiam possit illa omnia divinæ legis præcepta servare.

Respondetur, si de præceptis illis qua stio sit, quæ actus aliquos supernaturales exercendos obligant: quævis aliqua eorum sine gratia sanctificante impleri potest omnia tamen & singula non posse, cum aliqua ex illorum observatio gratiam sanctificantem in homine supponit, quale est præceptum de Eucharistia dignamenda. Quod si de præceptis solius legis naturalis stio intelligitur, dicendum est quod, quamvis ad observationem cujuslibet illorum divise sumpti, gratia sanctificativa minime requiratur: sine illa tamen omnia legis naturalis præcepta collective sumpta, saltem tempore aliquo, servari non posse: proindeque hominem in peccati mortalis diu subsistere non posse, quin in alia cata dilabatur. Ita S. Thom. cit. quaest. 109. art. 4. ubi dicit hominem non posse servare totam legem gratia habituali sanante, seu sanctificante.

Et probatur ex eo quod dicit Apostolus Rom. 2. Nisi auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur: quæ Apostoli verba S. August. lib. de sermone & lit. cap. 26. sic intelligenda esse dicit: Ut sciamus aliter eos non esse factores legis, nisi iustificentur, ut iustificatio factoribus accedat, sed ut factores legis iustificatio præcedat.

Hujus autem rei ratio alia non est, quam quod si peccator in illo peccati mortalis statu fideliter cooperetur auxiliis gratiæ actualis, quæ ipsi à Deo misericorditer subministrantur ad vincendas tentationes quæ occurrunt, & excedenda bona opera moralia quorum sese offert occasio.

Deus

us pro sua ineffabili præstabit auxilia, & excitabit; qui Sacramenti adum veræ continentem esse, qui notabiliter mortalitatis & neccitatem. Si enim peccati sibi à Deo ad seculum superandas tentationes crearetur, Deus spiritum immortalem dispositionem, quæ crearetur, & g

An possit sine f

Questionis sententia, sic etiam si peccati, sive actuali peccati: id est, an iustitiam opus moralis ratione. Dandum est, peccati exerce. Ita S. Thom. probatur 1. ex Scriptura, tanquam peccati. Egyptiorum peccatum Regis edificatum Centurio adhuc in peccati) dicitur fecisse peccati accepta Deo sub Probatur 2. author

SECTION VIII.

Questionis sensus est, an sicut sine gratia Sanctifican-
te, sic etiam sine ulla fide supernaturali, sive habi-
tu, sive actuali possit aliquod opus moraliter bonum
exerceri: id est, an infidelis, sive hæreticus, sive ethnicus,
aliquid opus moraliter bonum facere possit. Pro cuius
solutione.

robarur 2. auctoritate Pii quinti, Gregorij decimi ter-

ij, qui in Bullis suis contra Baium hanc ejus propositionem condemnarunt, Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.

Probatur 3. ex S. Chrysost. hom. de fide & legentibus: ubi dicit multos qui Deum ignorant, bonis operibus florere, quamvis hæc opera ad salutem promerendam sint ipsis utilia. Et ex S. Hier. in cap. 1. ad Galat. ubi multos absque fide & Evangelio Christi, multa salubria & sancte perficere, v. g. parentibus obsequi, inopi manum porrigere, &c. Item ex S. August. lib. de Spiritu & cap. 26. ubi dicit quod impiorum, Deum verum non veraciter, neque iuste colentium, quædam tamen bona legimus, vel novimus, vel audimus, quæ secundum iustitiæ regulam non solum vituperare non possumus, sed etiam merito recteque laudamus. Et lib. 5. de Civitate cap. 15. dicit Deum Romanis tam amplum imperium disse in remunerationem bonarum virtutum quæ in eis erant. Et Epist. 163. de Polemone loquens, quem de exhortatione Xenocratis ex luxurioso continentem effectum: Quamquam ergo, inquit, non fuerit Deo acquiescentis, sed tantum à dominatu luxuriæ liberatus: tamen id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humani operi tribuerim, sed divino. Et quibusdam interjectis: Non ergo si ex luxurioso continens factus, ita sciret deus esset hoc donum, ut eum abjectis superstitionibus cerneret, non solum continens, sed & veraciter sapiens, & libenter religiosus existeret.

i. Neque dicas his & similibus locis apud S. Augustinum magis de operibus infidelium: quæ fuerunt quidem bona, non ex objecto, seu (ut ipse loquitur) ex officio, sed non ex fine.

Respondetur enim opera illa, quæ ut bona referuntur & laudantur à S. Augustino citatis locis, fuisse bona non solum ex objecto & officio, sed etiam ex fine; alioquin si mala fuissent ex fine, seu si ob pravam aliquam finem facti fuissent, simpliciter & absolute mala fuissent, adeo

que

peccata: unde fecerunt peccata facienda iudicium est, & non bonum. Coniunctis 1. illud Augustinus respondetur, per legem sed dicendum Apostoli evangelium. Quis qui conscientiam veritatis credentibus non monet consilium, si dum illis vestigia dicit illos peccata conscientiam peccata. Coniunctis 2. S. Augustinus nulla opera bona respondetur, illis dicendum, quod infidelium, propter defectum prava erat, ac divina, quæ est de Spiritu & laudatur quod, si dicitur, qui iustitia divina vix) indicat sine ex recta intentione neget, ab infidelibus intelligi debere dicendum libro 4. etiam dicere bona ad eternum Dei Coniunctis 3. ex ante bonum sine divina gratia divina provisionem reperitur Respondetur falsum

peccata: unde sequeretur Deum peccata remunerare,
peccata facienda juvare, peccata esse dona Dei, quod
verum est, & nullatenus dici debet.
biicies 1. illud Apostoli Rom. 14. Omne, quod non
ex fide, peccatum est.

respondetur, per fidem hoc loco non intelligi fidem
logicam sed dictamen conscientiae, ut ex contextu
orum Apostoli evidens est: Ibi enim agit de novis Chris-
tis, qui conscientia reclamante, cibos manducabant,
veritos credebant, quia in lege Mosaica vetiti erant:
que monet conscientiam illam erroneam deponere;
si dum illis vescuntur, credant sibi hoc licitum non
dicit illos peccatum committere: quia omne quod sit
ra conscientiae persuasionem, peccatum est.

biicies 2. S. Aug. variis in locis aperte docere, ab infi-
delibus nulla opera bona praestari

respondetur, illis in locis Sanctum illum Patrem velle
scire, quod infideles raro exerceant opera quae vere bon-
ae sunt, propter defectum intentionis, quae in illis ut pluri-
mum prava erat, ac vitiosa: quamvis alioquin ex auxilio
gratiae divinae, qua excitabantur, recta esse potuisset. Ubi
de Spiritu & litt. c. 27. loquens de gentiliis ope-
bus interjectis: dicit quod, si discutiantur, quo fine fiant, vix in-
veniantur, qui iustitiae debitam laudem mereantur. Ubi par-
ticipatio (vix) indicat aliqua infidelium opera, quamvis
inter sapientes, sanctissime ex recta intentione processisse: vel si absolute ali-
quando neget, ab infidelibus opera ulla bona exerceri, il-

apud S. Augustinum intelligi debere de operibus bonis aeternae vitae me-
ritum quidem esse: unde libro 4. cont. Julianum c. 3. Scito, inquit, nos
ex officio, scilicet tantum dicere bonum hominis, per quod solum po-
tuit ad aeternum Dei donum, regnumque perducit.

biicies 3. ex ante dictis constare nullum opus morali-
fuisse bonum sine divinae gratiae auxilio fieri posse: atqui
ex fine; alioquin gratiae divinae auxilium in infidelibus, ante fidei
receptionem reperitur.

respondetur falsum esse, nullum gratiae auxilium in
infidelibus

infidelibus dari ante fidem: docet enim aperte S. Aug. Probatur 1. ex Cono
1. de grat. Christi cap. 24. Regem Aſſuerum infidelibus appropriatos omnes,
peculiari gratiæ divinæ auxilio excitatum fuiſſe & adjuvum & debere
ut furorem deponeret, & manſuetudinem ſectaretur, ſed Chriſto auxi-
ſuprà ex eodem S. Patre vidimus. Polemonem infidelium feſt. 6. ca-
dono divinæ gratiæ ex luxurioſo continentem eſſe factum, cui caput in men-
bus, ac proinde etiam infidelibus antequam fidem recipiant opera ſe-
pian, imo etſi nunquam illam recipiant, gratias ex Cono. Hæc autem
ſſi Domini meritis dari ad ſalutem ſufficientes.

Porrò ſuper hac quæſtione utiliter legi poterit Boetius 2. ex S. Aug.
Franciſci Saleſii Epifcopi Gebennæ liber ſecundus de ſervitio cap. 6. u-
re Dei, præſertim cap. 11. ubi non minus pie quam ſapienter, ut gratia Dei n-
dire docet & probat, Deum varia gratiæ ſuæ dona in hominibus ſecundum
libus ante donum fidei elargiri, ut illos ſcilicet ad iſta quæcum fuerit
accipiendum præparet & diſponat, & ſi fideliter conſilio in gratia,
rentur, ut tandem illis eximium illud fidei donum tribuat. Probatur 3. ex eo qd

SECTIO IX.

*An homo in gratia habitualis ſanctificantis ſtatu
digeat aliquo gratiæ actualis auxilio ad operandum
bonum, & ad ſinalem perſeverantiam conſequendam.*

1. Quæſtionis ſenſus eſt, an homo in gratiæ habitualis ſanctificantis ſtatu conſtitutus, præter habitum ſuperiorem, & virtutes
naturales fidei, ſpei, & charitatis, aliarumque virtutum, quæ ipſam gratiam ſanctificantem comitantur (ut dicitur quod quor-
tur infra) indigeat aliquo gratiæ actualis auxilio, ut poſſit bonum operari, tentationes occurrentes ſuperare, & in ſervitio Dei, etia-
lo gratiæ ſanctificantis ſtatu utque ad finem vitæ perſeverare.

Pro cuius reſolutione.
Dicendum 1. hominem juſtum ſeu gratiæ ſanctificantis, non poſſe homi-
præditum, non poſſe abſque novo gratiæ actualis auxilio u-
opera exercere æternæ vitæ meritoria. Ita S. Thomæ ratio enim illa ad
quæſt. 109. art. 9.

Pro-

obatur 3. ex eo quod habitus non movent potentiam,
cellam ad operandum iuvant; nisi prius ab ipsa poten-
a applicentur ad operandum, naturalis autem potentia
X. omnis non potest per se ipsam, habitum supernaturalem
ficare ad operandum, nisi ipsa prius excitetur à Deo
in initium omnis boni operis ex Deo fit, ut ex antedictis
at.

robatur 1. ex can. 9. suprà citato Concilii Arauscanis:
dicitur quod quoties bona agimus, Deus in nobis at-
nobiliscum, ut operemur, operatur: & can. 10. dicit
torum Dei, etiam renatis ac sanctis esse semper im-
andum.

robatur 2. eadem ratione, qua suprà, scđ. 6. offendi non posse hominem ex solis naturæ viribus sine gratiæ actualis auxilio ullum opus moraliter bonum exercere. Ratio enim illa id æque probat de homine in statu gratiæ sancti.

Ira S. Thro

gratiae sanctificantis existente: cum in tali statu nullum virtutis actum possit exercere, nisi tales in ejus mente oriatur cogitationes, quibus moveatur voluntas ad illius virtutis actum exercendum: hæ autem cogitationes, cum omni deliberationem præveniant, ex sola Dei misericordia venire censendæ sunt, ac proinde Christi Domini gratia ascribi debent.

Dicendum 3. non posse hominem in statu gratiae usque in vitam suam finem perseverare, absque speciali divina gratia auxilio. Ita S. Thomas supra art. 10.

Constat ex antedictis. Cum enim homo sine auxilio gratiae actualis nullam tentationem vincere, nec ullum peccatum opus exercere possit; a fortiori sequitur nec posse sine speciali gratiae auxilio, in accepta justitia utque in vitam suam finem perseverare: cum perseverantia illa obtinenda gratiae auxilia nequeat, nisi ped exercitium bonorum operum, & victoriarum beneficium viciis tentationum occurrentium, ut fuisse docet & explicat Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 13. Et can. 32. anathema sit, qui contra Virgine Maria, vultus profert in eum qui dixerit, justificatum sine speciali Dei adjutorio in accepta justitia perseverare posse. Eodem sensu dixit Coelestinus Papa in Epist. ad Episcopos Galliarum, quæ can. 6. Neminem etiam baptismatis gratia renatum, idola peccata venientium esse ad superandas diaboli insidias; nisi per quodam Dei adjutorium perseverantiam bonæ conversationis accipiat. Quod optime explicat S. Hieron. Epist. ad Ctesiphontem adversus Pelag. cap. 3. his verbis, Non sufficit mihi, quod semel gratiam mihi donavit, nisi semper donaverit: peto ut accipiam; & cum accepero rursus peto. Quod etiam ante nobis debita dando, nec ego satior in accipiendo.

3. Dices contingere posse, ut aliquis statim post acceptam justificationem ex hac vita decedat: in quo casu nullum speciale gratiae actualis auxilium illi ad perseverandum necessarium est.

Respondetur, in tali casu posse quidem hominem perseverare absque novo gratiae actualis auxilio, sed non sine

statu nullum spem & indebito favore, ac dono divinæ misericordiæ, ejus mente oneratur, ut ex hac vita in eo statu subtrahatur, & ex va-
as ad illius vias, & maximis salutis amittendæ periculis singulari Dei
ones, cum omni beneficio eruat: juxta quod dicitur Sap. 4. Raptus est
i misericordiâ, qualiter mutaret intellectum ejus, aut ne fictio decipe-
fisti Domini gratiam animam illius: placita enim Deo erat anima illius &
inter hoc præparavit illum educere de medio iniquita-

statu gratia
speciali divina
o
mo sine auxilio
re, nec ullum
sequitur nec
a justitia ullo
antia illa ob
operum, & si
e docet & expl
Et can. 22. an
arum sine sp
erare posse.
Episcopos gratiæ
ria renatum,
s; nisi per qu
bona conv
Hieron. Ep
verbis, No
navit, nisi se
tepero rursus
nec ille de
statim post
ia quo case
lli ad perfe
m hominem
lio, sed non

quæres, an homo in gratia sanctificante constitutus pos-
sum auxilio gratiæ, omnia & singula peccata venialia
sine auxilio
re, nec ullum respondetur 1. certum esse, quodlibet peccatum venis-
sequitur nec posse sumptum posse ab homine justo cum ordinatio
a justitia ullo auxilio devitari. Posse item tot & tanta, tamque
antia illa ob omnia gratiæ auxilia homini justo à Deo communicari,
operum, & si quod beneficium vitam ab omni prorsus veniali peccato
e docet & explere ducat; hoc enim re ipsa factum esse in Sanctissi-
Et can. 22. an in Virgine Maria, universa tenet Ecclesia, ut pater ex
arum sine speciali Tridentino, sessione 6. capite 3.

erare posse. Respondetur 2. si quaestio sit, an homo justus cum illis
Episcopos gratiæ auxiliis, quæ communiter justis dantur, omnia &
ria renatum, omnia peccata venialia per totum vitæ tempus evitare
s; nisi per quod, illum id non posse.

bona convenerit. Hoc enim expresse definitum est in citato canone 23.
Hieron. Episcopus. Trident. in quo damnatur qui dixerit, hominem ju-
verbis, Non potest. Idem potest. Idem potest. Idem potest. Idem potest.
navit, nisi se habere. Idem potest. Idem potest. Idem potest. Idem potest.
tepero rursus. Idem potest. Idem potest. Idem potest. Idem potest.
nec ille deest. Idem potest. Idem potest. Idem potest. Idem potest.

statim post
ia quo case
lli ad perfe
m hominem
lio, sed non
omnes utique quàm extirperant ejus Apostoli, aliam ora-
tionem illos doceret.

CAPUT II.

De Gratia sufficienti

SECTIO I.

Quid sit gratia præveniens excitans. & opera

1. **A**D faciliorem eorum quæ de gratia sufficienti dicimus, intelligentiam, prius hic explicandæ sunt triæ species, seu acceptiones ipsius gratiæ actualis.

Alia siquidem est gratia excitans, alia adjuvans. usque mentio fit Apoc. 3. Stans ad ostium & pulso: (gratia excitans) si quis aperuerit, introibo ad illum, & habo cum illo, & ipse mecum (en gratia adjuvans.) in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 5. Ut qui per peccata à Deo averſi erant, per ejus excitantem atque adjuvantem eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando sponantur.

Alia item gratia operans, alia cooperans. De operante loquitur Apostolus Philip. 2. Deus est qui operatur in vobis velle & perficere. De cooperante 1. Cor. 15. Abundius omnibus laboravi: non ego, sed gratia Dei mecum. De utraque loquitur S. August. lib. de gr. & lib. arb. c. 1. Deus, inquit, cooperando in vobis perficit quod operando incipit. Et paulo post, sine illo enim vel operante ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valeamus.

Alia deinque gratia præveniens, comitans, & subsequens. De præveniente dicitur Psalm. 58. Misericordia ejus præveniet me. De comitante Psalm. 72. Tenuisti manus dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. De subsequente verò Psalm. 22. Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ. De his etiam tribus mentio fit in Conc. Trid. sess. 6. c. 16. ubi dicitur Christum Dominum

un in ipsos iustificatos influere virtutem, quæ bona illorum opera antecedit, comitatur, & subsequitur. Jam aliam de singulis dicamus.

1. Gratia excitans (quæ eadem est cum præveniente & mouente, ut recte observat Gammachæus in 1. 2. qu. 111. & ratione tantum ab illis distinguitur) nihil est aliud quam motus aliquis bonus, tam intellectus quam voluntatis in nobis à Deo, sine nobis productus; quo nos excitat, vel ad bonum libere prosequendum, vel ad malum vitandum.

Dicitur in primis, motus: quia non consistit in dono virtuali, sed auxilio aliquo actuali, ut constat ex antecedentibus, & ex dicendis adhuc parebit.

2. Dicitur motus intellectus: quia consistit in pia cogitatione & illustratione intellectus, quod constat ex Concilio Arausicano 2. can. 7. & Tridentino sess. 6. cap. 5. ubi dicitur de illa, de qua nunc loquimur, vocatur illuminatio.

3. Dicitur præterea, motus voluntatis. Illa enim gratia excitans comprehendit non tantum sanctas cogitationes & rationes intellectus: sed etiam repentinos & indeliberatos motus voluntatis, puta delectationis, timoris, & amoris: unde dicitur in Concilio Arausicano can. 7. Spiritus Sanctum dare suauitatem in credendo, & consensum in veritate.

4. Dicitur etiam, motus illos intellectus & voluntatis in nobis à Deo produci: Quia Deus illos in nobis efficit, id est non solum quatenus in eos influit per veram actionem suam; verum etiam quia soli Deo ejusque gratuita misericordiae tribuendum est, quod in nobis exorti sint: ut in nostra potestate non fuerit, ut orirentur: ut constat ex illis quæ capite præcedenti dicta sunt. Unde S. Augustinus lib. 1. ad Simplicianum q. 2. Vocanti Deo recte tribuatur quod bene volumus: nobis verò tribui non potest, quod vocatur.

5. Dicitur denique, præfatos motus in nobis sine nobis fieri: Quia quamvis fiant in nobis physice & vitaliter in eos

in eos influentibus in genere causæ efficientis; (quod enim illud exequimur, scit ex eo quod ejusmodi gratiæ excitantis motus passim adjuvat, ac nobis in Scripturis & apud Sanctos Patres exprimuntur per ad. Cum autem dicitur vitales intellectus, & voluntatis) sunt tamen sine nobis quod Deus ad id libere operantibus: cum omnem deliberationem ac libere hoc factum est, tatis usum præveniant, ut patet ex antedictis, & ex ipso motu distracti sunt mer experientia, qua constat in nostra potestate non esse dissentientis, id est ut hi motus in nobis vel oriantur, vel non oriantur; hi prævenit proponere postquam exorti sunt, liberum in nobis sit, ipsos vel ad id. Dicimus i. probabili tinnare, vel interrompere. Nemo (inquit S. August. lib. de gratiam scilicet de Spir. & lit.) habet in potestate quid veniat in mentem modo habere vel sed consentire, vel dissentire, voluntatis est.

Ex dictis patet qua ratione eadem gratia dicatur præveniens, ut re veniens, excitans, & operans. Dicitur enim prævenire constat ex eo quatenus non solum omne meritum nostrum, sed etiam nostrum liberum omnem libertatis usum prævenit. Dicitur excitans, quæ gratiam enim cooperatus potentias animæ nostræ excitat, & per modum sui gratia, & ut nobis fionis impellit ad bonum, vel retrahit à malo: unde S. August. lib. de gratia operati gust. lib. de Spir. & lit. c. 134. Suasionibus, inquit, aperiis constat: & quod Deus, ut velimus & credamus, Dicitur denique operari, est causa quatenus operatur in nobis, ut velimus seu consentiamus: fit: omnis enim inclinando & movendo voluntatem ad volendum; si vero gratia operans, ut ipsa consensum obtineat, si non; qui enim alteri aliquis taliter ad aliqui suadere nuntur, dicitur operari & laborare, ut alter id recipere velit & faciat & præstet; si vero persuadetur ille, si non persuadetur voluntis, & operis

SECTIO II.

Quid sit gratia adjuvans, cooperans, comitans, & subsequens.

1. **G**ratia adjuvans, quæ & cooperans vel comitans dicitur, illa est, secundum S. Augustinum lib. de gratia adjuvantem, & lib. arb. cap. 17. per quam Deus volentibus cooperari confundere: quatur perficiens; seu per quam Deus, cum volumus bonum cooperantem, excitat autem in intendunt, cand

entis; (quod illud exequimur, nos ad illud volendum & exequen-
tis motus plura adjuvat, ac nobiscum cooperatur.

remuntur per alium autem difficillimum sit explicare quid sit illud
tamen sine quo quod Deus ad id nos adjuvat, ac nobiscum coopera-
rationem aliam hunc factum est, ut Theologi super hac re in varias
dictis, & ex sententiis distracti sint. Nos in valde abstrusa, aliorum
potestate non ex his sententiis, id quod nobis probabilissimum visum
non oriantur. Brevisiter proponemus.

fit, ipsos vero dicimus i. probabile esse id, quod asserunt aliqui Do-
quit S. Augustinus: gratiam scilicet excitantem & operantem posse
veniat in mentem modo habere veram rationem gratiæ adjuvantis seu
est. Operantis: tunc nimirum cum sic allicit voluntatem ad
gratia dicatur consentiendum, ut re ipsa consentiat.

enim præter hoc constat ex eo quod gratia illa, quæ causat consen-
strum, sed est nostrum liberum, est gratia adjuvans seu cooperans;
ur excitans. Gratiam enim cooperantem nihil aliud requiritur, quam
de per modum gratiæ, & ut nobiscum operetur. Atqui talis est ali-
malo: unde S. quando gratia operans: quia est vera gratia, ut ex ante
bus, inquit, hoc constat: & quando voluntas illi consentit ac bonum
denique operatur, est causa moralis ipsius consensus & boni operis
seu consentiendi fit: omnis enim impulsio, exhortatio, suasio (qualis
volendum: si gratia operans, ut supra diximus) ut cuius voluntas
nisi alteri aliquid velit & faciat: est causa moralis efficiens ipsius
are, ut alteri aliquid velit & faciat: est causa moralis efficiens ipsius
non persuadeat voluntatis, & operis quod fit. Hinc S. Augustinus variis
in opus ascribit consensum nostrum liberum in bonum,

gratiæ operanti tanquam causæ, quæ illum efficit, ut lib.
i. prædest. Sanct. cap. 19. Dæ, inquit, operatur in
colibus hominum vocatione illa secundum propositum

comitari suum, ut non inaniter audiant: sed eo audito convertantur
fit autem hic advertendum, etiamsi supradicti Docto-

vel comitari sentiant, gratiam excitantem & operantem esse quoque
finum lib. potest adjuvantem, & cooperantem: illos tamen hæc duo
plentibus non confundere: quasi sit idem esse gratiam operantem &
voluntatis cooperantem, excitantem & adjuvantem. Hoc enim tan-
tu intendunt, eandem entitatem gratiæ dici posse ope-

rantem & cooperantem varia consideratione: operante
quidem, quatenus illam in nobis Deus sine nobis producit
& ut sic vim habet in actu primo efficiendi consensum li-
rum nostrae voluntatis: sive illum in actu secundo efficit
sive non efficit: Cooperantem verò, quatenus re ipsa
raliter in eum influendo, ipsum simul cum nostra volun-
tate in actu secundo causat & efficit.

Dicimus 2 quemlibet supernaturalem habitum virtutum infusarum posse quoque habere rationem gratiae cooperantis.

Est enim donum aliquod supernaturale naturæ non
minime debitum, quodque primam originem ex pura
misericordia ducit, ac physice concurrir simul cum vol
tate ad operationes supernaturales, quas ut elicere
ab ipsa gratia operante excitari sumus.

dicimus 3. influxum supernaturalem quo Deus p
fice nobiscum concurrit ad consensum nostrum liberum
opera bona, veram & propriam rationem habere gra
cooperantis.

Est enim donum aliquod Dei, naturæ nostræ minime debitum, ac proinde mere gratuitum; per quod cum volumus (ut ait Sanctus Augustinus lib. de gr. & lib. arbit. c. 7.) & sic volumus ut faciamus, Deus nobiscum operatur ac proinde veram gratiæ cooperantis rationem obtinet.

Jam quod spectat ad gratiam subsequentem, omis-
sis ejus acceptionibus, quæ passim apud Theologos videri
possunt.

Dicimus per illam intelligi posse gratiam illam, quæ
 verum nostrum consensum in bonum subsequitur: inter
 excitando ad bonum opus exequendum, cum ejus exequ
 di opportunitas exhibetur, & ad illius boni executionem
 si consentiat voluntas, concurrento. Unde S. Fulgenti
 ad Monimum cap. 11. Prævenit, inquit, Deus & donat h
 mini bonam voluntatem; deinde subsequitur bene vole
 tem, operando in illo boni operis facultatem.

Hinc patet gratiam subsequenter nihil in re differre
operan.

ante & cooperante: sed tantum in eo quod aliquam
em gratiam, tam operantem quam cooperantem,
apposit.

SECTIO III.

An detur aliqua gratia sufficiens.

Rater suprà relatas & explicatas gratie actualis divi-
siones, superest adhuc una in qua major difficultas
ritur: qua scilicet ipsa gratia exortans seu operans sub-
litur in sufficientem & efficacem. Quæ ahrequm ex-
tur, observandum est nomen gratiæ sufficientis bitariã
apud Theologos: 1. genericè, prout convenit gratiæ
efficaci quàm inefficaci 2. specificè, prout est species
dam ipsius gratiæ sufficientis genericè sumptæ, ac ipsi
æ efficaci opponitur; eique tanquam imperfectiori
nei nomen genericum attribuitur.

gratia sufficiens genericè sumpta, est ea quæ vires ho-
ræ nostræ minis sufficientes præbet ad bene operandum, quamque si
er quod cum est, abicere potest, sive de facto illam abiciat; sive illi
& lib. arbitriatiatur & cooperetur. Et eo sensu gratiæ sufficientis
obisum operantem tam efficaci quàm inefficaci tribui potest. Unde
rationem obrogia illa, quæ S. Paulo divinitus concessa est, & per quã
entem, omisitrationes superabar; ac salutem operabatur, quæque
d Theologos inde efficax erat, sufficiens nominatur 2. Cor. 12. Suf-

tibi gratia mea. Et S. Prosper lib. de vocatione Gen-
tium cap. 10. gratiam, quæ salutem re ipsa operatur, suf-
sufficientem vocat. Gratia sufficiens specificè sumpta, est, ea
quæ homini præbet quidem vires ad bene operandum, seu
cum qua potest homo bene operari; quanvis re ipsa non
bæ operetur, defectu libera cooperationis.

Gratia verò efficax ea est, cum qua ita potest homo
bene operari, ut etiam re ipsa bene operetur.

Am circa ipsam sufficientem gratiam, sive genericè, sive
specificè sumptam, duæ sunt præcipuæ difficultates à no-
bis

his solvendæ. Prima est utrum in statu naturæ lapsæ Deum talem hominibus det gratiam excitantem & operantem cui consentum præbere vel negare, & quam recipere, abdicere possint si velint: imo quam de facto aliquando efficiens detur omnibus hominibus adultis, sive fidelibus sive infidelibus?

Circa primam duæ sunt sententiæ erronæ, & ab Ecclesia proscriptæ, quæ licet inter se valde oppositæ videantur in eo tamen conveniunt, quod gratiam illam sufficientem dari negent.

Prima sententia est Pelagianorum: qui (ut supra vidimus) cum existimarent voluntatem hominis sibi ipsi sufficere ad bonum quodlibet operandum, & ad salutem consequendam: ideo negabant ullam dari gratiam internam sufficientem, quæ voluntatis humanæ insufficientiam suppleret.

Verum hujus sententiæ falsitas plenissime constat ex illis quæ de gratiæ necessitate capite præcedenti dicta sunt.

Secunda sententia est Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum hujus temporis, asserentium in statu naturæ lapsæ nullam nobis dari gratiam sufficientem quæ talis sit ut voluntas illi dissentire, eamque abdicere possit, ac proinde omnem gratiam actualem, quæ datur in hoc naturæ lapsæ statu, esse semper efficacem, hoc est habere semper effectum illum ob quem datur: & quamvis nullam voluntati inferat violentiam, illi tamen asserre, seu imponere consentiendi necessitatem, itaut non cōacte quidem, sed tamen necessario consentiat.

Ita Lutherus in lib. de servo arbitrio, ubi sic loquitur: Necessario operamur, sive bonum sive malum, necessario, inquam, non verò cōacte. Et ut apertius adhuc explicet mentem suam. utitur hac comparatione: Humana voluntas (inquit) in medio posita est ceu jumentum: si infederit Sathan, vult, & vadit quo vult Sathan: si interfecerit Deus, vult & vadit quo vult Deus.

Et Cal-

Calvinus lib. 2. instit. cap. 3. ubi sic loquitur: voluntatem mover gratia, non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ postea sit electionis, morionis, aut obtemperare, aut refragari, sed illam efficaciter efficiendo.

lib. 5. contra Pighium: Nego (inquit) gratiam sic offerri, ut nostræ postea sit optionis vel obtemperare, vel refragari: nego tantum in hoc dari, ut imbecillitatem nostram subsidio suo adjuvet, neque enim efficere Deum nobis testatur Paulus: ut possumus bene velle, sed hoc ut ipsi ut velimus Proinde efficaciter formari voluntatem nostram constituo, ut Spiritus Sancti ductum sequi necessario.

in antidoto Concilii Tridentini ad sect. 6. invehitur in Hæresiarcha in Patres illius Sancti Concilii, quod sint homines gratiæ libere assentiri, & gratiam posse habere, ipsique posse dissentire si velint: contendique in hoc hallucinari & falli, nec agnoscere discrimen præputum inter gratiam, quæ data fuerat Adæ in statu innocentiae, & gratiam quæ in statu naturæ lapsæ continetur, quod nempe hæc necessitatem imponat voluntati, illa ex nullam necessitatem imposuisset, sed voluntatem liberam & indifferentem reliquisset, ad assentiendum vel dissentiendum. Quod quidem multis probare nititur, ac præsertim variis D. Augustini testimonio partim truncatis: partim in sensu falso & ab illius Sancti Doctoris mentis torsus alieno explicatis; ac insuper Doctores alma Facultatis Sorbonicæ tanquam Sophistas & Pelagianos sugillat, eo quod gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ transferebant, cui posset homo dissentire si vellet, illique de facto aliquando dissentiret.

tertia igitur & verâ sententia est, quæ asserit homini, etiam in statu naturæ lapsæ, dari gratiam sufficientem, talin ut illam possit abicere si velit, illique dissentire; & de facto aliquando illam abiciat, illique dissentiat.

Quoniam vero hæc sententia gravioris alicujus momenti

menti merito esse judicatur, ex eaque plurimæ aliæ Theologicæ veritates pendunt: idcirco probationem illius pro fusiore proponemus, eamque majoris facilitatis gratia in plures paragraphos dividemus.

§. I.

*Gratiam sufficientem que in statu nature lapsæ
mini datur, talem esse, ut illi resistere possit &
facto aliquando resistit probatur ex variis*

Scripturæ locis.

1. Innumera sunt ferme Scripturæ testimonia, quæ ad probandum faciunt: nos hic aliquot tantum illustrabimus.

Primum petitur ex Isai. cap. 5. ubi Deus de Judæis querens, sic loquitur: Quid est, quod ultra facere debuisti meæ, & non feci? an quod expectavi ut faceret vineæ & fecit labruscas? Quo loco parabolice referuntur munus gratiæ auxilia Judæis à Deo collata, ut bonorum operum fructus producerent: est autem evidens gratias illas effectum suum non habuisse, proindeque Judæos illis assensum non habuisse. Neque dicas solius externæ gratiæ ibi fieri mentionem, puta legis Mosaicæ, &c. cum enim externa adjuncta sola non sufficiant ad bene operandum, si gratia interiori; si hanc Deus ipsis non contulisset, quid sum diceret se expectasse ut opera bona facerent, cum ad id facultatem sufficientem non haberent?

Secundum petitur ex cap. 1. Prov. Vocavi & renuisti extendi manus meas, & non fuit qui aspiceret: despexi omne consilium & increpationes meas neglexistis. Quibus verbis manifeste conqueritur Deus, internas gratias vocantes & excitantes fuisse neglectas ac despectas.

Tertium ex cap. 11. S. Matth. ubi Christus Dominus sic loquitur. Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quia in Tyro & Sydone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere & cilicio poenitentiam egissent.

Qui-

his verbis aperte significatur, datam fuisse gratiam
 in civitatibus incolis, per quam converti potuerunt, &
 noluerunt. Neque dicas Christum Dominum hic so-
 lo de miraculis & signis exterioribus: quia Pela-
 gam esset dicere, quod Tyri & Sydonii solis exteriori-
 bus & miraculis sine interioris gratiae auxilio con-
 verti potuissent. Ergo de his solis Christus Dominus ibi
 loquitur: sed simul de internis gratiae auxiliis, quae
 exterioribus miraculorum adjumentis collata ju-
 tuerant, quae ipsi ex voluntatis suae pravitae abje-
 cerunt, licet talia essent, ut idololatras ipsi, & omni vitiis
 genere perditii homines, iisdem acceptis, non solum
 poenitentiam converti potuissent, sed etiam se ipsa con-
 vertissent.

Quartum ex his Christi Domini verbis S. Matth. 23. Quo-
 volui congregare filios tuos, noluit? Ubi observan-
 dust illos, qui noluerunt, habuisse gratiam ad volendum
 eam, qua potuerunt velle: alioquin non diceret
 Dominus (volui congregare filios tuos, & no-
 luerunt) quomodo enim voluit, & ita voluit ut de nolenti-
 bus conqueratur: si eos, quos sciebat per se non posse velle:
 inquit, quantum necessarium erat ad hoc, ut possent
 operari.

Quintum ex cap. 7. Act. ubi S. Stephanus Judaeos allo-
 quitur, Vos, inquit, semper Spiritui Sancto resistitis. Quid
 facerent, cum aliquid Spiritui Sancto resistere, quam ejus gratiae
 resistere?

Sextum denique ex Rom. 2. Ignoras, quoniam benigni-
 fieri ad poenitentiam te adducit? secundum autem du-
 riciam tuam & impoenitens cor thesaurizas tibi iram. Per
 hoc, internas evincere benignitas Dei ad poenitentiam nos adducit, nisi
 deus despectus & gratiae interioris auxilia? Quomodo autem impietate
 Christus Dominus sibi iram, secundum duriciam suam & impoeni-
 tentiam thesaurizat: quoniam cor, nisi gratiae illi resistendo?

Eadem sententia Conciliorum auctoritate probatur.

1. **E**X tribus præsertim Conciliis nostræ sententiæ vel probari potest.

Primum est Concilium Valentinum c. 2. ubi dicitur los non ideo perire; quia boni esse non potuerunt quia boni esse noluerunt; unde sequitur gratiam non conferri, quia boni esse possint, cum ex se ipsis & sine tales esse non possint: sed gratiam ab iis repudiari, quia boni esse nolint.

Secundum est, Concilium Senonense celebratum a 128. paulo ante Tridentinum, in cuius decreto 15. expressis verbis definitum habetur, Tale non esse Dei tributum auxilium, cui resisti non possit: quod postea probatur ferme Scripturæ locis: quæ paragrapho præcedenti referunt; additque, Frustra certe Stephanus Judæos duræ vicis & incircumcisi cordis atque, qui semper Spiritui Sancto resisterent, frustra Paulus Thessalonicenses admoneret Spiritum ne extinguere, si divinis inspirationibus homines inevitabiliter raperentur.

2. Tertium denique est Concilium Tridentinum sess. 5. ubi dicit, peccatores per excitantem atque adiutorem gratiam, ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando disponi: ita ut, tangente Deo cor hominis per Spiritum Sanctum illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agere potest. Et can. 4. anathema profert in eum, qui dicit liberum arbitrium à Deo motum & excitatum, non potest dissentire, si velit: ex quibus Concilij verbis sic possunt argumentari Gratia illa vocans & excitans, de qua locutus est Concilium, talis est, ut sufficiat homini ad convertendum se, & ad bonum operandum. Atqui ex mente Concilij potest homo ejusmodi gratiam abicere, si velit, tunc cum per eam actualiter à Deo excitatur & move-

DE
que dissentire: Ergo
sufficientem al-

Probatur eade

Non numeris fere
ferri possent, aliq
in primis ex S. Ch
ut, in omnes diffu
nes passi honore ad
gant, hanc suam
In S. Leone Papa
Dei, inquit, non
debimur accipere d
nem, dona Dei po
excitatus, irrita f
Et S. Amb. serm.
Misericordia Domini
ali beneficiis i
is, radios solis ex
quia calore ejus
angativam suam
as a se lucis grati
Et S. Aug. Ep.
nos ut boni simus
te suo bonus est
ego ex illius me
Deus dat ut bo
chro cap. 8. No
ut, sic in ignem ex
Misericordiam ejus r
quod Esau voca
Et lib. de nat. & g
culpam, quod inv
quod ignoras; n
illi

que dissentire: Ergo ex Concilii mente potest homo gra-
sufficientem abdicere, illique dissentire.

S. III.

Probatur eadem sententia ex SS. Patribus.

Xinnumeris fere SS. Patrum testimoniis, quæ hic af-
ferri possent, aliquot illustriora proferemus.

primis ex S. Chrysost. hom. 7. in Joan. Gratia Dei,
ut, in omnes diffusa est, omnibus se facilem exhibet:
omnes pari honore advocat: qui autem ejus munere frui
nolunt, hanc suam cæcitatem sibi ipsis imputent.

S. Leone Papa serm. 2. in solennitate Epiphaniæ, Si
Dei, inquit, non irrita fecerimus, per ea quæ dedit,
debemus accipere quod promissit: Ergo secundum illius
notam, dona Dei per quæ meremur, id est, auxilia gra-
tiam excitantis, irrita facere possumus.

S. Ambr. serm. 8. in Psal. 118. Plena est, inquit, terra
misericordia Domini: si quis autem non credit in Christu.
generali beneficio ipsè se fraudat: ut si quis clausis tene-
tis, radios solis excludat; non ideo sol non ortus est omni-
bus, quia calore ejus se ipse fraudavit, sed quod solis est,
negativam suam servat, quod imprudens est, com-
munitatis à se lucis gratiam excludit.

Et S. Aug. Ep. 54. ad Macedonium, Pertinet, inquit,
ad eos ut boni simus, accipere & habere id quod dat is,
quæ suo bonus est, quo quisque neglecto, de suo malus
esset: Ergo ex illius mente id negligere & abdicere possumus
qui Deus dat ut boni simus. Et lib. 2. Act. cum Felice
Maichæo cap. 8. Non est ergo indignum, inquit, ut Deus
dicat, Ite in ignem æternum, iis qui per liberum arbitriū
meritoriam ejus respuerunt. Lib. ad Simplicianum q. 2.
dic quòd Esau vocatione Dei contempta reprobis tactus
est: Et lib. de nat. & grat. c. 63. Non tibi, inquit, deputatur
qui ex mente ad aliam, quod invitus ignoras: sed quod negligis quæ-
rent quod ignoras; neque quod vulnerata membra non

colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Neque explicat beatus Fr
cat aliquis ideo hominem dici contemnere Deum sanctis lib. 4. divini am
volentem, quia vocationi externæ non obtemperat: *similitudine sica*
ratio enim illa & gratia externa nullatenus hominem *non immerito ac si*
sanare potest, nisi adsit etiam interna: unde S. Aug. lib *bonis necem non infer*
Spiritu & lit. c. 4. Doctrina illa, inquit, qua mandata *gratum esset existimar*
accipimus continenter recteque vivendi, littera est o *gratiae divinæ virt*
dens, nisi spiritus adsit vivificans. *eo quod resistentia*

Denique & S. Prosp. lib. de vocat. Gent. cap. 26. Gratia non impediatur: Pot
Dei, inquit, in omnibus justificationibus principaliter; sed non hanc
præminet, suadendo exhortationibus, movendo exemplis, virtutem & effici
rrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, ha orum ducit, no
inspirando consilium, corque ipsum illuminando, & fidem adhibetur.
affectionibus impuendo. Et aliquibus interiectis subiungit, *ide quod ad illum*
Quæ opitulatio per innumeros modos, sive occultos, *potiores sunt divin*
manifestos, omnibus adhibetur: & quod à multis refutatur. Cum enim liberu
tur, ipsorum, est nequitia; quod autem à multis recipitur, *eo aversum sit & h*
& gratia est divinæ, & voluntatis humanæ. *bonum: hinc fit ut*

S. IV.

Solvantur objectiones:

Prima petitur ex illis Apostoli verbis 1. Cor. 4. Quis quàm agendi,
te discernit? quibus declarat non esse in hominis pota S. August. lib.
testate se ab aliis discernere in iis quæ ad salutem spectant. *judicare: habeo d*
sed id solius Dei proprium. Atqui si posset homo gratia *gratia contra dicit h*
divinæ consentire vel dissentire, posset etiam per arbitrium: quis te discern
sui vires se ab aliis discernere. *discere, non sit in arb*

Respondetur id non sequi: Quia quamvis, cùm homo *non a Domino vol*
à gratia dissentiat, hoc per solius arbitrii libertatem, seu *Secunda objectio*
sui pravitatem faciat, quando tamen illi consentit, id *discernas posse ab homi*
arbitrii sui viribus, sed gratia divinæ ascribere debet: quia *possibilitatis, q*
per illam excitatur & juvatur ad hoc ut ipsi consentiat: *quam tamen Sanct*
nisi ab illa excitaretur, & juvaretur, nullo modo consentire *invenitur, ut verita*
tate posset. Unde semper divinæ gratiæ debitorem se totu *Respondetur grati*
boni quod agit agnoscere debet, nec ullo modo in se *gratiam, longe diver*
sari quasi per illum consensum se ab aliis discernat. *Quam admittat Reli*
fuit

temnis. *Reple* explicat beatus Franciscus Salesius : piscopus Geben-
nere Deum *in* lib. 4. divini amoris, cap. 6. ubi ad id exprimendum
a obtempera- *in* similitudine scianorum & tyrannorum; qui illis se
nus homin- *in* immerito ac sine ulla ratione donare arbitrantur,
ande S. Aug. *in* necem non inferunt: sic (inquit) ridiculum, imo
it, qua man- *in* ipsum esset existimare, voluntatem hominis inspiratio-
di, littera de- *in* gratiæ divinæ virtutem operandi ac efficaciam tribue-
ent. cap. 26. *in* quod resistentia sua illam ejus virtutem ac effica-
nibus priac- *in* non impediat: Possumus quidem ejus efficaciam obicē
movendo exi- *in* e; sed non hanc illi tribuere: gratia siquidem hanc
dando inte- *in* virtutem & efficaciam haurit à sola divina bonitate,
ummando, *in* ortum ducit, non ab humana voluntate, ad quam
intericēis sub- *in* dam adhibetur.

de quod ad illum consensum eliciendum longe sem-
sive occulto- *in* piores sunt divina gratia quam arbitrij humani par-
od a multis *in* Cum enim liberum hominis arbitrium per peccatum
a multis rec- *in* Do aversum sit & longe proclivius ad malum, quàm
ana. *in* bonum: hinc fit ut nunquam amplectatur bonum, nisi
ra potentissima adjuvetur. Quando autem quis aver-
is sit à re aliqua, quam tamen amplectitur, cum fortiss-
ne cadatur, licet possit suasioni reluctari; tunc tuadenti
bis i. Cor. *in* s quam agenti, acribi solet effectus. Et hæc est do-
esse in homin- *in* S. August. lib. de prædest. cap. 5. Quisquis, inquit,
ad salutem sp- *in* ut dicere: habeo ex meipso fidem; non ergo accepi:
posset homo p- *in* do contradicit huic apertissimæ veritati Apostoli di-
etiam per *in* cis: quis te discernit? &c. non quia credere, vel non
crede, non sit in arbitrio voluntatis: sed in electis præ-
amvis, cum p- *in* à Domino voluntas.

libertatem. *in* Secunda objectio est, gratiam illam sufficientem, cui
li consensit, *in* dicere posse ab homine resisti, eandem prorsus esse cum
scribere de- *in* gratia possibilitatis, quam admittebant Pelagiani, & con-
t ipsi consen- *in* tra: uam tamen Sanctus August. toto libro de gratia Chri-
nullo modo *in* uechitur, ut veritati orthodoxæ contrariam.
debitorem *in* respondetur gratiam sufficientem, quam hic propu-
lo modo in- *in* gnus, longe diversam esse ab illa gratia possibilitatis,
dis dūcet- *in* quin admittebat Pelagius. i. enim per gratiam possibili-

rans intelligebat gratiam externam legis, & Evangelii doctrinam, nos verò internam illam esse profiteamur. 2. Pelagius asseribat gratiam illam possibilitatis esse tantum necessariam secundum quid, id est ad facilius operandum nos verò dicimus illam absolute & simpliciter necessariam esse ad bene operandum. 3. Pelagius per gratiam possibilitatis existimabat omnimodam bene agendi virtutem homini conferri; ut ad volitionem ac operationem bene nulla præterea gratia necessaria illi esset, sicque bonum ipsum propria & sola arbitrii sui virtute velleret & operaretur: nos autem sic dicimus voluntatem excitari ad hoc possit bonum facere & operari: ut necessarium præter sit, gratiam illi cooperari: eamque adjuvare dum volunt operatur. 4. denique, quod Pelagius existimabat soli arbitrio libero deferendum esse totum illud bonum, quod vult & operaretur; nos verò, quamvis soli voluntati ascribendum dicamus quo voluntas possit gratiæ resistere, de facto aliquando resistat; si tamen gratiæ consentiat, asserimus ascribendum esse, tum divini gratiæ, tum humanæ voluntati, sed modo magis adhuc divini gratiæ quam humanæ voluntati, ut ex ante dictis constat.

2. Quod autem hæc esset Pelagij mens, constat tum dictis cap. 1. tum ex iis quæ habet S. Aug. lib. de gratia & libero arbitrio cap. 27. quæ hic referemus, quoniam sunt observatissima. Si, inquit, concesserit nobis Pelagius non solum possibilitatem in homine; etiam si nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem & actionem: id est, ut bene velimus & bene agamus: quæ non sunt in homine nisi quando vult & bene agit. Si, ut dixi, concesserit etiam ipsam voluntatem & actionem divinitus adjuvari: & adjuvari, ut sine ullo adiutorio nihil bene velimus & agamus; eamque esse gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum: in qua nos sua, non nostra iustitia iustificat, ut ea sit vera nostra iustitia, quæ nobis ab illo est nihil de adiutorio gratiæ Dei (quantum arbitror) inter nos controversiæ relinquatur.

DE GRATIA.
SECTIO IV.

463

culibet homini detur gratia sufficiens ad salutem.

Ratio de solis adultis intelligenda est, de infantibus enim agitur postea. Illius igitur sensus est, an cuiuslibet detur gratia sufficiens ad bene operandum, & utem per bona opera consequendam. Pro cuius resolutione,

respondendum est, Deum cuiuslibet homini adulto, siue siue infideli, siue predestinato, siue reprobo dare gratias sufficientes & ad bene operandum, & ad salutem bona opera consequendam.

Propterea assertio veritas probatur 1. ex Scriptura. Pro-
1. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam, & in foribus portarum urbis vertit verba sua dicens: Usquequo parvuli diligitis in-
gram, & stulti ea quæ sunt sibi noxia cupient? en pro-
prium vobis spiritum meum, ostendam vobis verba mea:
in multis verbis aperte colligitur, divinam gratiam fun-
datione diffundi, & ad omnium corda penetrare: omnes
per illam sufficienter admoneri & excitari ab bonum.
ap. 11. Misereris omnium Domine, quia omnia potes
in simulas peccata hominum, propter poenitentiam:
omnis enim omnia quæ sunt & nihil odisti eorum quæ se-
rent: quomodo autem Deus miseretur omnium & par-
ter omnibus, si non daret saltem iis auxilium, quo con-
verti ad poenitentiam possent, si vellent? S. Joan. 1. Erat
lumen vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in
hoc mundum, quæ verba de luce interioris gratiæ intel-
ligunt SS. Patres, ac nominatim S. Chrysost. & Cyrill. in
illo Evangelii locum, & etiam S. August. infra citandus.
Probatur 2. autoritate duorum Conciliorum, Seno-
nensis & Colonensis.

In Senonensi quidem can. 75. dicitur, quod gratia sem-
per prompta est, & quod ne momentum quidem prætere-
at, in

at, in quo Deus non stet ad ostium & pulset, cui si quis (quod est Eccl
aperuerit, intrabit ad illum & coenabit cum illo. *gratia suae dona larg*

In Coloniensi verò parte 7. c. 32. dicitur quod quando degentibus, p
quam nemo convertatur ad Dominum nisi tractus per h *menem* submini
rem; accamen nemo hic excusationem prætendere debet *tempora*, per dies, per
quo non trahatur: quia Deus semper stat ad ostium *postinguib*. Et aliquib
sans: mirum per internum & externum verbum *coludent* me declara
monens, ut convertamur à via nostra pessima. *ei adiutorium, prae*

Probatur 3. ex SS. Patribus. S. Dionys. in coelest. *Hinc infirmitas*.
cap. 9. ubi dicit, Imensum & infinitum divini luminis *Probatur 4. auctor*
pelagus semper paratum esse & patere omnibus ad parat *cap. 39. ubi sic loqui*
cipandum. S. Chrysost. hom. 7. in S. Joan. Gratia, in *cap. 1. ubi sic loqui*
in omnes diffusa est: non Judaeum, non Gentilem, *nonne*: non immerito
Graecum, non Barbarum, non Scytham, non liberum *mentum* praestat gi
ferent: non virum aut mulierem, non senem aut juvenis *est*, paratus
nem fugit & deditur omnibus eadem est: omnibus *mes* homines faivo
facilem exhibet. S. Amb. lib. 2. de Abel & Cain c. 3. Omne, ut dicitur 1. T
bus, inquit, opem sanitatis desulit: ut quicumque perit *qui in se impedin*
rit, mortis suae causas sibi ascribat: qui curari noluit, cui *Et in cap. 9. Joan.*
remedium haberet quo posset evadere. S. August. lib. *ms non potest suffi*
de Gen. cont. Manich. c. 3. ubi explicans sup. citata *veratur, non est de*
Joan. verba; (Erat lux vera, quae illuminat omnem *hinc est nulli deficit*,
minem:) Illud, inquit, lumen non irrationabilitum *animi* non trahitur, &c.
lium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui Deo *cre* nam porrigit quan
dunt, & ab amore visibilium rerum & temporalium, *sed ad* inatrahant manu
ejus praecepta servanda convertunt: quod omnes homines *merit*, &c. Ex quo
possunt si velint: quia illud lumen illuminat omnem *hominem* & ad se a
minera venientem in hunc mundum: quod confirmat *lib. 1. in* accipiat, sed ei qu
1. Retractionum cap. 10. *Probatur 5. tum ex*

Paulus Orosius denique (ut plurimos alios omittamus, *Christum pro*
proximitatis evitandae gratia) qui S. August. discipulus fuit *Christum pro*
cujusq; opera & studio Sanctus ille Pater ad Pelagianau *Christum redempti*
ha res in profligandam plurimum usus est, in apologetic *et intelligi non pot*
de arbitrii libertate contra Pelagium longe ante *ex se ad salutem su*
sic loquitur. Mea semper haec est fidelis atque indubita *tum etiam ex eo q*
sententia, Deum adiutorium suum, non solum *andum est autem*
in corpo
re suo

puller, cuius
eum illo.
dicitur quod
nisi tractus pe
n praetere
tat as ostium
um verbum
delima.
in coelest

ne ho f quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fide
grax suaz dona largitur) verum etiam univcrsis in hoc
mundo degentibus, propter longanimitem sui aternamque
entiam, subministrare. idque speciatim. quotidie, per
tempora, per dies, per momenta, per atomos, & cunctis
ingulis. Et aliquibus interjectis sic concludit: Ex quo
vniussime declaratum esto, nemini hominum deesse
ultima. Quod adiutorium, praesertim cum & seductor adstiter, &
infirmis.

4. *authoritate S. Thomæ lib. contra gentes. 1. 59. ubi sic loquitur: Cum hoc sit in potestate liberi arbitrij, impedire divinæ gratiæ receptionem, vel non impedire, non immerito in culpam imputatur ei, qui impedire, non liberum præstat gratiæ receptioni. Deus enim quantum ad se est, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim ut omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire. Crede, ut dicitur 1. Timoth. 2. sed illi soli gratia juven- quicumque parati in se impedimentum non præstant.*

5 Augst. licet non potest sursum elevari nisi tractum : si verò non
super eleuatur, non est defectus ex parte trahentis, quia quantum
minuatur, non deficit nulli deficit, sed est propter impedimentum ejus
non abiliu aqua non trahitur, &c. Deus enim omnibus ad trahendam
manu, qui Deum porrigit quantum in se est ; & quod aues est, non
temporalium solum attrahit manum recipientis, sed etiam auersos ad se
omnes homines conuertit, &c. Ex quo ergo Deus paratus est dare omni-
bus gratiam & salutem, non imputatur ei si aliquis
non accipiat, sed ei qui non accipit.

habatur 5. tum ex eo quod diximus in tractatu præce-
 alios omittentem, Christum pro omnibus salvandis mortuum esse;
 est. discipulus tantum redemptionem pro omnibus dedisse, quod
 ad Pelagium intelligi non potest, nisi in quantum omnibus me-
 rit, in apologia ex se ad salutem sufficientem morte sua est promeritus.
 æque autem merito tum etiam ex eo quod sectione sequenti dicemus. Ob-
 stare in hoc ferendum est autem quod, quanvis nemo sit, cui auxi-

lium gratiæ desit: illud tamen omnibus non æqualiter datur: aliis siquidem majus, aliis minus confertur.

Hoc manifeste constat ex variis Scripturæ locis. Psalm. 147. Non fecit taliter omni nationi. S. Matth. 13. Vobis tantum est nosse mysteria regni Dei, cæteris autem in partibus absconditis. Et satis constat ante Christi adventum longe utiliora gratiæ auxilia Judæos præ alijs populis habuisse, testatur locus Psalmi citatus: & certum est Christianis longe potiora ejusdem gratiæ beneficia, quàm Turcis. & a infidelibus conferri. Cujus rei alia ratio afferri non potest, quàm illius voluntas, qui dividit singulis prout vult: quæ potest ex eadem massa facere vas, aliud quidem ad honorem, aliud verò in contumeliam.

SECTIO V.

An Deus velit omnes homines salvos fieri.

1. **M**agnam hujus quæstionis solutio lucem dabit iis, qui præcedenti sectione dicta sunt: si enim vera sit Dei voluntas, ut omnes homines salvi fiant, sequitur, ejusdem sufficientia ad salutem gratiarum auxilia præbeat, cum aliter intelligi non possit, quod ei talis voluntas insit, ut bene velle Dei, respectu creaturarum, nihil aliud sit, quàm benefacere. Ad faciliorem autem propositæ quæstionis resolutionem.

Notandum est duplicem in Deo voluntatem à Theologis distinguere, ut tractatu 2. cap. 4. dictum est, antecedentem scilicet & consequentem. Hujus divinæ voluntatis distinctionem agnoverunt SS. Patres, ut constat ex eo loco citato, & adhuc plenius ex infra dicendis constabit. Antecedens illa est, qua Deus, secundum nostrum concipiendum modum, aliquid ex se vult ante prævisionem cooperationis creaturarum liberarum: Consequens verò, qua faciens aliquid decrevit, prævisis creaturarum liberarum bonis vel malis affectionibus.

Ger-

De
Certum est autem
quærentes omnes homines
salvum à salute ex
omnibus pravitatibus
De voluntate igitur
agenda est; an scilicet
voluntatem salvandi omnes
omnibus, gratias ad sal
one, ut qui gratias
merent: qui autem
cujus resolutionem
Dicendum est,
qui supra explicat
insequi.

Probat 1. ex Scrip
Apostolus, fieri
omnibus hominibus.
gram Deo, qui om
eritatis venire. Ut
eum velle omnes
tatur fieri oratio
omnibus omni
Deum etia
xpo, velle salvos fieri
media ad salu
tatur, usque recte
S. Damasc. lib.
19. art. 6. ad
Deus non vul
tam reverti. Et E
ego, dicit Domin
vertatur impius
Cruilianus lib. de p
orum causa Deus
omino credimus.

Probat 2. ex S.

Tertium est autem Deum non velle voluntate illa con-
 ferente omnes homines salvos fieri, imo velle plurimos
 eorum à salute excludere : quos scilicet prævidit per vo-
 luntatis pravitatem peccaturos , & in peccato morituros.
 Quod voluntate igitur antecedente proposita quæstio intelli-
 genda est ; an scilicet Deus ab æterno veram habuerit vo-
 luntatem salvandi omnes homines, ipsisque, vi illius vo-
 luntatis, gratias ad salutem sufficientes conferendi ea con-
 ditione, ut qui gratis illis recte uterentur, ad salutem per-
 venirent : qui autem non uterentur, à salute exciderent.

Ad hanc quæstionem, cuius resolutione,
 Dicendum est, Deum antecedenti voluntate eo sen-
 tiendi, qui supra explicatus est, velle omnes homines salutem
 consequi.

Probat 1. ex Scriptura. 1. ad Timoth. 2. Obsecro, in-
 quit Apostolus, fieri obsecrationes, orationes, &c. pro
 omnibus hominibus, &c. hoc enim bonum est & acceptum
 est in conspectu Dei, qui omnes vult salvos fieri & ad agnitionem
 veritatis venire. Ubi observandum est ex mente Apostoli,
 Deum velle omnes illos homines salvos fieri, pro quibus
 debentur fieri orationes : Atqui hortatur, ut orationes fiant
 pro omnibus omnino hominibus, nullo excepto : Unde
 sequitur Deum etiam omnes homines, nullo prorsus ex-
 cepto, velle salvos fieri : ea tamen conditione, ut ipsi ho-
 mines media ad salutem consequendam præparata ample-
 ctantur, insque recte utantur. Sic enim hunc locum expli-
 cat S. Damasc. lib. 2. de fide cap. 29. & S. Thom. 1. p.
 quæst. 19. art. 6. ad 1. Eodem sensu dicit S. Petrus Epist.
 2. 3. Deus non vult aliquos perire, sed omnes ad pœni-
 tentiam reverti. Et Ezech. cap. 33. ipse Deus loquens ; Vi-
 sio, dicit Dominus Deus, nolo mortem impij, sed ut
 convertatur impius à via sua & vivat : super quæ verba
 Trullianus lib. de pœnitentia cap. 4. Obeatos nos, inquit,
 propter eorum causam Deus jurat : O miserimos ! si nec juranti
 Domino credimus.

Probat 2. ex S. Ambr. lib. de Paradiso cap. 8. Venerat,
 inquit,

inquit, Dominus omnes salvos facere: quare etiam ceteri adimat arbitrium
 impios, suam debuit ostendere voluntatem, & ideo sine iustificetur.
 proditorum debuit praeterire, ut adverterent omnes. quod etiam Vincens
 in electione etiam proditoris sui, servandorum omnium attendendum est arguere
 insigne praetendit. Et S. Chrysost. in 2. ad Cor. c. 1. Impii salvi fiant: si quis
 Deum tuum: si omnes ille vult salvos fieri, merito illicite praecipit (quod
 omnibus oportet orare. Et homil. 1. in Epist. ad Eph. dicitur) ut Deo pro
 distinguit in Deo voluntatem primam & secundam, multi pereunt, perire
 est, antecedentem & consequentem; dicitque voluntatem primam, salvantis est
 primam Dei esse, ut non pereant omnes qui peccaverunt. Secundum, capitulo 7.
 voluntatem secundam, ut pereant qui à pravitate resurgunt, vel salvi fieri
 re noluerunt. Denique ex S. Damasc. lib. 2. de fide et op. c. 2. durius loquitur
 29. ubi dicit Deum primario quidem velle omnes homines salutem, & ad agnitionem
 nes salvari, ac regni sui compotes esse, illos creasse, ut boni, & ad agnitionem
 nitatis ipsius sint participes, ac nihilominus iis qui peccaverunt
 poenam inferni velle, prius illud quidem voluntate antecedente
 cedente seu beneplacito, quod ex ipso manat; posterius
 verò voluntate consequente, seu permissione quae ex
 atro vicio ortum ducit.

Obiiciunt Sanctos Augustinum, Prosperum, & alios, quod divinae gratiae veritatem contra Pelagianos propugnave-
 runt, locum supra relatum ex Epist. 1. ad Timoth. cap. 2. ita exponere, ut sensus illius sit, Deum eatenus velle
 omnes homines salvos fieri, quatenus vult, ut ex omnibus hominum nationibus, conditionibus, aetatibus, aliqui salvi
 vi fiant, vel quatenus nullus salvatur, quem Deus salvum fieri non vult: ceterum illos negare quod Deus velit
 omnes homines salvos fieri.

Respondetur illos negare quidem Deum velle omnes homines salvos fieri voluntate consequente, quod verum est: non verò voluntate antecedente: alias sibi ipsi contradicerent. S. Augustinus enim lib. de vera relig. cap. 55. sic loquitur Placuit auctoritati, ut non interiret, quid quid à Deo per Verbum factum est. Et lib. de Spir. & hinc hac sectione pro-
 cap. 33. Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: non sic tamen ut eis libe-
 rum sit, ut non salvi fiant. S. Chrysost. in Epist. ad Eph. dicitur, ut Deo pro
 distinguit in Deo voluntatem primam & secundam, multi pereunt, perire
 est, antecedentem & consequentem; dicitque voluntatem primam, salvantis est
 primam Dei esse, ut non pereant omnes qui peccaverunt. Secundum, capitulo 7.
 voluntatem secundam, ut pereant qui à pravitate resurgunt, vel salvi fieri
 re noluerunt. Denique ex S. Damasc. lib. 2. de fide et op. c. 2. durius loquitur
 29. ubi dicit Deum primario quidem velle omnes homines salutem, & ad agnitionem
 nes salvari, ac regni sui compotes esse, illos creasse, ut boni, & ad agnitionem
 nitatis ipsius sint participes, ac nihilominus iis qui peccaverunt
 poenam inferni velle, prius illud quidem voluntate antecedente
 cedente seu beneplacito, quod ex ipso manat; posterius
 verò voluntate consequente, seu permissione quae ex
 atro vicio ortum ducit.

quare etiam adimat arbitrium, quo vel bene vel male utentes iustem, & idcirco iustificentur. S. Prosper. verò in responsione ad questiones Vincentianas 2. ubi sic loquitur. Sincerissime mandandum est atque profitendum, Deum velle ut homines salvi fiant: si quidem Apostolus cuius illa est sententia, fieri, merito sic praecepit (quod in omnibus Ecclesiis piissime cum in Epist. ad Romanos legitur) ut Deo pro omnibus supplicetur: ex quibus quod & secundam, uti pereunt, pereuntium est meritum quod multi sal- que voluntur, salvantur est donum. Et in responsione ad capitula qui peccaverunt, capitulo 7. Quid dicit quod non omnes homines pravitare re- velis velis salvos fieri, sed certum numerum praedestinato- b. 2. de fide: durius loquitur, quam loquendum est de altitudine elle omnes homines, utabili gratiae Dei, qui & omnes homines vult salvos illos creasse, uti, & ad agnitionem veritatis venire.

SECTIO VI.

Gratiae gratia sufficiens, ad mandata Dei servanda, omnibus illis qui ea servare tenentur, & peccant non servando.

Clavis huius questionis resolutio ex iis quae in praecedentibus sectionibus dicta sunt, satis intelligi possit, posito quod Deus velit omnes homines salvos fieri, iustitiam ad salutem consequendam media & gratiae auxilia tribuat, inde manifeste sequatur gratiam illis quod Deus servandam tribui ad servanda mandata, cum eorum obedientia ad salutem consequendam necessaria sit: quia tamen velle omnium hominum nonnulli in tam aperta luce caecutiunt, iugiter, quod aqua Domini, quod ex se maxime leve ac suave est, aggrante: alias sibi videntur, ac mandata eius, quae desiderabilia esse & de vera religione interire, & illi hac sectione propositae quaestionis elucidatione iuxta Catholicae normam proponere.

utheus lib. advers. Latom. & Calvinus in antidot. Col.

Concil. Trident. ad cap. 12. sess. 6. negant ejusmodi
 tiam ad observanda divina mandata omnibus dari, & sub gra
 tenduntq; aliqua divina mandata esse hominibus aliquo
 observatu impossibilia; ac deesse illis gratiam qua pos
 lia fiant. Addit verò Calvinus lib. 2. Instit. c. 5. præcep
 illa divina etsi observatu impossibilia sint, frustra tam
 non esse hominibus imposita, eo per illa homines ad
 neantur infirmitatis suæ, intelligantque melius quant
 gratiæ necessitas, & etiam in die judicii reddantur in
 eufabiles.

Sed contra duos illos Hæresiarchas dicendum est,
 tiæ sufficientis auxilium ad mandata divina servanda
 omnibus illis, qui ad illa servanda obligantur, & in
 servando peccarent.

Probatur 1. autoritate Scripturæ. Deuter. 30. Man
 tum hoc quod ego præcipio tibi (inquit Deus) non sub
 te est, neque præcul positum, sed juxta te est sermo
 in ore tuo & in corde tuo ut facias illum. Matth. 11.
 Christus Dominus loquens de lege sua: Jugum (inquit
 meum suave est, & onus meum leve; Et S. Joannes, Ep
 1. cap. 5. testatur quod mandata ejus gravia non sunt,
 ei autem vere non posset mandata Dei non esse grav
 aut jugum ejus esse suave ac leve, si vires, & auxilia gra
 necessaria non tribueret, ad mandata illa servanda
 hominibus inposuit.

Probatur 2. autoritate Concilii Arauscani. 2. can.
 ubi hæc habentur: Hoc etiam secundum fidem Catholice
 credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes
 pusiati, Christo auxiliante, & conperante quæ ad salu
 pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare
 rint, adimplere.

Et Concilii Trident. sess. 6. cap. 11. Nemo temerari
 la & à Patribus sub anathemate prohibita voce uti deb
 Dei præcepta homini justificato ad observandum esse
 possibilia. Deus enim impossibilia non jubet, sed jubent
 monet, & facere quod possis, & petere quod non possis
 & adjuvat ut possis.

can. 18. Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam
 dicato, & sub gratia constituto esse ad observandum
 omnia, anathema sit.
 gratiam qua præbatur 3. auctoritate Sanctorum Patrum. S. Cypria-
 nus de Baptismo: Et quod agendum est scimus, & quod
 facere possumus. S. Basilii in regulis brevioribus,
 cons. 176. ubi loquens de præcepto dilectionis inimico-
 rum quod est haud dubie difficillimum: Non præcepisset
 hoc Deus, qui bonus ac justus est, nisi etiam fa-
 cilem quæ id faceremus, largitus fuisset. S. Hieron. in
 5. Matth. Sciendum est Christum impossibilia non
 præcipere, sed perfecta. Et lib. 1. cont. Pelagianos, Fare
 impossibilia Deum dedisse mandata, ne ipse author injus-
 tit, nec exigat fieri, quod fieri non potest. S. Enno-
 piscopi Ticinens. lib. 2. Epist. 19. Inter homines ille à
 crudinis affectu discordat, qui à subditis exigit, quod
 potestate non tribuit: hoc de Deo qua conscientia
 natur, advertite. S. Odonis Cluniacens. lib. 2. collatio-
 num. 13. Naturæ fragilitatem opponimus Deo, quasi
 dat ille quales nos fecit, & oblitus nostræ humanæ fra-
 gilitatis imposuerit homini mandata quæ facere non possit.
 O quam vesaniam! O profanam temeritatem! dupliciter
 Deum videmur incusare, neque enim justus qui
 dedit, impossibile aliquid imperare potest; neque
 pius est, hominem damnare pro iis quæ vitare non
 potest. Et quomodo staret quod ipse perhibet, Jugum
 suum suave est? hanc itaque neque justæ iniquitatem, ne-
 que crudelitatem ascribamus.
 præbatur 4. auctoritate Sancti Augustini, qua tamen ad
 opcinium erroris sui præfati Hæresiarchæ eorumque se-
 cutes præcipue abuti solent. Ille igitur S. Doctor lib. 2.
 peccatorum. merit. & remiss. c. 6. sic loquitur, Dubita-
 re non possum nec Deum aliquid impossibile homini præ-
 cipere, nec Deo ad opitulandum & adjuvandum quod fiat
 jubet, impossibile aliquid esse, ac per hoc quia homo
 non potest, esse possit absque peccato, adjutus à Deo. Et in
 Psal.

operante, quæ ad salutem pertinent, posse & debere, saliter laborare velint, adimplere. Cum enim inter baptizatos plurimi reperiantur peccati mortalis labe inquinati, non est dubium quin mens Concilij fuerit etiam illos huiusmodi statu peccati, ea quæ ad salutem pertinent, posse & debere, si Christo auxilianti fideliter cooperari sint. adimplere, ac proinde gratiam illis sufficientem ad servanda divina mandata quando non servando meritis quid mereantur.

Verum hæc eadem nostræ assertionis veritas quod peccatorum, nec damnationis plenius adhuc constabit ex iis quæ sequenti sectione tractaturi sumus.

SECTIO VII.

De peccatoribus obduratis auxilium gratia sufficienti ad conversionem.

Veritur, an peccatoribus obduratis, quandiu in præsentis vitæ statu manent, Deus aliqua gratiæ auxilia tribuat, quibus converti ad pœnitentiam possint.

Quidam Theologi existimant quod quamvis Deus omnibus gratiam sufficientem largiatur, illum tamen quando illa ex merito aliquando eam quibusdam peccatoribus denegare, nonnulla quædam ab ipsis patrata crimina. Testatur

Exod. quæst. 12. Medina lib. 3. de recta fide

verò (quod longè probabilius est) asserunt nulli peccatori, quantumlibet horrenda & atrocia flagitia commisit, quandiu tamen in hac vita degit, sufficienter auxiliari gratiæ à Deo denegari. Ita D. Th. 3. p. q. 86. a. 1. 2. p. q. 69. Dominic. Sot. in 4. dist. 15. q. 1. Pet. in 4. dist. 15. q. 1. Vega lib. 13. de justic. c. 12. Malvera 2. q. 111. art. 3. Gamachæus ad eandem quæst. & alij.

Probatur 1. ex Scriptura. Actor. 7. ubi S. Stephanus sic loquitur Judæis.

Judeos alloquitur, Dura cervice & incircumcisis cordibus vos semper Spiritui Sancto resistitis. Illi autem quos alloquebatur, obdurati erant & exacerati voluntarie, facis pater ex iis quæ ibi dicuntur: & tamen excitabamur interioribus à Spiritu Sancto, alioquin non diceretur ei semper resistere.

Roman. 2. Ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? tu autem secundum duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurifas tibi iram, &c. Quibus verbis exprimitur Deum non desinere sollicitare identidem peccatores ad poenitentiam, etiam eos qui corde duro impœnitenti ejus gratiæ resistunt, & resistendo sibi thesaurifant. S. Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis (hoc est peccatis ingentibus gravati & oppressi, ut explicat S. Hieron. in eum locum, & S. Augustinus serm. 11. de verbis Domini capite 7.) & ego reficiam vos. S. Petri 2. cap. 2. Patienter agit Deus propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad poenitentiam reverti.

Probatur 2. ex S. Aug. citato serm. cap. 13. De nullius inquit, desperandum est, siue intus siue foris fuerit, si in Ecclesia, siue extra Ecclesiam, quandiu patientia Dei ad poenitentiam adducit, nec de hac vita rapit impietatem. Item S. Fulg. Epist. 7. c. 8. Sicut medico nostro nulla incurabilis plaga; ita nec in aliquo vulnere, nec in aliquo tempore, cœlestis potest deficeret medicina.

Probatur 3. ex S. Thoma 3. part. q. 86. a. 1. c. ubi sic loquitur. Dicere quod aliquod peccatum sit in hac vita de quo aliquis poenitere non possit, erroneum est; quia per hoc tolleretur libertas arbitrii, & derogaretur virtuti gratiæ per quam moveri potest cor cujuscumque peccatoris ad poenitendum.

Et ibid. q. 82. a. 6. ad 3. homines quandiu vivunt possunt ad fidem & charitatem converti, quia in hac vita non sunt homines confirmati in bono vel in malo sicut poenitentia exitum ex hac vita.

Et quasi. 24. de veritate, art. 11. c. Nemo potest esse

hac vita obstinat
cooperari possit
qui sine gratia
ere, neque conve
erari possunt, ergo
peccant, sequitur se
etiam in illo obdu

obatur 4. ex eo qu
an omnem sufficie
und peccator de
ex solis arbitrii
6. asserit errone
am in hac vita,
sequitur quemlib
egit, de quolibet
que Deum gravi
are.

servandum est
quidem omnib
id naturæ huma
etiam aliquam bona
am in voluntate
est ad hoc, ut qu
ans ad poenitendu
oportunis temporib
quod dicitur Psal
tibus Unde quat
ma tamen, & (ut
Concil. Carthag.)
pepe recte dicit Ap
ad thronum gratiæ
& gratiam inven
obducies 1. obdurat
ne consistere, juxta
obdurat Deus im

in hac vita obstinatus in malo, quin ad suam libera-
 cooperari possit.
 qui sine gratiæ auxilio peccatores obdurati neque
 re, neque converti, neque ad suam liberationem
 parari possunt, ergo si secundum mentem S. Doctoris
 sunt, sequitur sequitur ex ejusdem mente, ut illis
 etiam in illo obdurationis & obstinationis statu non
 &c. Quibus datur 4. ex eo quod, si ob aliquod peccatum Deus
 non omnem sufficientem peccatori subtraheret, seque-
 quod peccator de tali peccato poenitere non possit,
 ex solis arbitrii, viribus non possit. Atqui S. Thom.
 36. asserit erroneum esse, si dicatur, aliquod esse
 in hac vita, de quo quis poenitere non possit.
 sequitur quemlibet peccatorem, quandiu in hac
 vitæ, de quolibet peccato suo poenitere posse: pro-
 Deum gratiæ auxilium illi necessarium non de-
 am reveri.
 ap. 13. De servandum est autem, auxilium illud gratiæ non
 e foris fuerit, quidem omnibus momentis cuilibet homini: neque
 diu patienti, sed naturæ humanæ conditio patitur, ut scilicet sem-
 ita rapit impetu aliquam bonam cogitationem in mente, aut primum
 to nostro nunc in voluntate experiatur: neque etiam id necessa-
 lere, nec inest ad hoc, ut quis dicatur habere auxilium gratiæ
 na. sufficiens ad poenitendum aut bene agendum: sed sufficit
 86. a. 1. c. oportunitas temporibus ad hoc excitetur & adjuvetur,
 um sit in hac quod dicitur Psal. 9. Deum esse adiutorem in oppor-
 tioneum circumstantiis. Unde quamvis non omnibus momentis, cre-
 deretur eterna tamen, & (ut loquitur Innocentius Papa in Epist.
 ultimusque ped Cencil. Carthag.) quotidiana Deus præstat remedia:
 decue rectè dicit Apostolus Heb. 4. Adeamus cum fidu-
 a thronum gratiæ ejus, ut misericordiam consequa-
 mur & gratiam inveniamus in auxilio opportuno.
 Cuius 1. obdurationem peccatoris in substructione
 gratiæ consistere, juxta quod dicit S. August. Epist. 103.
 Nemo potest obdurat Deus impertiendo malitiam; sed non imper-
 tici.

trando gratiam: Ergo ex illius mente peccatori obduram, voluntatis suae nulla amplius gratia tribuitur.

Respondetur, obdurationem duplicem esse, unam aliter non possunt habere: Deo scilicet in subtractione cuiuslibet gratiae; & talis est obduratio damna in peccatorum peccatum & damnatorum. Posterior verò in subtractione gratiae, nihilominus gratia alicujus specialis, qua efficaciter cor peccatoris movetur ad aliquam aliam rem, quamvis semper aliquod ei gratiae auxilium suffragetur, ut & status sui ei tribuatur, quo posset converti si vellet; licet de facto auxilium optare propter pravitatem voluntatis, non convertatur. Priori autem faciant, Deum modo nulli quantumvis maximo peccatori, quod ei suae auxilium opus in hac vita degit, gratia subtrahitur, ut ex antedictis patet. Illud Trident. sed tantum posteriori.

Quo sensu dixit S. Augustinus lib. de peccator meritis, Deus impossibilia remittit. Scio Domine ad correptionem meam pertinere quod possis, & quod minus abs te adjuvor.

4. Obiicies 2. varia Scripturae loca, in quibus dicuntur bene operandi, peccatores non posse converti, credere, &c. ut S. Jo. 12. & imperandi a. 11. ubi de Judaeis dicitur quod, Non poterant credere. Dies, frustra induit quia dixit Isaias, excœcavit oculos eorum, &c. unde sequitur Achab. 9. Rex A. tur sufficientem gratiam illis defuisse ad hoc ut crediderint misericordiam eo possent.

Respondetur, his verbis Scripturam significare solam, quia ea requiritur aut maximam in agendo difficultatem, qua quasi quaedam impossibilitas moralis impossibilitas dici solet: aut impossibilitatem conari, quando convertentem: quia scilicet Deus praeviderat fere, quod quod non ex vero potius illis signis externis & gratiis internis excitarentur ad orationem ex prava fide, minime tamen ex pravitatem voluntatis crederent aliquo motivo atque ita S. Aug. tract. 43. in S. Joan. exponit hunc locum. Orabat quod Propterea, inquit, non poterant credere, quia hoc Isaias solatium dicit: hoc autem Propheta praevidit, quia hoc Deus fuisse plangebat Esai praevidit: quare autem non poterant? cito respondetur, quia volebant: malam quippe eorum voluntatem praevidit Deus.

Observant etiam recte aliqui Doctores fieri interdum posse, ut peccatores ipsi obdurati in statum adeo miserabilem,

peccatori obesse, voluntatis suæ pravitare decedant: ut inde resurgat, & tentationes suas aliquas sibi à dæmone illatas vincere possit. nam illatenus possint: neque ad id gratiam ullam sufficientem esse in statu habere: Deo sic permittente, & iuste illis hanc gratiam obduracionem facit peccatorum punitionem subrahente. Quod quamvis substructionem sit, nihilominus tamen Deus pro sua ineffabili clemencia peccatori cetera aliquam aliam gratiam sufficientem semper illis præ auxilium tribuit, ut & status sui miseriam agnoscere, & gratiam diligere; licet deus auxilium optare, & invocare possint. Quod si converteretur. Prius inter faciant, Deus haud dubie illis non deerit, ac peccatori, quæ suæ auxilium opportuno tempore præstabit. Unde antedictis capitulum Trident. sess. 6. cap. 11. hanc S. August. sententiam ex ejus lib. de nat. & grat. cap. 47. refert & approbat. peccator magis Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & viam perire quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat iussis. Ex quo sequitur quod, quamvis aliquando desit in quibus dicitur bene operandi, nunquam tamen desit gratia postulandi, & impetrandi auxilij divini.

poterat crediderat, frustra induratos Deum orare: nam ut refertur
m, &c. unde Michab. 9. Rex Antiochus Deum oravit, nec tamen
ad hoc ut illi misericordiam confecturus. Similiter Hebr. 12. de Etai
neir quod non invenit poenitentiae locum, quamvis cum
significaret lachrymis eam requisivisset.

Respondetur peccatores obduratos non frustra Deum
orare, quando convenienter orant, hoc est, cum recta in-
tentione & ex vero poenitentia motivo: quando verò co-
rporatio ex prava aliqua intentione praecedit, aut cum
vulso aliquo motivo coniungitur, tunc verum est frustra
illud orare. Orabat quidem Antiochus divina ictus plaga,
si doloris solatium, non peccati remedium quaerens;
angebat Esai primogeniti sibi erepta, non verò
peccata in Deum à se commissa; & ideo nuni-
me Deum videri debet, si neuter
illorum à Deo exau-

SE.

*An vere dici possit etiam parvulis absque baptismo
decedentibus dari media ad salutem sufficientia*

1. **A**D faciliorem quaestionis propositae resolutionem
tandum primo, quod cum varia sint & multipl
media, quibus Deus homines ad beatum finem consequ
dum adjuvat, illa censeri ad salutem sufficientia, qua
cundum proprium cuiusque statum ad finem illum con
quendum apta sunt.

Notandum 2. infantes ante rationis usum ex se ipso
dem nullos virtutum actus exercere posse, quibus ad
illum altimum tendere valeant, esse tamen capaces recipi
piendae gratiae sanctificantis, qua veluti veste nuptiali
duri ad caenam nuptiarum agni admitti possint: quae qu
dem gratia secundum legem Dei ordinata, non alio
do illis intundi potest quam per baptismum, quem ca
non possint suscipere nisi per ministerium alterius; hinc
quitur media illa ad salutem sufficientia, quae parvulis
statui conveniunt; in eo differre ab aliis mediis, quae qu
vis adulto congruunt, quod haec pendeant à libero consen
su, & libera acceptatione recipientis, qui gratias inter
& alia salutis consequendae media obtinere potest, si velit
recipere, vel repudiare: illa verò quae infantili statui
sunt, non pendeant a libero consensu infantium, sed à
Juntate ac ministerio aliorum qui media illa ipsis applica
re possunt & debent.

His observationibus praesuppositis, quavis aliqui Theo
logi existiment parvulos absque baptismo decedentes ce
rere mediis ad salutem sufficientibus, quae quidem illorum
opinio, iis quae de gratia sufficienti diximus, nullo modo
praedjudicat, cum quaestiones de illa propositae, de solis adul
tis communiter intelligantur: Nihilominus veritati magis
gis consentaneum videtur dicere, etiam parvulis absque
baptismo decedentibus, siue id ex parentum negligentia
aut

culpa eveniat, si
ntum ex parte sua
ia praevalere ac p
Ratio est, quia De
na, & ex illa ad salu
gravi, cum baptis
us aliis instituit,
ros, quorum opera
posuit etiam cau
eret, ut in lucem
& aliis imposu
nt curarent.
od si ex incuria
defectu causarum
e invicem impedi
alud inde sequit
dentiae suae mod
impediret,
orro hac ratio el
fier Si rex aliqu
ptibus detentos
unc finem praest
golorum adulto
manu consignare
ando, in libertate
us infantium &
parentum, aut
manu omnium
um illorum ab eju
mis postea accid
ta aut culpa preti
illi captivi rema
ficeret Regem ill
mpionem infantu
ile ac providisse.
Ex hoc exemplo qu

ut culpa eveniat, sive ex alia quacumque causa, Deum
 tantum ex parte sua requiritur, media ad salutem suffici-
 entem preparasse ac providisse.

Ratio est, quia Deus media eorum statui apta & con-
 veniens & ex se ad salutem sufficientia ipsis providit & præ-
 paravit, cum baptismi Sacramentum pro illis aque ac pro
 aliis instituit, & præterea destinavit baptismi mi-
 nistris, quorum opera hoc Sacramentum ipsis conferri pos-
 set, & posuit etiam causas naturales, quarum vi & effica-
 cia, ut in lucem ederentur, præceptum etiam paren-
 tum & alis imposuit, ut in lucem editos baptisarent, aut
 baptisari curarent.

Quod si ex incuria parentum, aut culpa ministrorum;
 vel defectu causarum naturalium inter se concurrentium
 vel invicem impredientium, contingat eos non baptisari,
 aliud inde sequitur, nisi Deum extraordinario aliquo
 modo illis non adfuisse, ut ejusmodi effe-
 ctum impediret,

Errò hæc ratio clarior adhuc & evidentior hoc exem-
 plo. Si rex aliquis plurimos ex subditis suis captivos,
 quibus detentos redimere vellet, nihil melius & aptius
 ad hunc finem præstare posset, quam pretium redemptio-
 nis singulorum adultorum in propria uniuscujusque illo-
 rum manu consignare, ut prout quisque vellet sese, illud
 solvendo, in libertatem asserere posset: pretium verò redē-
 ptionis infantium & aliorum usu rationis carentium in
 manu parentum, aut propinquorum, & ipsis deficienti-
 bus manu omnium aliorum deponere, ut sic per mini-
 strum illorum ab ejusmodi captivitate liberarentur. Sane
 quavis postea accideret, ut parentum vel aliorum in-
 cur aut culpa pretium illud non solveretur, ac sic infan-
 tes illi captivi remanerent, nullus tamen esset qui non
 agnosceret Regem illum quantum ex se est, media ad re-
 demptionem infantium illorum apta & sufficientia præ-
 parasse ac providisse.

Ex hoc exemplo quod satis per se clarum est, nec alia
 magis

magis speciali applicatione indiget, quivis intelligere
est quam vere dictum à nobis sit, Deum etiam par
ab ipse baptismi de decedentibus media ad salutem conse
dam necessaria præparasse ac providisse.

CAPUT III.

De Gratia efficaci.

SECTIO I.

*Quid sit gratia efficax. & qua ratione à sufficienti
distingatur.*

1. **O**bservandum est, duobus modis gratiam dici
efficacem.

Primò late, in quantum apta est ex se consensum
tuntatis simul cum ipsa efficere, nisi pravitas illius ob
quo sensu qualibet gratia sufficiens, etiam ea quæ res
etur, & cui resistitur, dici potest efficax: quia ex se apta
ad illum voluntatis consensum efficiendum, quamvis illam
ipsa ob ejus resistantiam non eliciat.

Secundò stricte, prout non solum potest elicere consensum
tum nostræ voluntatis: sed etiam illum reipsa elicit: sicut & ut credamus
de gratia efficaci tali modo spectata nobis hic agendum.

Observandū 2. certum esse dari talem gratiā efficacem.

Hoc enim constat ex Scriptura. Ezech. 36. Spiritus
um ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis
ambuletis, non dicit solum ut possitis ambulare, sed ut
facto ambuletis. Philipp. 2. Deus est qui operatur in
bis, & velle & perficere. Et ex Concilio Arausicano
can. 6. ubi dicitur per infusionem & inspirationem Spiritus
eus Sancti fieri in nobis, ut credamus, velimus, &c. Et
S. Aug. lib. de grat. & lib. arb. c. 16. Certum est, inquit,
nos tacere cum facimus; sed ille facit ut faciamus, præ
bendo vires efficacissimas voluntati: qui dixit: faciamus,
in justificationibus meis ambuletis. His observatis,

Quod

Quod spectat ad primam quaestionis partem, duo sunt
quæ circa naturam gratiæ efficaciæ, Theologorum,
sententiæ.

Prima dicit, gratiam efficacem esse motionem quan-
tæ & impulsivam à Deo voluntati creatæ impressam,
& impulsivam, ut ab ejus vi physice ad agendum præ-
determinetur; ita ut non possit non agere, nec moti-
oni impulsioni resistere.

Verum refellitur hæc sententia ex iis quæ sectione se-
cunda dicemus, cum ostendemus gratiam efficacem non
esse, quamvis infallibiliter illi voluntas assentiatur, pos-
set non assentiri, sed illam posset abicere si vellet.

Secunda sententia docet gratiam efficacem nihil aliud
esse, quam illustrationem, ac inspirationem seu persuasio-
nem internam divinitus immissam; quæ talis est ut per
se infallibiliter inducatur creata voluntas ad hoc ut velit
operari illius quod dicitur bonum.

Præterea ea quæ præcedunt sententia, quam ut veriore[m] amplectimur, proba-
tur quia ex se apud S. August. variis in locis in quibus manifeste docet
illam, quamvis illam, quæ nos facit operari, in inspirationibus
sive suggestionibus internis consistere, præsertim lib. de Spir.
cap. 34. ubi sic loquitur: Suggestionibus agit Deus, ut
etiam respiciamus & ut credamus. Et paulò post: His quando agit
hic agendum cum anima rationali, ut ei credat (neque enim cre-
dendum gratia efficaci potest quolibet libero arbitrio, si nulla sit suggestio vel
suggestione cui credat) profecto & ipsum velle credere Deus
est in præcepto operum in homine. Et lib. de peccat. meritis cap. 17. No-
n ambulare, sed in homines, inquit, facere quod justum est, sive quia la-
tuit operum est a justum sit, sive quia non delectat, &c. ut autem in
prologo Arausiacæ dicitur quod latebat, & suave fiat quod non delectabat,
inspirationem tantum Dei est.

Quod spectat ad secundam quaestionis propositæ partem,
certum est, quod scilicet gratia efficax à gratia sufficiente differat;
ut faciamus necesse est gratiam sufficientem, sumptam pro gratia
dixit: gratia quæ vires homini sufficientes ad operandum præbet,
observatis, ut ipsa operetur, sive non, ab efficacia aliter non dif-

ferre, nisi tanquam genus à specie, ut satis constat ex
quæ suprà dicta sunt. Si verò gratia sufficiens sumatur,
gratia illa, quæ licet, sufficienter homini vires præbeat
bene operandum, nunquam tamen insert operationi
non quidem defectu virtutis sufficientis ad eam inseren-
sed defectu creatæ voluntatis, quæ cum libera sit, non
ei cooperari: eo sensu gratia sufficiens seu inefficax dis-
tinguitur ab efficaci (de qua nunc agimus.) 1. in eo quod
gratia efficax semper major est gratia sufficiente in ratio-
doni, cum longe sit accipienti utilior & melior: 2. in
quod efficacia gratiæ est à solo Deo, tanquam à princi-
pali causa: ejus vero inefficacia oritur à sola creatæ volun-
tate, quæ gratiæ ipsi consensum denegat, & sic eam ineffi-
cax reddit. Unde S. Prosp. lib. 2. de vocat. Gent. c. 26. Q
gratia, inquit, à multis respicitur, ipsorum est neque
quod veto suscipitur, & gratiæ divinæ est, & voluntas
humanæ.

Verum ad clariorem hujus distinctionis intelligentiam quaeres utrum ex duobus hominibus aequali gratia, gentis & excitatis contingat aliquando, aut contingat possit, ut unus gratiae consentiat, altero non consentiat proindeque ut aequalis gratia in uno efficax sit, in altero sufficiens tantum seu inefficax.

4. Respondetur 1. illum qui consentit, majorem fructum per, absolute loquendo, gratiam accipere; non solum ratione doni, ut suprà diximus, sed etiam in ratione eius tatis ipsius gratiæ: cum ipsum consensum accipiat, adeo gratiæ adiuvantis & cooperantis donum, quo ceteris is, qui non consentit.

Respondetur 2. si de sola gratia excitante sermo fit, clausis omnibus aliis, multos graves Theologos existimari fieri posse, ut ex duobus aequali prorsus gratia praeveniente & excitante, unus consentiat, alter vero dissentiat. Ita l. arduus Taperius art. 7. contra Lutherum, Bellarm. lib. 4. lib. arbit. cap. 15. & plures alii, quibus merito adhibere possumus Beatum Franciscum Salesium Episcopum

DE GRATIA.

401

sem lib. 2. divini amoris capite 10. ubi explicatur in quod vocat comparationis, de quo in vasis Evangelicis mentio fit: illud in eo faciendum est, dicit, quod tui æqualibus, imo maioribus gratiæ auxiliis præventi excitati, divinæ nihilominus misericordiæ consensum præstaverint; alij æqualibus, imo minoribus gratiæ auxiliis irati, inspirationem divinam secuti fuerint, & ad poenitentiam conversi.

Hujus autem secundæ responsionis veritas constat 1. his Christi Domini verbis Matth. 11. Vae tibi Corozaim, tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sydone facta fuissent cures, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere poenitentiam egissent. Quæ quidem exprobratio, ut iusta & rationalis, supponit Tyrios & Sydonios fuisse conuersos, & poenitentiam acturos, si habuissent idem auxilium, aut par illi, quod Judæi respuerunt: par (inquam) in solùm quoad externa miracula & virtutes, verum in quoad gratiam internam, sine qua impossibile est verti ad salutarem poenitentiam.

Constat 2. ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 3. & canon. ubi dicitur liberum arbitrium à Deo motum & excitatum ita consentire gratiæ excitanti, ut possit dissentire si velit, & illam abicere. Quod si potest uni eidem gratiæ consentire æque ac consentire eodem tempore, poterit etiã ceteris temporibus modo consentire, modo dissentire ei, aut pari auxilio gratiæ: poterit & alius eidem, aut auxilio gratiæ dissentire, cui iste consentit.

SECTIO II.

In quo propriè consistat ipsius gratiæ efficacia.

Ariæ sunt super hac quæstione Theologorum sententiæ.

Quidam enim (ut in præcedenti sectione dictum est)

X2

effica-

tante sermo n.
teologos existi-
as gratia præ-
cussentat. Ita
h, Beia r. m. ab
ubus meo ad
alefium Epitop
Geben-

efficaciam gratiæ in impulsione quadam & prædeterminatione Physica ipsius voluntatis constituunt.

Alij efficaciam illam volunt esse tantum moralem sitam esse in aliqua vi intrinseca prædeterminandi, non morali, sed moraliter tantum, ipsam voluntatem.

Alii in suavitatem ac delectationem quadam interiori, voluntatis consensum infallibiliter & insuperabiliter faciunt.

Alii in contemperatione quadam & congruitate ipsius gratiæ cum ingenio, indole, affectionibus, & aliis dispositionibus hominis, qui gratiæ consentit.

Quidam efficaciam gratiæ collocant quidem in prædicta congruitate, non tamen præcise, sed ut subest scientiæ Dei, quam mediam seu conditionalem vocant.

Sunt denique qui paulo cæteris audentiores afferunt gratiam efficacem, formaliter, ut talem, constitui per consensum liberum, quem simul cum voluntate efficit, ut ab illo consensu formaliter efficax denominetur.

Nos in questione difficillima & abstrusissima, quæ maxime secundum Catholicæ fidei principia tenendum nobis videatur, tribus sequentibus propositionibus breviter aperiemus.

1. Prima est, certum esse gratiam illam, quæ efficaciter, non tantum præstare, ut humana voluntas vellet operari possit; sed etiam efficere, ut re ipsa velit & operetur, idque infallibiliter, & (ut loquitur Sanctus Augustinus) indeclinabiliter, insuperabiliter, ac invictissime.

Hoc constat ex variis ipsius S. Augustini testimoniis, præsertim lib. de corrept. & grat. c. 12 ubi sic loquitur: Si venum est infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur, Et postea postulat, ipsam gratiam efficere in hominibus, ut Deo cooperante, invictissime quod bonum est vellent, & hoc de re invictissime nollent.

Secunda est, eam hac infallibili, indeclinabili, insuperabili, ac invictissima gratiæ efficacia stare nihilominus

DE
libram & illibatan
possit semper homi
sentit, abicere, illi
hoc satis constar
est ex illis Aposto
in vacuum gratia
dem posse in vacu
a vacuum non rec
ari aliis frustra ho
na recipetur, si
ilio Tridentino
ubi expressis ve
bere assentitur &
l & canone 4. ite
& ipsius Sancti Au
m c. 24. ubi sic l
quomodo Deus
quod dimisit arbitrio
omodo enim attr
at? & tamen utr
beati Francisci Sa
luntatem nostram
ar, æque libere il
quando illam a
essentit, posset illi
mentem; quan
ut illi etiam di
tria denique est
se opposita simu
illine & voluntas
gratiæ virtus
libertatis læsione
Nihil certius ac me
solus novit, qui id
necessarium est.
Christi cap. 24.
per

& prædeterminant.
 tum moralem
 terminandi, non
 in voluntatem
 iam interiori, in
 insuperabiliter
 congruitate ip
 us, & aliis di
 t.
 quidem in præ
 d ut subest scien
 vocant.
 dentiores affe
 constriperce
 tate efficit, ita
 minetur.
 trusissima, q
 pia renerdum
 sionibus brev
 am, quæ effica
 a voluntas veli
 pfa velit & op
 Sanctus Aug
 e invidissime.
 testimoniis, p
 sic loquitur: S
 næ, ut divina
 geretur, Et po
 in, bus, ut De
 allent, & hoc u
 elnabili, insup
 ulhommas
 per

salvam & illibatam voluntatis humanæ libertatem: ita
 possit semper homo gratiam illam, quam recipit & cui
 sentit, abicere, illique dissentire, si velit.
 hoc satis constat ex ante dictis, & confirmari denno
 est ex illis Apostoli verbis, 2. Cor. 6. Hortamur vos,
 in vacuum gratiam Dei recipiatis: ex quibus sequitur,
 eadem posse in vacuum recipi, hoc est abici & repudiari,
 in vacuum non recipi, hoc est, in voluntate consensum
 vari alias frustra hortaretur Apostolus, ne in vacuum
 ia reciperetur, si in vacuum recipi non posset. Et ex
 cilio Tridentino loco supra sæpius citato ex cap. 5.
 6. ubi expressis verbis dicit hominem gratiam illam,
 libere assentitur & cooperatur, posse abicere, si velit:
 id & canone 4. iterum repetit. Addere possumus insu
 & ipsius Sancti Augustini testimonium lib. 2. cont. Pe
 um c. 84. ubi sic loquitur: Si tibi proponam quæstio
 nem, quomodo Deus Pater attrahit ad Filium, quos in li
 o dimisit arbitrio: fortassis eam difficile soluturus es
 quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod voluerit,
 as? & tamen utrumque verum est. Ac etiam supra ci
 beati Francisci Salesij, qui in præfato lib. 2. c. 12. dicit,
 unitatem nostram, cum motionem divinæ gratiæ se
 ur, æque libere illi consentire, atque libere eidem dis
 sentit, quando illam abicit. Atqui, quando voluntas gra
 dissentit, posset illi consentire si vellet: ergo secundum
 s mentem; quando eidem gratiæ consentit, ita con
 sit, ut illi etiam dissentire possit, si velit.
 cerria denique est, si quæeratur quomodo hæc duo adeo
 r se opposita simul convenire possint: ut & gratia in
 issime & voluntas liberrime operetur: & quæ sit illa
 næ gratiæ virtus adeo mirabilis, quæ sine ulla huma
 libertatis læsione effectum suum infallibiliter sortiatur.
 Nihil cerrius ac melius respondere possumus, nisi quod
 solus novit, qui id efficit: neque aliquid ulterius inqui
 re necessarium est. Hoc ipse S. August. proficitur lib. de
 t. Christi cap. 24. Fateamur, inquit, interna atque oc
 culta,

culta, mirabili ac ineffabili potestate operari in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam benevolentias. Et Epist. 207. gratiam efficacem dicit esse revelationem altam ac secretam. Et lib. de Spirit. & litt. 34. Cur, inquit, illi ita suadeatur, ut persuadeatur, autem non ita? duo sola occurrunt, quæ respondere hi placet: O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ, quam incomprehensibilia, sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus, & nunquid est iniquitas apud Deum? Responsio ista displicet, quærat doctiores, sed cavere inveniat præsumptores. Quare merito hic profiteri possumus, quod idem Sanctus Pater Epist. 3. ad Volusianum alia occasione dixit: Deum aliquid posse, quod investigare non posse. Et certe videtur hæc assertio una esse ex illis occurrentibus, quas profundiores facilioresque appellat Coelestinus Papa in Epist. ad Episcopos Galliarum: quæque (ut ejusdem Pontificis verbis utimur) latius pertractantur illi, qui hæreticis resisterunt, adhuc hodie pertractant illi, qui in Theologicis palam exercentur: ac proinde sicut illas non audeamus contestare, sic etiam non necesse habemus adstruere: cum agnitionem & confessionem divinæ gratiæ, cujus operæ dignationi nihil subtrahendum est, sufficere possint, quæ hic secundum Ecclesiæ regulas, & Sedis Apostolicæ definitiones explicata sunt.

CAPVT. IV.

De gratia efficentibus, ac in primis de justificatione.

SECTIO I.

In quo proprie & formaliter consistat hominis justificatione.

Sensus quæstionis est, quidnam sit, quod proprie & formaliter efficiat hominem coram Deo justum.

Sav

operari in cordibus; & in quo vera & formalis ejus justitia consistat. hujus resolutione.

Dicendum 1. justitiam illam & sanctitatem, quæ vere formaliter nos justos efficit, non esse favorem aliquem insecum Dei, sed donum aliquod supernaturale nobis inhaerens. quo vere & formaliter justii dicimur & sumus. Hinc veritati, quæ de fide est, varii hæreticorum opponuntur errores. Quidam enim dixerunt nos formaliter justos esse per ipsammet essentialem Dei justitiam. Alii per Christi justitiam nobis imputatam. Alii per solam extrinsecam peccatorum condonationem.

Hi errores, & si qui sunt alii similes, damnati sunt in Concilio Tridentino sess. 6. c. 7. & simul nostræ assertio- veritas definita & explicata his verbis: Unica & forma- causa (nostræ justificationis scilicet) est justitia Dei; in qua ipse justus est, sed qua nos justos facit: qua videli- cet ab eo donati, renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed vere justii nominamur & sumus, &c. in ejusdem Sanctissimæ patris merito, per Spiritum sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui justificantur, atque ipsis inhaeret.

Hujus autem controversiæ status (ut recte observatellarminus lib. 2. de justificatione cap. 1.) revocari potest ad hanc unicam questionem: utrum scilicet formaliter justii efficiamur per justitiam aliquam in nobis inhaerentem. Si enim partem affirmantem probaverimus, con- quens erit nos, neque sola essentiali Dei justitia, aut ipsius Christi justitia nobis imputata, neque etiam sola extrinsecam peccatorum condonatione, sed aliquo alio dono supernaturali nobis inhaerente, verè & formaliter justificari. quod antequam probemus.

3. Observandum est, nos hic sumere nomen justitiæ in prout significat specialem illam virtutem moralem, quæ justum unicuique reddit; sed prout in Scripturis sequentissimè, præsertimque in Epistolis Sancti Pauli accipitur; scilicet pro rectitudine illa interna, qua homo

hæc ac rectè ordinatur erga Deum. A qua iustitia sic in
lecta derivatur nomen justificationis: quod quidem, *Phil. 3. 8* Lau-
matur in fieri. denotat translationem hominis à statu
eati, ad statum iustitiæ & Sanctitatis; quo sensu accep-
in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 4. si verò sumamus
facto esse, significat terminum illius translationis, qui
hominem esse iustum, & erga Deum rectè se habere.
observatione supposita,

Affertionis nostræ veritas probatur 1. ex Scriptura. *Rom. 8. 13*
4. Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores *con-*
stituti sunt multi; ita per unius obeditionem iusti *con-*
tinentur multi. Sicut igitur per inobedientiam Adam *con-*
stituti sumus iniusti, non sola iniustitia eius nobis im-
ta; sed iniustitia aliqua nobis verè intrinseca & inhærens
ut probavimus tractatu 4. ubi de peccato originali egimus
Ita ex mente Apostoli, per obeditionem Christi constituti
mur & effecimur iusti: non sola iustitia Christi nobis
putata, sed per iustitiam nobis intrinsecam & inhærentem
Et 1. Cor. 6 Et hæc quidem fuistis, sed abluti estis,
Sanctificati estis, sed iustificati estis: ubi Apostolus ex
cans, quid sit hominem esse iustificatum, dicit idem esse
ablutum & sanctificatum esse. Et ad Tit. 3. iustificationem
dicit esse regenerationem, renovationem, effusionem
rnus Sancti. Quæ verba de sola iustitiæ imputatione,
extrinseca peccatorum condonatione, explicari nequeunt,
sed aliquid longè maius significant; ac proinde de dono
quo supernaturali nobis inhærente intelligi debent.

Probat 2. ex Conc. Trident. sess. 6. cap. 11. Si qui
dixerit homines iustificari, vel sola imputatione iusti-
Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia
& charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum
diffundatur atque illis inhæreat: aut etiam gratiam, quæ
iustificamur, esse tantum favorem Dei, anathema sit.

Probat 3. ex S. August. qui variis in locis & nomi-
tim in Epist. 85. ad Consentium, iustitiam & sanctitatem
vocat interioris hominis pulchritudinem: unde sequitur
illam

qua iustitia sic in-
quod quidem, **Psalm. 98.** Laudemus, inquit, & exaltemus illum, qui
dominus a statu-
quo lenis accep-
si vero sumatur
3. **Objicies 1.** hæc verba **Psalm. 31.** Beati, quorum re-
anlationis, qui
æce se habere. **vir, cui non imputavit Deus peccatum: ex quibus col-
unt hæretici, peccatorem eatenus iustificari quatenus
ex Scriptura. Re-**

us peccatores ca-
Respondetur, Sanctos Patres hunc locum longe alio
nomen ubi consili-
intelligere & explicare, quam faciant hæretici. Quod
entiam Adam
evidens fiat, aliquot illius loci explicationes ex illis
eius nobis im-
palligemus & breviter hic afferemus. **S. Justinus martyr**
pseca & inhære-
Dialogo cum Tryphone propè finem. **Beatus, inquit,**
o originali egredi-
non imputabit Dominus peccatum; hoc est, cui pœni-
Christi nobis
Deus peccata remittet, non sicut predicatis voluerti-
us fallentes, & alii quidam vestri similes asseverant;
od, etiamsi peccatores fuerint, modo Deum noverint,
d abluuntur, hæc imputabit eis Dominus peccatum. **S. Hier.** in illum
bi Apostolus ex-
lmi locum, postquam sic illum explicavit: **Beati, quo-**
m peccata per confessionem à Domino diluuntur, im-
mediate subiungit: remittuntur peccata per Baptismum,
untur per charitatem, non imputantur per martyrium.
August. in enarrat. 2. in eundem Psalm. **Beati quorum**
missæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata, id
quorum peccata abolita sunt: Et paucis interjectis:
eus tegat vulnera, non tu: nam si tu tegere volueris cru-
scens, medicus non curabit, medicus tegat & curet, em-
astro enim tegit, & sub regimine medici sanatur vulnus.
Objicies 2 **1. Cor. 1.** dici Christum factum esse nobis à Deo
triam & redemptionem: unde videtur sequi nos per
ammet Christi iustitiam nobis imputatam iustificari.
Respondetur cum distinctione: si enim dicatur Christum
e redemptionem & iustitiam nostram in genere causæ
ritoriæ, verum est: si autem in genere causæ formalis,
sū, & à veritate prorsus alienū, ut ex supra dictis constat.

4. Dicendum 2. donum illud supernaturale anima habens, per quod formaliter iusti efficiuntur, esse ipsam gratiam habitualement, sic dictam, quod animæ inerat per modum habitus.

Probatur 1. ex eo quod (ut supra dictum est) Apostolus de dono illo loquens dicit illud effundi, diffundere in cordibus nostris, nos illo ungi: quæ verba melius & aptius intelligi non possunt, quam de gratia habitualiter inerente.

Probatur 2. autoritate Concilii Viennensis Clementinus 1. ubi dicitur opinionem illam Theologorum (quæ adest in Baptismo virtutes, & gratiam informantem quoad habitum conferri) tanquam probabiliorem, & distictiorum magis consonam & concordem, sacro approbatam Concilio esse amplectendam.

Probatur 3. ex SS. Patribus, quorum verba non nisi de gratia habituali proprie intelligi possunt. S. Dion. Eccl. Hierarch. parte 1. c. 2. dicit, per sacræ dilectionis operationem statum in nobis divinum effici S. Basil. lib. de Spiritu Sancto c. 26. explicans quomodo Spiritus Sanctus per gratiam inhabitet in homine: Sicur, inquit, cernitur vis est in oculo sano: sic & operatio Spiritus in anima parata, &c. Et quemadmodum ars est in eo, qui nactus est illam, ita Spiritus in eo qui recipit: semper quidem operans; at non perpetuo operans Et S. Cyril. Alex. lib. 1. in Isai. orat. 2. Formatur, inquit, in nobis Christus, Spiritu Sancto nobis quandam formam per sanctificationem iustitiam imprimente: sic enim in animis nostris elucet character substantiæ Dei ac Patris, reformans (ut dicitur) Spiritu Sancto nos per sanctificationem in ipsum.

Probatur 4. hac ratione: homo denominatur iustus non solum quando actu operatur, sed etiam quando nihil agit: v. g. quando dormit: & hæc denominatio non est extrinseca, sed intrinseca, & ex consequenti per gratiam habitualement, quæ proinde habitualis esse debet. Præterea quæ ipsi infantes per Baptismum iustificuntur, per suam

tionem veræ & internæ gratiæ: atqui ejusmodi gratia
tualis esse non potest, cum ipsi infantes nullius morionis
tualis in Deum capaces sint: ergo gratia illa per quam
stificatur, debet esse permanens & habitualis.

Quæres, an huius secundæ a Tertionis veritas de fide sit.
Respondet Philippus Gammachæus ad quæst. 120. cap.
quòd quamvis de fide sit hominem iustificari per ali-
am gratiam, quæ habeat veram entitatem realem in
ima iusti, ut ex ante dictis constat non esse tamen pro-
s ex fide certum, an gratia illa iustificans sit verus habi-
tus: quamvis proximè ad fidem accedat, nec nisi maxima
meritate negari possit. Licet enim Concilium Viennense
pra relatum, veritatem illam non definiat, tanquam
de certam; illam tamen approbat & amplectendam dicit
inquam Sanctorum doctrinæ magis consonam & concordè.

SECTION II.

Quinam sint effectus gratiæ habitualis Sanctificantis.

Inter plurimos alios ipsius gratiæ habitualis effectus,
qui à Sanctis Patribus & Doctoribus enumerantur, se-
em sunt præcipui, quos hic breviter explicabimus.

Primus est remissio peccatorum: quæ statim ac animæ
gratia infunditur, esse desinunt, & penitus ab ea delentur.

Probat 1. ex Scriptura, Ezechiel. 36. Effundam super
os aquam mundam & mundabimini ab omnibus iniqui-
tamentis vestris. Psal. 50. Lavabis me & super nivem de-
babor. Et Rom. 8. Nihil ergo damnationis est vobis, qui
nt in Christo J. C.

Probat 2. ex Concilio Trident. sess. 5. can. 5. ubi pro-
anathema in eum qui dixerit, per gratiam quæ in ba-
ptismo confertur, non tolli totum id, quod veram & pro-
iam peccati rationem habet.

Probat 3. ex S. Greg. Nazianz. orat. in Sanctum ba-
ptisma: ubi dicit, baptismi gratiam uniuscuiusque hominis
pcc-

peccatum purgare, & maculas omnes peccati propius
 stergerere. Quod & testatur S. Ambrosius lib. de iniriando Deum pul
 cap. 7. Aug. lib. 1. cont. duas Epist. Pelagianorum cap. 1. peccatum crevit pul
 ubi dicit gratiam in baptismo collatam dare omnium
 indulgentiam peccatorum; auferre crimina, non radere, Quartus effectus

Secundus gratiæ effectus, est naturæ sanitas. Cum
 peccatum sit languor & morbus maximus, illo sublato
 quitur naturæ sanitas: iuxta quod dicitur Psalm. 102. ad illa verba: postquam
 Psalmista sic locutus est: Benedic anima Domini, &c. qui propitiatur omnibus iniquitatibus
 adiungit immediatè postea: Qui sanat omnes infirmitates animæ efficitur
 tuas: & eadem ratione S. Math. 9. Christus Dominus se
 medicum esse declarat his verbis: Non est opus valentium
 medicus, sed male habentibus.

3. Observandum est autem sanitatem illam, quam
 fert gratia, in eo non consistere, quòd per illius infirmitas
 eximatur homo ab omnibus illis infirmitatibus, quas
 peccatum originale contraxit, cum in baptizatis remaneat
 semper concupiscentia seu fomes peccati; sed quòd
 gratiam, infirmiores illæ, quæ mortem animæ inferunt
 omnino curentur. Quamvis autem aliæ quædam infirmitates
 ex originali peccato contractæ, in homine iustificati
 remaneant; quidquid tamen in illis verè & propriè
 xum est, hoc per gratiam aufertur: quod Concilium
 dentinum sess. 5. canon. 5. declarat his verbis: Manere
 rem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem, hæc
 ita Synodus fatetur & sentit; quæ cum ad agonem relin
 ft, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi
 iam repugnantibus non valet; quinimo qui legitime
 averit, coronabitur

Tertius effectus, est decore & pulchritudo quædam spiri
 tualis ipsius animæ, ut habetur in. Catechismo Concilii
 dentini part. 2. cap. 11. Est autem gratia qualitas divi
 in anima inhaerens, ac veluti splendor quidam & lux, quæ
 annuarum nostrarum maculas omnes delet, ipsasque p
 briores & splendidiores efficit. Unde S. Aug. tract. 9.

peccati profusus Epist. S. Joan. Anima nostra foeda est per iniquitatem, us lib. de imitando Deum pulchra efficitur: quantum in te crescit amor, agianorum caputium crescit pulchritudo: Porro ex hac pulchritudine dare omnium animarum sequitur.

Quartus effectus, qui est reddere hominem Deo gratissimus & dilectum. Psal. 145. Dominus diligit iustos. Sap. 11. huius, illo sublato acita erat Deo anima illius. Et S. Hieron. in c. 10. Datur Psal. 102. scilicet ad illa verba: vir desideriorum, dicit in alia versione benedic anima meriti virum desiderabilem: eo quod omnis, Sanctus huius iniquitatis mens in se animae pulchritudinem, amabilis & desiderabilis omnes infirmis domino efficitur.

Quintus gratiae effectus est, hominem iustum efficere est opus valentissimi Dei adoptivum Unde Apostolus Rom. 8. gratiam Christi vocat Spiritum adoptionis. Et S. Joannes Epist. 1.

in illam, quam cap. 3. Videte, inquit, qualem charitatem dedit nobis Pater illius in corde, ut Filii Dei nominemur & simus. Et in Catechismo tractibus, quas concilii Tridentini, parte 4. cap. 9. dicitur; Baptismum per gratiam remanens Sacramentum regenerationis ab Apostolo vocari, tati; sed quod gratia per gratiam in eo collatam nascimur ex Deo, tantum animae infirmam ejus filii. Et S. Thom. q. 11. 4. art. 3. dicit per eandem quaedam infirmam gratiam hominem divinae naturae consortem fieri, ac hominem iustum Filium Dei adoptati. Ex qua adoptione, ut ibidem asserit & proprie notat S. Thom. sequitur,

6. Sextus gratiae effectus, scilicet ius ad vitam aeternam, quod Concilium Tridentinum, sess. 6. cap. 16. docet vitam aeternam verbis: Manere inque titulo hereditatis. Si Filii (inquit Apostolus Rom. 8. 17.) & haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi. Psal. 36. Iusti autem hereditabunt terram. Illud iter per Christum ius ad aeternam gloriam eatenus effectum suum eo qui legitime continebit, si homo iustus usque ad extremum vitae in statu gratiae perseveret.

Septimus denique gratiae effectus, est dignitas & valor, quod quaedam Concilium Tridentinum, sess. 6. cap. 16. docet vitam aeternam ex ipsa gratia derivatur in actiones bonas & meritorias qualitas divinae hominis iusti: ratione cuius potest per illas de condigno eisdem gratiae & gloriae augmentum promereri: Unde Concilium Tridentinum, sess. 6. cap. 16. docet vitam aeternam duplici titulo iustis, utque in fine vitae in iustitia perseverantibus.

bus,

bus, esse reddendam, hæreditatis scilicet & mercedis. Infant enim ut hæreditatem obtinent infantes post Baptismum, scilicet propter rationem, ante rationis usum ex hac vita decedunt, cum nullius meriti capaces sint. Eandem verò, tum ut hæreditatem, tum ut mercedem iusti adulti recipiunt præter ius adoptionis ad illam, etiam bonorum operum meritis se illa dignos reddiderint: & sic usque in finem vite perseveraverint. Verum de illo septimo gratiæ effectibus plenius capite sequenti agetur.

SECTIO III.

An simul cum habituali gratia, aliqui virtutum habitus in animam infundantur.

1. **S**upponimus ex S. Thoma 1. 2. qu. 57. & sequentibus, quod duo esse virtutum genera, acquisitarum scilicet & infusarum. Acquisitæ dicuntur illæ, quarum habitus per actus earundem actus acquiruntur: de quibus Philosophi in Ethicis agere consueverunt. Infusæ verò illæ dicuntur, quarum habitus non producuntur per actus, sed divinitus infunduntur. Virtutes autem illæ infusæ dupliciter adhuc sunt dividendæ: in naturales & supernaturales. Quædam enim sunt Theologicæ sic dictæ, quod ad ultimum, tanquam objectum suum immediatum respiciant: hæc sunt fides, spes, & charitas. Aliæ verò sunt morales, quæ in eo præsertim ab acquisitis differunt, quod morales virtutes acquisitæ, finem aliquem rectæ rationi naturalem convenientem, duntaxat spectent: infusæ verò ad altiorem & supernaturalem finem actus suos dirigant.

Supponimus 2. præter illas virtutes morales infusas dari etiam aliquos alios habitus supernaturales, qui communiter vocantur dona Spiritus Sancti: de quibus agitur Thom. qua st. 68. art. 1. Ubi docet dona illa differre a virtutibus in eo quod animam perficiunt ad hoc, ut efficiantur prompte mobilis ab inspiratione divina, seu à Spiritu Sancto.

et & mercedis. His præ-
 oppositis pro quaestionis propositæ resolutione.

Dicendum 1. simul cum gratia, virtutum Theologica-
 rum, fidei, spei & charitatis, habitus in animam infundi.
 Hæc veritas expresse habetur in Concilio Tridentino
 sess. 6. cap. 7. his verbis: Vnde in ipsa iustificatione, cum
 emissionem peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit
 homo per Jesum Christum cui inferimus, fidem, spem, &
 charitatem, &c.

Dicendum 2. simul cum gratia, habitus virtutum mo-
 ralium & supernaturalium, quæ ad communem statum
 Christianorum pertinent, in animam infundi.

Probatum 1. ex cap. 8. Sap. ubi dicitur sapientiam divi-
 nam docere sobrietatem & prudentiam, iustitiam & vir-
 tutem. Atqui Sapientiam divinam seu Deum docere illas

virtutes, nihil est aliud quam eas infundere, ut dicitur in
 Concilio Milevitano, seu potius Carthaginensi cap. 4.

Probatum 2. ex SS. Patribus, qui simpliciter asserunt ho-
 mo Philosophi in Ethicem, dum in gratia Dei est, omnibus præditum esse
 virtutibus, quas eum ab eadem gratia excidit, infeliciter
 divinitus infundunt. Unde S. Hieron. præfatione in Threnos Jeremiæ,
 is adhuc sunt gratia anima in peccatum lapsa loquens: Non auri, inquit,
 sic dictæ, quod de argenti metallo, sed virtutibus radiabat: ablata sunt hæc
 arum respiciantur omnia, nudata est domus Dei cunctis ornamentis suis. Et
 verò sunt morales. August. tract. 8. in Epist. 1. S. Joannis, enumeratis va-
 runt, quod morales virtutibus quæ in anima iusti reperiuntur, dicit illas
 esse rationi naturaliter ad instar exercitus, Christumque Dominum in inte-
 ra vero ad altiori homine habitantem, virtutibus illis quasi ministris
 nis uti. Et in Cathechis. Concil. Trident. parte 2. cap. 2.

res morales infundunt hæc verba habentur: Huic autem gratiæ additur nobilissi-
 aturales, qui cibus omnium virtutum comitatus, quæ in animam cum
 de quibus agitur gratia divinitus infunduntur. Quare, cum Apostolus scri-
 illa differre à gratia ad Titum ait: salvos nos facit res lavacrum regene-
 ad hoc ut efficiatur actionis Spiritus Sancti, quem effudit in nobis abunde per
 a, seu à Spiritu Sancto. Sum Christum Salvatorem nostrum. S. Augustinus hæc
 verba explanans (effudit abunde) nimirum, inquit, ad
 missionem peccatorum & copiam virtutum.

Diximus in assertione, virtutes illas infundi, quæ ad communem Christianorum statum pertinent. Certum est enim virtutes quasdam eximias & singulares, quæ ad beatitudinem illum non sunt necessariae. in iustificatione simul gratia omnibus non conferri: ut patet de continentia singulari, de qua loquens Apostolus 1. Cor. 7. Vnusquisque inquit, proprium donum habet ex Deo.

Notandum est; virtutum illarum infusarum habitus conferre facilitatem, in operando: cum formaliter expellant malos habitus contrarios, qui ante iustificationem in statu peccati contracti sunt: sed tribuere solum voluntati novam potestatem, ad actus sibi proprios exercendos. Unde minimè mirum videri debet, si aliquando catores recenter iustificari, difficultatem in exercendis actibus experiantur: quæ tamen difficultas ab ipsis superari potest auxilio, tum ipsarum virtutum infusarum, tum gratiarum actualium, quæ nunquam illis desunt.

Dicendum 3. præter supra dictas virtutes Theologicas & morales, dona etiam Spiritus Sancti simul cum gratia in animam infundi.

Constat ex Concilio Tridentino sess. 6. c. 7. ubi dicitur Iustificationem non esse solam peccatorum remissionem sed Sanctificationem & renovationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum. Id docet S. Thom. supra q. 68. a. 2. ubi dicit dona illa Spiritus Sancti esse homini ad salutem necessaria: quoniam ad hunc finem, qui prorsus supernaturalis est & omnem facultatem longè supergreditur, præter omnia supradicta, indiget adhuc peculiari motione & ductu Spiritus Sancti iuxta illud Psalm. 142. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.

In quo elucet admirabilis prorsus & magnifica Dei homines benignitas & misericordia, qui naturæ nostre adeo fragili & imbecilli, tot & tanta gratiæ suæ adiuventoria & auxilia providit; ut nos elevet & deducat ad finem illum sublimem & supernaturalem, propter quem creati & redempti sumus.

An gratia habet
Certum est ex a
Sanctificante n
um, qui gratiam
nem sibi infund
iores, an gratia
vero illarum hab
Duc sunt autem

Dices multos esse idiotas & simplices, qui quamvis sint
 tinent. Certum est autem gratiæ, illis tamen donis carere videntur, ut dono
 plares, quæ ad scientiæ, scientiæ, &c.

4. Respondetur, dona illa infundi quoad habitus, quo-
 de continentiam actus varii sunt pro varietate conditionum & statuum
 r. 7. Vnusquisque quibus Spiritus Sanctus per illa dona unumquemque
 o. tum ad sequendum instinctum suum disponit in iis quæ
 farum habitus natui suo competunt, ut salutem æternam consequatur.
 am formaliter unde nullus est adeo idiora & simplex, qui si gratia San-
 ante iustificati ficante præditus sit, non habeat lumen sapientiæ & sci-
 ribuere solum viam infusum, quatenus sibi necessarium est, ut ad finem
 i proprios exornentur in omnibus suis actibus dirigatur. Imo ex-
 si aliquando scientia satis constat; idiotas & simplices in gratia Dei
 in exercendis institutos, quamvis nullo ingenii acumine, nulla scientia,
 ras ab ipsis superat humana sapientia præditi sunt: in iis tamen quæ ad sa-
 fusarum, tum æternam spectant interiori lumine dirigi, quo carent illi quos
 is desunt. Sentes & prudentes huius sæculi vocat Apostolus: qui
 trates Theologi temporalibus negotiis maximè perspicaces, in rebus ad
 i simul cum æternam salutem spectantibus cæci sunt, & quasi iudicio
 ratione destituti. Unde dicit Apostolus 1. Cor. 1. Videte,
 C. 6. e. 7. ubi dicitur, vocationem vestram, quia non multi sapientes se-
 rum remissionem dandum carnem, &c. Et S. Aug. li. 8. Confess. c. 8. Sur-
 interioris hominum indocti, & cælum rapiunt: & nos cum doctrinis no-
 & donorum. Id est sine corde, volumur in carne & sanguine.

icit dona illa Spiritus

staria: quoniam

is est & omnem

omnia supradicta

tu Spiritus Sancti

onus deducit me

magnifica Dei

qui naturæ nobis

ratæ suæ ad nos

& deducat ad finem

propter quem cre-

Dr

SECTIO IV

An gratia habitualis à charitate distincta sit.

Certum est ex antedictis; charitatem à gratia habituali
 sanctificante nunquam esse disunctam, proindeque
 um, qui gratiam habitualement accipit, etiam charitatis
 buum sibi infusum recipere. Sed controversum est inter
 doctores, an gratia & charitas sint à parte rei quid unum,
 verò illarum habitus realiter inter se sint distincti.

Dua sunt autem super hac questione Theologorum sen-
 tiæ.

Alii

Alii enim existimant realiter inter se distingui ; & tiam quidem in ipsa animæ substantia, tanquam in proprio subjecto, sedem habere ; charitatem vero in voluntate ; per charitatem nos diligere Deum ; per gratiam autem nos à Deo diligere.

Alii verò asserunt gratiæ & charitatis unum eundemque esse habitum , nec ab invicem nisi ratione distinguendum. Ita Bellarm. lib. 1. de grat. & lib. 2. & alii.

Hujus autem secundæ sententiæ (quam ut probabilem amplectimur) veritas probatur 1. ex Concilio Tridentino sess. 6. c. 7. ubi quamvis super hac quæstione (ut ad fidem minime pertineat) nihil definire voluerit , aperte tamen indicavit, cui sententiæ magis faveret. Idem enim dixit unicam formalem causam nostræ justificationis esse justitiam Dei, non quia ipse justus est, sed quia nos justos facit ; explicans postea quænam sit illa justitia, dicit peccatorem justum fieri, dum passionis Christi merito, per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui justificantur atque ipsis inhaeret. Ubi alius alterius gratiæ justificantis præterquàm charitatis mentionem facit.

Probat 2. ex S. Aug. lib. de nat. & gr. c. ult. ubi loquitur, Charitas inchoata, inchoata justitia est : charitas provecta, provecta justitia est : charitas magna, magna justitia est, charitas perfecta, perfecta justitia est : Et ex S. Bernard. lib. de modo bene vivendi c. 4. Timor Sancti introduct in mentem hominis perfectam charitatem ; perfectam autem charitas, perfecta est Sanctitas.

Quærit hic aliqui an sicut habitualis, sic etiam actualis charitas formaliter hominem sanctificet, an v. g. actualis perfecta contritionis ex vero charitatis motivo elicita per se & formaliter hominem justificet.

Respondetur 1. certum esse, quacumque ratione id fiat sive formaliter, sive meritorie, sive alio quovis modo actum perfectæ contritionis, seu charitatis, peccata delentur hominibusque justificare. Id enim expresse definitum est.

Con

est distinguere & Concilio Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi dicit contingere
tamen in propria voluntate Deo reconciliari, priusquam Sacramentum poeniten-
per gratiam autem actu suscipiatur.

Respondetur 2. probabilissimum esse, etiam formaliter
et ipsummet actum charitatis hominem justificari, pro-
indeque peccata omnia deleri. Cum (ut ait S. Doctor 2.2.
27. a.4. ad 3.) per actum quemlibet perfectum charita-
tatem, averso à Deo formaliter tollatur, & anima immédia-
Deo conjungatur vinculo spiritualis unionis. Unde dici-
tur 1. S. Joan. 4. quod, Qui manet in charitate, in Deo ma-
nere voluerit, fiet, & Deus in eo. Et S. Bernard. serm. 83. in Cant. dicit
magis faveret. Charitatis actum esse, spiritualis connubii animæ cum Deo
non solum contractum, sed etiam amplexum.

SECTIO V.

*in aliqua dispositiones ad justificationem requiran-
tur? & quæ?*

Supponimus tanquam certum ex fide, solum Deum
esse causam principalem efficientem justificationis.
loc enim constat ex Scriptura: Job. 14. Quis potest facere
mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui
magna, magna jubulus es? Isai. 43. Ego sum qui deleo iniquitates tuas.
Unde sequitur ex pura & gratuita Dei misericordiam pen-
tere justificationem hominis; illumque proinde non alio
modo posse justificationem consequi, nisi eo, quem ipse
eius illi præscripsit. Hoc præsupposito, pro quæstionis
propositæ resolutione,

Dicendum 1. Deum, ut hominem adultum justificet,
aliquas ab illo dispositiones, seu bonos aliquos motus li-
beri arbitrii exigere: ad quos tamen illum gratiæ actualis
auxilio excitat & adjuvat. Ita Sanctus Thomas quæst. 113.
t. 3.

Probatur 1. ex Scriptura, quæ innumeris prope in locis
statuit peccatores ad poenitentiam, ad timorem Dei, &
alios

alios similes actus virtutum: ut per illos ad peccatorum remissionem accipiendam se disponant.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. ubi explicatur quod per varios actus virtutum, per quos peccator ad justificationem disponitur: & can. 9. proferit anathema in eum qui dixerit nulla ex parte necesse esse, ut impius, ad justificationis gratiam consequendam, voluntatis suae motu prepararetur ac disponatur.

Probatur 3. ex his S. Augusti, verbis serm. de verbis Dom. cap. 11. Qui fecit te sine te, non justificat te sine te, sed fecit nescientem, justificat volentem.

Obiicies, in Concilio Arausicano 2. can. 4. dici Deum, ut à peccato purgemur, voluntatem nostram non expectare.

Respondetur verum esse quod Deus non expectat puritatem nostram, ut primam gratiam vocantem & excitantem tribuat, à qua incipit nostra justificatio salutemque, esse postquam Deus peccatorum gratia sua excitavit, poeniteat, illum ejus voluntatem non expectare, ut ei tribuat peccati remissionem, gratiamque justificantem infundat. Et hunc esse Concilii sensum indicant verba sequentia, quibus dicit: Ut purgari velimus, per Spiritum Sancti infusionem & operationem in nobis fieri.

3. Dicendum 2. primam ex dispositionibus in adulteris acquisitis ad justificationem, esse fidem. Ita S. Thom. 1. 2. 2. 11. 3. 2. 4. & 5.

Probatur ex eo quod dicit Apostolus Hebr. 11. fides impossibile est placere Deo credere enim oportet credentem ad Deum.

Deinde ex Conc. Trid. sess. 6. c. 8. ubi fides dicitur deus humanæ salutis initium, & fundamentum, ac radix omnium justificationis.

Et ex S. Aug. lib. de predest. Sanct. c. 7. Eides, inquit, prima dicitur, ex qua cetera impetrantur. Et ex S. Cyrilli Jerosol. Catechesi 1. ubi dicit fidem esse quasi oculum lampadem ad vitam salutis inveniendam.

Observandum est autem, fidem illam quam dicimus, non esse

los ad peccatorum justificationem requiri, non esse fiduciam seu confidentiam, a credit homo sua peccata sibi esse à Deo remissa (ut dicitur dicunt hæretici) sed esse fidem illam, qua veritatibus Deo revelatis assentimur. Unde Scriptura describens factum ad justificationem necessarium, explicat illum assensum datum veritatibus a Deo revelatis, non verum per fiduciam de peccatorum commissorum obtenta remissione: S. Joan. 10. Hæc scripta sunt, ut credatis, quia Iesus est Filius Dei: & ut credentes vitam habeatis nomine ejus. Et Ecclesia etiam nullam aliam a baptizandis fidem exigit, quam eorum quæ in Symbolo continentur.

Dicendum 3. fidem solam non sufficere, sed præter illam, aliarum quoque virtutum actus, tanquam dispositio. ad justificationem consequendam requiri.

Hoc constat ex eo quod Scriptura ad peccatoris justificationem, timoris, spei, poenitentiae aliarumque similium virtutum actus æque ac fidei requirit, ut mox dicetur.

4. Ad objectiones autem hæreticorum solvendas, hoc sufficere sufficit, nusquam haberi in Scripturis fidem solam justificare. Dicit quidem Apostolus variis in locis, nos justificari ex fide; quod verissimum est, cum sit radix omnis justificationis; sed non dicit nos ex sola fide justificari.

Dicendum 4. præter fidem quinque alias dispositiones collineariter concurrere, ad justificationem, ut habetur in Concilio Trident. sess. c. 6: scilicet divinæ justitiæ timorem, veniæ ex divina misericordia, dilectione Dei, quod propter se & super omnia diligatur, & ex illius dilectionis motivo odium ac detestationem peccati ac propositum novæ vitæ, observationisque mandatorum, nec non accipiendi baptismi, in eo qui nondum baptizatus est. Est etiam dicendum de poenitentiae Sacramento, si homo baptizatus sit.

nam quod spectat ad timorem divinæ justitiæ, dicit Concilium peccatores illo utiliter concuti: quod adversus Lutherum.

therum declaravit: qui docuit timorem illum esse pœnam, ut patet ex Bulla condemnationis articulorum propo-
 à Leone X. factæ. Et ex can. 8. ejusdem sess. 6. Concil. ubi anathema dicitur ei, qui hoc docuerit.

Hæc autem veritas, præter ipsius Concilii ac summi Pontificis auctoritatem, probari potest, & error oppositus refelli ex Scriptura Prov. 14. Timor Domini fons vitæ. Eccli. 1. Timor Domini expellit peccatum. Et lib. 2. cap. 12. Nathan Propheta comminatione pœnarum Domini ad poenitentiam cohortatus est. Et S. Matth. 3. S. Joannes Baptista idem fecit erga Judæos. Et Christus Dominus Luc. 15. hortatur ad tinendum eum, qui postquam peccatus occiderit, animam potest mittere in gehennam. Unde patet quàm vere dixit Concilium Tridentinum sess. 14. 4. timorem illum gehennæ esse donum Dei, & impulsivum Spiritus Sancti; non adhuc quidem inhabitantis, sed futurum moventis, quo poenitens adjutus, viam sibi ad justificationem parat. Ut autem hæc melius intelligantur,

4. Observandum est, timorem illum servilem duplici modo concipi posse. 1. quando quis a peccato abstinere, ut bonum aliquod facit, eo tantum fine, ut effugiat pœnam, & ita dispositus est, ut nisi timeret pœnam, nec à malo abstineret, nec bonum faceret: & sic fuga pœnæ sit quæ ultimis finis, quem sibi proponit in faciendo bono, vel abstinendo à malo: & hic timor malus est. 2. quando aliquis abstinere quidem à malo, vel bonum aliquod facit, ut pœnam effugiat: sed ita ut fuga & devitatio pœnæ sit tantum finis proximus, non verò ultimus, quo ad abstinendum à malo vel ad bonum faciendum moveatur atque ita dispositus sit, ut quamvis pœnam evitare posset, non tamen propter eam vellet aut malum committere, aut bonum quod sibi faciendum est omittere. Et hic timor bonus est, atque utilis, ac de illo intelligenda sunt ea quæ supra diximus.

Quod spectat ad spem, certum quoque est ex Scriptura illam requiri ad justificationem. Psal. 31. Sperantem in Domino misericordia circumdabit. Prov. 28. Qui sperat in Domino, sanabitur.

De dilectione Dei
 verbis S. Luc.
 oniam dilexit me
 De odio etiam d

prope Scripturam
 peccatori: iustitia
 nova: nra: observa
 ramenu live baptis
 tractatu de Sa
 Dies ex Concilio
 am sufficere a
 illarum virtu
 respondetur con
 quens; non re
 semper eliciantur
 impliciter & implic
 rationis omnium
 imphate continen
 dille, eo quod ill
 tualiter in Deum
 rili, certe reveret
 tione bonum agn
 tantia prastare, q

gratia habitua
 Quod spectat ad
 dicendum est q
 in hac nra aug
 Constat in primis
 quasi lux splen
 22. Qui iust
 A. sanctificetur
 sess. 6. cap. 10. ut

De dilectione Dei similiter constat ex his Christi Do-
ni verbis S. Luc. 7. Remittuntur ei peccata multa,
quia dilexit multum.

De odio etiam & detestatione peccati patet ex innume-
prope Scriptura locis, hanc praesertim dispositionem
peccatoris justificationem requiri; sicut & propositū
væ vitæ, observationis mandatorum, ac suscipiendi Sa-
ramenti sive baptismi, sive poenitentiae, ut plenius dice-
in tractatu de Sacramentis.

Dices ex Concilio Tridentino supra, solam contritionē
sufficientem sufficere ad peccatoris justificationem: unde se-
quitur illarum virtutum actus ad eam minime requiri.

Respondetur concedendo antecedens, & distinguendo
consequens; non requiri ut illarum virtutum actus expli-
cite semper eliciantur, conceditur; non requiri, ut saltem
virtualiter & implicite, negatur. In actu enim perfectæ
contritionis, omnium illarum virtutum actus virtualiter
(implicite continentur: nam qui vere dolet Deum of-
fendisse, eo quod illum perfecte & summe diligit; is &
virtualiter in Deum credit, & timet illum, si non timore
vili, certe reverentiali & filiali; & sperat in eum, quem
bonum agnoscit; & imposterum vult illi obsequi,
omnia praeferre, quæ ipsi placita esse cognoscit.

SECTIO VI.

*Gratia habitualis, seu charitas, augeri, vel minui,
vel amitti possit?*

Quod spectat ad primam quæstionis propositæ partem,
dicendum est gratiam habitualement seu charitatem,
esse in hac vita augeri. Ita S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 4.
Constat in primis ex Scriptura. Prov. 4. Justorum se-
ra, quasi lux splendens, crescit usque in perfectam diem;
Apoc. 22. Qui justus est, justificetur adhuc; & qui San-
ctus est, Sanctificetur adhuc. Deinde ex Concilio Tridenti-
fess. 6. cap. 19. ubi dicit, Justificatos in ipsa justitia per
Christi-

Christi gratiam accepta, cooperante fide, & bonis operibus crescere, atque magis iustificari.

Oservandum est autem gratiæ habitualis, seu charitatis augmentum non fieri instar aliarum virtutum acquisitionum, quæ quidem, sicut per actus producuntur, sic etiam eosdem augentur & intenduntur. Cum enim gratiæ charitatis habitus non producat per actus, sed à Deo fundatur, augmentum illius à solo Deo est, tanquam causa efficiente, non verò ab actibus bonis hominis iustificati, nisi quatenus per illos ipsius gratiæ & charitatis augmentum promeretur, ut capite sequenti dicemus.

Quod spectat ad secundam questionis propositæ partem, dicendum est gratiam habituales, seu charitatem magis non posse. Ita S. Thom. sup. art. 10.

Quod probat ex eo quod si minueretur, hoc fieret, per cessationem ab actibus ipsius charitatis, vel per aliquos actus sibi contrarios; sicut & in virtutibus acquisitis, ex utroque illo modo minuiuntur: quia conservatio cuiusque rei dependet à sua causa: virtutis autem acquisitione sunt ipsius actus, unde illis cessantibus, vel aliis contrariis advenientibus, paulatim minuitur ipsius virtutis habitus, ac tandem totaliter corrumpitur. Hoc autem in gratia charitatis locum non habet: cum enim charitatis habitus neque producat, neque augeatur per actus, hinc firmus (præcisè loquendo) per actuum cessationem directè non minuitur, neque etiam per actus contrarios, seu per peccata: peccatum enim si mortale sit, non minuit, sed totaliter charitatis habitum corrumpit, ut mox dicetur: si autem veniale sit, habitum charitatis non minuit, si enim minueret, vel effectivè, vel meritorie minueret: non effectivè, quia ipsi charitati non opponitur: neque etiam meritorie, quoniam delinquit in minori (ut ait S. Doctor) non meretur detrimentum in maiori: neque Deus se ab homine magis avertit, quàm homo avertat se ab ipso. Quod quavis verum sit, rectè tamen monet S. Doctor ibidem, aliter sensu dici posse, per peccata venialia, vel per cessationem ab exer-

exercitio bonorum
charitatem: &
magis ac magis
eum.

Quod denique a
minet, certum est g
Constat cum ex S
illus à iustitia sua,
non recordabun
m est, iustitiam
etiam de lacto te
imo pene nulle
in finem viæ
non indigeant.

An aliqui certe

Questionis sensu
tudine fidei,
& iustificarum ac
constitutum. Pro
secundum i. nem
de iustificatione.
Et de fide contra
ribus, & in A
asserit quemlibet
iustificatione:
in iustitiam sibi
delictur hic erro
scriptura. Eccl. 9
gnus sit. Psal. 1
munda me Don
sus Pelagianos

ab exer-

exercitio bonorum operum, indirectè minui gratiam charitatem; in quantum minuitur fervor eius, & hoc magis ac magis disponitur ad totalem ipsius corruptionem,

Quod denique ad tertiam quaestionis proposita partem inet, certum est gratiam posse amitti.

Constat tum ex Scriptura. 1. Ezech. 18. Si averterit se-
tus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes justitiae
s non recordabuntur. Et experientia nimis funesta com-
mune est, justitiam & gratiam non solum posse amitti,
etiam de facto ferè ab omnibus amitti: ac paucissimos
scilicet, imo pene nullos, qui gratiam in Baptismo acceptam
que in finem vitae retineant, quique poenitentiae reme-
dium non indigeant.

S E C T I O VII.

An aliquis certo scire possit se esse justificatum.

Quaestionis sensus est, an aliquis certus esse possit cer-
titudine fidei, cui proinde non possit subesse falsum,
se esse justificatum ac in statu gratiae habitualis Sanctifican-
constitutum. Pro cuius resolutione,

Dicendum 1. neminem debere, nec posse credere certo,
se esse justificatum.

Est de fide contra Calvinum qui lib. 3. Inst. c. 2. 16. &
sequentibus, & in Antidoto Conc. Trid. ad cap. 13. & 1.
& 6. asserit quemlibet fidelem, non solum esse certum
sua justificatione: sed etiam teneri ad credendum se per
christi justitiam sibi imputatam, esse justificatum.

Refellitur hic error, & veritas nostrae fidei probatur 1.
Scriptura. Eccl. 9. Nescit homo utrum odore vel amaro
dignus sit. Psal. 18. Delicta quis intelligit? ab oculis
is munda me Domine: ex quo loco Sancti Hieron. lib.
versus Pelagianos probat justorum aemini plane cogni-
tum

tum esse, sitne absque peccatis, an non. Et 1. Cor. 4. mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum.

Probatur 2. ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. expresse habetur quod, Sicut nemo pius de misericordia Dei, de Christi merito, deque Sacramentorum virtutis efficacia dubitare debet: sic quilibet, dum seipsum, que propriam infirmitatem & indispositionem respiciat, sua gratia formidare & timere debet; cum nullus sciat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, gratiam Dei esse consecutum.

Probatur 3. ex S. Aug. serm. 23. de verbis Dominici talle, inquit, tu nihil invenis in conscientia tua: invenit qui melius videt. Et S. Bern. serm. 3. de Adventu: An ad sollicitudinis cumulum & pondus timoris, quo & meam, & proximi conscientiam servare necesse est, ultra mihi satis est nota; utraque abyssus est imperabilis: utraque mihi nox est.

Porro id sapientissime à Deo factum esse, ut de propria justificatione nullam habeant homines (quamdiu in mortali vita degunt) certitudinem; inde constat, quod ait S. Aug. lib. de corrept. & grat. cap. 13.) in hoc tentationis tanta est infirmitas, ut etiam possit supergenerare securitas.

Dicendum 2. quod, quamvis secundum legem gratiam nemo scire certo possit, se esse in statu gratiae confirmantis: id tamen extraordinarie, per specialem revelationem divinitus factam, posse cognosci; ut de facto Summa Virgo id cognovit, cum ab Angelo audivit: Ave plena, Dominus tecum: Item S. Magdalena, cum Christus Dominus illi dixit: Remittuntur tibi peccata tua: & omnes Sancti Apostoli, ut decet S. Th. 24. de veritate.

Dicendum 3. posse etiam quemlibet justum, citra revelationem, habere certitudinem aliquam moralem, conjecturalem de sua justificatione, signisque quibusque & verisimilibus argumentis atque conjecturis propriis cognoscere, se esse in statu gratiae, in quibus

D

siacunque sint
que in seipso co
ponet Concilium
um vita non hu
est, sed Dei qui ill
est ab consilia
Deo.

C

De altero

S

An possit

Observandum
late, prout et
ur; ut a. Paralip.

Ariste & proprie,
estam & bonam,
est qua in significa
ta faciet locum n
orum. Hac obser
nitae resolutione.

Dicendum est h
leo mereri.

Est de fide cont
Est de fide cont
ceni communit
catericordiae injur
solens. Verum q
ac socordiae;
mox dicemus.

Probatur 1. ex
eo fit mercedis à
orum opera: ut
propter nomen m

qualiacunque sint, nullus absolute debet conquirere, neque in seipso confidere, vel gloriari: quoniam (ut recte ponet Concilium Trident. sess. 6. cap. 16.) Omnis hominum vita non humano iudicio examinanda & indicanda est, sed Dei qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit unicuique à Deo.

CAPUT V

De altero gratia effectu, seu de merito.

SECTIO I.

An possit homo aliquid à Deo mereri.

Observandum est, nos hic non sumere nomen meriti late, prout etiam aliquando in malam partem accipitur; ut 2. Paralip. cap. 16. Irati Domini merebaris: Sed triste & proprie, prout significat actionem liberam, honestam & bonam, quæ mercede aliqua & præmio digna sit qua in significatione dicitur Eccli. 17. Omnis misericordia faciet locum unicuique, secundum meritum operum suorum. Hac observatione supposita, pro quæstionis propositionis resolutione,

Dicendum est hominem posse vere & proprie aliquid à Deo mereri.

Est de fide contra Calvinum & ejus assecclas: qui nomen meriti communiter reiiciunt, tanquam divinæ gratiæ ac misericordiæ injuriosum, ac superbiam & præsumptionem adolens. Verum quàm falso id dicant, & ut porius desideratæ ac socordiæ; quàm ut Dei gloriæ consulant, ex his quæ mox dicemus, patebit. Nostræ igitur assertionis veritas

Probatur 1. ex pluribus Scripturæ locis in quibus mentio fit mercedis à Deo iustis reddendæ, propter bonorum opera: ut S. Matth. 5. Cum persecuti vos fuerint propter nomen meum, gaudete & exultate; quia merces

vestra multa est in cœlo. 1. Cor. 3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum.

Probatur 2. ex Concilio Arausicano can. 18. Debita merces bonis operibus, si fiant: sed gratia quæ non debetur præcedit ut fiant. Et ex Concil. Trident. sess. 6. Bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna; & tanquam gratia filijs de per Christum Jesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.

Probatur 3. ex SS. Patribus, qui unanimi consensu bonis justorum operibus merendi vim inesse docent; ut S. Cyrillus lib. de unitate Ecclesiæ post medium: Justitia, inquit, operum est, ut promereri quis possit Deum: præceptis ejus, ac iustitiis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem S. August. Epist. 105. Nulla-ne, inquit, sunt merita justorum? sunt plane, quia iusti sunt: sed ut iusti fierent merita non fuerunt.

Obiicies 1. S. Luc. cap. 11. Cum feceritis omnia, dicitur, quia servi inutiles sumus.

Respondetur nos esse servos inutiles (ut explicat S. Ambrosius lib. 8. in S. Luc.) si consideremus id quod facimus præter à nobis tantum est, sed non ut est à Christo in nobis, gratiam suam operante, vel ut explicat Beda in hunc locum, nos esse servos inutiles respectu Dei: cum nihil utilitatis cedat ex operibus nostris, quamvis per ejus misericordiam & gratiam opera illa bona nobis sint valde utilia & proficua.

Obiicies 2. ex Isai. 64. Facti sumus immundi omnes nos, & ut pannus menstruatus omnes justitiæ nostræ.

Respondetur Prophetam illic loqui, non in personarum, sed Judæorum; qui cum peccatis in anima forent, merito dicere poterant justitias suas, id est, legem externas observationes, immundas esse & sordidas in conspectu Dei cum (ut Christus dixit) quæ de corde exeunt, quæ cōtaminant hominem. Ita hunc locum explicat S. Hieronymus in cōmentariis in illud Prophetæ cap.

meritum reflecte

quo

Per meritum de

illud, quod mer

inde ex quadam ju

meritum autem

de non sit ex se

& congruitate d

Oscendum 1. iust

ten.

Probatur 1. ex iis

per bona opera

3. Deus tentavit

10. Dignus

ambulabunt mecum

quibus dicitur, De

mercedem ex quad

my dabo vobis. R

operis vestri.

Be. in reliquo re

mihi Domini

mihi, sed & i

verba Conq

postorum operi

Probatur 2. ex SS

deuiorem esse d

clara. inquit, ac

meretur Christum

on, S. Ambr. lib.

al debet beati, q

richam cap. 1. Q

perere, & Deum

de verbis Aposto

SECTIO II.

meritum recte dividatur in meritum de condigno & meritum de congruo.

DEr meritum de condigno intelligunt Theologi meritū illud, quod mercede ac præmio ex se dignum est cui inde ex quadam iustitia debetur merces ac præmium. meritum autem de congruo illud, quod, quamvis mercede non sit ex se dignum, illi tamen ex decentia quam & congruitate debetur. Hac observatione supposita, Dicendum 1. iustos posse de condigno aliquid à Deo peteri.

Probatur 1. ex iis Scripturæ locis, in quibus dicitur ius per bona opera fieri dignos præmio & remuneratione. Gen. 3. Deus tentavit illos, & invenit illos dignos se. S. Math. 10. Dignus est operarius mercede sua. Apoc. 3. ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. Item ex iis quibus dicitur, Deum bonis iustorum operibus reddere mercedem ex quadam iustitia: S. Math. 20. Quod iustum erit, dabo vobis. Hebr. 6. Non iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri. 2. ad Tim. 4. Bonum certamen certasti, &c. in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ; quam dabit mihi Dominus in illa die iustus iudex; non solum tibi mihi, sed & iis qui diligunt adventum eius. Quæ postoli verba Concilium Tridentinum supra de mercede iustis iustorum operibus debita & à Deo reddenda explicat. Probatur 2. ex SS Patribus, qui passim Deum erga iustos debitorem esse dicunt: ut S. Cypr. lib. de elemosyna: relata, inquit, ac divina res, salutaris operatio, quæ remuneretur Christum iudicem, & Deum computat debitorem, S. Ambr. lib. 7. in S. Luc. Reddes ergo, Domine, quod debes: beati, quibus es debitor. S. Hieron. Epist. ad Ividiam cap. 1. Quanta beatitudo, pro parvis magna recipere, & Deum habere debitorem. Et S. August. serm. de verbis Apostoli, Postumus ira Deum alloqui tan-

quam debitorem, eique dicere: Redde quod promissum, quia fecimus quod iussisti.

Obiicies inter Deum & creaturam nullam esse potestatem iustitiam: neque Deum posse unquam debitorem ulli creature fieri.

2. Respondetur hoc verissimum esse, si creatura peccat secundum se consideretur; non item, si quatenus est membris vivum Christi Domini, & ex eius merito ac virtute operatur. Et quamvis etiam ea ratione inter Deum & hominem non possit esse iustitia strictè scripta. est tamen inter utrumque vera aliqua ratio iustitiae latè sumptae, qualis est inter Patrem & Filium, dominum & servum.

Dicendum 2. dari etiam meritum de congruo.

Probatur ex iis Scripturae locis, in quibus aliquid à Deo peccatoribus dari dicitur, intuitu aliquorum bonorum operum ut Exod. 1. refertur de obstetricibus Aegyptiorum & Act. 10. de Cornelio Centurione. Certum est autem peccatores nihil à Deo posse de condigno mereri, uti in solutione sequenti dicitur. Unde sequitur meritum illorum esse tantum de congruo.

SECTIO III.

Quenam condiciones requirantur ad meritum, & in parte illius qui meretur?

1. **Q**uestio intelligenda est de merito condigno quod proprie & simpliciter meritum dicitur, & pro illius resolutione.

Dicendum est duas potissimum condiciones requiri in parte illius qui meretur. Prima est, ut sit in statu gratiae sanctificantis. Secunda, ut sit in statu vitae. Ita communiter omnes.

Primae conditionis necessitas probatur 1. ex Scriptura S. Joan. 15. Sicut palme non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis.

Et 1. Cor. 13. Si habueritis caritatem, omnia habebitis. Si autem non habueritis caritatem, non habebitis.

Probatur 2. ex C. 1. de iustitia dicitur esse ratione cum Christo.

bona illorum opera.

Probatur 3. ex S. 1. ad non Abel ex merito.

mereretur quasi deus.

munera & opera.

si, nisi persona deus.

supra sit.

Secundae conditionis.

Joan. 9. Venit enim.

non potest operari.

meretur bonum. Et.

signum, ibi erit.

Constat 2. ex S. H.

mentis, est vita.

transierit, operando.

Joan. cap. 110. Nisi.

non obierit, apud.

Ratio autem huius.

De voluntas, qui de.

est, alias, si ita.

potuissent, cum statu.

in Christo Do.

Quenam condicio

Dicitur sunt praef

requiruntur &

Condicio prima

DE GRATIA. 511

Et 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnibus
 caritates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi
 prodest.

Probat 2. ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 16. ubi
 ritum dicitur esse fructus justificationis; diciturque sine
 operatione cum Christo, ac virtute quam in iustificatos influit,
 non illorum opera meritoria esse non posse.

Probat 3. ex S. Greg. lib. 2. Moral. cap. 8. ubi dicit,
 quod non Abel ex muneribus; sed ex Abel munera oblata
 fuerunt quasi dicat, Deum prius intueri personam,
 quam munera & opera ejus; illaque ipsi accepta esse non
 posse, nisi persona offerentis, vel operantis ipsi grata &
 accepta sit.

Secundæ conditionis necessitas constat 1. ex Scriptura.
 Joan. 9. Venit nox (mortis tempus scilicet) quando
 nemo potest operari Galat 6. Dum tempus habemus,
 operemur bonum. Eccles. 11. In quocunque loco cecide-
 rit lignum, ibi erit.

Constat 2. ex S. Hier. in c. 6. f. ad Cor. Tempus, inquit,
 mentis, est vita præsens quam currimus cum vita ista
 transierit, operandi tempus auferetur. Et S. August. in
 psalm. cap. 110. Nemo, inquit, speret quod hic neglexerit,
 cum obierit, apud Deum promereri.

Ratio autem hujus conditionis alia non est, quam ipsius
 Dei voluntas, qui constituit ut merita omnia morte fini-
 antur; alias, si ita voluisset, beati etiam in cælo mereri
 potuissent, cum status beatitudinis merito non repugnet, ut
 attestatur in Christo Domino.

S E C T I O I V.

*Quanam conditiones requirantur ex parte actus me-
 ritorij,*

Dillæ sunt præsertim conditiones, quæ ex parte actus
 requiruntur ad hoc ut sit meritorius.

Conditio prima est, ut sit liber, non tantum à coactione,

Et

sed

sed etiam à necessitate. Quod hæc conditio requiratur ex parte actus.

Probatur 1. ex Scriptura. Eccli. 31. ubi de homine iusto bene operante hæc dicuntur: Qui probatus est in illis, perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit: ideo tributa sunt bona illius in Domino. Et 2. Cor. 6. ubi Apostolus loquens de eleemosyna, ad quam fideles hortabatur unusquisque, prout destinavit in corde suo, non ex iustitia, aut ex necessitate.

Probatur 2. ex SS. Patribus, qui unanimiter hanc in re operibus conditionem requirunt: ut S. Justin. mar. Apolog. 1. circa medium, ubi de bonis iustorum operibus loquens. Neque enim, inquit, quidquam horum laudem dignum esset, nisi utramque in partem convertere, & quæ fieri se possent, S. Iren. lib. 4. cap. 11. Qui operantur bonum, gloriam & honorem percipient, quoniam operari sunt bonum, cum possent illud non operari. Tertull. lib. 2. contra Marcion. capite. 4. Tota libertas arbitrii concessa est homini, ut sui dominus constanter occurreret & bonum sponte servando, & malo sponte vitando, &c. Ceterum nec boni nec mali merces iure pensaretur ei, qui aut bonum aut malum necessitate inventus fuisset. Sanctus Hieron. lib. 3. contra Iovin. Liberi arbitrii nos condidit Deus; nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur, alioquin, ut necessitas, nec corona, nec damnatio est. Quam illius sententiam referens & approbens S. Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 5. Quis, inquit, non agnoscat, quis non toto corde suscipiat, quis taliter conditam humanam neget esse naturam? sed in rectè faciundo, ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis, S. Bernard. lib. de grat. & lib. arb. non longè post initium, ubi necessitas, inquit, tibi libertas non est, nec meritum.

2. Probatur 3. ex eo quod ad demeritum seu peccatum requiritur ut peccantis voluntas libera sit, non solum à coactione, sed etiam à necessitate: ergo à contrario ad me-

ritum

A.
licio requiratur

de homine
atus est in illo
potuit transgre
non fecit: ideo
Cor. 6. ubi Apo
fideles horrabat
uo, non ex iustitia

miter hanc in
et S. Justin. me
astorum operib
horum laude
vertere, & qu
Qui operant
quoniam op
perari. Terrul
arbitrii conce
ocurreret & bo
do, &c. Carter
e ei, qui aut bon
ctus Hieron. l
dit Deus; nec
ur, alioquin
Quam illius li
tus lib. de nat
quis non toto co
nam neget e
lum est vinculu
Bernard. lib.
ubi necessitas
iura seu pecc
fir, non solum
contrario ad ne
ritum

tum bene operantis voluntas nullam in agendo non mo-
coactionem, sed etiam necessitatem pati debet. Confe-
quentia patet, cum utrobique sit par ratio. Antecedens
probat ex S. August. lib. de duabus animabus, ubi dicit
cap. 11. Neminem vituperatione suppliciove dignum esse,
qui id non faciat, quod facere non potest. Additque: Non-
ne ista cantant, & in montibus pastores, & in theatris
doctæ, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, &
magistri in scholis, & antistites in sacris locis, & in orbe
errarum genus humanum? Et in lib. de libro arbitrio cap.
8. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri po-
est? peccatur autem, caveri igitur potest.

3. Secunda conditio requisita ex parte ipsius actus, ad
hoc, ut sit meritorius, est ut sit bonus & honestus, tam ex
parte objecti, quam finis & aliarum circumstantiarum, id
est, ut actus ille habeat objectum bonum & honestum, &
ut propter finem bonum ac Deo gratum, ac in ipsum De-
um, vel actualiter, vel saltem virtualiter referatur, nec
illa prava circumstantia vitietur.

Hujus conditionis necessitas constat ex eo quod in Seri-
pturis retributio, merces, & corona promittuntur tantum
operibus bonis. Id etiam expresse habetur in Concilio Tri-
rentino sess. 6. c. 16. & cap. 51. & 52. unde S. August. lib.
de grat. & lib. arbit. cap. 6. Quæ mala sunt, inquit, non
coronat Deus. Quod autem opera illa bona nulla mala
circumstantia vitiari debeant, patet ex eo quod, si aliqua
illi circumstantia vitarentur, desinerent esse bona & ho-
nesta: Cum juxta commune Philosophorum axioma, bo-
num sit ex integra causa, malum ex quocumque defectu:
quod fufius explicabitur in tractatu de actibus humanis.

Addunt aliqui Doctores tertiam conditionem ex parte
sui actus ad hoc ut sit meritorius: nimirum ut à charita-
te elicitus, aut saltem imperatus. Quamvis autem ve-
rum sit actus illos qui à charitate eliciuntur aut imperantur,
se maxime meritorios præ actibus aliarum quarumcum-
que virtutum: Nihilominus divinam largitatem ac beni-

guiratem magis commendat sententia illorum, qui existimant conditionem hanc, licet optimam, minime tantum esse necessariam ad meritum, quam proinde ut probabilem amplectimur, asserimusque cuius operi bono honesto hominis iusti, quamvis non eliciatur ex motivo vel imperio charitatis, inesse veram & propriam rationem meriti: dummodo conditiones omnes supra explicatae adsint.

Probatur hæc sententia 1. ex iis omnibus Scripturæ
Sanctorum Patrum testimoniis, quæ prope innumera sunt
in quibus excitantur & adjuvantur homines ad opera na-
turæ, aliarumque virtutum exertenda, nulla fac-
tione, quod ex motivo, vel imperio charitatis fieri de-
beat, assertitque bonis illis operibus reddendam esse
Deo mercedem.

4. Probarur 2: ex Concilii Trident. sess. 6. cap. 16. ubi postquam dixit Christum Dominum in iustificatos iugiter influere virtutem, id est, gratiam actualem, quæ bonorum opera antecedit, comitatur, subsequitur, addit potestatem, Nilhil deesse ipsis iustificatis, quominus operibus illis quæ in Deo (hoc est in statu gratiæ habitualis Sanctificationis, seu charitatis, per quam Deo unimur, & in ipso moramur) iustificati, divinæ legi plene satisfeceris & æternam vitam promeruisse censeantur:

Ex quibus Concilii verbis constat, bonis operibus, quæ per gratiæ actualis auxilium, & in statu gratiæ Sanctificati-
onis fiunt, nihil deesse, quominus sine meritoria. Atqui tali-
sunt opera bona iustorum, quæ conditiones suprà explicatas
habent: fiunt enim in statu gratiæ Sanctificantis, ut sup-
ponimus: fiunt etiam per auxilium gratiæ actualis, ut cap.
I. docuimus. Ergo talia opera sunt meritoria, nec ulterius
requiritur ut à charitate eliciantur, aut imperentur.

Confirmari potest eadem sententia ex can. 24. ejusdem
scilicet ubi anathema profertur in eum qui dixerit. Iustitiam
acceptam non conservari, atque etiam augeri, coram Deo
per bona opera. Ubi duo advertenda sunt. Primum est, ut

iam seu gratiam Sanctificantem augeri per bona opera, non physice, sed tantum meritorie, ut supradiximus; ac proinde, quando Concilium dicit iustitiam, seu gratiam augeri per bona opera, idem esse, ac si diceret, hominem iustum per bona opera, ipsius iustitiæ & gratiæ augmentum mereri. Secundum est, Concilium loqui de quibuscumque operibus bonis in distincte & indefinite, ut recte observavit B. Franciscus Salesius in tractatu divini amoris lib. cap. 2. unde (ut ibidem monet) ubi nihil excipitur, nihil distinguendum est: proinde ipsius Concilii verba intelligebant de quibuscumque iustorum operibus, dummodo ex omni parte bona sint, qualia sunt illa, quæ supradictas conditiones habent, quæque haud dubie iuxta Concilij mentem vere meritoria.

Probatur 3. hac ratione ducta ex supra relatis Concilii verbis: iisdem operibus potest homo iustus mereri, quibus potest divinæ legi satisfacere. Atqui potest homo iustus divinæ legi satisfacere per opera moraliter bona, etiamsi non fiant ex motivo vel imperio charitatis: Quis enim meretur hominem iustum v. g. eleemosynam graviter, aut extreme indigenti erogantem ex motivo obedientiæ quia deus sic fieri præcepit, non satisfacere divino præcepto, si eleemosyna in tali casu facienda præscribitur? Ergo per illud opus moraliter bonum divinæ legi satisfacit: namvis illud non eliciat ex motivo vel imperio charitatis, per idem opus bonum etiam mereri poterit.

Quæres an præter supradictas condiciones, tam ex parte operantis, quam ex parte operis, requiratur insuper aliquid vel promissio ex parte ipsius Dei.

Respondetur affirmative cum S. Doctore q. 14. art. 1. §. 3. ubi dicit actionem nostram non habere rationem meriti, nisi ex præsuppositione divinæ ordinationis.

Constat ex Scriptura, in qua bonorum operum merces datur reddi ex promissione Dei S. Jac. 1. Cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus actibus sc. Et ex S. August. in Psalm. 86. Delinquenti, inquit,

inquit, Dominus ipse fecit se, non accipiendo, sed promittendo. Accedit & hæc ratio, quia reddenti acceptum non debetur merces, nisi ex promissione remunerantis. Atque quando aliquis bonum operatur, Deo reddit quod ab illo accepit: unde Caelestinus Papa in Epist. ad Episcopos Gallicæ, Tantæ est, inquit, bonitas Dei erga homines, ut nesciat fra velir esse merita, quæ sunt ipsius dona.

Ex dictis colliges quinque conditiones requiri ad hoc, ut opus aliquod sit de condigno meritorium. Prima est, ut is qui meretur, sit in statu viæ. Secunda ut sit in statu gratiæ Sanctificantis. Tertia, ut liber sit ab omni coactione & necessitate. Quarta, ut opus quod exerceat, sit omni parte bonum & honestum. Quinta denique, ut intercedat pactum & promissio ex parte ipsius Dei de mercede præiudicij huiusmodi opere bono retribuenda. Ad hoc autem ut opus sit meritorium de congruo, secunda & quinta conditiones minime requiruntur, sed sufficit status viæ, libertas operantis ac bonitas & honestas operis.

SECTIO V.

Quanam res cadant sub meritum.

1. **Q**uestio intelligenda est de rebus illis, quas quis facere mereri potest; de iis enim, quas aliter potest mereri agitur sectione 7. & pro illius resolutione.

Dicendum 1. neminem de condigno vel de congruo posse sibi primam gratiam actualem promereri.

Hæc veritas quæ de fide est, constat cum ex Scriptura 2. Timothei 1. Vocavit nos vocatione sua Sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum gratiam. Tum ex Concil. Trident. sess. 6. c. 5. ubi dicit, Initiationis exordium in adultis à Deo per Jesum Christum præveniente gratia, sumendum esse; hoc est ab ejus vocatione, quæ nullis eorum existentibus meritis vocantur. Tum etiam ex iis omnibus quæ c. 1. contra Pelagianos Somipelagianis allata sunt.

Dicendum 2. h
posse ullis bonis o
primam iustifican
Quod non pos
Rom. 4. iustificat
quæ verba expend
inquit, iustificari d
tionem procedunt
bonis gratiam prom
Quod autem pe
capoli de congruo
mereri, constat ex
bono donozorem in
quæ, inquit, tua el
lo. q. 4. Si dives
meretur & ipse
merita. Neque, inq
merito est, si fides
fidei meritum.
2. Dicendum 3.
constitutum, poss
promereri. Ita S.
suo Trident. sess.
ta. dixerit, Homi
prie mereri augm
& propriè dicto
ego, intelligenda
ni, in propriè me
Probatur præte
operibus nihil
gratia de condigno
cepta ex omni pa
do exercita; & p
genium Deus p
mandata mea serv
Basilicum dabit

A. Dicendum 2. hominem in statu peccati mortalis, non posse ullis bonis operibus, de condigno, mereri primam gratiam iustificantem, posse tamen de congruo.

Quod non possit de condigno, constat ex Scriptura. Rom. 4. Iustificati gratis per gratiam ipsius, id est Christi; quæ verba expendens Concil. Trident. sess. 6. c. 8. Gratis, inquit, iustificari dicimur: quia nihil eorum quæ iustificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsius iustificationis gratiam promerentur; de condigno scilicet.

Quod autem peccator, gratiæ actualis auxilio præventus possit de congruo primam gratiam sanctificantem promereri, constat ex Scriptura. Dan. 4. ubi Propheta Nabuchodonozorem infidelem & peccatorem alloquens, Peccata, inquit, tua eleemosynis redime. Et ex S. Aug. Epist. 19. q. 4. Si dives epulo pauperis ulcerosi misertus fuisset, mereretur & ipse misericordiam. Et Epist. 105. jam alias citata, Neque, inquit, ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat: neque enim nullum est ideæ meritum.

V. 2. Dicendum 3. hominem in statu gratiæ sanctificantis constitutum, posse ipsius gratiæ augmentum de condigno promereri. Ita S. Thom. q. 114. art. 8. Probatur ex Concilio Trident. sess. 6. can. 32. ubi profert anathema in eum qui dixerit, Hominem iustificatum, bonis operibus non merè mereri augmentum gratiæ. Quæ illius verba de vero & propriè dicto merito, quale est meritum de condigno, intelligenda sunt: non autem de congruo, quod non nisi im propriè meritum dicitur.

Probatur præterea ex eo quod eiusmodi iussorum bonis operibus nihil desit ad hoc, ut sint augmenti ipsius gratiæ de condigno meritoria. Sunt enim (ut supponimus) opera ex omni parte bona, liberè ab homine viatore & iusto exercita; & præterea eiusmodi operibus gratiæ augmentum Deus promisit. S. Joan. 14. Si quis diligit me, mandata mea servabit; & ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis: illis enim verbis, dum Spiritus

Sanctus iustis promittitur, augmentum ipsius gratiæ promitti intelligendum est, ut docet S. Aug. tract. 74. in Joan. Restat ut intelligamus Spiritum Sanctum habere illum, qui diligit; & diligendo mereri, ut plus habeat, & plus habendo diligat.

Dicendum 4. hominem iustum sibi reparationem pro lapsu non posse de condigno promereri.

Constat ex iis verbis Ezech. 18. Si averterit se iustus, iustitia sua, & fecerit iniquitatem omnes iustitiæ eius quas fecerat, nō recordabuntur. Ex quibus rectè inferunt Theologi, omnia hominis iusti merita mortificari & extinguere per peccatum mortale superveniens nemo autem meretur per opera quæ mortificata & extincta sunt. Prætere nunquam Deus promisit se quibuscunque iusti operibus hanc concessurum gratiam, ut si iustus ille peccatum aliquod mortale committat, ipsi tempus pœnitendi, & gratiæ efficacem à peccato resurgendi concedat: quæ tamen promissio necessaria esset ad hoc ut de condigno illam promereri posset.

3. An autem id saltem de congruo mereri possit, valde dubium & incertum est quamvis enim quidam Theologi hoc asserant, alii tamen probabilius negare videntur. Quia ut ex antedictis patet) omnia prorsus merita hominis iusti per peccatum mortale quod committit extinguuntur: unde, quamdiu in statu illo peccati remanet, nullum prorsus effectum habere possunt.

Dicendum 5. hominem iustum non posse de condigno finalem in statu gratiæ perseverantiam ullis operibus bonis promereri. Ita S. Thom. supra art. 9.

Constat 1. ex eo quod dicit Apostolus omnes & quoscunque Iustos alloquens Philipp. 2. Cum metu & tremore salutem vestram operamini: metu autem illo ac timore amplius non indigeret, qui finalem perseverantiam de condigno semel meritus esset.

Constat 2. ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 13. ubi dicitur neminem sibi certi aliquid absoluta certitudine circa per-

veram

perantiam suam posse polliceri; posset autem is, qui per-
verantiam illam de condigno meritis esset.

Constat 3. eo quod nulla in Scripturis habetur Dei pro-
missio de dono perseverantiae, infallibiliter in ullius boni
operis compensationem tribuendo per modum mercedis
quin potius verat nos de perseverantia esse & curos 1. Cor.
10. Qui se existimat stare, videat ne cadat. Apoc. 3. Tene
mod habes; & nemo accipiat coronam tuam.

Quaeres an saltem de congruo iustus finalem in gratia
perseverantiam mereri possit?

4. Respondetur affirmative, quia quamvis Deus illam
inquam alicuius operis mercedem non promiserit est ta-
men eius infinitae bonitati valde congruum, ut illam iusto
humiliter & jobnix petenti tribuat: alias, si illius perseve-
rantiae donum iustus nulla ratione mereri posset, frustra
pro illo impetrando Deum oraret. Quare, cum saluberrimum sit & consulti-
ssimum homini iusto quotidie donum
perseverantiae illius finalis a Deo postulare: indicium est
quod possit illam aliquo pacto promereri & impetrare.
Unde S. August. lib. de bono persev. cap. 17. Restat, inquit,
ut his bonis usque in finem perseverantia, quae frustra quo-
tidie a Deo poscitur, si non eam Dominus per gratiam
in illo, cuius orationem exaudiet, operatur.

Dicendum 6. bona temporalia, quatenus ad vitam
aeternam consequendam necessaria sunt, cadere posse sub
merito condignum hominis iusti Ita S. Thom. supra art. 10.
Probat ex eo quod qui potest mereri finem, potest
etiam mereri media necessaria ad illum finem: Atqui jus
salutem aeternam de condigno mereri potest, ut con-
stat, tum ex antedictis, tum ex iis quae sectione sequenti
dicuntur. Ergo poterit etiam de condigno mereri bona illa
temporalia, quatenus sibi necessaria sunt ad vitam aeter-
nam consequendam; id est, poterit mereri ut Deus speciali
providentia ita disponat rerum exteriorum ordinem, ut
bonatus viri iusti necessarius ad bona illa temporalia obti-
nenda, suum effectum assequatur.

Hinc sequitur bona temporalia non dari iustis secundum proportionem & quantitatem meritorum, sicut ipsis habentur bona spiritualia gratiæ; sed prout magis, minus ipsis conducunt ad salutis æternæ consecutionem. Unde sit ut multi iusti relinquuntur in extrema paupertate alii è contra divitiis affluant, alii in statu quasi, in medio Deo pro sua providentia ita disponente, prout unicuique videt magis expedire ad salutem.

Quod si de iis bonis temporalibus, præcise & secundum se consideratis, quæstio sit; dicendum est illa non cadere sub meritum de condigno: cum ut sic re vera bona non sint, sed res indifferentes, quibus homo bene vel male uti potest, ac proinde ad quæ Christi gratia (quæ est omnis meriti principium) non ordinatur. Posse tamen cadere sub meritum de congruo: unde S. Aug. passim in lib. de Civitate Dei dicit, Deum virtutes antiquorum Romanorum variis bonis temporalibus compensasse.

SECTIO VI.

An iustus de condigno mereri vitam æternam possit.

Negant hæretici huius temporis, affirmant è contrario Catholici; quorum sententia, ut certissima & incontestanda.

Probatur 1. ex Scriptura. S. Matth. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cælorum. Et ibidem, Merces vestra copiosa est in cælis. Rom. 2. Redder unicuique secundum opera sua: iis quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem querunt, vitam æternam.

Probatur 2. ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 16. ubi dicitur vitam æternam, tanquam mercedem, ex ipsius Dei promissione bonis iustorum operibus & meritis esse fideliter reddendam. Et can. 3. anathema profertur in eum, qui dixerit iustificatum bonis operibus non vere mereri vitam

DE
am æternam, &
cesserit) consec
Probatur 3.
omnes, inquit, qu
atores sumus, pe
celestium compar
opera esse veluti
nunc sequitur illa est
tur, ac proinde
lib. 10. ad Sixtu
tam stipendium re
tam stipendium, v
Probatur 4. ex co
tantur omnes co
condigno vitam
omine iusto & via
pponimus; & tal
æternam pollicitus
1. Cor. 4. Pietas ad o
ita quæ nunc est,
quæ quam promissi
2. Obiicies vari
am dandam esse
ego non ex iustitia
mentur.
Respondetur illo
Anno diligenter ex
lib. de corrept. &
ita est gloriam æte
non quod non sit
austorum meriti
acum. Altera est,
per divina indigent
receptant nullus e
tendat, quique pe
aut aut S. Augu

am æternam, & ipsius vitæ æternæ (si tamen in gratia
 cœsserit) consecutionem, atque etiam gloriæ augmentū.
 Probatur 3. ex S. Basil. orat. in initium Proverbiorum;
 omnes, inquit, quia viam Evangelicam incedimus, mer-
 tores sumus, per opera mandatorum nobis possessionē
 celestium comparantes: quibus verbis, cum dicat bona
 opera esse veluti pretium, quo gloria cœlestis emitur;
 nec sequitur illa esse vere digna, quæ tali gloria compen-
 setur, ac proinde illius de condigno meritoria. Et S. Aug.
 dist. 105. ad Sixeum, Sicut, inquit, merito peccati, tan-
 tam stipendium redditur mors: sic merito iustitiæ, tan-
 tam stipendium, vita æterna.

Probatur 4. ex eo quod in bonis iustorum operibus re-
 triuntur omnes conditiones necessariæ ad promerendum
 condigno vitam æternam. Sunt enim opera libere ab
 omine iusto & viatore facta, & ex omni parte bona, ut
 proponimus; & talibus operibus Deus pro mercede vitam
 æternam pollicitus est, iuxta quod dicit Apostolus 1. Ti-
 moth. 4. Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens
 vitæ quæ nunc est, & futuræ. Ex Tit. 1. In spem vitæ æter-
 næ, quam promissit, qui non mentitur, Deus.

2. Obiicies variis in Scripturæ locis dici gloriam æter-
 nam dari esse iustis hominibus ex Dei misericordia:
 ergo non ex iustitia, nec proinde illam iusti de condigno
 merentur.

Respondetur illorum Scripturæ locorum, quæ à S. Au-
 gustino diligenter expenduntur, tum citata Epist. 105. tum
 lib. de corrept. & gr. cap. 15. duas afferri expositiones,
 una est gloriam æternam ex divina misericordia iustis tri-
 bui, non quod non sit vera merces meritorum, sed quia
 iustorum merita ex Dei misericordia & gratia ortum
 habent. Altera est, quia iusti ex hac vitæ decedentes sem-
 per divina indigent misericordia, ut æternæ vitæ mercedē
 recipiant: nullus est enim adeo iustus, qui in multis non
 scindat, quique peccata venialia non committat, sine qui-
 bus (ut ait S. August.) nulli vivunt, & pauci vitam fini-
 unt

unt unde divina indigent misericordia, ut illorum remissionem percipiant, & sic ad æternæ vitæ fruitionem perveniant.

Addere possumus vitæ æternæ mercedem recte dici & divina dari misericordia; quia Deus (secundum commune Theologorum axioma) iustos semper remunerat super præ condignum; & ipsius gloriæ cælestis merces quorumcumque operum meritum longe exuperat: unde S. Basil. in illud Psal. 114. Convertere anima mea in requiem tuam. Proposita est, inquit, æterna requies iis, qui legitime in hac vita decertant, quæ non secundum operum debitum ac meritum retribuitur, sed iuxta magnificentiam Dei in qui in ipsam speraverunt, exhibetur. Et S. Fulgent. lib. cap. 10. ad Monimum rationem reddens, cur vitæ æternæ dicatur gratia, cum sit merces meriti, dicit, id esse, Quod non solum donis suis Deus dona sua reddit: sed etiam quantum ibi gratia divina retributionis exuberat, ut incomparabiliter atque ineffabiliter omne meritum, quantumvis bonæ & ex Deo datæ humanæ voluntatis atque operationis excedat.

Quæres hic obiter in quo consistat vita illa & beatitudo æterna, quam iusti bonis operibus promerentur. Pro illius quæstionis resolutione,

Dicendum 1. vitam illam & beatitudinem æternam proprie & formaliter consistere in actionibus intellectus simul & voluntatis, quibus beati Deum prout in se clarescunt, perfecte amant, illoque perfruuntur.

De actione intellectus constat ex Scriptura Psalm. 8. Videbitur Deus Deorum in Sion. Joan. 3. Videbimus eum sicuti est, 1. Cor. 1. 3. Videmus nunc per speculum in enigmate; tunc autem facie ad faciem. Item ex S. Ambrosio lib. 1. cap. 2. Offic. Scriptura posuit vitam æternam in cognitione divinitatis. S. August. lib. 1. de Trinit. cap. 1. Christus tradet regnum Deo Patri, quando perducet credentes ad contemplationem Dei, ubi est finis omnium bonarum actionum.

De actione autem
Psal. 35. Inebria
ere voluptatis
munt & sunt
era autem sacrita
atem, & in cælesti
ne locum expon
de Doctrina Chri
amur Deo: Et lib
etudine scilicet
amabimus, amab
sine fine nā qui
gnum, cuius null
hæc vita inietat
visio & amor.

Dicendum 2. ac
tinere quoque ip
anem.

Quod corpora s
b 19. In novissim
circumdabor
& mortui surg
Quod autem iust
quod dicit Ap
ne, surget corpo
get in incorrupti
gloria.

Porro hæc corpo
pora redidiva Sa
amenta Ecclesia
væ vocantur, &
erantur: Scilicet
tam molestia aut
mors ultra non erit
olor. Claritas, q
S. Matth. 13.

De actione autem voluntatis constat ex eadem Scriptura. Psal. 35. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & tor-
 te voluptatis tuæ potabis eos. S. Matth. 5. Beati qui
 riunt & sitiunt iustitiam; quoniam ipsi saturabuntur.
 era autem saturitas propriè respicit appetitum & volun-
 tem, & in cælesti beatitudine tantum reperitur: Et ita
 ne locum exponit S. Hier. c. 32. Item ex S. Augu. lib.
 de Doctrina Christ. cap. 20. Summa hæc est merces, ut
 amur Deo: Et lib. 22. de Civit. cap. ult. Ibi (in cælesti
 atitudine scilicet) vacabimus & videbimus, videbimus
 amabimus, amabimus & laudabimus; ecce quod erit in
 es, sine fine nā quis alius est noster finis, nisi pervenire ad
 gnium, cuius nullus est finis; Et S. Bern. Epist. 28. Sicut
 hac vita initiat fides & desiderium; ita in alia consum-
 at visio & amor.

Dicendum 2. ad complementum illius beatitudinis
 rtinere quoque ipsius corporis resurrectionem & glori-
 ationem.

Quod corpora sint resurrectura, constat ex Scriptura
 b 19. In novissimo die de terra surrecturus sum, & rur-
 m circumdabor pelle mea. 1. Cor. 15. Canet enim tur-
 , & mortui surgent incorrupti.

Quod autem iustorum corpora sint glorificanda, constat
 eo quod dicit Apostolus ibidem: Seminatur corpus ani-
 ale, surget corpus spirituale. Seminatur in corruptione,
 rget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget
 gloria.

Porro hæc corporum glorificatio in eo consistit, quod
 rpora rediviva Sanctorum insignia quædam & præclara
 namenta Ecclesiæ habitura sint, quæ communiter dotes
 onæ vocantur, & quatuor præsertim à Doctoribus enu-
 erantur: Scilicet impassibilitas, ratione cuius nulla uni-
 tam molestia aut dolore afficientur, ut dicitur Apoc. 21.
 oris ultra non erit, neque luctus, neque clamor. neque
 lor. Claritas, qua luce quadam excellentissima radia-
 ut. S. Matth. 13. Fulgebunt iusti sicut Sol. Et 2. Cor. 3

Reflo-

Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Agilitas qua corpus ab onere, quo nunquam premitur, liberabitur; & facillimè in quancumque partem pro libito moveri ita poterit, ut ea motione nihil celerius esse queat. Ita docet S. August. lib. 13. de Civit. c. 18. & 20. & lib. 22. c. 11. & S. Hier. in cap. 40. Isai unde a Apostolo dicitur 1. Cor. 15. Seminatur in infirmitate, surgit in virtute. Subtilitas denique, qua fiet, ut corpus animæ imperio perfecte & omnimodè subiiciatur, eique a nutum præsto sit: quod ex suprâ citatis Apostoli verbis colligitur: Seminatur corpus animale, surgit spirituale. Quæ quidem verba non sic intelligenda sunt; quod Sanctorum corpora in resurrectione futura sint ætherea, aut æræ aut auræ & spiritui similia, ut quidam olim arbitrati sunt contra quos agit S. Hier. Epist. 61. ad Pammachium: sequia, quamvis corpora beatorum verâ carnē consentiant ibidem probat, perfectæ subtilitatis dote prædita erunt, per quam doctem perfectissimè spiritui subiiciantur, ideoque corpus Sanctorum ab Apostolo spirituale futurum esse dicitur.

4. Dicendum 3. præter supradictæ beatitudinis dona, quæ omnibus beatis (licet inæqualiter pro meritorum inæqualitate) communia erunt; tria insuper specialia gloriæ præmia quibusdam Sanctorum bonis operibus esse à Deo constituta, quæ communiter aureolæ vocantur, quasi patulæ coronæ auræ, non quod simpliciter in se maximæ nobis sint, sed quod in comparatione ipsius essentialis beatitudinis sint exiguæ. Hæ autem tres aureolæ cōceduntur ob tres insignes victorias, quas iusti aliqui præ aliis in hac vita reportaverint: contra carnem quidem, per continentiam virginalem: contra mundum verò, sustinendo opprobria & persecutiones mundi usque ad mortem propter Deum contra diabolum denique, per sapientiam & doctrinam qua non tancum à se, sed etiam ab aliis ignorantia & infidelitatis tenebras, in his quæ ad salutem spectant, propulsa verint. Diabolus enim tenebrarum princeps dicitur, & continuo decipere, & in errorem homines mittere nititur.

Et sic

de hæ tres aureolæ competunt. Epist. 14. ubi dicitur: non coinquinati, tantum non. De Mariis autem qui venerunt ex Aquis in sanguine A. in manibus gestant. quodque ad iustitiam in perpetuas. od is qui lecerit. Co. Celorum. Dicendum 4. h. manturum, ac. fide. Constat ex eo quod. alius Sacre. Scri. am aterna non esse. enda esset. Eadem. do generali in B. one 13. recepta. uentis sub Innoc. a. gustinus lib. 12. nam qui putat. Rescituram.

in unus possit alte. dona. Quæstio intellig. Christum Do. ca, de condig. eumque gratia. amatione dixim.

hic hæ tres aureolæ Virginibus, Martyribus & Doctoribus competunt. Et de Virginibus, quidem specialis mentio pœ. 14. ubi dicitur quod ii, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, sequuntur agnum quocumque serit, & vinticum novum cantant, quod alii cantare non possunt. De Martyribus autem ejusdem lib. c. 7. dicitur quod ii, qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt stolas suas in sanguine Agni, amicti sunt stolis albis, & palmas in manibus gestant. De Doctoribus denique Dan. 11. dicitur quod qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates: Et S. Matth. 5. dicitur quod is qui fecerit & docuerit, magnus vocabitur in regno Cœlorum.

5. Dicendum 4. beatum in fruitione gloriæ æternæ semper mansurum, ac gloriam illam ejus fore æternam. Est enim fidei.

Constat ex eo quod beatitudo illa passim in Evangeliiis & aliis Sacræ Scripturæ libris vocatur vita æterna, eternam æterna non esset, nec dici posset, si aliquando amittenda esset. Eadem veritas definita est ab Ecclesia in 6. Synodo generali in Epist. Sophronii, quæ actione 11. lecta, actione 13. recepta & approbata est. Et in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. c. Firmiter. Quare Sanctus Augustinus lib. 12. de Civit. c. 20. vocat turpem eorum ultiniam qui putant Sanctorum beatitudinem aliquando se desitutam.

SECTIO VII.

n unus possit alteri mereri primam gratiam & alia dona ad salutem necessaria.

Quæstio intelligi debet de puro homine certum est enim Christum Dominum potuisse ratione unionis hypostatica, de condigno pro aliis mereri, & de facto nobis nascumque gratias fuisse promeritum, ut in tractatu de satisfactione diximus. Intelligi etiam debet secundum legem

56 DE GRATIA.

gem Dei ordinariam, & posito rerum statu qui nunc est quia nihil repugnat, si Deus ita vellet, talem ac tantam gratiam puro homini concedi, ut accedente praesertim pacto & promissione, non tantum sibi, sed etiam alijs mereri aliquid de condigno posset. Hac observatione praemissa, pro quaestione proposita resolutione,

Dicendum 1. purum hominem nullam posse gratiam alii de condigno promereri. Ita S. Th. q. 14. a. 6.

Probat 1. ex eo quod dicitur 1. Cor. 15. & passim alijs Scripturae locis, unumquemque recepturum, prout egerit ipse, non alter pro eo. Unde S. Hier. in c. 25. Matth. Vnusquisque, inquit, pro operibus suis mercedem accipiet. Et S. Aug. tra. 102. in S. Joan. explicans haec Christi Domini verba; Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis; Exaudiuntur, inquit, omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amici vel inimici suis, vel quibuslibet alijs: quia non ut dicitur est (dabit) sed dabit vobis.

Dicendum 2. posse unum alteri primam gratiam a qua dona de congruo promereri.

Constat 1. ex Scriptura Job 4. Job servus meus orabit pro vobis, faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia. S. Jac. 5. Orate pro invicem, ut salvemini.

Constat 2. ex praxi universae Ecclesiae in qua haec consuetudo semper viguit, ut fideles pro invicem orarent, unde S. Aug. serm. 90. de diversis c. 20. Si martyr Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum hodie non haberet.

Observandum est autem, unum alteri primam gratiam Sanctificantem aut illius augmentum non aliter mereri de congruo posse: nisi in quantum meretur illi gratias actuales; aut alia media, quibus ad illam gratiam aut ejus augmentum disponatur. Ut autem ejusmodi gratiarum effectus, opus est ut is, qui pro altero meretur opus illud bonum, quo meretur, saltem interpretati referat ad hunc finem. Requiritur etiam praeterea ut

in cuius gratiam effectui obiceretur. Porro cum in congruentia, & ratione initatur: suum non consequi quas magis congruat unus alteri apud Jerem. cap. Venerint coram me. Atque haec tenent ipsius gratia omnino maioris

CONSTITUTIO ANDRI PA ab IL

ALEXAND

Universis Chri

AD Sacram B. men inscrutabilis nostris suffragis ex muneribus fidei nostrae, nobis à Deo potest. Ac licet ea fuerunt definita, sione nequaquam tranquillitatis per subeolis interpretati ista latius

in cu

in eius gratiam opus illud bonum dirigitur, nullum eius effectui obicem ponat.

Porro cum hoc meritum (sicut diximus) quadam solū congruentia, & convenientia, non verò ulla Dei promissione inicitur: fieri etiam aliquando potest, ut effectum suum non consequatur; cum possint esse aliæ rationes, ob quas magis conveniens sit, ut Deus bona illa non conferat, quæ unus alteri impetrare ac promereri intendit. Hinc apud Jerem. cap. 31. dicebat Deus, Si Moyses & Samuel steterint coram me, non est anima mea ad populum istum.

Atque hætenus de gratia divina eiusque effectibus, ad ipsius gratiæ omniumque eius effectuum auctoris & largitoris maiorem gloriam.

CONSTITVTIO SS. IN CHRISTO P. ac D. N. D. ALEXANDRI Papæ VII. super quinque Propositionibus, ab INNOCENTIO X. damnatis.

ALEXANDER EPISCOPVS, SERVVS
Servorum Dei.

*Univerfis Christi fidelibus Salutem, & Apostolicam
benedictionem.*

AD Sacram B. Petri Sedem, & universalis Ecclesiæ regimen inscrutabili divinæ Providentiæ dispositione, nullis nostris suffragantibus meritis eVecti, nihil nobis antiquius ex muneris nostri debito esse duximus, quam ut Sanctæ fidei nostræ, ac Sacrorum dogmatū integritati, tradita nobis à Deo potestate opportune consuleremus.

Ac licet ea quæ Apostolicis Constitutionibus abunde fuerunt definita, novæ decisionis, seu declarationis accessione nequaquam indigeant: quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel subdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne minus iste latius divageretur, promptum Apostolicæ auctoritatis

ritatis remedium censuimus non esse differendum. Eni-
navit siquidem aliàs à fel. recordationis Innocentio PP.
Prædecessore nostro Constitutio, declaratio, & definitio
tenoris qui sequitur, videlicet:

INNOCENTIUS Episcopus servus servorum Dei, Univer-
Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem.
Cum occasione impressionis libri, cui titulus Augustinus
Cornelij Jansenij Episcopi Iprensis, inter alias ejus opinio-
nes orta fuerit, præsertim in Galliis controversia super
quinque ex illis, complures Galliarum Episcopi apud Ne-
instituerunt, ut easdem Propositiones nobis oblatas expe-
deremus, ac de unaquaque earum certam & perspicuam
ferremus sententiam.

*Tenor vero præfatarum Propositionum est prout se-
quitur.*

Prima: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volen-
tibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent vi-
res, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua pos-
sibilia fiant.

Secunda: Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nul-
quam resistitur.

Tertia: Ad merendum & demerendum in statu naturæ
lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate; se-
sufficit libertas à coactione.

Quarta: Semipelagiani admittebant prævenientis gra-
tiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad ini-
tium Fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam
gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere
vel obtemperare.

Quinta: Semipelagianum est dicere, Christum pro omni-
bus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem suum
disse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum no-
strum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut Ecclesiæ
Dei nobis ex alto commissa purgatis pravarum opinionum
errori-

oribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, ledaris omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, tuto navigare, & ad optatum salutis portum pervenire sit.

Pro rei gravitate, coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter sapientius congregatis, & pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem quinque Propositiones, ut prout nobis oblatas fecimus singillatim diligenter examinare, eorumque suffragia, tum voce tum scripto relata mature consideravimus, eosdemque Magistros, variis cum nobis actis Congregationibus, prolixè super iisdem ac per eorum qualibet differentes, audivimus.

Cum autem ab initio huiusmodi discussionis ad Divinum implorandum auxilium multorum Christi fidelium preces, tum privatim, tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos sollicitè implorata Sancti Spiritus assistentia, tandem Divino Numine adjuvante, ad infrascriptam devenimus declarationem & definitionem.

Primam prædictarum Propositionum: Aliqua Dei præsertim hominibus iustis volentibus, & conantibus; secundum præsentem quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant: temerariam, immodicam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate: sed sufficit libertas à coactione; hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam necessariam talem esse, cui posset humana voluntas resistere,

vel obtemperare: falsam, & hæreticam declaramus, & a tali talem damnamus.

Quintam: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem sudisse; falsam, temerariam, scandalosam: Et interdictam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædicatorum mortuus sit; impiam, blasphemiam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque sexus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac præsentis nostræ declaratione continetur, sub censuris, & poenis contra hæreticos & eorum fautores in jure expressis.

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis; nec non hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & poenas prædictas, cæteraque juris & facti remedia opportuna, implorato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis, omnino cōdecernant, & compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque Propositionibus factam approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelij Jansenii Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ 1653 prædictæ Kal. Junii, Pontificatus nostri anno nono.

Cum autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque Propositiones, vel in libro prædicto ejusdem Cornelij Jansenii non reperiri, sed fiste & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere, magno cum Christi fidelium scandalo, non reformideant: Nos qui omnia, quæ hac in re gesta sunt sufficienter & attente perspeximus, utpote qui ejusdem Innocentii Prædecessoris jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalatus munere fungemur,

omni-

omnibus congressibus inter fuimus, in quibus Apostolica
 auctoritate eadem causa discussa est ea profecto diligentia,
 ut major desiderari non posset, quamcumque dubitatio-
 nem super præmissis in posterum auferre volentes, ut
 omnes Christi fideles in ejusdem fidei unitate sese contine-
 ant: ex debito nostri Pastoralis officii, ac matura delibera-
 tione præsertim Innocentii prædecessoris nostri Consti-
 tutionem, declarationem & definitionem, harum serie
 confirmamus, approbamus, & innovamus; & quinque il-
 las Propositiones, ex libro præmemorati Cornelii Jansenii
 rensis, cui titulus est, Augustinus, excerptas, ac in sensu
 eodem Cornelio intento damnatas fuisse declaramus,
 definimus; & uti tales, iniusta scilicet eadem singulis
 rationibus, quæ in prædicta declaratione, & definitione, unicui-
 que illarum sigillatim ineritur, iterum damnamus.

Ac eundem librum sæpèdicti Cornelii Jansenii, cui titu-
 lus, Augustinus, omnesque alios tam manuscriptos, quam
 typis editos, & si quos forsitan in posterum edi contigerit,
 quibus prædicta ejus Cornelii Jansenii doctrina, ut supra
 damnata defenditur, vel astringitur, aut defenderetur, vel
 trueretur, damnamus itidem atque prohibemus. Mandan-
 tes omnibus Christi fidelibus, ne prædictam doctrinam te-
 neant, prædicent, doceant, verbo, vel scripto exponant
 vel interpretentur publice, vel privatim, palam, vel soc-
 culate imprimant, sub pœnis, & censuris contra hæreticos
 jure expressis ipso facto, absque alia declaratione incur-
 randis.

Præcipimus igitur omnibus Venerabilibus Fratribus no-
 stris, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepi-
 scopis, Episcopis, cæterisque locorum Ordinariis, ac hæ-
 reticæ pravitatis Inquisitionibus, & Judicibus Ecclesiasti-
 cis, ad quos pertinet, ut præsertim Innocentii Prædeces-
 soris Constitutionem, declarationem, & definitionem, juxta
 præsentem nostram determinationem ab omnibus observa-
 faciant, ac inobedientes & rebelles prædictis pœnis,
 atque juris & facti remediis, invocato etiam, si opus fue-

rit, brachii secularis auxilio, omnino cōderceant. Datus
Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, anno Incarnatio-
nis Dominicæ 1656. 17. Kal. Novembris, Pontificatus nu-
fri anno 2.

INDEX

ERRORVM FIDEI VERITATIBVS
adversantium, qui passim hæc prima Mc-
dullæ Theologiæ parte referuntur
& refelluntur.

Circa ipsius fidei virtutem.

Eleasaitæ dicebant licitum esse, instante persecutione, fidei
denique exterius negare, etiam addito juramento, ac su-
ficere si tunc in animo retineatur. Tractatu 1. Capite
Sectione. 5.

Erasmus arbitratus est, posse aliquem errorem in sacris li-
bris reperiri, & Sanctos Evangelistas interdum memo-
ria lapsos esse. sup. cap. 2. sect. 1.

Idem in dubium revocavit, an Symbolum fidei fuerit a
Apostolis conditum. ibid. sect. 5.

Calvinistæ dicunt scripturas esse cuius apertas & ad intel-
ligendum facilissimas. sup. sect. 3.

Idem profitentur se libros scripturæ canonicos à non ca-
nonicis dignoscere, non tam communi Ecclesiæ confer-
su, quâ interiori testimonio & suasionem Spiritus Sancti
sup. cap. 3. sect. 3.

Manichæi dicebant vana superstitione teneri Christianos in
eo quod fides illis imperaret ante rationem: seque pri-
us velle per rationem cognoscere, ut postea si liberum
crederent. sup. cap. 5. sect. 2.

Vicleffus & S.
ni & Conte
ti in terris pertim
solis perfectis con

Glibertus Porret
reliqua divini
essentia realiter di
Ælius & Eunomiu
nem inter attribut
debant & confun
scriptura de attribu
Antropomorphitæ
tract. cap. 2. sect.

Vicleffus contem
um: Servetus v
Deum in lapid
trunco, truncu

Circa præ-

Vicleffus ajebat
absoluta ne
Calvinus per hor
peccati faciebat
mittere, sed &
4. sect. 1.

Origenes existim
creatas fuisse,
tuitu operum l
mabus facta si
Eod. tract. cap
Pelagiani asserieb
bonorum oper
siebant: illosq
destinationis

Cir-

Circa Ecclesiam.

Vicleffus & Calvinistæ solos prædestinatos; Lutherani & Confessionistæ, solos justos, ad Ecclesiam Christi in terris pertinere asserunt; Anabaptistæ verò illam ex solis perfectis constare volunt. sup. cap. 4. sect. 4. parag. 2.

Circa Deum.

Gilbertus Porretanus assererat, Sapientiam, justitiam & reliqua divina attributa esse ab ipso Deo, & ab ejus sententia realiter distincta. Tract. 2. cap. 2. sect. 1.
Erius & Eunomius nullam conceptus & rationis distinctionem inter attributa divina admittere volebant, sed permixcebant & confundebant omnia; quæ in ipsa etiam sacra scriptura de attributis divinis dicebantur. ibid.
Antropomorphitæ asseriebant Deum esse corporeum. Eod. tract. cap. 2. sect. 2.

Vicleffus contendebat quamlibet creaturâ posse dici Deum; Servetus verò eo vesaniæ proventus est, ut diceret Deum in lapide v. g. esse vere & proprie lapidem, in trunco, truncum. ibid. sect. 3.

Circa prædestinationem & reprobationem.

Vicleffus aiebat omnia, quæ à Deo præscita sunt, ex absoluta necessitate evenire. Tract. 2. cap. 3. sect. 3.
Calvinus per horrendam Blasphemiam Deum authorem peccati faciebat, contendebatque illum non modo permittere, sed & positive velle peccatum. Eod. tract. cap. 4. sect. 1.

Origenes existimabat animas ante mundum corporeum creatas fuisse, & Deum prædestinare vel reprobare intuitu operum bonorum, vel malorum, quæ ab illis animabus facta fuerant antequam corporibus unirentur. Eod. tract. cap. 5. sect. 2.

Pelagiani asseriebant homines à Deo prædestinari intuitu bonorum operum, quæ per solas naturæ vires ab ipsis fiebant: illosque per ejusmodi bona opera gratiam prædestinationis promereri. ibid.

Semipelagiani licet faterentur homines sine gratia Christi salutem consequi non posse; existimabant tamen Deum decrevisse ab æterno gratiam illam hominibus conferre intuitu alicujus boni desiderij, seu conatus propriæ voluntatis, per solas naturæ vires elicti. *ibid.*

Iidem Semipelagiani contendebant parvulos, qui post Baptismum susceptum moriuntur antequam ad annos discretionis perveniant, prædestinatos fuisse, propter bona opera, quæ facturos illos, si diutius vixissent, Deus prævidit. *Ibid.*

Calvinus asseruit Deum ante prævisionem cujuscunque peccati, non tantum exclusisse aliquos à cœlesti gloria sed etiam efficaci voluntate eos ad poenam æternam deputasse; ideoque non modo gratiis ad salutem necessariis eos privare, sed & peccandi necessitatem iis injicere quam evadere nequeant. *Ibid.*

Circa visionem Dei & statum beatitudinis.

Evnomsus, non minùs impiè quàm stolidè, iactabat se clare & perfecte essentiam Dei in hac vita cognoscere, tract. 2. cap. 6. sect. 1.

Armeni negabant ab ullo intellectu creato divinam essentiam prout in se est, clare cognosci posse. *ibid.*

Calvinistæ contendunt nonnisi post communem resurrectionem, beatos in cœlo Dei visione fruturos. *ibid.* sect. 2.

Millenarii visionis illius fruitionem differrebant adhuc mille annis post resurrectionem communem, quibus existimabant Christum in terris cum Sanctis regnaturum, antequàm ad beatitudinis seu beatificæ visionis fruitionem eos deducat. *ibid.*

Regardi hæretici negabant intellectum creatum indigere ullo lumine gloriæ, ad essentiam divinam intuitive videndam. *ibid.* sect. 3.

Calvinistæ asserunt Sanctos beatos, nostras quæ ad illos diriguntur orationes, nullo modo, in cælo cognoscere. *ibid.* sect. 5.

vinianus contendit
sive in ratione, n
tatem. *ibid.* sect.

Circa myst.

SAbellius assereba
nam qua pro
tur, tract. 3. cap
Gibbertus Porretan
vinas personas,
esseque illi velu
ritus dicebat Filiu
rum ex substanti
lem, sed esse cre
re, ante alias t
sect. 2.

Macedonius negab
batque illum es
periorum omni
ibid. sect. 5.

Græci contendun
dere, non verò

Simon Magus, I
ci dicebant,
ab Angelis sui
Marcion docebat
non fuisse a De
Manichæi asserere
no, sed à Deo
Tertullianus cen
ab animabus p
4. sect. 1.

Origenes existim
ationem fuisse

vinianus contendebat nullam esse inter Sanctos beatos
sive in ratione meriti, sive in ratione præmij, inæquali-
tatem. ibid. sect. 6.

Circa mysterium Sanctæ SSimæ Trinitatis.

Abellius assererebat unam tantum esse in Deitate perso-
nam quæ pro diversis officijs diversa nomina sortire-
tur, tract. 3. cap. 1. sect. 2.

Gilbertus Porretanus dicebat relationes, quæ sunt inter di-
vinas personas, ab ipsa divina essentia distingu realiter,
esseque illi velut assistentes & affixas. ibid.

Gregorius dicebat Filium in divinis, nec Deum esse, nec geni-
rum ex substantia Patris, nec proinde esse consubstantia-
lem, sed esse creaturam, non ab æterno, sed in tempo-
re, ante alias tamen creaturas productam, ibid. cap. 2.
sect. 2.

Macedonius negabat Spiritum Sanctum esse Deum, dice-
batque illum esse substantiam aliquam spirituales, su-
perioiorem omnibus alijs, creatam à Patre per Filium,
ibid. sect. 5.

Græci contendunt. Spiritum Sanctum à solo Patre proce-
dere, non verò à Filio, ibid.

Circa Creationem.

Simon Magus, Menander, & alij quidam veteres hæreti-
ci dicebant, mundum hunc visibilem, non à Deo, sed
ab Angelis fuisse conditum, tract. 4. cap. 1. sect. 1.

Marcion docebat materiam primam esse ex se, proindeque
non fuisse à Deo productam, ibid.

Manichæi assererebat res omnes corporeas non à Deo bo-
no, sed à Deo malo fuisse productas, ibid.

Tertullianus censebat animas esse corporeas, & generari
ab animabus parentum, sicut corpora à corporibus, cap.
4. sect. 1.

Origenes existimabat animas diu ante corporum forma-
tionem fuisse à Deo creatas, ibid.

Circa sanctos Angelos custodes.

Calvinus negavit Angelos custodes singulis hominibus attribui; contenditque eum blasphemiam, illam Sanctorum Angelorum custodiam, quam Ecclesia fidelibus credendam proponit, non aliud esse quam falsum commentum, cap. 3. sect. 3.

Circa statum damnatorum.

Crigenes censebat dæmonum & damnatorum poenam aliquando finem habituras esse, ipsosque tam dæmones quam damnatos de peccatis suis aliquando acturos esse poenitentiam, cap. 3. sect. 5.

Circa peccatum originale.

Pelagiani negabant pueros ullum originale peccatum contrahere, asserbantque tales homines nasci post peccatum Adami, quales ante illius peccatum nati fuissent, & æque tunc mortis obnoxios futuros fuisse, etiam Adamo non peccante, quam nunc sunt. Ipsumque Adamum universo generi humano per peccatum obfuisse non peccati ipsius propagatione, sed exemplo; quatenus scilicet imitati sunt eum qui postea peccaverunt cap. 5. sect. 2.

Mathias Illyricus asseruit peccatum originale esse substantiam quandam a dæmone factam, quæ sit ipsius dæmonis essentialis imago, quæ quidem post peccatum primi hominis ita unicuique animæ impressa est, ut illam totam substantialiter corruperit, & in imaginem ipsius diaboli transformaverit, cap. 5. sect. 3.

Lutherus & Calvinus censuerunt peccatum originale nihil aliud esse, quam concupiscentiam, seu inordinationem potentialium inferiorum animæ, quæ reos nos facit æternæ damnationis, ibid.

Calvinus docuit unum effectibus peccati originalis esse extinctionem liberi arbitrii, ita ut post peccatum Adamini

mi non amplius electionem, sed necessario operetur, 5. sect. 4. Pelagiani asserbant æternam nihil operetur, 5. sect. 5.

Circa

Nestorius prædixit purum hominem Filium Deum, & Addebat, personam Filio Mariæ, non nicens hypostasem, eum scilicet Verbum tuam imperivimus, & ut talis esset, Eutyches è contraria scientia adversus extremum erroris, bar enim post in Christo esse remansisse naturam divinam, in alteram in Christo, non tam, mortuam, Hæretici ubique quæstionem divino hypostasi quod omnis plenitudo Verbi, & ita in eam transmutantem, & reus, æternus, distinctus, cap. 2.

non amplius habeat homo liberam boni vel mali electionem, sed quicquid bene vel male operatur, illud necessario operari, quamvis non coacte operetur, cap. 5. sect. 4.

Elagiani asseriebant parvulos absque Baptismo decedentes eternam nihilominus beatitudinem consecuturos, cap. 5. sect. 5.

Circa Mysterium Incarnationis.

Neftorius prædicabat Beatissimam Virginem Mariam purum hominem peperisse, proindeque nec ejus Filium Deum, nec ipsam Dei Genitricem dici debere. Addebat, personam divinam Verbi unitam fuisse postea Filio Mariæ, non quidem substantialiter suam commutando hypostasim, sed tantum accidentaliter, in quantum scilicet Verbum divinum illi nomen ac dignitatem suam impertivit, ut nimirum Deus & Dei Filius dicere tur, & ut talis adoraretur, tract. 5. capite 1. sect. 4.

Eutyches è contra cum nimio zelo, & absque sufficienti scientia adversus hunc errorem moveretur, in alterum extremum errorem huic oppositum delatus est: Asseribat enim post Incarnationem Verbi non modo unam in Christo esse personam, sed unam quoque solummodo remansisse naturam, sive per compositionem utriusque naturæ divinæ & humanæ, sive per conversionem alterius in alteram: dicebat præterea Divinitatem Verbi in Christo, non modo dici posse, sed, re vera fuisse passam, mortuam, & sepultam, ibid.

Hæretici Vbiquistæ contendunt humanam naturam Verbo divino hypostatice unitam eo sensu intelligi debere, quod omnis plenitudo, & (ut loquuntur) energia divinitatis Verbi, sit ipsi humanitati realiter communicata, & ita in eam transfusa, ut Christus etiam secundum humanitatem, & quatenus homo, dicatur esse omnipotens, æternus, ubique præsens, unde & (Vbiquistæ) dicti sunt, cap. 2. sect. 3.

Cerdon & Manichæus asserēbat Christum Dominum non habuisse verum & naturale corpus, sed phantasticum & apparens, eod. cap. sect. 4.

Appollinaris contendebat Verbū Divinum assumpsisse carnem sine anima, & ipsius Verbi divinitatem fuisse instantiæ rationalis in carne assumpta, ibid.

Quidam Concionator Barcinonensis docuit sanguinē Christi fuisse in ejus morte, ab ipsa divinitate separatū, ibid.

Severiani asserēbant corpus Christi non fuisse vere passibile, aut vulnerabile cū aliquo sensu doloris, ibid. sect. 6.

Agnōitæ asserēbant Christum diem Judicij ignorasse, ibid. sect. 7.

Monothelitæ contendebant unam tantum fuisse in Christo voluntatem, divinam scilicet; nullamque in eo fuisse voluntatem humanam, cap. 6. sect. 1.

Jovinianus & Helvidius negabant Sanctissimam Mariam Matrem Dei post partum Virginem permanisse, cap. 7. sect. 1.

Petrus Abailardus titulum Redemptoris hominum, Christo Domino propriè cōpetere negabat, eod. cap. sect. 7.

Calvinus articulum Symboli, de Christi descensu ad inferos, eo sensu intelligi debere dixit, quod Christi anima in desperationem inciderit, & poenas damnatorum ad tempus pettulerit, cap. 7. sect. 4.

Circa gratiam Christi.

Pelagius & ejus sectarii, omnem Christi gratiam primò repudiaverunt, asserueruntque, ad salutem æternam consequendam solas sufficere humanæ voluntatis vires.

Postea verò ut Ecclesiæ damnationem effugerent, gratiæ necessitatem admiserunt, sed hñte & subdole nomine gratiæ liberum arbitrium, naturamque in qua conditi sumus intelligentes.

Cumque fraus illorum pateceret, ut errorem tegerent, gratiam Christi, in legis notitia, Evangelicæ doctrinæ promulgatione, ipsiusque Christi Domini ac Sanctorum

exam.

exemplis, nec notatione posuerunt, postea cum urgeretur præsertim inter tandem Scripturæ tamen, ut diceretur solute necessaria us operandum. Denique cum omnium successorum necessitatem agnoscere non prævenire præveniri, ac peccatus & conatus primam gratiam deriorum & aliam Pelagius dicebat illa gratia aut Calvinus asseruit initiat, seu stat dicinalem, quæ fertur, quod poster, gratiæ nec ab illa differt quominus ibid. sect. 4.

Joannes Hus asseruit nullum opus, opera mala essent Lutherus dixit finem & malum Calvinus asseruit justificatione esse justificatum eod. cap. 4. sect. Calvinus & ejus

exemplis, nec non in peccatorum remissione & cōdem-
natione posuerunt.

Postea cum urgerentur ut non modo externum, sed etiam
præsertim internum gratiæ auxilium agnoscerent, illud
tandem Scripturæ testimonijs convicti admiserunt; ita
tamen, ut dicerent gratiam illam internam non esse ab-
solute necessariam, sed tantum utilem ad bonum facili-
us operandum.

Denique cum omnes supra dicti errores damnati fuissent,
eorum successores dicti Semipelagiani, gratiæ internæ
necessitatem agnoverunt, sed simul etiam dixerunt eam
non prævenire hominis voluntatem, sed potius ab illâ
præveniri, ac per bona desideria, & pios aliquos affe-
ctus & conatus humanæ voluntatis obtineri; Deumque
primam gratiam internam intuitu piorum illorum de si-
deriorum & affectuum tribuere, Tract. 6 c. 1. sect. 1.
Idem Pelagius dicebat hominem in puris naturalibus sine
ulla gratia aut iustitia originali fuisse creatum, ibid. sect. 3.
Calvinus asseruit hanc esse differentiam inter gratiam sa-
nitatis, seu statûs innocentie propriam, & gratiam me-
dicinalem, quæ in statu naturæ lapsæ hominibus con-
fertur, quod gratiæ sanitatis homo si vellet dissentire
posset, gratiæ verò medicinali, necessario assentiatur,
nec ab illa dissentire, aut eam abicere possit, seu impe-
dire quominus habeat effectum suum ob quem data est,
ibid. sect. 4.

Joannes Hus assererat extra gratiæ sanctificantis statum
nullum opus, bonum fieri posse, & omnia peccatorum
opera mala esse, ibid. sect. 7.

Lutherus dixit timorem omnem divinæ Justitiæ esse vitio-
sum & malum, cap. 4. sect. 3.

Calvinus asseruit quemlibet fidelem non modo de sua ju-
stificatione certum esse, sed & teneri ad credendum se
esse justificatum per Christi justitiam sibi imputatam;
cod. cap. 4. sect. 7.

Calvinus & ejus sectarii nomen (Meriti) reiciunt tan-
quam

quam divinæ gratiæ injuriosum, negantque hominem quantumlibet justum & Sanctum, ullis bonis operibus vitam æternam promereri posse, cap: 5. sect. 1. & 6.

Observabit Lector præter errores hic recensitos, alia quam plurimas veritates fide divinæ credendas tum in hac prima, tum etiam in secunda hujus operis parte passim explicari & probari: ex quibus plurimarum aliarum hæreson, quarum in hoc Indice nulla mentio fit refutatio satis poterit intelligi.

INDEX

RERVM PRÆCIPVARVM

quæ in hac prima Medullæ Theologicae parte continentur.

QUÆ QUIDEM IN EUM ORDINEM

digestæ sunt, ut quid de unaquaque notatu dignum variis in locis sparsim continetur, sub uno veluti aspectu positum repariatur.

Adoratio.

QUÆ sit differentia inter Laudem, honorem & adorationem. Tract. 5. Cap. 8. Sect. 1. Num. 1.

Quenâ requirantur ad completû adorationis actû? ibid.

Quotuplex sit adoratio? ibid.

Quid sit adoratio latricæ? quid duliæ, ibid. num. 2.

Quenam adoratio Christo Domino debet, ibid. num. 3.

Angelus

Quid nomine Angeli intelligatur? Tract. 4. cap. 2. initio.

An Angeli aliqui existant, ibid.

Quam

- anque hominib.
 s bonis opor.
 sect. 1. & 6.
 recenstros, al.
 credendas tum
 us operis part.
 orum al.
 ulla mentio fi
- andonam Angeli creati sunt, ibid. sect. 2.
 rum de fide sit, Angelos simul cum mundo corporeo
 fuisse creatos? ibid. num. 3.
 binam Angeli creati sunt, sect. 2.
 n Angeli sint omnino incorporei? sect. 3.
 uid de apparitionibus Angelorum in forma corporea
 sentiendum sit, sect. 4. n. 1.
 n Angeli sint incorruptibiles & immortales? ibid. n. 4.
 uid de loco Angelorum sentiendum sit? sect. 4. n. 1.
 Quanam sit formalis ratio, per quam Angelus in loco ali
 quo esse dicatur? ibid.
 uid de motu Angelorum sentiendum sit, ibid. num. 2.
 n Angeli possint res alias à se movere localiter, ibid. n. 3.
Cognitio Angelorum.
 uid de cognitione Angelorum sentiendum sit, sect. 5. n. 1.
 Quomodo Angeli scriptos cognoscant? ibid.
 n ad alias res cognoscendas speciebus aliquibus indige
 ant, ibid. n. 2.
 n species illas ab objectis accipiant? ibid. n. 3.
 n Angeli semper actu cognoscant ea quæ cognoscunt ibid.
 num. 5.
 n aliquo discursu utantur, ibid.
 Quasnam res Angeli cognoscant? sect. 6. num. 1.
 n cognoscant res futuras & occultas cordium cogitatio
 nes, ibid. n. 2.
 n cognoscant res supernaturales? ibid. num. 3.
Voluntas Angelorum.
 n Angeli præditi sint libero arbitrio? sect. 7. num. 1.
 n habeant liberum arbitrium inflexibile, ibid. num. 3.
Loquutio Angelorum.
 n Angeli inter se loquantur? sect. 8. num. 1.
 Quomodo Angeli inter se loquantur? ibid. num. 2.
 n uti possint vocibus corporeis in corporibus assumptis,
 ibid.
 Quæ sit differentia inter locutionem & illuminationem
 Angelorum, ibid.
- X
 Y A R V M
 e Theo-
 ntur.
 ORDINEM
 aque nota-
 m contine-
 tum repe-
 orem & ador-
 1.
 onis actû? ibid.
 num. 2.
 ibid. num. 3.
 cap. 2. initio.
 Quan-

Ordines Angelorum.

An sint plures Angeli numero distincti? sect. 9. num. 1.

An Angeli inter se per species distinguantur, ibid.

An sint plures ordines inter Angelos, & quot? ibid. n. 2.

An distinctio ordinum inter Angelos sit à natura, vel à gratia? ibid. num. 3.

Meritum sanctorum Angelorum.

An Angeli creati sint in statu beatitudinis supernaturalis? cap. 3. sect. 1. num. 3.

An sint creati in statu gratiæ, ibid.

An boni Angeli beatitudinem æternam fuerint promeriti? ibid. num. 2.

Quanto tempore Angeli fuerint in statu merendi? ibid. num. 5.

Beatitudo Sanctorum Angelorum.

Quisnam sit status Sanctorum Angelorum in gloria? sect. 2. num. 5.

An beati Angeli possint in beatitudine proficere, ibid.

An possint beatitudinis accidentalis incrementum aliquod accipere, ibid. num. 2.

Officia sanctorum Angelorum erga homines.

An Angeli à Deo mittantur ad homines? sect. 3. num. 1.

An cuique homini adsit Angelus tutelarior? ibid.

An sint Angeli tutelares Regnorum, Provinciarum, &c. ibid. num. 3.

An sint aliqui singulis rerum speciebus præpositi? ibid.

Quænam sint officia Sanctorum Angelorum erga homines? ibid. num. 4.

Angeli mali seu demones.

An sint aliqui Angeli mali, & à Deo reprobati? cap. 5. sect. 1. num. 2.

Quinam Angeli peccaverunt, & quot? ibid. num. 3.

An superbia fuerit peccatum malorum Angelorum? ibid.

In quo posita sunt superbia Angelorum peccantium? ibid. num. 4.

An

Angeli mali statim post peccatum suum in infernum
sint detrufi, sect. 4. num. 1.

an aliqui dæmones Dei permiffu super terram divagentur
ibid.

an dæmones sint alienius doloris fufceptibiles? ibid.

an dæmones ab igne inferni torqueantur, & qua ratione?
ibid. num. 2.

an dæmonum poenæ futuræ sint æternæ? ibid. num. 3.

ua ratione poenæ æternæ juftè dæmonibus infligentur,
cum eorum peccatum fuerit momentaneum? ibid. n. 4.

uanam fit dæmonum conditio quoad intellectum & vo-
luntatem? sect. 5.

uomodo homines à dæmonibus impugnentur sect. 6.

Anima humana.

an cuiusque hominis anima immediate à Deo creata fit?
tract. 4. sect. 1. n. 1.

an anima humana fit fubftantia pure fpiritualis? ib. n. 2.

an anima humana fit immortalis? ibid. num. 3.

Beatitudo æterna.

quo formaliter confiftat beatitudo? tract. 6. cap. 5. sect.
6. num. 3.

an ad complementum beatitudinis requiratur corporis
glorificatio? ibid.

uanam fint dotes corporis glorificati? ibid.

uanam fint aureolæ beatorum? ibid. num. 4.

an beatitudo futura fit æterna? ibid. num. 5.

vide infra tit. (Vifio beatifica)

Cælum Empireum.

an fit de fide, Cælum, quod dicitur Empireum, exiftere?
tract. 4. c. 2. sect. 2. n. 2.

Chriftus Dominus.

an Chriftus dici debeat Dei Servus aut Filius adoptivus?
tract. 5. cap. 3. sect. num. 1.

an Chriftus fit Rex? & quæ fit ejus regia potestas? cap.
7. sect. 3.

An sit Judex, & qua ratione judiciaria potestas illi comparatur? sect. 9.

An Christus sit caput Angelorum & hominum? sect. 10.

An & qua ratione Christus sit Sacerdos? sect. 11.

An & qua ratione Christus sit Redemptor & mediator? sect. 12.

Christi Sanctitas, & gratia.

Per quam gratiam Christi humanitas Sanctificata fuerit? cap. 4. sect. 1. n. 1.

An Christus indiguerit aliqua gratia actuali, ibid. num.

An habuerit gratias gratis datas? ibid.

An gratia in illo incrementum aliquod acceperit, ib. n. 4.

An in Christo fuerint virtutes infusæ & quæ? sect. 2. num. 1. & 2.

An in eo fuerint dona Spiritus Sancti? ibid. num. 3.

Christi Scientia.

Qualis fuit scientia Christi? cap. 5. sect. 1. num. 1.

An in Christo fuerit scientia aliqua acquisita; ibid. n. 2.

Ad quas res se extendit scientia Christi? sect. 2.

Christi voluntas & meritum.

An voluntas Christi fuerit libera? cap. 6. sect. 1. & 2.

An Christus potuerit peccare? ibid. num. 3.

Qua ratione actiones Christi fuerunt meritoria: sect. 3.

An fuerint infiniti valoris ad merendum; ibid. num. 2.

Quandonam Christi meritum incepit & deserit? ibid.

Per quam actionem Christi completum fuit opus Redemptionis? ibid. num. 4.

An Christus sibi aliquid meruerit, & quid sect. 4. n. 1.

Quid nobis Christus meruerit? num. 2.

An Christus Angelis gratia & gloria dona promeruerit? ibid. n. 4.

An Christus pro omnibus hominibus redimendis mortuus fuerit? sect. 5. n. 1. 2. 3.

An Christus singulis hominibus applicaverit merita sua? ibid. n. 3.

An

- Christus Patrem exaverit, & adhuc orer? sect. 6. n. 1.
 Christi oratio fuerit semper exaudita? ibid. num. 2.
Christi Domini vita, mors, resurrectio.
 Activum principium conceptionis Christi fuerit virtus
 supernaturalis divina? cap. 7. sect. 1. num. 1.
 Corpus Christi eodem instanti quo conceptum fuit, fue-
 rit a divina virtute perfecte organitatum? ibid. n. 2.
 Christus à primo instanti conceptionis usum rationis
 & liberi arbitrii perfectum habuerit? ibid.
 Christus tempus, & locum nativitatis sibi delegerit;
 ibid. n. 3.
 conveniens fuerit Christum à Joanne baptizari, & à
 dæmone tentari? sect. 3. n. 1.
 Christus doctrinam suam miraculis confirmare debu-
 rit? ibid. num. 2.
 miracula Christi sufficientia fuerint ad divinitatem ejus
 comprobendam? ibid.
 passio & mors Christi nobis contulerit? sect. 4. n. 1.
 in morte Christi, divinitas ejus fuerit ab humanitate sepa-
 rata? ibid. num. 2.
 corpus Christi in morte corruptum fuerit? ibid.
 quomodo intelligi debeat descensus Christi ad inferos;
 sect. 5. num. 2.
 quæ inferorum loca Christus descenderit? ibid. n. 3.
 Christus apud inferos egerit? ibid. num. 3.
 Christus propria virtute à mortuis surrexerit? sect. 6.
 num. 1.
 Christus in corpore glorioso vulnerum cicatrices reli-
 querit? ibid.
 Christi corpus resurgendo clausum sepulchrum pene-
 traverit? ibid.
 ratione Christi resurrectio dicitur causa nostræ resur-
 rectionis? ibid. n. 2.
 Christus propria virtute cælos ascenderit? sect. 6. n. 1.
 quædam cælos Christus ascenderit? ibid.

Quo sensu Christus dicitur sedere ad dexteram Patris? ibid. num. 2.

Crux Christi.

Quis honor & cultus cruci Christi, aut ipsius crucis imaginis deferri debeat? tract. 5. cap. 8. sect. 4. num. 6.

Creatio.

An Deus sit causa efficiens rerum omnium? tract. 4. cap. 1. sect. 1.

An solius Dei proprium sit creare? sect. 1. num. 1.

An creatura tanquam causa instrumentalis possit simul cum Deo concurrere ad creationem alicujus? rei ibid. num. 3.

An aliqua creatura fuerint aut esse potuerint ab aeterno? sect. 3.

An & qua ratione homo dicitur à Deo creatus? cap. 1. sect. 1. num. 1.

Quomodo dicitur homo creatus ad imaginem & similitudinem Dei? ibid. num. 4.

Deus.

Quibus rationibus probari possit Deum esse? tract. 2. cap. 1. sect. 1.

Quomodo probari possit non esse nisi unum Deum? sect. 2.

An possit aliquod nomen Deo imponi? sect. 3. num. 1.

Quenam nomina affirmativa aut negativa Deo tribui possunt? ibid. num. 3.

An, & qua ratione attributa Dei, inter se & ab eius essentia distinguantur? cap. 2. sect. 1.

An divina essentia in sua simplicitate omnium rerum perfectiones contineat? sect. 3.

Quanam ratione rerum omnium creaturarum perfectiones sint in Deo? ibid. num. 2.

An Deus sit immutabilis? sect. 4.

An Deus sit aeternus? sect. 5.

Qua ratione aeternitas sit solius Dei propria. ibid. num. 2.

An & qua ratione Deus sit ubique praesens, sect. 6.

An

Deus sit in omni genere perfectionis infinitus ? sect. 7.

Scientia Dei

fit in Deo scientia & qualis illa sit ? cap. 3. sect. 1.

fit differentia inter scientiam divinam & humanam ?
ibid. num. 2.

quidnam sit objectum scientiæ divinæ ? sect. 2.

an ratione Deus cognoscat futura contingentia libera ?
sect. 3.

& qua ratione Deus cognoscat futura conditionata ?
sect. 4.

sint in Deo rerum creatarum Idæ ? sect. 4.

Voluntas Dei

fit in Deo voluntas, & qualis ? cap. 4. sect. 1.

quidnam sit illa quæ in Deo dicitur voluntas signi, aut
beneplaciti ; item voluntas antecedens, & consequens
absoluta & conditionata ? ibid. num. 2. 3.

quidnam sint objecta divinæ voluntatis : sect. 2. num. 1.

Deus velit malum pœnæ vel culpæ ? ibid. n. 2. & 3.

& qua ratione voluntas Dei sit libera sect. 3.

quidnam sit divinæ voluntatis virtus, & omnipotentia ?
sect. 4. num. 1.

fit in Deo impotentia, non posse mori, non posse pec-
care, &c. ibid. num. 2.

& qua ratione in divina voluntate sit odium, amor,
iustitia, misericordia &c. sect. 5.

fit in Deo providentia, & ad quæ se extendat, sect. 6.

Ecclesia

quidnam sit vera Ecclesia ? tract. 1. cap. 4. sect. 4. parag. 2.

quibus notis vera Ecclesia dignosci possit ? ibid. num. 3.

Episcopus.

an unusquisque Episcopus dici debeat caput suæ Ecclesiæ ?
tract. 5. cap. 7. sect. 9. num. 4.

Fides & ejus necessitas.

quid sit fides, & quatuorplex ? tract. 1. cap. 1. sect. 1.

an fides ad salutem necessaria sit necessitate præcepti ? sect. 2.

Quo

Quotuplex sit præceptum fidei? *ibid.* num. 3.

An fides ad salutem necessaria sit necessitate medii? *sect.* 1.

Qua ratione ignorantia mysteriorum fidei dici possit vinibilis in infidelibus? *ibid.* num. 3.

An explicita fides mysteriorum aliquorum sit necessaria? *sect.* 4.

Qua ratione adulti teneantur ad habendam fidem explicitam *ibid.* num. 2.

An externa fidei confessio sit necessaria ad salutem? *sect.* 5.

An præceptum obligans ad externam fidei confessionem affirmativum? *ibid.* num. 2.

Quo tempore præceptum illud obliget? *ibid.*

An liceat aliquando fidem occultare? *ibid.* & num. 3.

Objectum materiale fidei.

Quodnam sit objectum materiale fidei, cap. 2. *sect.* 1.

An objecta fidei creverint successu temporis? *sect.* 6.

An eadem fides fuerit in Patriarchis ante Christi adventum & in Apostolis & in aliis Christianis? *ibid.* num. 1.

An Concilia & summi Pontifices condiderint novos articulos fidei? *ibid.* num. 2.

Objectum formale fidei.

Quodnam sit objectum formale fidei cap. 3. *sect.* 1.

An suprema & infallibilis Dei veritas sit objectum formale fidei? *ibid.* num. 2.

An actualis revelatio pertineat ad rationem objecti formalem fidei, *ibid.* num. 3.

An divina revelatio debeat esse obscura & inevidens? *sect.* 2.

An objectum fidei possit sciri, aut à sensibus percipi? *ibid.* num. 3.

An revelatio divina debeat esse publica? *sect.* 3.

An fidei divinæ possit subesse salum? *sect.* 5.

An veritates fidei sint evidenter credibiles? *sect.* 6.

Quæ sint rationes illius credibilitatis? *sect.* 7.

Quodnam sit illud in quod ultimò fides resolvitur? *sect.* 8.

Quomodo actus fidei sit in praxim redigendus, *sect.* 9.

Quid

Gratia.

- id nomine gratiæ intelligendū sit; tract. 6. cap. 1. sect. 1.
 ut duplex sit gratia; ibid.
 Quid sit gratia gratis data, ibid. num. 3.
 A gratia gratis data æque peccatoribus ac iustis tribuatur
 ibid. num. 4.
 id sit gratia gratum faciens, ibid.
 id sit gratia habitualis, quid actualis ibid.
 id sit gratia præveniens, excitans, operans, cap. 2. sect. 1.
 id sit gratia adjuvans, coöperans, & subsequens sect. 1.

Gratia necessaria

- A gratia aliqua actualis necessaria sit ad cognoscendum
 quodlibet verum, sect. 5.
 A possit homo facere aut velle aliquod bonum sine gratia
 actuali, sect. 6.
 A possit homo tentationem ullam perfecte vincere absque
 gratia actuali. ibid. num. 4.
 A possit homo sine gratia habituali aliquod bonum opus
 exercere, sect. 7.
 A possit sine fide aliquod bonum opus exercere, sect. 8.
 A homo in gratiæ Sanctificantis statu indigeat aliquo gra-
 tiæ actualis auxilio ad operandum bonum, sect. 9.
 A possit in tali statu perseverare absque speciali aliquo
 gratiæ auxilio, ibid. num. 2.
 A in tali statu omnia & singula peccata venialia devitare,
 ibid. num. 3.

Gratia sufficiens.

- Quid nomine gratiæ sufficientis intelligatur, cap. 2. sect. 3.
 num. 1.
 Et utne gratia aliqua sufficiens, ibid. num. 2.
 A cuilibet homini detur gratia sufficiens ad salutē, sect. 4.
 A Deus velit omnes homines salvos fieri, sect. 5.
 Et utne gratia sufficiens ad mandata Dei servanda omni-
 bus, qui ea servare tenentur, & peccant non servando,
 sect. 6.

Detur etiam peccatoribus obduratis sufficiens auxilium gratia ad conversionem, sect. 7.

An verè dici possit etiam parvulis absque Baptismi perceptione decedentibus dari media sufficientia ad salutem, sect. 8.

Gratia efficax.

Quid sit gratia efficax, & qua ratione à sufficiente distinguatur, cap. 3. sect.

Utrum ex duobus æquali gratia præventis & excitæ contingat aliquando aut contingere possit, ut unus gratiæ consentiat, alter minime, ibid. num. 4.

Hæresis.

Quid sit hæresis, & quinam hæretici censeri debeant? tract. 1. cap. 4. sect. 3. num.

Quanam pertinacia faciat hæreticum, ibid. num. 3.

An ille censendus hæreticus, qui scienter & deliberatè aliqua fidei veritate dubitat; ibid.

Quanam ratione dignosci possit an doctrina aliqua sit hæretica; sect. 4. num. 1.

Quanam sit differentia inter propositionem hæreticam, erroneam, schismaticam, suspectam, temerariam, scandalosam, piarum aurium offensivam; & ibid. num. 2.

Qua ratione quisvis Theologus de doctrina aliqua seu propositione in materia fidei iudicium ferre possit; ibid. par. 5.

Imagines Christi & sanctorum.

Quæ sit differentia inter imaginem & idolum, tract. cap. 8. sect. 4. num. 1.

An sacrarum imaginum usus sit licitus; ibid. num. 2.

An sacræ imagines sint à nobis veneranda, & quo cultu; ibid. num. 3.

Incarnatio Verbi divini

Quid nomine Incarnationis Verbi divini intelligi debeat, tract. 5. cap. 1. sect. 1.

Quibus argumentis mysterii Incarnationis veritas confirmetur, Ethni.

sufficiens auxilium ethnicos, Judæos, & hæreticos, propugnari possit, sect. 3. & 4.
 Incarnatio Verbi divini fuerit conveniens; sect. 5.
 fuerit ad reparationem generis humani necessaria, sect. 6.
 si primus homo non peccasset, Filius Dei incarnatus
 uisset, sect. 7.
 sola Filii persona humanam naturam assumpserit, cap.
 sect. 2.
 post duarum in Christo naturarum unionem, manserit
 proprietatum utriusque naturæ distinctio; sect. 3.
 etiam humanæ naturæ partes à Filio assumptæ fuerint,
 et. 4.
 in ordine assumptæ fuerint, sect. 5.
 Filius Dei aliquos defectus corporis assumpserit, &
 quos, sect. 6.
 Christus in anima sua aliquos defectus habuerit, sect. 7.
 in Christo inter utramque naturam, divinam & huma-
 nam, aliqua proprietatum communicatio admittenda
 est, cap. 3. sect. 1.
 etiam observanda sit in illa proprietatum communica-
 tione, sect. 2. & 3.

Infidelitas.

Infidelitas eorum qui nihil unquam de fide audierunt
 & audire potuerunt, sit peccatum, cap. 4. sect.
 et sunt species infidelitatis, sect. 2.

Innocentia seu justitia originalis status.

iustitiam fuit conditio primi hominis in statu justitiæ
 originalis, sive quoad intellectum, sive quoad volun-
 tatem, tract. 4. cap. 4. sect. 2. & 3.
 in illo statu appetitus inferior fuerit rationi perfecte
 subditus, ibid. num. 2.
 in illo statu animantia omnia fuissent homini subdita &
 temperantia, ibid. num. 3.
 iustitia originalis fuerit habitus aliquis simplex, an
 habituum habituum supernaturalium complexio, ib. n. 3.

An primus homo iustitiam in posteros transfudisset, non peccasset. *ibid.* num. 4.

An in illo statu homo fuisset immortalis. *sect.* 4. num. 1.

An arbor vitæ virtutem habuisset conferendi immortalitatem, *ibid.* num. 5.

Justificatio

In quo proprie consistat hominis justificatio, *tract.* 6. *capit.* 4. *sect.* 1. num. 1.

An justificatio sit solummodo aliquis Dei favor pure extrinsecus, *ibid.*

An fuerit donum aliquod supernaturale nobis inherens, *ibid.* num. 2.

An donum illud inhæreat animæ per modum habitus, *ibid.* num. 4.

Quenam sint effectus justificationis, *sect.* 2.

An simul cum gratia habituali justificante aliqui virtutum supernaturalium habitus in animam infundantur. *sect.* 3. num. 1. & 2.

An præter virtutes, dona etiam Spiritus Sancti simul cum gratia habituali Sanctificante infundantur, *ibid.* n. 3.

An gratia Sanctificatis habitus sit à charitatis habitu distinctus, *sect.* 4.

An charitas actualis per se hominem formaliter justificet, *ibid.* num. 3.

Quenam dispositiones ad justificationem requirantur, *sect.*

An inadultis bonus aliquis usus liberi arbitrii ad justificationem prærequiratur, *ibid.*

An fides prærequiratur necessario ad justificationem, *ibid.* num. 2.

An aliquarum aliarum virtutum actus ad justificationem prærequirantur, & quarum, *ibid.* num. 3.

An gratia habitualis seu habitus charitatis possit augeri, *sect.* 6.

An augmentum illud producat per actus, & an sit à solo Deo, *ibid.*

An gratia seu charitas possit minui vel amitti, *ibid.*

An

aliquis certò scire possit se esse iustificatum, sect. 7.

Liberum arbitrium.

Complex sit libertas, tract. 2. cap. 4. sect. 3. num. 1.

Quæ sit differentia inter libertatem naturæ, gratiæ & gloriæ, ibid.

necessitas obstet libertati arbitrii tract. 5. c. sect. 2. n. 1.

Indifferentia tam quoad specificationem quam quoad exercitium actus, sit ad rationem liberi arbitrii necessaria, ibid. & num. 2.

Quia ratione libertas voluntatis humanæ cum infallibilitate præscientiæ divinæ possit concordari; tract. 2. cap. 3. sect. 3.

Maria Virgo.

Sanctissima Virgo Maria vere & proprie sit, & dici debeat Mater Dei, tract. 3. cap. 1. sect. 4. & cap. 7. sect. 3.

Quæ qua ratione maternitatem illam promeruerit, ibid. 5.

An partu & post partum Virgo permanserit, cap. 7. sect. 1.

An omnis doloris expers in partu fuerit, ibid. num. 3.

An nullum unquam actuale peccatum commiserit, cap. 8.

sect. 3. num. 2.

An peccati originalis maculam nullam contraxerit, ibid.

An omnibus Sanctis & Angelis gratia & Sanctitate excelluerit, ibid.

An sit & dici debeat omnium creaturarum Regina & Domina, ibid. num. 5.

An singulari & maxima veneratione præ omnibus Sanctis colenda sit, ibid. num. 3.

Meritum.

An possit homo aliquid à Deo mereri, tract. 6. cap. 5. sect. 1.

Quid sit mereri de condigno, vel de congruo, sect. 2.

Quæ conditiones requirantur ex parte ejus qui meretur, sect. 3.

Quanam ex parte actus meritorii, sect. num. 1.

An requiratur ut sit à charitate elicitus vel imperatus, ibid.

num. 3.

An ad meritum requiratur pactum vel promissio ex parte Dei, *ibid.* num. 6.

Quenam res cadant sub meritum, *sect.* 5.

Potest ne iustus sibi promereri reparationem post lapsu *ibid.* num. 2.

Potest ne sibi mereri finalem in gratia statu perseverantiam, *ibid.* num. 3. & 4.

Possunt ne bona temporalia cadere sub meritum, *ibid.*

Potest ne iustus de condigno vitam æternam mereri, *sect.*

Potest ne unus iustus alteri primam gratiam & alia merita ad salutem necessaria mereri, *sect.* 7.

Natura status varij.

Quot naturæ status communiter à Theologis numerentur, *tract.* 6. cap. 1. *sect.* 3.

Quis sit status puræ naturæ, & an in eo creatus aliquis sit, aut creari potuerit, *ibid.* num. 2.

Quis sit status naturæ integræ, *ibid.* num. 4.

Quis status Innocentiæ seu iustitiæ originalis, *ibid.*

Quis status naturæ lapsæ sibi relictæ, *ibid.*

Quis status naturæ lapsæ per Christum reparatæ, *ibid.*

Nomen Sanctissimum Jesu Christi.

Quæ sit dignitas & excellentia nominis Jesu, *tract.* 7. cap. 5. *sect.* 2.

Quid significet (Jesu) quid (Christus) *ibid.*

Paradisus terrestris.

An Paradisus terrestris fuerit locus corporeus, *tract.* 4. cap. 4. *sect.* 4.

An Paradisus terrestris adhuc extet, *ibid.*

Peccatum originale.

Quodnam fuerit peccatum primi hominis, *tract.* 4. cap. 1. *sect.* 1.

An fuerit unum vel multiplex, *ibid.*

An peccatum superbiæ fuerit primum & præcipuum peccatum primi hominis, *ibid.* num. 3.

An peccatum primi hominis traducatur in omnes ejus filios, *sect.* 2.

Ad fit proprie pe
confistat in priva
miam sint effectus
ao sensu dicatur n
corrupta, *ibid.* n
in dolore, morbi
his, *ibid.* num. 3.
Quina sit effectus p
quo in statu erunt
cedentes, *ibid.* n

Pelagius.

Quam fuerint Pel
suarum; *tract.* 6
Quid super Pelagia
Concilia Carthag
quale fuerit judic
ribus, *ibid.* parag
Quid contra eosden
nem fuerit statu
Quid super Pelagia
Papa Celestinus
Quid Gelasius Pap
secundum contr
reliquias decreve
Quæ summa totius
nec non veritatu
finiturum, *ibid.*

An Pontificis Rom
in medium cer
gnoscendam, ea
nendam, *tract.*
An quis Christianu
mani Pontificis
re, *ibid.* num. 4

Qui

uid sit proprie peccatum originale, sect. 3.
 consistat in privatione Iustitiæ originalis, ibid. num. 3.
 inam sint effectus peccati originalis in hac vita, sect. 4.
 no sensu dicatur natura humana per peccatum originale
 corrupta, ibid. num. 2.
 dolores, morbi, & mors, sint effectus peccati origina-
 lis, ibid. num. 3.
 uinā sint effectus peccati originalis in futura vita, sect. 5.
 uo in statu erunt parvuli cum solo peccato originali de-
 cedentes, ibid. num. 2. & 3.

Pelagiani & Semipelagiani.

uinam fuerint Pelagianorum errores circa gratiæ neces-
 sitatem; tract. 6. cap. 1. sect. 2.
 uid super Pelagianorum erroribus censuerint Africana
 Concilia Carthaginense ac Milevitanum, ibid. parag. 1.
 uale fuerit iudicium Innocentij Papæ super iisdem erro-
 ribus, ibid. parag. 2.
 uid contra eosdem errores in altero Concilio Carthagi-
 nensi fuerit statutum, ibid. parag. 3.
 uid super Pelagianorum & Semipelagianorum erroribus
 Papa Celestinus edixerit, ibid. parag. 4.
 uid Gelasius Papa, quid item Concilium Arausicanum
 secundum contra Pelagianorum & Semipelagianorum
 reliquias decreverint, ibid. parag. 5.
 quæ summa totius Pelagianæ hæresis & reliquiarum ejus
 nec non veritatum contra illam hæresim ab Ecclesia de-
 finitarum, ibid. num. 2. & 3.

Pontifex Romanus.

in Pontificis Romani autoritas in iis, quæ fidem spectant,
 sit medium certissimum ad doctrinam orthodoxam di-
 gnoscendam, eamque ab orthodoxa & hæretica secer-
 nendam, tract. 1. cap. 4. sect. 4. parag. 5. num. 1.
 in quis Christianus teneatur in iis quæ fidem spectant Ro-
 mani Pontificis iudicio assentiri, & decretis obtempera-
 re, ibid. num. 4.

An illi qui Apostolicæ Sedis iudicio in materia fidei damnati sunt, pro hæreticis haberi debeant, ibid. num. 5.

An Pontifex Romanus sit caput totius Ecclesiæ, tract. cap. 7. sect. 4. num. 1.

Prædestinatio.

Quid sit prædestinatio, tract. 2. cap. 5. sect. 1.

An Deus aliquos prædestinaverit, sect. 2. num. 1.

An detur aliqua causa prædestinationis ex parte prædestinati, ibid. num. 2.

An detur causa aliqua reprobationis ex parte reprobi, ibid. num. 4.

An solum peccatum originale sit causa reprobationis præstituta, sect. 3.

An prædestinatio ad gloriam sit ante vel post prævisa merita, sect. 4.

Quis sit ordo gratiarum & donorum in divina prædestinatione, ibid. num. 2.

Quinam sint effectus prædestinationis & reprobationis, sect. 6.

An prædestinatio à prædestinato cognosci possit, sect. 7.

Reliquiæ Sanctorum.

An reliquijs Sanctorum honor aliquis deferri debeat, tract. 5. cap. 8. sect. 4. num. 5.

Quo cultu honorandæ sint Reliquiæ Sanctorum, ibid. num. 2.

Quæ sit differentia cultus qui Reliquiis, & qui sacris imaginibus defertur, ibid.

Revelatio.

An revelationes privatæ sufficiant ad rationem fidei, tract. 1. cap. 3. sect. 3.

Quomodo dignosci possit an revelationes privatæ sint Deo necne, sect. 4.

Salutatio Angelica.

Quis sit sensus verborum Salutationis Angelicæ tract. cap. 7. sect. 3.

Sancti.

Quis

Quis cultus Sanctis in cælo beatis deferendus sit, tract. 5.
 cap. 8. sect. 2. num. 1.
 An Sancti sint à nobis invocandi, & pro nobis intercedant
 ibid. num. 2.
 Quomodo Sancti in cælo cognoscant orationes nostras ib.
 num. 4.

Satisfactio

An purus homo possit pro peccatis aliorum condigne Deo
 satisfacere, tract. 5. cap. 1. sect. 6.
 An Christus de condigno satisfecerit pro peccatis hominū,
 ibid. num. 2.

Scriptura Sacra.

Quinam libri sacrae Scripturae habendi sint canonici, tract.
 1. cap. 2. sect. 1.
 Quænam editio Scripturae pro authentica haberi debeat,
 sect. 2.
 Quid de editione Hebraica, Caldaica, Syriaca, Græca, &
 Latina tenendum sit, ibid. num. 2.
 Ad quem pertineat definire verū Scripturae sensum, sect. 3.
 An in Scriptura reperitur aliqua contradictio vel falsitas,
 cap. 3. sect. 5.

Symbolum fidei

An fuerit necessarium condi Symbolum fidei, tract. 1. cap.
 2. sect. 5.
 An Symbolum fidei fuerit ab Apostolis conditum, ib. n. 2.
 An alia Symbola fuerint ab Ecclesia edita, & quæ, ib. n. 3.
 An teneantur adulti omnes scire Symbolum fidei, c. 1. sec. 4.

Theologia.

Quid sit Theologia, & quodnam ejus objectum, quæst.
 prædémial.
 Ex quibus locis argumenta Theologica educantur, quæst. 1.
 Quænam sit certitudo conclusionis Theologicae, quæst. 3.
 Quænam dispositiones ad studia Theologica requirantur,
 quæst. 4.

Traditio.

An

Quis

An præter Scripturas aliquæ traditiones admittendæ sint, tract. 1. cap. 2. sect. 4. num. 1.

Quid nomine traditionis intelligatur, ibid.

Quænam sint traditiones divinæ & Apostolicæ, ibid. n. 2.

Qua ratione traditiones Ecclesiasticæ differant ab Apostolicis, ibid. num. 3.

Trinitatis Myſterium.

An Myſterium SS. Trinitatis naturali ratione cognosci possit, tract. 3. cap. 1. sect. 1.

An sint plures in Deo personæ inter se distinctæ, & quot, sect. 2.

An sint aliquæ processiones in personis divinis, & quot, sect. 3.

An conveniat personæ divinæ procedere ab alia, ibid. n.

Quodam sit principium immediatarum divinarum processionum, ibid. num. 3.

An sint aliquæ relationes reales inter personas divinas, quot, sect. 4.

An sint aliquæ notiones in personis divinis, & quæ, sect.

Quænam nomina primæ personæ convenient, cap. 2. sect.

Quid fides Catholica docet de secunda persona, sect. 2.

Qua ratione Filius dicitur Patri consubstantialis, ibid. n.

Cur Filii processio dicitur & vere est generatio, Spiritus Sancti non item, sect. 3.

Quo sensu secunda Persona dicitur Verbum, sect. 4.

Ex quarum rerum cognitione Verbum divinum procedat, ibid. num. 3.

Quid fides Catholica de tertia persona docet, sect. 5.

Cur vocetur Spiritus Sanctus, ibid.

An Spiritus Sanctus à Patre & Filio tanquam ab unito principio procedat, ibid. num. 3.

Quo sensu Spiritus Sanctus vocetur amor, sect. 6.

Qua ratione una persona in divinis dicitur mitti ab alia, sect. 7.

Quomodo de SS. Trinitatis myſterio loquendum sit, sect.

Visio beatifica.

An clara & intuitiva Dei cognitio sit intellectui creato possibilibus, tract. 2. cap. 6. sect. 1.

An de facto nunc beati essentiam divinam intuitive videant, sect. 2.

An intellectus creatus indigeat specie aliqua intelligibili ad videndum Deum, sect. 3.

An ad Deum clare videndum intellectus creatus aliquo lumine gloriæ indigeat, sect. 4. num. 1.

Quid sit illud lumen gloriæ, ibid. num. 2.

An per aliquod lumen gloriæ oculus corporeus ad intuitivam Dei visionem elevari possit, ibid. num. 4.

Quid intellectus gloriæ lumine illustratus in divina essentia videat, sect. 4.

An beati in cælo cognoscant futura contingentia, libera, & cordium cogitationes liberas, sect. 5.

An omnes beati æqualiter Deum videant, sect. 6.

Unio hypostatica.

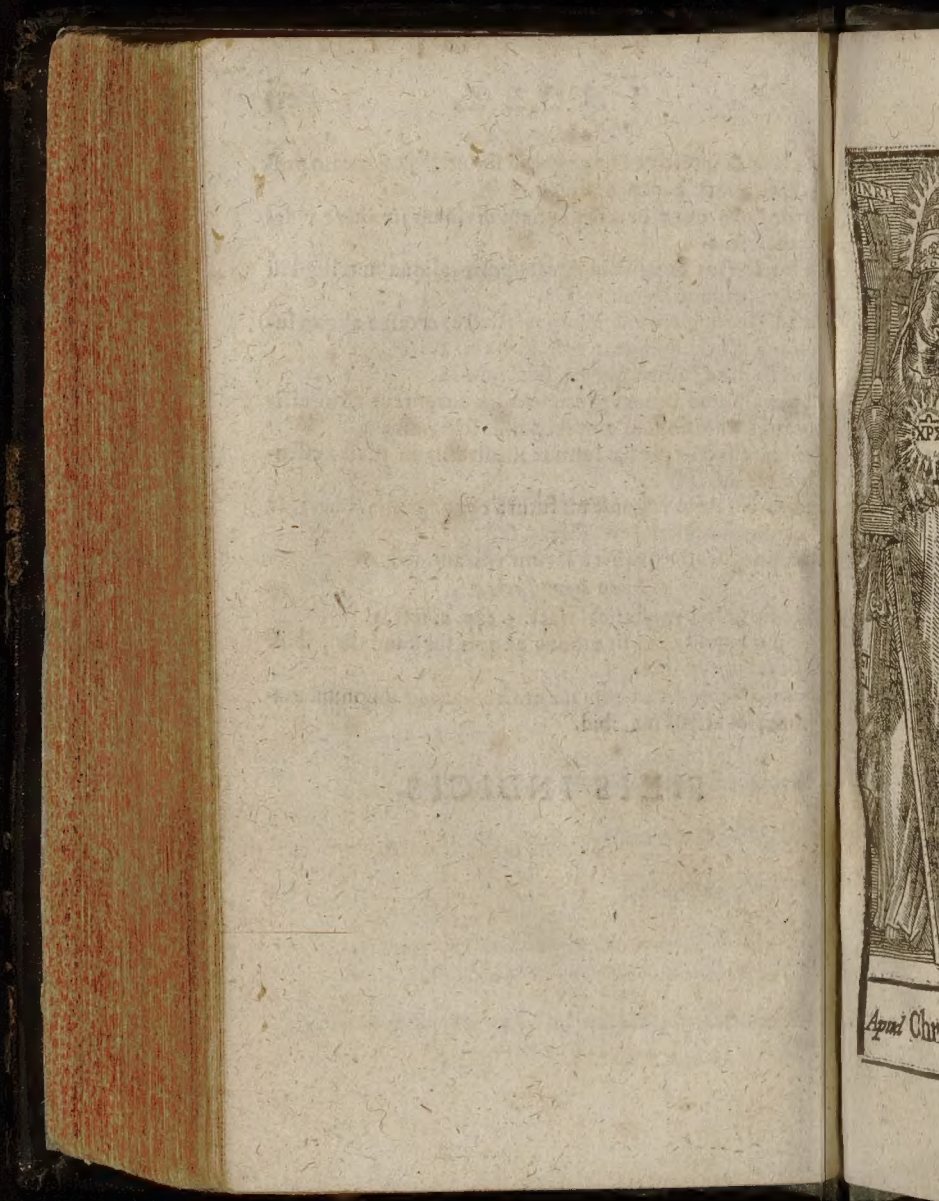
Quid sit unio hypostatica, tract. 5. cap. 2. sect. 1.

An unio hypostatica sit modus aliquis substantialis, ibid.

An sit relativus, ibid.

An unio Verbi divini cum natura humana sit unionum maxima & arctissima, ibid.

FINIS INDICIS.

STIANA.

ur caracter; ibid.
nis propriis; ibid.

um à Christo in-
vinculo indissolu-
onfertur, vt sta-
lere, & onera

Vid. cap. 8. sect. 1.
monium validè &
quæ officia coniu-

; sect. 5.
& dissolutione,

